วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์

JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE PANYAPAT

ISSN 2773-9805 (Online)

ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม 2566

Vol.5 No.1 January - March 2023

JSSP

Journal of Social Science Panyapat

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์ปีที่ 5 ฉบับที่ 1

JSSP

ISSN : 2773-9805 (Online)

Journal of Social Science Panyapat Vol. 5 No. 1

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์

3/1273 ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

โทร. 080-224-1454, 081-601-5934 อีเมล: prasrisirorat@gmail.com

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์ ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม 2566

ISSN : 2773-9805 (Online)

เจ้าของ: ปัญญาพัฒน์ 3/1273 ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

บรรณาธิการ:

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประยูร แสงใส	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ:

ศาสตราจารย์ ดร. วัชระ งามจิตรเจริญ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร. กนกอร สมปราชญ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร. พุทธรักษ์ ปราบนอก	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อริยา คูหา	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรวรรณ ศรีโสมพันธ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มานะ ลักษมีอรุโณทัย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยณรงค์ ศรีมันตะ	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประยุทธ ชูสอน	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิกนิษฐา นาเลาห์	มหาวิทยาลัยนครพนม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อนันตศักดิ์ พลแก้วเกษ	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ผู้จัดการวารสาร:

นางสาวศิโรรัตน์ ประศรี

กำหนดออกเผยแพร่วารสาร:

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์ มีกำหนดวงรอบการเผยแพร่ปีละ 4 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม

การส่งบทความพิจารณาตีพิมพ์:

ผู้เขียนเตรียมต้นฉบับบทความตามเกณฑ์เงื่อนไขของวารสารและส่งในระบบที่เว็บไซต์วารสาร https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/about เปิดรับพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ตลอดทั้งปี

เกี่ยวกับวารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่บทความบทความวิจัย บทความวิชาการ และบทวิจารณ์หนังสือ ในสาขาที่เกี่ยวข้องด้านสังคมศาสตร์ และรวมถึงสหวิทยาการเชิงประยุกต์ด้านสังคมศาสตร์ ปีละ 4 ฉบับ โดยบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน ทั้งนี้เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัย ด้านสังคมศาสตร์ และรวมถึงสหวิทยาการเชิงประยุกต์ด้านสังคมศาสตร์

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจารณ์หรือเสนอแนวคิดใหม่

3) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) เป็นบทความในลักษณะวิจารณ์หรืออธิบายเหตุผลสนับสนุนในประเด็นที่เห็นด้วย และ มีความเห็นแตกต่างในมุมมองวิชาการ

บทบรรณาธิการแถลง

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์ ฉบับนี้เป็นปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม, 2566) และยังเป็นฉบับไตรมาสแรกของปี ทางวารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์ ได้มุ่งเน้นการเผยแพร่ บทความวิจัย บทความวิชาการและบทวิจารณ์หนังสือ ด้านสังคมศาสตร์ จากหลากหลายหน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่างๆ ทางกองบรรณาธิการยินดีเป็นสื่อกลาง สำหรับนักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาทุกท่าน ที่ประสงค์จะตีพิมพ์เผยแพร่บทความของท่าน ซึ่งจะต้องผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน จึงกล่าวได้ว่า บทความที่ทางวารสารได้เผยแพร่ไปนั้น มีมาตรฐานทางวิชาการ

กระผมในฐานะบรรณาธิการวารสาร จึงขอขอบคุณท่านผู้มีส่วนในการสร้างงานวิชาการเหล่านี้ นับตั้งแต่เจ้าของผลงาน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้จัดการวารสาร และคณะกองบรรณาธิการ วารสารนี้ยังคงเป็นแหล่งรองรับผลงานดีๆ ที่สร้างสรรค์เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในประเด็นที่เกี่ยวข้องทางวิชาการแก่นักวิชาการ และวิญญูชนผู้สนใจโดยทั่วไป เพื่อเป็นประโยชน์แก่แวดวงวิชาการต่อไป ด้วยจิตคารวะและขอบคุณทุกท่าน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประยูร แสงใส
บรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์

สารบัญ

บทความวิจัย

ผลของการใช้เทคโนโลยีดิจิตอล Ayutthaya Healthcare Ecosystem สำหรับเจ้าหน้าที่สถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการดูแลสุขภาพของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 1-14
นครินทร์ อาจหาญ, สุกัญญา บัวศรี, ธีรพันธ์ จันทร์เป็ง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) 15-30
อัจฉราพรรณ ชนประชา, วุฒิยา สาหร่ายทอง

ความรอบรู้ และแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค COVID19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ภายใต้อยุธยาโมเดล 31-44
นครินทร์ อาจหาญ, สุกัญญา บัวศรี, ธีรพันธ์ จันทร์เป็ง

การพยากรณ์ปริมาณเงินฝากของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร 45-60
อานิศรา ฤทธิ์สมบูรณ์, อรรถพล สืบพงศกร

ผลของโปรแกรมการสร้างความตระหนักรู้ต่อพฤติกรรมการรับประทานอาหารในผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ส่งผลต่อระดับน้ำตาลในเลือดหลังรับประทานอาหาร 2 ชั่วโมง : กรณีศึกษา อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 61-74
นครินทร์ อาจหาญ, สุกัญญา บัวศรี, ธีรพันธ์ จันทร์เป็ง

ผลกระทบของสหกรณ์ออมทรัพย์ภายใต้หน่วยงานที่ขาดรายได้จากสถานการณ์การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 : กรณีศึกษากลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ในอุตสาหกรรมการบิน 75-86
ชญานิศ กล่ำคุ้ม, พิมพ์พร โสววัฒนกุล, ลลิตา จันทรวงศ์ไพศาล หงุ่ยตระกูล

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางเทคนิคของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในประเทศไทย 87-98
ธีร์วรัญญ์ ชื่นธีรพงศ์, ณคุณ ธรณีนิติญาณ

ปัจจัยของการตัดสินใจเลือกตรวจความผิดปกติทางพันธุกรรมของทารกในครรภ์ ด้วยเทคนิค NIPS 99-110
อคิน เหมะธุลิน, สุมาลี พุ่มภิญโญ

การสำรวจและวิเคราะห์ป้ายชื่อร้านค้าภาษาจีนในจังหวัดขอนแก่น 111-122
ปวีณา ภัทรสิริโรจน์, กชกร ชอบสวน, ณัฏฐณิชา อุดร, นภัสสร วงชารี, วาสิตา อยู่สว่าง, ศุภลักษณ์ ยะติน, อาทิตยา สุวรรณสุข, วัชรพล ศิริสุวิไล, รัชนี ปิยะธำรงชัย

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทย 123-132
ชวาล พิชาลัย, ศักดิ์สิทธิ์ บุศยพลากร

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย

เปลี่ยนผ่าน “ตี้งนั้ง”สู่ “เสียมหล่อนั้ง” การเปลี่ยนผ่านแซ่จีนสู่นามสกุลไทย ของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 133-144
รติชา นัคฆวงค์, ธณัฐสรณ์ พงษ์มณีศิลป์, วัชรพล ศิริสุวิไล, รัชนี ปิยะธำรงชัย, ปรีมา ตันติพานิชธีระกุล

ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลวิทยาลัย สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 145-158
ธีระ แสงรัตน์, สมาน ประวันโต, ศศิรดา แพงไทย

แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาเครือข่ายเกาะพะงัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 159-170
เอกวิทย์ สรรเพชร, พระครูพิจิตรศุภการ, บุญเลิศ วีระพรกานต์

ความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืน 171-186
กรวีร์ วิเวก, ณัฏฐณิชา ฉายรัศมี

กลยุทธ์การบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี 187-200
เจตริน ทิพย์ดี, บุญเลิศ วีระพรกานต์, พระครูพิจิตรศุภการ

ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้าของผู้บริโภค ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล 201-214
ภัคจิรา นามบัวน้อย, ศักดิ์สิทธิ์ บุศยพลากร, ธีรศักดิ์ ทรัพย์วโรบล

แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร 215-228
สุวิชา วรรณคง, สามิตร อ่อนคง, มะลิวัลย์ โยธารักษ์

ผลกระทบของโควิด-19 ต่อห่วงโซ่อุปทานบริษัทขนาดใหญ่ในอุตสาหกรรมปลาทูน่ากระป๋องส่งออก 229-242
ธนเดช ศิริชัยภิญโญ, ณัฐพล พจนาประเสริฐ, กุลภา กุลดิลก

รูปแบบการนิเทศการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 243-252
กรองกาญจน์ สังข์ทอง , ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่, พระครูประโชติกิจจาภรณ์

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 253-266
เนตรนิภา เจียมศักดิ์

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย

แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 267-276
สหวิทยาเขตวชิรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่
จันทิมา เพชรสุทธิ์, พระครูพิจิตรศุภการ, บุญเลิศ วีระพรกานต์

การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น 277-286
พระครูวินัยธรสุวรรณ สุวณฺโณ (เรืองเดช)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม 287-296
นลิน เทียนหอม, ราเชนทร์ นพณัฐวงศกร

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง 297-308
ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์
กาญจนา ปรีจำรัส, คมสันท์ ขจรปัญญาไพศาล, สุพจน์ ดวงเนตร

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจากภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 309-320
เอนก ใยอินทร์, พระคมสัน เจริญวงค์, พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ กิตฺยัง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อเกษตรกรในการนำหลักทฤษฎีโคกหนองนาโมเดล มาประยุกต์ใช้ในการทำเกษตรกรรม 321-334
ในพื้นที่เขตบางแค กรุงเทพมหานคร
พัศราวตรี ทุนดี, ราเชนทร์ นพณัฐวงศกร

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา 335-346
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช
สุชาดา นิลสาขา, รัฐพร กลิ่นมาลี, วีระยุทธ ชาตะกาญจน์

การสำรวจสถานการณ์การทำงานของคนพิการและการพัฒนาระบบคุ้มครองทางสังคม 347-366
เพื่อคนพิการตลอดช่วงชีวิต
มนทกานต์ ฉิมมามี, อาทิชา นราวรวัชร, ญานิกา อักษรนำ

บทความวิชาการ

ผลกระทบของวัฒนธรรมองค์การต่อการใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานขององค์การ 367-378
และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในอุตสาหกรรม
วนัสสนันท์ บุญเพิ่มพูล, สมบูรณ์ สาระพัด

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

สารบัญ (ต่อ)

คำแนะนำผู้นิพนธ์บทความ
แบบขอส่งบทความตีพิมพ์

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Effects of Using Digital Technology the Ayutthaya Healthcare Ecosystem Among Primary Health Service Staff and Village Health Volunteers in Public Health Care of Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

Nakarin Argharn[1] Sukanya Buasri[2*] and Threeraphan Janpeng[2]

[1] *Ayutthaya Provincial Health Office, Thailand*
[2] *Department of Community Nursing and Primary Care, Faculty of Nursing, Chiang Rai College, Thailand*
* *Corresponding author. E-mail: Sukanya.buasri@crc.ac.th*

ABSTRACT

This article aimed to study (1) develop digital technology system Ayutthaya Healthcare Ecosystem, (2) Evaluate the effectiveness of using digital technology in the Ayutthaya Healthcare Ecosystem and (3) Assess satisfaction with the use of digital technology Ayutthaya Healthcare Ecosystem among Primary Health Service Staff and Village Health Volunteers in Public Health Care of Phra Nakhon Si Ayutthaya Province the sample was 200 primary health service staff and village health volunteers with the method Krejcie & Morgan at the confidence level of 95%, They was selected by purposive random sampling. The instrument were IoT devices, the Ayutthaya Healthcare Ecosystem and satisfaction questionnaires. Analysis data by Descriptive statistics were frequency, percentage, mean and standard deviation. The result of the study found that: operating system and tools that can collect patient information data in community for doctors and health workers to monitor symptoms and adjust the treatment. Pilot area Experiment can reduce the congestion of patients with chronic diseases in health care service 92.8 percentage. Primary health service staff and village health volunteers had level of satisfaction the digital technology of Ayutthaya Healthcare Ecosystem as a whole was at a high level. The highest average utilization score is obtaining important information that is necessary and sufficient for the doctor's treatment followed by being able to support the work of public health officials. The innovation, it was found that it is a modern equipment and tools, followed by efficiency that can cover all areas.

Keywords: Digital Technology, Primary Health Service Staff, Village Health Volunteers, Public Health Care

Received: 5 December 2022;
Revised: 6 January 2023;
Accepted: 6 January 2023

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 2773-9805 (Online)

ผลของการใช้เทคโนโลยีดิจิตอล Ayutthaya Healthcare Ecosystem สำหรับเจ้าหน้าที่สถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดูแลสุขภาพของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นครินทร์ อาจหาญ[1] สุกัญญา บัวศรี[2*] และ ธีรพันธ์ จันทร์เป็ง[2]

[1] *สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย*

[2] *สาขาวิชาการพยาบาลชุมชนและการรักษาโรคเบื้องต้น คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: Sukanya.buasri@crc.ac.th*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิตอล Ayutthaya Healthcare Ecosystem (2) ประเมินผลของการใช้เทคโนโลยีดิจิตอล Ayutthaya Healthcare Ecosystem (3) ประเมินความพึงพอใจต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิตอล Ayutthaya Healthcare Ecosystem สำหรับเจ้าหน้าที่สถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการดูแลสุขภาพของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา กลุ่มตัวอย่างเป็นเจ้าหน้าที่สถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน คำนวณกลุ่มตัวอย่างวิธี Krejcie&Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ อุปกรณ์ IoT และ Ayutthaya Healthcare Ecosystem และ แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษา พบว่า มีระบบปฏิบัติการและเครื่องมือที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วยในชุมชนเป็นข้อมูลสารสนเทศ สำหรับแพทย์และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการติดตามอาการ และปรับแผนการรักษา ในพื้นที่นำร่อง สามารถลดความแออัดของผู้ป่วยโรคเรื้อรังในสถานบริการได้ร้อยละ 92.8 ส่วนเจ้าหน้าที่สถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีระดับความพึงพอใจต่อเทคโนโลยีดิจิตอล Ayutthaya Healthcare Ecosystem ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยด้านการใช้ประโยชน์มากที่สุด คือ ได้ข้อมูลที่สำคัญจำเป็นเพียงพอต่อการรักษาของแพทย์ รองลงมา สามารถสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้ ด้านนวัตกรรม พบว่า เป็นอุปกรณ์และเครื่องมือที่มีความทันสมัย รองลงมา มีประสิทธิภาพสามารถใช้งานได้ครอบคลุมทุกพื้นที่

คำสำคัญ: เทคโนโลยีดิจิตอล, เจ้าหน้าที่สถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน, การดูแลสุขภาพ

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

แผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ด้านสาธารณสุขมีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพดี เจ้าหน้าที่มีความสุข มีระบบสุขภาพยั่งยืน ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ที่สำคัญได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 เพื่อส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคเป็นเลิศ ยุทธศาสตร์ที่ 2 มีระบบบริการที่เป็นเลิศ ยุทธศาสตร์ที่ 3 มีบุคลากรเป็นเลิศ และยุทธศาสตร์ที่ 4 มีการบริหารเป็นเลิศด้วยธรรมาภิบาล การลดความเหลื่อมล้ำ เพิ่มความเสมอภาคแก่ประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติเพื่อให้ได้รับบริการสุขภาพอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม รวมถึงประสิทธิภาพในการส่งต่อผู้ป่วย การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ส่งเสริม

การวิจัยและการพัฒนาต่อยอดเป็นนวัตกรรมสุขภาพจึงเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาระบบสุขภาพไทยเพื่อเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 ส่งผลให้ประชาชนมีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี และลดค่าใช้จ่ายภาครัฐด้านสุขภาพของประเทศได้ (กระทรวงสาธารณสุข, 2559)

ปัจจุบันระบบให้บริการสุขภาพในระดับปฐมภูมิซึ่งมีหน่วยบริการปฐมภูมิ (Primary Care Unit : PCU) ซึ่งเป็นหน่วยบริการที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด เปิดบริการรักษาพยาบาลทุกกลุ่มอาการ สามารถเชื่อมต่อกับบริการภายในเครือข่ายและการดูแลฉุกเฉินทั้งในและนอกเวลาทำการ มีบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคแก่คนทุกกลุ่มวัย ขณะเดียวกันมีการพัฒนาศักยภาพด้านบุคลากร พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และอาสาสมัครสาธารณสุขให้มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการและอัตราส่วนของบุคลากรต่อประชากรที่อยู่ในความรับผิดชอบ พัฒนาระบบส่งต่อและระบบสนับสนุนเครือข่ายหน่วยบริการทั้งภายในและภายนอกเครือข่าย จะเห็นได้ว่าบุคลากรสาธารณสุขทุกระดับเป็นส่วนสำคัญของระบบบริการสุขภาพ (นันทินารี คงยืน, 2560) อย่างไรก็ตามการพัฒนาระบบบริการสุขภาพแบบปฐมภูมิยังคงต้องได้รับการสนับสนุนและผลักดันอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงบริการสุขภาพอย่างเท่าเทียม ผู้รับบริการไม่ต้องเดินทางไกล สามารถใช้สิทธิการรักษาได้ ไม่ต้องจ่ายเงินเอง มีระบบการส่งต่อที่มีประสิทธิภาพ มีการดูแลแบบองค์รวม ให้บริการจบ ณ จุดเดียว เป็นสถานบริการสุขภาพ “ใกล้บ้าน ใกล้ใจ”

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิตอลในระบบให้บริการสุขภาพเป็นการพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพประชาชนแนวใหม่ สามารถให้บริการทั้งเชิงรุกและรับอย่างมีคุณภาพ ปัจจุบันมีผู้ป่วยโรคเรื้อรังจำนวนมากที่ต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง การเข้ารับบริการในสถานบริการสุขภาพตามสิทธิการรักษาของตนเองนั้นแม้ว่าจะสามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลหรือใช้สิทธิตามสิทธิการรักษาได้ก็ตาม แต่มักมีค่าใช้จ่ายแฝงอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจครอบครัว การพัฒนานวัตกรรมโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิตอลเพื่อพัฒนาระบบบริการสุขภาพให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจ จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการผู้ป่วย จะช่วยเพิ่มความปลอดภัย เพิ่มคุณภาพของการให้บริการและเพิ่มความพึงพอใจของผู้ป่วยได้ (บุษยารัตน์ ศิลปะวิทยาทรและบุญพิชชา จิตต์ภักดี, 2563) เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และบุคลากรทางการแพทย์ที่ให้บริการในระดับปฐมภูมิมักใช้มือถือ (Mobile Health) ที่มีแอปพลิเคชั่นหรือโปรแกรมสำหรับการบันทึกข้อมูลสุขภาพของผู้ป่วย (Willem A Odendaal et al., 2020) ดังนั้นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและใช้อุปกรณ์มือถือในการบันทึกข้อมูลสุขภาพผู้ป่วยในชุมชน มีส่วนช่วยในการเพิ่มคุณภาพการให้บริการแก่ประชาชนได้

ในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีผู้ป่วยโรคเรื้อรังที่ต้องรับการรักษาอย่างต่อเนื่อง โดยมีผู้ป่วยโรคเบาหวาน 19,213 คน โรคทางเดินหายใจเรื้อรังรุนแรง 10,235 คน โรคหลอดเลือดสมอง 4,558 คน โรคไต 9,213 คน โรคหัวใจและหลอดเลือด 3,329 คน (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2565) ซึ่งมีจำนวนมากและเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากนโยบายการถ่ายโอนการให้บริการสุขภาพแก่ประชาชนเน้นให้บริการในระดับปฐมภูมิใกล้บ้านก่อน นอกจากนี้การบริหารงานด้านสาธารณสุขต้องตอบสนองการเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการสุขภาพอย่างเป็นธรรมเท่าเทียมนั้น ดังนั้น จึงควรมีการพัฒนาระบบโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา เพื่อช่วยลดความแออัดของผู้รับบริการ ลดระยะเวลาในการรอคอยแพทย์ มีข้อมูลที่เป็นปัจจุบันสำหรับแพทย์ในการให้การรักษาตามอาการของผู้ป่วย ช่วยให้การบริหารกำลังคนในสถานบริการสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและอาสาสมัครสาธารณสุขเกิดความพึงพอใจสูงสุด ขณะเดียวกันประชาชน ผู้ป่วยและผู้รับบริการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามลำดับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิตอล Ayutthaya Healthcare Ecosystem
2. เพื่อประเมินผลของการใช้เทคโนโลยีดิจิตอล Ayutthaya Healthcare Ecosystem
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิตอล Ayutthaya Healthcare Ecosystem ของเจ้าหน้าที่สถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดูแลสุขภาพของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบการวิจัยเชิงพัฒนา (Research and Development design) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ เจ้าหน้าที่สถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) พื้นที่นำร่อง อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำนวน 417 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 1 สิงหาคม 2565)

กลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่สถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในพื้นที่นำร่อง อำเภอลาดบัวหลวงคำนวณกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธี Krejcie & Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คนเพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการสูญหายระหว่างการเก็บข้อมูล (Drop out) จึงเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่าง 10% (Grove, S. K., Burns, N., & Gray, J. R., 2013) เป็น 220 คน เลือกตัวอย่างแบบเจาะจงโดยมีเกณฑ์การคัดเข้าดังนี้

เกณฑ์การคัดเข้า 1) เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และ อสม. ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 1 ปี 2) สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ 3) สามารถเข้าถึงการใช้ Ayutthaya Healthcare Ecosystem และอุปกรณ์ IoT ส่วนเกณฑ์การคัดออก 1) เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และ อสม. ที่ไม่สามารถเข้าร่วมโครงการวิจัยตลอดระยะเวลากำหนดได้ 2) ไม่มีอุปกรณ์ IoT 3) ไม่มีความสามารถ ไม่สะดวกในการใช้อุปกรณ์ IoT ภายหลังดำเนินการมีกลุ่มตัวอย่างที่สามารถเข้าร่วมโครงการตลอดระยะเวลาเท่ากับ 200 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่ง ประสบการณ์และระยะเวลาในการทำงานด้านสาธารณสุข เขตพื้นที่บริการ ประสบการณ์ในการใช้เครื่องมือ 2) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้ Ayutthaya Healthcare Ecosystem จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบสอบถามลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ ดังนี้ 5 คะแนน เท่ากับ พึงพอใจในระดับมากที่สุด 4 คะแนน เท่ากับ พึงพอใจในระดับมาก 3 คะแนน เท่ากับ พึงพอใจในระดับปานกลาง 2 คะแนน เท่ากับ พึงพอใจในระดับน้อย 1 คะแนน เท่ากับ พึงพอใจในระดับน้อยที่สุด ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน มีค่า IOC = 0.87 และนำไปทดสอบความเที่ยงกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .96

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ 1) อุปกรณ์ IoT รุ่น CS10C Handheld 4G Smart Android POS with Printer 2) เครื่องวัดความดันโลหิต Model U80L (HIS-001) 3) เครื่องวัดระดับน้ำตาลในเลือด รุ่น G-427B (HIS-002) 4) เครื่องชั่งน้ำหนัก 5) ที่วัดส่วนสูง มีระบบการสอบเทียบเพื่อวัดความแม่นยำในการวัดค่าและการรายงานผล 6) ระบบ Ayutthaya Healthcare Ecosystem เป็นระบบที่คณะผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นเอง

3. เก็บรวมรวมข้อมูล

ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยเชิงพัฒนา (Research and Development design) (กิตติยา วงษ์ขันธ์, 2561) โดยมีกระบวนการดำเนินงานจาก R1-R3 ดังนี้

R1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับนวัตกรรม: สำรวจ วิเคราะห์ สภาพปัญหาและความต้องการ

D1 สร้างต้นแบบนวัตกรรม (prototype): ออกแบบ สร้าง เลือกวิธีการ รูปแบบนวัตกรรมที่เหมาะสม

R2 ตรวจสอบประสิทธิภาพในกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก: ทดลองใช้อุปกรณ์และระบบเพื่อประเมินความเป็นไปได้ของนวัตกรรม

D2 ปรับปรุงต้นแบบ: ให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก

R3 ทดลองใช้ต้นแบบในกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้น: เพื่อประเมินผลการทดลองใช้ หรือผลการตรวจสอบนวัตกรรม (pilot test)

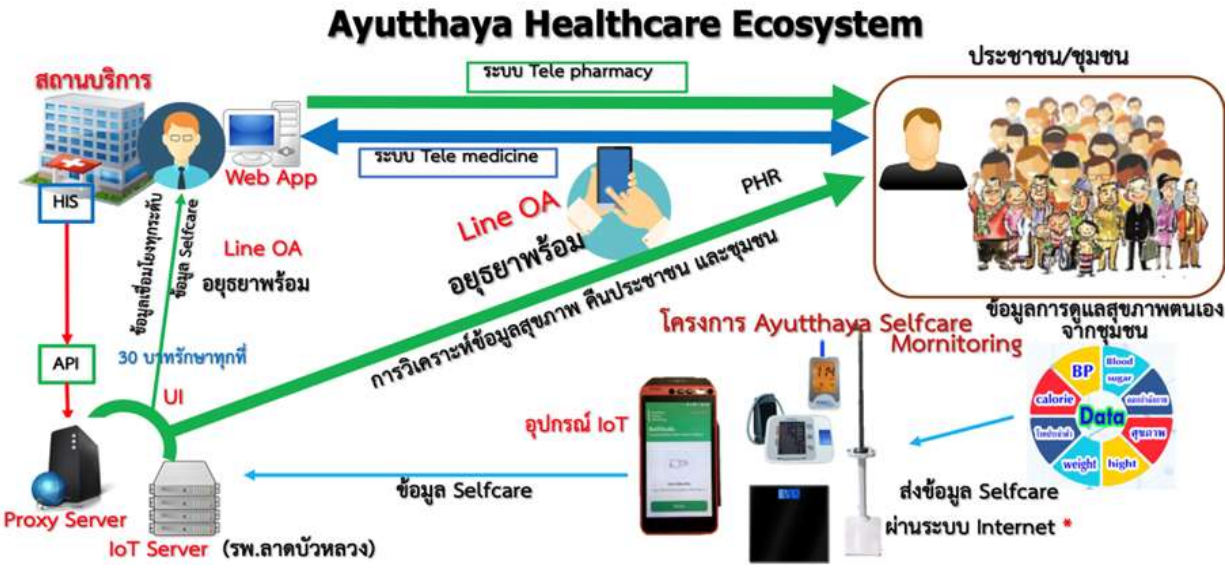
ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยและเก็บรวมรวมข้อมูลดังนี้

3.1 ทบทวนแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาระบบ Ayutthaya Healthcare Ecosystem สำรวจสภาพปัญหา วิเคราะห์ความต้องการในพื้นที่เพื่อนำไปสู่การออกแบบและพัฒนาระบบ (R1)

3.2 พัฒนาระบบ Ayutthaya Healthcare Ecosystem (D1)

1) นำเทคโนโลยีอุปกรณ์ IoT และพัฒนาระบบซอฟต์แวร์ สนับสนุนการทำงานในระดับปฏิบัติการ เพื่อรองรับและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศจากอุปกรณ์ IoT ที่ส่งข้อมูลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและ อสม. ได้แก่ น้ำหนัก ส่วนสูง ระดับน้ำตาลในเลือด ความดันโลหิต เพื่อรวบรวมเป็นฐานข้อมูลในระบบ

2) พัฒนาระบบการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพระดับบุคคล “อยุธยาพร้อม” ผ่าน Line OA (Line Official Account) เพื่อให้ประชาชนสามารถดูข้อมูลประวัติการรับบริการและข้อมูลสุขภาพจากการวัดผ่านอุปกรณ์ IoT 5 ครั้งสุดท้าย

ภาพที่ 1 แผนผังการดำเนินงานของ ระบบ Ayutthaya Healthcare Ecosystem

3) จัดหาอุปกรณ์ IoT ที่ทำงานในระบบปฏิบัติการ Android Build-in Reader Smart card และ Finger Scan รองรับการอ่านข้อมูลจากบัตรประชาชนแบบ Smart card และสามารถแสกนลายนิ้วมือ เชื่อมต่อข้อมูลจากอุปกรณ์ตรวจสุขภาพผ่าน ระบบ Bluetooth ได้

ภาพที่ 2 อุปกรณ์ IoT และอุปกรณ์ตรวจสุขภาพที่สามารถเชื่อมผ่าน Bluetooth

3.3 โครงการวิจัยนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รหัส 12/2565 หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงทำหนังสือถึงสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเพื่อขออนุญาตดำเนินการวิจัย

3.4 ทำการทดสอบการใช้อุปกรณ์ IoT กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน (Grove, S. K., Burns, N., & Gray, J. R., 2013) (R2)

3.5 ปรับปรุงระบบและความเหมาะสมของอุปกรณ์ IoTตามข้อเสนอแนะ (D2)

3.6 ทำการทดสอบการใช้งานระบบ Ayutthaya Healthcare Ecosystem และอุปกรณ์ IoT ในพื้นที่นำร่องเครือข่ายอำเภอลาดบัวหลวง จำนวน 9 แห่ง ได้แก่ รพ.สต. สิงหนาท รพ.สต.ลาดบัวหลวง รพ.สต.คู้สลอด รพ.สต. หลักชัย รพ.สต.สามเมือง รพ.สต. พระยาบันลือ รพ.สต. สิงหนาท 2(วัดหนองปลาดุก) รพ.สต. พระยาบันลือ หมู่ที่ 2 และ รพ. ลาดบัวหลวงเป็นระยะเวลา 3 เดือนตั้งแต่เดือนตุลาคม-ธันวาคม 2565 (R3)

3.7 ประเมินผลของระบบ Ayutthaya Healthcare Ecosystem โดยวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการเข้ารับบริการสุขภาพของกลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรังในพื้นที่เปรียบเทียบผ่านโปรแกรม HosXP กับกลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรังในพื้นที่นำร่องที่ใช้งานผ่านระบบ Ayutthaya Healthcare Ecosystem

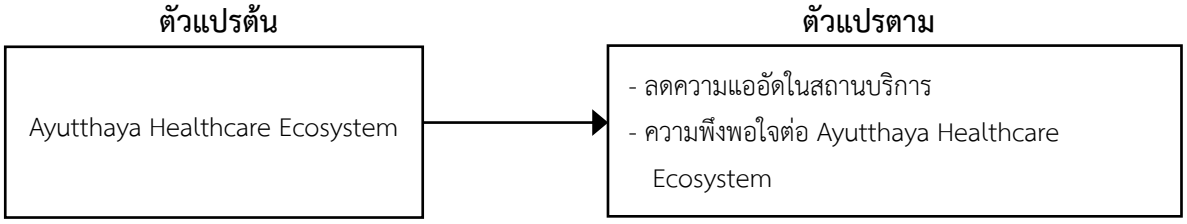
3.8 ประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งานเทคโนโลยีดิจิตอล Ayutthaya Healthcare Ecosystem ของเจ้าหน้าที่สถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ด้วยแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์คัดเข้า

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง การเปรียบเทียบการเข้ารับบริการสุขภาพของกลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรังเพื่อประเมินผล และความพึงพอใจของการใช้เทคโนโลยีดิจิตอล Ayutthaya Healthcare Ecosystem ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีกรอบแนวคิดในการวิจัยปรากฏดังภาพที่ 1 โดยมีตัวแปรต้น 1 ตัว คือ Ayutthaya Healthcare Ecosystem และตัวแปรตาม 2 ตัว คือ 1) ลดความแออัดในสถานบริการ 2) ความพึงพอใจต่อ Ayutthaya Healthcare Ecosystem

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 86.50) อายุอยู่ระหว่าง 50-59 ปีมากที่สุด (ร้อยละ 40) นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 70) ระดับการศึกษาสูงสุดมัธยมศึกษาตอนปลาย (ร้อยละ 40.50) เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (ร้อยละ 91) มีประสบการณ์และระยะเวลาในการทำงานด้านสาธารณสุขมากกว่า 5 ปี (ร้อยละ 79.00) อยู่ในเขตบริการ รพ.สต. ลาดบัวหลวงมากที่สุด (ร้อยละ 19.50) มีประสบการณ์ในการใช้งานเครื่องมือ 1-3 เดือนมากที่สุด (ร้อยละ 38.5)

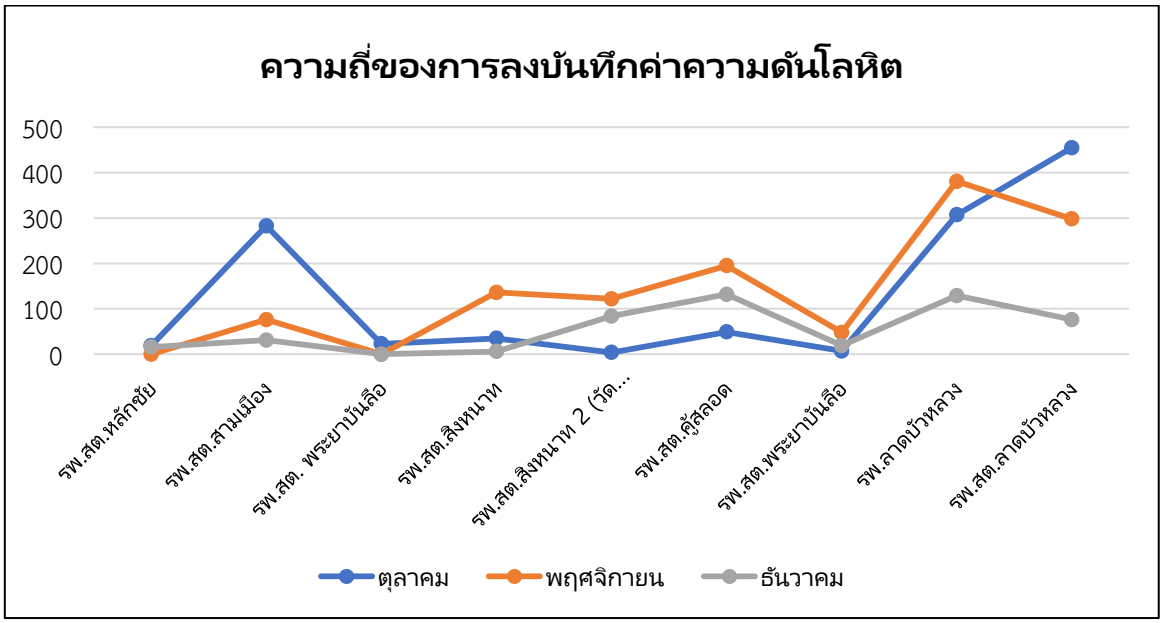
1. การพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิตอล Ayutthaya Healthcare Ecosystem

มีระบบซอฟต์แวร์ สนับสนุนการทำงานในระดับปฏิบัติการ เพื่อรองรับและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศจากอุปกรณ์ IoT ที่ส่งข้อมูลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและ อสม. เป็นข้อมูลของผู้ป่วยในชุมชน ได้แก่ น้ำหนัก ส่วนสูง ระดับน้ำตาลในเลือด ความดันโลหิต ผ่านอุปกรณ์ IoT ที่ทำงานในระบบปฏิบัติการ Android Build-in Reader Smart card และ Finger Scan รองรับการอ่านข้อมูลจากบัตรประชาชนแบบ Smart card และสามารถแสกนลายนิ้วมือ เชื่อมต่อข้อมูลจากอุปกรณ์ตรวจสุขภาพผ่าน ระบบ Bluetooth ได้ และมีระบบการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพระดับบุคคล “อยุธยาพร้อม” ผ่าน Line OA (Line Official Account) ที่ช่วยให้ผู้ป่วยสามารถดูข้อมูลประวัติการรับบริการและข้อมูลสุขภาพจากการวัดผ่านอุปกรณ์ IoT ได้

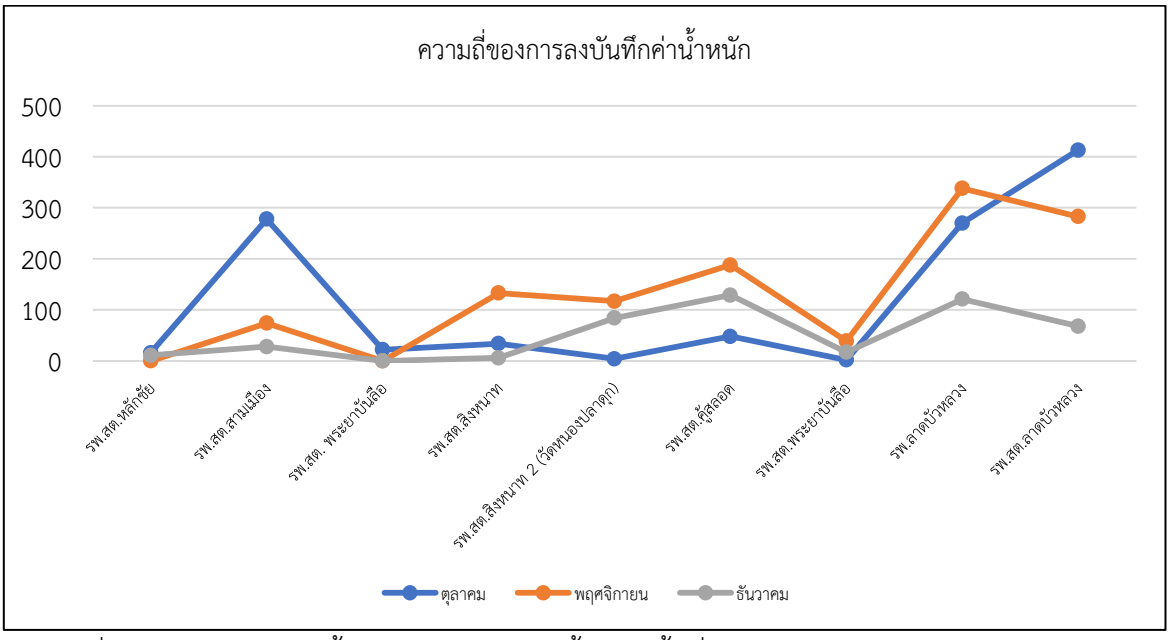
2. การประเมินผลของการใช้เทคโนโลยีดิจิตอล Ayutthaya Healthcare Ecosystem

การประเมินประสิทธิผลของการใช้เทคโนโลยีดิจิตอล Ayutthaya Healthcare Ecosystem โดยการเปรียบเทียบการเข้ารับบริการสุขภาพของกลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรังในพื้นที่เปรียบเทียบผ่านโปรแกรม HosEP ในพื้นที่อำเภอบางไทรมีผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่ต้องเข้ารับบริการตรวจสุขภาพและรับยาที่สถานบริการจำนวน 2,505 คนคิดเป็นอัตราชุกร้อยละ 6.33 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งกลุ่มผู้ป่วยเหล่านี้ต้องได้รับการตรวจรักษาและรับยาต่อเนื่องที่ รพ.สต. ส่วนในพื้นที่นำร่องอำเภอลาดบัวหลวงจำนวน 4,865 คน มีอัตราชุกร้อยละ 16.42 ได้รับบริการตรวจสุขภาพวัดความดันโลหิต ตรวจระดับน้ำตาลในเลือดโดยเจ้าหน้าที่และอสม. ผ่านระบบ IoT โดยไม่ต้องเดินทางมารับบริการตรวจสุขภาพและรับยาตามนัดที่สถานบริการจำนวน 4,515 คน จึงทำให้ลดความแออัดในสถานบริการคิดเป็นร้อยละ 92.8

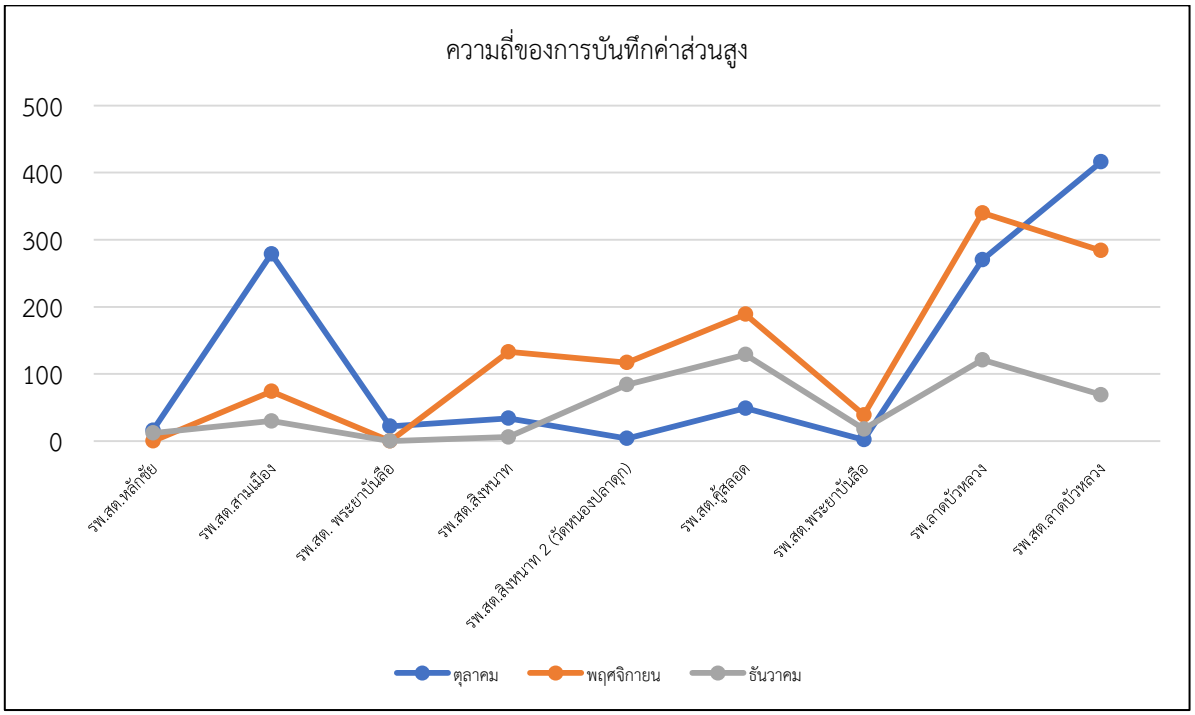
ในระยะเวลาที่ทำการศึกษาพื้นที่นำร่องกลุ่มตัวอย่างได้ทดลองใช้อุปกรณ์ IoT ในการบันทึกข้อมูลสุขภาพโดยความถี่ของการลงบันทึกค่าความดันโลหิต เฉลี่ย 121 ครั้งต่อเดือนต่อแห่ง ดังภาพที่ 4 การลงบันทึกค่าน้ำหนักและส่วนสูงเฉลี่ย 101 ครั้งต่อเดือนต่อแห่ง ดังภาพที่ 5 และ 6 ตามลำดับ การบันทึกระดับน้ำตาลในเลือดเฉลี่ย 97 ครั้งต่อเดือนต่อแห่ง ดังภาพที่ 7

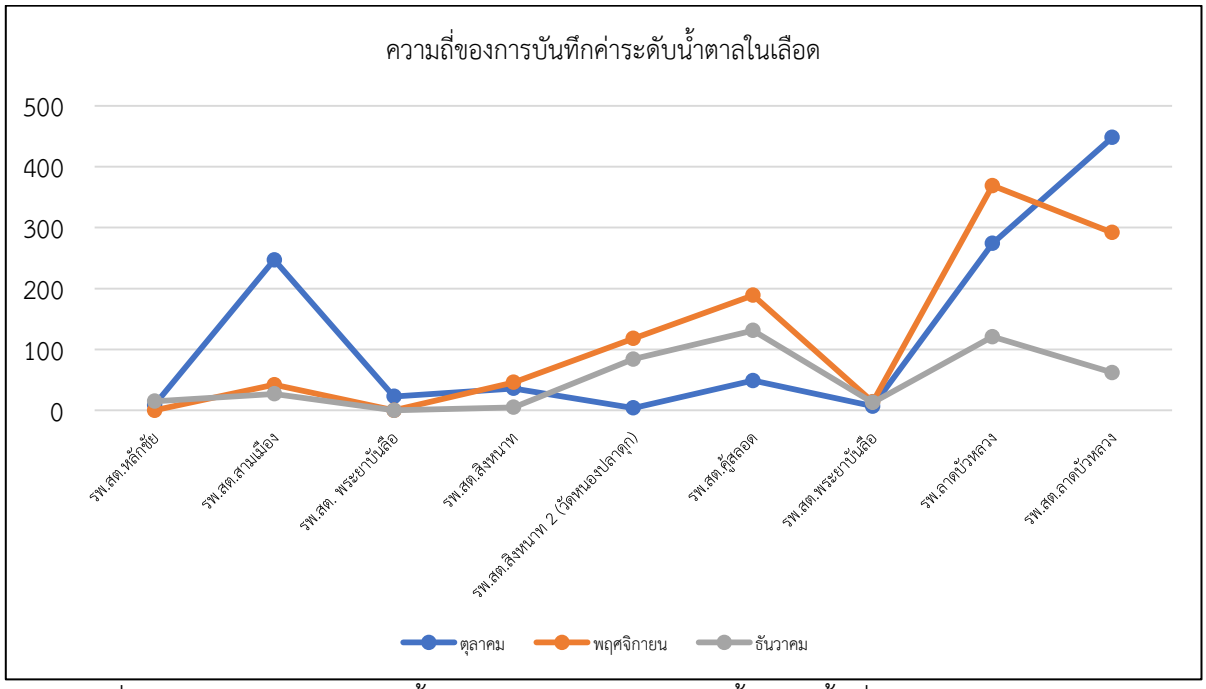

ภาพที่ 4 ความถี่ของการลงบันทึกค่าความดันโลหิตในพื้นที่นำร่อง

ภาพที่ 5 ความถี่ของการลงบันทึกค่าน้ำหนักของผู้ป่วยโรคเรื้อรังในพื้นที่นำร่อง

ภาพที่ 6 ความถี่ของการลงบันทึกค่าน้ำหนักของผู้ป่วยโรคเรื้อรังในพื้นที่นำร่อง

ภาพที่ 7 ความถี่ของการลงบันทึกค่าระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเรื้อรังในพื้นที่นำร่อง

3. การประเมินความพึงพอใจต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิตอล Ayutthaya Healthcare Ecosystem สำหรับเจ้าหน้าที่สถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดูแลสุขภาพของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การประเมินความพึงพอใจต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิตอล Ayutthaya Healthcare Ecosystem สำหรับเจ้าหน้าที่สถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดูแลสุขภาพของประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.41, S.D. = 0.68) โดยด้านนวัตกรรมมีระดับความพึงพอใจเฉลี่ยสูงที่สุดคืออุปกรณ์และเครื่องมือมีความทันสมัย ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.68) รองลงมา มีประสิทธิภาพสามารถใช้งานได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.68) และใช้งานง่าย สะดวก ไม่ซับซ้อนน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 4.16, S.D. = 0.79) ด้านการใช้ประโยชน์พบว่าระดับคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ได้ข้อมูลที่สำคัญจำเป็นเพียงพอต่อการรักษาของแพทย์ ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.66) รองลงมา สามารถสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้ ($\bar{X}$ = 4.44, S.D. = 0.71) และนำกระบวนการใช้เทคโนโลยีดิจิตอล Ayutthaya Healthcare บอกต่อหรือแนะนำให้กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือสหสาขาวิชาชีพน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 4.35, S.D. = 0.71) ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและร้อยละของความพึงพอใจต่อการใช้นวัตกรรม Ayutthaya Healthcare Ecosystem

n = 200

ข้อ	ประเด็น	mean	S.D.	min	max	แปลผล
	ด้านนวัตกรรม					
1	อุปกรณ์และเครื่องมือมีความทันสมัย	4.28	0.68	3	5	มาก
2	พัฒนานวัตกรรมถูกต้องตามหลักการวิชาการ	4.17	0.77	3	5	มาก
3	ใช้งานง่าย สะดวก และไม่ซับซ้อน	4.16	0.79	2	5	มาก
4	การส่งต่อข้อมูล เชื่อมต่ออุปกรณ์วัดสัญญาณชีพกับเครื่อง IoT ทำได้ง่ายสะดวก	4.17	0.81	2	5	มาก
5	มีประสิทธิภาพสามารถใช้งานได้ครอบคลุมทุกพื้นที่	4.21	0.86	2	5	มาก

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและร้อยละของความพึงพอใจต่อการใช้นวัตกรรม Ayutthaya Healthcare Ecosystem (ต่อ)

n = 200

ข้อ	ประเด็น	mean	S.D.	min	max	แปลผล
	ด้านการใช้ประโยชน์					
6	สามารถส่งต่อข้อมูลสุขภาพที่เป็นปัจจุบัน	4.36	0.73	3	5	มาก
7	ช่วยลดการแออัดของผู้รับบริการในโรงพยาบาลได้	4.37	0.73	3	5	มาก
8	ช่วยลดระยะเวลาการรอคอยแพทย์ได้	4.39	0.68	3	5	มาก
9	สามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปพบแพทย์	4.39	0.73	3	5	มาก
10	มีข้อมูลที่สำคัญจำเป็นเพียงพอต่อการรักษาของแพทย์	4.46	0.66	3	5	มาก
11	สนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข	4.44	0.71	3	5	มาก
12	สามารถเกิดประโยชน์และนำไปใช้ได้จริง	4.42	0.73	3	5	มาก
13	เสริมสร้างระดับความเชื่อมั่นด้านสมรรถนะการใช้นวัตกรรมของอาสาสมัครสาธารณสุข	4.39	0.70	3	5	มาก
14	นำกระบวนการใช้เทคโนโลยีดิจิตอล Ayutthaya Healthcare บอกต่อหรือแนะนำให้กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือสหสาขาวิชาชีพ	4.35	0.71	3	5	มาก
15	ความพึงพอใจโดยภาพรวม	4.41	0.68	3	5	มาก

อภิปรายผล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น อสม. ที่มีประสบการณ์และระยะเวลาในการทำงานด้านสาธารณสุขมากกว่า 5 ปี ทำให้ทักษะในการประเมินสุขภาพเบื้องต้นเป็นสิ่งที่ไม่ยาก เนื่องจากเป็นบทบาทหน้าที่ของ อสม. ในการคัดกรองกลุ่มเสี่ยงในชุมชนอยู่แล้ว ส่งผลต่อทัศนคติที่ดีต่อการใช้นวัตกรรมนี้ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ สุวภัทร นักรู้กำพลพัฒน์ และคณะ (2562) ศึกษาประสบการณ์อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดูแลผู้ป่วยเบาหวานในชุมชน ที่พบว่า อสม.มีประสบการณ์ตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป จะมีประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน โดยเฉพาะทักษะการประเมินสุขภาพที่เกี่ยวข้อง เช่น การชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง การวัดความดันโลหิต การเจาะน้ำตาลปลายนิ้วที่บ้าน รวมถึงการบริการส่งยาแก่ผู้รับบริการที่บ้าน ดังนั้น อสม.ที่มีประสบการณ์จะส่งผลต่อทักษะและความสามารถในการปฏิบัติงานและการใช้นวัตกรรม

นอกจากการนี้กลุ่มตัวอย่างมีการใช้เครื่องมือมากที่สุดในระยะเวลา 1-3 เดือน ซึ่งเป็นการใช้เครื่องมือตลอดระยะเวลาในการทดลองใช้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Willem A Odendaal และคณะ (2020) ที่พบว่า บุคลากรทางการแพทย์ที่ให้บริการในระดับปฐมภูมิมีการลงข้อมูลผ่าน mHealth มากที่สุด สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาศักยภาพ อสม. 4.0 ที่ส่งเสริมให้ อสม. ใช้เทคโนโลยีดิจิตอลมากขึ้น และมีความรอบรู้ด้านสุขภาพผ่านระบบการสื่อสารดิจิตอล และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพ

การประเมินผลของการใช้เทคโนโลยีดิจิตอล Ayutthaya Healthcare Ecosystem พบว่าสามารถลดความแออัดในสถานบริการได้ โดยผู้ป่วยโรคเรื้อรังในพื้นที่นำร่อง อำเภอลาดบัวหลวงไม่ต้องเดินทางมารับการรักษาที่โรงพยาบาลและรับยาตามนัดที่สถานบริการ โดยจะมี อสม. เป็นผู้ให้บริการในการตรวจสุขภาพและนำส่งข้อมูลด้านสุขภาพผ่านระบบ IoT จากที่บ้านของผู้ป่วยส่งผลให้ลดการเข้ารับบริการยังสถานบริการถึงร้อยละ 92.8 ส่งผลต่อความถี่ในการลงข้อมูลผู้ป่วยในระบบอย่างต่อเนื่องทุกเดือน กรณีที่ผู้ป่วยได้รับการคัดกรอง หรือตรวจสุขภาพแล้วได้ค่าผิดปกติ อสม.จะดำเนินการส่งต่อให้กับ รพ.สต. หรือ โรงพยาบาล ทันที การดำเนินงานอย่างเป็นแบบแผนและมีแนวปฏิบัติชัดเจน ทำให้ผู้ป่วยและผู้รับบริการให้ความเชื่อมั่นด้านสมรรถนะและศักยภาพในการใช้นวัตกรรมของ อสม. ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของ อสม. ในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคโควิด 19 อำเภอภูเพียง จังหวัดน่านของ วิชัย ศิริวรวัจน์ชัย (2564) ที่พบว่า แรงจูงใจเกี่ยวกับงานและความสำเร็จของงาน ได้แก่ การยอมรับ

นับถือ ความรับผิดชอบและการพัฒนาตนเอง มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทของอสม. โดยเฉพาะสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด19 ที่ผ่านมา จึงส่งผลต่อความเชื่อมั่นด้านสมรรถนะการปฏิบัติงานของอสม. ในช่วงของการศึกษาวิจัย

ระดับคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิตอล Ayutthaya Healthcare Ecosystem พบว่า ความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านนวัตกรรมมีระดับความพึงพอใจเฉลี่ยสูงที่สุดคืออุปกรณ์และเครื่องมือมีความทันสมัย รองลงมา มีประสิทธิภาพสามารถใช้งานได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ และใช้งานง่าย สะดวก ไม่ซับซ้อนน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะอุปกรณ์ IoT ทำงานผ่านระบบปฏิบัติการ Android และผ่านระบบเครือข่ายซึ่งในพื้นที่ต้องมีสัญญาณอินเตอร์เน็ตส่วนอุปกรณ์ตรวจสุขภาพต้องเชื่อมต่อผ่านระบบ Bluetooth กับเครื่อง IoT เนื่องจากอุปกรณ์ที่ใช้เป็นรุ่นแรกที่นำมาใช้ในพื้นที่นำร่อง คุณสมบัติด้านการเชื่อมต่ออาจจะมีปัญหาและอุปสรรค หากมีการขยายในพื้นที่อื่นควรเลือกใช้อุปกรณ์ที่มีคุณสมบัติในการใช้งานที่สูงขึ้น นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างอยู่ในกลุ่มผู้ใหญ่ตอนปลายช่วงอายุ 50-59 ปีมากที่สุด เอเวอร์เร็ท รอเจอร์ (Everette Roger, 2003) ได้อธิบายตามทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion of Innovation Theory) ไว้ว่าการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการแพร่กระจายของสิ่งใหม่ๆ จากสังคมหนึ่งไปยัง อีกสังคมหนึ่งและสังคมนั้นรับเข้าไปใช้ โดยอาจจะเป็นนวัตกรรม ความรู้ ความคิด เทคนิควิธีการ และเทคโนโลยีใหม่ๆ โดยกลุ่มอายุดังกล่าวอยู่ในกลุ่มตามสมัย (Late Majority) ซึ่งจะรอจนกว่านวัตกรรมนั้นๆ ได้รับการยอมรับในคนกลุ่มใหญ่ ถึงจะตัดสินใจใช้นวัตกรรมดังกล่าว และกลุ่มสุดปลายสมัย (Laggards) ซึ่งจะยอมใช้นวัตกรรมนั้นก็ต่อเมื่อถูกบังคับหรือมีความจำเป็นที่จะต้องใช้งาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับคุณสมบัติที่ดีของนวัตกรรมที่ทำให้เกิดการยอมรับมากที่สุด ได้แก่ ได้ประโยชน์มากกว่าเดิมที่เข้ามาแทนที่ (Relative Advantage) มีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมในสังคมที่จะรับ (Compatibility) ไม่มีความสลับซับซ้อนมากนัก (Complexity) สามารถแบ่งทดลองครั้งละน้อยได้ (Trialability) และสามารถมองเห็นหรือเข้าใจได้ง่าย (Observability) ดังนั้นนวัตกรรมที่จะนำสู่ชุมชนจึงควรพิจารณากลุ่มเป้าหมายที่ใช้ และคุณสมบัติของนวัตกรรมให้เหมาะสมกับชุมชนด้วย

ระดับความพึงพอใจด้านการใช้ประโยชน์พบว่าการบอกต่อหรือแนะนำให้กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือสหสาขาวิชาชีพอยู่ในระดับน้อยที่สุด อาจเป็นผลจากการอยู่ในกลุ่มตามสมัยและกลุ่มสุดปลายสมัยนั่นเอง ในทางกลับกันระดับคะแนนสูงที่สุดคือ การได้ข้อมูลที่สำคัญจำเป็นเพียงพอต่อการรักษาของแพทย์ เนื่องจากข้อมูลด้านสุขภาพที่เจ้าหน้าที่และอสม. ประเมินนั้นเป็นข้อมูลที่สามารถทำได้ภายใต้ศักยภาพและบทบาทของอสม. เป็นการปฏิบัติที่ทำเป็นประจำสม่ำเสมอในงานคัดกรองสุขภาพประชาชน อีกทั้งยังมีความสำคัญต่อการตัดสินใจด้านการรักษาของแพทย์เพื่อติดตามอาการการควบคุมภาวะโรค นำไปสู่การปรับลดหรือคงไว้ซึ่งยาตามแผนการรักษา นอกจากนี้การบันทึกค่าต่างๆ อย่างเป็นปัจจุบันทำให้ง่ายต่อการตัดสินใจในการรักษา นำไปสู่การส่งต่อผู้ป่วยแบบฉุกเฉินเร่งด่วนในกรณีที่พบค่าผิดปกติ จึงสามารถสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และลดภาระในการให้บริการในสถานบริการได้

องค์ความรู้ใหม่

การนำนวัตกรรมด้านสุขภาพที่ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิตอล มาใช้ในระบบบริการสุขภาพ ควรพิจารณาคุณลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย ช่วงอายุ และความสามารถในการใช้นวัตกรรม จากทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรมแสดงให้เห็นว่า แม้นวัตกรรมจะถูกนำมาใช้และเผยแพร่ในประชาชนหลายช่วงอายุ แต่ละคนมีความแตกต่างกันด้านการยอมรับและนำนวัตกรรมนั้นๆ ไปใช้ ดังนั้น การประยุกต์ใช้นวัตกรรมสาธารณสุขสำหรับเจ้าหน้าที่และ อสม. ในสถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิจึงควรคำนึงถึงปัจจัยส่วนบุคคลโดยเฉพาะกลุ่มผู้ใหญ่ตอนปลายและผู้สูงอายุ ความเหมาะสมของบริบทพื้นที่ และคุณสมบัติของนวัตกรรมนั้นๆ ด้วย

สรุปผลการวิจัย

การนำเทคโนโลยีดิจิตอล Ayutthaya Healthcare Ecosystem มาใช้ในระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ สามารถลดความแออัดของผู้ป่วยโรคเรื้อรังในสถานบริการนำร่องได้ ระบบฐานข้อมูลได้ข้อมูลสุขภาพที่สำคัญจำเป็นสำหรับการติดตามประเมินผลภาวะสุขภาพของผู้ป่วย ส่งผลดีต่อแผนการรักษาและการปรับยาของแพทย์ นอกจากนี้ระบบ Ayutthaya Healthcare Ecosystem ยังช่วยสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ส่วนอุปกรณ์ตรวจสุขภาพ และเครื่อง IoT ยังเป็นอุปกรณ์ที่มีความทันสมัย และมีประสิทธิภาพสามารถใช้งานได้ครอบคลุมทุกพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานด้านสาธารณสุขควรสนับสนุนแผนงาน นโยบาย และงบประมาณในการส่งเสริมงานวิจัยและนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิตอลในระบบบริการสุขภาพทั้งเชิงรุกและตั้งรับในระดับปฐมภูมิ

1.2 ควรส่งเสริมความรอบรู้และพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และอาสาสมัครสาธารณสุขในทุกกลุ่มวัยให้เป็นเลิศด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิตอล

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรต่อยอดการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิตอลในการดูแลสุขภาพของประชาชนในกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มแม่และเด็ก กลุ่มผู้ป่วยโรคเฉพาะเช่น โรคไตวายเรื้อรัง โรคหัวใจ ที่ต้องการอุปกรณ์ในการติดตามและควบคุมอาการของโรค ประยุกต์ใช้ในการให้บริการผู้ป่วยที่บ้าน (Home Ward)

2.2 ควรปรับการใช้อุปกรณ์ที่มีคุณสมบัติในการใช้งานให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ และการเชื่อมต่อข้อมูลจากอุปกรณ์ตรวจสุขภาพกับเครื่อง IoT ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.3 ควรพัฒนาระบบการแจ้งเตือน และมีการแบ่งระดับความรุนแรงของผลการตรวจสุขภาพในระบบ Ayutthaya Healthcare Ecosystem ให้เรียงลำดับตามระดับความรุนแรงหรือภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นได้ มีระบบส่งต่อผู้ป่วยและการสาธารณสุขทางไกล (Telehealth) เพื่อช่วยให้เจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความจำเป็น เร่งด่วนของผู้ป่วยแต่ละราย

เอกสารอ้างอิง

กิตติยา วงษ์ขันธ์. (2561). *รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (R&D) และ รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR).* สืบค้น 17 สิงหาคม 2565. จาก https://www.ubu.ac.th/web/files_up/08f2018072012262188.pdf.

นันทินารี คงยืน. (2560). ระบบบริการสุขภาพปฐมภูมิกับมาตรฐานการพัฒนา. *วารสารกฎหมายและสาธารณสุข, 3*(3), 374-387.

บุษยารัตน์ ศิลปะวิทยาทร และบุญพิชชา จิตต์ภักดี. (2563). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านสุขภาพในการพยาบาลเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ, 38*(2), 6-14.

วิชัย ศิริวรวัจน์ชัย. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทของ อสม. ในการเฝ้าระวังและป้องกันโรคโควิด 19 อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน. *มหาราชนครศรีธรรมราชเวชสาร, 4*(2), 63-75.

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2565). *สถิติผู้ป่วยโรคเรื้อรังจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.* สืบค้น 2 ธันวาคม 2565. จาก https://hdcservice.moph.go.th/hdc/main/index.php.

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2559). *แผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (ด้านสาธารณสุข).* นนทบุรี: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.

สุวภัทร นักรู้กำพลพัฒน์, นิชนันท์ สุวรรณกูฏ และอมรรัตน์ นธะสนธิ์. (2562). ประสบการณ์อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดูแลผู้ป่วยเบาหวานในชุมชน. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 21*(1), 109-116.

Grove, S. K., Burns, N., & Gray, J. R. (2013). *The practice of nursing research*. Missouri: Elsevier.

Kaya N, Turan N & Aydın GO̎. (2016). Innovation in Nursing: A Concept Analysis. J Comm Pub Health Nursing, 2(1), 1-4.

Odendaal,W,A., Watkins,J,A., Leon,N., Goudge,J., Griffiths,F., Tomlinson, M., & Daniels,K. (2020). Health workers' perceptions and experiences of using mHealth technologies to deliver primary healthcare services: a qualitative evidence synthesis. *Cochrane Database of Systematic Reviews,* (3), DOI: 10.1002/14651858.CD011942.pub2.

Rogers EM. (2003). *Diffusion of innovations*. (4th ed). New York: Simon & Schuster Press.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Factors Affecting Decision Making for Investing in the Super Saving Fund and Retirement Mutual Fund

Acharapan Chonpracha[1*] and Wuthiya Saraithong[2]

[1, 2] *Business Economics, Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: acharapan.ch@ku.th*

ABSTRACT

This article aimed to (1) study investigate the demographic characteristics, behavior, personal factors and cognitive factors affecting investment decisions in Super Saving Fund (SSF) and Retirement Mutual Fund (RMF), and (2) study the factors affecting the opportunity to make investment decisions in Super Saving Fund (SSF) and Retirement Mutual Fund (RMF) including motivation factors and investment objective factors. The results of the study indicated that most of the respondents were female, aged 30-39 years. Most had single status with the highest education as bachelor's degree or equivalent. Most of them were employees at private companies. The average monthly income was 20,001-40,000 baht and they had 1-5 years of mutual fund investment experience. The results of the opinion analysis in terms of motivation factors and objective factors as a whole were at the agree level. The result of investment decision in Super Saving Fund (SSF) found that the sample group chose to invest by 310 people, representing 76.73%; and 94 people chose not to invest representing 23.27%. The result of investment decision in Retirement Mutual Fund (RMF) found that the sample group chose to invest by 268 people representing 66.34%; and 136 people chose not to invest, representing 33.66%. The hypothesis testing was statistically consistent at the 0.05 level for all factors except Super Savings Fund (SSF) in terms of cognition and Retirement Mutual Fund (RMF) in terms of the experience of investing in mutual funds. The analysis of Binary Logistic Regression found that factors influencing the decision-making opportunity to invest in Savings Fund (SSF) and Retirement Mutual Fund (RMF) were the motivation factor and the investment objective factor.

Keywords: Mutual Funds, Incentives, Investment Objectives

Received: 30 October 2022;
Revised: 6 January 2023;
Accepted: 6 January 2023

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 2773-9805 (Online)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)

อัจฉราพรรณ ชนประชา[1*] และ วุฒิยา สาหร่ายทอง[2]

[1, 2] *สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: acharapan.ch@ku.th*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) ศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ พฤติกรรม ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจ ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และกองทุนรวม เพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) และ (2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อโอกาสในการตัดสินใจเลือกลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) คือ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ และปัจจัยด้านวัตถุประสงค์การลงทุน ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 30-39 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรีหรือเทียบเท่า อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 20,001-40,000 บาท และมีประสบการณ์การลงทุนในกองทุนรวม 1-5 ปี ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นปัจจัยด้านแรงจูงใจ และปัจจัยด้านวัตถุประสงค์การลงทุน โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย และผลการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) โดยเลือกลงทุนจำนวน 310 คน คิดเป็นร้อยละ 76.73 ไม่ลงทุน จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 23.27 และผลการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) โดยเลือกลงทุน จำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 66.34 ไม่ลงทุน จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 33.66 การทดสอบสมมติฐานมีความสอดคล้องกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกปัจจัย ยกเว้น กองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) คือ ความรู้ความเข้าใจ และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) คือ ประสบการณ์การลงทุนในกองทุนรวม ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกส์ แบบไบนารี (Binary Logistic Regression) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อโอกาสในการตัดสินใจเลือกลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) คือ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ และปัจจัยด้านวัตถุประสงค์การลงทุน

คำสำคัญ: กองทุนรวม, แรงจูงใจ, วัตถุประสงค์การลงทุน

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในปัจจุบันพบว่าโครงสร้างอายุของประชากรไทยมีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรลดลง โดยจากผลการสำรวจ ในปี พ.ศ. 2563 พบว่า สัดส่วนประชากรไทยในช่วงอายุ 0-14 ปี และ ช่วงอายุ 15-24 ปี มีแนวโน้มลดลงอย่างเห็นได้ชัด ชี้ให้เห็นว่าอัตราการเกิดลดลง ในขณะที่สัดส่วนประชากรไทยในช่วงอายุ 55-64 ปี และ ช่วงอายุ 65 ปีขึ้นไป มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ชี้ให้เห็นว่าประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้น นอกจากนี้พบว่าอัตราการตายของประชากรไทยลดลง โดยอายุขัยเฉลี่ยเพศชายอายุ 72.4 ปี และเพศหญิงอายุ 78.9 ปี (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2564)

จากปัญหาแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุ และอัตราการเกิดที่ลดลง ทำให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น ปัญหาด้านแรงงาน ทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในภาคการผลิต ปัญหาการใช้งบประมาณในด้านสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ที่เพิ่มขึ้น และปัญหาด้านการเงินหลังเกษียณ เพราะผู้สูงอายุยังต้องดำรงชีวิต มีค่าใช้จ่ายปกติ หรืออาจจะเพิ่มขึ้นจากการ

รักษาพยาบาล ดังนั้นทางแก้ปัญหา คือ การสนับสนุนให้ประชากรมีคุณภาพชีวิตหลังวัยเกษียณให้มีคุณภาพ เพื่อที่จะได้ไม่เป็นปัญหาของสังคมต่อไป (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2564)

จากการสำรวจประชากรไทยยังมีจำนวนมากที่ประสบปัญหาทางการเงินในช่วงวัยเกษียณ ซึ่งสาเหตุหลักมาจากการจัดการและการวางแผนทางการเงินในช่วงวัยทำงานที่ไม่ดีพอ โดยจากรายงานผลสำรวจทักษะทางการเงินของประชากรไทย ปี 2561พบว่า มีแค่เพียง 1 ใน 5 ของคนไทยที่เห็นความสำคัญของการออมเงินและทำตามแผนการออมสำหรับวัยเกษียณของตัวเองได้จริงเท่านั้น นอกจากนี้ ยังพบอีกว่าอุปสรรคที่สำคัญ คือ ความยุ่งยากและการที่ประชากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการออม (สายงานนโยบายการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2564)

การที่จะมีคุณภาพชีวิตหลังเกษียณที่ดี คือ การสร้างเป้าหมายหลังวัยเกษียณ การวางแผนทางการเงิน จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ควรจะเริ่มวางแผนตั้งแต่วัยทำงาน โดยการวางแผนการออม ซึ่งภาครัฐได้จัดทำช่องทางในการออมเงินระยะยาว โดยการจัดตั้งกองทุนรวมเพื่อการออมระยะยาว โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนให้ความสำคัญของการออมมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันมี 2 กองทุนรวม คือ กองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2558) โดยไตรมาสที่ 4 ของปี 2565 กองทุนเพื่อการออม (SSF) มีมูลค่าทรัพย์สินสุทธิ 3.8 หมื่นล้านบาท และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) มีมูลค่าทรัพย์สินสุทธิรวม 3.7 แสนล้านบาท (Morningstar, 2565)

ปัญหาดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการออมระยะยาวมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ทำให้กองทุนรวมระยะยาวที่จัดตั้งขึ้นทั้งสองนั้นเป็นกองทุนรวมที่น่าสนใจ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาถึงปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) โดยมุ่งเน้นเพื่อนำผลการวิจัยที่ศึกษาสะท้อนความต้องการที่แท้จริงของผู้ลงทุนให้เพื่อเป็นแนวทางให้ภาครัฐนำไปปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือสร้างกองทุนรวมใหม่ ที่ตรงตามความสนใจของผู้ลงทุนอย่างแท้จริง รวมถึงเพื่อให้นักลงทุนที่ยังไม่เคยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาเปรียบเทียบเพื่อตัดสินใจลงทุน โดยเฉพาะนักลงทุนรายย่อยที่เป็นวัยเริ่มต้นทำงาน ที่ต้องการวางแผนทางการเงินหลังวัยเกษียณ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ พฤติกรรม ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกลงทุน ในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อโอกาสในการตัดสินใจเลือกลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ได้แก่ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ และปัจจัยด้านวัตถุประสงค์การลงทุน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ลงทุนที่เคยและไม่เคยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เนื่องจากเป็นเขตเศรษฐกิจที่มีความเจริญ ด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 404 ชุด

กลุ่มตัวอย่าง กำหนดด้วยวิธีการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Selection) เป็นการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยบังเอิญพบหรือไม่เฉพาะเจาะจง แต่กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะเบื้องต้นบางประการที่สอดคล้องกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ หรือเลือกบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด หาได้ง่ายที่สุดเป็นตัวอย่างเพื่อให้ประหยัดเวลา แรงงาน และงบประมาณ (Bailey, 1987) เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนประชากร จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรกำหนดตัวอย่างของ W.G Cochran (1953) โดยใช้ความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 การกำหนดขนาดตัวอย่างใช้สูตรการคำนวณในกรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากร ดังนี้

$$n = \frac{P\,(1 - P)\,Z^2}{d^2}$$

ซึ่ง n = จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ
P = สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยต้องการสุ่ม
Z = ความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
d = สัดส่วนของความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้

แทนค่าของกลุ่มตัวอย่าง

$$n = \frac{P\,(1 - P)\,Z^2}{d^2}$$

$$= \frac{0.5(1 - 0.5)1.96^2}{(0.05)^2}$$

$$= \frac{0.96}{0.0025}$$

= 384 ตัวอย่าง

ดังนั้น จากการคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 384 คน และเพิ่มตัวอย่างไว้อีก 19 คน รวมทั้งสิ้นจำนวนกลุ่มตัวอย่าง คือ 404 คน เพื่อป้องกันการเกิดความผิดพลาดของข้อมูล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการรวบรวมข้อมูลจากทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาประยุกต์เป็นลักษณะเฉพาะและข้อคำถามในแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ และประสบการณ์การลงทุน โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิด (Close-Ended Question) มีคำตอบหลายตัวเลือก (Multiple Choice Question) จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ซึ่งคำถามดังกล่าว มีทั้งคำถามที่ถูกและคำถามที่ผิด โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า ถูกต้อง หรือ ไม่ถูกต้อง โดยเลือกตอบเพียงคำตอบเดียวจากคำตอบที่ให้เลือก 2 ตัวเลือก (Dichotomous Questions) คือ ใช่ และไม่ใช่ จำนวน 18 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านแรงจูงใจ โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิด (Close – Ended Question) ซึ่งเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) โดยมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบ Likert Scale มี 5 ระดับ (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2552) จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านวัตถุประสงค์การลงทุน โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิด (Close – Ended Question) ซึ่งเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาคชั้น (Interval Scale) โดยมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบ Likert Scale มี 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจในการลงทุน โดยเลือกตอบเพียงคำตอบเดียวจากคำตอบที่ให้เลือก 2 ตัวเลือก (Dichotomous Questions) จำนวน 4 ข้อ

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประสบการณ์การลงทุน และปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจ แตกต่างกัน มีการตัดสินใจลงทุนแตกต่างกัน

3.2 ปัจจัยในการลงทุน ได้แก่ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ และปัจจัยด้านวัตถุประสงค์การลงทุน มีผลต่อโอกาสในการตัดสินใจเลือกลงทุน

4. การเก็บรวมรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเป็นการเก็บข้อมูลขั้นปฐมภูมิ (Primary Data) คือ ทำการเก็บตัวอย่างจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 404 คน โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ในการเก็บข้อมูล (Online Questionnaire) โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือน มกราคม-กุมภาพันธ์ 2565

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

5.1 การตรวจสอบข้อมูล (Editing) ทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้จากการเก็บรวบรวม

5.2 การลงรหัส (Coding) โดยนำแบบสอบถามแต่ละชุดมาลงรหัสของคำตอบ เพื่อเป็นการแปลงข้อมูลที่ได้ในรูปของรหัสเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป

5.3 การประมวลผล (Processing) นำข้อมูลที่ลงรหัสแล้วมาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมทางสถิติ

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในส่วนนี้ใช้เครื่องมือทางสถิติในการวิเคราะห์ คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และสถิติร้อยละ (Percentage) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการอธิบายข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้ ประสบการณ์การลงทุน และวิธีการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ในส่วนนี้จะใช้เครื่องมือทางสถิติในการวิเคราะห์ คือ การทดสอบที (t-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance: ANOVA) โดยทดสอบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม เพื่อใช้ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 รวมถึงวิธีการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic Regression Analysis) แบบ Binary Logistic ซึ่งเหมาะสำหรับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (Y) ในกรณีที่ตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงกลุ่มที่มีค่าได้เพียง 2 ค่า (Dichotomous Variable) คือ 1 (เกิดเหตุการณ์ที่สนใจ) และ 0 (ไม่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจ) เท่านั้น และตัวแปรอิสระ (X) จะเป็นตัวแปรเชิงปริมาณหรือตัวแปรเชิงกลุ่มก็ได้ เพื่อใช้ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2

ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อโอกาสในการตัดสินใจเลือกลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) นั้น กำหนดให้ผลของการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) เป็นตัวแปรตาม (Y) ที่มีค่าได้เพียง 2 ค่า คือ

Y = 1 คือ ตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)

Y = 0 คือ ตัดสินใจไม่ลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)

และกำหนดให้ตัวแปรอิสระ (X) ที่คาดว่าจะมีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

(1) ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจ

(2) ปัจจัยด้านแรงจูงใจ

(3) ปัจจัยด้านวัตถุประสงค์การลงทุน

ในการศึกษาครั้งนี้มีการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติกส์ แบบ Binary Logistic เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) โดยใช้โปรแกรมคำนวณทางคณิตศาสตร์ ซึ่งในการวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติกส์นั้น เมื่อตัวแปรตาม (Y) มีค่าได้เพียง 2 ค่าจะพบว่าความสัมพันธ์ระหว่าง X กับ Y ไม่ได้อยู่ในรูปเชิงเส้นแต่อยู่ในรูปสมการ Logistic Response Function

$$Prob\ (Y) = e^{(\beta 0+\beta 1X)/((1+e\hat{}(\beta 0+\beta 1X)))}$$

โดยที่ $0 \le E(Y) \le 1$; $E(Y) = P(\text{event}) = P(\text{ลงทุน } Y=1)$

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ลักษณะทางประชากรศาสตร์ พฤติกรรม ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกลงทุน ในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)

1.1 การวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์การลงทุน วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 269 คน คิดเป็นร้อยละ 66.58 อายุ 30-39 ปี จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 38.61 สถานภาพ โสด จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 59.90 มีระดับการศึกษาสุงสุดที่ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 248 คน คิดเป็นร้อยละ 61.39 อาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 57.18 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 20,001 ถึง 40,000 บาท จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 51.73 มีประสบการณ์การลงทุน 1-5 ปี จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 45.54

การวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนรวม ได้แก่ กองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) โดยรวมมีผู้ตอบแบบสอบถามถูก คิดเป็นร้อยละ 56.85 และมีผู้ตอบแบบสอบถามผิด คิดเป็นร้อยละ 43.15 กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) โดยรวมมีผู้ตอบแบบสอบถามถูก คิดเป็นร้อยละ 62.07 และมีผู้ตอบแบบสอบถามผิด คิดเป็นร้อยละ 37.93

การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยในการลงทุน ได้แก่ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ และปัจจัยด้านวัตถุประสงค์การลงทุน ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)

การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านแรงจูงใจในการลงทุนในกองทุนรวม ได้แก่ กองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นต่อปัจจัยในการลงทุนด้านแรงจูงใจในระดับเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นต่อปัจจัยในการลงทุนด้านแรงจูงใจในระดับเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09

การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านวัตถุประสงค์การลงทุนในกองทุนรวม ได้แก่ กองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นต่อปัจจัยในการลงทุนด้านวัตถุประสงค์การลงทุนในระดับเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นต่อปัจจัยในการลงทุน ด้านวัตถุประสงค์การลงทุนในระดับเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90

การวิเคราะห์การตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวม ได้แก่ กองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) ในคำถามข้อที่ 1 ในอนาคต ท่านคาดว่าจะลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) หรือไม่ มีความต้องการลงทุน จำนวน 310 คน คิดเป็นร้อยละ 76.73 มีความต้องการไม่ลงทุน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 23.27 และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการลงทุนในกองทุนรวม เพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ในคำถามข้อที่ 2. ในอนาคต ท่านคาดว่าจะลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) หรือไม่ มีความต้องการลงทุน จำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 66.34 มีความต้องการไม่ลงทุน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 33.66

1.2 ผลการวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ พฤติกรรม ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) เพื่อทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 1 แสดงสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ด้านลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล

ลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล	การตัดสินใจลงทุนในกองทุน	
	กองทุนรวมเพื่อการออม (SSF)	กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)
เพศ (Gender)	สอดคล้อง	สอดคล้อง
อายุ (Age)	สอดคล้อง	สอดคล้อง
สถานภาพ (Status)	สอดคล้อง	สอดคล้อง
ระดับการศึกษาสูงสุด (Education)	สอดคล้อง	สอดคล้อง
อาชีพ (Career)	สอดคล้อง	สอดคล้อง
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (Income)	สอดคล้อง	สอดคล้อง
ประสบการณ์การลงทุน (Experience)	สอดคล้อง	ไม่สอดคล้อง

จากตารางที่ 1 สามารถอธิบายได้ ดังนี้

การวิเคราะห์การตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) จำแนกตามเพศ ได้แก่ การตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) มีค่า Sig. เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั้นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H1) หมายความว่า ผู้ลงทุนที่มีเพศแตกต่างกัน มีการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผู้ลงทุนเพศหญิงมีการตัดสินใจลงทุนมากกว่าผู้ลงทุนเพศชาย และการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) มีค่า Sig. เท่ากับ 0.010 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั้นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H1) หมายความว่า ผู้ลงทุนที่มีเพศแตกต่างกัน มีการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผู้ลงทุนเพศหญิงมีการตัดสินใจลงทุนมากกว่าผู้ลงทุนเพศชาย

การวิเคราะห์การตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) จำแนกตามอายุ ได้แก่ กองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) พบว่า มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั้นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H1) หมายความว่า ผู้ลงทุนที่มีอายุแตกต่างกัน มีการตัดสินใจลงทุนใน

กองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผู้ลงทุนอายุ 30- 39 ปี มีการตัดสินใจลงทุนมากที่สุด และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) พบว่า มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั้นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H1) หมายความว่า ผู้ลงทุนที่มีอายุแตกต่างกัน มีการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผู้ลงทุนอายุ 50-59 ปี มีการตัดสินใจลงทุนมากที่สุด

การวิเคราะห์การตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) จำแนกตามสถานภาพ ได้แก่ กองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) พบว่า มีค่า Sig. เท่ากับ 0.033 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั้นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H1) หมายความว่า ผู้ลงทุนที่มีสถานภาพที่แตกต่างกัน มีการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผู้ลงทุนที่มีสถานภาพ โสด มีการตัดสินใจลงทุนมากที่สุด และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) พบว่า มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั้นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H1) หมายความว่า ผู้ลงทุนที่มีสถานภาพ ที่แตกต่างกัน มีการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผู้ลงทุนที่มีสถานภาพ โสด มีการตัดสินใจลงทุนมากที่สุด

การวิเคราะห์การตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด ได่แก่ กองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) พบว่า มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั้นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H1) หมายความว่า ผู้ลงทุนที่มีระดับการศึกษาสูงสุดที่แตกต่างกัน มีการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้ลงทุนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีการตัดสินใจลงทุนมากที่สุด และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) พบว่า มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 นั้นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H1) หมายความว่า ผู้ลงทุนที่มีระดับการศึกษาสูงสุดที่แตกต่างกัน มีการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้ลงทุนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีการตัดสินใจลงทุนมากที่สุด

การวิเคราะห์การตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) จำแนกตามอาชีพ ได้แก่ กองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) พบว่า มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั้นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H1) หมายความว่า ผู้ลงทุนที่มีอาชีพที่แตกต่างกัน มีการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้ลงทุนที่มีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีการตัดสินใจลงทุนมากที่สุด กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) พบว่า มีค่า Sig. เท่ากับ 0.012 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั้นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H1) หมายความว่า ผู้ลงทุนที่มีอาชีพ ที่แตกต่างกัน มีการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้ลงทุนที่มีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีการตัดสินใจลงทุนมากที่สุด

การวิเคราะห์การตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ได้แก่ กองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) พบว่า มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั้นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H1) หมายความว่า ผู้ลงทุนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้ลงทุนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 60,001 บาทขึ้นไป มีการตัดสินใจลงทุนมากที่สุด และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) พบว่า มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั้นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H1) หมายความว่า ผู้ลงทุนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้ลงทุนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 40,001-60,000 บาท มีการตัดสินใจลงทุนมากที่สุด

การวิเคราะห์การตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) จำแนกตามประสบการณ์การลงทุน ได้แก่ กองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) พบว่า มีค่า Sig. เท่ากับ 0.04 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั้นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H1) หมายความว่า ผู้ลงทุนที่มีประสบการณ์การลงทุนแตกต่างกัน มีการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้ลงทุนที่มีประสบการณ์การลงทุนมากกว่า 5 ปี มีการตัดสินใจลงทุนมากที่สุด และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) พบว่า มีค่า Sig. เท่ากับ 0.110 ซึ่งมากกว่า 0.05 นั้นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H0) และปฏิเศษสมมติฐานรอง (H1) หมายความว่า ผู้ลงทุนที่มีประสบการณ์การลงทุนแตกต่างกัน มีการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 แสดงสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการลงทุน

	การติดสินใจลงทุนในกองทุน	
	กองทุนรวมเพื่อการออม (SSF)	**กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)**
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการลงทุน	สอดคล้อง	สอดคล้อง

จากตารางที่ 2 สามารถอธิบายได้ ดังนี้

การวิเคราะห์การตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) จำแนกตามความรู้ความเข้าใจ ได้แก่ กองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) พบว่า ผู้ลงทุนที่มีความรู้ความเข้าใจ แตกต่างกัน มีการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) แตกต่างกัน โดยผู้ลงทุนที่มีความรู้ความเข้าใจ มีการตัดสินใจลงทุนมากที่สุด และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) พบว่า ผู้ลงทุนที่มีความรู้ความเข้าใจ แตกต่างกัน มีการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) แตกต่างกัน โดยผู้ลงทุนที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจ มีการตัดสินใจลงทุนมากที่สุด

2. ปัจจัยที่มีผลต่อโอกาสในการตัดสินใจเลือกลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ได้แก่ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ และปัจจัยด้านวัตถุประสงค์การลงทุน

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกส์ตัวแปรปัจจัยด้านแรงจูงใจและปัจจัยด้านวัตถุประสงค์การลงทุน สำหรับการทำนายโอกาสในการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF)

ตัวแปร	**ค่าสัมประสิทธิ์**		**ค่าความคลาดเคลื่อน**		**P-value**		**Marginal Effect (dy/dx)**	
	SSF	RMF	SSF	RMF	SSF	RMF	SSF	RMF
ค่าคงที่	-0.114	0.560	0.935	0.820	0.903	0.495		
ปัจจัยด้านแรงจูงใจ								
ต้องการลงทุนให้ได้ผลตอบแทนที่สม่ำเสมอ	1.387	0.885	0.280	0.244	0.000*	0.000*	0.205	0.158
ต้องการออมเงินในระยะยาว เพื่อเพิ่มความมั่นคงทางการเงินของท่านในอนาคต	0.441	2.226	0.276	0.367	0.111	0.000*	0.065	0.398
ต้องการนำไปใช้สิทธิในการลดหย่อนภาษี	-0.400	-0.898	0.322	0.314	0.214	0.004*	-0.059	-0.160

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกส์ตัวแปรปัจจัยด้านแรงจูงใจและปัจจัยด้านวัตถุประสงค์การลงทุน สำหรับการทำนายโอกาสในการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์		ค่าความคลาดเคลื่อน		P-value		Marginal Effect (dy/dx)	
	SSF	RMF	SSF	RMF	SSF	RMF	SSF	RMF
ค่าคงที่	-0.114	0.560	0.935	0.820	0.903	0.495		
ปัจจัยด้านแรงจูงใจ (ต่อ)								
ได้รับข่าวสารจากตัวแทนขาย หรือสื่อโฆษณาต่างๆ หรือตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	-0.421	0.287	0.327	0.248	0.198	0.244	-0.062	0.052
ได้รับคำแนะนำจากคนใกล้ตัว เช่น คนในครอบครัว หรือเพื่อน	-0.659	-0.839	0.281	0.240	0.019*	0.000*	-0.097	-0.150
ปัจจัยด้านวัตถุประสงค์ด้านการลงทุน								
ความปลอดภัยและรักษาเงินต้น	-0.0503	0.027	0.271	0.283	0.063	0.464	-0.074	0.037
ออมเงินไว้ใช้จ่ายในยามเกษียณ	0.123	-1.973	0.267	0.370	0.646	0.000*	0.018	-0.353
รักษาสภาพคล่องของการลงทุน	-0.402	-0.098	0.294	0.207	0.172	0.637	-0.059	-0.017
กระจายความเสี่ยงในการลงทุน	-0.080	0.352	0.260	0.282	0.756	0.211	-0.012	0.063
ประโยชน์ทางด้านภาษี	0.879	-0.089	0.294	0.233	0.003*	0.701	0.130	-0.016

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 สามารถอธิบายได้ ดังนี้

กองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) พบว่า ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกส์ สามารถวิเคราะห์ปัจจัยด้านแรงจูงใจและปัจจัยด้านวัตถุประสงค์การลงทุน ที่ส่งผลต่อโอกาสในการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) ได้ โดยหัวข้อที่ผู้ลงทุนให้ความสำคัญ มีดังนี้

1) ความต้องการลงทุนให้ได้ผลตอบแทนที่สม่ำเสมอ โดย Marginal Effect มีค่าเท่ากับ 0.205 ซึ่งมีผลทางบวกต่อการตัดสินใจลงทุน หมายความว่า หากความต้องการลงทุนให้ได้ผลตอบแทนที่สม่ำเสมอ มีการเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะส่งผลให้มีโอกาสความน่าจะเป็นที่ผู้ลงทุนจะลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) เพิ่มขึ้นร้อยละ 20.5

2) การได้รับคำแนะนำจากคนใกล้ตัว เช่น คนในครอบครัว หรือเพื่อน โดย Marginal Effect มีค่าเท่ากับ -0.097 ซึ่งมีผลทางลบต่อการตัดสินใจลงทุน หมายความว่า หากการได้รับคำแนะนำจากคนใกล้ตัว เช่น คนในครอบครัว หรือเพื่อน มีการเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะส่งผลให้มีโอกาสความน่าจะเป็นที่ผู้ลงทุนจะลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) ลดลง ร้อยละ 9.70

3) ประโยชน์ทางด้านภาษี โดย Marginal Effect มีค่าเท่ากับ 0.130 ซึ่งมีผลทางบวกต่อการตัดสินใจลงทุน หมายความว่า หากประโยชน์ทางด้านภาษี มีการเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะส่งผลให้มีโอกาสความน่าจะเป็นที่ผู้ลงทุนจะลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) เพิ่มขึ้นร้อยละ 13.00 (ตามตารางที่ 1)

กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) พบว่า ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกส์ สามารถวิเคราะห์ปัจจัยด้านแรงจูงใจที่ส่งผลต่อโอกาสในการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) โดยหัวข้อที่ผู้ลงทุนให้ความสำคัญ มีดังนี้

1) ความต้องการลงทุนให้ได้ผลตอบแทนที่สม่ำเสมอ โดย Marginal Effect มีค่าเท่ากับ 0.158 ซึ่งมีผลทางบวกต่อการตัดสินใจลงทุน หมายความว่า หากความต้องการลงทุนให้ได้ผลตอบแทนที่สม่ำเสมอ มีการเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะส่งผลให้มีโอกาสความน่าจะเป็นที่ผู้ลงทุนจะลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.80

2) ความต้องการออมเงินในระยะยาว เพื่อเพิ่มความมั่นคงทางการเงินของท่านในอนาคต โดย Marginal Effect มีค่าเท่ากับ 0.398 ซึ่งมีผลทางบวกต่อการตัดสินใจลงทุน หมายความว่า หากความต้องการออมเงินในระยะยาว เพื่อเพิ่ม

ความมั่นคงทางการเงินของท่านในอนาคต มีการเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะส่งผลให้มีโอกาสความน่าจะเป็นที่ผู้ลงทุนจะลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) เพิ่มขึ้นร้อยละ 39.8

3) ความต้องการนำไปใช้สิทธิในการลดหย่อนภาษี โดย Marginal Effect มีค่าเท่ากับ -0.160 ซึ่งมีผลทางลบต่อการตัดสินใจลงทุน หมายความว่า หากความต้องการนำไปใช้สิทธิในการลดหย่อนภาษี มีการเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะส่งผลให้มีโอกาสความน่าจะเป็นที่ผู้ลงทุนจะลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ลดลงร้อยละ 16

4) การได้รับคำแนะนำจากคนใกล้ตัว เช่น คนในครอบครัว หรือเพื่อน โดย Marginal Effect มีค่าเท่ากับ -0.150 ซึ่งมีผลทางลบต่อการตัดสินใจลงทุน หมายความว่า หากการได้รับคำแนะนำจากคนใกล้ตัว เช่น คนในครอบครัว หรือเพื่อน มีการเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะส่งผลให้มีโอกาสความน่าจะเป็นที่ผู้ลงทุนจะลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ลดลงร้อยละ 15

5) การออมเงินไว้ใช้จ่ายในยามเกษียณ โดย Marginal Effect มีค่าเท่ากับ -0.353 ซึ่งมีผลทางลบต่อการตัดสินใจลงทุน หมายความว่า หากการออมเงินไว้ใช้จ่ายในยามเกษียณ มีการเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะส่งผลให้มีโอกาสความน่าจะเป็นที่ผู้ลงทุนจะลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ลดลงร้อยละ 35.30

อภิปรายผล

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ พฤติกรรม ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกลงทุนในกองทุนรวม พบว่า

กองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) พบว่า ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจ สอดคล้องกับสมมติฐาน ผู้ลงทุนที่มีความรู้ความเข้าใจแตกต่างกัน มีการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะในปัจจุบัน มีความสะดวกสบายในการซื้อขายกองทุน ทำให้ผู้ลงทุนสามารถศึกษาและเข้าถึงข้อมูลได้มากขึ้น จึงตัดสินใจซื้อกองทุนได้ โดยมีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจ รวมถึงการซื้อตามความนิยม เช่น ในช่วงเดือน ตุลาคม – ธันวาคม จะเป็นช่วงของการซื้อกองทุนเพื่อวางแผนลดหย่อยภาษี ทำให้สื่อต่างๆมีการออกมาให้ความรู้มากขึ้นในช่วงนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุรีพร สีสนิท (2553) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวโน้มการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาวของลูกค้าบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวมแห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างความรู้ความเข้าใจเป็นรายข้อ แสดงให้เห็นว่า ข้อความสะดวกของช่องทางการซื้อขายกองทุนผ่านอินเตอร์เน็ต “E-Trade” เปิดให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง และ ข้อความนิยมในการลงทุนเพิ่มเติมของกองทุนรวม LTF ในช่วงไตรมาสที่ 4 ระหว่างเดือน ตุลาคม-ธันวาคม มีความสำคัญในการตัดสินใจลงทุน

กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) พบว่า ประสบการณ์การลงทุน ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ผู้ลงทุนที่มีประสบการณ์การลงทุนแตกต่างกัน มีการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กองทุนประเภทนี้ไม่มีความเสี่ยงมาก จึงไม่ต้องใช้ทักษะในการลงทุนมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธิชา แก้วเกตุ (2560) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ หรือกองทุนรวมหุ้นระยะยาวของพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) เขตภาคกลาง พบว่า สำหรับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ฐานภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่เสียสูงสุด และประสบการณ์การลงทุน ต่างกันมีระดับการตัดสินใจเลือกลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ หรือกองทุนรวมหุ้นระยะยาว ของ บลจ.บัวหลวง ของพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) เขตภาคกลาง แตกต่างกัน

ปัจจัยที่มีผลต่อโอกาสในการตัดสินใจเลือกลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)

กองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) พบว่า **ปัจจัยด้านแรงจูงใจ** ผู้ลงทุนให้ความสำคัญเชิงบวกกับความต้องการลงทุนให้ได้ผลตอบแทนที่สม่ำเสมอ อาจเกิดจากการที่กองทุนเป็นกองทุนระยะยาว ทำให้ผู้ลงทุนคิดว่าต้องการผลตอบแทนมาทดแทนเวลาที่เสียไป ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของ อภิสิทธิ์ ตระการไพโรจน์ (2563) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจออมเพื่อการเกษียณอายุของกลุ่มคนวัยทำงาน Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมเงินเพื่อใช้หลังเกษียณ มี 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) คุณภาพชีวิตหลังเกษียณ 2) ผลตอบแทนการ

ออม 3) รายได้ 4) สวัสดิการหลังเกษียณ 5) อุปสรรคการออม จะเห็นได้ว่า ผลตอบแทนการออมเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจลงทุน **ปัจจัยด้านวัตถุประสงค์การลงทุน** ผู้ลงทุนให้ความสำคัญเชิงบวกกับประโยชน์ทางด้านภาษี ซึ่งถือเป็นลักษณะพิเศษของกองทุนนี้อยู่แล้ว เพราะกองทุนสามารถใช้ประโยชน์จากการนำไปลดหย่อนภาษีเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมา ศรีสวัสดิ์ (2560) ศึกษาปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเลือกลงทุนของ RMF LTF และประกันชีวิตของผู้มีเงินได้ประจำในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ลงทุนใน RMF LTF และประกันชีวิต มีวัตถุประสงค์ในการลงทุนคือเพื่อนำไปลดหย่อนภาษี

กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) พบว่า **ปัจจัยด้านแรงจูงใจ** ผู้ลงทุนให้ความสำคัญเชิงบวกกับความต้องการลงทุนให้ได้ผลตอบแทนที่สม่ำเสมอ และความต้องการออมเงินในระยะยาว เพื่อเพิ่มความมั่นคงทางการเงินในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฐมพงศ์ พุกนาค (2562) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลการดำเนินงานกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ การศึกษาครั้งนี้เพื่อเปรียบเทียบผลตอบแทนและความเสี่ยงของกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ที่จดทะเบียนในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ผลตอบแทนของกองทุนรวมสามารถอธิบายพฤติกรรมของผลการดำเนินงานกองทุนรวมได้ **ปัจจัยด้านวัตถุประสงค์การลงทุน** ผู้ลงทุนให้ความสำคัญเชิงลบกับการออมเงินไว้ใช้จ่ายในยามเกษียณ อาจเป็นเพราะ ผู้ลงทุนมองว่ากองทุนมีระยะเวลาการถือกองทุนนานเกินไป และกองทุนอาจให้ผลตอบแทนต่ำกว่าการลงทุนในกองทุนอื่นๆ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพร ภัทรเกษวิทย์ (2561) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพของคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า วัตถุประสงค์ของกองทุน ผู้ลงทุนให้ความสำคัญกับประโยชน์ทางด้านภาษี และการออมเพื่อการเกษียณ

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ที่ผู้ลงทุนให้ความสำคัญสามารถจำแนกเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ ดังนี้

1. กองทุนรวมเพื่อการออม (SSF)

1.1 ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ความต้องการลงทุนให้ได้ผลตอบแทนที่สม่ำเสมอ ผู้ลงทุนคาดหวังผลตอบแทนเป็นประเด็นสำคัญ ดังนั้น การที่กองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) มีนโยบายการลงทุนให้เลือกหลากหลาย ลงทุนในหลักทรัพย์ได้ทุกประเภท ทำให้ผู้ลงทุนตัดสินใจเลือกลงทุนมากขึ้น เพราะสามารถเลือกลงทุนตามความเสี่ยงที่ยอมรับได้และผลตอบแทนที่คาดหวัง

1.2 ปัจจัยด้านวัตถุประสงค์การลงทุน ประโยชน์ทางด้านภาษี ตามลักษณะพิเศษของกองทุนเพื่อการออม (SSF) นั้น ก็คือ การที่สามารถนำหน่วยลงทุนที่ซื้อไปลดหย่อนภาษีได้ สำหรับผู้ลงทุนที่มีรายได้อยู่ในเกณฑ์ต้องเสียภาษีเงินได้ประจำปี จะมองเห็นความสำคัญในข้อนี้อย่างชัดเจน เพราะเป็นอีกทางเลือกของการนำหน่วยลงทุนไปลดหย่อนภาษี

2. กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)

2.1 ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ความต้องการลงทุนให้ได้ผลตอบแทนที่สม่ำเสมอ ด้วยเงื่อนไขของกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ที่กำหนดให้ผู้ลงทุนต้อง ลงทุนสม่ำเสมอไม่น้อยกว่า 5 ปี และต่อเนื่องไปจนอายุ 55 ปีบริบูรณ์ ถึงจะขายได้ ทำให้เงินลงทุนนั้นถูกเก็บรักษา และเพิ่มพูนจากการลงทุนอย่างต่อเนื่อง ผลตอบแทนจะเพิ่มพูนมากน้อย ขึ้นอยู่กับเงินต้นที่ลงทุนไป ผลตอบแทนที่ได้รับ และระยะเวลาที่เราจะลงทุนสะสม

ความต้องการออมเงินในระยะยาว เพื่อเพิ่มความมั่นคงทางการเงินในอนาคต ผู้ลงทุนมองการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ไม่ใช่แค่สิทธิประโยชน์ทางภาษี แต่จะมองเป็นเรื่องของการวางแผนการเงินระยะยาวด้วย ดังนั้นการลงทุนระยะยาว เมื่อลงทุนไปแล้ว สภาพเศรษฐกิจ สถานการณ์การลงทุนอาจผันผวน เปลี่ยนแปลง แต่ผู้ลงทุนก็ยังสามารถสับเปลี่ยนหน่วยลงทุนระหว่างกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ด้วยกัน เพื่อปรับให้เหมาะสมกับสภาพตลาด ณ ขณะนั้นได้

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ แบบไบนารี โดยมีตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) และมีตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยด้านแรงจูงใจและปัจจัยด้านวัตถุประสงค์การลงทุน พบว่า

ปัจจัยด้านแรงจูงใจ 1) กองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) พบว่า หัวข้อที่มีผลต่อโอกาสในการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวม คือความต้องการลงทุนให้ได้ผลตอบแทนที่สม่ำเสมอ ซึ่งมีผลทางบวกต่อโอกาสในการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และ การได้รับคำแนะนำจากคนใกล้ตัว เช่น คนในครอบครัว หรือเพื่อน ซึ่งมีผลทางลบต่อโอกาสในการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) 2) กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) พบว่า หัวข้อที่มีผลต่อโอกาสในการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวม คือ ความต้องการลงทุนให้ได้ผลตอบแทนที่สม่ำเสมอ ความต้องการออมเงินในระยะยาว เพื่อเพิ่มความมั่นคงทางการเงินในอนาคต ซึ่งมีผลทางบวกต่อโอกาสในการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) และ การนำไปใช้สิทธิในการลดหย่อนภาษี และการได้รับคำแนะนำจากคนใกล้ตัว เช่น คนในครอบครัว หรือเพื่อน ซึ่งมีผลทางลบต่อโอกาสในการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)

ปัจจัยด้านวัตถุประสงค์การลงทุน 1) กองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) พบว่า หัวข้อที่มีผลต่อโอกาสในการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวม คือ ประโยชน์ทางด้านภาษี ซึ่งมีผลทางบวกต่อโอกาสในการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) 2) กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) พบว่า หัวข้อที่มีผลต่อโอกาสในการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวม คือ การออมเงินไว้ใช้จ่ายในยามเกษียณ ซึ่งมีผลทางลบต่อโอกาสในการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำหรับผู้ลงทุน

จากผลการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ทำให้ทราบว่า ผู้ลงทุนมีความรู้เบื้องต้นในข้อวัตถุประสงค์ และประเภทของกองทุน แต่ยังคงต้องศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของเงื่อนไขในการนำไปลดหย่อนภาษีมากขึ้น เนื่องจากผู้ลงทุนตอบผิดในส่วนนี้ในอัตราส่วนค่านข้างสูง หากผู้ลงทุน เข้าใจผิดเกี่ยวกับเงื่อนไขการลงทุน อาจทำให้มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนได้ ดังนั้นผู้ลงทุนจึงควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับกองทุนเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สามารถวางแผนการลงทุนที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด โดยสามารถศึกษาได้จากสื่อต่าง ๆ รวมถึงศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เช่น สำนักงานกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ที่มีการจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับกองทุนอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง

1.2 สำหรับภาคเอกชน (สถาบันการเงิน)

จากผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของลักษณะประชากรศาสตร์และปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจ ที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) สามารถนำผลการวิจัยไปวางแผนการตลาดให้ตรงตามกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมการลงทุนสูง สามารถเพิ่มยอดการลงทุนได้ ซึ่งทั้งสองกองทุนนั้น มีกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน ดังนี้

กองทุนรวมเพื่อกการออม (SSF) ควรทำการตลาดเจาะจงที่เพศหญิง อายุ 30-39 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 60,000 บาทขึ้นไป และมีประสบการณ์การลงทุนมากกว่า 5 ปี และเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในกองทุน

กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ควรทำการตลาดเจาะจงที่เพศหญิง อายุ 50-59 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 40,001 บาทขึ้นไป

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ที่มีผลต่อโอกาสในการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) สามารถนำผลที่ได้จากงานวิจัยไปวิเคราะห์ เพื่อออกแบบนโยบายการลงทุน

โดยควรพิจารณาในเรื่องของผลตอบแทนเป็นสำคัญ ดังนั้นสถาบันการเงินควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ เลือกรูปแบบในการลงทุน โดยลงทุนในหลักทรัพย์ที่สามารถให้ผลตอบแทนสม่ำเสมอออกมามากขึ้น เพื่อเพิ่มเป็นตัวเลือกที่หลากหลายให้กับผู้ลงทุน

1.3 สำหรับภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากผลการตอบแบบสอบถามในหัวข้อปัจจัยด้านแรงจูงใจในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ทำให้ทราบว่า ผู้ลงทุนส่วนใหญ่มีความคิดเห็น ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ในหัวข้อ ความต้องการออมเงินในระยะยาว เพื่อเพิ่มความมั่นคงทางการเงินในอนาคต ดังนั้น ภาครัฐสามารถนำผลการวิจัยไปประกอบการตัดสินใจในการตั้งเงื่อนไขสำหรับกองทุนประเภทนี้ในอนาคต โดยควรกำหนดเงื่อนไขระยะเวลาในการออมให้เหมาะสม

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ที่มีผลต่อโอกาสในการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ผู้ลงทุนให้ความสนใจในเรื่องความต้องการออมเงินระยะยาว เพื่อเพิ่มความมั่นคงทางการเงินในอนาคต ดังนั้น ภาครัฐควรพิจารณากฎเกณฑ์ของกองทุนรวมในส่วนของระยะเวลาในการลงทุน เพื่อให้กองทุนมีความคล่องตัวมากขึ้น และสามารถปรับเพื่อให้สอดคล้องกับสภาวการณ์เศรษฐกิจ ณ ขณะนั้นได้

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านวัตถุประสงค์การลงทุน ที่มีผลต่อโอกาสในการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) ภาครัฐควรมีนโยบายที่ให้ความสำคัญกับสิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีของกองทุน ไปสร้างเป็นจุดเด่นที่น่าดึงดูดมากขึ้น โดยใช้เครื่องมือสื่อสารช่องทางต่าง ๆ ที่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน คือ Social Media ทำให้สามารถกระจายข้อมูลข่าวสารได้มากและรวดเร็วยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการออม (SSF) และ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) เช่น ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านกลยุทธ์ทางการตลาด เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมโดยการทำวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เช่น การเก็บรวมรวมข้อมูล หรือการสัมภาษณ์เชิงลึก ควบคู่ไปกับการทำแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกและเฉพาะเจาะจง

2.3 ควรใช้สถิติอื่นๆ ในการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ Multiple Linear Regression

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2564). *สังคมผู้สูงอายุในปัจจุบันและเศรษฐกิจในประเทศไทย*. สืบค้น 6 มีนาคม 2565. จาก https://www.dop.go.th/th/know/15/926.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2558). *สถิติสำหรับงานวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชุรีพร สีสนิท. (2553). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวโน้มการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว ของลูกค้า บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวมแห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).

ณัฐพร ภัทรเกษวิทย์. (2561). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ ของคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2558). *วางแผนเกษียณ*. สืบค้น 18 มิถุนายน 2564. จาก https://www2.set.or.th/education/th/start/start_start_3_5.pdf

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2564). *ก้าวสู่วัยเกษียณอย่างมั่นใจ ด้วยข้อมูลการออมแบบครบวงจร*. สืบค้น 5 สิงหาคม 2564. จาก https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/ArticleAndResearch/Pages/FAQ185.aspx.

ปฐมพงศ์ พุกนาค. (2562). *ปัจจัยที่มีผลต่อผลการดำเนินงานกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).

ปัทมา ศรีสวัสดิ์. (2560). *การศึกษาปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเลือกลงทุนของ RMF LTF และประกันชีวิตของผู้มีเงินได้ประจำในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย).

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (2564). *ข้อมูลทั่วไปด้านประชากร*. สืบค้น 4 กรกฎาคม 2564. จาก https://www.boi.go.th/index.php?page=demographic&language=th.

สุธิชา แก้วเกตุ. (2560). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ หรือ กองทุนรวมหุ้นระยะยาวของพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) เขตภาคกลาง*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).

อภิสิทธิ์ ตระการไพโรจน์. (2563). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจออมเพื่อการเกษียณอายุของกลุ่มคนวัยทำงาน Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. (การจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล).

Bailey, K.D. (1987). *Methods of Social Research*. (3rd ed.), London: Collin Macmiilan Publisher.

Cochran, W.G. (1953). *Sampling Techniques*. New York: John Wiley & Sons. Inc.

FINNOMENA. (2563). *กองทุน SSF คืออะไร? ต่างจาก LTF อย่างไร? RMF ปรับเกณฑ์ใหม่ ไม่มีขั้นต่ำ*. สืบค้น 3 กรกฎาคม 2564. จาก https://www.finnomena.com/z-admin/ssf/.

Morningstar. (2565). *กองทุนประหยัดภาษีไตรมาส 3-2022*. สืบค้น 3 มกราคม 2565. จาก https://bit.ly/3X9rsfB.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2023. 5(1): 31-44.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Health Literacy, Motivation and Persistence of Behavior in Preventing the Spread of Covid19 and Health Promotion in New Normal under the Ayutthaya Model

Nakarin Argharn[1] Sukanya Buasri[2*] and Threeraphan Janpeng[2]

[1] *Ayutthaya Provincial Health Office, Thailand*

[2] *Department of Community Nursing and Primary Care, Faculty of Nursing, Chiang Rai College, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: Sukanya.buasri@crc.ac.th*

ABSTRACT

This article aimed to study (1) health literacy, motivation and persistence of behavior, (2) the relationship of health literacy, motivation and persistence of behavior, (3) the influence of health literacy and motivation on behavior persistence in preventing the spread of covid19 and health promotion in new normal under the Ayutthaya model. This research is predictive research was applied Nutbeam (2008) and Roger (1975) cognitive frameworks. The sample was employees in the workplace in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. They was selected by stratified random sampling of 398 cases, collected data during the months of October - November 2022. The instrument for collecting data were personal information questionnaires, health literacy questionnaire and behavior questionnaire. Analysis data by descriptive statistics, Pearson correlation coefficient analysis and analyzing predictive power by multiple regression analysis. The result of the study found that: 6 skill of health literacy about covid19 had the average overall score at high level. The understanding skills, communication skills and decision-making skills were highest level. Motivation and behavior in preventing the spread of covid19 and health promotion in new normal were highest level. The analysis of the relationship between the health literacy and motivation were related to in preventing the spread of covid19 and health promotion in new normal. The Pearson correlation coefficient was r = 0.395, p<0.001 and r = 0.638, p<0.001, respectively. Analysis of the predictive power of health literacy and motivation cloud together predict at 44.9% with motivation having the highest predictive weight (β = 0.606, p<0.001) and health literacy (β =0.108, p<0.001).

Keywords: Health Literacy, Motivation, Behavior in Preventing the Spread of Covid19, Health Promotion, New Normal

Received: 11 December 2022;
Revised: 11 January 2023;
Accepted: 11 January 2023

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 2773-9805 (Online)

ความรอบรู้และแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค COVID19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ภายใต้อยุธยาโมเดล

นครินทร์ อาจหาญ[1] สุกัญญา บัวศรี[2*] และ ธีรพันธ์ จันทร์เป็ง[2]

[1] *สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย*

[2] *สาขาวิชาการพยาบาลชุมชนและการรักษาโรคเบื้องต้น คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: Sukanya.buasri@crc.ac.th*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา (1) ความรอบรู้ แรงจูงใจ และการคงอยู่ของพฤติกรรม (2) หาความสัมพันธ์ของความรอบรู้ แรงจูงใจ และการคงอยู่ของพฤติกรรม (3) อิทธิพลของความรอบรู้และแรงจูงใจต่อการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ภายใต้อยุธยาโมเดล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทำนาย ประยุกต์กรอบแนวคิดความรอบรู้ของ Nutbeam (2008) และแรงจูงใจ Roger (1975) กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานในสถานประกอบการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นได้ 398 ราย เก็บข้อมูลในช่วงเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน 2565 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามความรอบรู้ แบบสอบถามพฤติกรรมในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย วิเคราะห์ความสัมพันธ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียรสัน และวิเคราะห์อำนาจการทำนาย โดยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการศึกษา พบว่า ความรอบรู้เกี่ยวกับโรค covid19 ทั้ง 6 ทักษะ มีค่าเฉลี่ยคะแนนโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีทักษะด้านการเข้าใจ ทักษะการสื่อสาร และทักษะการตัดสินใจอยู่ในระดับมากที่สุด แรงจูงใจและพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่อยู่ในระดับมากที่สุด การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่า ความรอบรู้และแรงจูงใจมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน เท่ากับ r = 0.395, p<0.001 และ r = 0.638, p<0.001 ตามลำดับ การวิเคราะห์อำนาจการทำนายตัวแปร พบว่า ความรอบรู้ และแรงจูงใจ เป็นตัวแปรที่ร่วมพยากรณ์ได้ร้อยละ 44.9 โดยแรงจูงใจมีน้ำหนักในการพยากรณ์สูงสุด (β = 0.606, p<0.001) และความรอบรู้ (β =0.108, p<0.001)

คำสำคัญ: ความรอบรู้, แรงจูงใจ, พฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค COVID19, การส่งเสริมสุขภาพ, วิถีชีวิตใหม่

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในช่วงปีพ.ศ. 2563-2565 สถานการณ์การแพร่ระบาดโรค covid19 ได้สร้างผลกระทบต่องานสาธารณสุขมากมาย ขณะเดียวกันภาคธุรกิจ และภาคอุตสาหกรรมก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน ทำให้ขาดแรงงานจากการต้องหยุดพักรักษาตัว การกักตัวทำให้พนักงานสูญเสียรายได้ ส่งผลกระทบต่อกระบวนการผลิต และการดำเนินการของสถานประกอบการและเศรษฐกิจของประเทศ ในปีพ.ศ. 2563 อุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบมากได้แก่อุตสาหกรรมรถยนต์ เหล็ก ยางรถยนต์ เครื่องปรับอากาศ สิ่งทอ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย และเครื่องหนัง ที่การเติบโตด้านธุรกิจติดลบ 11.61-48.46% และอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบรองลงมาได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตกระดาษ เคมีภัณฑ์ เครื่องดื่ม เฟอร์นิเจอร์ ที่ติดลบ 6.98-11.3% (กองวิจัยเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2565) นับว่าการแพร่ระบาดของโรค covid19 ทำให้เศรษฐกิจของประเทศเกือบทั้งหมดต้องหยุดชะงัก สร้างความเสียหายต่อเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างไรก็ตามในด้านสาธารณสุขประเทศไทยถือว่าประสบความสำเร็จในการควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาด จากมาตรการล็อกดาวที่เข้มงวด

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นจังหวัดที่มีสถานประกอบการ และภาคอุตสาหกรรมหลายแห่งที่ได้รับผลกระทบจากโรค covid19 ซึ่งหากมีผู้ป่วยติดเชื้อในสถานประกอบการ และไม่มีมาตรการควบคุมสถานการณ์อย่างเคร่งครัดแล้วนั้นจะส่งผลต่อการแพร่ระบาดของโรค covid19 อย่างรวดเร็ว สาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจึงร่วมมือกับหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน ได้แก่ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน กระทรวงมหาดไทย สภาอุตสาหกรรมจังหวัด และภาคประชาชน พัฒนาอยุธยาโมเดลขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางมาตรฐานในการจัดการป้องกันและควบคุมโรค covid19 ในสถานประกอบการ โดยได้รับความร่วมมือจากภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรมเข้าร่วมโครงการจำนวน 10 แห่ง อยุธยาโมเดลประกอบด้วย การสร้างนโยบายของสถานประกอบการโดยผู้บริหาร มีการจัดทำข้อมูลการป่วยและการรักษาตัวของพนักงาน แนวทางมาตรการเพื่อป้องกันควบคุมโรค การซ้อมแผนเมื่อมีการแพร่ระบาดของโรค มีแนวปฏิบัติในการดำเนินการขณะมีการติดเชื้อ และหลังการติดเชื้อ มาตรการ Bubble & Seal รวมถึงแนวทางการดูแลสุขภาพใจผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2564)

ปัจจุบันแม้ว่าจะพบอัตราป่วยที่ลดลง และสามารถควบคุมการแพร่ระบาดของโรค covid19 ได้แล้วนั้น มาตรการป้องกันโรคในที่สาธารณะหลายประเด็นกลายเป็นพฤติกรรมการดำเนินชีวิตแบบวิถีใหม่ เช่น การสวมหน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้าทุกครั้งเมื่อออกจากเคหสถานหรือเข้าร่วมกิจกรรมที่มีผู้คนแออัด ล้างมือด้วยสบู่ แอลกอฮอล์ เจลหรือน้ำยาฆ่าเชื้อโรคบ่อยๆ หลีกเลี่ยงการเข้าร่วมกิจกรรมหรือไปในสถานที่ที่มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวนมาก ถือหลักการเว้นระยะนั่งหรือยืนห่างกันอย่างน้อย 1 เมตร หลีกเลี่ยงการติดต่อสัมผัสระหว่างกัน เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้มีส่วนช่วยลดอัตราป่วยโรค covid19 ได้นอกจากนี้ยังช่วยป้องกันการเกิดโรคอื่นๆ ที่สามารถติดต่อกันผ่านระบบทางเดินหายใจได้ด้วย (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2564)

จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดและทฤษฎี พบว่า แนวคิดความรอบรู้ด้านสุขภาพของ Nutbeam (2008) ประกอบด้วยทักษะการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ (Access Skill) ทักษะการเข้าใจ (Cognitive) ทักษะการสื่อสาร (Communication skill) ทักษะการตัดสินใจ (Decision skill) ทักษะการจัดการตนเอง (Sefl management Skill) และการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ความรอบรู้จะเกิดขึ้นได้จำเป็นต้องมีทักษะทั้ง 6 ด้าน เมื่อบุคคลเกิดความรอบรู้จะส่งผลต่อพฤติกรรมด้านสุขภาพที่เหมาะสม นอกจากความรอบรู้แล้วการมีแรงจูงใจที่ดีจะส่งผลต่อการมีพฤติกรรมด้านสุขภาพที่ดีเช่นกัน ซึ่งทฤษฎีแรงจูงใจในการป้องกันโรคของโรเจอร์ (1975) ประกอบด้วย แรงจูงใจภายใน ได้แก่ การรับรู้ความรุนแรงของโรค (Noxiousness) การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค (Perceived Probability) ความคาดหวังในประสิทธิผลของการตอบสนอง (Response Efficacy) และ ความคาดหวังในความสามารถของตนเอง (Self–Efficacy) และแรงจูงใจภายนอกที่จะส่งผลให้เกิดความตั้งใจในการป้องกันโรคนั้นๆ มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความรอบรู้เกี่ยวกับโรค covid19 พบว่าความรอบรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรค covid19 (กัมปนาท โคตรพันธ์ และ นิยม จันทร์นวล, 2565; ดรัญชนก พันธ์สุมา และ พงษ์สิทธิ์ บุญรักษา, 2564) และพฤติกรรมการดำเนินชีวิตแบบวิถีใหม่ (ระวิ แก้วสุกใส และคณะ, 2564)

ดังนั้นเพื่อสนับสนุนให้พนักงานในสถานประกอบการมีการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพ สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในยุควิถีชีวิตใหม่ได้ ผู้วิจัยจึงได้ประยุกต์ใช้แนวคิดความรอบรู้ของ Nutbeam (2008) และทฤษฎีแรงจูงใจของโรเจอร์ (1975) เพื่อศึกษาความรอบรู้ แรงจูงใจ พฤติกรรม ความสัมพันธ์ของแต่ละปัจจัย รวมถึงอิทธิพลของความรอบรู้และแรงจูงใจต่อการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ภายใต้อยุธยาโมเดล เพื่อให้การส่งเสริมปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างตรงประเด็นนำไปสู่พฤติกรรมการป้องกันโรคที่ดีในยุควิถีชีวิตใหม่ หน่วยงานและสถานประกอบการจะได้นำผลการศึกษาไปวางแผนในการจัดสรรงบประมาณ รวมถึงการกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับปัญหา หรือพร้อมรับมือกับโรคระบาด โรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรอบรู้ แรงจูงใจและการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ภายใต้อยุธยาโมเดล

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความรอบรู้ แรงจูงใจกับการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ภายใต้อยุธยาโมเดล

3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ภายใต้อยุธยาโมเดล

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทำนาย (Predictive Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ พนักงานในสถานประกอบการจำนวน 10 แห่ง ที่เข้าร่วมอยุธยาโมเดล ทั้งหมด 46,900 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 1 สิงหาคม 2565)

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงปริมาณสุ่มตัวอย่างแบบ แบ่งชั้น (Stratified Simple Ramdom Sampling) จากจำนวนประชากร 46,900 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางทาโร่ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคาดเคลื่อนที่ 5% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 398 คน

การสุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เนื่องจากสถานประกอบการที่เข้าร่วมอยุธยาโมเดลมีทั้งหมด 10 แห่ง จึงแบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ สถานประกอบการด้านโลจิสติกส์ ด้านอุตสาหกรรมอาหาร ด้านอุปกรณ์อิเล็กโทรนิกส์และส่งออกอะไหล่รถยนต์ ผู้วิจัยจึงได้จับฉลากสถานประกอบการแต่ละกลุ่ม 1 แห่ง และสุ่มตัวอย่างตามจำนวนสัดส่วนของประชากรได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มจำนวน 98 คน , 122 คน และ 178 คน ตามลำดับ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 4 ส่วนได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษาสูงสุด ประวัติการเป็นโรค covid19 ประวัติการได้รับวัคซีน จากการทบทวนวรรณกรรม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรอบรู้เกี่ยวกับโรค covid 19 ประกอบด้วย 6 ทักษะ (Nutbeam, 2008) ทักษะการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ จำนวน 5 ข้อ ทักษะการสื่อสาร จำนวน 5 ข้อ ทักษะการจัดการตนเอง จำนวน 6 ข้อ และทักษะการรู้เท่าทันสื่อจำนวน 5 ข้อ เป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ คือ โดยกำหนดให้ ทุกครั้ง หมายถึง ฉันปฏิบัติตรงกับข้อความข้างต้น 6-7 วัน/สัปดาห์ ให้ 5 คะแนน บ่อยครั้ง หมายถึง ฉันปฏิบัติตรงกับข้อความข้างต้น 4-5 วัน/สัปดาห์ ให้ 4 คะแนน บางครั้ง หมายถึง ฉันปฏิบัติตรงกับข้อความข้างต้น 3 วัน/สัปดาห์ ให้ 3 คะแนน นานๆ ครั้ง หมายถึง ฉันปฏิบัติตรงกับข้อความข้างต้น 1-2 วัน/สัปดาห์ ให้ 2 คะแนน ไม่เคย/ไม่ปฏิบัติเลย หมายถึง ฉันไม่เคยปฏิบัติตรงกับข้อความข้างต้นนั้นเลย ให้ 1 คะแนน ทักษะความเข้าใจ จำนวน 8 ข้อ เป็นแบบทดสอบความรู้ถูก-ผิด และทักษะการตัดสินใจ จำนวน 5 ข้อ เป็นแบบทดสอบมีตัวเลือก

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามแรงจูงใจในการคงอยู่ของพฤติกรรมการป้องกันตนเองจาก โรค covid 19 พัฒนาขึ้นจากทฤษฎีแรงจูงใจในการป้องกันโรคของ โรเจอร์ (1975) ประกอบด้วยแรงจูงใจภายใน 4 ด้านได้แก่ การรับรู้ความรุนแรงของโรคการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค ความคาดหวังในประสิทธิผลของการตอบสนอง และความคาดหวังในความสามารถของตนเอง จำนวน 12 ข้อ เป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ คือ 5 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง 4 คะแนน หมายถึง เห็นด้วย 3 คะแนน หมายถึง ไม่แน่ใจ 2 คะแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วย 1 คะแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และแรงจูงใจภายนอกจำนวน 4 ข้อ ใช้มาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ เช่นเดียวกับแบบสอบถามความรอบรู้

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามแบบสอบถามการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ เป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ เช่นเดียวกับแบบสอบถามความรอบรู้

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ แบบสอบถามผู้วิจัยได้นำไปตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดังนี้

1. หาความตรงตามเนื้อหา (IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เป็นอาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านโรคติดเชื้อ 1 คน อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีวอนามัยและโรคจากการประกอบอาชีพ 1 คน และอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมสุขภาพ 1 คน แบบสอบถามความรอบรู้เกี่ยวกับโรค covid 19 เท่ากับ 0.84 แบบสอบถามแรงจูงใจในการคงอยู่ของพฤติกรรมการป้องกันตนเองจาก โรค covid 19 เท่ากับ 0.93 และแบบสอบถาม แบบสอบถามการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ เท่ากับ 0.88 และทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาปรับแล้วหาความเที่ยง (Reliability) ในพนักงานสถานประกอบการที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) แบบสอบถามความรอบรู้เกี่ยวกับโรค covid 19 เท่ากับ 0.84 ส่วนทักษะความเข้าใจ (Kuder-Richardson: KR20) เท่ากับ 0.17 และทักษะการตัดสินใจ KR20 เท่ากับ 0.26 แบบสอบถามแรงจูงใจในการคงอยู่ของพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากโรค covid 19 เท่ากับ 0.88 และแบบสอบถามการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ เท่ากับ 0.79 และทั้งฉบับเท่ากับ 0.89

3. การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการขออนุมัติการทำวิจัยและผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รหัสโครงการ 13/2565 ลงวันที่ 15 ตุลาคม 2565 พิทักษ์สิทธิ์ผู้เข้าร่วมโครงการโดยแจ้งให้กลุ่มตัวอย่างรับทราบวัตถุประสงค์ รายละเอียด ประโยชน์และผลกระทบอื่นๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง ระยะเวลา เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ตัดสินใจอย่างอิสระ โดยมีเอกสารพิทักษ์สิทธิพร้อมทั้งชี้แจงการเก็บรักษาข้อมูล การปกป้องความเป็นส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างสามารถถอนตัวหรือยกเลิกการให้ข้อมูลได้ทุกเวลา โดยไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อการทำงานและข้อมูลทั้งหมดจะนำเสนอในภาพรวม โดยแบบสอบถามจะทำลายทิ้งภายหลังจากงานวิจัยเสร็จสิ้นและได้รับการเผยแพร่แล้ว 1 เดือน

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ความรอบรู้ แรงจูงใจ มีความสัมพันธ์กับการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ภายใต้อยุธยาโมเดล

3.2 ความรอบรู้ และแรงจูงใจ มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ภายใต้อยุธยาโมเดล

4. การเก็บรวมรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาในช่วงเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน 2565 โดยผู้วิจัยเป็นผู้รวบรวมข้อมูลเอง มีขั้นตอนดังนี้

4.1 ทำหนังสือถึงสถานประกอบการ 3 แห่ง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดในการเก็บข้อมูลวิจัยให้กับกลุ่มตัวอย่างได้รับทราบ เปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างได้ตัดสินใจอย่างอิสระในการเข้าร่วมตอบแบบสอบถาม พร้อมกับลงลายมือชื่อยินดีเข้าร่วมการวิจัย

4.3 กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม และผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

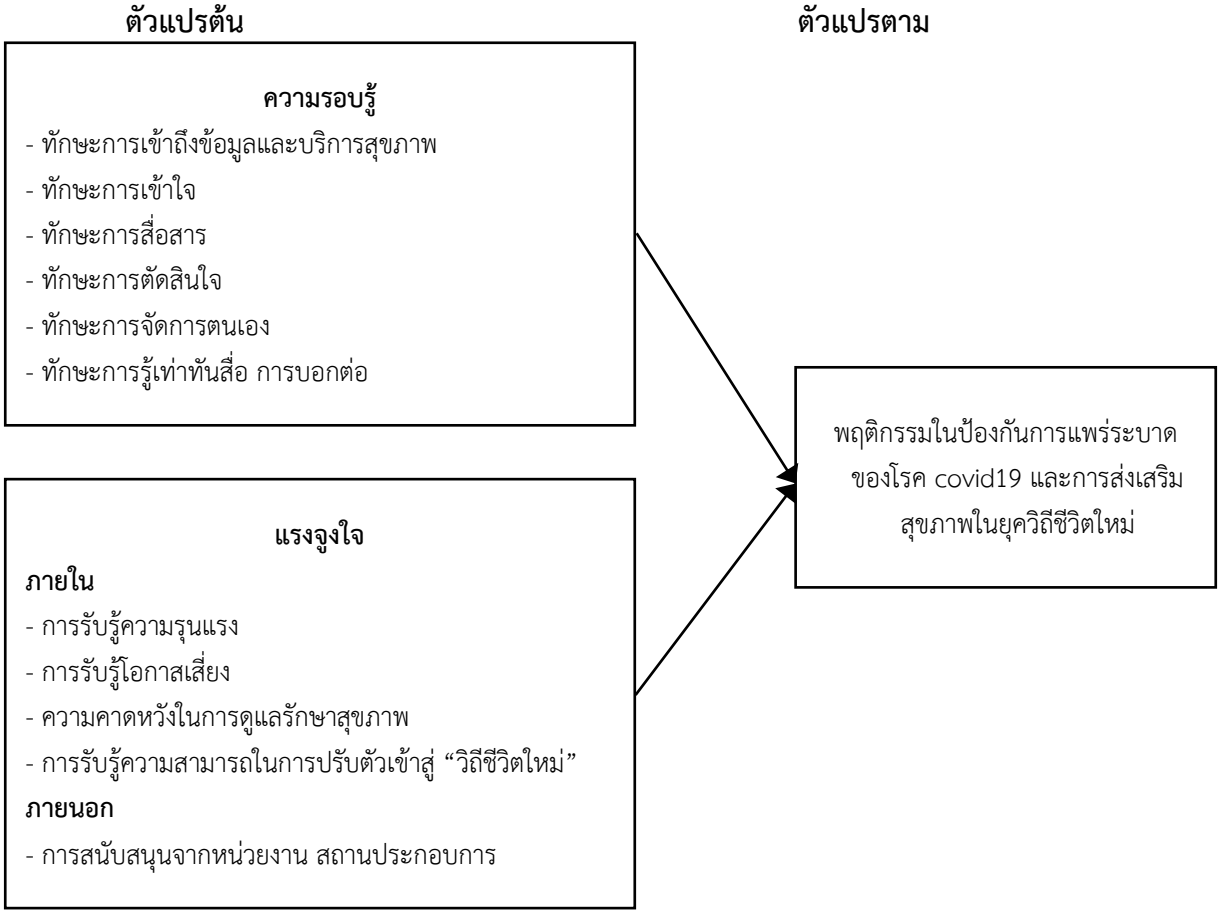
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูลความรอบรู้ แรงจูงใจ และพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ โดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าสูงสุด-ต่ำสุด (Max-Min)

5.2 สถิติเชิงวิเคราะห์ (Analytic Statistics) ได้แก่ 1) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ แรงจูงใจ และพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) 2) วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ระหว่างความรอบรู้ แรงจูงใจ และพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยประยุกต์แนวคิดความรอบรู้ของ Nutbeam (2008) ประกอบด้วย 6 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ (Access Skill) ทักษะการเข้าใจ (Cognitive) ทักษะการสื่อสาร (Communication Skill) ทักษะการตัดสินใจ (Decision ฆkill) ทักษะการจัดการตนเอง (Self-management Skill) และการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ร่วมกับทฤษฎีแรงจูงใจในการป้องกันโรคของ โรเจอร์ (1975) ประกอบด้วย แรงจูงใจภายใน ได้แก่ การรับรู้ความรุนแรงของโรค (Noxiousness) การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค (Perceived Probability) ความคาดหวังในประสิทธิผลของการตอบสนอง (Response Efficacy) และ ความคาดหวังในความสามารถของตนเอง (Self–Efficacy) และแรงจูงใจภายนอกที่ส่งผลต่อการป้องกันโรคและการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

ข้อมูลทั่วไป พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 75.38) อายุเฉลี่ย 34.5 ปี อยู่ในช่วง 25-34 ปีมากที่สุด (ร้อยละ 55.53) นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 98.24) ระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี (ร้อยละ 56.03) ไม่เคยเป็นโรค Covid (ร้อยละ 51.51) ได้รับวัคซีนมากกว่า 2 เข็ม (ร้อยละ 98.99)

1. ความรอบรู้ แรงจูงใจและการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ภายใต้อยุธยาโมเดล

กลุ่มตัวอย่างมีความรอบรู้ในภาพรวมในระดับมาก ($\bar{X}$ = 27.33, S.D. = 0.57) โดยมีทักษะการเข้าใจ ($\bar{X}$ = 7.13, S.D. = 0.89) ทักษะการสื่อสาร ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = 0.72) และทักษะการตัดสินใจ ($\bar{X}$ = 4.90, S.D. = 0.33) อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีทักษะการจัดการตนเอง ($\bar{X}$ = 2.02, S.D. = 1.02) อยู่ในระดับน้อย แรงจูงใจภายในด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยง ($\bar{X}$ = 4.69, S.D. = 0.47) ความคาดหวังในการดูแลรักษาสุขภาพ ($\bar{X}$ = 4.7, S.D. = 0.44) แรงจูงใจภายนอก ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.59) และพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.42) อยู่ในระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความรอบรู้จำแนกตามทักษะ แรงจูงใจ และพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่

ข้อ	ตัวแปรที่ศึกษา	min	max	mean	S.D.	การแปลผล
	ความรอบรู้					
1.	ทักษะการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ	2.60	5.00	4.47	0.57	มาก
2.	ทักษะการเข้าใจ	2.00	8.00	7.13	0.89	มากที่สุด
3.	ทักษะการสื่อสาร	1.80	5.00	4.40	0.72	มากที่สุด
4.	ทักษะการตัดสินใจ	2.00	5.00	4.90	0.33	มากที่สุด
5.	ทักษะการจัดการตนเอง	1.00	5.00	3.98	1.02	มาก
6.	ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ	2.00	5.00	4.42	0.76	มาก
	ความรอบรู้โดยรวม	21.40	33	29.30	2.25	มาก
	แรงจูงในภายใน					
7.	การรับรู้ความรุนแรง	3.00	5.00	4.54	0.55	มาก
8.	การรับรู้โอกาสเสี่ยง	2.67	5.00	4.69	0.47	มากที่สุด
9.	ความคาดหวังในการดูแลรักษาสุขภาพ	3.00	5.00	4.70	0.44	มากที่สุด
10.	การรับรู้ความสามารถในการปรับตัวเข้าสู่ “วิถีใหม่”	3.67	5.00	4.71	0.44	มาก
	แรงจูงใจภายนอก					
11.	การสนับสนุนจากหน่วยงาน สถานประกอบการ บริษัท	2.25	5.00	4.60	0.59	มากที่สุด
	แรงจูงโดยรวม	3.52	5.00	4.65	3.52	มาก
12.	พฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่	3.00	5.00	4.67	0.42	มากที่สุด

2. ความสัมพันธ์ของความรอบรู้ แรงจูงใจกับการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ภายใต้อยุธยาโมเดล

ความรอบรู้และแรงจูงใจมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน เท่ากับ (r = 0.395 และ r = 0.638, p<.001 ตามลำดับ) นอกจากนี้ยังพบว่า ความรอบรู้และแรงจูงใจมีความสัมพันธ์กัน (r = 0.313, p<0.001) ดังตารางที่ 2 เมื่อพิจารณารายทักษะของความรอบรู้พบว่าทักษะการสื่อสารมีระดับความสัมพันธ์มากที่สุด รองลงมาเป็นทักษะด้านการรู้เท่าทันสื่อ และทักษะการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ (r = 0.405, r = 0.348 และ r = 0.321 ตามลำดับ p<0.001) ส่วนแรงจูงใจพบว่า แรงจูงใจภายในด้านความคาดหวังในการดูแลรักษาสุขภาพมีระดับความสัมพันธ์มากที่สุด รองลงมาเป็นการรับรู้โอกาสเสี่ยง และการรับรู้ความสามารถในการการปรับตัวเข้าสู่ “วิถีใหม่” (r = 0.561 ,r =0.532 และ r = 0.453 ตามลำดับ p<0.001) และแรงจูงใจภายนอกมีระดับความสัมพันธ์ (r=0.569, p<0.001) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างตัวแปรที่ศึกษา (n=398)

ตัวแปร	1	2	3
1. ความรอบรู้ (X1)	1.00		
2. แรงจูงใจ (X2)	0.313**	1.00	
3. พฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ (Z)	0.395**	0.638**	1.00

p<.001***

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างความรอบรู้จำแนกตามทักษะ แรงจูงใจกับพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่

ปัจจัยที่ศึกษา	พฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่	
	r	p-value
ความรอบรู้เกี่ยวกับโรค covid19		
ทักษะการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ	0.321	<0.001***
ทักษะการเข้าใจ	-0.05	0.310
ทักษะการสื่อสาร	0.405	<0.001***
ทักษะการตัดสินใจ	0.191	<0.001***
ทักษะการจัดการตนเอง	0.133	0.010**
ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ	0.348	<0.001***
ความรอบรู้โดยรวม	0.395	<0.001***
แรงจูงใจ		
แรงจูงในภายใน		
การรับรู้ความรุนแรง	0.321	<0.001***
การรับรู้โอกาสเสี่ยง	0.532	<0.001***
ความคาดหวังในการดูแลรักษาสุขภาพ	0.561	<0.001***
การรับรู้ความสามารถในการปรับตัวเข้าสู่ “วิถีใหม่”	0.453	<0.001***
แรงจูงใจภายนอก		
การสนับสนุนจากหน่วยงาน สถานประกอบการ บริษัท	0.569	<0.001***
แรงจูงโดยรวม	0.638	<0.001***

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ภายใต้อยุธยาโมเดล

ปัจจัยที่สามารถร่วมทำนายได้ คือความรอบรู้และแรงจูงใจ โดยเป็นตัวแปรร่วมที่สามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 44.9 (R^2 = 0.449) โดยแรงจูงใจมีน้ำหนักในการพยากรณ์สูงสุด (β =0.606) รองลงมาเป็นความรอบรู้ (β =0.108) ดังตารางที่ 4 โดยมีสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

Z = พฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่

Z = 0.546+0.108(ความรอบรู้) +0.606(แรงจูงใจ)

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ ด้วยวิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (n=398)

ตัวแปรทำนาย	b	SE(b)	Beta	t	p-value
1. ความรอบรู้ (X_1)	0.243	0.25	0.108	2.68	<0.01**
2. แรงจูงใจ (X_2)	0.631	0.04	0.606	15.09	<0.001***
Constant	0.546	0.04		3.89	<0.001***
R = .670, R^2 = 0.449, Adjust R^2 = 0.446, F = 160.932, p<.001					

อภิปรายผล

ความรอบรู้ แรงจูงใจ และการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรอบรู้ในภาพรวมในระดับมาก โดยทักษะการเข้าใจ ทักษะการสื่อสาร และทักษะการตัดสินใจอยู่ในระดับมากที่สุด ขณะเดียวกันทักษะการจัดการตนเองกลับอยู่ในระดับน้อย อธิบายได้ว่าจากบุคลากรในสถานประกอบการมีระดับการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี จึงส่งผลต่อความเข้าใจเกี่ยวกับโรค covid19 ค่อนข้างมากแม้ว่าการวัดทักษะการเข้าใจจะมีค่าความยากง่ายของข้อคำถามอยู่ในระดับยากมากก็ตาม (KR20=0.17) แต่ค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะความเข้าใจยังอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเกิดทักษะการเข้าใจที่ดีแล้วจึงส่งผลต่อทักษะการสื่อสารและการตัดสินใจต่อสถานการณ์ในการแพร่ระบาดและการป้องกันโรคอย่างเหมาะสมและถูกต้องด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ ดรัญชนก พันธ์สุมาและพงษ์สิทธิ์ บุญรักษา (2564) ที่พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมการป้องกันโรค covid19 สอดคล้องกับแนวคิดความรอบรู้ของ Nutbeam (2008) กล่าวว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพจะเกิดขึ้นได้จำเป็นต้องมีทักษะเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพโดยสามารถเลือกแหล่งข้อมูลและบริการสุขภาพในการป้องกันโรค covid19 ที่น่าเชื่อถือ สามารถค้นหาข้อมูล วิธีค้นหาข้อมูล และใช้อุปกรณ์ในการค้นหา สืบค้นแหล่งข้อมูลบริการสุขภาพที่ถูกต้อง มีทักษะการเข้าใจ สามารถตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่งเพื่อยืนยันความเข้าใจของตนเอง และได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ มีทักษะการสื่อสารที่ดี สามารถพูด อ่าน เขียนและสื่อสารบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับโรค covid19 ให้กับบุคคลอื่นได้เข้าใจและยอมรับข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตน รวมถึงการซักถาม พูดคุยแลกเปลี่ยนเพื่อให้ได้รับข้อมูลเรื่องการป้องกันโรคที่เหมาะสมกับตนเอง และสามารถตัดสินใจเชื่อและทำตาม หลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธเพื่อให้ตนเองมีสุขภาพดี มีทักษะในการจัดการตนเองเพื่อให้ไปถึงเป้าหมายหรือแผนที่วางไว้ พร้อมทั้งมีการประเมิน ทบทวนและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคให้บรรลุเป้าหมาย เพื่อนำมาปรับเปลี่ยนวิธีปฏิบัติตนให้ถูกต้อง รวมถึงเมื่อต้องสื่อสารหรือให้ข้อมูลต่างๆ กับผู้อื่นต้องมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อด้วย

สำหรับแรงจูงใจภายในด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยง และความคาดหวังในการดูแลรักษาสุขภาพ และแรงจูงใจภายนอกอยู่ในระดับมากที่สุดนี้ สอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจของ โรเจอร์ (1975) ที่อธิบายแรงจูงใจในการป้องกันโรคว่าประกอบด้วย 2 ส่วนคือ การประเมินอันตรายต่อสุขภาพ ได้แก่ การรับรู้ความรุนแรงและการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค การประเมินการเผชิญกับปัญหา ได้แก่ ความคาดหวังในประสิทธิผลของการตอบสนอง และความคาดหวังในความสามารถของตน โดยบุคคลเมื่อมีความเชื่อว่าโรคนั้นมีความรุนแรงต่อร่างกาย อาจส่งผลต่อความพิการ เสียชีวิตหรือมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การขาดงานแล้วจะทำให้เกิดความตระหนักรู้และนำไปสู่การป้องกันโรคได้ ส่วนการรับรู้โอกาสเสี่ยงที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดนี้เป็นการคาดคะเนว่าตนเองจะมีโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคหรือมีปัญหาสุขภาพตามมาได้หากไม่ปฏิบัติตนอย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยสถานประกอบภาคอุตสาหกรรมเมื่อพบพนักงานป่วยด้วยโรค covid19 จากการแพร่ระบาดในช่วงที่ผ่านมาจะส่งผลต่อจำนวนคนทำงานที่ลดลงส่งผลต่อกำลังการผลิตและส่งผลเสียต่อรายได้ของสถานประกอบการ บางสถานประกอบการไม่มีการชดเชยค่าแรงในกรณีที่ต้องขาดงาน ดังนั้นปัจจัยนี้จึงมีค่าเฉลี่ยระดับคะแนนที่สูง ส่วนความคาดหวังในการดูแลสุขภาพที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยที่สูงเช่นกันนี้ เกิดจากเมื่อบุคคลทราบถึงผลดีของการปฏิบัติตามแนวทางของอยุธยาโมเดล และแนวปฏิบัติของสถานประกอบการแล้วจะช่วยลดการเกิดโรคในสถานประกอบการได้ และส่งผลให้ตนเองไม่ป่วยจนเกิดผลกระทบอื่นๆ ตามมาได้ นอกจากนี้แรงจูงใจภายนอกเกี่ยวกับการสนับสนุนจากหน่วยงาน สถานประกอบการที่เอื้ออำนวยให้กับพนักงานในขณะปฏิบัติงานและเมื่อเจ็บป่วยนั้น ที่ผ่านมาเมื่อมีการแพร่ระบาดของโรค covid19 บางสถาน

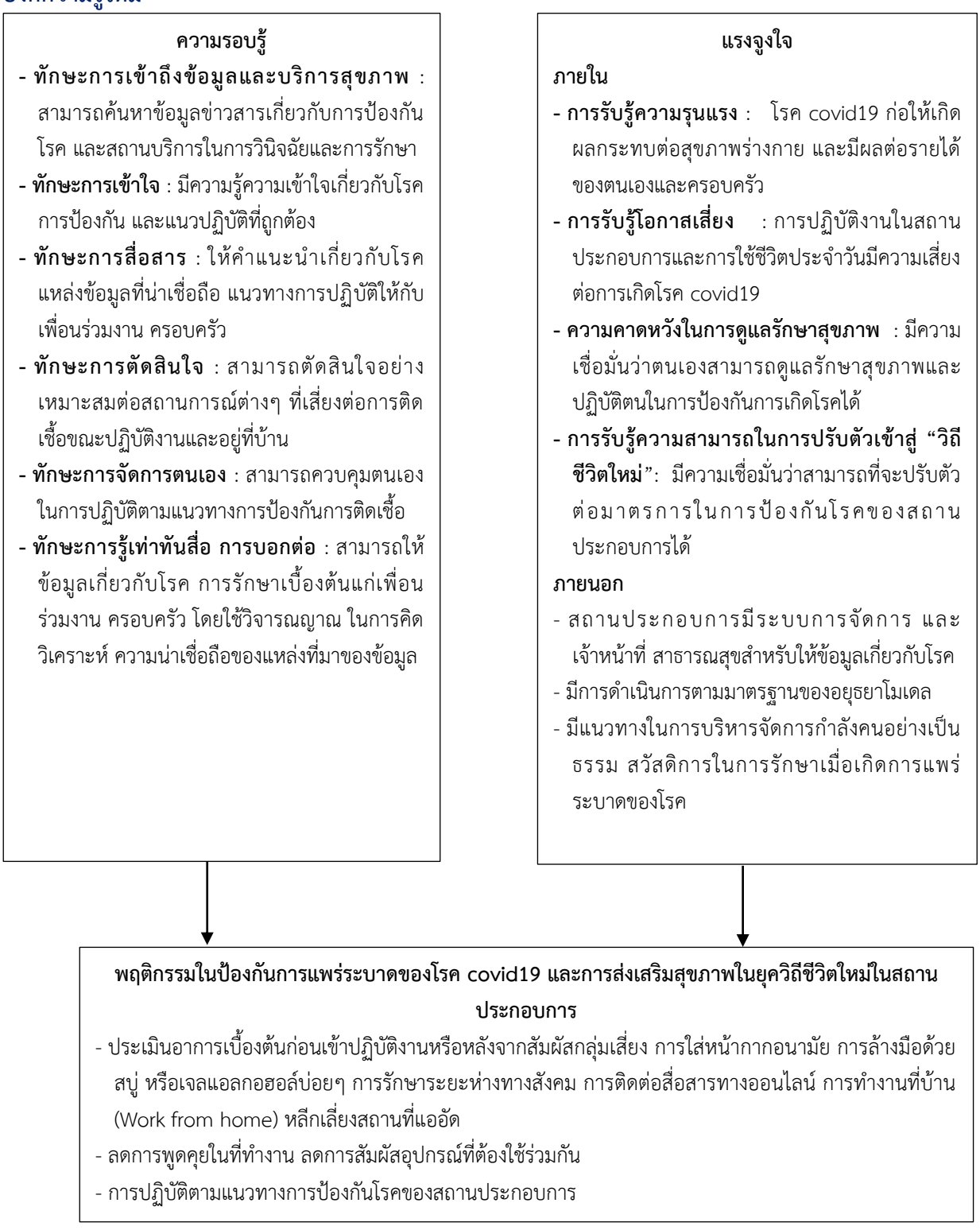
ประกอบการมีโรงพยาบาลสนาม สถานพักคอย จุดบริการให้ข้อมูลข่าวสารและให้ความช่วยเหลือด้านสวัสดิการ การจัดสิ่งแวดล้อมในสถานที่ทำงานเพื่อป้องกันการแพร่กระจาย และมีระบบการจัดการเป็นไปตามมาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข จึงส่งผลต่อแรงจูงใจของพนักงานในระดับมาก

การคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ทำให้มีระดับคะแนนมีอยู่ในเกณฑ์มากที่สุดเช่นกัน อธิบายได้ว่า จากความรอบรู้และแรงจูงใจที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนอยู่ในระดับมากนี้ รวมถึงระยะเวลาที่พนักงานปฏิบัติตามแนวทางของอยุธยาโมเดลนานเกือบ 2 ปี จึงส่งผลให้พฤติกรรมยังคงอยู่จนถึงปัจจุบัน แม้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดระดับความรุนแรงจะลงแล้วก็ตาม สอดคล้องกับการศึกษาที่ประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจของโรเจอร์ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพโดยใช้ระยะเวลาในการเข้าร่วมโปรแกรม 8-12 สัปดาห์ (ไชยยา จักรสิงห์โต, 2560) แตกต่างจากการศึกษาของ ระวิ แก้วสุกใส และคณะ (2564) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการรับรู้กับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตแบบวิถีใหม่เพื่อการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID19) ของประชาชนจังหวัดนราธิวาส พบว่าพฤติกรรมการดำเนินชีวิตแบบวิถีใหม่เพื่อการป้องกันโรค covid19 อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากลักษณะกลุ่มตัวอย่างและบริบทที่มีความแตกต่างกัน ปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงาน สิ่งแวดล้อมในสถานประกอบการมีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการป้องกันโรคและการดำเนินชีวิตแบบวิถีใหม่

ความรอบรู้ทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ ยกเว้นทักษะการเข้าใจที่ไม่มีความสัมพันธ์ เนื่องจาก มาตรการอยุธยาโมเดลได้นำมาใช้ในสถานประกอบการเป็นระยะเวลาเกือบ 2 ปี และค่อยๆ ผ่อนปรนในบางมาตรการ โดยสิ่งแวดล้อมและแนวปฏิบัติในบางประการยังคงดำเนินต่อไปในสถานประกอบการเป็นวิถีใหม่ จึงส่งผลทำให้ความรอบรู้ในทุกๆ ด้านมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม สอดคล้องกับการศึกษาของ กัมปนาท โคตรพันธ์และนิยม จันทร์นวล (2565) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนในจังหวัดมุกดาหาร ที่พบว่าความรอบรู้ในทุกด้านมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีทักษะด้านการตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องมีค่าความสัมพันธ์มากที่สุด รองลงมาเป็นทักษะการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพ แตกต่างจากการศึกษาของ ระวิ แก้วสุกใส และคณะ (2564) ที่พบว่า ความรู้และการรับรู้อยู่ในระดับมาก แต่ความรู้และการรับรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตแบบวิถีใหม่ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างจากการศึกษานี้ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร แม่บ้านและรับจ้างทั่วไป จบการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษาซึ่งอาจส่งผลต่อระดับความสัมพันธ์ที่ต่ำ (r=.211, r=.101, p<.01) ซึ่งแตกต่างจากการศึกษานี้ที่มีระดับความสัมพันธ์ที่สูงกว่า สำหรับทักษะการเข้าใจที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมนั้นเนื่องจากช่วงระยะเวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นช่วงที่สถานการณ์การแพร่ระบาดดีขึ้นแล้วพนักงานอาจจะละเลยและลืมความรู้เกี่ยวกับโรค covid 19 จึงทำให้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดังกล่าว

อิทธิพลของความรอบรู้และแรงจูงใจต่อการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ พบว่า แรงจูงใจมีน้ำหนักในการพยากรณ์สูงสุด (β =0.606) รองลงมาเป็นความรอบรู้ (β =0.108) อธิบายได้ว่า แรงจูงใจที่มีน้ำหนักในการพยากรณ์สูงมากกว่าความรอบรู้หลายเท่านั้น เนื่องจากทฤษฎีแรงจูงใจของโรเจอร์ ได้ประเมินแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอก โดยโรค covid19 ในช่วงแรกที่มีการแพร่ระบาดส่งผลกระทบต่อประเทศในวงกว้างโดยเฉพาะเศรษฐกิจของประเทศ สถานประกอบการภาคอุตสาหกรรมย่อมตระหนักถึงผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดดังกล่าวเพราะส่งผลกระทบต่อสถานประกอบการเป็นอย่างยิ่ง การมีแนวปฏิบัติของอยุธยาโมเดลจึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้สถานประกอบการสามารถควบคุมสถานการณ์ กำกับ ติดตาม และเฝ้าระวังสถานการณ์การแพร่ระบาดต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบ และลดการสูญเสียด้านเศรษฐกิจของภาคอุตสาหกรรมได้ค่อนข้างมาก ส่งผลดีต่อการจ้างงานของพนักงานอย่างต่อเนื่องอาจส่งผลต่อแรงจูงใจทั้งภายและภายนอกที่สามารถพยากรณ์ตัวแปรพฤติกรรมได้ค่อนข้างสูง ดังนั้นการเสริมสร้างแรงจูงใจให้กับพนักงานทั้งแรงจูงใจภายในและภายนอกจะส่งผลต่อการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ด้วย

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากผลการการศึกษา สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ ได้ดังนี้

1. ความรอบรู้และแรงจูงใจมีความสัมพันธ์ทางบวก และสามารถพยากรณ์การคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ได้ โดยความรอบรู้ 6 ทักษะประกอบไปด้วย 1) ทักษะการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ เป็นความสามารถในการค้นหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันโรค และสถานบริการในการวินิจฉัยและการรักษา 2) ทักษะการเข้าใจ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรค การป้องกัน และแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง 3) ทักษะการสื่อสาร สามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับโรค แหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ แนวทางการปฏิบัติให้กับเพื่อน

ร่วมงาน ครอบครัวได้ 4) ทักษะการตัดสินใจ สามารถตัดสินใจอย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อขณะปฏิบัติงานและอยู่ที่บ้าน 5) ทักษะการจัดการตนเอง : สามารถควบคุมตนเองในการปฏิบัติตามแนวทางการป้องกันการติดเชื้อ 6) ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ เป็นความสามารถในการบอกต่อเกี่ยวกับโรค การรักษาเบื้องต้นแก่เพื่อนร่วมงาน ครอบครัว โดยใช้วิจารณญาณ ในการคิด วิเคราะห์ ความน่าเชื่อถือของแหล่งที่มาของข้อมูล

2. แรงจูงใจแบ่งเป็นแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอก แรงจูงใจภายในมี 4 องค์ประกอบ คือ 1) การรับรู้ความรุนแรงของโรค covid19 ว่าก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย และมีผลต่อรายได้ของตนเองและครอบครัว 2) การรับรู้โอกาสเสี่ยงขณะปฏิบัติงานในสถานประกอบการและการใช้ชีวิตประจำวันมีว่าความเสี่ยงต่อการเกิดโรค covid19 3) ความคาดหวังในการดูแลรักษาสุขภาพโดยเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถดูแลรักษาสุขภาพและปฏิบัติตนในการป้องกันการเกิดโรคได้ 4) การรับรู้ความสามารถในการปรับตัวเข้าสู่ “วิถีชีวิตใหม่ จะมีความเชื่อมั่นว่าสามารถที่จะปรับตัวต่อมาตรการในการป้องกันโรคของสถานประกอบการได้

3. พฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ในสถานประกอบการ พนักงานจะมีการประเมินอาการเบื้องต้นก่อนเข้าปฏิบัติงานหรือหลังจากสัมผัสกลุ่มเสี่ยง การใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลาขณะปฏิบัติงาน การล้างมือด้วยสบู่ หรือเจลแอลกอฮอล์บ่อยๆ พกแอลกอฮอล์ติดตัวเสมอ เว้นระยะห่างเมื่ออยู่ในสถานที่ที่แออัด เช่น โรงอาหาร ร้านค้า ห้องประชุม ปรับวิธีการการติดต่อสื่อสารเป็นทางออนไลน์ในรายที่เป็นกลุ่มเสี่ยงปรับการปฏิบัติงานในบางแผนกเป็นการทำงานที่บ้าน (Work from Home) ลดการพูดคุยในที่ทำงาน ลดการสัมผัสอุปกรณ์ที่ต้องใช้ร่วมกันเช่น ก๊อกน้ำล้างมือ ลูกบิดประตู ตู้กดน้ำ ประตูห้องน้ำ เป็นต้น ดังภาพที่ 2

สรุปผลการวิจัย

ความรอบรู้เกี่ยวกับโรค covid19 มีทักษะด้านการเข้าใจ ทักษะการสื่อสาร และทักษะการตัดสินใจอยู่ในระดับมากที่สุด แรงจูงใจและพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่อยู่ในระดับมากที่สุด ความรอบรู้และแรงจูงใจมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน เท่ากับ ($r= 0.395$, $p<.001$ และ $r=0.638$, $p<.001$ ตามลำดับ) ความรอบรู้ และแรงจูงใจ เป็นตัวแปรที่ร่วมพยากรณ์ได้ร้อยละ 44.9 ($R2 = 0.449$)โดยแรงจูงใจมีน้ำหนักในการพยากรณ์สูงสุด ($\beta = 0.606$, $p<.001$) และความรอบรู้ ($\beta =0.108$, $p<.001$)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สถานประกอบการควรส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอกให้กับพนักงาน รวมถึงความรู้เกี่ยวกับโรค covid ผ่านสื่อในรูปแบบและช่องทางต่างๆ ซึ่งจะส่งผลต่อการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ นำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีของพนักงานในสถานประกอบการ และผลประกอบการในภาคอุตสาหกรรมด้วย

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเชิงทดลองหรือกึ่งทดลองในสถานประกอบการ หรือในหน่วยงานอื่นๆ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดความรอบรู้ของ Nutbeam (2008) และการเสริมสร้างแรงจูงใจของ โรเจอร์ (1975) เพื่อสนับสนุนการคงอยู่ของพฤติกรรมในป้องกันการแพร่ระบาดของโรค covid19 และการส่งเสริมสุขภาพในยุควิถีชีวิตใหม่ เน้นการเสริมแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอก

2.2 ควรประยุกต์ใช้ทฤษฎีความรอบรู้และการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อป้องกันโรคอื่นๆ ในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2564). *แนวทางการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคโควิด19 ในสถานประกอบการ/โรงงาน*. นนทบุรี: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.

กองวิจัยเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. (2565). *ผลกระทบและทิศทางของภาคอุตสาหกรรมหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19*. สืบค้น 1 ตุลาคม 2565. จาก https://www.oie.go.th/assets/portals/1/fileups/2/files/ArticlesAnalysis/Direction_industry_after_COVID-19.pdf.

กัมปนาท โคตรพันธ์ และ นิยม จันทร์นวล. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนในจังหวัดมุกดาหาร. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ มอบ วิจัยครั้งที่ 16 วันที่ 11-12 กรกฎาคม 2565* (น. 148-160). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

ไชยยา จักรสิงห์โต. (2560). *ประสิทธิผลของโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในกลุ่มผู้ที่มีภาวะเสี่ยงสูงต่อการป่วยด้วยโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง และโรคอ้วน*. (สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์).

ดรัญชนก พันธ์สุมา และ พงษ์สิทธิ์ บุญรักษา. (2564). ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. *ศรีนครินทร์วารสาร, 36*(5), 597-604.

ระวิ แก้วสุกใส, พรทิวา คงคุณ, บุญยิ่ง ทองคุปต์, ลุตฟี สะมะแอ และ สกุณา บุญนรากร. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการรับรู้กับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตแบบวิถีใหม่เพื่อการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID19) ของประชาชนจังหวัดนราธิวาส. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้, 8*(2), 67-79.

สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2564). *แนวปฏิบัติการป้องกัน COVID-19 ในการทำงานสำหรับภาคอุตสาหกรรม*. กรุงเทพฯ: สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.

สาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2564). *รายงานการดำเนินการตามโรงงานต้นแบบมาตรฐานในการจัดการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (อยุธยาโมเดล)*. พระนครศรีอยุธยา: สาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.

Grove, S. K., Burns, N., & Gray, J. R. (2013). *The practice of nursing research*. Missouri: Elsevier.

Nutbeam D. (2008). The evolving concept of Health Literacy. *Social Science & Medicine, 67*, 2072-2078.

Rogers, P. W. (1975). A protection motivation theory of fear appeals and attitude change. *Journal of Psychology, 91*(1), 93-114.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2023. 5(1): 45-60.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Forecasting of the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives Deposits

Arnisara Ritsomboon[1*] and Auttapol Suebpongsakorn[2]

[1, 2] *Department of Cooperatives, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: arnisara.r@ku.ac.th*

ABSTRACT

This Article aimed to study 1) the relationship of factors affecting the amount of deposits of the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives (BAAC) and 2) the forecasting of the amount of deposits of BAAC. This study used the Cointegration Test and Vector Error Correction Model (VECM) for analysis. Three factors have been selected which are Gross Domestic Product (GDP), Inflation Rate (INF) and Farm Price Index (FPI). The data period is between the third quarter of 2006 to the fourth quarter of 2021 (62 quarters). The result of the study found that GDP and FPI have one pattern relationship with the amount of deposits of BAAC as Asymmetric Cointegration and 2) the speed of adjustment (from short-term to long-term) of GDP and FPI is equal to 0.1152 per quarter with 0.01 statistically significant. The forecasting result, by considering the errors between the forecasted values from VECM and the actual values, showed that the errors from In-Sample and Out-Sample Forecasting are closed to zero. This means that VECM, developed by this study, is appropriate to forecast the amount of deposits of BAAC because its forecasted values are very closed to the actual values.

Keywords: Amount of Deposits Forecasting, Cointegration Test, Vector Error Correction Model

Received: 11 November 2022;
Revised: 10 January 2023;
Accepted: 10 January 2023

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 2773-9805 (Online)

การพยากรณ์ปริมาณเงินฝากของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

อานิศรา ฤทธิ์สมบูรณ์[1*] และ อรรถพล สืบพงศกร[2]

[1, 2] *สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: arnisara.r@ku.ac.th*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) หาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณเงินฝากของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) (2) พยากรณ์แนวโน้มของปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Cointegration Test) และการวิเคราะห์การปรับตัวระยะสั้นเพื่อกลับเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว (Vector Error Correction Model: VECM) ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (Gross Domestic Product: GDP) อัตราเงินเฟ้อ (Inflation Rate: INF) และดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้ (Farm Price Index: FPI) โดยใช้ข้อมูลตั้งแต่ไตรมาสที่ 3 พ.ศ.2549 ถึง ไตรมาสที่ 4 พ.ศ. 2564 รวมทั้งสิ้น 62 ไตรมาส ผลการศึกษา พบว่า GDP และ FPI มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว จำนวน 1 รูปแบบ ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. 2) GDP และ FPI มีความเร็วในการปรับตัวระยะสั้นเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว เท่ากับ 0.1152 ต่อไตรมาส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ผลการพยากรณ์ปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. โดยพิจารณาค่าความคลาดเคลื่อน ที่ได้จากการเปรียบเทียบผลการพยากรณ์จากแบบจำลอง VECM กับค่าที่เกิดขึ้นจริง พบว่า ค่าความคลาดเคลื่อนที่ได้จากการพยากรณ์ภายในตัวอย่าง (In Sample Forecasting) และการพยากรณ์ภายนอกตัวอย่าง (Out of Sample Forecasting) มีค่าเข้าใกล้ศูนย์ ซึ่งระบุว่าแบบจำลอง VECM ที่ทำการศึกษานั้น มีความเหมาะสมที่จะถูกนำมาใช้ในการพยากรณ์ปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. เนื่องจากให้ผลลัพธ์การพยากรณ์ที่ใกล้เคียงกับค่าที่เกิดขึ้นจริง

คำสำคัญ: การพยากรณ์ปริมาณเงินฝาก, ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณเงินฝาก, ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

สถาบันการเงินมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจการเงินของประเทศ โดยทำหน้าที่ระดมและจัดสรรเงินทุนแก่ภาคเศรษฐกิจ การชำระราคาและบริการ การบริหารความเสี่ยง รวมถึงการให้ข้อมูลทางการเงินเพื่อการตัดสินใจ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565) เป็นสื่อกลางในการระดมเงินออมจากผู้ที่มีเงินออมมาให้ผู้ที่ต้องการกู้ยืมเพื่อการบริโภค การลงทุน หรือการประกอบธุรกิจ (ทรูปลูกปัญญา, 2564)

สถาบันการเงินเฉพาะกิจ เป็นสถาบันการเงินของรัฐที่มีกฎหมายเฉพาะ จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการตามนโยบายของรัฐในการพัฒนาส่งเสริมเศรษฐกิจและสนับสนุนการลงทุนต่างๆ โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการคลัง (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565) ซึ่งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ก็เป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจแห่งหนึ่งทำหน้าที่เป็นธนาคารที่ให้บริการทางการเงินทั้งด้านเงินฝากและให้สินเชื่อที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากและห่วงโซ่การผลิตภาคการเกษตร ธ.ก.ส. ถูกก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2509 มีวัตถุประสงค์ให้ความช่วยเหลือทางด้านการเงินแก่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์การเกษตร สำหรับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรืออาชีพที่เกี่ยวเนื่องกับเกษตรกรรม เพื่อเพิ่มรายได้หรือพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรหรือครอบครัวของเกษตรกร ต่อมาปรับบทบาทสู่การเป็นสถาบันการเงินเพื่อพัฒนาชนบททำหน้าที่ระดมเงินทุนและจัดสรรเงินทุนแก่ภาคเศรษฐกิจ ดำเนินกิจกรรมทางสังคมควบคู่

กับส่งเสริมการออม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและประชาชน และมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูเศรษฐกิจในระดับฐานราก (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, 2565)

จากข้อมูลสถิติ ณ วันที่ 31 มีนาคม 2565 กว่าร้อยละ 85 ของแหล่งที่มาของเงินทุนของ ธ.ก.ส. (หรือประมาณ 1.9 ล้านล้านบาท) คือ ปริมาณเงินฝาก (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, 2565) ซึ่งการมีแหล่งเงินทุนที่มีเสถียรภาพ เป็นกลไกสำคัญและมีความสำคัญกับระบบธนาคาร แสดงถึงสภาพคล่องทางการเงินของธนาคาร ส่งผลให้ธนาคารสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการจัดหาแหล่งเงินให้เพียงพอและการมีต้นทุนที่เหมาะสมจึงมีประโยชน์ต่อการวางนโยบาย และเพื่อให้การดูแลบริหารการเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาในครั้งนี้ จึงมุ่งเน้นไปที่การศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. เพราะเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญต่อการดำเนินงานของธนาคาร และมีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยผลการศึกษาที่ได้อาจนำไปกำหนดนโยบายของ ธ.ก.ส. และพยากรณ์แนวโน้มของปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. ในอนาคตได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณเงินฝากของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
2. เพื่อพยากรณ์แนวโน้มของปริมาณเงินฝากของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบการศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ (Relationship Studies) ระหว่างปริมาณเงินฝากของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (Gross Domestic Product: GDP) อัตราเงินเฟ้อ (Inflation Rate: INF) และดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้ (Farm Price Index: FPI) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ ใช้ข้อมูลทุติยภูมิซึ่งเป็นข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series Data) แบบรายไตรมาส เริ่มต้นตั้งแต่ ไตรมาสที่ 3 พ.ศ. 2549 ถึง ไตรมาสที่ 4 พ.ศ. 2564 รวมทั้งสิ้น 62 ไตรมาส แบ่งเป็นข้อมูลของตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. (BDEP) และข้อมูลของตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (GDP) อัตราเงินเฟ้อทั่วไป (INF) และดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้ (FPI)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ ใช้วิธี Augmented Dickey-Fuller Test (ADF) เพื่อทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Unit Root Test) จากนั้นใช้วิธีการทดสอบของ Johansen and Juselius (1990) เพื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Cointegration Test) สุดท้ายใช้แบบจำลอง VECM เพื่อประมาณค่าในแบบจำลองการปรับตัวเชิงดุลยภาพระยะสั้นเพื่อกลับเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว และการพยากรณ์ข้อมูล

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. มีความสัมพันธ์เป็น “บวก” กับ GDP หรือก็คือมีทิศทางเดียวกัน

3.2 ปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. มีความสัมพันธ์เป็น “บวก” กับ FPI หรือก็คือมีทิศทางเดียวกัน

3.3 ปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. มีความสัมพันธ์เป็น “ลบ” กับ INF หรือก็คือมีทิศทางตรงข้ามกัน

4. การเก็บรวมรวมข้อมูล

แหล่งที่มาของข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาและแหล่งที่มาของข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ศึกษา	ตัวแปร	แหล่งที่มา
ปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส.	BDEP	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง	GDP	ธนาคารแห่งประเทศไทย
ดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้	FPI	กองสารสนเทศและดัชนีเศรษฐกิจการค้า
อัตราเงินเฟ้อ	INF	ธนาคารแห่งประเทศไทย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถถูกแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การทดสอบความนิ่งของข้อมูล (2) ทำการทดสอบหาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (3) ทำการทดสอบการปรับตัวเชิงดุลยภาพระยะสั้นเพื่อกลับเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว (4) ทำการพยากรณ์ข้อมูลปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาอยู่ในรูป Logarithm ได้แก่ ปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. (log(BDEP)) ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (log(GDP)) ดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้ (log(FPI)) ยกเว้นตัวแปรที่อยู่ในรูปร้อยละ ได้แก่ อัตราเงินเฟ้อ (INF) เนื่องจากมีหน่วยเป็นร้อยละและมีค่าติดลบ จึงไม่ใส่ค่า logarithm โดยแบบจำลองถูกสร้างโดยอ้างอิงจากสมมติฐานตามข้อ 3 ซึ่งจะเป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. ได้ดังนี้

$$log(BDEP)_t = \beta_0 + \beta_1 log(GDP)_t + \beta_2 log(FPI)_t + \beta_3 (INF)_t + \varepsilon_t \quad (1)$$

กำหนดให้ $BDEP_t$ = ปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. (ล้านบาท)
GDP_t = ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (ล้านบาท)
FPI_t = ดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้ (ดัชนี)
INF_t = อัตราเงินเฟ้อ (ร้อยละ)
$\beta_0, \beta_1, \beta_2, \ldots, \beta_3$ = ค่าคงที่ (constant term)
ε_t = ค่าความคลาดเคลื่อน (error term)
t = ค่าแนวโน้มเวลา (time trend)
log = ค่าลอการิทึม (logarithm)

5.2 การทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Unit Root Test) จะใช้วิธี Augmented Dickey-Fuller Test (ADF) โดยเริ่มจากการหาอันดับความสัมพันธ์ (Order of Integration) ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากการเปรียบเทียบค่า ADF Statistic กับ ค่าวิกฤต Mackinnon Critical Value โดยนำข้อมูลของตัวแปรมาทดสอบตามรูปแบบสมการทั้ง 3 กรณี ได้แก่ 1) สมการที่ไม่มีค่าคงที่และค่าแนวโน้มของเวลา (Random Walk หรือ None) 2) สมการที่มีค่าคงที่แต่ไม่มีค่าแนวโน้มของเวลา (Random Walk with Drift หรือ Intercept) 3) สมการที่มีทั้งค่าคงที่ และค่าแนวโน้มของเวลา (Random Walk with Drift and Linear Time Trend หรือ Trend and Intercept) ดังสมการต่อไปนี้

$$\Delta X_t = \gamma X_{t-1} + \varepsilon_t \quad \text{(Random Walk)} \quad (2)$$
$$\Delta X_t = \beta_0 + \gamma X_{t-1} + \varepsilon_t \quad \text{(Random Walk with Drift)} \quad (3)$$
$$\Delta X_t = \beta_0 + \beta_1 t + \gamma X_{t-1} + \varepsilon_t \quad \text{(Random Walk with Drift and Linear Time Trend)} \quad (4)$$

กำหนดให้ ΔX_t = ตัวแปรที่ต้องการศึกษา
γ = ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรความล่าช้า (Lagged)

ε_t = ค่าความคลาดเคลื่อน (Error Term)

H0: $\gamma = 0$ (Non-Stationary)

H1: $\gamma < 0$ (Stationary)

ถ้าผลการทดสอบ Unit Root Test ไม่สามารถปฏิเสธสมมุติฐานหลักได้ (H0) แสดงว่าอนุกรมเวลาที่นำมาทดสอบนั้นไม่มีความนิ่งของข้อมูล หรือมี Unit Root แต่หากสามารถปฏิเสธสมมุติฐานหลักได้ แสดงว่าอนุกรมเวลานั้นมีความนิ่งข้อมูล หรือ ไม่มี Unit Root ในการทดสอบด้วยวิธี ADF จะใช้ค่า ADF Statistic โดยเริ่มจากการหา Order of Integration ที่ระดับปกติ (At Level) เพื่อให้ทราบถึงระดับความนิ่งของข้อมูลจากตัวแปร ถ้าหากตัวแปรไม่มีความนิ่งที่ระดับปกติ จะต้องนำไปทดสอบความนิ่งของข้อมูลในระดับถัดไป คือ ระดับผลต่างลำดับที่ 1 (At First Difference) หรือหากยังพบว่าข้อมูลไม่มีความนิ่งที่ระดับผลต่างลำดับที่ 1 จะต้องทำการ Difference ข้อมูลในขั้นสูงกว่าจนกว่าข้อมูลจะมีความนิ่ง และจะต้องทำการกำหนดค่าความล่าช้า (Lag Length) ที่เหมาะสม โดยใช้เกณฑ์การเลือกความล่าช้าจาก Schwarz Information Criterion (SIC)

5.3 การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Cointegration Test) จะใช้วิธีการของ Johansen and Juselius (1990) เนื่องจากสามารถประยุกต์ใช้กับแบบจำลองที่มีตัวแปรตั้งแต่ 2 ตัวแปรขึ้นไปได้ และประมาณค่าเวกเตอร์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Cointegration Vector) ได้มากกว่า 1 รูปแบบ มีพื้นฐานมาจากแบบจำลอง Vector Autoregressive (VAR) ตามสมการดังต่อไปนี้

$$\Delta X_t = \delta_1 X_{t-1} + \delta_2 X_{t-2} + \ldots + \delta_i X_{t-j} + \varepsilon_t \quad (5)$$

กำหนดให้ X_t = เวกเตอร์ของตัวแปรที่ศึกษา จำนวน n ตัว

j = ค่าความล่าช้า (Lag Length)

δ_i = ค่าสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์ระยะยาวของตัวแปร

ε_t = ค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรสุ่ม

การหาค่าความล่าช้าที่เหมาะสม (Lag Optimal) จะเลือกจากเกณฑ์ของ Akaike Information Criterion (AIC) ที่มีค่าต่ำที่สุด จากนั้นนำมาทดสอบ Cointegration Test เพื่อทำให้ทราบจำนวน Cointegrating Vector (หรือ Rank: r) ที่จะเป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวของตัวแปร โดยที่ r = 0, 1, 2, ..., n – 1

ขั้นตอนต่อไปของวิธีการของ Johansen and Juselius (1990) จะเป็นการพิจารณาจากค่าสถิติ จำนวน 2 รูปแบบ ได้แก่ ค่าสถิติ Trace Statistic (λ_{Trace}) และ ค่าสถิติ Maximum Eigenvalue Statistic (λ_{Max}) (ภูมิฐานรังคกูลนุวัฒน์, 2556) ซึ่งมีสมการและสมมติฐานในการทดสอบดังนี้

$$\lambda_{Trace}(r) = -T\sum_{i=r+1}^{n} ln(1-\hat{\lambda}_i) \quad (6)$$

กำหนดให้ r = 0, 1, 2, ..., n-1

H0: จำนวนเวกเตอร์แสดงความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวน้อยกว่าหรือเท่ากับ r

H1: จำนวนเวกเตอร์แสดงความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวมากกว่า r

$$\lambda_{MAX}(r,r+1) = -Tln(1-\hat{\lambda}_{r+1}) \quad (7)$$

กำหนดให้ r = 0, 1, 2, ..., n-1

H_0: จำนวนเวกเตอร์แสดงความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวอย่างน้อยกว่าหรือเท่ากับ r

H_1: จำนวนเวกเตอร์แสดงความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว คือ r + 1

หากผลการทดสอบพบว่าไม่สามารถปฏิเสธสมมุติฐานหลักได้ แสดงว่าตัวแปรในแบบจำลองไม่มี Cointegration ต่อกัน ในทางตรงกันข้าม หากสามารถปฏิเสธสมมุติฐานหลักได้ แสดงว่ามีจำนวนเวกเตอร์ Cointegration เท่ากับค่าของตัวแปร r

5.4 การประมาณค่าการปรับตัวเชิงดุลยภาพระยะสั้นเพื่อกลับเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว (Vector Error Correction Model: VECM) จะถูกสร้างมาจากแบบจำลอง VAR เป็นการแสดงถึงการปรับตัวของอนุกรมเวลาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เมื่อทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว พบว่า ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวต่อกัน การศึกษาครั้งนี้อาศัยตัวแปรทางเศรษฐกิจตั้งแต่ 2 ตัวแปรขึ้นไป จึงใช้การทดสอบ VECM ตามวิธีของ Johansen and Juselius (1990) โดยต้องพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ของ Error Correction Term เพื่ออธิบายความเร็วในการปรับตัว (Speed of adjustment) ของแบบจำลอง หรือก็คือ การปรับตัวเชิงดุลยภาพระยะสั้นเพื่อกลับเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ของค่าความคลาดเคลื่อน มีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง 0 ซึ่งการหาการปรับตัวเชิงดุลยภาพระยะสั้นเพื่อกลับเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว จะมีสมการในการทดสอบ VECM ดังนี้

$$\Delta X_t = \theta_0 + \gamma_0 T + a \begin{bmatrix} \beta \\ \theta_1 \\ \gamma_1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} Y_{T-1} & 1 & T \end{bmatrix} + \sum_{i=1}^{p-1} \delta_i \Delta X_{t-i} + \varepsilon_t \quad (8)$$

กำหนดให้ X_t = เวกเตอร์ของตัวแปรที่ศึกษา จำนวน n ตัว

θ_0 = ค่าคงที่ (Constant)

T = ค่าแนวโน้ม (Trend)

β = Cointegrating Vector

a = ความเร็วในการปรับตัว (Speed of adjustment)

j = ค่าความล่าช้า (Lag Length)

δ_i = ค่าสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์ระยะยาว

ε_t = ค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรสุ่ม

5.5 การพยากรณ์ข้อมูลปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. ด้วยแบบจำลอง VECM โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่ การพยากรณ์ภายในตัวอย่าง (In-Sample Forecasting) บนข้อมูลไตรมาสที่ 3 พ.ศ. 2549 ถึง ไตรมาสที่ 4 พ.ศ. 2564 (62 ไตรมาส) และการพยากรณ์ภายนอกตัวอย่าง (Out-Sample Forecasting) บนข้อมูลไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2565 ถึง ไตรมาสที่ 4 พ.ศ.2567 (12 ไตรมาส) ซึ่งจะพิจารณาความสามารถในการพยากรณ์จากการวัดค่าความคลาดเคลื่อน โดยพิจารณาจาก ค่าเฉลี่ยของรากที่สองของกำลังสองของความคลาดเคลื่อน (Root Mean Square Error: RMSE) ค่าเฉลี่ยของร้อยละความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ (Mean Absolute Percentage Error: MAPE) และค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เท่ากัน (Theil Inequality Coefficient: U) ตามสมการดังต่อไปนี้

$$\text{RMSE} = \sqrt{\sum_{t=1}^{T} \frac{1}{T} (Y_t^a - Y_t^s)^2} \quad (9)$$

$$\text{MAPE} = \frac{1}{N} \sum_{t=1}^{T} \left| \frac{X_t^a - X_t^s}{X_t^a} \right| \quad (10)$$

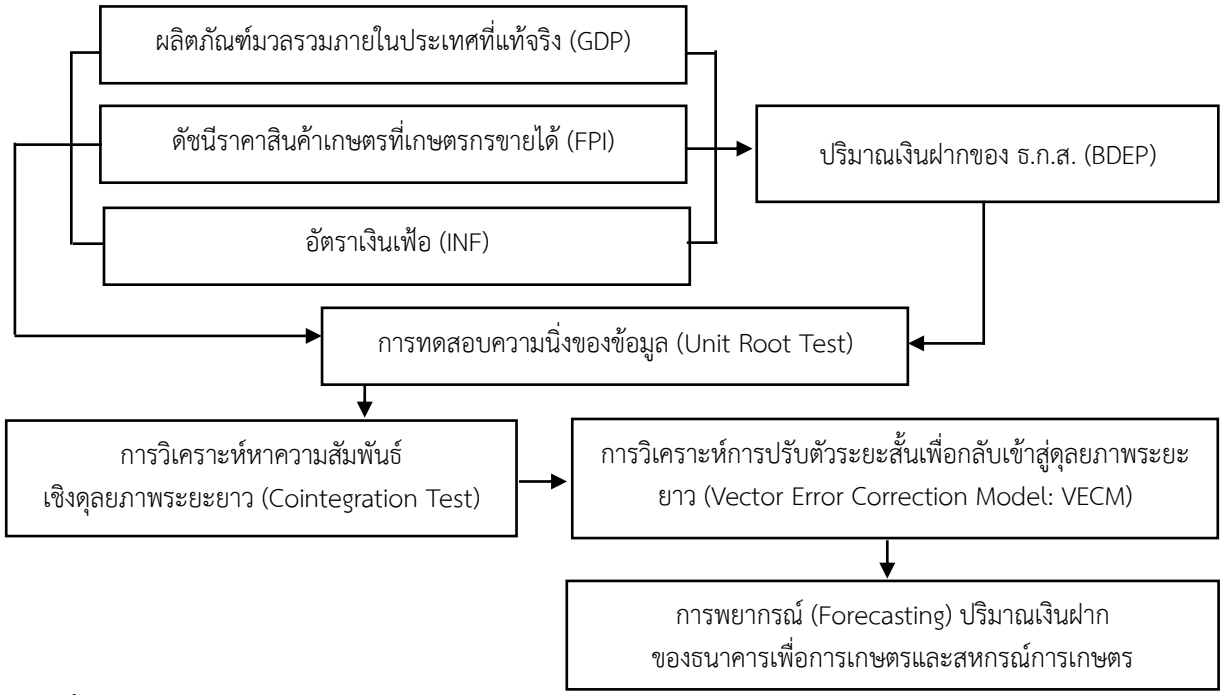
$$\text{U} = \frac{\sqrt{\frac{1}{T} \sum_{t=1}^{T} (Y_t^s - Y_t^a)^2}}{\sqrt{\sum_{t=1}^{T} (Y_t^s)^2} + \sqrt{\sum_{t=1}^{T} (Y_t^a)^2}} \quad (11)$$

กำหนดให้ X_t^a = ค่าที่เกิดขึ้นจริง ณ เวลา t

X_t^s = ค่าที่ได้จากการพยากรณ์ ณ เวลา t

T = ระยะเวลา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส.

1.1 ผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Unit Root Test) ด้วยวิธี ADF ในระดับปกติ (At Level) และระดับผลต่างลำดับที่ 1 (At Frist Difference)

ผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Unit Root Test) ด้วยวิธี ADF ในระดับปกติ (At Level) และระดับผลต่างลำดับที่ 1 (At Frist Difference) สามารถถูกแสดงได้ตามตารางที่ 2 และตารางที่ 3 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบ Unit Root Test ด้วยวิธี ADF ที่ระดับปกติ

ตัวแปร	None		Intercept		Trend and Intercept	
	ADF Statistic	Probability*	ADF Statistic	Probability*	ADF Statistic	Probability*
log(BDEP)	2.7886 [-1.9467]	0.9985	-1.5170 [-2.9135]	0.5180	-0.6317 [-3.4907]	0.9731
log(GDP)	2.2378 [-1.9463]	0.9935	-1.3735 [2.9109]	0.5893	-2.4564 [-3.4852]	0.3481
log(FPI)	0.4869 [-1.9463]	0.8175	-2.5048 [-2.9100]	0.1193	-2.3779 [-3.4852]	0.3871
INF	-2.3224 [-1.9471]	0.0208**	-2.1764 [-2.9145]	0.2170	-2.9573 [-3.4937]	0.1535

หมายเหตุ: * Probability based on MacKinnon (1996) one-sided p-values

** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05

ค่าที่อยู่ใน [] คือ t-statistic

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบ Unit Root Test ด้วยวิธี ADF ที่ระดับผลต่างลำดับที่ 1

ตัวแปร	None		Intercept		Trend and Intercept	
	ADF Statistic	Probability*	ADF Statistic	Probability*	ADF Statistic	Probability*
log(BDEP)	-0.4777 [-1.9471]	0.5041	-3.2181 [2.9135]	0.0240**	-3.5390 [-3.4907]	0.0447**
log(GDP)	-8.9752 [-1.9463]	0.0000***	-9.5484 [-2.9109]	0.0000***	-9.5831 [-3.4865]	0.0000***
log(FPI)	-6.6322 [-1.9463]	0.0000***	-6.6164 [-2.9109]	0.0000***	-6.7012 [-3.4865]	0.0000***
INF	-8.3077 [-1.9467]	0.0000***	-8.2323 [-2.9135]	0.0000***	-8.1576 [-3.4907]	0.0000***

หมายเหตุ: * Probability based on MacKinnon (1996) one-sided p-values
** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05
*** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.01
ค่าที่อยู่ใน [] คือ t-statistic

ผลการทดสอบ Unit Root Test มีแบบจำลองที่ใช้ทดสอบ ได้แก่ กรณีที่มีทั้งค่าคงที่และแนวโน้มเวลา (Trend and Intercept) แบบจำลองกรณีมีเฉพาะค่าคงที่ (Intercept) และแบบจำลองกรณีที่ไม่มีค่าคงที่และแนวโน้มเวลา (None) เมื่อเปรียบเทียบค่า ADF Statistic กับ ค่าวิกฤตของ Mackinnon Critical Value พบว่า ในระดับปกติ (At Level) ตัวแปร log(BDEP) log(GDP) และ log(FPI) ยอมรับสมมติฐานหลักที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ตารางที่ 2) แสดงว่าข้อมูลของตัวแปรดังกล่าวมีลักษณะไม่นิ่ง (Non Stationary) หรือมี Unit Root ที่ระดับนี้ จึงต้องทดสอบข้อมูลที่ระดับผลต่างลำดับที่ 1 (At first Difference) ซึ่งพบว่า สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ตารางที่ 3) แสดงว่าข้อมูลของตัวแปรดังกล่าวมีความนิ่ง (Stationary) หรือไม่มี Unit Root

อย่างไรก็ตาม ตัวแปร INF มีความนิ่งในการทดสอบทั้ง 2 ระดับ แต่เนื่องจากการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Cointegration Test) ตัวแปรที่ใช้ในแบบจำลองจำเป็นต้องคงที่ในระดับเดียวกัน ทำให้มีความจำเป็นต้องตัดตัวแปร INF ออกจากแบบจำลอง เพื่อให้ได้ตัวแปรที่มีความเหมาะสมสำหรับการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Cointegration Test) ซึ่งจะทดสอบบนความคงที่ของระดับผลต่างลำดับที่ 1 แบบจำลองใหม่ที่จะถูกนำไปศึกษาต่อสามารถแสดงได้ดังต่อไปนี้

$$log(BDEP)_t = \beta_0+\beta_1 log(GDP)_t+\beta_2 log(FPI)_t+\varepsilon_t \quad (12)$$

1.2 ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Cointegration Test) ตามวิธีของ Johansen and Juselius (1990) จำเป็นต้องเลือกค่าความล่าช้า (Lag Length) ที่เหมาะสมก่อน

ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Cointegration Test) ตามวิธีของ Johansen and Juselius (1990) จำเป็นต้องเลือกค่าความล่าช้า (Lag Length) ที่เหมาะสมก่อน ในที่นี้จะเลือกพิจารณาจากค่าสถิติ Akaike Information Criterion (AIC ดังแสดงผลในตารางที่ 4

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าความล้าช้าที่เหมาะสมจากการพิจารณาค่าสถิติ AIC มีค่าเท่ากับ 4 (-11.6585) โดยจะใช้ค่านี้เพื่อนำไปทดสอบ Cointegration โดยพิจารณาจากค่าสถิติ Trace Test (λ_{Trace}) และค่าสถิติ Max-Eigenvalue Test (λ_{max}) และทำการเปรียบเทียบกับค่า Critical Value ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังแสดงผลได้ในตารางที่ 5

ตารางที่ 4 ผลการคำนวณค่าทางสถิติที่เลือกมาเพื่อพิจารณาหาค่าความล่าช้าที่เหมาะสม

Lag Length	0	1	2	3	**4**	5
ค่า AIC	-4.7123	-10.9671	-11.1147	-11.3773	**-11.6585***	-11.5049

หมายเหตุ: * แสดงถึงความเป็นค่าที่เหมาะสม

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Cointegration Test)

Unrestricted Cointegration Rank Test (Trace)						
No. of CE(s)	**H0: Null Hypothesis**	**H1: Alternative Hypothesis**	**Eigenvalue**	**Trace Statistic**	**0.05 Critical Value**	**Probability**
None*	r = 0	r ≥ 1	0.6890	87.6960	35.1928	0.0000
At most 1	r ≤ 1	r ≥ 2	0.1963	19.9523	20.2618	0.0551
At most 2	r ≤ 2	r ≥ 3	0.1179	7.2772	9.1645	0.1125
Unrestricted Cointegration Rank Test (Trace)						
No. of CE(s)	**H0: Null Hypothesis**	**H1: Alternative Hypothesis**	**Eigenvalue**	**Trace Statistic**	**0.05 Critical Value**	**Probability**
None*	r = 0	r = 1	0.6890	67.7437	22.2996	0.0000
At most 1	r ≤ 1	r = 2	0.1963	12.6751	15.8921	0.1501
At most 2	r ≤ 2	r = 3	0.1179	7.2772	9.1645	0.1125

หมายเหตุ: * แสดงถึงการปฏิเสธสมมติฐานหลัก ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 5 แสดงผลการทดสอบ Cointegration ตามสมการ Linear Deterministic Trend (Restricted) เมื่อพิจารณาค่าสถิติ Trace Test และ Max-Eigen Test พบว่า ในกรณี r = 0 มีค่าเท่ากับ 87.6960 และ 67.7437 ตามลำดับ ซึ่งมีค่ามากกว่าค่าวิกฤต ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ทำให้สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) ได้ ในขณะที่กรณี r ≤ 1 มีค่าเท่ากับ 19.9523 และ 12.6751 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าน้อยกว่าค่าวิกฤต ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) ได้ แสดงให้เห็นว่าแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Cointegrating Vector) จำนวน 1 รูปแบบ โดยสามารถเขียนสมการแสดงค่าสัมประสิทธิ์ของสมการความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวได้ดังนี้

$$\text{1 Cointegrating Equation: } \log(BDEP)_t = \underset{(0.2363)\ [-9.8388]^{***}}{2.5134\ (\log(GDP))_t} + \underset{(0.2886)\ [-5.8214]^{***}}{1.8160\ (\log(FPI))_t} - \underset{(3.5188)\ [8.1649]^{***}}{31.3304} \qquad (13)$$

หมายเหตุ: ***, ** ที่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

ตัวเลขในวงเล็บ ( ) คือ Standard Error และตัวเลขในวงเล็บ [ ] คือ t-Statistic

จากสมการข้างต้น พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (log(GDP)) และดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้ (log(FPI)) มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 อธิบายได้ว่า ถ้าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริงเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 ส่งผลให้ปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. (log(BDEP)) เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 2.5134 ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 กล่าวได้ว่า เมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น หรือเศรษฐกิจมีการขยายตัวมีผลทำให้ปริมาณเงินฝากของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเพิ่มขึ้น ปริมาณเงินที่ไหลเวียนในระบบเศรษฐกิจจะเพิ่มขึ้น ซึ่งมีผลทำให้ความสามารถในการลงทุนเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริงมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณเงินฝากของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ และถ้าดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้

เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 ส่งผลให้ปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1.8160 ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 กล่าวได้ว่าเมื่อดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ปริมาณเงินฝากของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเพิ่มขึ้น โดยดัชนีราคาสินค้าเกษตร ที่เกษตรกรขายได้แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านราคาของสินค้าเกษตร เมื่อเกษตรกรที่รายได้เพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการออมและนำเงินไปฝากเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณเงินฝากของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

1.3 ผลทดสอบการปรับตัวเชิงดุลยภาพระยะสั้นเพื่อกลับเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว (Vector Error Correction Model: VECM)

ผลทดสอบการปรับตัวเชิงดุลยภาพระยะสั้นเพื่อกลับเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว (Vector Error Correction Model: VECM) โดยกำหนดความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว จำนวน 1 รูปแบบ นำมาประมาณค่าหาการปรับตัวระยะสั้นเพื่อกลับเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาวจากแบบจำลอง VECM สามารถแสดงสมการจากแบบจำลอง ได้ดังนี้

แบบจำลองที่ 1

$$\Delta(\log(BDEP))_t = -0.1152[(\log(BDEP))_{t-1} - 2.5134(\log(GDP))_{t-1} - 1.8160(\log(FPI))_{t-1} + 31.3304)]$$
$$- 0.6271\Delta(\log(BDEP))_{t-1} - 0.7078\Delta(\log(BDEP))_{t-2} - 0.5068\Delta(\log(BDEP))_{t-3} - 0.1886\Delta(\log(GDP))_{t-1}$$
$$[-5.8959]^{***} \quad [-7.6006]^{***} \quad [-5.0695]^{***} \quad [-1.2039]$$
$$- 0.1166\Delta(\log(GDP))_{t-2} - 0.1987\Delta(\log(GDP))_{t-3} - 0.2670\Delta(\log(FPI))_{t-1} - 0.2672\Delta(\log(FPI))_{t-2} - 0.0723\Delta(\log(FPI))_{t-3}$$
$$[-0.7283] \quad [-1.3203] \quad [-3.9066]^{***} \quad [-3.62628]^{***} \quad [-0.9251]$$

แบบจำลองที่ 2

$$\Delta(\log(GDP))_t = -0.0055(\log(BDEP))_{t-1} - 2.5134(\log(GDP))_{t-1} - 1.8160(\log(FPI))_{t-1} + 31.3304)$$
$$+ 0.0811\Delta(\log(BDEP))_{t-1} + 0.0413\Delta(\log(BDEP))_{t-2} + 0.0450\Delta(\log(BDEP))_{t-3} - 0.2474\Delta(\log(GDP))_{t-1}$$
$$[0.7989] \quad [0.4652] \quad [0.47125] \quad [-1.6534]^{*}$$
$$+ 0.0242\Delta(\log(GDP))_{t-2} + 0.01756\Delta(\log(GDP))_{t-3} - 0.0401\Delta(\log(FPI))_{t-1} - 0.0187\Delta(\log(FPI))_{t-2} - 0.1411\Delta(\log(FPI))_{t-3}$$
$$[0.1578] \quad [0.1221] \quad [-0.6147] \quad [-0.2656] \quad [-1.88954]^{*}$$

แบบจำลองที่ 3

$$\Delta(\log(FPI))_t = -0.016(\log(BDEP))_{t-1} - 2.5134(\log(GDP))_{t-1} - 1.8160(\log(FPI))_{t-1} + 31.3304)$$
$$- 0.0013\Delta(\log(BDEP))_{t-1} - 0.2046(\log(BDEP))_{t-2} - 0.3143\Delta(\log(BDEP))_{t-3} + 0.0007\Delta(\log(GDP))_{t-1}$$
$$[-0.0053] \quad [-0.9801] \quad [-1.403] \quad [0.0019]$$
$$+ 0.3387\Delta(\log(GDP))_{t-2} - 0.0582\Delta(\log(GDP))_{t-3} + 0.19017\Delta(\log(FPI))_{t-1} - 0.2487\Delta(\log(FPI))_{t-2} + 0.0456\Delta(\log(FPI))_{t-3}$$
$$[0.9434] \quad [-0.1726] \quad [1.2413] \quad [-1.5055] \quad [0.2603]\backslash$$

หมายเหตุ: ***, ** ที่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

ตัวเลขในวงเล็บ ( ) คือ Standard Error และตัวเลขในวงเล็บ [ ] คือ t-Statistic

แบบจำลองที่ 1 เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรต่างๆในแบบจำลอง ส่งผลให้ปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. มีการมีความเร็วในการปรับตัวเท่ากับร้อยละ 11.52 ต่อไตรมาส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 แสดงว่า ความคลาดเคลื่อนของแบบจำลองได้ถูกขจัด หรือได้รับการแก้ไขให้ความคลาดเคลื่อนลดลงร้อยละ 11.52 ต่อไตรมาส เพื่อกลับเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว

แบบจำลองที่ 2 เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรต่างๆในแบบจำลองส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง มีความเร็วในการปรับตัวเท่ากับร้อยละ 0.55 ต่อไตรมาส อย่างไรก็ตามค่าดังกล่าว ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ความคลาดเคลื่อนของแบบจำลองได้ถูกขจัด หรือได้รับการแก้ไขให้ความคลาดเคลื่อนลดลงร้อยละ 0.55 ต่อไตรมาส เพื่อกลับเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว

แบบจำลองที่ 3 เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรต่างๆในแบบจำลองส่งผลให้ดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้ มีความเร็วในการปรับตัวเท่ากับร้อยละ 1.60 ต่อไตรมาส อย่างไร

ก็ตามค่าดังกล่าว ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ความคลาดเคลื่อนของแบบจำลองได้ถูกขจัด หรือได้รับการแก้ไขให้ความคลาดเคลื่อนลดลงร้อยละ 1.60 ต่อไตรมาส เพื่อกลับเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว

2. การพยากรณ์แนวโน้มของปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส.

2.1 การวัดค่าความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. ด้วยแบบจำลอง VECM

การวัดค่าความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. ด้วยแบบจำลอง VECM โดยพิจารณาค่าเฉลี่ยของรากที่สองของกำลังสองของความคลาดเคลื่อน (Root Mean Square Error: RMSE) ค่าเฉลี่ยของร้อยละความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ (Mean Absolute Percentage Error: MAPE) และค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เท่ากัน (Theil Inequality Coefficient: U) บนการพยากรณ์แบบภายในและภายนอกตัวอย่าง สามารถแสดงผลได้ตามตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการวัดค่าความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. ด้วย VECM

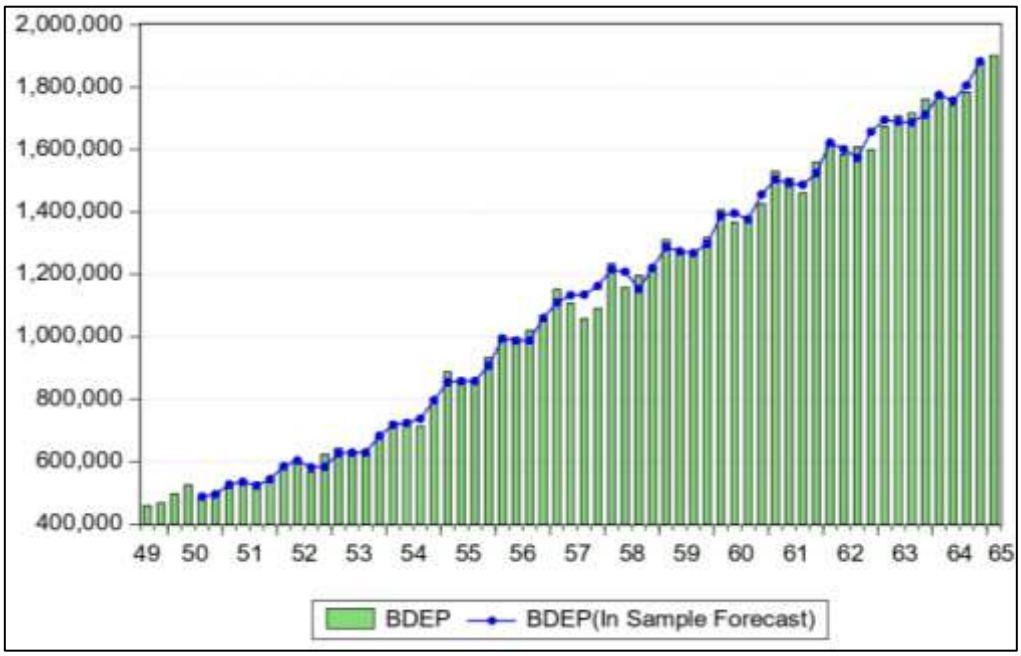
ค่าความคลาดเคลื่อน	In-Sample Forecasting	Out-Sample Forecasting
RMSE	0.0235	0.0102
MAPE	0.0527	0.0587
Theil Inequality Coefficient	0.0225	0.0004

จากตารางที่ 6 พบว่า ผลการวัดค่าความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์จากแบบจำลอง VECM ในช่วง In-Sample Forecasting บนข้อมูลไตรมาสที่ 3 พ.ศ. 2549 ถึง ไตรมาสที่ 4 พ.ศ. 2564 (62 ไตรมาส) วัดได้ค่า RMSE เท่ากับ 0.0235 ค่า MAPE เท่ากับ 0.0527 และค่า U เท่ากับ 0.0225 และ ในช่วง Out-Sample Forecasting บนข้อมูลไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2565 ถึง ไตรมาสที่ 4 พ.ศ. 2567 (12 ไตรมาส) วัดได้ค่า RMSE เท่ากับ 0.0120 ค่า MAPE เท่ากับ 0.0587 และค่า U เท่ากับ 0.0004 โดยค่าความคลาดเคลื่อนทั้งหมดเข้าใกล้ศูนย์ แสดงให้เห็นว่าแบบจำลอง VECM ที่ทำการศึกษานั้นมีความสามารถในการพยากรณ์ค่าปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส.

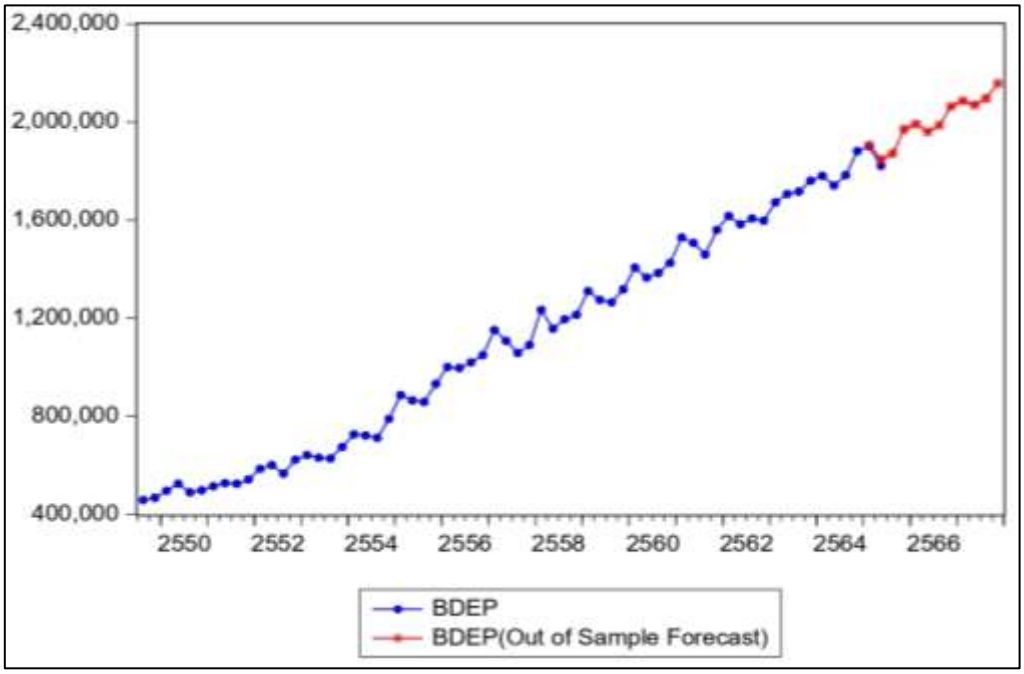
2.2 ผลการพยากรณ์ภายในตัวอย่าง (In-Sample Forecasting) และภายนอกตัวอย่าง (Out-Sample Forecasting) สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 2 และ 3 ตามลำดับ

ภาพที่ 3 แสดงผลการพยากรณ์ภายในตัวอย่าง (In-Sample Forecasting) ระหว่างไตรมาสที่ 3 พ.ศ. 2549 ถึง ไตรมาสที่ 4 พ.ศ. 2564 พบว่า ค่าที่เกิดขึ้นจริงมีค่าใกล้เคียงกับค่าที่ได้จากการพยากรณ์เป็นอย่างมาก เช่นเดียวกับ ภาพที่ 4 ซึ่งแสดงผลการพยากรณ์ภายนอกตัวอย่าง (Out-Sample Forecasting) ในไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2565 ถึงไตรมาสที่ 4 พ.ศ. 2567 พบว่า ค่าที่ได้จากการพยากรณ์มีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกันกับค่าที่เกิดขึ้นจริง

ในระหว่างไตรมาสที่ 3 พ.ศ. 2549 ถึง ไตรมาสที่ 2 พ.ศ. 2565 ซึ่งสอดคล้องกับค่าความคลาดเคลื่อนที่แสดงไว้ในตารางที่ 6

ภาพที่ 2 ผลการพยากรณ์ภายในตัวอย่าง (In-Sample Forecasting)

ภาพที่ 3 ผลการพยากรณ์ภายนอกตัวอย่าง (Out-Sample Forecasting)

อภิปรายผล

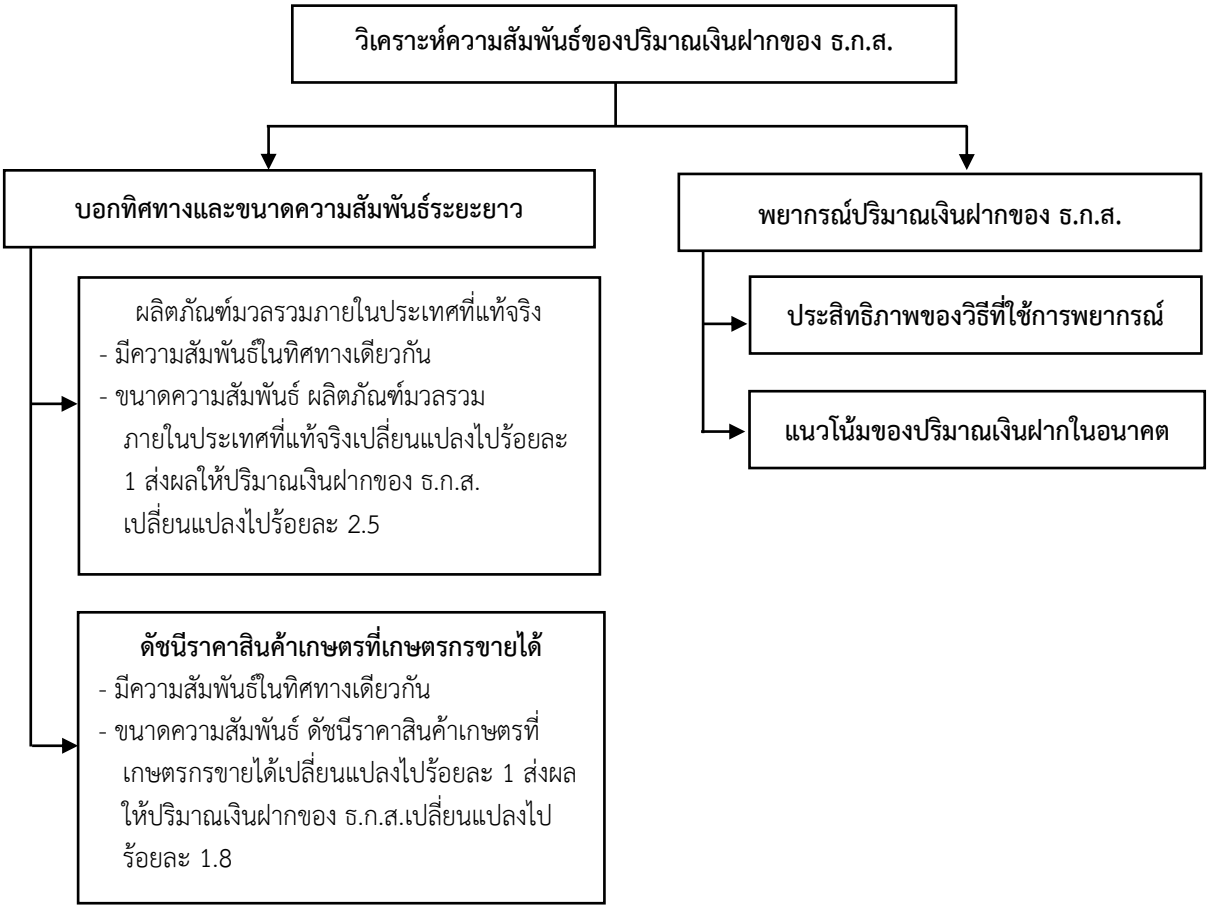
การศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส.พบว่า ปริมาณเงินฝากของธ.ก.ส. มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง และดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ปริมาณเงินฝากที่ได้จากการรับฝากเงินของธนาคารนั้นถือเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญ และมีผลต่อการเติบโตของเศรษฐกิจภายในประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาปริมาณเงินฝากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรของ อภัยวรรณ นามพลแสน (2551) ที่พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริงในส่วนภาคเกษตรกรรม ดัชนีราคาสินค้าเกษตร มีความสัมพันธ์กับปริมาณเงินฝากของธ.ก.ส. ในทิศทางเดียวกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศ ได้แก่ การศึกษาปัจจัยที่กำหนดปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ในประเทศเลบานอน โดย Harald Finger and Heiko Hesse (2009) พบว่า ปัจจัยภายในประเทศ เช่น กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ราคาสินค้า และอัตราดอกเบี้ย

ส่งผลต่อความต้องการปริมาณเงินฝากอย่างมีนัยสำคัญ และในการศึกษาปัจจัยกำหนดการเติบโตของเงินฝากธนาคารในประเทศตุรกี : การวิเคราะห์เชิงประจักษ์ของ Ibrahim N. Yakubu and Aziza H. Abokor (2020) พบว่า อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจกับปริมาณเงินฝากมีความสัมพันธ์ระยะยาวและมีการปรับตัวระยะสั้นกับปริมาณเงินฝากธนาคาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกเหนือไปจากปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. แล้ว การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณเงินให้สินเชื่อของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรของ ลภัสรดา ศรียา และ มานะ ลักษมีอรุโณทัย (2561) พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง ยังมีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ ปริมาณเงินให้สินเชื่อของ ธ.ก.ส. อีกด้วย

การพยากรณ์ปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. โดยใช้แบบจำลอง VECM พบว่า ค่าความคลาดเคลื่อนที่ได้จากการพยากรณ์จากในช่วง In Sample Forecast และช่วง Out of Sample Forecast ค่าความคลาดเคลื่อนมีค่าเข้าใกล้ศูนย์ ดังนั้นค่าที่ได้จากการพยากรณ์จึงมีความสามารถการพยากรณ์ที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องของ อัครพงศ์ อั้นทอง (2550) ที่กล่าวว่า ค่าความคลาดเคลื่อน RMSE ค่า MAPE และ Theil inequality coefficient มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 หากค่าที่ได้เข้าใกล้ศูนย์ แสดงว่าแบบจำลองที่ใช้ในการพยากรณ์มีความสามารถในการพยากรณ์ที่ดีมากเท่านั้น

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 5 องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาการพยากรณ์ปริมาณเงินฝากของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผู้ศึกษามุ่งเน้นหาองค์ความรู้ใหม่โดยเริ่มตั้งแต่วิธีการเก็บจากการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการศึกษา ไปจนถึงการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีรูปแบบการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยเครื่องมือที่ผู้ศึกษานำมาใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปริมาณเงินฝากของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และการพยากรณ์ปริมาณเงินฝากฝากของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้แก่ โปรแกรม Eviews ในการทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Unit Root Test) วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว

(Cointegration Test) และการวิเคราะห์การปรับตัวระยะสั้นเพื่อกลับเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว (Vector Error Correction Model: VECM) ของตัวแปรที่บอกทิศทางและขนาดความสัมพันธ์ระยาว ซึ่งโปรแกรม Eviews เป็นโปรแกรมหนึ่งที่เหมาะสมในการวิเคราะห์ข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series) และการพยากรณ์ข้อมูลเชิงอนุกรมเวลา (Time Series Forecasting) ที่ให้ผลการศึกษาที่ถูกต้องและมีความน่าเชื่อได้ โดยผู้ศึกษาสามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์ ดังรูปภาพที่ 5

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลาตั้งแต่ไตรมาสที่ 3 พ.ศ. 2549 ถึง ไตรมาสที่ 4 พ.ศ. 2564 รวมทั้งสิ้น 62 ไตรมาส เพื่อทำการการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Cointegration Test) และทดสอบการประมาณค่าทดสอบการปรับตัวเชิงดุลยภาพระยะสั้นเพื่อกลับเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว (Vector Error Correction Model: VECM) ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. (BDEP) ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (GDP) ดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้ (FPI) และอัตราเงินเฟ้อ (INF) จากนั้นทำการการพยากรณ์จากแบบจำลอง VECM โดยแบ่งเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ การพยากรณ์ภายในตัวอย่าง (In-Sample Forecasting) บนข้อมูลไตรมาสที่ 3 พ.ศ. 2549 ถึง ไตรมาสที่ 4 พ.ศ.2564 (62 ไตรมาส) และ การพยากรณ์ภายนอกตัวอย่าง (Out-Sample Forecasting) บนค่าที่เกิดขึ้นจริงไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2565 ถึง ไตรมาสที่ 2 พ.ศ. 2565 และพยากรณ์ไปข้างหน้าระหว่างไตรมาสที่ 3 พ.ศ. 2565 ถึง ไตรมาสที่ 4 พ.ศ. 2567 (12 ไตรมาส)

ผลการทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Unit Root Test) ด้วยวิธี Augmented Dickey-Fuller (ADF) ทั้ง 4 ตัวแปร พบว่า อัตราเงินเฟ้อมีความนิ่งที่ระดับปกติ (At Level)ในขณะที่ปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง และดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้ มีความนิ่งที่ระดับผลต่างลำดับที่ 1 (At First Difference) ดังนั้น จำเป็นต้องตัดตัวแปรอัตราเงินเฟ้อออก เนื่องจากในการทดสอบ Cointegration ตัวแปรที่ใช้ในแบบจำลองต้องมีความนิ่งในระดับเดียวกัน

ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง และดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้ มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวจำนวน 1 รูปแบบ ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. หมายความว่าหาก ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง และดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้เพิ่มขึ้น จะส่งผลให้ปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. เพิ่มขึ้นด้วย เมื่อแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว ก็จะสามารถทดสอบหาการปรับตัวระยะสั้นเพื่อกลับเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาวได้ โดยใช้แบบจำลอง VECM พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง และดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้ มีความเร็วในการปรับตัวระยะสั้น เท่ากับ 0.1152 ต่อไตรมาส เพื่อให้กลับเข้าสู่ดุลยภาพระยะยาว

สุดท้ายการทดสอบความสามารถในการพยากรณ์โดยพิจารณาค่าความคลาดเคลื่อนที่ได้จากแบบจำลอง VECM มาเปรียบเทียบกับค่าที่เกิดขึ้นจริง พบว่า ค่าความคลาดเคลื่อนที่ได้จากการพยากรณ์ทั้งแบบภายในและภายนอกตัวอย่างมีค่าเข้าใกล้ศูนย์ ดังนั้น แบบจำลอง VECM ที่ทำการศึกษา จึงมีความสามารถการพยากรณ์ที่เหมาะสม และเมื่อพิจารณาจากปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. ที่พยากรณ์ได้ ก็มีแนวโน้มที่ใกล้เคียงกับค่าที่เกิดขึ้นจริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาในข้างต้นกล่าวได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. ได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่แท้จริง (GDP) และดัชนีราคาสินค้าเกษตรที่เกษตรกรขายได้ (FPI) โดยมีผลทั้งในระยะสั้นและในระยะยาวต่อปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. ดังนั้น ธ.ก.ส. ควรให้ความสำคัญกับตัวแปรทางเศรษฐกิจ ที่ได้นำมาศึกษา เพื่อใช้ในการวางแผนการดำเนินนโยบายการเงิน เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจให้เหมาะสมกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และเพื่อประเมินปัจจัยที่จะมีความเกี่ยวข้องทั้งผลระยะสั้นและในระยะยาว ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรเพิ่มหรือปรับเปลี่ยนปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. ที่มีความสัมพันธ์กับปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. เพื่อให้ข้อมูลมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นในขั้นตอนการวิเคราะห์ และเพื่อผลลัพธ์ที่อาจจะแม่นยำยิ่งขึ้น

2.2 ควรเพิ่มวิธีการวิเคราะห์ และนำแบบจำลองอื่นมาเปรียบเทียบ เพื่อให้ได้วิธีวิเคราะห์ที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

2.3 ควรเพิ่มความถี่ของข้อมูลแต่ละตัวแปรจากข้อมูลรายไตรมาส เป็นข้อมูลรายเดือน เนื่องจากข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ จำนวนตัวอย่างของข้อมูลปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. ไม่มีการเผยแพร่ข้อมูลรายเดือน ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป เห็นควรใช้ข้อมูลรายเดือน ซึ่งอาจจะอธิบายการความสัมพันธ์ได้ชัดเจนมากขึ้น

2.4 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณเงินฝากออมทรัพย์ และเงินฝากกระแสรายวันร่วมด้วย เนื่องจากปริมาณเงินฝากเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญปัจจัยหนึ่งต่อการดำเนินงานของ ธ.ก.ส. จะสะท้อนขนาดปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณเงินฝากของ ธ.ก.ส. ที่แม่นยำมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ทรูปลูกปัญญา. (2564). *สถาบันการเงิน*. สืบค้น 1 พฤศจิกายน 2565. จาก http://www.trueplookpanya.com/learning/detail/937.

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. (2565). *รายงานกิจการประจำปี 2564*. สืบค้น 29 ตุลาคม 2565. จาก http://www.baac.or.th/th/file-upload-manual/BAAC%20Annual%20Report%202564%20ฉบับย่อ.pdf.

_____. (2565). *อำนาจหน้าที่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)*. สืบค้น 29 ตุลาคม 2565. จาก http://www.baac.or.th/th/cg/O03_อำนาจหน้าที่และภารกิจ.pdf.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2565). *โครงสร้างระบบสถาบันการเงินไทย*. สืบค้น 29 ตุลาคม 2565. จาก http://www.bot.or.th/Thai/FinancialInstitutions/FIStructure/Pages/default.aspx.

_____. (2565). *สถาบันการเงิน*. สืบค้น 1 พฤศจิกายน 2565. จาก http://www.bot.or.th/Thai/BOTStoryTelling/Pages/FinancialInstitutions_StoryTelling_FI.aspx.

ภูมิฐาน รังคกูลนุวัฒน์. (2556). *การวิเคราะห์อนุกรมเวลาสำหรับเศรษฐศาสตร์และธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลภัสรดา ศรียา และ มานะ ลักษมีอรุโณทัย. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณเงินให้สินเชื่อของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.). ใน *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิชาการระดับชาติ UTCC Academic Day ครั้งที่ 2 วันที่ 8 มิถุนายน 2561* (น. 904-921). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

อภัยวรรณ นามพลแสน. (2551). *ปริมาณเงินฝากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร*. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).

อัครพงศ์ อั้นทอง. (2550). *คู่มือการใช้โปรแกรม EViews เบื้องต้น: สำหรับการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติ*. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Finger, M. H., & Hesse, M. H. (2009). *Lebanon-determinants of commercial bank deposits in a regional financial center*. International Monetary Fund, Middle East and Central Asia Department.

Ibrahim N. Yakubu & Aziza H. Abokor. (2020). Factor determining bank deposit growth in Turkey: an empirical analysis. *Rajagiri Management Journal, 14*(2), 121-132.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2023. 5(1): 61-74.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

The Effects of Self-Awareness Development Program on Eating Behaviors and Two-Hour Postprandial Blood Glucose Levels of Diabetic Patients: Quasi-Experiment in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

Nakarin Argharn[1] Sukanya Buasri[2*] and Threeraphan Janpeng[2]

[1] *Ayutthaya Provincial Health Office, Thailand*

[2] *Department of Community Nursing and Primary Care, Faculty of Nursing, Chiang Rai College, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: Sukanya.buasri@crc.ac.th*

ABSTRACT

This article aimed to study the effects of self-awareness development program on eating behaviors and two-hour postprandial blood glucose levels of diabetic patients. This quasi-experiment (two-group pretest and posttest) explored effects on two-hour postprandial blood glucose levels of a self-awareness development program directed at eating behavior of uncontrolled diabetics. The instruments used were as follows: 1) self-awareness development program, 2) a lesson plan, and 3) a blood glucose meter. Other tools used for relevant data were awareness questionnaire and food consumption behavior questionnaire. The sample were uncontrolled blood glucose diabetic patients who were treated at a sub-district health promotion hospital in Bang Ban District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. Matching method for intervention and control groups was applied to allocate 18 sample for each group. Descriptive statistics were frequency, percentage means and standard deviations. Analytical statistics were Independent t-test and Paired t-test. The result of the study found that within the experimental group, higher mean scores of awareness and eating behavior were observed after participating the program. Decrease in blood sugar levels were statistically significant (<.001***). The awareness and eating behavior of the experimental group were higher than those of control group. Blood sugar level was statistically significantly reduced to normal level comparing to the comparison group (p<.001***).

Keywords: Self-Awareness, Eating Behavior, Diabetic Patients, Postprandial Glucose Level

Received: 11 November 2022;
Revised: 10 January 2023;
Accepted: 10 January 2023

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 2773-9805 (Online)

ผลของโปรแกรมการสร้างความตระหนักรู้ต่อพฤติกรรมการรับประทานอาหารในผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ส่งผลต่อระดับน้ำตาลในเลือดหลังรับประทานอาหาร 2 ชั่วโมง : กรณีศึกษา อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นครินทร์ อาจหาญ[1] สุกัญญา บัวศรี[2*] และ ธีรพันธ์ จันทร์เป็ง[2]

[1] *สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย*

[2] *สาขาวิชาการพยาบาลชุมชนและการรักษาโรคเบื้องต้น คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: Sukanya.buasri@crc.ac.th*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการสร้างความตระหนักรู้ต่อพฤติกรรมการรับประทานอาหารในผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ส่งผลต่อระดับน้ำตาลในเลือดหลังรับประทานอาหาร 2 ชั่วโมง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบสองกลุ่มวัดก่อนและหลังการทดลอง เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ (1) โปรแกรมการสร้างความตระหนักรู้ (2) แผนการสอน (3) เครื่องวัดระดับน้ำตาลในเลือด 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ (1) แบบสอบถามความตระหนักรู้ (2) แบบสอบถามพฤติกรรมการรับประทานอาหารในผู้ป่วยโรคเบาหวาน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยเบาหวานที่ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้และรับการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในเขตพื้นที่อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และคัดเลือกกลุ่มเปรียบเทียบโดยวิธีการจับคู่ ได้กลุ่มละ 18 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงวิเคราะห์ได้แก่ Independent t-test และ Paired t-test ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มทดลองภายหลังเข้าร่วมโปรแกรมมีระดับคะแนนเฉลี่ยของความตระหนักรู้ และพฤติกรรมการรับประทานอาหารสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และหลังเข้าร่วมโปรแกรมมีระดับน้ำตาลในเลือดลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (<.001***) ความตระหนักรู้และพฤติกรรมการรับประทานอาหารของกลุ่มทดลองมีระดับคะแนนเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ และระดับน้ำตาลในเลือดลดลงอยู่ในระดับปกติเมื่อเทียบกับกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p<.001***)

คำสำคัญ: โปรแกรมการสร้างความตระหนักรู้, พฤติกรรมการรับประทานอาหาร, ผู้ป่วยโรคเบาหวาน, ระดับน้ำตาลในเลือดหลังรับประทานอาหาร 2 ชั่วโมง

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปัจจุบันประชากรไทยวัยผู้ใหญ่เป็นโรคเบาหวานถึง 4.8 ล้านคน คาดการณ์ว่าภายในปี พ.ศ. 2583 ความชุกของโรคเบาหวานจะเพิ่มสูงขึ้นถึง 5.3 ล้านคน ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ได้รับการวินิจฉัยและดูแลรักษามีเพียงร้อยละ 35.6 ที่บรรลุเป้าหมายในการรักษา ส่วนผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้สูงถึงร้อยละ 29.2 (วิชัย เอกพลากร, 2563) สาเหตุหลักเกิดจากพฤติกรรมการบริโภคอาหาร พฤติกรรมเนือยนิ่ง ไม่ออกกำลังกาย และภาวะเครียด การควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ได้เป็นระยะเวลานานส่งผลทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนได้

ในกลุ่มผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลได้ไม่ดีนี้จะเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อน ได้แก่ ภาวะแทรกซ้อนทางตา โดยมีโอกาสในการเกิดโรคตาเพิ่มขึ้น 4-9 เท่า และภาวะแทรกซ้อนทางไตเพิ่มขึ้น 10 เท่าเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ป่วยที่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ ในผู้ป่วยโรคเบาหวานกลุ่มนี้จะเร่งการดำเนินโรคไตได้ในทุก

ระยะของโรคซึ่งเพิ่มค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา เช่น การล้างไต การบำบัดทดแทนไตซึ่งยังมีข้อจำกัดในหลายพื้นที่ของประเทศ ภาวะแทรกซ้อนทางหัวใจและหลอดเลือดเพิ่มขึ้น 2-3 เท่า เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่ไม่เป็นเบาหวาน และเมื่อมีแผลเบาหวานที่เท้ามีแนวโน้มที่จะถูกตัดขาส่วนล่างเพิ่มมากขึ้น 10-20 เท่า (ชัชลิต รัตรสาร, 2564) ส่งผลต่อเศรษฐกิจประเทศและคุณภาพชีวิตของผู้ป่วย พบว่า ผู้ป่วยที่มีภาวะแทรกซ้อน 1 โรค 2 โรค และ 3 โรคขึ้นไปจะมีค่าใช้จ่ายที่สูงกว่าผู้ที่ไม่มีภาวะแทรกซ้อน 2.3 เท่า 6.6 เท่า และ 18.5 เท่าตามลำดับ ดังนั้นการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดให้อยู่ในเกณฑ์ปกติ จะช่วยลดภาวะแทรกซ้อน ผลกระทบต่อร่างกายและเศรษฐกิจของประเทศได้

ในปีงบประมาณ 2560 - 2564 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้กำหนดนโยบายเข็มมุ่งในการดำเนินงาน เข็มมุ่งที่สำคัญคือ การควบคุมป้องกันโรคเบาหวาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดอุบัติการณ์การเกิดโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง ลดอัตราการแทรกซ้อนของโรคที่เกิดจากโรคเบาหวาน และลดอัตราความพิการที่เกิดจากภาวะแทรกซ้อน ซึ่งมีการกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานในระดับจังหวัด ระดับ คปสอ. ระดับโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน ระดับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และระดับประชาชน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2560) สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อเรื้อรังระดับชาติ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564) ยุทธศาสตร์ที่ 5 ปฏิรูปการจัดบริการเพื่อลดเสี่ยง และควบคุมโรคให้สอดคล้องกับสถานการณ์โรคและบริบทพื้นที่ โดยมีเป้าประสงค์เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถควบคุมภาวะเจ็บป่วยได้ และชะลอการเกิดภาวะแทรกซ้อนได้อย่างทั่วถึง กลยุทธ์ที่สำคัญคือการปฏิรูปกระบวนการจัดบริการสุขภาพให้มีประสิทธิภาพและสนับสนุนให้ผู้ป่วยมีการจัดการตนเองนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างเป็นองค์รวม และต่อเนื่อง (กระทรวงสาธารณสุข, 2560)

ในปีงบประมาณที่ผ่านมาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตพื้นที่อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีผู้ป่วยโรคเบาหวานรายใหม่คิดเป็นร้อยละ 12.09 ความชุกของผู้ป่วยโรคเบาหวานในเขตบริการของแม่ข่ายโรงพยาบาลบางบาล ประกอบด้วยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 15 แห่ง และโรงพยาบาลระดับปฐมภูมิ 1 แห่ง จำนวน 2,634 คน มีผู้ป่วยที่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ดีเพียง 243 คน (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2565) จากปัญหาดังกล่าวสถานบริการสุขภาพในเขตอำเภอบางบาลจำเป็นต้องให้การส่งเสริมและจัดการกับผู้ป่วยเบาหวานกลุ่มดังกล่าวในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม นำไปสู่การลดระดับน้ำตาลในเลือดเพื่อลดโอกาสเสี่ยงในการเกิดภาวะแทรกซ้อนที่สำคัญต่างๆ

จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ (Rosenstock et al, 1988) และการศึกษาวิจัยในผู้ป่วยโรคเบาหวานพบว่า การที่จะทำให้ผู้ป่วยเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้นั้น ต้องได้รับการเสริมสร้างการรับรู้เกี่ยวกับโอกาสเสี่ยงของภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน การเสริมสร้างการรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวาน การเสริมสร้างการรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันและรักษาโรคเบาหวาน การลดการรับรู้อุปสรรคในการป้องกันและรักษาโรค การเสริมสร้างปัจจัยกระตุ้นทั้งภายในบุคคลและนอกบุคคลและการเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองสามารถเพิ่มความตระหนักรู้ให้กับผู้ป่วยได้ เมื่อเกิดความตระหนักรู้แล้วจะเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ส่งผลต่อการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ จากการศึกษาของ ดวงเดือน หันทยุง และคณะ (2559);

ณัฐณิชา หาญลือ และคณะ (2561); พลอย ทรัพย์ไพบูลย์กิจ (2564) มีการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพในการออกแบบโปรแกรมการส่งเสริมและสร้างความตระหนักรู้ นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการปฏิบัติตัวของผู้ป่วยเบาหวานได้แก่ พฤติกรรมการรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย และการจัดการความเครียด ในการศึกษายังพบว่า พฤติกรรมการรับประทานอาหารมีความสัมพันธ์ต่อการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดเมื่อผู้ป่วยมีพฤติกรรมที่เหมาะสมแล้วจะส่งผลต่อการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ นอกจากนี้การสร้างแรงจูงใจระหว่างเข้าร่วมโปรแกรมจะช่วยกระตุ้นให้การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นไปตามเป้าหมายได้สำเร็จ

ดังนั้น เพื่อลดอัตราความเสี่ยงของการเกิดภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวานของผู้ป่วยโรคเบาหวานในสถานบริการสุขภาพอำเภอบางบาล ต้องเสริมสร้างความตระหนักรู้และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในผู้ป่วยเบาหวานที่ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ให้มีทักษะการจัดการตนเองอย่างเหมาะสม โดยใช้ทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ เมื่อมีระดับ

น้ำตาลในเลือดอยู่ในเกณฑ์ปกติแล้ว จะช่วยลดโอกาสเสี่ยงของการเกิดภาวะแทรกซ้อน ทุพลภาพ ลดค่าใช้จ่ายและอัตราการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรังลงได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการสร้างความตระหนักรู้ต่อพฤติกรรมการรับประทานอาหารในผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ส่งผลต่อระดับน้ำตาลในเลือดหลังรับประทานอาหาร 2 ชั่วโมง : กรณีศึกษา อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับคะแนนเฉลี่ยความตระหนักรู้ พฤติกรรมการรับประทานอาหารในผู้ป่วยโรคเบาหวาน และระดับน้ำตาลในเลือดหลังรับประทานอาหาร 2 ชั่วโมง ของกลุ่มทดลองก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการสร้างความตระหนักรู้

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับคะแนนเฉลี่ยความตระหนักรู้ พฤติกรรมการรับประทานอาหารในผู้ป่วยโรคเบาหวาน และระดับน้ำตาลในเลือดหลังรับประทานอาหาร 2 ชั่วโมง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบหลังเข้าร่วมโปรแกรมการสร้างความตระหนักรู้

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) แบบสองกลุ่มวัดก่อนและหลังการทดลอง (Two-Group, Pretest-Posttest Design) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้ป่วยเบาหวานที่มารับการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและสถานบริการ ในเขตพื้นที่อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ครอบคลุม 16 แห่ง จำนวน 2,634 คน

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการคำนวณจากค่าอิทธิพล (Effect size) เท่ากับ 0.94 (Large Effect Size) จากผลการวิจัยของ วรารัตน์ ทิพย์รัตน์ และคณะ (2560) แทนค่าในโปรแกรมสำเร็จรูป G*Power version 3.1.9.2 กำหนดค่าอำนาจการทดสอบ (Power of Test) ที่ระดับร้อยละ 95 กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 แล้วได้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 14 คน รวม 28 คน เพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการสูญหายระหว่างการเก็บข้อมูล (Drop out) จึงเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่าง 20% (Grove, S. K., Burns, N., & Gray, J. R., 2013) โดยปรับขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร

$$N_{adjust} = \frac{n}{(1 - R)} = \frac{14}{(1-0.2)} = 17.5 \text{ คนต่อกลุ่ม}$$

คัดเลือกกลุ่มเปรียบเทียบโดยวิธีการจับคู่ (Match Pair) โดยพิจารณาแต่ละคู่ด้วยตัวแปรเพศและจำนวนปีที่ป่วย ได้กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบกลุ่มละ 18 คน

เกณฑ์การคัดเข้า

1) ผู้ป่วยโรคเบาหวาน ที่มารับการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตพื้นที่ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2) มีอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป

3) สามารถอ่านออกเขียนได้

4) เป็นผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ มีระดับน้ำตาลในเลือดหลังอดอาหาร 8 ชั่วโมง มากกว่า 126 mg% หรือมีระดับน้ำตาลในเลือดหลังรับประทานอาหาร 2 ชั่วโมงมากกว่า 200 mg%

5) มีความยินดีเข้าร่วมโปรแกรมทุกครั้ง

เกณฑ์การคัดออก

1) ไม่สามารถเข้าร่วมโปรแกรมได้ครบตามระยะเวลาที่กำหนด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ 1) โปรแกรมการสร้างความตระหนักรู้ พัฒนาขึ้นจากกรอบแนวคิด แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ (Rosenstock et al, 1988) ประกอบด้วยคู่มือการรับประทานอาหารสำหรับผู้ป่วยโรคเบาหวาน คู่มือการสร้างความตระหนักรู้เพื่อพฤติกรรมการรับประทานอาหารในผู้ป่วยโรคเบาหวาน 2) แผนการสอนเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้ป่วยโรคเบาหวาน 3) เครื่องวัดระดับน้ำตาลในเลือดที่ได้รับการสอบเทียบตามมาตรฐานของสถานบริการระดับปฐมภูมิ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 3 ตอนได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล มีทั้งหมด 11 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามความตระหนักรู้ เป็นแบบสอบถามลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งทั้งหมด 23 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมการบริโภคอาหารในผู้ป่วยโรคเบาหวาน ใน 1 สัปดาห์ ลักษณะคำตอบมี 5 ระดับ ได้แก่ ทุกครั้ง บ่อยครั้ง บางครั้ง นานๆ ครั้ง และไม่เคย/ไม่ปฏิบัติเลย ทั้งหมด 15 ข้อ

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วย นักโภชนาการ 1 ท่าน อาจารย์มหาวิทยาลัยเชี่ยวชาญด้านอาหารและโภชนาการชุมชน 1 ท่าน และอาจารย์พยาบาลสาขาการพยาบาลชุมชน 1 ท่าน หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงเนื้อหาตามข้อเสนอแนะ โดยแบบสอบถามพฤติกรรมการบริโภคอาหารมีค่าความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 0.87 และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้ป่วยเบาหวานที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน (Grove, S. K., Burns, N., & Gray, J. R., 2013) ได้ค่าระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 หลังเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มทดลองมีระดับคะแนนเฉลี่ยความตระหนักรู้และพฤติกรรมการรับประทานอาหารสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และมีระดับน้ำตาลในเลือดหลังรับประทานอาหาร 2 ชั่วโมงดีกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม

3.2 หลังเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มทดลองมีระดับคะแนนเฉลี่ยความตระหนักรู้และพฤติกรรมการรับประทานอาหารสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ และมีระดับน้ำตาลในเลือดหลังรับประทานอาหาร 2 ชั่วโมงดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ

4. เก็บรวมรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลในช่วงเดือนตุลาคม - ธันวาคม 2565

ผู้วิจัยได้แบ่งกระบวนการวิจัยเป็น 2 ส่วนโดยจัดกิจกรรมเป็นรายกลุ่มให้กับกลุ่มตัวอย่างครั้งละ 2-3 ชั่วโมง ดำเนินการวิจัยทั้งสิ้น 4 สัปดาห์ และติดตามหลังได้รับโปรแกรมอีก 2 สัปดาห์

ผู้ช่วยนักวิจัยเป็นผู้ติดตามพฤติกรรมการรับประทานอาหารและการวัดระดับน้ำตาลในเลือดในสัปดาห์ 2,4 และ 6 โดยมีการอบรมเจ้าหน้าที่ รพ.สต. ในเขตพื้นที่อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หน่วยละ 2 คน

กลุ่มทดลอง

โปรแกรมการสร้างความตระหนักรู้มีรายละเอียดดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 การตั้งเป้าหมาย สร้างความร่วมมือและวิเคราะห์ตนเอง ผู้วิจัยวัดระดับน้ำตาลในเลือดครั้งที่ 1 แจ้งผลระดับน้ำตาลให้กับกลุ่มตัวอย่างได้รับทราบเพื่อสะท้อนกลับผลการวัดระดับน้ำตาลในเลือดเชื่อมโยงถึงความเสี่ยงของการเกิดภาวะแทรกซ้อน ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นหากไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ความรุนแรงของโรค และยกตัวอย่างกรณีศึกษา

สัปดาห์ที่ 2 ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ในการป้องกันและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะส่งผลต่อการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ ผ่านคู่มือและมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากตัวแบบที่ประสบความสำเร็จในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยเฉพาะพฤติกรรมการรับประทานอาหาร ที่ช่วยให้ระดับน้ำตาลในเลือดลดลงอยู่ในเกณฑ์ปกติ พร้อมทั้งเปรียบเทียบระหว่างผลดีและผลเสียของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ร่วมกันวางแผนเพื่อขจัดหรือลดอุปสรรคในการรักษาโรคเบาหวาน ของแต่ละบุคคล วัดระดับน้ำตาลในเลือดครั้งที่ 2 แจ้งผลระดับน้ำตาลให้กับกลุ่มตัวอย่าง

สัปดาห์ที 3-4 ดำเนินการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยตนเอง และวัดระดับน้ำตาลในเลือดครั้งที่ 3 แจ้งผลระดับน้ำตาลให้กับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยติดตามให้กำลังใจและเสริมแรงบวก และผ่านสังคมออนไลน์ เช่น การกล่าวคำ

ชมเชยเมื่อระดับน้ำตาลในเลือดเริ่มลดลงหรืออยู่ในเกณฑ์ปกติ และให้กำลังใจ ร่วมแก้ไขปัญหา หรืออุปสรรคที่คาดว่าจะส่งผลต่อระดับน้ำตาลที่ยังไม่ลดลงของกลุ่มตัวอย่าง

สัปดาห์ที่ 6-7 ติดตามผลการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการรับประทานอาหาร และวัดระดับน้ำตาลในเลือดครั้งที่ 4

กลุ่มเปรียบเทียบ

สัปดาห์ที่ 1 วัดระดับน้ำตาลในเลือดครั้งที่ 1 และได้รับคำแนะนำในการปฏิบัติตัวตามปกติจากเจ้าหน้าที่สถานบริการสุขภาพ

สัปดาห์ที่ 6 วัดระดับน้ำตาลในเลือดครั้งที่ 2

ภายหลังสิ้นสุดโปรแกรม เพื่อการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มเปรียบเทียบ จะได้รับความรู้ คู่มือการปฏิบัติตัว และจะได้รับโปรแกรมฯ ย้อนหลังหากกลุ่มเปรียบเทียบยินยอมและมีความต้องการ

5. จริยธรรมการวิจัย

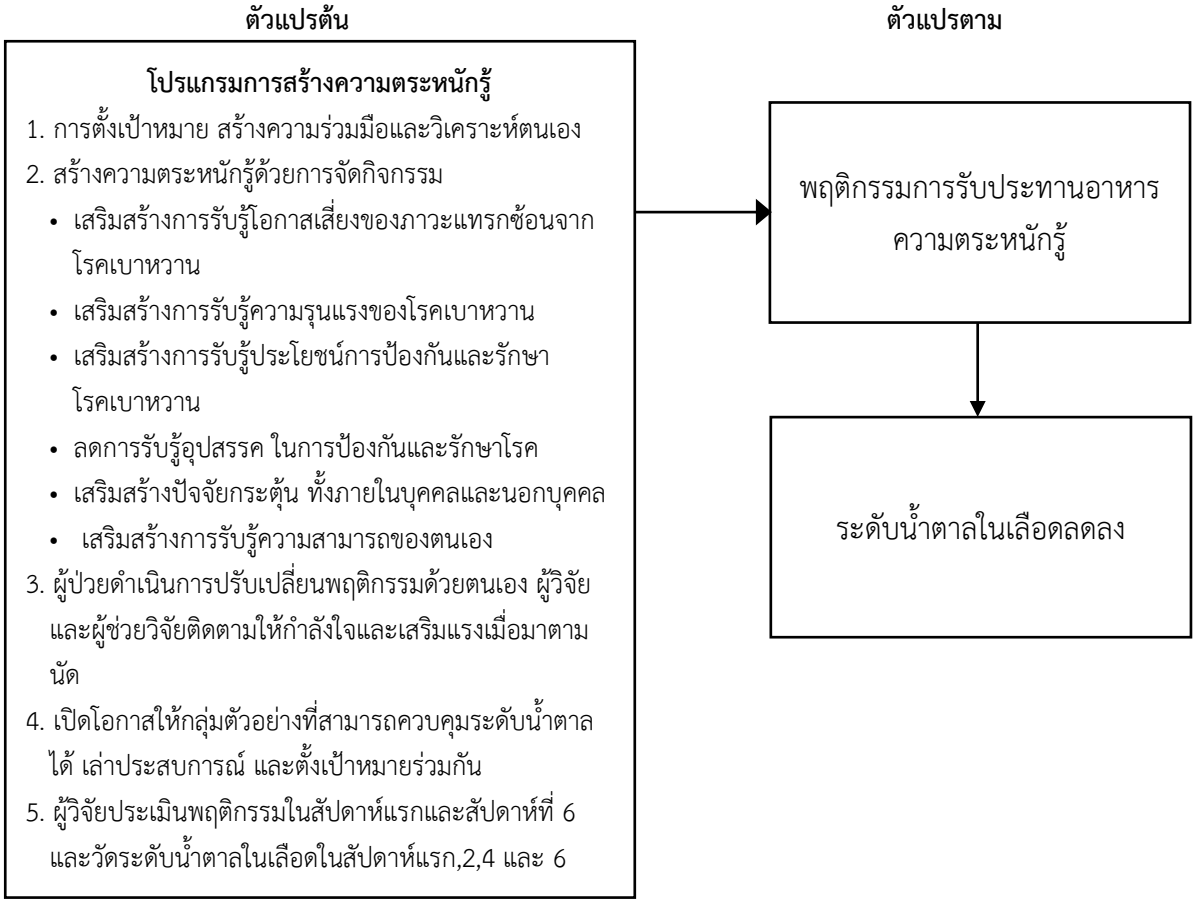
การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่างโดยนำโครงร่างวิจัยและเครื่องมือวิจัยที่ได้ผ่านการพิจารณาความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ เสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้รับรับการอนุมัติ หมายเลข 14/2565 ผู้วิจัยได้อธิยายวัตถุประสงค์การวิจัย รายละเอียดเกี่ยวกับโปรแกรม ระยะเวลาในการเข้าร่วมโปรแกรม ประโยชน์และผลกระทบที่ผู้ป่วยจะได้รับหากยินยอมเข้าร่วมโปรแกรม โดยผู้วิจัยให้อิสระกับผู้ป่วยในการตัดสินใจ ขณะเข้าร่วมโปรแกรม ผู้ป่วยสามารถถอนตัวหรือยกเลิกการให้ข้อมูลและเข้าร่วมโปรแกรมได้ทุกเวลา โดยไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อการรักษาหรือการให้บริการด้านสุขภาพ และข้อมูลทั้งหมดผู้วิจัยจะนำเสนอในภาพรวม แบบบันทึกและแบบสอบถามจะทำลายทิ้งภายหลังจากงานวิจัยเสร็จสิ้นและได้รับการเผยแพร่แล้ว 1 เดือน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ความตระหนักรู้ด้านการบริโภคอาหาร และพฤติกรรมการรับประทานอาหารในผู้ป่วยโรคเบาหวาน ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.2 สถิติเชิงวิเคราะห์ ระดับคะแนนเฉลี่ยความตระหนักรู้และพฤติกรรมการรับประทานอาหารในผู้ป่วยโรคเบาหวาน และค่าเฉลี่ยระดับน้ำตาลในเลือดหลังรับประทานอาหาร 2 ชั่วโมงในกลุ่มทดลองก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม ด้วยสถิติ Paired t-test และเปรียบเทียบระดับคะแนนเฉลี่ยความตระหนักรู้และพฤติกรรมการรับประทานอาหารในผู้ป่วยโรคเบาหวาน และค่าเฉลี่ยระดับน้ำตาลในเลือดหลังรับประทานอาหาร 2 ชั่วโมงในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบหลังเข้าร่วมโปรแกรมด้วยสถิติ Independent t-test

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลของโปรแกรมการสร้างความตระหนักรู้ต่อพฤติกรรมการรับประทานอาหารในผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ส่งผลต่อระดับน้ำตาลในเลือดหลังรับประทานอาหาร 2 ชั่วโมง : กรณีศึกษา อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ข้อมูลทั่วไป พบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบเป็นเพศหญิงมากที่สุด (ร้อยละ 66.70) มีอายุระหว่าง 55-64 ปี และ 65-74 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 27.8) นับถือศาสนาพุทธทั้งหมด (ร้อยละ 100) ระดับการศึกษาสูงสุดชั้นประถมศึกษา (ร้อยละ 77.8) จำนวนปีที่เป็นโรคเบาหวานมากกว่า 10 ปี (ร้อยละ 55.60) อาชีพค้าขาย (ร้อยละ 50.00และร้อยละ 44.40 ตามลำดับ) กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยดัชนีมวลกายเท่ากับ 23.81 และกลุ่มทดลองอยู่ในระดับน้ำหนักเกิน (23.0-24.9) มากที่สุด (ร้อยละ 50.00) กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยดัชนีมวลกายเท่ากับ 23.68 อยู่ในระดับปกติ (18.5-22.9) มากที่สุด (ร้อยละ44.4) มีโรคแทรกซ้อนเรื้อรังเป็นความดันโลหิตสูง (ร้อยละ 77.8) และ ชาปลายมือปลายเท้า (22.2) มีภาวะแทรกซ้อนเฉียบพลันมีภาวะน้ำตาลในเลือดสูง (ร้อยละ 83.30 และ ร้อยละ 66.70 ตามลำดับ) มีสิทธิหลักประกันสุขภาพบัตรทอง และเข้าถึงหลักประกันสุขภาพ (ร้อยละ 100) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเปรียบเทียบ (n = 36)

ข้อ	ข้อมูลส่วนบุคคล	กลุ่มทดลอง		กลุ่มเปรียบเทียบ		p-value
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1.	เพศ					1.00
	ชาย	6	33.30	6	33.30	
	หญิง	12	66.70	12	66.70	

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเปรียบเทียบ (ต่อ) (n = 36) **(ต่อ)**

ข้อ	ข้อมูลส่วนบุคคล	กลุ่มทดลอง		กลุ่มเปรียบเทียบ		p-value
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
2.	อายุ					
	35 - 44 ปี	4	22.20	4	22.20	1.00
	45 - 54 ปี	4	22.20	4	22.20	
	55 - 64 ปี	5	27.80	5	27.80	
	65 - 75 ปี	5	27.80	5	27.80	
3.	ศาสนา					1.00
	พุทธ	18	100	18	100	
4.	ระดับการศึกษาสูงสุด					1.00
	ประถมศึกษา	14	77.80	14	77.80	
	มัธยมศึกษาตอนต้น	4	22.20	4	22.20	
5.	จำนวนปีที่เป็นโรคเบาหวาน					1.00
	มากกว่า 3 ปี – 5 ปี	4	22.20	4	22.20	
	มากกว่า 5 ปี - 10 ปี	4	22.20	4	22.20	
	มากกว่า 10 ปี	10	55.60	10	55.60	
6.	อาชีพ					0.095
	เกษตรกร	5	27.80	6	33.30	
	ค้าขาย	9	50.00	8	44.40	
	รับจ้าง	4	22.20	4	22.20	
7.	ดัชนีมวลกาย					0.939
	ปกติ (18.5-22.9)	5	27.80	8	44.40	
	น้ำหนักเกิน (23.0-24.9)	9	50.00	5	27.80	
	โรคอ้วน (25.0-29.9)	4	22.20	5	27.80	
8.	การมีโรคแทรกซ้อนเรื้อรัง					0.679
	ความดันโลหิตสูง	14	77.80	14	77.80	
	ชาปลายมือปลายเท้า	4	22.20	4	22.20	
9.	การมีภาวะแทรกซ้อนเฉียบพลัน					0.632
	การมีภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำ	3	16.70	6	33.30	
	การมีภาวะน้ำตาลในเลือดสูง	15	83.30	12	66.70	
10.	หลักประกันสุขภาพหลัก					1.00
	บัตรทอง	18	100.00	18	100.00	
11.	การเข้าถึงหลักประกันสุขภาพ					1.00
	เข้าถึง	18	100.00	18	100.00	

1.1 การเปรียบเทียบระดับคะแนนเฉลี่ยความตระหนักรู้ พฤติกรรมการรับประทานอาหารในผู้ป่วยโรคเบาหวานและระดับน้ำตาลในเลือดหลังรับประทานอาหาร 2 ชั่วโมง ของกลุ่มทดลองก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการสร้างความตระหนักรู้

ระดับคะแนนเฉลี่ยความตระหนัก พฤติกรรมการรับประทานอาหารในผู้ป่วยโรคเบาหวานและระดับน้ำตาลในเลือดกลุ่มทดลองก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมความตระหนักรู้ พบว่า กลุ่มทดลองภายหลังเข้าร่วมโปรแกรมมีระดับคะแนนเฉลี่ยของความตระหนักรู้ และพฤติกรรมการรับประทานอาหารสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และหลังเข้าร่วมโปรแกรมมีระดับน้ำตาลในเลือดลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (<.001***) มีระดับคะแนนเฉลี่ยของความตระหนักรู้ด้าน

การรับรู้อุปสรรคมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.52, S.D. = 0.40) รองลงมาเป็นด้านปัจจัยกระตุ้นการปฏิบัติ ($\bar{x}$ = 4.36, S.D. = 0.38) และด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงของภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวานน้อยที่สุด ($\bar{x}$ = 4.04, S.D. = 0.25) สำหรับพฤติกรรมการรับประทานอาหารมีระดับคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.36, S.D. = 0.38) และมีระดับน้ำตาลในเลือดอยู่ในเกณฑ์ปกติ ($\bar{x}$ = 136.5, S.D. = 12.632) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความตระหนักรู้และพฤติกรรมการรับประทานอาหารก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมของกลุ่มทดลอง (n = 18)

ตัวแปรที่ศึกษา	ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม		หลังเข้าร่วมโปรแกรม		แปลผล	t	p-value
	mean	S.D.	mean	S.D.			
การรับรู้โอกาสเสี่ยงของภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน	3.24	0.52	4.04	0.25	มาก	9.78	<0.001***
การรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวาน	3.37	0.33	4.06	0.29	มาก	7.51	<0.001***
การรับรู้ประโยชน์	3.28	0.43	4.09	0.32	มาก	5.41	<0.001***
การรับรู้อุปสรรค	3.17	0.45	4.52	0.40	มากที่สุด	12.36	<0.001***
การรับรู้ความสามารถของตนเอง	3.35	0.41	4.28	0.28	มากที่สุด	7.92	<0.001***
ปัจจัยกระตุ้นการปฏิบัติ	3.07	0.27	4.36	0.38	มากที่สุด	12.27	<0.001***
พฤติกรรมการรับประทานอาหาร	2.88	0.26	4.36	0.38	มากที่สุด	18.16	<0.001***
ระดับน้ำตาลในเลือด	203.17	42.051	136.5	12.632	ปกติ	6.75	<0.001***

***p-value <0.001

1.2 การเปรียบเทียบระดับคะแนนเฉลี่ยความตระหนักรู้ พฤติกรรมการรับประทานอาหารในผู้ป่วยโรคเบาหวานและระดับน้ำตาลในเลือดหลังรับประทานอาหาร 2 ชั่วโมง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบหลังเข้าร่วมโปรแกรมการสร้างความตระหนักรู้

ระดับคะแนนเฉลี่ยความตระหนักรู้ พฤติกรรมการรับประทานอาหารในผู้ป่วยโรคเบาหวานและระดับน้ำตาลในเลือดระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มเปรียบเทียบหลังเข้าร่วมโปรแกรมการสร้างความตระหนักรู้ พบว่า ความตระหนักรู้ทุกตัวและพฤติกรรมการรับประทานอาหารของกลุ่มทดลองมีระดับคะแนนเฉลี่ยมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบดังตารางที่ 3 ส่วนพฤติกรรมการรับประทานอาหารและระดับน้ำตาลในเลือดของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบก่อนเข้าร่วมโปรแกรม (สัปดาห์ที่ 1) ไม่แตกต่างกัน (p=0.93 และ p=0.108 ตามลำดับ) ภายหลังเข้าร่วมโปรแกรม (สัปดาห์ที่ 6) กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการรับประทานอาหารดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ (p<0.001***) และมีค่าเฉลี่ยระดับน้ำตาลในเลือดลดลงอยู่ในระดับปกติและดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p<0.001***) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความตระหนักรู้ หลังเข้าร่วมโปรแกรม ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ

ตัวแปรที่ศึกษา	กลุ่มทดลอง (n = 18)		กลุ่มเปรียบเทียบ (n = 18)		t-test	df	p-value
	Mean	S.D.	Mean	S.D.			
การรับรู้โอกาสเสี่ยงของภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน	4.04	0.25	3.07	0.18	13.10	34.00	<0.001***
การรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวาน	4.06	0.29	2.79	0.52	9.09	34.00	<0.001***
การรับรู้ประโยชน์	4.09	0.32	2.96	0.48	8.27	34.00	<0.001***

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความตระหนักรู้ หลังเข้าร่วมโปรแกรม ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	กลุ่มทดลอง (n = 18)		กลุ่มเปรียบเทียบ (n = 18)		t-test	df	p-value
	Mean	S.D.	Mean	S.D.			
การรับรู้อุปสรรค	4.52	0.40	3.09	0.28	12.46	34.00	<0.001***
การรับรู้ความสามารถของตนเอง	4.28	0.28	3.04	0.48	9.42	34.00	<0.001***
การรับรู้ปัจจัยกระตุ้นการปฏิบัติของตนเอง	4.36	0.38	2.74	0.37	21.46	34.00	<0.001***
พฤติกรรมการรับประทานอาหาร	4.48	0.20	2.92	0.23	12.93	34.00	<0.001***

***p-value <0.001

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับน้ำตาลในเลือด พฤติกรรมการรับประทานอาหารก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบสัปดาห์ที่ 1 และสัปดาห์ที่ 6

	กลุ่มทดลอง (n = 18)		กลุ่มเปรียบเทียบ (n = 18)		t-test	df	p-value
	Mean	S.D.	Mean	S.D.			
พฤติกรรมการรับประทานอาหาร							
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม สัปดาห์ที่ 1	2.88	0.26	2.87	0.24	0.089	34	0.93
หลังเข้าร่วมโปรแกรม สัปดาห์ที่ 6	4.48	0.20	2.92	0.23	12.93	34	<0.001***
ระดับน้ำตาลในเลือด							
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม สัปดาห์ที่ 1	203.17	9.91	233.28	5.30	-2.679	34	0.108
หลังเข้าร่วมโปรแกรม สัปดาห์ที่ 6	136.50	12.63	225.11	26.02	-12.999	34	<0.001***

อภิปรายผล

กลุ่มทดลองมีระดับการศึกษาสูงสุดชั้นประถมศึกษา ดัชนีมวลกายอยู่ในระดับน้ำหนักเกิน เป็นโรคเบาหวานนานมากกว่า 10 ปี มีโรคแทรกซ้อนพบมากที่สุดคือโรคความดันโลหิตสูง รองลงมาคืออาการชาปลายมือปลายเท้า และภาวะน้ำตาลในเลือดสูงเป็นภาวะแทรกซ้อนเฉียบพลันที่พบได้มากที่สุด อายุอยู่ระหว่าง 55-74 ปี ปัจจัยส่วนบุคคลเหล่านี้เป็นปัจจัยร่วมที่สำคัญตามทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ (Rosenstock et al, 1988) ที่จะส่งผลต่อการรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ประโยชน์และการรับรู้อุปสรรค โดยคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก-มากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ กานต์ชนก สุทธิผล (2565) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ศูนย์สุขภาพชุมชนประชานุเคราะห์ โรงพยาบาลราชบุรี พบว่าอายุ ระยะเวลาการเกิดโรค การมีโรคแทรกซ้อนเรื้อรัง คือ โรคความดันโลหิตสูงมีความสัมพันธ์กับการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด ขณะที่ดัชนีมวลกายไม่มีผลต่อการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด

ความตระหนักรู้ด้านการรับรู้อุปสรรคที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดนี้เนื่องจากบริบทของอำเภอบางบาลเป็นชุมชนในลักษณะกึ่งเมือง และกลุ่มตัวอย่างมีอายุอยู่ในช่วง 55-74 ปี ซึ่งเป็นวัยผู้ใหญ่ตอนปลายและวัยผู้สูงอายุ ครอบครัวและผู้ดูแลมีส่วนสำคัญที่จะสนับสนุนให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มทดลอง ด้านการรับรู้อุปสรรค ได้แก่ การจัดสำรับอาหารที่ลดหวาน มัน เค็มสำหรับผู้ป่วยโดยเฉพาะ การใช้คู่มือเพื่อเป็นแนวทางในกำกับแบบแผนการบริโภค และการคำนวณพลังงานหรือการคาดคะเนปริมาณน้ำตาล คาร์โบไฮเดรตที่ควรได้รับในแต่ละวัน แม้จะเป็นอุปสรรคแต่ผู้ป่วยและครอบครัวก็

สามารถวางแผนร่วมกันเพื่อลดอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นและส่งผลต่อระดับน้ำตาลในเลือดที่ลดลงนี้ได้ แตกต่างจากการศึกษาของสุวัฒน์ ศิริแก่นทราย (2562) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ ความเชื่อด้านสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 พบว่าการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติตัวไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด ส่วนการรับรู้ความสามารถของตนเองในการศึกษานี้มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเนื่องจากการออกแบบโปรแกรมตามทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ได้มีการเสริมสร้างแรงจูงใจทุกครั้งที่กลุ่มทดลองเข้าร่วมกิจกรรม เมื่อมีระดับน้ำตาลในเลือดลดลงจากครั้งที่ผ่านมาจะมีการเสริมแรง กล่าวชื่นชม และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการใช้คู่มือ หรือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการรับประทานอาหารเพื่อให้กลุ่มทดลองได้เกิดการเรียนรู้ ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองว่าสามารถปฏิบัติตนเพื่อลดระดับน้ำตาลในเลือดตามเป้าหมายได้อย่างสำเร็จ เมื่อเปรียบเทียบระดับคะแนนเฉลี่ยความตระหนักรู้ของโรคเบาหวานของกลุ่มทดลองในทุกปัจจัยของความตระหนักรู้หลังเข้าร่วมโปรแกรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเนื่องจากโปรแกรมการสร้างความตระหนักรู้ในการวิจัยนี้ มีการกำกับติดตามกลุ่มทดลองอย่างต่อเนื่องทุก 1-2 สัปดาห์ ให้การเสริมแรง มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความสำเร็จของการลดระดับน้ำตาลในเลือดของแต่ละบุคคล รวมถึงการให้ข้อมูลด้านอุปสรรคต่างๆ เพื่อให้ผู้วิจัยให้ข้อแนะนำและแก้ไขอย่างตรงประเด็น แตกต่างจากการศึกษาของณัฐณิชา หาญลือ และคณะ (2561) ที่ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลิน ออกแบบโปรแกรมโดยใช้ทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ไม่มีการเสริมแรง แต่มีการกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติที่สม่ำเสมอและมีการบันทึกการปฏิบัติในการดูแลซึ่งส่งผลดีต่อการดูแลตนเองทำให้ระดับน้ำตาลในเลือดลดลงได้เช่นกัน

คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการรับประทานอาหารในผู้ป่วยโรคเบาหวานหลังเข้าร่วมโปรแกรมมีระดับคะแนนมากที่สุด ได้แก่การลดการรับประทานอาหารอาหารมัน เช่น อาหารจานเดียว อาหารที่มีกะทิเป็นส่วนประกอบ อาหารที่เป็นเนื้อสัตว์แปรรูป การรับประทานข้าว หรือแป้งไม่ขัดสีเนื่องจากวิถีกึ่งชนบทผู้ป่วยและผู้ดูแลจะประกอบอาหารรับประทานเอง ดังนั้นการควบคุมการรับประทานอาหารมัน อาหารที่เป็นเนื้อสัตว์แปรรูปจึงทำได้ง่าย นอกจากนี้อาการชาปลายมือปลายเท้าที่เป็นภาวะแทรกซ้อนพบได้อันดับที่ 2 นั้น ในระหว่างเข้าร่วมโปรแกรมได้เน้นย้ำการรับประทานแป้งไม่ขัดสี ธัญพืชต่างๆ เพื่อให้ได้รับวิตามินบี1 อย่างเพียงพอซึ่งจะช่วยลดภาวะแทรกซ้อนนี้ได้ สอดคล้องกับการศึกษาของสุวัฒน์ ศิริแก่นทราย (2562) พบว่าพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยเบาหวานด้านการบริโภคอาหารมีความสัมพันธ์ปานกลางกับการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด (r=-0.358, p=0.008)

ความตระหนักรู้ที่มากขึ้นส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่เหมาะสมกับโรคเบาหวาน การควบคุมพลังงานให้เหมาะสมกับร่างกาย สัดส่วนของคาร์โบไฮเดรต น้ำตาล และการจัดสำรับอาหารสำหรับผู้ป่วยโรคเบาหวาน รวมถึงการกินอาหารตรงเวลาทั้ง 3 มื้อ ส่งผลต่อการออกฤทธิ์ของยา และการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดจนอยู่ในเกณฑ์ปกติได้ แตกต่างกับการศึกษาของ อัศนี ศศิภัทรพงศ์ (2565) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความรู้และพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ชนิดที่ 2 ในคลินิกหมอครอบครัว พบว่าพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของตนเองด้านการบริโภคอาหารผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ควบคุมเบาหวานได้และไม่ได้ มักมีปัญหาเรื่องการลืมรับประทานยาแล้วไม่ได้รับประทานยาทันทีที่นึกขึ้นได้ รวมถึงพฤติกรรมการรับประทานอาหารทั้งกลุ่มที่ควบคุมเบาหวานได้และไม่ได้ ไม่มีความแตกต่างกัน เนื่องจาก ผู้ป่วยสวนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ต้องอาศัยผู้ดูแลในการจัดหาอาหารมาให้ซึ่งหากผู้ดูแลจัดหาอาหารที่ไม่เหมาะสม แต่ผู้ป่วยรับรู้ว่าคงไม่ส่งผลเสียต่อสุขภาพมากนักก็ส่งผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองที่ไม่เหมาะสมได้

จากผลการศึกษาเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเกี่ยวกับความตระหนักรู้ทุกด้านของแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ พฤติกรรมการรับประทานอาหาร และระดับน้ำตาลในเลือดของกลุ่มทดลองหลังเข้าร่วมโปรแกรมดีกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมและดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ดวงเดือน หันทยุง และคณะ (2559) ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมประยุกต์ทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ พบว่า หลังเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ การรับรู้โอกาสเสี่ยงและความรุนแรงของภาวะแทรกซ้อนจากการเป็นโรคเบาหวาน การรับรู้ประโยชน์และการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน และพฤติกรรมการดูแลตนเองด้านการรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย และการจัดการความเครียดมากกว่าก่อนทดลองและมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ เช่นเดียวกับการศึกษาของณัฐณิชา หาญลือ และ

คณะ (2561) พบว่า หลังเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน การรับรู้ความรุนแรงของโรค การปฏิบัติตนในการดูแลตนเองของโรคเบาหวานที่แตกต่างกับกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะเดียวกันการรับรู้โอกาสเสี่ยงของภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวานและการรับรู้ประโยชน์ในการดูแลตนเองของโรคเบาหวานไม่มีความแตกต่างกัน การเสริมแรงด้วยการกล่าวชื่นชม ให้กำลังใจในทุกครั้งที่กลุ่มทดลองตรวจระดับน้ำตาลในเลือดช่วยสร้างแรงจูงใจให้กับกลุ่มทดลองนำไปสู่การสร้างความตระหนักและเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ สอดคล้องกับการศึกษาพลอย ทรัพย์ไพบูลย์กิจ (2564) ที่ศึกษาโปรแกรมการสร้างแรงจูงใจในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ที่มีภาวะเบาหวานที่ควบคุมไม่ได้พบว่า การสร้างแรงจูงใจในการส่งเสริมการรับรู้ความรุนแรงของภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน ส่งเสริมการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน การคาดหวังในผลดีของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภคอาหาร จะช่วยสร้างแรงจูงใจทำให้กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการรับประทานอาหารสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ นำไปสู่การลดระดับน้ำตาลในเลือดได้อย่างมีประสิทธิภาพได้

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษา สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ ได้ว่า การประยุกต์ใช้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพของ Rosenstock ในการออกแบบโปรแกรมเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ต่อพฤติกรรมการรับประทานอาหารในผู้ป่วย

โรคเบาหวานที่ส่งผลต่อระดับน้ำตาลในเลือดหลังรับประทานอาหาร 2 ชั่วโมงนี้ โดยมีระยะเวลาในการดำเนินโปรแกรม 6 สัปดาห์ สามารถเสริมสร้างความตระหนักรู้ นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการรับประทานอาหารที่เหมาะสม ส่งผลต่อการมีระดับน้ำตาลในเลือดที่ลดลงในผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้

สรุปผลการวิจัย

โปรแกรมเพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ต่อพฤติกรรมการรับประทานอาหารในผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ส่งผลต่อระดับน้ำตาลในเลือดหลังรับประทานอาหาร 2 ชั่วโมง ที่ออกแบบโดยทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพได้แก่ การเสริมสร้างการรับรู้โอกาสเสี่ยงของภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน การเสริมสร้างการรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวาน การเสริมสร้างการรับรู้ประโยชน์การป้องกันและรักษาโรคเบาหวาน การลดการรับรู้อุปสรรค ในการป้องกันและรักษาโรค การเสริมสร้างปัจจัยกระตุ้น ทั้งภายในบุคคลและนอกบุคคล และการเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองสามารถเพิ่มความตระหนักรู้ พฤติกรรมการรับประทานอาหาร และระดับน้ำตาลในเลือดของกลุ่มทดลองที่ดีขึ้น และดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สถานบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิควรนำโปรแกรมเสริมสร้างความตระหนักรู้นี้จัดทำเป็นแผนงาน กิจกรรมในโครงการผู้ป่วยโรคเรื้อรังในชุมชน โดยการติดตามและการวัดผล สามารถดำเนินการผ่านอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

1.2 สามารถใช้ระดับน้ำตาลในเลือดหลังรับประทานอาหาร 2 ชั่วโมงในการเสริมสร้างความตระหนักรู้เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ ซึ่งทำให้สะดวกต่อการให้บริการทั้งในสถานบริการและในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลของโปรแกรมแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพที่ช่วยเสริมสร้างความตระหนักรู้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในโรคเรื้อรังอื่นๆ เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคไตวายเรื้อรัง โรคหลอดเลือดสมอง เป็นต้น

2.2 เพื่อให้ผู้ป่วยที่ควบคุมเบาหวานไม่ได้มีระดับน้ำตาลในเลือดลดลงในระยะเวลาอันสั้น ควรเพิ่มการเสริมแรงจูงใจ ด้วยการให้คำชื่นชม การรับฟังปัญหา อุปสรรค พร้อมทั้งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความสำเร็จในผู้ป่วยเบาหวานด้วยกันเอง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. (2560). *แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและควบคุมโรคไม่ติดต่อเรื้อรังระดับชาติ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ: บริษัท อิโมชั่น อาร์ต จำกัด.

กานต์ชนก สุทธิผล. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ศูนย์สุขภาพชุมชนประชานุเคราะห์ โรงพยาบาลราชบุรี. *มหาราชนครศรีธรรมราชเวชสาร, 5*(2), 1-12.

ชัชลิต รัตรสาร. (2564). *สถานการณ์ปัจจุบันและความร่วมมือเพื่อปฏิรูปการดูแลรักษาโรคเบาหวานในประเทศไทย*. สืบค้น 15 ตุลาคม 2565. จาก https://bit.ly/2Ppuz4K.

ณัฐณิชา หาญลือ, สุภัสสร สิมอุด, สุวิมลรัตน์ รอบรู้เจน และ ภคิน ไชยช่วย. (2561). ประสิทธิผลของโปรแกรมการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลิน อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารสาธารณสุขและวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 1*(2), 20-31.

ดวงเดือน หันทยุง, วรพล แวงนอก และ วรากร เกรียงไกรศักดา. (2559) ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมประยุกต์ทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 11*(1), 36-51.

ดวงหทัย แสงสว่าง, อโนทัย ผลิตนนท์เกียรติ และ นิลาวรรณ งามขำ. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางปูใหม่ จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 8*(1), 103-117.

พลอย ทรัพย์ไพบูลย์กิจ. (2564). *ผลของโปรแกรมการสร้างแรงจูงใจต่อพฤติกรรมบริโภคอาหารและระดับน้ำตาลในเลือดในผู้ที่มีภาวะเบาหวานที่ควบคุมไม่ได้*. (พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).

วรารัตน์ ทิพย์รัตน์, โสภิต สุวรรณเวลา และ วราณี สัมฤทธิ์. (2560). ผลของโปรแกรมการสร้างความตระหนักรู้ต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง ในเขต อ.เมือง จ.ตรัง. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้, 4*(2), 94-107.

วิชัย เอกพลากร. (2564). *รายงานการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 6 พ.ศ. 2562 – 2563*. กรุงเทพฯ: อักษรกราฟฟิคแอนด์ดีไซน์.

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2565). *รายงานร้อยละของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ควบคุมได้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. สืบค้น 15 ตุลาคม 2565. จาก https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformated/format1.php&cat_id=cf7d9da207c0f9a7ee6c4fe3f09f67dd&id=df9a12ff1c86ab1b29b3e47118bcd535.

สุวัฒน์ ศิริแก่นทราย. (2562). ความเชื่อด้านสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ตำบลกุดจิก อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู. *SOUTHEST BANGKOK JOURNAL, 5*(1), 55-68.

อัศนี ศศิภัทรพงศ์. (2565). ความรู้และพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ชนิดที่ 2 ในคลินิกหมอครอบครัวชุมแพ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น. *วารสารโรงพยาบาลนครพนม, 9*(1), 1-16.

Grove, S. K., Burns, N., & Gray, J. R. (2013). *The practice of nursing research*. Missouri: Elsevier.

Rosenstock, I.M., Strecher, V.J. and Becker, M.H. (1988) Social learning theory and the health belief model, *Health Education Quarterly, 15*, 175–83.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2023. 5(1): 75-86.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

The Impact on the Savings Cooperatives of the Companies that Lost Income During the Covid-19 Situation: A Case Study of Saving Cooperatives in the Aviation Industry

Chayanit Klamkum[1*] Phimphorn Sowawattanakul[2] and Lalita Chanwongpaisarn Nguitragool[3]

[1, 2, 3] *Department of Cooperative Economics, Faculty of Economic, Kasetsart University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: chayanit.klam@ku.th*

ABSTRACT

This Article aimed to (1) study the impact of the situation of the outbreak of the COVID-19 virus on the financial performance of savings cooperatives under the agency that lost income and (2) study the implementation and adaptation guidelines to cope with the impact of the outbreak of the COVID-19 virus to the savings cooperative under the agency that lost income. This research is a quantitative and qualitative research. The tools used for data collection were from in-depth interviews with the management of the cooperative. And collecting quantitative data from the Cooperative Auditing Department of five cooperatives. The information of the period from 2011-2020 gathered included the number of members, the number of shares capital, the total revenue, the member's deposit, and the net profit of cooperatives. The analysis tool was the Panel Data Regression, using the Random Effect Model. The results of the study shown that the Covid-19 pandemic situation did not affect the financial performance of savings cooperatives as well as the number of members. But there were only factors, the number of shares capital, the total revenue and the member's deposit amount that affected the financial performance of the savings cooperative. The guidelines for the operations of savings cooperatives on the companies that lost income during the COVID-19 situation. From interviews with the management of the cooperative explained that the impact of the COVID-19 pandemic situation mainly affects to cooperative's members. The cooperatives were affected by physical operations but did not affect the financial performance of savings cooperatives. Guidelines of cooperative have to convert their operation thru online system, all online operating procedures including proposes various projects to help members who was affected by the COVID-19 situations.

Keywords: Coronavirus 2019, Covid-19, Performance, Net Profit, Aviation Industry Savings Cooperative

Received: 1 November 2022;
Revised: 17 January 2023;
Accepted: 23 January 2023

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 2773-9805 (Online)

ผลกระทบของสหกรณ์ออมทรัพย์ภายใต้หน่วยงานที่ขาดรายได้ จากสถานการณ์การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 : กรณีศึกษากลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ในอุตสาหกรรมการบิน

ชญานิศ กล่ำคุ้ม[1*] พิมพ์พร โสววัฒนกุล[2] และ ลลิตา จันทรวงศ์ไพศาล หงุ่ยตระกูล[3]

[1, 2, 3] *สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: chayanit.klam@ku.th*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) ศึกษาผลกระทบของสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 ต่อผลการดำเนินการด้านการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ภายใต้หน่วยงานที่ขาดรายได้ และ (2) ศึกษาแนวทางการดำเนินการและการปรับตัวเพื่อรับมือจากผลกระทบของสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 ต่อสหกรณ์ออมทรัพย์ภายใต้หน่วยงานที่ขาดรายได้ โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก กับฝ่ายบริหารหรือฝ่ายการจัดการของสหกรณ์ และการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ของสหกรณ์ทั้ง 5 แห่ง ในช่วงปี 2554-2563 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนสมาชิก จำนวนทุนเรือนหุ้น จำนวนรายได้รวม จำนวนเงินฝากของสมาชิก และกำไรสุทธิของสหกรณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ Panel Data Regression โดยการประมาณค่าจาก Random Effect Model ผลการศึกษา พบว่า ผลกระทบต่อผลการดำเนินการด้านการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ภายใต้หน่วยงานที่ขาดรายได้จากสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 จะเห็นได้ว่าสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 ไม่ส่งผลต่อผลการดำเนินการของสหกรณ์ออมทรัพย์เช่นเดียวกับจำนวนสมาชิก แต่มีเพียงปัจจัยจำนวนทุนเรือนหุ้น จำนวนรายได้รวม และจำนวนเงินฝากของสมาชิกที่ส่งผลต่อผลการดำเนินการด้านการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ แนวทางการดำเนินการจากการเกิดผลกระทบต่อสหกรณ์ออมทรัพย์ภายใต้หน่วยงานที่ขาดรายได้จากสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 ส่งผลต่อตัวสมาชิกเป็นหลัก และในส่วนของสหกรณ์ได้รับผลกระทบในด้านการดำเนินการในเชิงกายภาพ แต่ไม่กระทบต่อผลการดำเนินการของสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยสหกรณ์ได้มีแนวทางการรับมือโดยการปรับเปลี่ยนขั้นตอนการดำเนินงานผ่านระบบออนไลน์ทั้งหมด รวมถึงการเสนอโครงการต่างๆ เพื่อช่วยสมาชิกที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าว

คำสำคัญ: โคโรนาไวรัส 2019, โควิด-19, ผลการดำเนินงาน, กำไรสุทธิ, สหกรณ์ออมทรัพย์อุตสาหกรรมการบิน

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ประเทศไทยมีสถาบันทางการเงินที่หลากหลายประเภท โดยแยกออกเป็น 2 รูปแบบหลักๆ คือ ธนาคาร และสถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคาร ซึ่งสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบของสถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคาร โดยสหกรณ์ออมทรัพย์มีหน้าที่ คือ ส่งเสริมให้บุคคลที่เป็นสมาชิกรู้จักการออม และให้บริการเงินกู้เพื่อช่วยเหลือด้านสภาพคล่องทางด้านการเงินให้กับสมาชิก (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2563) ความแตกต่างของสหกรณ์ออมทรัพย์กับสหกรณ์อื่นๆ คือการหักเงินเดือนเพื่อมาสะสมเป็นค่าหุ้น หรือชำระคืนเงินกู้ เนื่องจากสหกรณ์ออมทรัพย์ได้จัดตั้งขึ้นในกลุ่มอาชีพเดียวกันหรือภายในองค์กรเดียวกัน ข้อมูลภาพรวมของทั้งประเทศมีสหกรณ์ออมทรัพย์ จำนวน 1,374 แห่ง มีจำนวนสมาชิกรวมทั้งสิ้น 3,210,105 คน (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2563)

ตั้งแต่ปี 2562 เป็นต้นมาประเทศไทยได้เผชิญกับสถานการณ์การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 หรือ “โควิด-19” ซึ่งการระบาดของโรคได้ส่งผลกระทบเป็นวงกว้างไม่ใช่เพียงแค่ด้านสุขภาพของประชากรโลก แต่ส่งผลให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจได้มีการชะลอตัวทั้งรายได้และกำลังซื้อของผู้บริโภค และมีบางกิจกรรมได้หยุดดำเนินการทั้งชั่วคราวหรือถาวร ซึ่งรวมถึงการขนส่งทางอากาศที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของไวรัสโควิด-19 อย่างเห็นได้ชัด รวมถึงมาตรการในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคในพื้นที่ต่างๆ ทำให้หลายประเทศมีการออกประกาศมาตรการในการหยุดเที่ยวบิน และมีการกำหนดเวลาในการเดินทาง หรือการเดินทางข้ามจังหวัดในพื้นที่เสี่ยงสูง ซึ่งส่งผลต่อการประกอบการธุรกิจสนามบิน ธุรกิจสายการบิน และธุรกิจอำนวยการบิน เนื่องจากมีผู้โดยสารที่เดินทางทางอากาศลดลง โดยในปี 2563 มีจำนวนผู้โดยสารประมาณ 58 ล้านคน ลดลงเมื่อเทียบกับปี 2562 ร้อยละ 64.7 เช่นเดียวกับจำนวนเที่ยวบินที่ลดลงด้วยเช่นกัน โดยในปี 2563 มีจำนวนเที่ยวบินโดยประมาณ 500,435 เที่ยวบิน ลดลงจากปีก่อนหน้าร้อยละ 53.2 (กองเศรษฐกิจการบิน, 2563) จากที่จำนวนผู้โดยสารลดลงเกินครึ่งของปี 2562 ทำให้หน่วยงานภายใต้การให้บริการการขนส่งทางอากาศ ได้มีการออกมาตรการออกมาเพื่อการดำรงธุรกิจต่อไป เช่นมาตรการปรับลดเงินเดือนพนักงาน หรือการหยุดจ้างงานพนักงานของบริษัท ซึ่งพนักงานของบริษัทเหล่านั้นก็คือสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์ภายใต้สังกัดของหน่วยงาน

จากเหตุการณ์การระบาดไวรัสโควิด-19 ส่งผลต่อหน่วยงานต้นสังกัดในกลุ่มอุตสาหกรรมการบินของสหกรณ์ออมทรัพย์ ในเรื่องของรายได้ หรือการบริหารจัดการ เนื่องจากการเกิดสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 ทำให้ต้นสังกัดต้องบริหารต้นทุนขององค์กรให้สอดคล้องกับรายได้เพื่อให้ธุรกิจสามารถดำเนินการต่อไปได้ และวิธีการหนึ่งที่องค์กรเลือกใช้ในการแก้ปัญหาคือการลดต้นทุนในส่วนของค่าจ้างพนักงาน การปลดพนักงานออกจากบริษัท การลดรายได้ หรือการขาดรายได้ของสมาชิก จึงส่งผลต่อความสามารถในการออมเงินของสมาชิก และการลดลงของรายได้ย่อมส่งผลต่อระดับความต้องการกู้เงินของสมาชิก รวมทั้งความสามารถในการชำระหนี้ของสมาชิกเช่นกัน (ชนาภา บุพโพ, ธำรงศักดิ์ เศวตเลข และณัฐวุฒิ คูวัฒนเธียรชัย, 2562) เหตุการณ์ในสถานการณ์การระบาดไวรัสโควิด-19 เป็นเหตุการณ์เกิดขึ้นใหม่ และส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง ทั้งนี้จากงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า จำนวนสมาชิก จำนวนทุนเรือนหุ้น และจำนวนรายได้รวม เป็นปัจจัยที่ส่งผลในทางเดียวกันต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ (ติณณ์ จงเจริญในธรรม, 2562) (อภิญญาณ บังเกิดสุข, 2552) และปัจจัยจำนวนเงินฝากของสมาชิก เป็นปัจจัยที่ส่งผลในทิศทางตรงกันข้ามกับกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ (ติณณ์ จงเจริญในธรรม, 2562) จึงเป็นที่มาของการวิจัยนี้ที่จะศึกษาเพื่อให้ได้ทราบเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นของสหกรณ์ออมทรัพย์อุตสาหกรรมการบินในการดำเนินการในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ดังเช่นกรณีการขาดรายได้ของหน่วยงานต้นสังกัดเมื่อเผชิญกับสถานการณ์การระบาดไวรัสโควิด-19 นี้ และการรับมือในการหาแนวทางในการแก้ปัญหาของสหกรณ์ เพื่อนำผลของการวิจัยไปปรับใช้ในการรับมือกับสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบของสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 ต่อผลการดำเนินการด้านการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ภายใต้หน่วยงานที่ขาดรายได้
2. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินการและการปรับตัวเพื่อรับมือจากผลกระทบของสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 ต่อสหกรณ์ออมทรัพย์ภายใต้หน่วยงานที่ขาดรายได้

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยใช้เครื่องมือทั้ง 2 แบบ ได้แก่ แบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ภายใต้หน่วยงานที่ขาดรายได้จากสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 ในอุตสาหกรรมการบิน ทั้งหมด 5 แห่ง ประกอบด้วย สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานบริษัทการบินไทย จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์

บริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์ไทยแอร์เอเชีย จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์บริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด และ สหกรณ์ออมทรัพย์บริษัทท่าอากาศยานไทย จำกัด

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ Panel Data ซึ่งใช้อธิบายพฤติกรรมของแต่ละบุคคล องค์กร รัฐ หรือประเทศ โดยอธิบายผ่านเวลาและแต่ละบุคคล แบ่งเป็นข้อมูลในหน่วยข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross Section Data) เป็นตัวแปรที่สนใจจากหน่วยเวลาในช่วงเวลาหนึ่งที่กำหนด และข้อมูลภาคตัดเดิมในจุดเวลาเดิมแต่เปลี่ยนเป็นในปีถัดไป (Time Series) (มนตรี พิริยะกุล, 2557) โมเดลมี 3 ประเภท: 1). The Pooled Model คือ การระบุค่าสัมประสิทธิ์คงที่ ซึ่งเป็นสมมติฐานปกติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลภาคตัดขวาง 2) The Fixed Effects Model คือ การอนุญาตให้ได้รับผลกระทบจากปัจจัยภายนอกเฉพาะตัว โดยมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระ 3) The Random Effects Model โดยถือว่าผลกระทบจากปัจจัยภายนอกเฉพาะตัว และถูกแจกจ่ายโดยไม่ส่งผลกระทบต่อตัวแปรอิสระ (Ani Katchova, 2013)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary Data) เพื่อใช้วิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โดยใช้ข้อมูลจำนวนสมาชิก จำนวนทุนเรือนหุ้น จำนวนรายได้รวม จำนวนเงินฝากสมาชิก และกำไรสุทธิ ในช่วงปี 2554-2563 ของกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ที่อยู่ภายใต้หน่วยงานที่ขาดรายได้จากสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 ในอุตสาหกรรมการบิน ทั้งหมด 5 แห่ง ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานบริษัทการบินไทย จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์บริษัทการบินกรุงเทพ จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์ไทยแอร์เอเชีย จำกัด สหกรณ์ออมทรัพย์บริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด และ สหกรณ์ออมทรัพย์บริษัทท่าอากาศยานไทย จำกัด ซึ่งเป็นข้อมูลจากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ โดยข้อมูลส่วนนี้จะนำไปวิเคราะห์เชิงปริมาณต่อไป

3.2 ข้อมูลแบบปฐมภูมิ (Primary Data) เพื่อใช้วิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 จากการสัมภาษณ์ฝ่ายจัดการหรือฝ่ายบริหารของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 ราย ในประเด็นของผลกระทบต่อสหกรณ์ การรับมือ และแนวทางการแก้ปัญหากับสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 โดยข้อมูลส่วนนี้จะนำไปวิเคราะห์เชิงคุณภาพต่อไป

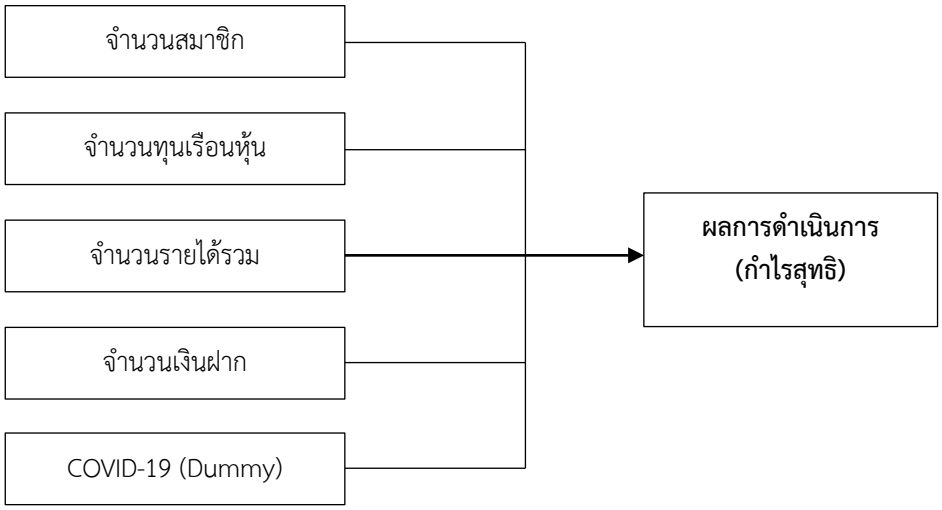
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิแบบพาเนล (Panel Data) ซึ่งจะประกอบไปด้วย ข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series Data) และข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross-Section Data) และประมาณค่าด้วยวิธี Panel Data Regression Model เพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ 1 โดยมีการประมาณค่าแบบจำลอง Random Effect Model โดยใช้วิธีการทดสอบ Hausman test เพื่อเลือกการประเมินที่เหมาะสมที่สุดกับงานวิจัย

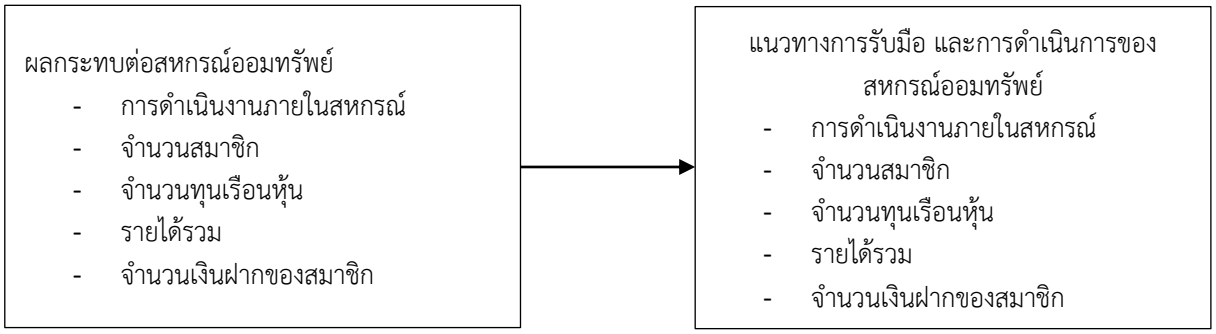
วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ และแนวทางการรับมือของสหกรณ์ออมทรัพย์จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการหรือผู้จัดการของสหกรณ์ภายใต้หน่วยงานที่ขาดรายได้จากสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนสมาชิก จำนวนทุนเรือนหุ้น จำนวนรายได้รวม และจำนวนเงินฝากของสมาชิกที่มีส่งผลต่อผลการดำเนินการด้านการเงิน ได้แก่ กำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ในกลุ่มอุตสาหกรรมการบินและอยู่ภายใต้สถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ Panel Data Regression ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลกระทบต่อผลการดำเนินการด้านการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ภายใต้หน่วยงานที่ขาดรายได้จากสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19

จากการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับ จำนวนสมาชิก จำนวนทุนเรือนหุ้น จำนวนรายได้รวม จำนวนเงินฝาก และกำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่หน่วยงานต้นสังกัดขาดรายได้จากการระบาดของไวรัสโควิด-19 จากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ จำนวนทั้งหมด 10 ปี แสดงให้เห็นได้ว่าจำนวนสมาชิกของสหกรณ์ที่หน่วยงานต้นสังกัดไม่ได้มีการปลดพนักงานเพราะมีการปรับลดเงินเดือน หรือค่าล่วงเวลา จะเห็นได้ว่าจำนวนสมาชิกจะเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า แต่ในบางสหกรณ์ที่หน่วยงานต้นสังกัดมีการปลดพนักงานออก ส่งผลต่อจำนวนสมาชิกที่มีจำนวนลดลง ในส่วนของจำนวนทุนเรือนหุ้นจากข้อมูลจะเห็นได้ว่าจำนวนทุนเรือนหุ้นปรับตัวเพิ่มขึ้น หรือลดลงตามจำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้น หรือลดลง ในขณะที่จำนวนรายได้รวมของสหกรณ์ออมทรัพย์ส่วนใหญ่ พบว่ารายได้มีแนวโน้มที่ลดลง โดยสามารถเกิดได้หลายสาเหตุ ไม่ว่าจะเป็นรายได้หลักของสหกรณ์มีจำนวนน้อยลงอย่างรายได้จากดอกเบี้ยเงินกู้ หรือบางสหกรณ์ได้รับผลกระทบจากการลงทุนภายนอกไม่เป็นไปตามที่คาดไว้ทำให้ในปี 2563 จึงเป็นปีที่มีการระบาดไวรัสโควิด-19 รายได้รวมของสหกรณ์จึงลดลงตามไปด้วย โดยรายได้หลักของสหกรณ์อย่างดอกเบี้ยเงินกู้นั้นได้รับผลกระทบมาจากการที่หน่วยงานต้นสังกัดมีการปรับลดเงินเดือน หรือค่าล่วงเวลาทำให้สมาชิกต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ทำให้สมาชิกไม่สามารถชำระค่าดอกเบี้ยได้ ส่งผลให้รายได้จากดอกเบี้ยเงินกู้ลดลง นอกจากนี้ ผลการปรับลดเงินเดือน และค่าล่วงเวลายังส่งผลให้ความสามารถการออมเงินของสมาชิกเป็นไปได้ยากขึ้น ทำให้จำนวนเงินฝากของสมาชิกลดลง อย่างไงก็ตามผลของการดำเนินการอย่างกำไรสุทธิ ยังแสดงให้เห็นว่า รายได้รวมของสหกรณ์ยังคงเพิ่มขึ้น และกำไรสุทธิของสหกรณ์ยังคงเพิ่มขึ้นเช่นกัน

จากการทดสอบความเหมาะสมของแบบจำลอง Fixed Effect และ Random Effect ด้วย Hausman Test ผลการทดสอบพบว่า Chi-square ที่ได้ที่ค่าเท่ากับ 4.34 และมีค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.1140 ซึ่งตกอยู่ในบริเวณวิกฤต หรือบริเวณปฏิเสธสมมติฐานหลัก ดังนั้นจึงควรทำการประมาณค่าแบบจำลองในรูปแบบของ Random Effect ผลจากการวิเคราะห์ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ค่า Correlation ของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อกำไรของสหกรณ์ออมทรัพย์

	COVID	MEM	CAP	REV	SAVE	PROFIT
COVID	1.0000					
MEM	0.0122	1.0000				
CAP	0.0634	0.9655	1.0000			
REV	-0.0057	0.9842	0.9833	1.0000		
SAVE	-0.0175	0.9753	0.9796	0.9910	1.0000	
PROFIT	0.0132	0.9739	0.9835	0.9938	0.9789	1.0000

หมายเหตุ: COVID คือ การเกิดสถานการณ์การระบาดไวรัสโควิด-19
MEM คือ จำนวนสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์
CAP คือ จำนวนทุนเรือนหุ้น
REV คือ รายได้รวมของสหกรณ์ออมทรัพย์
SAVE คือ จำนวนเงินฝากของสมาชิกสหกรณ์อมทรัพย์
PROFIT คือ กำไรสุทธิของสหกณ์

ตารางที่ 2 ตารางแสดงค่าประมาณจาก Random Effect Model

PROFIT	Coefficient	Std. err.	z	P>|z|	[95% conf. interval]	
COVID	-915485	22000000	-0.04	0.967	-4.4E+07	42200000
MEM	-5376.15	3559.624	-1.51	0.131	-12352.9	1600.589
CAP	0.018693	0.006386	2.93	0.003*	0.006177	0.031209
REV	0.613652	0.067917	9.04	0.000*	0.480538	0.746766
SAVE	-0.01595	0.004138	-3.86	0.000*	-0.02406	-0.00785
cons	18500000	8797907	2.1	0.036	1207059	35700000
Adjust R-squared = 0.9989						
Observations = 50						

*มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

Hausman Test พบว่า Chi-square ที่ได้ทีค่าเท่ากับ 4.34

หมายเหตุ: COVID คือ สถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19
MEM คือ จำนวนสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์ในอุตสาหกรรมการบินทั้งหมด 5 แห่ง
CAP คือ จำนวนทุนเรือนหุ้นของสหกรณ์ออมทรัพย์
REV คือ รายได้รวมของสหกรณ์ออมทรัพย์
SAVE คือ จำนวนเงินฝากจากสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์

ผลการประมาณค่า

$$Profit_{it} = 18500000 - 5376.15MEM_{it} + 0.018693CAP_{it} + 0.613652REV_{it} - 0.01595SAVE_{it} - 915485COVID_{it}$$
$$(0.131) \quad (0.003) \quad (0.000) \quad (0.000) \quad (0.967)$$

จากการวิเคราะห์ Panel Data Regression ดังผลการวิเคราะห์ที่แสดงในตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ภายใต้หน่วยงานที่ขาดรายได้จากสถานการณ์การระบาดไวรัสโควิด-19 ที่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่า 0.01 ได้แก่ ปัจจัยจำนวนทุนเรือนหุ้นส่งผลต่อผลการดำเนินการของสหกรณ์ในทิศทางเดียวกัน มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.018693 ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.003 ปัจจัยจำนวนรายได้รวมส่งผลต่อผลการดำเนินการของสหกรณ์ในทิศทางเดียวกัน มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.6136516 ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.000 และปัจจัยจำนวนเงินฝากจากสมาชิกส่งผลต่อผลการดำเนินการของสหกรณ์ในทิศทางตรงข้ามกัน มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.0159547 ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.000 อย่างไรก็ตาม กลับพบว่า ปัจจัยที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลการดำเนินการของสหกรณ์ออมทรัพย์ภายใต้หน่วยงานที่ขาดรายได้จากสถานการณ์การระบาดไวรัสโควิด-19 ได้แก่ ปัจจัยสถานการณ์การระบาดไวรัสโควิด-19 และจำนวนสมาชิก

2. แนวทางการดำเนินการจากการเกิดผลกระทบต่อสหกรณ์ออมทรัพย์ภายใต้หน่วยงานที่ขาดรายได้จากสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19

ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้จัดการ และคณะกรรมการของสหกรณ์ออมทรัพย์ สามารถสรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสหกรณ์ออมทรัพย์จากการระบาดของไวรัสโควิด-19 และแผนการรับมือ นโยบายและวิธีการรับมือของสหกรณ์ออมทรัพย์

โดยผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสหกรณ์ส่วนแรกเลยคือ ขั้นตอนการดำเนินงานของสหกรณ์ เนื่องจากไวรัสโควิด-19 เป็นไวรัสที่มีการแพร่กระจายได้รวดเร็ว ทำให้มีมาตรการในการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคน ทำให้เกิดอุปสรรคในการดำเนินงาน รวมถึงหน่วยงานในอุตสาหกรรมการบินที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าวเป็นอย่างมากในเรื่องไม่สามารถทำการบินได้อย่างปกติ ทำให้รายได้ของหน่วยงานขาดหายไปในช่วงเวลานั้น หน่วยงานจึงต้องมีการปรับลดต้นทุน โดยใช้วิธีการปรับลดค่าจ้างของพนักงาน หรือการพ้นสภาพการเป็นสมาชิกสหกรณ์ ส่งผลต่อรายได้ของพนักงาน ซึ่งก็คือสมาชิกของสหกรณ์ ทำให้รายได้ของสมาชิกลดลง แต่ภาระค่าใช้จ่ายของสมาชิกยังคงเท่าเดิมหรือเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ความสามารถในการชำระค่าหุ้น หรือการชำระดอกเบี้ยเงินกู้น้อยลง หรือแม้แต่ความสามารถในการออมเงินของสมาชิกที่ลดลงเช่นกัน และประเด็นสุดท้าย คือ ผลตอบแทนของสหกรณ์ที่ไปลงทุนไว้ในแหล่งอื่นภายนอก ไม่เป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้จึงส่งผลต่อรายได้รวมของสหกรณ์

สหกรณ์ออมทรัพย์ต้องมีแผน และแนวทางรับมือกับสถานการณ์การระบาดดังกล่าว โดยเริ่มจากแผนการรับมือในเรื่องของขั้นตอนการทำงานของสหกรณ์ โดยเริ่มการทำงานในรูปแบบของออนไลน์ทั้งหมด สหกรณ์ออมทรัพย์สามารถปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบที่เกิดขึ้นได้จากการเปิดรับสมาชิกสมทบ เพื่อทดแทนสมาชิกที่ลาออกไป และสหกรณ์ยังออกมาตรการเพื่อช่วยเหลือสมาชิกของสหกรณ์โดยเริ่มจากการขอยื่นปรับลดการชำระค่าหุ้น การออกโครงการให้สมาชิกมีความสามารถกู้เงินกับสหกรณ์ได้ง่ายขึ้น รวมถึงการปรับเปลี่ยนอัตราส่วนการลงทุนของสหกรณ์ เพื่อให้สหกรณ์ได้รับผลตอบแทนช่องทางอื่น เนื่องจากรายได้หลักอย่างรายได้จากดอกเบี้ยเงินให้กู้ปรับตัวลดลง เนื่องจากสมาชิกไม่สามารถจ่ายดอกเบี้ยได้เท่าเดิม และสุดท้ายคือการบริหารจัดการของสหกรณ์โดยสหกรณ์มีการจัดการประชุมเพิ่มขึ้น เช่น การประชุมย่อยเดือนละ 2 ครั้ง เพื่อติดตามปัญหา วิธีการแก้ไขปัญหา ทำให้สหกรณ์สามารถปรับตัว รับมือกับสถานการณ์การระบาดดังกล่าวได้อย่างทันท่วงที

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาผลกระทบต่อผลการดำเนินการด้านการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ภายใต้หน่วยงานที่ขาดรายได้จากสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 ซึ่งวิเคราะห์ผลด้วยวิธี Panel Data Regression ด้วย Random Effect Model พบว่า ผลการดำเนินการของสหกรณ์ได้รับผลกระทบจากหลายปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยจำนวนทุนเรือนหุ้น ปัจจัยรายได้รวมของสหกรณ์ และปัจจัยจำนวนเงินฝากของสมาชิก ซึ่งปัจจัยจำนวนสมาชิก และปัจจัยการระบาดของไวรัสโควิด-19 ไม่ส่งผลต่อผลการดำเนินการอย่างกำไรสุทธิของสหกรณ์

1) สถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 พบว่า ปัจจัยที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลการดำเนินการด้านการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ภายใต้หน่วยงานที่ขาดรายได้จากสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 แต่จากข้อมูลสถิติจะเห็นได้ว่าจำนวนสมาชิกนั้นมีจำนวนลดลง แต่รายได้รวมของสหกรณ์นั้นไม่ลดลงตามจำนวนสมาชิก ดังนั้นการดำเนินการของสหกรณ์ออมทรัพย์ไม่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 จากการสัมภาษณ์พบว่าสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 ไม่ได้ส่งผลต่อสหกรณ์เกี่ยวกับผลการดำเนินการของสหกรณ์ แต่ส่งผลต่อวิธีการดำเนินงาน และการปฏิบัติหน้าที่ภายในสหกรณ์ รวมถึงการเข้ามาทำกิจกรรมต่างๆ ของสมาชิก และการประชุมของคณะกรรมการของสหกรณ์ด้วย

2) จำนวนสมาชิก จากการวิเคราะห์ปัจจัยจำนวนสมาชิก พบว่า ปัจจัยที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลการดำเนินการด้านการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ภายใต้หน่วยงานที่ขาดรายได้จากสถานการณ์การระบาดไวรัสโควิด-19 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ติณณ์ จงเจริญในธรรม (2562) ที่กล่าวว่า จำนวนสมาชิกไม่ส่งผลกระทบต่อกำไรของสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนไทย ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ เฉลิมพร อภิชนาพงศ์ (2545) ที่กล่าวว่า จำนวนสมาชิกส่งผลต่อกำไรของสหกรณ์ออมทรัพย์กระทรวงศึกษาธิการที่จำนวนสมาชิกส่งผลต่อกำไรของสหกรณ์ในทิศทางเดียวกัน และจากการสัมภาษณ์พบว่าจำนวนสมาชิกส่งผลต่อการดำเนินงาน เนื่องจากได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 ที่ส่งผลต่อสมาชิกของสหกรณ์ที่เป็นพนักงานของหน่วยงานต้นสังกัดของสมาชิก โดยหน่วยงานต้นสังกัดจะมีการปลดพนักงานลงทำให้พนักงานหรือสมาชิกไม่มีกำลังมากพอที่จะชำระค่าหุ้นได้ ทำให้ต้องพ้นสภาพการเป็นสมาชิกของสหกรณ์ และสมาชิกเป็นบุคคลหลักในการขับเคลื่อนสหกรณ์ส่งผลให้การดำเนินการด้านการเงินได้รับผลกระทบ

3) จำนวนทุนเรือนหุ้น จากการวิเคราะห์ปัจจัยจำนวนทุนเรือนหุ้นส่งผลต่อผลการดำเนินการด้านการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ภายใต้หน่วยงานที่ขาดรายได้จากสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 ซึ่งจำนวนทุนเรือนหุ้นส่งผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ในทิศทางเดียวกัน ขัดแย้งกับงานวิจัยของ ติณณ์ จงเจริญในธรรม (2562) ที่กล่าวว่า จำนวนทุนเรือนหุ้นส่งผลต่อกำไรของสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนไทย แต่ในทิศทางตรงกันข้ามกัน เพราะเมื่อจำนวนทุนเรือนหุ้นของสหกรณ์เพิ่มสูงขึ้นเปรียบเหมือนกับต้นทุนของสหกรณ์ที่เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้กำไรสุทธิของสหกรณ์ลดลง และจากการสัมภาษณ์ พบว่า จำนวนทุนเรือนหุ้นของสหกรณ์ไม่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 แต่ได้รับผลกระทบจากจำนวนสมาชิกที่แปรผันตามกับจำนวนสมาชิกของสหกรณ์ ซึ่งเมื่อสมาชิกลดลง จำนวนทุนเรือนหุ้นก็ลดลงเช่นกัน ทำให้ทางสหกรณ์มีโครงการเปิดรับสมาชิกสมทบเพิ่ม เพื่อหาแหล่งเงินทุนให้กับสหกรณ์

4) จำนวนรายได้รวม จากการวิเคราะห์ปัจจัยจำนวนรายได้รวมของสหกรณ์ส่งผลต่อผลการดำเนินการด้านการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ภายใต้หน่วยงานที่ขาดรายได้จากสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 โดยปัจจัยรายได้ส่งผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญญาณ บังเกิดสุข (2552) กล่าวว่า การทำธุรกิจสินเชื่อมีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกันกับกำไรของสหกรณ์ จากการสัมภาษณ์พบว่า รายได้ของสหกรณ์มีสองส่วน คือ รายได้จากดอกเบี้ยเงินกู้ และรายได้จากผลตอบแทนการลงทุน ซึ่งสหกรณ์ได้รับผลกระทบเมื่อสมาชิกไม่สามารถจ่ายชำระดอกเบี้ยเงินกู้ได้ เนื่องจากการปรับเปลี่ยนรายได้จากหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งส่งผลต่อสหกรณ์ทำให้รายได้ในส่วนนี้น้อยลง และรายได้อีกส่วน คือ ผลตอบแทนการลงทุน เป็นการลงทุนให้แหล่งอื่นภายนอกที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของไวรัสโควิด-19 ทำให้รายได้ของสหกรณ์ในส่วนนี้ลดลงไปเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนกับหุ้นกู้การบินไทย ที่ทางบริษัทไม่สามารถจ่ายคืนให้กับสหกรณ์ตามที่คาดการณ์ไว้ โดยสหกรณ์บางแห่งมีแผนการรับมือคือการปรับเปลี่ยนแผนโครงการลงทุนของสหกรณ์ อัตราส่วนระหว่างรายได้จากดอกเบี้ยเงินกู้ กับรายได้จากการลงทุนให้เน้นไปที่การลงทุนภายนอกมากขึ้น เพื่อให้สหกรณ์สามารถดำเนินงานได้ต่อเนื่อง รายได้จากดอกเบี้ยเงินกู้จะได้ยากเนื่องจากสมาชิกไม่สามารถจ่ายได้ตามที่กำหนดไว้ และสมาชิกถือเป็นเจ้าของสหกรณ์ ดังนั้นการเกื้อหนุนสมาชิกก็เป็นสิ่งที่สหกรณ์ควรทำ

5) จำนวนเงินฝากจากสมาชิก จากการวิเคราะห์ปัจจัยจำนวนเงินฝากจากสมาชิกส่งผลต่อผลการดำเนินการด้านการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ภายใต้หน่วยงานที่ขาดรายได้จากสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 จำนวนเงินฝากจากสมาชิกส่งผลต่อกำไรของสหกรณ์ออมทรัพย์ในทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ติณณ์ จงเจริญในธรรม (2562) ที่กล่าวว่า จำนวนเงินฝากส่งผลต่อกำไรของสหกรณ์ออมทรัพย์เครดิตยูเนี่ยนไทย ในทิศทางตรงกันข้าม และงานวิจัย

ของ เฉลิมพร อภิชนาพงศ์ (2545) ที่กล่าวว่าจำนวนเงินฝากมีผลต่อกำไรของสหกรณ์ และจากการสัมภาษณ์พบว่าจำนวนเงินฝากจากสมาชิกได้รับผลกระทบจากการที่สมาชิกได้รายได้ที่น้อยกว่าเดิม การที่สมาชิกมีเงินที่หักจากค่าใช้จ่ายแล้วเพื่อนำมาฝากก็เป็นจำนวนที่น้อย ทำให้จำนวนเงินฝากจากสมาชิกลดลง และอีกปัจจัยคือความน่าเชื่อถือของสหกรณ์ที่ทำให้สมาชิกเลือกที่จะฝากเงินกับสหกรณ์ เป็นความไว้ใจที่ว่าสหกรณ์สามารถรักษาเงินของเขาได้ โดยสหกรณ์ได้มีการวางแผนรับมือ ออกโครงการชั่วคราว หรือสร้างภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือ เพื่อดึงดูดให้สมาชิกได้นำเงินมาฝากกับสหกรณ์

ผลจากการศึกษาแนวทางการดำเนินการจากการเกิดผลกระทบต่อสหกรณ์ออมทรัพย์ภายใต้หน่วยงานที่ขาดรายได้จากสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 พบว่าสหกรณ์ออมทรัพย์ในกลุ่มอุตสาหกรรมการบิน ได้รับผลกระทบหลักคือการดำเนินการในเชิงกายภาพ ในเรื่องของขั้นตอนการดำเนินงานของสหกรณ์ เนื่องจากการระบาดของไวรัสโควิด-19 มีการแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว ทำให้มีมาตรการให้พนักงานทำงานที่บ้าน (Work From Home) เพื่อป้องกันการระบาดของเชื้อไวรัสดังกล่าว ส่งผลให้สหกรณ์ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการ และขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อให้สหกรณ์ยังคงสามารถดำเนินธุรกิจต่อได้ และผลกระทบต่อมาคือ สมาชิกของสหกรณ์ โดยสาเหตุหลักเนื่องจากอุตสาหกรรมการบินนั้นได้รับผลกระทบมากเป็นอันดับต้นๆ และส่งผลต่อรายได้ของหน่วยงานต้นสังกัด ทำให้หน่วยงานนั้นต้องออกมารักษาต้นทุนเพื่อควบคุมผลประกอบการของหน่วยงาน โดยการที่หน่วยงานได้มีการปรับลดเงินเดือน หรือค่าล่วงเวลาของพนักงาน และในท้ายที่สุดคือการปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กร ซึ่งทำให้รายได้ของสมาชิกลดลง และสมาชิกต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายเท่าเดิมหรือเพิ่มขึ้น ทำให้ความสามารถในการชำระค่าหุ้น หรือการชำระดอกเบี้ยเงินกู้ได้น้อยลง ซึ่งส่งผลต่อมาสู่สหกรณ์ในเรื่องของเงินทุนของสหกรณ์ และรายได้หลักอย่างรายได้ดอกเบี้ยเงินให้กู้ลดลง

จากผลกระทบที่เกิดขึ้นทำให้สหกรณ์ต้องมีแบบแผน หรือแนวทางการรับมือกับสถานการณ์การระบาดของไวรัสดังกล่าว โดยเริ่มจากผลกระทบในเรื่องการดำเนินงานของสหกรณ์ โดยสหกรณ์ได้ปรับขั้นตอนการดำเนินงานผ่านระบบออนไลน์ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อ หรือกิจกรรมกับสมาชิกที่ผ่านแอพพลิเคชั่น Line รวมถึงการประชุมของสหกรณ์ในแต่ละครั้งจะเข้าผ่านระบบ Zoom ต่อมาเป็นเรื่องของการเปิดรับสมาชิกสมทบเพิ่มเติม เพื่อทดแทนจำนวนสมาชิกที่ลดลง และเรื่องของจำนวนทุนเรือนหุ้นของสหกรณ์ที่ลดลงเช่นกัน และสหกรณ์ยังมีการพูดคุยกับสมาชิกที่ได้รับผลกระทบ เพื่อต้องการให้ความช่วยเหลือสมาชิกในเรื่องความสามารถในการชำระค่าหุ้นของสมาชิกในแต่ละราย และในส่วนของรายได้หลักอย่างรายได้จากดอกเบี้ยเงินให้กู้ที่มีการปรับลดลง เนื่องจากสมาชิกไม่สามารถจ่ายให้กับสหกรณ์ได้ ทำให้สหกรณ์ต้องมีการปรับเปลี่ยนอัตราส่วนของการลงทุนที่เดิมสหกรณ์ลงทุนให้กับธุรกิจสินเชื่อที่เป็นธุรกิจหลักของสหกรณ์มากถึงร้อยละ 70 ทำการปรับลดลง เพื่อนำไปลงทุนในแหล่งทุนภายนอกมากขึ้น เพื่อเป็นการกระจายความเสี่ยงให้กับสหกรณ์ และสุดท้ายสหกรณ์ได้เพิ่มการประชุมในแต่ละเดือนมากขึ้น เพื่อเป็นการติดตามสถานการณ์ของสหกรณ์ ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และหาแนวทางการแก้ไขปัญหาได้ทันท่วงที รวมถึงการติดตามผลจากการแก้ไขปัญหาทำให้สหกรณ์สามารถรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับสหกรณ์ได้อย่างรวดเร็ว

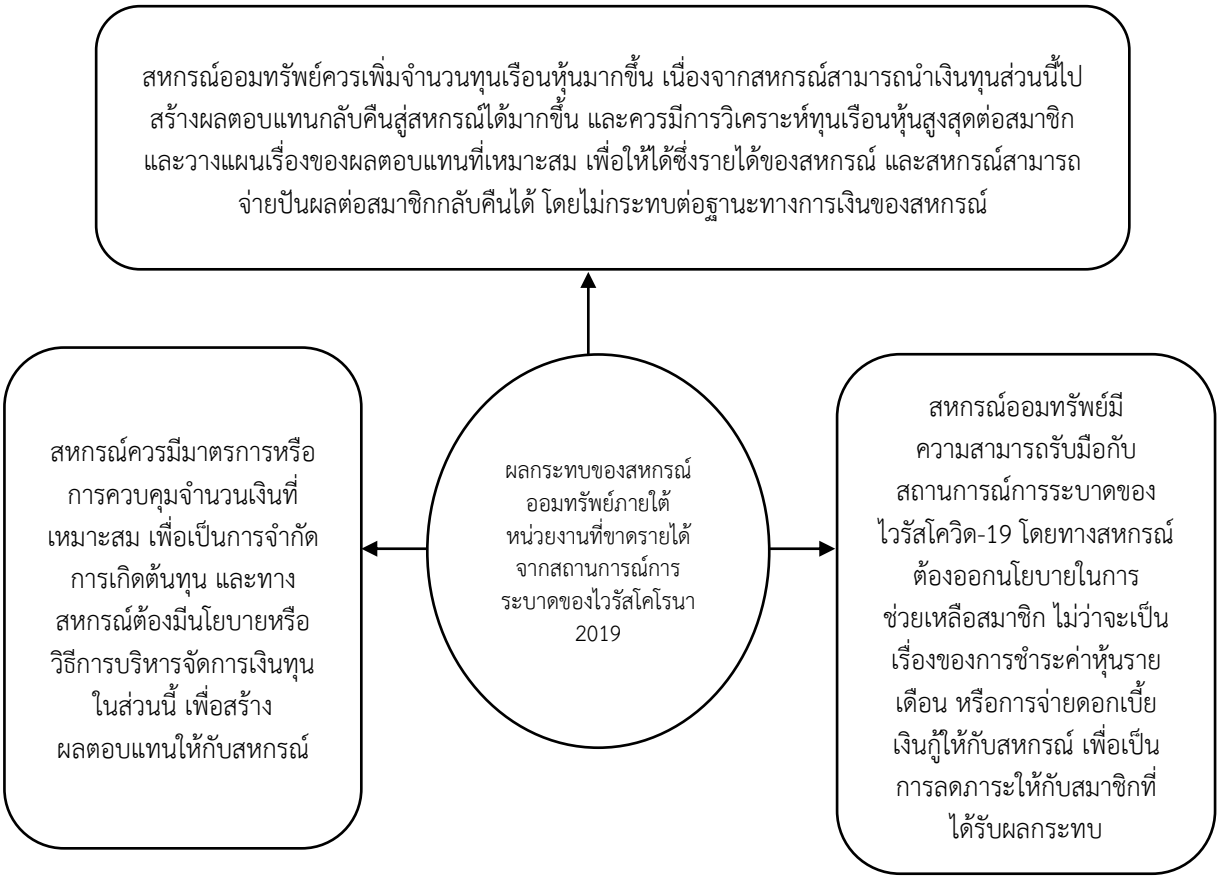
องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาผลกระทบของสหกรณ์ออมทรัพย์ภายใต้หน่วยงานที่ขาดรายได้จากสถานการณ์การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 : กรณีศึกษากลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ในอุตสาหกรรมการบิน สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

1. สหกรณ์ออมทรัพย์ควรเพิ่มจำนวนทุนเรือนหุ้นมากขึ้น เนื่องจากสหกรณ์สามารถนำเงินทุนส่วนนี้ไปสร้างผลตอบแทนกลับคืนสู่สหกรณ์ได้มากขึ้น และควรมีการวิเคราะห์ทุนเรือนหุ้นสูงสุดต่อสมาชิก และวางแผนเรื่องของผลตอบแทนที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ซึ่งรายได้ของสหกรณ์ และสหกรณ์สามารถจ่ายปันผลต่อสมาชิกกลับคืนได้ โดยไม่กระทบต่อฐานะทางการเงินของสหกรณ์

2. สหกรณ์ควรมีมาตรการหรือการควบคุมจำนวนเงินของสมาชิกที่เหมาะสม เพื่อเป็นการจำกัดการเกิดต้นทุน และทางสหกรณ์ต้องมีนโยบายหรือวิธีการบริหารจัดการเงินทุนในส่วนนี้ เพื่อสร้างผลตอบแทนให้กับสหกรณ์

3. สหกรณ์ออมทรัพย์มีความสามารถรับมือกับสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 โดยทางสหกรณ์ต้องออกนโยบายในการช่วยเหลือสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการชำระค่าหุ้นรายเดือน หรือการจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้ให้กับสหกรณ์เพื่อเป็นการลดภาระให้กับสมาชิกที่ได้รับผลกระทบ

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ Panel Data Regression พบว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานด้านการเงิน ได้แก่ กำไรสุทธิของสหกรณ์ออมทรัพย์ภายใต้หน่วยงานที่ขาดรายได้จากสถานการณ์การระบาดไวรัสโควิด-19 ได้แก่ ปัจจัยจำนวนทุนเรือนหุ้นที่ส่งผลต่อกำไรของสหกรณ์ในทิศทางเดียวกัน ปัจจัยจำนวนรายได้รวมที่ส่งผลต่อกำไรของสหกรณ์ในทิศทางเดียวกัน และปัจจัยจำนวนเงินฝากจากสมาชิกที่ส่งผลต่อกำไรของสหกรณ์ในทิศทางตรงข้ามกัน และปัจจัยที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อกำไรของสหกรณ์ออมทรัพย์ภายใต้หน่วยงานที่ขาดรายได้จากสถานการณ์การระบาดไวรัสโควิด-19 ได้แก่ ปัจจัยสถานการณ์การระบาดไวรัสโควิด-19 และจำนวนสมาชิก

จากการสัมภาษณ์เพื่อทราบถึงผลกระทบของสหกรณ์ นโยบาย โครงการ และแผนรับมือของสหกรณ์ ตั้งแต่ช่วงที่มีการระบาดของไวรัสโควิด-19 จนถึงปัจจุบันที่ยังคงมีการระบาดของไวรัสโควิด-19 ผู้ที่ได้รับผลกระทบจริงๆ คือ สมาชิกไม่ใช่สหกรณ์ เนื่องจากหน่วยงานต้นสังกัดที่อยู่ในอุตสาหกรรมการบินนั้น เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมอันดับต้นๆ ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของไวรัสโควิด-19 ทำให้ทางหน่วยงานต้นสังกัดได้ออกนโยบายเพื่อให้ธุรกิจสามารถดำเนินการต่อได้ ไม่ว่าจะเป็นการออกนโยบายปรับลดเงินเดือน หรือการปรับโครงสร้างองค์กรใหม่โดยการปลดพนักงานลง ทำให้การทำกิจกรรมภายในสหกรณ์ ไม่ว่าจะเป็นการชำระค่าหุ้น หรือการชำระดอกเบี้ยของสมาชิกเป็นได้ยาก ซึ่งพนักงานของหน่วยงานต้นสังกัดก็คือสมาชิกของสหกรณ์ ดังนั้นสหกรณ์ควรต้องออกนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้กับสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นออกโครงการใหม่ๆ หรือการปรับลด หรือการเลื่อนเวลาการชำระค่าต่างๆ และสุดท้ายสิ่งที่สหกรณ์ได้รับผลกระทบจริงๆ คือทางกายภาพในเรื่องของการดำเนินงานภายในสหกรณ์ต้องหยุดชะงักเนื่องจากมาตรการการป้องกันโรค โดยเปลี่ยนจากการทำกิจกรรมภายในสหกรณ์ย้ายมาทำในระบบออนไลน์แทน เพื่อให้กิจกรรมในสหกรณ์สามารถดำเนินการต่อไปได้ และทำให้สหกรณ์ยังสามารถสร้างการมีส่วนร่วมจากสมาชิกได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งในอีกบทบาทหนึ่งของสมาชิกก็ถือเป็นเจ้าของสหกรณ์นั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สหกรณ์ออมทรัพย์ควรเพิ่มจำนวนทุนเรือนหุ้นมากขึ้น เนื่องจากสหกรณ์สามารถนำเงินทุนส่วนนี้ไปสร้างผลตอบแทนกลับคืนสู่สหกรณ์ได้มากขึ้น แต่ในมุมกลับกันจำนวนทุนเรือนหุ้นเป็นอีกแหล่งเงินทุนหลักที่สำคัญ ข้อควรระวังคือจำนวนทุนเรือนหุ้นเป็นต้นทุนชนิดหนึ่งสหกรณ์ออมทรัพย์ จึงควรมีการวิเคราะห์ทุนเรือนหุ้นสูงสุดต่อสมาชิก และวางแผนเรื่องของผลตอบแทนที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ซึ่งรายได้ของสหกรณ์ และสหกรณ์สามารถจ่ายปันผลต่อสมาชิกกลับคืนได้ โดยไม่กระทบต่อฐานะทางการเงินของสหกรณ์

1.2 รายได้เป็นแหล่งเงินได้ของสหกรณ์ ประกอบไปด้วยรายได้จากดอกเบี้ยเงินกู้ รายได้จากการรับเงินฝากจากธนาคาร หรือผลตอบแทนจากการลงทุน ซึ่งก่อนที่จะเกิดรายได้สหกรณ์ต้องวางแผนที่จะนำเงินทุนไปลงทุนในส่วนต่างๆ อย่างเหมาะสม และได้ผลตอบแทนที่มากที่สุด เพื่อเป็นการเฉลี่ยคืนสู่สมาชิก

1.3 สหกรณ์ควรมีมาตรการหรือการควบคุมจำนวนเงินที่เหมาะสมเพื่อเป็นการจำกัดการเกิดต้นทุน และทางสหกรณ์ต้องมีนโยบายหรือวิธีการบริหารจัดการเงินทุนในส่วนนี้เพื่อสร้างผลตอบแทนให้กับสหกรณ์

1.4 ทางสหกรณ์ออมทรัพย์มีความสามารถรับมือกับสถานการณ์การระบาดของไวรัสโควิด-19 ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ไม่มีการคาดการณ์มาก่อน ซึ่งผลกระทบหลักอยู่ที่หน่วยงานต้นสังกัดโดยได้รับผลกระทบในเรื่องรายได้ของหน่วยงานนั้น ทำให้เกิดผลกระทบต่อสมาชิก โดยทางสหกรณ์ต้องออกนโยบายในการช่วยเหลือสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการชำระค่าหุ้นรายเดือน หรือการจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้ให้กับสหกรณ์ เพื่อเป็นการลดภาระให้กับสมาชิกที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์นี้

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาผลกระทบของโควิดก่อนและหลังด้วยข้อมูลที่มีระยะเวลาอย่างน้อย 3-5 ปี ก่อนและหลังเกิดสถานการณ์การระบาดโควิด-19

2.2 เพิ่มเติมจากปัจจัยในวิจัยนี้ อาทิเช่น ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลขนาดใหญ่ทั้งหน่วยงานต้นสังกัด และสหกรณ์ออมทรัพย์ของหน่วยงานนั้น

2.3 เพิ่มกลุ่มตัวอย่างในสหกรณ์ภายใต้หน่วยงานในอุตสาหกรรมอื่นๆ ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง และไม่ได้รับผลกระทบต่อรายได้ของหน่วยงานอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2563). *สารสนเทศน่ารู้ทางการเงินของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ปี 2563*. กรุงเทพฯ: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์.

กองเศรษฐกิจการบิน. (2563). *รายงานสภาวะอุตสาหกรรมการบินของประเทศไทย พ.ศ. 2563*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายส่งเสริมอุตสาหกรรมการบิน สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย

เฉลิมพร อภิชนาพงศ์. (2545). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกำไรของสหกรณ์ออมทรัพย์* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ชนาภา บุพโพ, ธำรงศักดิ์ เศวตเลข และ ณัฐวุฒิ คูวัฒนเธียรชัย. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมและการกู้เงินของสมาชิกออมทรัพย์วังเดิม จำกัด. *วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 7*(1), 420-432.

ติณณ์ จงเจริญในธรรม. (2562). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกำไรของสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนไทย. ใน *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3 “GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2019” 15 พฤศจิกายน 2552* (น. 557-564). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

มนตรี พิริยะกุล. (2557). Panel data analysis. *วารสารรามคำแหง สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 30*(2), 41–54.

อภิญญาณ บังเกิดสุข. (2552). *ปัจจัยที่มีผลต่อกำไรสุทธิของสหกรณ์ในจังหวัดจันทบุรี*. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).

Katchova A. (2013). *Panel data*. Retrieved 1 October 2022. from https://sites.google.com/site/econometricsacademy/econometrics-models/panel-data-models.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Technical Efficiency Analysis of Teacher Savings and Credit Cooperatives in Thailand

Theewaran Chuentheeraphong[1*] and Nakhun Thoraneenitiyan[2]

[1] *Master student Program in Cooperatives Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*
[2] *Department of Cooperatives, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*
[*] *Corresponding author. E-mail: theewaran.c@gmail.com*

ABSTRACT

This Article aimed to (1) measure technical efficiencies of teacher savings and credit cooperatives in Thailand, and (2) analyze total productivity of teacher savings and operational efficiency of cooperatives during the years 2011 - 2020. There are 92 samples with a secondary data reported operating results for the year of cooperative institutions in the 10 years from 2011 to 2020, variable production factor consisting of, 1) deposits from members 2) operating expenses 3) cooperative capital and a productivity factor consisting of, 1) All loan receivables 2) Total income 3) Total investment by using Data Envelopment Analysis (DEA). The results of the study shown that from the estimated efficiency scores of teacher savings and credit cooperatives in Thailand, we found that under Constant returns to scale model: CRS, the cooperatives over 10 years period which has an effective value 1, in 4 cooperatives or 4.35%. The average efficiency scores for all 92 cooperatives is 0.691. Under Variable Returns to scale model: VRS, the cooperatives over 10 year period which has an effective value 1, in 9 or 9.78%. The average efficiency scores for all 92 cooperatives is 0.776. From 2011-2020, the number of effective co-operations is likely to decline. The total productivity of teacher savings and credit cooperatives was improved by 12.30 percent during the 2011–2020 periods.

Keywords: Technical Efficiency, Cooperatives Efficiency, Teacher Savings and Credit Cooperatives

Received: 31 October 2022;
Revised: 31 January 2023;
Accepted: 1 February 2023

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 2773-9805 (Online)

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางเทคนิคของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในประเทศไทย

ธีร์วรัญญ์ ชื่นธีรพงศ์[1*] และ ณคุณ ธรณีนิติญาณ[2]

[1] *นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

[2] *ภาควิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: theewaran.c@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อ (1) วัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในประเทศไทย และ (2) วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในผลิตภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ในช่วงระหว่างปี 2554–2563 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดโดยได้ทำการวิเคราะห์สหกรณ์ตัวอย่างจำนวน 92 แห่ง โดยใช้ตัวแปรปัจจัยการผลิต ประกอบไปด้วย เงินรับฝากจากสมาชิก ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และทุนของสหกรณ์ และตัวแปรปัจจัยผลผลิต ประกอบไปด้วย ลูกหนี้เงินให้กู้ทั้งสิ้น รายได้ทั้งสิ้น และเงินลงทุนทั้งสิ้น โดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธี Data Envelopment Analysis (DEA) ผลการศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในประเทศไทยตามตัวแบบผลตอบแทนต่อขนาดคงที่ (CRS) มีสหกรณ์ที่มีค่าประสิทธิภาพสูงสุดคงที่เท่ากับ 1 จำนวน 4 สหกรณ์ คิดเป็น 4.35% ในภาพรวมมีค่าประสิทธิภาพโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.691 ในส่วนตามตัวแบบผลตอบแทนต่อขนาดผันแปร (VRS) มีสหกรณ์ที่มีค่าประสิทธิภาพสูงสุดคงที่เท่ากับ 1 จำนวน 9 คิดเป็น 9.78% ในภาพรวมมีค่าประสิทธิภาพโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.776 โดยจากปี 2554 – 2563 จำนวนสหกรณ์ที่มีประสิทธิภาพมีแนวโน้มลดลง การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในผลิตภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ โดยใช้ดัชนี Malmquist พบว่า โดยภาพรวมระหว่างปี 2554 - 2563 สหกรณ์ออมทรัพย์ครูในประเทศไทยมีผลิตภาพโดยรวมเฉลี่ยสูงขึ้นร้อยละ 12.30 เมื่อเทียบกับระดับผลิตภาพในปีฐานในปี 2554

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพเชิงเทคนิค, ประสิทธิภาพสหกรณ์, สหกรณ์ออมทรัพย์ครู

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปัญหาภาระหนี้สินของครูทั่วประเทศ นับเป็นปัญหาที่ทุกรัฐบาลเมื่อเข้ามาบริหารประเทศจะให้ความสนใจมาโดยตลอด แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้สำเร็จ ซึ่งจำนวนภาระหนี้ครูสูงขึ้นแต่สวนทางกับอายุงานที่ลดลง โดยแหล่งเงินกู้ที่สำคัญของครูทั่วประเทศมาจากหลายแหล่ง อันได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์ ธนาคารออมสิน สินเชื่อโครงการกองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ช่วยเพื่อนครูและบุคลากรทางการศึกษาฯ โครงการเงินกู้ ช.พ.ค. ต่างๆ บัตรเครดิต และการกู้ยืมหนี้นอกระบบ (สิรัลยา จิตอุดมวัฒนา, 2559) โดยเจ้าหนี้รายใหญ่ที่สุด คือ สหกรณ์ออมทรัพย์ครู คิดเป็นร้อยละ 64 การแก้ไขปัญหาหนี้ครูจึงมีความสำคัญและเป็นวาระที่ต้องแก้ไขเร่งด่วน โดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1) เงินเดือนที่ครูได้รับหลังจากการหักชำระหนี้ในแต่ละเดือน (Residual Income) เหลือไม่เพียงพอสำหรับใช้ดำรงชีพ 2) ครูยังมีภาระที่ต้องจ่ายหนี้ต่ออีกหลายปี แม้เกษียณอายุราชการแล้ว และ 3) มีครูทั้งส่วนของผู้กู้และผู้ค้ำประกัน ที่กำลังถูกเจ้าหนี้ฟ้องร้องดำเนินคดี (สำนักข่าวอิศรา, 2564)

สหกรณ์ทำหน้าที่เป็นตัวกลางทางการเงินแบบหนึ่งที่มีหน้าที่จับคู่ความต้องการระหว่างสมาชิกที่มีเงินเหลือกับสมาชิกที่มีต้องการเงินทุนเข้าด้วยกัน โดยระดมเงินฝากและค่าหุ้นจากสมาชิกและนำมาปล่อยกู้ให้สมาชิกอีกกลุ่มหนึ่งต่อ โดยคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่สูงกว่าเงินรับฝาก และสมาชิกจะได้รับผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ยเงินฝากและเงินปันผล ซึ่งสหกรณ์

จะแสวงหาผลกำไรจากส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยเงินรับฝากและดอกเบี้ยเงินให้กู้ ทำให้ลักษณะการดำเนินงานดังกล่าวเทียบเคียงได้กับธุรกิจการเงิน ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญหนึ่งของธุรกิจการเงิน คือ การได้รับความเชื่อมั่นจากสาธารณชน หากประชาชนขาดความเชื่อมั่นในสถาบันการเงินและไถ่ถอนเงินฝากในเวลาเดียวกันอาจนำไปสู่วิกฤตทางการเงินได้ (ศิริวรรณ อัศววงศ์เสถียร, กันตภณ ศรีชาติ และรัฐศาสตร์ หนูดำ, 2560) สหกรณ์ออมทรัพย์ครูเป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ในหน่วยงานราชการประเภทหนึ่ง โดยสมาชิกคือครูและบุคลากรทางการศึกษาทั่วประเทศ ดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางด้านเศรษฐกิจ ถือเป็นสถาบันการเงินที่ส่งเสริมให้บุคคลที่เป็นสมาชิกรู้จักประหยัดอดออม และยังสามารถบริหารเงินให้กับสมาชิก อีกทั้งยังให้สมาชิกกู้เงินเพื่อใช้จ่ายเมื่อมีความจำเป็น เพื่อเป็นการยกระดับความเป็นอยู่ของครูให้ดีขึ้น ทั้งนี้สหกรณ์จะสามารถช่วยเหลือสมาชิกอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้นสหกรณ์ต้องมีประสิทธิภาพเพียงพอในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสหกรณ์ เพราะหากสหกรณ์ดำเนินงานโดยขาดประสิทธิภาพจะส่งผลกระทบต่อสมาชิก และไม่สามารถช่วยเหลือสมาชิกได้ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งประสิทธิภาพของสหกรณ์ประเมินได้จากสหกรณ์ที่ใช้ปัจจัยการผลิตที่กำหนดแล้วดำเนินงานให้ได้ผลผลิตที่เหมาะสม (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2564)

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาและวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู และวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในผลิตภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ ตามแนวคิดประสิทธิภาพเชิงเปรียบเทียบในการประมาณค่าคะแนนประสิทธิภาพ โดยใช้ข้อมูลจากงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในภาวะที่ครูเป็นหนี้ เพื่อช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาภาระหนี้สินให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงผลิตภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2554-2563

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาและวิเคราะห์ประสิทธิภาพของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในประเทศไทย โดยรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิแบบ Panel Data โดยรวบรวมจากสหกรณ์ออมทรัพย์ครูทั้งหมดเพียง 92 แห่งจาก ทั้งหมด 117 แห่ง ในช่วงเวลาปี 2554 – 2563 เนื่องจากในช่วงระหว่างปีที่รวบรวมข้อมูลมีสหกรณ์บางแห่งยกเลิกกิจการหรือมีบางสหกรณ์ที่ไม่สามารถหาข้อมูลได้ครบถ้วน ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ สหกรณ์ออมทรัพย์ครูในประเทศไทยที่ดำเนินงานปกติตามข้อมูลจากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2563 จำนวน 117 แห่ง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ สหกรณ์ที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วนและสามารถนำมาวิเคราะห์ได้จำนวน 92 แห่ง ที่ข้อมูลการเงินผ่านการตรวจสอบความถูกต้องของบัญชีและรับรองงบการเงินจากปี 2554 ถึงปี 2563 จากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ได้ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2563 โดยแบ่งตามสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็น 6 ภาค ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ภูมิภาค	จำนวนสหกรณ์ตัวอย่าง	จำนวนสหกรณ์ทั้งหมด	คิดเป็นร้อยละ
ภาคเหนือ	21	25	84
ภาคกลาง	12	16	75
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	25	40	62.5
ภาคตะวันออก	10	11	90.91
ภาคตะวันตก	10	10	100
ภาคใต้	14	15	93.33
รวม	**92**	**117**	**78.63**

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางเทคนิคของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในประเทศไทย ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการวัดประสิทธิภาพการดำเนินงานโดยวิธี Data Envelopment Analysis (DEA) ที่เป็นแบบจำลองคณิตศาสตร์สำหรับประเมินประสิทธิภาพของหน่วยผลิต n หน่วย ที่เรียกว่า หน่วยตัดสินใจ (Decision Making Unit : DMU) โดยที่หน่วยตัดสินใจแต่ละหน่วยจะใช้ปัจจัยนำเข้า m ชนิด เพื่อผลิตผลผลิต s ชนิด ภายใต้ตัวแบบ BCC ทางด้านปัจจัยผลผลิต (Output-Oriented) ที่ถูกนำเสนอโดย Banker Charnes and Cooper (1984) และได้เลือกตัวแปรปัจจัยนำเข้าและปัจจัยผลผลิตในแนวทางการมองว่าสหกรณ์เป็นตัวกลางทางการเงิน (Intermediation Approach) ระหว่างผู้ฝากเงินกับผู้กู้เงิน และสามารถกำหนดตัวแปรปัจจัยนำเข้าและปัจจัยผลผลิตเพื่อนำมาคำนวณคะแนนประสิทธิภาพ โดยปัจจัยการผลิตประกอบด้วย เงินรับฝากจากสมาชิก ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และทุนของสหกรณ์ ปัจจัยผลผลิต ประกอบด้วย ลูกหนี้เงินให้กู้สุทธิ รายได้ทั้งสิ้น และเงินลงทุนทั้งสิ้น ซึ่งในการประเมินประสิทธิภาพของสหกรณ์ที่ q (DMUq) มีรายละเอียดแบบจำลองดังนี้

$$max\, z = \Sigma_{k=1}^{s} w_k y_{kj} - \omega$$

ภายใต้ข้อจำกัด

$$\Sigma_{k=1}^{s} w_k y_{kj} - \Sigma_{i=1}^{m} v_i x_{ij} - \omega \leq \theta \,, \forall_j \;\; (j = 1, 2, \ldots, n)$$

$$\Sigma_{i=1}^{I} w_k y_{kj} = 1$$

$$v_i,\, w_k \geq \varepsilon > 0 \;\; (i=1,2,\ldots,m) \text{ และ } (k=1,2,\ldots,s)$$

เมื่อ z แทนคะแนนประสิทธิภาพการดำเนินงาน

x_{ij} แทนปัจจัยนำเข้าที่ i จากสหกรณ์ที่ j

y_{kj} แทนปัจจัยผลผลิตที่ k จากสหกรณ์ที่ j

v_i แทนค่าถ่วงน้ำหนักของปัจจัยนำเข้าที่ i

w_k แทนค่าถ่วงน้ำหนักของปัจจัยผลผลิตที่ r

ω แทนค่าการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยนำเข้าหรือปัจจัยผลผลิต

j คือ ลำดับของสหกรณ์ออมทรัพย์ครู

i คือ ลำดับของปัจจัยนำเข้า โดย i = 1 ค่า x เป็นเงินรับฝากจากสมาชิก
i = 2 ค่า x เป็นค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น
i = 3 ค่า x เป็นทุนของสหกรณ์

k คือ ลำดับของปัจจัยผลผลิต โดย k = 1 ค่า y เป็นลูกหนี้เงินให้กู้สุทธิ
k = 2 ค่า y เป็นรายได้ทั้งสิ้น
k = 3 ค่า y เป็นเงินลงทุนทั้งสิ้น

m แทนจำนวนปัจจัยนำเข้า

s แทนจำนวนปัจจัยผลผลิต

n แทนจำนวนสหกรณ์

โดยตัวแบบ BCC มีการเพิ่มตัวแปร ω ซึ่งมูลค่าของ ω ที่เหมาะสมจะถูกใช้เป็น เครื่องมือในการกำหนดลักษณะผลได้ต่อขนาดของ DMU โดยจากตัวแบบสามารถหาค่าการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยในแต่ละสหกรณ์ และค่าของ ω สามารถอธิบายได้ดังนี้คือ

1) การผลิตจะมีลักษณะผลได้ต่อขนาดเพิ่มขึ้น (Increasing Returns to Scale: IRTS) ก็ต่อเมื่อ $\omega < 0$ (สำหรับค่าที่เหมาะสมทุกค่า)

2) การผลิตจะมีลักษณะผลได้ต่อขนาดลดลง (Decreasing Returns to Scale: DRTS) ก็ต่อเมื่อ $\omega > 0$ (สำหรับค่าที่เหมาะสมทุกค่า)

3) การผลิตจะมีลักษณะผลได้ต่อขนาดคงที่ (Constant Returns to Scale: CRTS) ก็ต่อเมื่อ $\omega = 0$ (สำหรับค่าที่เหมาะสมอย่างน้อย 1 ค่า)

การศึกษาและวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในผลิตภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2554 – 2563 ได้ใช้ดัชนี Malmquist (Malmquist Index) ซึ่งเป็นวิธีการที่ถูกนำเสนอเป็นครั้งแรก โดย Caves, Christensen และ Diewert (1982) ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้ฟังก์ชันระยะทาง (Distance function) เข้ากับแนวคิดในการวัดประสิทธิภาพเชิงเทคนิค โดยการเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพโดยรวม (Total efficiency change: TEC) จะประกอบไปด้วยการเปลี่ยนแปลงในประสิทธิภาพ (Shift in efficiency: SIE) ซึ่งอาจจะเป็นการใช้แหล่งเงินทุนจากภายนอกมากขึ้น หรือการออกผลิตภัณฑ์เงินกู้ต่าง ๆ ให้กับสมาชิกที่หลากหลายขึ้น และประสิทธิภาพของหน่วยตัดสินใจ (Catching up in efficiency: CIE) ณ เวลาที่ t ถึงเวลาที่ s

$$TEC_{t,s} = CIE_{t,s} \times SIE_{t,s}$$

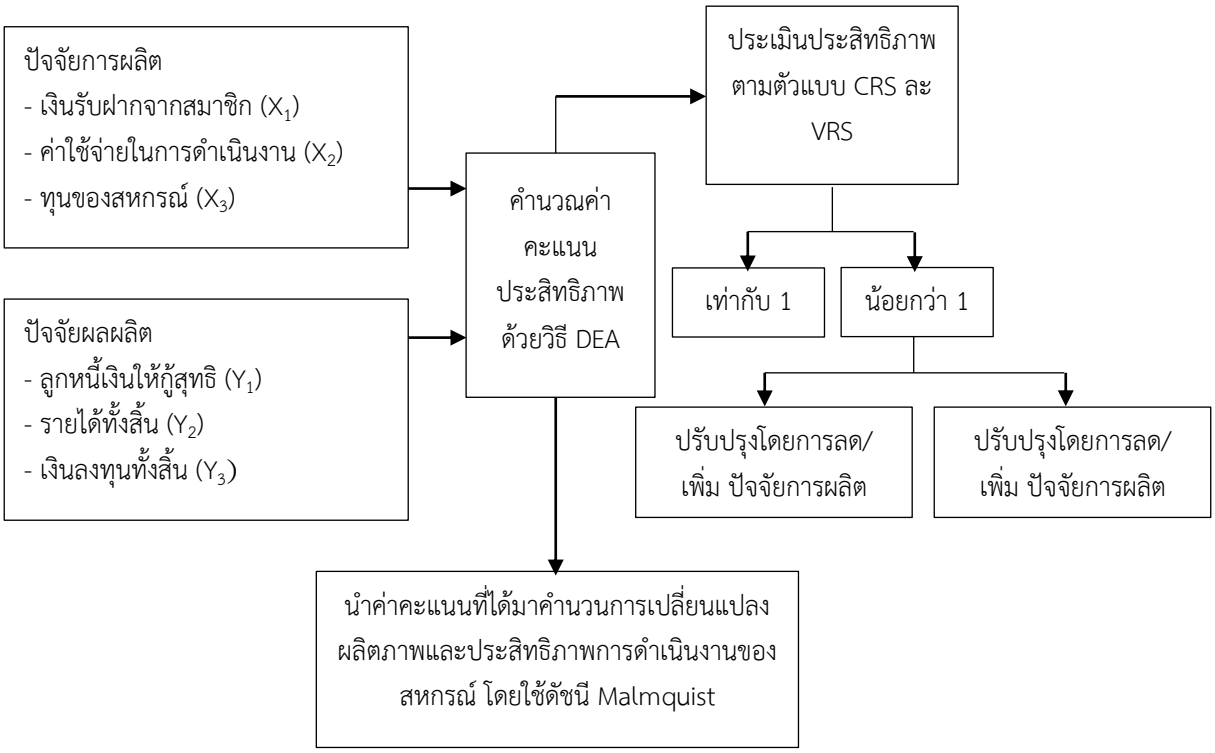
$$= \frac{d_t(y_t, x_t)}{d_s(y_s, x_s)} \times \left[\frac{d_s(y_t, x_t)}{d_t(y_t, x_t)} \times \frac{d_t(y_s, x_s)}{d_t(y_s, x_s)} \right]^{\frac{1}{2}}$$

โดยแทนที่ฟังก์ชันระยะทางในช่วงเวลา t โดยใช้เทคโนโลยีของช่วงเวลา s อัตราส่วนนอกวงเล็บใหญ่ หมายถึง Catching up in efficiency ระหว่างช่วงเวลา s ถึงช่วงเวลา t และในส่วนของ Shift in efficiency สามารถวัดได้จากอัตราส่วนในวงเล็บใหญ่ ซึ่งหมายถึงค่าเฉลี่ยเรขาคณิต ของการเปลี่ยนแปลงในเทคโนโลยีหรือสภาพแวดล้อมในการผลิตระหว่างช่วงเวลา หากค่า $TEC_{t,s} > 1$ จะแสดงให้เห็นถึง การเจริญเติบโตของผลิตภาพโดยรวม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิที่ใช้ในการวิจัยจากรายงานข้อมูลสารสนเทศทางการเงินและผลการดำเนินงานประจำปีของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในประเทศไทย จากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ระหว่างปี 2554 – 2563 และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวบรวมจากเอกสารวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลตามเว็บไซต์ต่างๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์ประสิทธิภาพเชิงเทคนิคของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในประเทศไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. การวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในประเทศไทย

ในการวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในประเทศไทย ใช้ข้อมูลจากสหกรณ์ออมทรัพย์ครูตัวอย่าง 92 แห่ง ระหว่างปีพ.ศ. 2554 – 2563 จำนวน 10 ปี มาทำการวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางเทคนิคโดยมีตัวแปรปัจจัยนำเข้า ประกอบไปด้วย 1) เงินรับฝากจากสมาชิก 2) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน 3) ทุนของสหกรณ์ และตัวแปรปัจจัยผลผลิต ประกอบไปด้วย 1) ลูกหนี้เงินให้กู้ทั้งสิ้น 2) รายได้ทั้งสิ้น 3) เงินลงทุนทั้งสิ้น โดยในการคำนวณค่าคะแนนประสิทธิภาพ แบ่งเป็น 2 กรณี คือ การำภายใต้สมมติฐานของผลได้ต่อขนาดคงที่ (CRS) และการคำนวณภายใต้สมมติฐานผลได้ต่อขนาดแปรผัน (VRS) ซึ่งผลการวิเคราะห์ ได้แสดงไว้ในภาพที่ 2

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
crs	0.725	0.684	0.675	0.659	0.690	0.659	0.690	0.681	0.721	0.724
vrs	0.778	0.765	0.761	0.761	0.778	0.735	0.754	0.758	0.790	0.780

ภาพที่ 2 ค่าคะแนนประสิทธิภาพโดยเฉลี่ยจากตัวแบบ CRS และตัวแบบ VRS ปี 2554-2563

ผลการวิเคราะห์ตามตัวแบบ CRS พบว่าจากกลุ่มตัวอย่าง 92 สหกรณ์ มีสหกรณ์ที่ตลอดระยะเวลา 10 ปี มีค่าประสิทธิภาพสูงสุดคงที่เท่ากับ 1 จำนวน 4 คิดเป็นร้อยละ 4.35 และมีค่าประสิทธิภาพน้อยกว่า 1 จำนวน 88 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 95.65 และในภาพรวมของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในประเทศไทยมีค่าประสิทธิภาพโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 69.1

ผลการวิเคราะห์ตามตัวแบบ VRS พบว่าจากกลุ่มตัวอย่าง 92 สหกรณ์ มีสหกรณ์ที่ตลอดระยะเวลา 10 ปี มีค่าประสิทธิภาพสูงสุดคงที่เท่ากับ 1 จำนวน 9 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 9.78 และมีค่าประสิทธิภาพน้อยกว่า 1 จำนวน 83 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 90.22 และในภาพรวมของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในประเทศไทยมีค่าประสิทธิภาพโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 77.6

จากภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์ตามตัวแบบ CRS มีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 69.1 โดยในภาพรวมแนวโน้มมีค่าลดลงและกลับมาเพิ่มขึ้นในระดับที่ใกล้เคียงจุดเดิมในปี 2563 ผลการวิเคราะห์ตามตัวแบบ VRS มีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 77.6 โดยในภาพรวแนวโน้มมีค่าลดลงและกลับมาเพิ่มขึ้นในระดับที่ใกล้เคียงจุดเดิมในปี 2563 แสดงให้เห็นว่า การดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในประเทศไทย ในช่วง 10 ปีดังกล่าว มีค่าประสิทธิภาพใกล้เคียงกัน แต่ค่าประสิทธิภาพโดยเฉลี่ยตามตัวแบบ CRS น้อยกว่าตัวแบบ VRS

จากผลการวิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพภายใต้ตัวแบบ CRS และตัวแบบ VRS ระหว่างปี 2554-2563 สามารถวิเคราะห์ประสิทธิภาพด้านขนาดจะสามารถวัดความสามารถในการผลิตของสหกรณ์ เมื่อเปรียบเทียบกับสหกรณ์ที่มีการดำเนินงานดีที่สุด ซึ่งจะทำให้ทราบว่าสหกรณ์มีขนาดใหญ่เกินไป หรือเล็กเกินไป เมื่อเทียบกับสหกรณ์ที่มีการดำเนินงานดีที่สุด โดยพิจารณาได้ 3 แนวทาง ดังนี้

สหกรณ์ที่มีผลตอบแทนต่อขนาดคงที่ (Constant Returns to Scale: CRTS) ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่มีประสิทธิภาพด้านขนาด โดยเป็นสหกรณ์ที่สามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่เท่ากับการเพิ่มปัจจัยการผลิตทางเศรษฐศาสตร์ที่ก่อให้เกิดรายได้ และอยู่ในจุดที่เหมาะสม และมีค่าประสิทธิภาพด้านขนาดเท่ากับ 1 โดยในแต่ละปีมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง จากปี 2554 มีจำนวน 29 แห่ง เหลือในปี 2563 เพียง 14 แห่ง ซึ่งลดลงคิดเป็นร้อยละ51.72

สหกรณ์ที่มีผลตอบแทนต่อขนาดเพิ่มขึ้น (Increasing Returns to Scale: IRTS) ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่ไม่มีประสิทธิภาพด้านขนาด สหกรณ์ในกลุ่มนี้สามารถสร้างรายได้เพิ่มในสัดส่วนที่มากกว่าการเพิ่มปัจจัยการผลิตที่ก่อให้เกิดรายได้ ซึ่งสหกรณ์กลุ่มนี้สามารถเพิ่มขนาดการดำเนินงานได้อีก โดยการเพิ่มปัจจัยการผลิตให้มากขึ้น

สหกรณ์ที่มีผลตอบแทนต่อขนาดลดลง (Decreasing Returns to Scale: DRTS) ซึ่งเป็นสหกรณ์ที่ไม่มีประสิทธิภาพด้านขนาด ซึ่งสหกรณ์ในกลุ่มนี้สามารถสร้างรายได้เพิ่มในสัดส่วนที่น้อยกว่าการเพิ่มปัจจัยการผลิตที่ก่อให้เกิดรายได้ ควรมีการปรับลดปัจจัยการผลิตเพื่อให้เหมาะสมกับรายได้ ในภาพรวมมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากปี 2554 มีจำนวน 60 แห่ง เพิ่มขึ้นมาเป็น 76 แห่งในปี 2563 ซึ่งเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 26.67

ซึ่งผลจากตัวแบบ CRS และ VRS ที่ได้คำนวณในข้างต้น สามารถสรุปจำนวนสหกรณ์ตามแนวทางการพิจารณาผลตอบแทนต่อขนาดได้ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนสหกรณ์ตามการวิเคราะห์ตามแนวทางผลตอบแทนต่อขนาด ปีพ.ศ. 2554-2563

ปี	CRTS	IRTS	DRTS	รวม
2554	29	3	60	92
2555	18	5	69	92
2556	19	8	65	92
2557	13	3	76	92
2558	13	10	69	92

ตารางที่ 2 จำนวนสหกรณ์ตามการวิเคราะห์ตามแนวทางผลตอบแทนต่อขนาด ปีพ.ศ. 2554-2563 (ต่อ)

ปี	CRTS	IRTS	DRTS	รวม
2559	15	9	68	92
2560	30	4	58	92
2561	21	2	69	92
2562	17	2	73	92
2563	14	2	76	92

จากตารางที่ 2 พบว่า สหกรณ์ที่มีผลได้ต่อขนาดคงที่ มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง มีเพียงปี 2560-2561 ที่เพิ่มขึ้นสูงกว่าปีใกล้เคียง สหกรณ์ที่มีผลได้ต่อขนาดเพิ่มขึ้น มีจำนวนน้อยมากในแต่ละปี โดยเฉลี่ยมีเพียงไม่ถึงร้อยละ 5 จากจำนวนสหกรณ์ตัวอย่าง สหกรณ์ที่มีผลได้ต่อขนาดลดลง มีความผันผวนในแต่ละปี ในภาพรวมมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยคิดเป็นจำนวนสหกรณ์ประมาณร้อยละ 75 จากจำนวนสหกรณ์ตัวอย่าง

2. การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในผลิตภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2554-2563

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในผลิตภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในประเทศไทย ระหว่างปีพ.ศ. 2554–2563 นั้น สามารถคำนวณได้จากการใช้แบบจำลอง Malmquist Productivity Index (MPI) ซึ่งผลิตภาพโดยรวมจะประกอบไปด้วย 2 ส่วน ได้แก่ การปรับปรุงประสิทธิภาพ (Catch-up Effect) และการปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีหรือสภาพแวดล้อมในการผลิต (Frontier-Shift) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปลี่ยนแปลงในผลิตภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2554–2563

ปี	Catch-up	Frontier	MAlmquist
2554-2555	0.945	1.124	1.062
2555-2556	0.974	1.047	1.020
2556-2557	1.001	1.293	1.294
2557-2558	1.071	0.950	1.097
2558-2559	1.057	0.995	1.052
2559-2560	1.026	1.184	1.215
2560-2561	0.828	1.271	1.052
2561-2562	1.001	1.296	1.297
2562-2563	1.301	0.723	0.941
Average	**1.0227**	**1.0981**	**1.1230**
Max	**1.301**	**1.296**	**1.297**
Min	**0.828**	**0.723**	**0.941**
S.D.	**0.1266**	**0.1907**	**0.1295**

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่าระหว่างปีพ.ศ. 2554-2563 โดยภาพรวมแล้วสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในประเทศไทยมีผลิตภาพโดยรวมมีความผันผวนตลอดระยะเวลา 10 ปี และในปี 2563 มีค่าดัชนีเท่ากับร้อยละ 94.1 ซึ่งต่ำกว่าปีฐาน เมื่อเทียบกับระดับผลิตภาพในปีฐานที่ทำการเปรียบเทียบคือ ในปี พ.ศ. 2554 โดยจำแนกออกเป็นประสิทธิภาพในการพัฒนาหน่วยผลิตเอง (Catch-up) ร้อยละ 2.27 และสภาพแวดล้อมในการดำเนินงานโดยรวม (Frontier-Shift) อยู่ที่ระดับร้อยละ 9.81

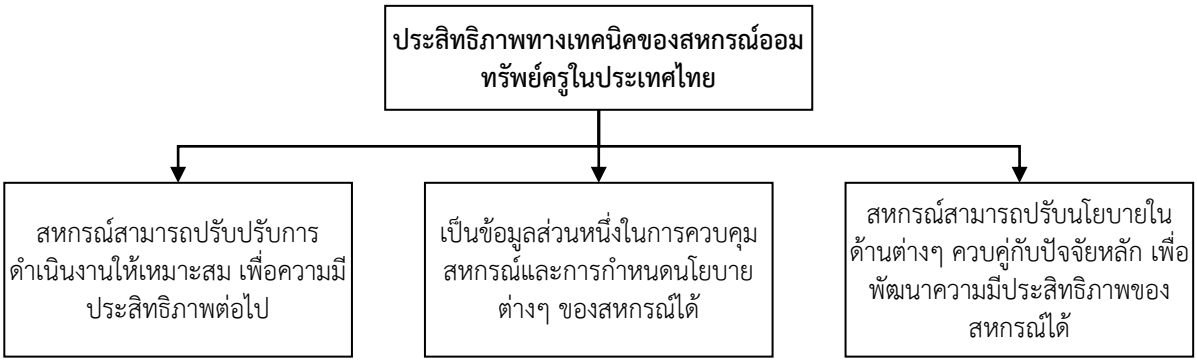
อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในประเทศไทยตามตัวแบบผลตอบแทนต่อขนาดคงที่ (CRS) จากกลุ่มตัวอย่าง 92 สหกรณ์ ในภาพรวมทั้งตามตัวแบบ CRS และ VRS แนวโน้มมีค่าลดลงและกลับมาเพิ่มขึ้นในระดับที่ใกล้เคียงระดับเดิมในปี และมีประสิทธิภาพการดำเนินงานใกล้เคียงกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะตัวแบบ CRS อยู่ภายใต้ข้อสมมติผลตอบแทนคงที่ ดังนั้น การจะใช้ตัวแบบ CRS ได้อย่างมีประสิทธิภาพทุกๆ สหกรณ์ต้องมีการดำเนินงาน ณ ระดับที่เหมาะสม หากสหกรณ์ไม่สามารถดำเนินงานในระดับที่เหมาะสมได้ ค่าคะแนนที่ได้จากตัวแบบ CRS จึงไม่เท่ากับค่าที่ได้จากตัวแบบ VRS ที่มีการเพิ่มตัวแปร ซึ่งเป็นตัวแปรที่แทนค่าการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยนำเข้าหรือปัจจัยผลผลิต โดยจะหาค่าการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยดังกล่าวในแต่ละสหกรณ์ เมื่อสหกรณ์ไม่ได้อยู่ในการดำเนินงาน ณ ระดับที่เหมาะสมได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสพชัย พสุนนท์ (2558) ศึกษาการประเมินสมรรถนะและประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์: กรณีศึกษาสหกรณ์ออมทรัพย์สถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เมื่อประเมินความมีประสิทธิภาพของสหกรณ์ ตามแบบ CRS และ VRS จะมีประสิทธิภาพการดำเนินงานใกล้เคียงกัน

ผลจากการวิจัย การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในผลิตภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2554 – 2563 พบว่า โดยภาพรวมสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในประเทศไทยมีผลิตภาพโดยรวมเฉลี่ยสูงขึ้นร้อยละ 12.30 และเมื่อเทียบกับระดับผลิตภาพในปีฐานที่ทำการเปรียบเทียบคือ ในปี พ.ศ. 2554 โดยจำแนกออกเป็นประสิทธิภาพในการพัฒนาหน่วยผลิตเอง (Catch-up) อยู่ที่ระดับร้อยละ 102.27 และสภาพแวดล้อมในการดำเนินงานโดยรวม (Frontier-Shift) อยู่ที่ระดับร้อยละ 109.81 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสหกรณ์สามารถบริหารและพัฒนาสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ รวมไปถึงปรับตัวสหกรณ์ให้เข้ากับสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีต่างๆ จึงทำให้ผลิตภาพโดยรวมปรับตัวสูงขึ้นเมื่อเทียบกับปีฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของณคุณ ธรณีนิติญาณ (2563) ศึกษาการวัดประสิทธิภาพทางเทคนิคของสหกร์ออมทรัพย์ และสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนในประเทศไทย พบว่าผลิตภาพโดยรวมของสหกรณ์ออมทรัพย์ระหว่างปี 2556 ถึง 2560 มีค่าสูงขึ้นร้อยละ 38.79 ในขณะที่สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนมีผลิตภาพโดยรวมต่ำลงร้อยละ 12.83

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษา การวิเคราะห์ประสิทธิภาพทางเทคนิคของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในประเทศไทย สามารถจำแนกองค์ความรู้ใหม่ ได้ดังนี้

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่

1. จากการวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในประเทศไทยทำให้ทราบถึงความมีประสิทธิภาพของสหกรณ์ และการวิเคราะห์ประสิทธิภาพด้านขนาดจะสามารถวัดความสามารถในการผลิตของสหกรณ์เมื่อเปรียบเทียบกับสหกรณ์ที่มีการดำเนินงานดีที่สุด จะทำให้ทราบว่าสหกรณ์มีขนาดใหญ่เกินไป หรือเล็กเกินไป เพื่อให้สหกรณ์สามารถปรับปรับการดำเนินงานให้เหมาะสมเพื่อความมีประสิทธิภาพต่อไป

2. จากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในผลิตภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ทำให้ทราบว่าในแต่ละปีการเปลี่ยนแปลงในผลิตภาพของสหกรณ์มีผลมาจากประสิทธิภาพในการพัฒนาหน่วยผลิตเอง หรือจากสภาพแวดล้อมในความทำงานของสหกรณ์ เพื่อพิจารณาว่าสหกรณ์มีความอ่อนไหวต่อปัจจัยแวดล้อมอย่างไร ซึ่งอาจจะเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งในการควบคุมสหกรณ์และการกำหนดนโยบายต่างๆ ของสหกรณ์ได้

สรุปผลการวิจัย

การวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในประเทศไทย ผลการวิเคราะห์ตามตัวแบบ CRS พบว่า จากกลุ่มตัวอย่าง 92 สหกรณ์ สหกรณ์ออมทรัพย์ครูในประเทศไทยมีค่าประสิทธิภาพโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 69.1 ในทำนองเดียวกันผลการวิเคราะห์ตามตัวแบบ VRS มีค่าประสิทธิภาพโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 77.6 โดยในภาพรวมทั้งตามแบบ CRS และ VRS มีประสิทธิภาพการดำเนินงานใกล้เคียงกันและมีแนวโน้มสูงขึ้น การเปลี่ยนแปลงในผลิตภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2554 – 2563 โดยภาพรวมสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในประเทศไทยมีผลิตภาพโดยรวมเฉลี่ยสูงขึ้นทั้งนี้อาจเป็นเพราะสหกรณ์สามารถบริหารและพัฒนาสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ รวมไปถึงปรับตัวสหกรณ์ให้เข้ากับสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากการวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในประเทศไทย ทำให้ทราบว่าสหกรณ์มีขนาดใหญ่เกินไป หรือเล็กเกินไป ยังมีสหกรณ์บางสหกรณ์ที่ยังต้องปรับปรุงประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

1.2 สหกรณ์ควรใช้ปัจจัยการผลิตและปัจจัยผลผลิตให้พอดีและต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการศึกษาประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในประเทศไทยโดยใช้วิธี Data Envelopment Analysis: DEA สามารถเลือกตัวแปรในการศึกษาที่เป็นปัจจัยชี้วัดในการดำเนินงานอย่างอื่นได้ เพื่อสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการเลือกตัวแปรที่เป็นปัจจัยชี้วัดที่ต่างกัน และให้สอดคล้องกับลักษณะการดำเนินงานของสหกรณ์

2.2 การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพ สามารถเลือกปัจจัยอื่นๆ นอกเหนือจากงานวิจัยในครั้งนี้ที่อาจส่งผลกระทบต่อค่าคะแนนประสิทธิภาพเพื่อศึกษาต่อว่ายังมีปัจจัยอื่นๆ นอกเหนือจากนี้ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานอีกหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2559). *รายงานผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์*. สืบค้น 26 กันยายน 2565. จาก https://www.cad.go.th/ewtadmin/ewt/statistic/download/report_info/59/save_2_59.pdf.

กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2564). *สหกรณ์ออมทรัพย์*. สืบค้น 26 กันยายน 2565. จาก https://www.cpd.go.th/knowledge/general-coop/item/1741-coop-type.html#save.

ฉลิมพร อภิชนาพงศ์. (2545). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกำไรของสหกรณ์ออมทรัพย์* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ณคุณ ธรณีนิติญาณ. (2563). *การวัดประสิทธิภาพทางเทคนิคของสหกรณ์สหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์ เครดิตยูเนี่ยนในประเทศไทย*. *วารสารบริหารธุรกิจ, 43*(168), 38-57.

ประสพชัย พสุนนท์. (2558). *การประเมินสมรรถนะและประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์: กรณีศึกษาสหกรณ์ออมทรัพย์สถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร*. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).

ศิริวรรณ อัศววงศ์เสถียร, กันตภณ ศรีชาติ และ รัฐศาสตร์ หนูดำ. (2560). ความเสี่ยงของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์กับแนวทางการปฏิรูปการกำกับดูแล. *FOCUSED AND QUICK, 114*, 1-20.

สิรัลยา จิตอุดมวัฒนา. (2554). *หนี้สินของสมาชิกครูในระบบสหกรณ์*. สืบค้น 26 กันยายน 2565. จาก https://www.cad.go.th/cadweb_org/ewt_news.php?nid=14319.

Banker, R. D., Charnes, A., & Cooper, W. W. (1984). Some models for estimating technical and scale efficiencies in data envelopment analysis. *Management Science, 30*(9), 1078–1092.

Caves, D. W., Christensen, L. R., & Diewert, W. E. (1982). The economic theory of index numbers and the measurement of input, output, and productivity. *Econometrica, 50*(6), 1393–1414.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Factor Affecting for the Selection of Fetal Genetic Abnormalities with NIPS (Non Invasive Prenatal Screening) Technique

Akin Hemadhulin[1*] and Sumalee Pumpinyo[2]

[1] *Master student Program in Business Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*
[2] *Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*
* *Corresponding author. E-mail: akin.h@ku.ac.th*

ABSTRACT

This article aimed to study (1) the demographics of women receiving NIPS, (2) factors that influence parents' decision in choosing NIPS the sample was survey. They were selected by personal information from 350 pregnant women who selected NIPS. The instrument for collecting data was online questionnaire and analysis data by Descriptive statistics and Inferential Statistics. The result of the study found that the demographics of women receiving NIPS, the biggest demographic is pregnant women aged between 31 to 45 years old who, on average, receive NIPS during 12 weeks into their pregnancy. These women are employees of private companies, the person that most influences their decision is themselves. Moreover, the highest level of opinion in the marketing mix factor is the medical service process. And the highest level of opinion of the quality and service factor is Reliability. The top marketing Mix factors that influence their decision are pricing and promotion. The top quality and service factors that influence their decision are tangibility, trust, and credibility.

Keywords: Pregnant Women, Genetic Disorders, Marketing Mix, Prenatal Screening, Non Invasive Prenatal Screening

Received: 10 November 2022;
Revised: 13 February 2023;
Accepted: 19 February 2023

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 2773-9805 (Online)

ปัจจัยของการตัดสินใจเลือกตรวจความผิดปกติทางพันธุกรรมของทารกในครรภ์ด้วยเทคนิค NIPS (Non Invasive Prenatal Screening)

อคิน เหมะธุลิน[1*] และ สุมาลี พุ่มภิญโญ[2]

[1] *นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

[2] *ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: akin.h@ku.ac.th*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ต้องการทราบถึงข้อมูลทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มผู้ที่เลือกตรวจ NIPS (2) ต้องการศึกษาว่าปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตรวจ NIPS การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยมีเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่แบบสอบถามจากหญิงตั้งครรภ์ที่เลือกตรวจ NIPS จำนวน 350 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน ผลการศึกษา พบว่า ประชากรศาสตร์ของกลุ่มผู้เลือกตรวจ NIPS ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิงตั้งครรภ์ที่มีอายุระหว่าง 31-45 ปี เลือกตรวจตอนอายุครรภ์เฉลี่ย 12 สัปดาห์ ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน และผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจต่อการเลือกตรวจ คือ ตนเอง อีกทั้งระดับความคิดเห็นที่มากที่สุดในปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด คือ ด้านกระบวนการให้บริการทางการแพทย์ และระดับความคิดเห็นที่มากที่สุดของปัจจัยคุณภาพและบริการ คือ ความเชื่อถือไว้วางใจ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกตรวจ NIPS ทางด้านส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกตรวจมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านราคาและโปรโมชั่น ส่วนปัจจัยทางด้านคุณภาพและบริการที่ส่งผลต่อการเลือกตรวจมากที่สุด คือ ความเป็นรูปธรรมของบริการ ความน่าเชื่อถือ และการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า

คำสำคัญ: หญิงตั้งครรภ์, ความผิดปกติทางพันธุกรรม, ส่วนประสมทางการตลาด, การตรวจก่อนคลอด, NIPS

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ประเทศไทยมีมีหญิงตั้งครรภ์โดยประมาณปีละ 500,000 คน โดยมีจำนวนคนที่ฝากครรภ์ภายใต้การดูแลของเขตสุขภาพสังกัดกระทรวงสาธารณะสุขอยู่ที่ 252,488 คน และมีการฝากครรภ์ก่อนหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์อยู่ที่ร้อยละ 82.92 (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณะสุข, 2563) โดยสาเหตุหลักของการฝากครรภ์คือ การดูแลการตั้งครรภ์ของสตรีและทารกในครรภ์ ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม เพื่อเฝ้าระวัง ติดตามความผิดปกติที่เกิดขึ้นขณะตั้งครรภ์ รวมทั้งการให้ความรู้และคำแนะนำที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนขณะตั้งครรภ์ โดยมีการนัดตรวจติดตามสุขภาตลอดระยะการตั้งครรภ์เพื่อให้แน่ใจว่าคุณแม่และทารกในครรภ์ยังคงมีสุขภาพดี แข็งแรงตลอดการตั้งครรภ์ หากมีปัญหาหรือสิ่งผิดปกติเกิดขึ้นในระหว่างนั้น คุณแม่จะได้รีบปรึกษาคุณหมอและเข้ารับการรักษาได้ทันท่วงที ซึ่งหญิงมีครรภ์ต้องมีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนด้านโภชนาการ การใช้ยาต่างๆ เพศสัมพันธ์ การเตรียมตัวสำหรับการคลอด และการให้นมบุตร รวมทั้งการวางแผนครอบครัวหลังจากคลอดบุตรแล้ว นอกจากนั้นยังต้องรู้จักสังเกตความผิดปกติของการตั้งครรภ์และอาการเจ็บครรภ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้หญิงมีครรภ์จะได้รับคำแนะนำจากแพทย์หรือพยาบาลเมื่อมาฝากครรภ์ และนอกเหนือจากการดูแลทารกในครรภ์แล้วยังมีการตรวจความผิดปกติทางพันธุกรรมของทารกในครรภ์ก่อนคลอดเพื่อทำการคัดกรองและวินิจฉัยอาการผิดปกติที่จะส่งผลต่อทารกโดยตรง สำหรับในความผิดปกติบางกลุ่มโรคจะส่งผลกระทบที่รุนแรงจนถึงขั้นแท้งของทารกในครรภ์ แต่ในบางกลุ่ม

ของอาการผิดปกติทางพันธุกรรมนั้นทารกในครรภ์จะยังสามารถคลอดออกมาได้แต่จะมีความผิดปกติทางกายภาพจนส่งผลต่อการดำเนินชีวิตรวมไปถึงการมีอายุขัยที่สั้นกว่าปกติซึ่งความผิดปกติในกลุ่มนี้จึงเป็นที่สนใจในทางการแพทย์สำหรับตรวจคัดกรองและวินิจฉัยของทารกในครรภ์โดยโรคที่ได้รับความสนใจและให้ความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ กลุ่มอาการดาวน์ซิ นโดรมในมนุษย์เกิดจากการมีโครโมโซมร่างกายคู่ที่ 21 เกินมา 1 แท่ง ซึ่งกลุ่มอาการนี้จะมีอุบัติการณ์ได้มากกว่ากลุ่มอาการอื่นโดยลักษณะทั่วไปจะมีร่างกายเตี้ย สมองและกล้ามเนื้อเจริญเติบโตช้ากว่าปกติประมาณ 40 เปอร์เซ็นต์ และมีหัวใจที่ผิดปกติอีกทั้งยังสามารถเกิดโรคเกี่ยวกับระบบหายใจได้ง่าย ทำให้บุคคลที่เป็นกลุ่มอาการดาวน์ซินโดรมมีอายุไม่ยืนยาวเหมือนคนปกติ ซึ่งในอดีตจะมีอายุโดยเฉลี่ย 10 ปี แต่ในปัจจุบันความก้าวหน้าทางการแพทย์ช่วยทำให้ระบบภูมิต้านทานโรคดีขึ้น และการใช้ยาปฏิชีวนะทำให้บุคคลที่เป็นโรคนี้สามารถที่จะดำรงชีวิตได้ยาวนานมากขึ้น ซึ่งในปัจจุบัน พบว่า จะมีอายุเฉลี่ย 50 ปี และมีข้อมูลแสดงให้เห็นว่ามารดาที่มีอายุระหว่าง 35-45 ปี มีโอกาสที่จะให้กำเนิดลูกที่เป็นกลุ่มอาการดาวน์ซินโดรมสูงกว่ามารดาที่มีอายุน้อยกว่า ซึ่งกลุ่มอาการดาวน์ซินโดรมนั้นเป็นที่สนใจของสังคมเป็นอย่างมากกว่าในกลุ่มความผิดปกติทางพันธุกรรมอื่นๆ เพราะเด็กที่เกิดจะมีชีวิตรอด แต่ไม่สามารถรักษาให้หายได้ อีกทั้งเป็นที่ยอมรับกันว่าการที่มีสมาชิกในครอบครัวเป็นกลุ่มอาการดาวน์ส่งผลกระทบต่อสมาชิกที่เหลือเป็นอย่างมากและในปัจจุบัน (อลงกลด แทนออมทอง, 2554)

กลุ่มอาการดาวน์ซินโดรมนั้นเป็นกลุ่มโรคที่นานาชาติให้ความสำคัญเป็นอันดับต้นๆ เพราะเป็นกลุ่มโรคที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้แต่จะต้องอยู่ภายใต้การดูแลของครอบครัวอย่างใกล้ชิด เพื่อที่จะให้เด็กเติบโตและใช้ชีวิตร่วมกับคนปกติในสังคมอีกทั้งยังมีผลทางด้านประชากรศาสตร์รวมไปถึงทางเศรษฐกิจทั้งทางบวกและทางลบ ดังนั้นในหลายๆประเทศจึงมีงานวิจัยทางการแพทย์เกี่ยวกับกลุ่มอาการดาวน์ซินโดรมรวมไปถึงการวางแผนทางยุทธศาสตร์เกี่ยวกับระบบสุขภาพของประชากร นโยบาย และมาตรการป้องกันเพื่อลดจำนวนของเด็กที่จะคลอดออกมามีอาการดาวน์ซินโดรม โดยกลุ่มประเทศในโซนยุโรปมีเด็กที่คลอดออกมาเป็นกลุ่มอาการดาวน์ซินโดรมอยู่ประมาณ 17,331 คนต่อปี ในประเทศสหรัฐอเมริกาอยู่ที่ 7,720 คนต่อปี (Mai, Cara T., et al., 2019) และกลุ่มอาการดาวน์ในทารกแรกเกิดในประเทศไทยอยู่ประมาณ 1,700 คนต่อปี สำหรับอัตราการเกิดกลุ่มอาการดาวน์จะสัมพันธ์กับอายุที่เพิ่มขึ้นของมารดาขณะตั้งครรภ์โดยช่วงอายุ 20-34 ปี จะมีความเสี่ยงของการเกิดทารกกลุ่มอาการดาวน์อยู่ที่ 1 ต่อ 600 ถึง 1 ต่อ 800 หากมารดาตั้งครรภ์ในช่วงอายุ 35-39 ปี จะมีความเสี่ยงอยู่ที่ 1 ต่อ 350 และถ้ามารดาตั้งครรภ์ในอายุ 45 ขึ้นไปจะมีความเสี่ยงอยู่ที่ 1 ต่อ 50 (กลุ่มอนามัยแม่และเด็ก สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย, 2553) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความเสี่ยงที่จะเกิดทารกกลุ่มอาการดาวน์ซินโดรมของหญิงตั้งครรภ์ในช่วงอายุต่างๆ

อายุของหญิงขณะตั้งครรภ์ (ปี)	ความเสี่ยงของการเกิดทารกกลุ่มอาการดาวน์ซินโดรม
20-34	1:600 – 1:800
35-39	1:350
40-44	1:100
มากกว่า 45	1:50

ปัจจุบันได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีทางสูตินรีเวชให้มีความก้าวหน้าและแม่นยำมากขึ้นโดยเฉพาะการตรวจความผิดปกติเกี่ยวกับกลุ่มอาการดาวน์ซินโดรม โดยการตรวจดังกล่าวเรียกว่า NIPS (Non-Invasive Prenatal Screening) ให้เป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการตรวจคัดกรองกลุ่มอาการดาวน์ซินโดรมด้วยเทคนิค Next Generation Sequencing (NGS) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่มีความแม่นยำถึง 99.99% อีกทั้งไม่มีความเสี่ยงในการแท้ง เนื่องจากการตรวจด้วยวิธีนี้จะเป็นการเจาะเลือดแม่แล้วนำไปหาสารพันธุกรรมของทารกในครรภ์แล้วใช้ซอฟต์แวร์ที่มีอัลกอริทึมของปัญญาประดิษฐ์ในการวิเคราะห์ว่าทารกในครรภ์นั้นมีความเสี่ยงของกลุ่มอาการดาวน์ซินโดรมหรือไม่ (กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2561)โดยการตรวจคัดกรองด้วยวิธีนี้สามารถตรวจได้ตั้งแต่อายุครรภ์ครบ 10 สัปดาห์เท่านั้นซึ่งถือว่าเป็นการตรวจคัดกรองที่รวดเร็ว แม่นยำ และไม่มีความเสี่ยงในเรื่องการแท้งของทารกในครรภ์อีกทั้งยังเป็นเทคนิคที่ได้รับการยอมรับจากทั่วโลกโดยมีการคาดการณ์ว่าจะมีการเติบโตของตลาดถึง 9.61% ในปี 2030 (Grandview Research, 2021, Online) หรือคิดเป็น

มูลค่ากว่า 3.7 พันล้านดอลลาสหรัฐ จากที่กล่าวข้างต้นที่ว่าปัจจุบันในประเทศไทยมีมีหญิงตั้งครรภ์โดยประมาณปีละ 500,000 คน โดยมีจำนวนคนที่ฝากครรภ์ภายใต้การดูแลของเขตสุขภาพสังกัดกระทรวงสาธารณะสุขอยู่ที่ 252,488 คน และมีการฝากครรภ์ก่อนหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์อยู่ที่ร้อยละ 82.92 ซึ่งคิดเป็นตัวเลขได้ประมาณ 209,363 คนต่อปี แต่ในจำนวนเด็กที่คลอดออกมานั้นมีกลุ่มอาการดาวน์ซินโดรมอยู่ถึง 1,700 คนต่อปี ซึ่งกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวถือว่าเป็นกลุ่มเป้าหมายที่น่าสนใจในการศึกษาปัจจัยของการเลือกตรวจตรวจ NIPS ในประเทศไทย ดังนั้น การทำวิจัยในครั้งนี้จึงต้องการศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการตรวจคัดกรองกลุ่มอาการดาวน์ซินโดรมด้วยวิธี NIPS และนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในเชิงปฏิบัติการในสายงานทางด้านบริการทางการแพทย์ของการตรวจ NIPS นี้ต่อไปรวมถึงสามารถนำโมเดลของการศึกษาครั้งนี้ไปต่อยอดในการศึกษาครั้งต่อไปได้ เช่น นำข้อมูลจากปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ไปหากลุ่มฟตัวอย่างของการตรวจ NIPS ได้อย่างแม่นยำขึ้น เพื่อทำการศึกษาเรื่องที่สนใจในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อข้อมูลทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มผู้ที่เลือกตรวจ NIPS
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตรวจความผิดปกติทางพันธุกรรมของทารกในครรภ์ด้วยเทคนิค NIPS

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงสำรวจ (Survey) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ กลุ่มหญิงตั้งครรภ์ที่เลือกตรวจ NIPS ตามโรงพยาบาลรัฐบาล โรงพยาบาลเอกชน คลินิก หรือช่องทางอื่นๆ ที่เลือกบริการตรวจ NIPS ในประเทศไทยของหญิงตั้งครรภ์ที่มีอายุครรภ์ตั้งแต่ 10 สัปดาห์ขึ้นไป โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากขนาดประชากรของจำนวนหญิงที่ฝากครรภ์ก่อนหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์ ภายใต้การดูแลของเขตสุขภาพสังกัดกระทรวงสาธารณสุขอยู่ที่ 252,488 คน (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณะสุข, 2563) โดยใช้วิธีคำนวณสูตรของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 (ระดับความเชื่อมั่นที่ 95%) และระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้ 5% ซึ่งสูตรในการคำนวณที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

$$n = \chi^2 Np(1-p) / e^2 (N-1) + \chi^2 p (1-p)$$

n = แทนขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = แทนขนาดของประชากร (หญิงที่ฝากครรภ์ก่อนหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์)

χ^2 = ค่าไคสแควร์ที่ df เท่ากับ 1 และระดับความเชื่อมั่น 95%

e = แทนระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

p = สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร

แทนค่า N = 252,488 คน

e = 0.05

χ^2 = 3.841

p = 0.5

จะได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 341.28 คน จากการคำนวณที่ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณจำนวน 341.28 คน ดังนั้นในการสำรวจครั้งนี้ผู้วิจัยจึงทำการเก็บแบบสอบถามทั้งสิ้น 350 คน เพื่อให้เกิดความแม่นยำในการเก็บข้อมูล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามที่เป็นคำถามปลายปิดโดยสร้างจากการทบทวนงานวิจัยในอดีต อีกทั้งยังใช้กลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงของผู้ที่สนใจเลือกตรวจ NIPS ของหญิงตั้งครรภ์ โดยที่แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วนได้แก่ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ อาชีพคู่สมรส รายได้เฉลี่ยรวมของตนเองและคู่สมรสต่อเดือน อายุครรภ์ที่ตรวจ ที่มาของแหล่งข้อมูล และ อิทธิพลในการตัดสินใจเลือกตรวจ โดยมีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับการรักษาและบริการทางการแพทย์ ราคา สถานที่ การส่งเสริมการตลาด บุคลากรในการให้บริการ กระบวนการ และองค์ประกอบทางกายภาพ

โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตรวัดไลเคอร์ท (Likert Scale) ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นสเกลอันตรภาคชั้นที่มี 5 ระดับ (Likert, 1961) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านคุณภาพการบริการ ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับความเป็นรูปธรรมของบริการ ความน่าเชื่อถือ การตอบสนองต่อลูกค้า การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า และความเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการตรวจ NIPS โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตรวัดไลเคอร์ท (Likert Scale) ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นสเกลอันตรภาคชั้นที่มี 5 ระดับเช่นกัน

3. การเก็บรวมรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านเครื่องมือ แบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) ใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2564 – 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2565 รวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งหมด 350 ชุด โดยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงของผู้ที่เลือกตรวจ NIPS

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยหลังจากรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดผู้วิจัยจะทำการแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก และนำแบบสอบถามที่ถูกต้องเรียบร้อยแล้วมาลงรหัส (Coding) เพื่อนำมาประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมทางสถิติมาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามด้วยวิธีการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics Analysis) โดยวิเคราะห์จากการแจกแจงจำนวน (Frequency) การหาค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) อีกทั้งยังวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics Analysis) โดยผู้วิจัยจึงใช้เทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) เป็นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (Y) จำนวน 1 ตัว กับตัวแปรอิสระ (X) ตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป เป็นเทคนิคทางสถิติที่อาศัยความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างตัวแปรมาใช้ในการทำนาย โดยเมื่อทราบค่าตัวแปรหนึ่งก็สามารถทำนายอีกตัวแปรหนึ่งได้สามารถเขียนให้อยู่ในรูปสมการเชิงเส้นตรง ดังนี้

$$\acute{Y} = b_0 + b_1X_1 + b_2X_2 + ... + b_kX_k$$

เมื่อ $\acute{Y}$ คือ คะแนนพยากรณ์ของตัวแปรตาม Y

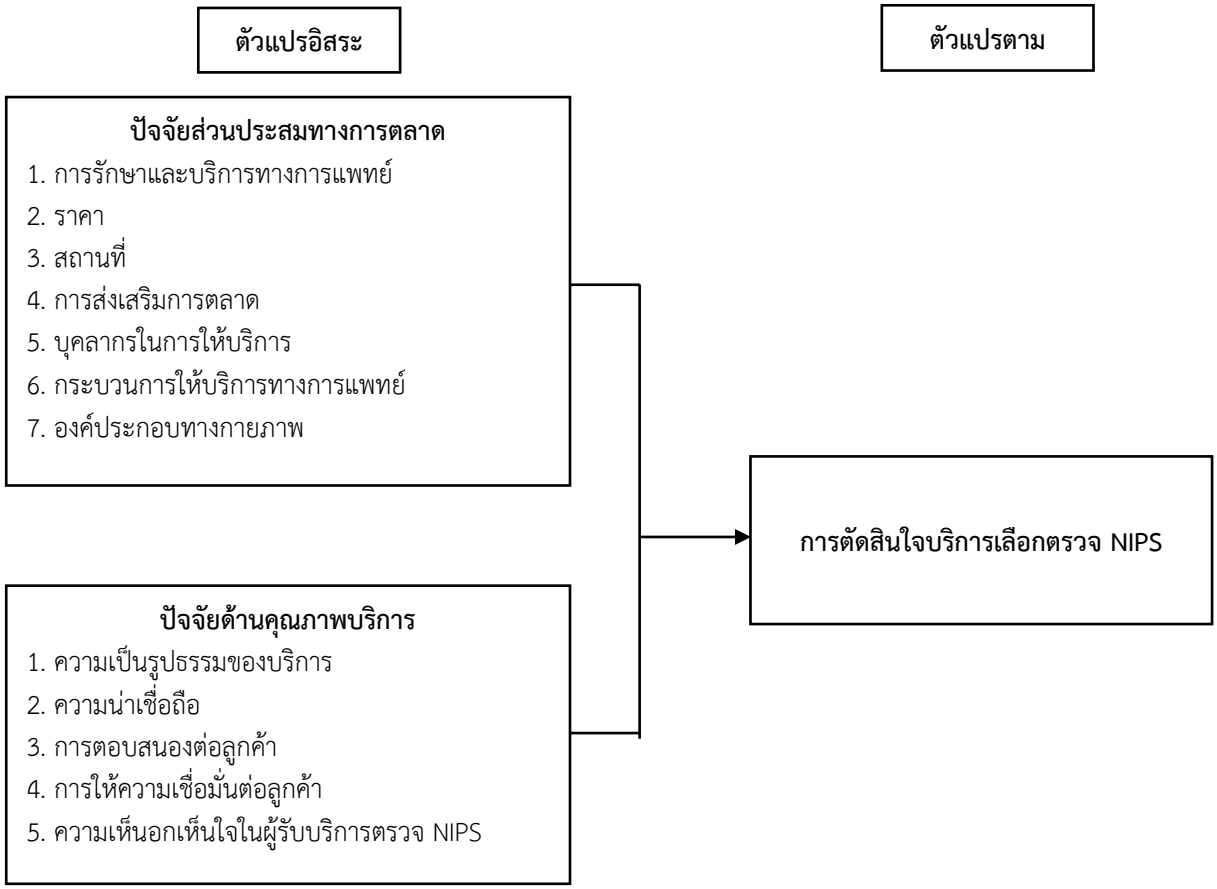
b_0 คือ ค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$b_1,...,b_k$ คือ น้ำหนักคะแนนหรือสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึงตัวที่ k ตามลำดับ

$X0,...,X_k$ คือ คะแนนตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึงตัวที่ k

k คือ จำนวนตัวแปรอิสระ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ข้อมูลทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มผู้ที่เลือกตรวจ NIPS ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ อาชีพคู่สมรส รายได้เฉลี่ยรวมของตนเองและคู่สมรสต่อเดือน อายุครรภ์ที่ตรวจ ที่มาของแหล่งข้อมูล และ อิทธิพลในการตัดสินใจเลือกตรวจ

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างผู้ที่ตัดสินใจเลือกตรวจความผิดปกติทางพันธุกรรมของทารกในครรภ์ด้วยเทคนิค NIPS จำนวน 350 คน สามารถจำแนกข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ออกเป็นด้านต่างๆ ได้แก่ ปัจจัยด้านอายุพบว่าผู้ที่ตัดสินใจเลือกตรวจส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 – 45 ปี มีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ที่ระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีคู่สมรสประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีรายได้รวมเฉลี่ยอยู่ที่ 30,001 – 50,000 บาทต่อเดือน ตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS ตอนมีอายุครรภ์อยู่ที่ 12 สัปดาห์ โดยได้ข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจมาจากแพทย์ผดุงครรภ์ และในการตัดสินใจตรวจนั้นส่วนใหญ่จะตัดสินใจด้วยตนเอง

2. ปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตรวจความผิดปกติทางพันธุกรรมของทารกในครรภ์ด้วยเทคนิค NIPS

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตรวจความผิดปกติทางพันธุกรรมของทารกในครรภ์ด้วยเทคนิค NIPS โดยแบ่งปัจจัยได้ 2 กลุ่มดังนี้

2.1 กลุ่มปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ พบว่าปัจจัยกลุ่มส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกตรวจ NIPS อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ราคา การส่งเสริมการตลาด บุคลากรในการให้บริการ กระบวนการให้บริการ และองค์ประกอบทางกายภาพ โดยที่การส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS มากที่สุด รองลงมา คือ กระบวนการให้บริการ องค์ประกอบทางกายภาพ ราคา และ บุคลากรในการ ตามลำดับ ในขณะที่ การรักษาและบริการทางการแพทย์ กับ สถานที่ ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS

นอกจากนี้ค่าสัมประสิทธิ์ในการกำหนด (Adjusted R^2 = 0.454) แสดงให้เห็นว่า ราคา การส่งเสริมการตลาด บุคลากรในการให้บริการ กระบวนการให้บริการ และองค์ประกอบทางกายภาพ มีอิทธิพลต่อการเลือกตรวจคิดเป็นร้อยละ 45.4 ที่เหลืออีกร้อยละ 54.6 นั้นเป็นปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่ได้นำมาศึกษาในครั้งนี้

จากการทดสอบค่าทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ (Independent) 7 ด้าน ได้แก่การรักษาและบริการทางการแพทย์ (X_1) ราคา (X_2) สถานที่ (X_3) การส่งเสริมการตลาด (X_4) บุคลากรในการให้บริการ (X_5) กระบวนการ (X_6) และ องค์ประกอบทางกายภาพ (X_7) ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS (Y) สามารถเขียนให้อยู่ในรูปของสมการเชิงเส้นตรงจากโมเดล $\acute{Y} = b_0 + b_1X_1 + b_2X_2 + ...+ b_kX_k$ ซึ่งผลที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เพื่อทำนายการตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS สามารถเขียนสมการได้ ดังนี้

$$Y' = 2.872 - 0.108\ (X_2) + 0.282\ (X_4) - 0.118\ (X_5) + 0.210\ (X_6) + 0.197\ (X_7) + e$$

โดย $\acute{Y}$ หมายถึง คะแนนพยากรณ์ของตัวแปรตาม Y

b_0 หมายถึง ค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ มีค่าเท่ากับ +2.872

b_2 หมายถึง น้ำหนักคะแนนหรือสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระตัวที่ 2 มีค่าเท่ากับ -0.108

b_4 หมายถึง น้ำหนักคะแนนหรือสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระตัวที่ 4 มีค่าเท่ากับ +0.282

b_5 หมายถึง น้ำหนักคะแนนหรือสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระตัวที่ 5 มีค่าเท่ากับ -0.118

b_6 หมายถึง น้ำหนักคะแนนหรือสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระตัวที่ 6 มีค่าเท่ากับ +0.210

b_7 หมายถึง น้ำหนักคะแนนหรือสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระตัวที่ 7 มีค่าเท่ากับ +0.197

e หมายถึง Error Term

จากสมการเชิงเส้นตรงดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าค่าสัมประสิทธิ์ (b) ของการส่งเสริมการตลาด เท่ากับ 0.282 กระบวนการให้บริการ เท่ากับ 0.210 และ องค์ประกอบทางกายภาพ เท่ากับ 0.197 ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS ในทิศทางเดียวกัน แต่ค่าสัมประสิทธิ์ของ ราคา ที่มีค่าเท่ากับ – 0.108 และบุคลากรทางการแพทย์ เท่ากับ – 0.118 นั้นมีค่าเป็นลบซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS ในทิศทางตรงกันข้าม

2.2 กลุ่มปัจจัยคุณภาพบริการ

ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ พบว่า ปัจจัยกลุ่มคตุณภาพบริการที่มีอิทธิพลต่อการเลือกตรวจ NIPS อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ความเชื่อถือไว้วางใจ และ การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า โดยที่การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS มากที่สุด รองลงมา คือ ความเชื่อถือไว้วางใจ ตามลำดับ ในขณะที่ ความเป็นรูปธรรมของบริการ การตอบสนองต่อลูกค้า และ ความเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการนั้นไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS

นอกจากนี้ค่าสัมประสิทธิ์ในการกำหนด (Adjusted R^2 = 0.359) แสดงให้เห็นว่า ความเชื่อถือไว้วางใจ และการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า มีอิทธิพลต่อการเลือกตรวจคิดเป็นร้อยละ 35.9 ที่เหลืออีกร้อยละ 64.1 นั้นเป็นปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่ได้นำมาศึกษาในครั้งนี้

จากการทดสอบค่าทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ (Independent) 5 ด้าน ได้แก่ ความเป็นรูปธรรมของบริการ (X_1) ความเชื่อถือไว้วางใจ (X_2) การตอบสนองต่อลูกค้า (X_3) การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า (X_4) และความเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ (X_5) ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS (Y) สามารถเขียนให้อยู่ในรูปของสมการ

เชิงเส้นตรงจากโมเดล $\acute{Y} = b_0 + b_1X_1 + b_2X_2 + ...+ b_kX_k$ ซึ่งผลที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เพื่อทำนายการตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS สามารถเขียนสมการได้ ดังนี้

$$Y' = 0.914 + 0.414 (X_2) + 0.424 (X_4) + e$$

โดย Ý หมายถึง คะแนนพยากรณ์ของตัวแปรตาม Y

b_0 หมายถึง ค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ มีค่าเท่ากับ +0.914

b_2 หมายถึง น้ำหนักคะแนนหรือสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระตัวที่ 2 มีค่าเท่ากับ +0.414

b_4 หมายถึง น้ำหนักคะแนนหรือสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระตัวที่ 4 มีค่าเท่ากับ +0.424

e หมายถึง Error Term

จากสมการเชิงเส้นตรงดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าค่าสัมประสิทธิ์ (b) ของความเชื่อถือไว้วางใจ เท่ากับ 0.414 และ การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า เท่ากับ 0.424 ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS ในทิศทางเดียวกัน

อภิปรายผล

ข้อมูลทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มผู้ที่เลือกตรวจ NIPS ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ อาชีพคู่สมรส รายได้เฉลี่ยรวมของตนเองและคู่สมรสต่อเดือน อายุครรภ์ที่ตรวจ ที่มาของแหล่งข้อมูล และ อิทธิพลในการตัดสินใจเลือกตรวจพบว่า ผู้ที่เลือกตรวจส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 – 45 ปี มีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีคู่สมรสทำธุรกิจส่วนตัวมีรายได้อยู่ที่ 30,001- 50,000 บาทต่อเดือน เลือกตรวจเมื่ออายุครรภ์ได้ 12 สัปดาห์ ได้ข่าวสารเกี่ยวกับการตรวจนี้มาจากแพทย์ผดุงครรภ์ และ ส่วนใหญ่จะตัดสินใจตรวจด้วยตัวเองทั้งนี้อาจเป็นเพราะในช่วงอายุ 31-35 ปีนั้นเป็นช่วงอายุที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่ทารกในครรภ์จะมีความผิดปกติสูงกว่ากลุ่มอายุที่ต่ำกว่า อีกทั้งค่าบริการตรวจของเทคนิค NIPS นั้น มีราคาที่สูงเมื่อเทียบกับการตรวจด้วยวิธีอื่นๆ จึงเป็นเหตุให้กลุ่มคนที่มาตรวจจะมีรายได้อยู่ในระดับกลางถึงสูงและเป็นกลุ่มที่สามารถหาแหล่งข้อมูลได้ด้วยตนเองเป็นอย่างดี

ซึ่งผลสรุปดังกล่าวนี้นั้น ไม่มีมีงานวิจัยใดศึกษาเรื่องนี้มาก่อนเพราะเป็นการวิจัยในกลุ่มตัวอย่างที่เฉพาะเจาะจง และมีคำถามบางอย่างที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งทำให้การศึกษาครั้งนี้ได้ข้อมูลที่ตรงกลุ่มเป้าหมายและตรงวัตถุประสงค์ที่ผู้ศึกษาต้องการทราบปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตรวจความผิดปกติทางพันธุกรรมของทารกในครรภ์ด้วยเทคนิค NIPS พบว่า กลุ่มปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดจาก 5 ใน 7 ปัจจัยนั้นมีอิทธิพลต่อ การเลือกตรวจ NIPS อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ได้แก่ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ปัจจัยด้านบุคลากรในการให้บริการ ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ และปัจจัยด้านองค์ประกอบทางกายภาพทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ใช้ส่วนใหญ่ต้องการให้มีความชัดเจนในเรื่องของการให้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับการตรวจ อีกทั้งต้องการค่าตรวจที่ถูกที่สุดเมื่อเทียบกับการตรวจด้วยเทคนิคเดียวกันเดียวกัน สำหรับสถานที่ที่จะต้องไปรับบริการนั้นจะต้องมีความสะดวกสบายในการจอดรถเนื่องจากหญิงตั้งครรภ์บางรายอาจจะเดินทางมาตรวจด้วยตนเอง และสำหรับ การตรวจหากมีแพคเกจกลุ่มลูกค้าจะสนใจมากกว่าปกติ สำหรับบุคลากรที่ดูแลในเรื่องของการตรวจนั้นจำเป็นจะต้องมีความรู้และความเชี่ยวชาญที่สามารถอธิบาย ตอบคำถามได้อย่างถูกต้องและครบถ้วนอีกทั้งยังสามารถประสานงานได้อย่างดีเยี่ยมในกรณีที่ต้องการสอบถามผลตรวจและสถานที่ของที่ให้บริการควรจะต้องมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยทั้งภายนอกและภายในเพื่อให้บรรยากาศของคลินิกหรือโรงพยาบาลนั้นๆ ให้ความรู้สึกผ่อนคลายและปลอดภัยต่อผู้ที่มาใช้บริการซึ่งผลดังกล่าวไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริกาญจน์ กมลปิยะพัฒน์ (2556) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจใช้บริการโรงพยาบาลเอกชนในกรุงเทพพบว่าปัจจัยทางด้านส่วนประสมทางการตลาดไม่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการโรงพยาบาลกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 แต่สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทนา รักษ์นาค (2554) ศึกษาในเรื่องของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจใช้บริการโรงพยาบาลเอกชนขนาดใหญ่ในกรุงเทพมหานครพบว่าปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดนั้นมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ

สำหรับกลุ่มปัจจัยด้านคุณภาพบริการจาก 2 ใน 5 ปัจจัยนั้นมีอิทธิพลต่อการเลือกตรวจ NIPS อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ได้แก่ ปัจจัยด้านความเชื่อถือไว้วางใจมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS และ ปัจจัยด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่ตัดสินใจเลือกตรวจส่วนใหญ่ต้องการให้มีการรายงานผลตรวจที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อนสามารถทำความเข้าใจจากการอธิบายของเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่รายงานผลได้ ซึ่งจะส่งผลให้คนที่เข้ารับบริการนี้รู้สึกถึงความน่าเชื่อถือต่อบริการ อีกทั้งยังต้องการรับรู้ถึงความพร้อมและความเต็มใจต่อการให้บริการ เช่น มีความตั้งใจในการอธิบายสิ่งต่างๆ อย่างเต็มใจ ประกอบกับผู้ที่ให้บริการนั้นมีทักษะ ความรู้ความสามารถที่จะตอบปัญหา หรือแก้ไขปัญหาแก่ผู้รับบริการได้ และยังต้องการในเรื่องของการเอาใจใส่จากผู้ให้บริการอีกด้วยซึ่งผลดังกล่าวสอดคล้องกับสิริกาญจน์ กมลปิยะพัฒน์ (2556) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจใช้บริการโรงพยาบาลเอกชนในกรุงเทพ พบว่า ปัจจัยทางด้านส่วนประสมทางการตลาดไม่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการโรงพยาบาลกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 และยังสอดคล้องกับ สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี ไทย-ญี่ปุ่น (2554) ซึ่งกล่าวถึงในเรื่องของปัจจัยในด้านคุณภาพบริการว่าปัจจัยด้านดังกล่าวเกิดจากการรับรู้ในมิติต่างๆ ได้แก่ ความเป็นรูปธรรมของบริการ ความเชื่อถือไว้วางใจ การตอบสนองต่อลูกค้า การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า และความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ โดยมิติต่างๆ นั้นเป็นปัจจัยที่เราได้ทำการศึกษา ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า คุณภาพบริการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS

องค์ความรู้ใหม่

สำหรับองค์ความรู้ใหม่นั้นจะได้ในรูปแบบกระบวนการจัดการความรู้ของแบ่งออกได้เป็นขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. การรับรู้ทางสังคมรอบข้าง: รับรู้ปัญหาของการตรวจคัดกรองความผิดปกติของทารกในครรภ์ด้วยวิธี NIPS นั้นว่าการตรวจคัดกรองด้วยวิธีดังกล่าวทางรัฐบาลยังไม่ได้มีการสนับสนุนในเรื่องของค่าใช้จ่าย อีกทั้งยังไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์หรือให้ความรู้เกี่ยวกับการตรวจ NIPS ว่าเป็นอีกทางเลือกสำหรับการตรวจความผิดปกติของทารกในครรภ์ จึงทำให้การตรวจคัดกรองด้วยวิธีนี้ไม่สามารถเข้าถึงหญิงตั้งครรภ์ทุกคนได้ จึงอาจจะทำให้หลายๆ คนพลาดโอกาสของการได้รับการตรวจที่ปลอดภัยและแม่นยำ

2. การนำความรู้ไปปฏิบัติจริง: ผู้วิจัยได้ออกแบบการทดลองเกี่ยวกับการตรวจ NIPS ในเรื่องของประชากรศาสตร์และปัจจัยต่างๆ ของผู้ที่เลือกตรวจ NIPS เพื่อต้องการข้อมูลที่ตรงจุดว่าปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการเลือกตรวจ หรือข้อมูลทางด้านประชากรศาสตร์ที่บอกเกี่ยวกับรายละเอียดของกลุ่มคนเหล่านี้ เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วก็นำไปวิเคราะห์ผลตามที่ออกแบบการทดลองไว้

3. การบูรณาการความรู้ที่ได้: เมื่อเราได้วิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยวิจัยครั้งนี้ เราใช้ข้อมูลที่มีมาบูรณาการร่วมกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตรวจ NIPS เพื่อหาแนวทางว่ากลุ่มคนที่สนใจในการตรวจนั้นมีลักษณะทางประชากรศาสตร์อย่างไรและมีปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตรวจ จากข้อมูลดังกล่าวสามารถทำให้องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการตรวจ NIPS นั้นได้เข้าไปให้ความรู้โดยการประชาสัมพันธ์ให้ถูกกลุ่มเป้าหมายเพื่อเพิ่มการเข้าถึงของการตรวจ NIPS

4. การตกผลึกความคิดจากภายใน: นอกเหนือจากการบูรณาการความรู้ที่ได้เพื่อนำไปแก้ไขปัญหาแล้ว ทางผู้วิจัยได้มองถึงปัญหาในแง่มุมต่างๆ เพิ่มขึ้น เช่น นอกเหนือจากกลุ่มประชากรศาสตร์ที่เราได้ทำการประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้นแล้ว เราจะต้องมองในกลุ่มประชากรศาสตร์อื่นๆ เช่น กลุ่มหญิงตั้งครรภ์ที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดความผิดปกติของทารกในครรภ์ต่ำกว่าหญิงตั้งครรภ์ที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไปแต่ในกลุ่มนี้ก็ยังมีความเสี่ยงอยู่ ดังนั้น ควรจะมีการประชาสัมพันธ์ในกลุ่มนี้ด้วยเพื่อเพิ่มการเข้าถึงการตรวจ NIPS ในทุกๆ ประชากรศาสตร์ของหญิงตั้งครรภ์ หากมองในระยะยาวอาจจะมีการผลักดันเข้าสู่นโยบายในการตรวจคัดกรองของหญิงตั้งครรภ์ในทุกช่วงอายุ

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า รูปแบบการตรวจความผิดปกติของทารกในครรภ์ด้วยเทคนิค NIPS นั้น เป็นการตรวจเฉพาะทางอีกหนึ่งทางเลือกสำหรับหญิงตั้งครรภ์ในประเทศไทยที่มีการฝากครรภ์กับแพทย์ผดุงครรภ์ ซึ่งเป็นการทำวิจัยเพื่อ

ศึกษาข้อมูลทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ที่เลือกตรวจ NIPS ครั้งแรกโดยผลออกมาว่ากลุ่มหญิงตั้งครรภ์ที่สนใจการตรวจนั้นส่วนใหญ่จะมีอายุมากกว่า 30 ปีซึ่งช่วงอายุดังกล่าวเป็นช่วงที่มีความเสี่ยงสูงของการเกิดความผิดปกติทางพันธุกรรมของทารกในครรภ์ โดยทั่วไปแล้วการเลือกตรวจ NIPS นั้นเป็นการเลือกตรวจโดยที่ไม่มีการสนับสนุนจากกระทรวงสาธารณสุข ดังนั้นผู้ที่ต้องการตรวจจะต้องชำระค่าตรวจด้วยตนเอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนที่ต้องการเลือกตรวจจะเป็นกลุ่มคนที่มีศักยภาพในการจ่ายค่าตรวจนี้อีกทั้งยังเป็นกลุ่มคนที่มีการศึกษาและไตร่ตรองในเรื่องของการสืบค้นข้อมูลเป็นอย่างดีเพื่อที่จะนำข้อมูลเหล่านั้นมาตัดสินใจว่าจะเลือกตรวจหรือไม่ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาในเรื่องของปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS นั้นจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มปัจจัย คือ

1. กลุ่มปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกตรวจ NIPS ปัจจัยด้านการรักษาและบริการทางการแพทย์นั้นไม่มีมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS ซึ่งในด้านนี้จะอธิบายถึงเรื่องของ Product ทั้งนี้ผู้ที่เลือกตรวจ NIPS อาจจะมองได้ว่าใน Product เดียวกันที่ใช้เทคนิคการตรวจเดียวกันนั้น ไม่ว่าจะเป็นแบรนด์อะไรก็ตามแต่อาจจะไม่มีน้ำหนักในการตัดสินใจเลือกตรวจ เพราะส่วนใหญ่การตรวจ NIPS นั้นจะต้องอยู่ภายใต้การดูแลและควบคุมของแพทย์ ดังนั้นหากผู้รับบริการตัดสินใจเลือกตรวจแล้วกระบวนการส่งตรวจจะเป็นไปตามระบบของโรงพยาบาล หรือคลินิกนั้นๆ ปัจจัยต่อมาคือปัจจัยด้านราคานั้นมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS สำหรับด้านราคานั้นกล่าวได้ว่าเป็นผลต่อเนื่องจากด้าน Product เพราะด้วยคุณลักษณะของบริการที่เหมือนกัน ใช้เทคนิคการตรวจเดียวกัน ดังนั้นราคาย่อมมีผลต่อการตัดสินใจ โดยที่ราคาที่ถูกที่สุด ณ ระดับของคุณภาพการบริการที่เหมือนกันจะมีอิทธิพลต่อการเลือกตรวจ NIPS สำหรับปัจจัยด้านสถานที่นั้นไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS สาเหตุจะคล้ายๆ กับปัจจัยด้านการรักษาและบริการทางการแพทย์เนื่องจากเป็นการตรวจที่มีลักษณะเหมือนกัน และในหลายๆ สถานบริการนั้นต่างก็มีลักษณะของสถานที่เหมือนกัน ดังนั้นปัจจัยด้านสถานที่จึงไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS แต่ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS ซึ่งจะอธิบายสืบเนื่องต่อจากด้านราคา คือ ณ ระดับที่ถูกที่สุด ณ ระดับของคุณภาพการบริการที่เหมือนกัน แบรนด์ไหนมีโปรโมชั่น เช่น การทำราคาพิเศษ หรือ การแถมของสมนาคุณ เช่น Gift Voucher จะทำให้เกิดอิทธิพลต่อการตัดสินใจตรวจในผู้รับบริการ เช่นเดียวกับปัจจัยด้านบุคลากรในการให้บริการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS โดยอธิบายได้ว่าการตรวจ NIPS นั้นเป็นการตรวจแบบเฉพาะทางซึ่งต้องอยู่ภายใต้การดูแลของแพทย์ ดังนั้นบุคลากรที่มาให้บริการนั้นจำเป็นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในบริการของการตรวจ NIPS และสวามารถอธิบายการตรวจได้อย่างดี ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้ผู้ที่กำลังตัดสินใจตรวจนั้นเลือกที่จะตรวจ NIPS จากปัจจัยตรงนี้ได้ อีกทั้งปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการนั้นมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS อธิบายได้ว่านอกจากการที่มีบุคลากรที่มีความรู้และความสามารถนั้นจะมีอิทธิพลต่อการเลือกตรวจ NIPS แล้วการมีกระบวนการที่ดีก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อการเลือกตรวจ NIPS โดยเฉพาะในเรื่องของการประสานงาน เช่น สามารถติดตามได้ว่าขณะนี้ถึงขั้นตอนไหน และเมื่อไหร่ที่สามารถออกผลได้ สุดท้ายปัจจัยด้านองค์ประกอบทางกายภาพก็มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS เช่นเดียวกัน อธิบายได้ว่าการตกแต่งในภายและภายนอก หรือการทำให้ผู้ที่รับการตรวจรู้สึกดีต่อบรรยากาศของสถานที่ตรวจนั้นส่งผลต่อการที่จะตัดสินใจในการเลือกตรวจ NIPS และข้อนี้นั้นจะสืบเนื่องไปยังการสร้างความน่าเชื่อถืออีกด้วย

2. กลุ่มปัจจัยคุณภาพบริการที่มีอิทธิพลต่อการเลือกตรวจ NIPS ปัจจัยด้านความเป็นรูปธรรมของบริการไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS อาจเกิดจากในการที่รูปแบบของบริการนั้นส่วนใหญ่จะอยู่ตามโรงพยาบาล และคลินิกซึ่งแสดงให้เห็นถึงรูปธรรมอยู่แล้ว จึงทำไม่มีอิทธิพลต่อการเลือกตรวจสำหรับปัจจัยนี้ แต่ปัจจัยด้านความเชื่อถือไว้วางใจนั้นมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS สืบเนื่องมาจากข้อรูปธรรมในบริการที่ไม่มีอิทธิพลต่อการตรวจนั้น ยังมีเรื่องของการสร้างความน่าเชื่อถือของบริการการตรวจ ซึ่งการสร้างความน่าเชื่อถือนั้นเป็นพื้นฐานของการให้บริการทางการแพทย์เพราะว่าการบริการทางการแพทย์นั้นเป็นบริการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ หรือชีวิต เป็นหลัก ดังนั้นปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจนั้นจึงมีอิทธิพลต่อการเลือกตรวจ NIPS ส่วนปัจจัยด้านการตอบสนองต่อลูกค้านั้นไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS ในข้อนี้นั้นเป็นการกล่าวถึงในเรื่องของการเข้ารับบริการที่สะดวกสบาย รวมไปถึงการได้รับบริการอย่างรวดเร็ว ซึ่งเมื่อปัจจัยนี้มาอยู่ในส่วนของการบริการทางการแพทย์นั้นความรวดเร็วอาจจะไม่ใช่สิ่งที่สำคัญที่สุด เพราะการได้รับบริการทางการแพทย์นั้นจะเน้นไปที่การได้รับบริการอย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ที่สุด ดังนั้นปัจจัยนี้จึงไม่ส่งอิทธิพล

ต่อการเลือกตรวจ NIPS เช่นเดียวกับปัจจัยด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการที่ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวนั้นเป็นพื้นฐานของการให้บริการในแต่ละสถานที่ซึ่งอาจทำให้ผู้ที่ได้รับบริการนั้นไม่ได้ให้ความสำคัญต่อปัจจัยนี้มากนัก จึงทำให้ปัจจัยนี้ไม่ส่งอิทธิพลต่อการตรวจ NIPS สุดท้ายปัจจัยด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้านั้นจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS ในปัจจัยด้านนี้นั้นอาจจะดูคล้ายกับปัจจัยด้านความเชื่อถือไว้วางใจ แต่ด้านนี้จะเป็นเน้นไปที่ผู้ให้บริการนั้นมีความรู้ความสามารถ และสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้รับบริการได้ว่าหากมารับบริการที่นี่แล้ว ผู้รับบริการจะได้รับบริการอย่างดีที่สุด ดังนั้นปัจจัยนี้จะส่งอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตรวจ NIPS

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในปัจจุบันทางเลือกในการตรวจความผิดปกติของทารกในครรภ์นั้นมีหลากหลายมากขึ้น และเทคนิค NIPS หรือ Non Invasive Prenatal Screening นั้นถือเป็นอีกตัวเลือกสำหรับคนที่กังวลในเรื่องของความเสี่ยงการแท้งบุตรจากการเจาะน้ำคร่ำ เพราะเทคนิค NIPS นั้นจะเก็บตัวอย่างเลือดจากหญิงตั้งครรภ์ นอกจากนี้ยังสามารถเก็บตัวอย่างได้ตั้งแต่สัปดาห์ที่ 10 ของอายุครรภ์ในขณะที่การเจาะน้ำคร่ำต้องมีอายุครรภ์ 14 สัปดาห์ขึ้นไป ด้วยคุณสมบัติเหล่านี้ทำให้การตรวจ NIPS ได้รับความนิยมในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์อย่างแพร่หลายแต่การตรวจด้วยเทคนิค NIPS นั้นยังคงเป็นการตรวจคัดกรองสำหรับกลุ่มคนที่มีกำลังจ่ายในเรื่องของการตรวจคัดกรองนี้ ซึ่งทำให้การตรวจคัดกรองด้วยเทคนิค NIPS นั้นอาจจะไม่สามารถเข้าถึงได้ทุกคนเหมือนการตรวจด้วยเทคนิคอื่น ดังนั้น การตรวจคัดกรองด้วยเทคนิค NIPS นี้ควรจะได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการเบิกจ่ายค่าตรวจคัดกรองด้วยวิธีนี้

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 วิจัยครั้งต่อไปอาจจะทำการสุ่มตัวอย่างโดยกำหนดช่วงอายุของหญิงตั้งครรภ์ในวัยไม่เกิน 30 ปี เพื่อที่จะดูปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกตรวจ NIPS ว่ากลุ่มคนที่มีความเสี่ยงต่ำนั้น มีความตระหนักในเรื่องนี้มากน้อยเพียงใด และอะไรเป็นแรงจูงใจในการเลือกตรวจ

2.2 เป็นวิจัยในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยเป็นการสัมภาษณ์จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตรวจ NIPS โดยคำถามจะเน้นไปในทิศทางและแนวคิดของทางฝั่งผู้ให้บริการโดยเป็นการวิจัยที่เน้นของเรื่องการตลาดมากขึ้น โดยกลุ่มคนที่จะทำการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารของบริษัทการตรวจ NIPS ผู้จัดการฝ่ายผลิตภัณฑ์ ผู้แทนฝ่ายขายของผลิตภัณฑ์ และหมอสูติ-นรีเวช เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2563). *ระบบสารสนเทศสนับสนุนด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม*. สืบค้น 15 สิงหาคม 2464. จาก https://dashboard.anamai.moph.go.th/dashboard/anc12?year=2020.

กระทรวงสาธารณะสุข. (2561). *กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์*. สืบค้น 23 กันยายน 2564. จาก https://www3.dmsc.moph.go.th/post-view/424.

จันทนา รักษ์นาค. (2554). *ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจใช้บริการโรงพยาบาลเอกชนขนาดใหญ่ในกรุงเทพมหานคร*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์).

สิริกาญจน์ กมลปิยะพัฒน์. (2556). *ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจใช้บริการโรงพยาบาลเอกชนในกรุงเทพมหานคร*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).

อลงกลด แทนออมทอง. (2554). *พันธุศาสตร์เซลล์*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Grandview Research. (2021). *Non Invasive Prenatal Testing Market Size, Share & Trends Analysis Report By Gestation Period, By Pregnancy Risk, By Method, By Technology, By Product, By Application, By End-use, By Region, And Segment Forecasts, 2022 – 2030*. Retrieved 15 September 2022. from https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/noninvasive-prenatal-testing-market#.

Krejcie, R.V.&Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607-610.

Mai, C. T., Isenburg, J. L., Canfield, M. A., Meyer, R. E., Correa, A., Alverson, C. J., ... & National Birth Defects Prevention Network. (2019). National population-based estimates for major birth defects, 2010–2014. *Birth defects research, 111*(18), 1420-1435.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2023. 5(1): 111-122.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

A Survey and Analysis of Chinese Name on Commercial Shop Signs in Muang District, Khon Kaen Province

Paweena Phattharasiriroj[1] Kodchakorn Chobsuan[1] Nuttanicha Udorn[1] Napatsorn Wongcharee[1] Wasita Yusawang[1] Supaluk Yatin[1] Arthittaya Suwannasuk[1] Watcharapon Sirisuwilai[2*] Ratchanee Piyathamrongchai[2]

[1] *Bachelor of Arts student Program in Eastern Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Thailand*

[2] *Department of Eastern Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: watsir@kku.ac.th*

ABSTRACT

This study aims to survey and analyze characteristic of Chinese name on commercial shop Signs in Khon Kaen Province. The survey data were collected from 71 shop through commercial area of Muang District which can be divided into 14 kinds of business, the miscellaneous and grocery store is the business that has the most Chinese name on shop Signs (n=20, 28.17%). The result of the study found that: “multiple component structure” is the most popular trade name on commercial shop Signs in Khon Kaen Province (n=36, 50.7%) which were divided into 7 groups, and each group contain with different component in different position such as business type product type place name and auspicious words etc.

Keywords: Shop Name, Chinese, Khon Kaen Province

Received: 22 November 2022;
Revised: 20 February 2023;
Accepted: 21 February 2023

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 2773-9805 (Online)

การสำรวจและวิเคราะห์ป้ายชื่อร้านค้าภาษาจีนในจังหวัดขอนแก่น

ปวีณา ภัทรสิริโรจน์[1] กชกร ชอบสวน[1] ณัฏฐณิชา อุดร[1] นภัสสร วงชารี[1] วาสิตา อยู่สว่าง[1] ศุภลักษณ์ ยะติน[1]
อาทิตยา สุวรรณสุข[1] วัชรพล ศิริสุวิไล[2*] รัชนี ปิยะธำรงชัย[2]

[1] *นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย*
[2] *สาขาวิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย*
* *Corresponding author. E-mail: watsir@kku.ac.th*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ป้ายชื่อร้านค้าภาษาจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยเก็บข้อมูลตัวอย่างป้ายร้านค้าภาษาจีนในย่านการค้าในพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น ทั้งสิ้น 71 ร้าน สามารถแบ่งได้ 14 ประเภทธุรกิจ ผลการศึกษา พบว่า ร้านค้าประเภทร้านขายของชำและเบ็ดเตล็ด เป็นกิจการที่มีการตั้งชื่อร้านด้วยภาษาจีนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.17 เมื่อทำการสังเคราะห์แบ่งกลุ่มและทำการวิเคราะห์ พบว่า โครงสร้างชื่อร้านค้าที่ร้านค้าในจังหวัดขอนแก่นนิยมใช้มากที่สุดคือ โครงสร้างชื่อร้านที่มีองค์ประกอบโครงสร้างผสม โดยคิดเป็นร้อยละ 50.7 ของป้ายที่สำรวจได้ทั้งหมดและสามารถจัดแบ่งกลุ่มย่อยได้ 7 ประเภท ซึ่งในแต่ละโครงสร้างจะประกอบไปด้วย ชื่อ แซ่ คำบอกกิจการ คำบอกรูปแบบองค์กรธุรกิจ คำมงคล คำบอกสถานที่ โดยมีการจัดเรียงลำดับแตกต่างกันออกไป

คำสำคัญ: ป้ายชื่อร้านค้า, ภาษาจีน, จังหวัดขอนแก่น

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ชาวจีนเป็นหนึ่งในกลุ่มคนที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของภาคอีสานเป็นอย่างมาก ในภาคอีสานกลุ่มชาวจีนได้อพยพเข้ามาที่เมืองนครพนมก่อนที่จะเดินทางสู่พื้นที่อื่นๆ หลังจากที่ทางรถไฟสร้างมาถึง ชาวจีนได้หลั่งไหลเข้ามาทำการค้าขายบริเวณเส้นทางรถไฟพาดผ่าน (เศรษฐศาสตร์ วัตรโศก, 2562) จังหวัดขอนแก่นเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคอีสานที่มีชาวจีนอพยพเข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นเมืองใหญ่ รองจาก นครราชสีมาและอุบลราชธานี (สุวิทย์ ธีรศาศวัต, 2551) และได้เติบโตกลายเป็นศูนย์กลางการค้าขายที่สำคัญ โดยเริ่มจากการขายข้าวและพืชไร่ จากนั้นพัฒนาตนเองสู่การเป็นพ่อค้าคนกลางและขยายกิจการออกไป (บัวพันธ์ พรหมพักพิง, ยรรยง อินทร์ม่วง และมนต์ชัย ผ่องศิริ, 2562) นอกเหนือจากธุรกิจด้านการเกษตร ชาวจีนเหล่านั้นยังได้ทำธุรกิจอีกหลากหลายประเภท ได้แก่ ธุรกิจโรงสีและซื้อขายข้าว ธุรกิจผลิต-ขายกุนเชียง หมูหยอง หมูแผ่น ธุรกิจเสื้อผ้า ธุรกิจยารักษาโรค ธุรกิจสร้างบ้านและขายวัสดุก่อสร้าง ธุรกิจค้าส่ง ห้างสรรพสินค้า ธุรกิจค้ารถจักรยานยนต์ รถยนต์ สร้างตัวถังรถยนต์ และจำหน่ายอะไหล่รถยนต์ (สุวิทย์ ธีรศาศวัต, 2551)

นอกเหนือจากการเข้ามาทำธุรกิจแล้ว การที่ชาวจีนอพยพเข้ามาในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นยังส่งผลให้เกิดการผสมผสานทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม จะเห็นได้จากการก่อสร้างศาลเจ้าต่างๆ มูลนิธิและสมาคมชาวจีนจากหลากหลายพื้นที่ โรงเรียนจีน ซึ่งล้วนแล้วแต่ชี้ให้เห็นถึงการผสมผสาน การหลอมรวมและการอยู่ร่วมกันของคนพื้นที่และชาวจีนที่อพยพเข้ามา นอกเหนือจากสถานที่หรือองค์กรต่างๆ ที่มีอยู่ กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น เช่น เทศกาลงานงิ้ว เทศกาลตรุษจีน ยังชี้ให้เห็นถึงการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมบ้านเกิดของบรรพบุรุษในพื้นที่ที่ยังคงสืบต่อกันจากรุ่นสู่รุ่น และหยั่งรากลึกอยู่ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น รวมถึงการใช้ภาษาจีนในสถานที่สำคัญเพื่อบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของชุมชนชาวจีนที่เข้ามาอาศัยในพื้นที่ ยกตัวอย่างป้ายชื่อร้านค้าภาษาจีนของร้านค้าเก่าแก่ต่างๆ ในจังหวัดขอนแก่นเป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของอัตลักษณ์ทางภาษาที่ชัดเจนของชาวจีนที่เข้ามาเปิดกิจการทำธุรกิจในพื้นที่และยังคงดำรงไว้ซึ่งความเป็นจีนโดยการตั้งชื่อร้านเป็นภาษาจีน นอกเหนือจากร้านค้าเก่าแก่แล้ว การที่ภาษาจีนนั้นได้รับความนิยมจากผู้คนและการเข้ามาของชาวจีนหรือนักท่องเที่ยวส่งผล

ให้ร้านค้าหลายร้านได้ทำการตั้งชื่อร้านค้าเป็นภาษาจีนเช่นกัน ทำให้ปัจจุบันมีจำนวนป้ายร้านค้าจำนวนมากมีภาษาจีนกำกับอยู่ด้วย

จากการศึกษาที่ผ่านมาได้มีการศึกษาเกี่ยวเนื่องกับป้ายชื่อร้านค้าภาษาจีนในหลายพื้นที่ที่มีผู้อพยพชาวจีนเข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ยะลา อุบลราชธานี กาญจนบุรี และกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ป้ายชื่อร้านค้าภาษาจีนนอกจากภาษาที่เป็นการบอกชื่อและประเภทรูปแบบของกิจการแล้วนั้น ป้ายร้านค้าภาษาจีนยังบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ และวิถีชีวิตของชาวจีนที่มีต่อการตั้งชื่อ เช่น การนับถือบรรพบุรุษ ความมงคล ความมั่งคั่ง การเกิดและความยั่งยืนของชีวิต (วราลี รุ่งบานจิตและคณะ, 2562) (เบญจอาภา พิเศษสกุลวงศ์, 2563) (สุภัทรา โยธินศิริกุล, 2563) (เมชฌ สอดส่องกฤษ, 2555) ป้ายชื่อร้านค้าจึงไม่ได้เป็นเพียงแค่ป้ายชื่อที่ใช้สื่อถึงคำเรียกชื่อร้านค้าเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีความซับซ้อนของการใช้คำ และโครงสร้างทางภาษาที่สะท้อนความหมาย มโนทัศน์ ความเชื่อ และเรื่องราววิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้นๆ ออกมา

การศึกษาโครงสร้างของคำที่ใช้ในการตั้งชื่อร้านค้าเป็นภาษาจีนจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจที่ควรศึกษา ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้เลือกป้ายชื่อร้านค้าภาษาจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นเป็นพื้นที่ในการศึกษา เนื่องจากจังหวัดขอนแก่นเองก็เป็นเมืองหนึ่งที่มีชาวจีนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานและทำการค้าอยู่เป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังเป็นพื้นที่เศรษฐกิจและยุทธศาสตร์สำคัญของภาคอีสานจนได้รับการยอมรับ มีการเปิดสถานกงสุลจีนประจำจังหวัดขอนแก่น ชี้ให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของหน่วยงานภาครัฐของจีนต่อพื้นที่จังหวัดขอนแก่นและอนาคตในการพัฒนาขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นและจังหวัดพื้นที่รอบข้าง และการคาดการณ์อนาคตอันใกล้ความสำคัญของภาษาจีนจะเข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากในการเป็นภาษาที่ใช้ติดต่อสื่อสารระหว่างผู้คนและการประกอบกิจกรรมทางธุรกิจ การศึกษาป้ายชื่อร้านค้าภาษาจีนในอำเมืองจังหวัดขอนแก่น จึงมีความสำคัญในการทำความเข้าใจอัตลักษณ์ทางภาษาที่มีการเปิดรับ และเปลี่ยนแปลงตามค่านิยมของสังคมท้องถิ่น

จากความสำคัญข้างต้น จังหวัดขอนแก่นเป็นอีกเมืองหนึ่งที่มีการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมไทยจีนอย่างชัดเจนผ่านค่านิยมการเขียนป้ายชื่อร้านค้าเป็นภาษาจีน บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ป้ายชื่อร้านค้าภาษาจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยมุ่งเน้นวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษา และการประกอบคำในภาษาจีนที่ปรากฏบนป้ายร้านค้า สำหรับใช้เป็นฐานความรู้เกี่ยวกับค่านิยมในการใช้ภาษาจีนในท้องถิ่น อีกทั้งบทบาทและความสำคัญที่สะท้อนจากป้ายชื่อร้านค้ายังมีความสำคัญในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านภาษา ทำให้เข้าใจถึงค่านิยม วัฒนธรรม ความเชื่อและวิถีชีวิตของผู้คนเหล่านั้นตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจป้ายชื่อร้านค้าภาษาจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อวิเคราะห์ป้ายชื่อร้านค้าภาษาจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ป้ายชื่อร้านค้าภาษาจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นโดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ป้ายชื่อร้านค้าภาษาจีนที่ตั้งอยู่บนถนนหน้าเมือง กลางเมือง และหลังเมืองในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เก็บข้อมูลเฉพาะป้ายร้านค้าที่มีภาษาจีนปรากฏอยู่โดยใช้วิธีการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ได้แก่ แบบบันทึกการสำรวจ (Survey Record from) สำหรับบันทึกข้อมูลชื่อร้านค้าและประเภทร้านค้าที่มีป้ายชื่อภาษาจีนกำกับ ตั้งอยู่บนถนนหน้าเมือง กลางเมือง และหลังเมือง ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

3. การเก็บรวมรวมข้อมูล

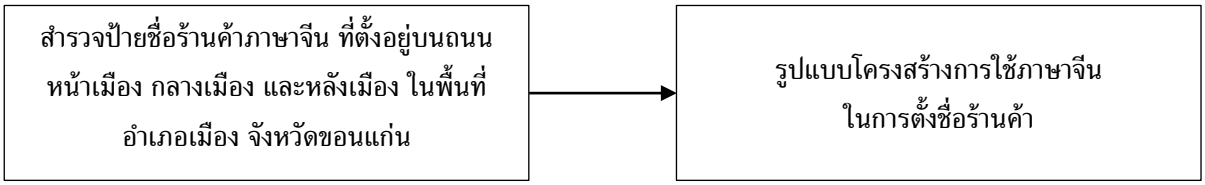
ลงพื้นที่สำรวจและบันทึกภาพเพื่อเก็บข้อมูลป้ายชื่อร้านค้าที่มีภาษาจีนกำกับอยู่ ไม่เก็บข้อมูลป้ายที่ไม่ปรากฏภาษาจีน พื้นที่การศึกษาที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ได้กำหนดพื้นที่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ ย่านการค้าพื้นที่รอบข้างสถานีขนส่งแห่งเก่าถนนประชาสโมสร ย่านตลาดเทศบาลเมือง ตลาดบางลำภู ตามแนวถนนหน้าเมือง กลางเมืองและบริเวณใกล้เคียง ย่านชุมชนตามแนวถนนหลังเมือง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ได้ใช้กรอบวิเคราะห์ข้อมูลของ วราลี รุ่งบานจิตและคณะ, เบญจอาภา พิเศษสกุลวงศ์ สุภัทรา โยธินศิริกุล และเมชฌ สอดส่องกฤษ เป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยจำแนกประเภทร้านค้าและวิเคราะห์โครงสร้างการใช้ภาษาจีนในการตั้งชื่อร้านค้า โดยวิเคราะห์จากองค์ประกอบของคำ รูปแบบการวางตำแหน่งขององค์ประกอบคำในการตั้งชื่อร้านค้าซึ่งเปรียบเทียบจากชื่อร้านค้าภาษาจีนและภาษาไทย จากนั้นทำการประมวลผลข้อมูลชื่อร้านค้าโดยหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ และนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางและพรรณนาวิเคราะห์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัย เรื่อง การสำรวจและวิเคราะห์ป้ายชื่อร้านค้าภาษาจีนในจังหวัดขอนแก่น ได้ใช้กรอบวิเคราะห์ข้อมูลของ วราลี รุ่งบานจิตและคณะ เบญจอาภา พิเศษสกุลวงศ์ สุภัทรา โยธินศิริกุล และเมชฌ สอดส่องกฤษ เป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูลประเภทร้านค้าและโครงสร้างชื่อร้านค้าภาษาจีนในจังหวัดขอนแก่น

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการสำรวจป้ายชื่อร้านค้าภาษาจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

จากการสำรวจป้ายชื่อร้านค้าภาษาจีนที่ตั้งอยู่บนถนนหน้าเมือง กลางเมือง และหลังเมือง ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการสำรวจ พบว่า มีป้ายร้านค้าภาษาจีนจำนวนทั้งสิ้น 71 ร้าน โดยสามารถจำแนกประเภทได้ดังนี้ ร้านค้าที่มีจำนวนมากเป็นอันดับแรก คือ ร้านขายของชำและเบ็ดเตล็ด คิดเป็นร้อยละ 28.17 รองลงมา คือ ร้านทอง ร้อยละ 15.49 อันดับที่ 3 คือ ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้อยละ 11.27 อันดับที่ 4 คือ ร้านขายอุปกรณ์ยานยนต์และยานพาหนะ ร้อยละ 9.86 อันดับที่ 5 คือ ร้านขายผ้าและเครื่องแต่งกาย ร้อยละ 7.04 อันดับที่ 6 ประกอบด้วย ร้านขายอุปกรณ์และวัสดุก่อสร้าง และร้านขายยา คิดเป็นร้อยละ 5.63 เท่ากัน อันดับที่ 7 ประกอบด้วย ร้านขายอุปกรณ์เครื่องเขียน ร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ คิดเป็นร้อยละ 4.23 เท่ากัน อันดับที่ 8 ร้านขายเฟอร์นิเจอร์ ร้อยละ 2.82 และอันดับที่ 9 ประกอบด้วย ร้านขายเครื่องดนตรี โรงน้ำแข็ง โรงพิมพ์ และโรงไม้ คิดเป็นร้อยละ 1.41 เท่ากัน ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประเภทร้านค้าที่มีป้ายชื่อภาษาจีนกำกับอยู่

ประเภทร้านค้า	จำนวน (ร้าน)	ร้อยละ
ร้านขายของชำและเบ็ดเตล็ด	20	28.17
ร้านทอง	11	15.49
ร้านอาหารและเครื่องดื่ม	8	11.27
ร้านขายอุปกรณ์ยานยนต์และยานพาหนะ	7	9.86
ร้านขายผ้าและเครื่องแต่งกาย	5	7.04
ร้านขายอุปกรณ์และวัสดุก่อสร้าง	4	5.63
ร้านขายยา	4	5.63
ร้านขายอุปกรณ์เครื่องเขียน	3	4.23
ร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	3	4.23
ร้านขายเฟอร์นิเจอร์	2	2.82
ร้านขายเครื่องดนตรี	1	1.41
โรงน้ำแข็ง	1	1.41
โรงพิมพ์	1	1.41
โรงไม้	1	1.41

2. ผลการวิเคราะห์ป้ายชื่อร้านค้าภาษาจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

จากการสำรวจและวิเคราะห์โครงสร้างชื่อร้านค้าภาษาจีนโดยการสังเคราะห์และแบ่งกลุ่มเพื่อทำการวิเคราะห์ สามารถจำแนกได้ 2 ประเภท คือ ป้ายชื่อร้านค้าที่ใช้โครงสร้างเดี่ยวและป้ายชื่อร้านค้าที่ใช้โครงสร้างผสม ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

2.1 ป้ายชื่อร้านค้าที่ใช้โครงสร้างเดี่ยว

โครงสร้างเดี่ยว คือ การตั้งชื่อร้านค้าโดยใช้ชื่อคน คำทับเสียง คำแปลความหมาย หรือคำมงคลในการตั้งชื่อร้านเพียงอย่างเดียว ไม่มีองค์ประกอบอื่นๆ มาผสม จากการวิเคราะห์พบว่ามีป้ายชื่อร้านค้าที่ใช้โครงสร้างเดี่ยวจำนวนทั้งสิ้น 35 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 49.30 ของร้านค้าทั้งหมด ซึ่งสามารถจำแนกได้ 5 ประเภท ดังต่อไปนี้

1) ชื่อคน เป็นการนำชื่อคนมาใช้ในการตั้งชื่อร้านค้าเพียงอย่างเดียว พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 23 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 65.71 ของจำนวนร้านค้าโครงสร้างเดี่ยว ซึ่งแซ่ที่นำมาตั้งชื่อร้านค้าส่วนใหญ่พบว่าเป็นแซ่ 陈、黄、刘、张、庄、许、华、杨、蔡、亚、郭、翁、余、李、何 ตามลำดับ ซึ่งแซ่ 陈 และ 黄 พบมากที่สุด

ตารางที่ 2 ตัวอย่างชื่อคน

ชื่อร้านค้าภาษาจีน	ชื่อร้านค้าภาษาไทย	คำอธิบาย
陳森成	ตั้งเซียมเซ้ง	ป้ายชื่อร้านค้าภาษาจีนใช้โครงสร้าง แซ่ + ชื่อคน
劉志明	จี้เม้ง	ป้ายชื่อร้านค้าภาษาจีนใช้โครงสร้าง แซ่ + ชื่อคน แต่ป้ายชื่อร้านค้าภาษาไทยไม่ได้นำแซ่มาตั้งชื่อร้านค้า

2) คำทับเสียง คือ คำภาษาจีนที่อ่านออกเสียงตามสำเนียงแต้จิ๋ว หรือจีนมาตรฐาน ซึ่งร้านค้าที่ตั้งชื่อร้านโดยใช้คำทับเสียง พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 6 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 17.14 ของจำนวนร้านค้าโครงสร้างเดี่ยว ร้านค้าที่ใช้คำทับเสียงจากสำเนียงแต้จิ๋วมี 5 ร้าน และร้านค้าที่ใช้คำทับเสียงจากสำเนียงจีนมาตรฐานมี 1 ร้าน

ตารางที่ 3 ตัวอย่างคำทับเสียง

ชื่อร้านค้าภาษาจีน	ชื่อร้านค้าภาษาไทย	การออกเสียง
歡記	ฮั่วกี่	ฮัวกี่ (สำเนียงแต้จิ๋ว)
永泰	ยนต์ไทย	ย้งไท่ (สำเนียงแต้จิ๋ว)
龙吧	หลงบาร์	หลงบา (สำเนียงจีนมาตรฐาน)

3) คำแปลความหมาย คือ การถ่ายทอดความหมายของข้อความจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่ง โดยข้อความที่ถ่ายทอดเป็นภาษาอื่นนั้นยังคงมีใจความเหมือนกับข้อความในภาษาต้นฉบับ พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 3 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 8.57 ของจำนวนร้านค้าโครงสร้างเดี่ยว

ตารางที่ 4 ตัวอย่างคำแปลความหมาย

ชื่อร้านค้าภาษาจีน	ชื่อร้านค้าภาษาไทย	การแปลความหมาย
香喷喷	คุณฉุย	หอมฉุย
老大同	คลังนานาธรรม	ร้านค้าเก่าแก่ที่มีของหลากหลายชนิดรวมอยู่ด้วยกัน
幸福的方式	สุขนิยม	แนวทางแห่งความสุข

4) คำมงคล คือ การตั้งชื่อร้านค้าด้วยคำภาษาจีนที่ความหมายสื่อถึงความเป็นสิริมงคล เช่น ความมั่งคั่งร่ำรวย ความเจริญรุ่งเรือง ความสงบสุข การเริ่มต้นใหม่ การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น เป็นต้น พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 1 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 2.86 ของจำนวนร้านค้าโครงสร้างเดี่ยว

ตารางที่ 5 ตัวอย่างคำมงคล

ชื่อร้านค้าภาษาจีน	ชื่อร้านค้าภาษาไทย	ความหมายมงคล
新利源	สินพื้นเมือง	การเริ่มต้นกิจการใหม่ที่มีรายได้ไหลมาเทมา

5) รูปแบบการตั้งชื่อที่ไม่สอดคล้องกับประเภทอื่นๆ จากการวิเคราะห์และจัดกลุ่มข้อมูลพบว่ามีร้านค้าจำนวนทั้งสิ้น 2 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 5.71 ของจำนวนร้านค้าโครงสร้างเดี่ยวที่ไม่ใช้ชื่อคน คำทับเสียง คำแปลความหมายหรือคำมงคลมาตั้งเป็นชื่อร้าน

ตารางที่ 6 ตัวอย่างรูปแบบการตั้งชื่อที่ไม่สอดคล้องกับประเภทอื่นๆ

ชื่อร้านค้าภาษาจีน	ชื่อร้านค้าภาษาไทย	คำอธิบาย
昌隆	ชางหลง	ใช้วิธีการดัดแปลงเสียงภาษาไทยให้มีความคล้ายคลึงกับภาษาจีนจากคำว่า “ชั่งโล” ซึ่งเป็นรูปแบบการให้บริการ “ตัก-ชั่ง-ปรุง” ของทางร้าน
媽媽	หม่าม้า	ไม่บ่งบอกถึงรูปแบบหรือลักษณะกิจการ

2.2 ป้ายชื่อร้านค้าที่ใช้โครงสร้างผสม

โครงสร้างผสม คือ การตั้งชื่อร้านค้าที่มีองค์ประกอบของคำหลายประเภท เช่น คำบอกชื่อคน คำบอกกิจการ คำบอกรูปแบบองค์กรธุรกิจ คำทับเสียง คำมงคล คำบอกสถานที่ คำแปลความหมาย จากการวิเคราะห์พบว่ามีป้ายชื่อร้านค้าที่ใช้โครงสร้างผสมจำนวนทั้งสิ้น 36 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 50.70 ของร้านค้าทั้งหมด สามารถจำแนกได้ 7 ประเภท ดังต่อไปนี้

1) ±แซ่±ชื่อคน±คำบอกกิจการ±คำบอกรูปแบบองค์กรธุรกิจ พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 15 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 41.67 ของจำนวนร้านค้าโครงสร้างผสม

ตารางที่ 7 ตัวอย่าง ±แซ่±ชื่อคน±คำบอกกิจการ±คำบอกรูปแบบองค์กรธุรกิจ

ชื่อร้านค้าภาษาจีนและภาษาไทย	ความหมายชื่อร้านค้าภาษาจีน	คำอธิบาย
朱同興金璇行 **ห้างทองจูท่งเฮง**	แซ่จู + ท่งเฮง + ทองและหยก + ห้างร้าน	แซ่ + ชื่อคน + คำบอกกิจการ + คำบอกรูปแบบองค์กรธุรกิจ
賢機件两合公司 **หจก.ขอนแก่นเฮี้ยงอะไหล่**	เฮี้ยง + ชิ้นส่วนเครื่องยนต์ + ห้างหุ้นส่วนจำกัด	ชื่อคน + คำบอกกิจการ + คำบอกรูปแบบองค์กรธุรกิจ

กิจการที่ตั้งชื่อร้านค้าโดยมีองค์ประกอบของคำหลายประเภท ในรูปแบบ ±แซ่±ชื่อคน±คำบอกกิจการ±รูปแบบคำบอกธุรกิจ พบมากที่สุด คือ ร้านทอง คิดเป็นร้อยละ 43.75

2) ±แซ่+คำมงคล±คำบอกกิจการ±คำบอกรูปแบบองค์กรธุรกิจ พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 9 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ของจำนวนร้านค้าโครงสร้างผสม

ตารางที่ 8 ตัวอย่าง ±แซ่+คำมงคล±คำบอกกิจการ±คำบอกรูปแบบองค์กรธุรกิจ

ชื่อร้านค้าภาษาจีนและภาษาไทย	ความหมายชื่อร้านค้าภาษาจีน	คำอธิบาย
陳光榮大金行 **ห้างทองกาญจนาภิเษก**	แซ่เฉิน + รุ่งโรจน์ + ทอง + ห้างร้าน	แซ่ + คำมงคล + คำบอกกิจการ + คำบอกรูปแบบองค์กรธุรกิจ
麗裳 **จิตรดา**	สวยงาม + เสื้อผ้า	คำมงคล + คำบอกกิจการ

กิจการที่ตั้งชื่อร้านค้าโดยมีองค์ประกอบของคำหลายประเภท ในรูปแบบ ±แซ่+คำมงคล±คำบอกกิจการ+คำบอกรูปแบบองค์กรธุรกิจ พบมากที่สุดคือ ร้านขายของชำและเบ็ดเตล็ด และร้านขายผ้าและเครื่องแต่งกาย คิดเป็นร้อยละ 33.33 เท่ากัน

3) คำทับเสียง±คำบอกกิจการ±คำบอกรูปแบบองค์กรธุรกิจ พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 6 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ของจำนวนร้านค้าโครงสร้างผสม

กิจการที่ตั้งชื่อร้านค้าโดยมีองค์ประกอบของคำหลายประเภท ในรูปแบบ คำทับเสียง±คำบอกกิจการ±คำบอกรูปแบบองค์กรธุรกิจ พบมากที่สุดคือ ร้านขายยา และร้านขายของชำและเบ็ดเตล็ด คิดเป็นร้อยละ 33.33 เท่ากัน

ตารางที่ 9 ตัวอย่าง คำทับเสียง±คำบอกกิจการ±คำบอกรูปแบบองค์กรธุรกิจ

ชื่อร้านค้าภาษาจีนและภาษาไทย	ความหมายชื่อร้านค้าภาษาจีน	คำอธิบาย
鴻盛無線電 **หงส์แสงวิทยุโทรทัศน์**	ฮ้งเส็ง + วิทยุ	คำทับเสียง (สำเนียงแต้จิ๋ว) + คำบอกกิจการ
翁家園藥行 **เองเกฮี้งโอสถ**	เอ็งแกฮี้ง + ยา + ห้างร้าน	คำทับเสียง (สำเนียงแต้จิ๋ว) + คำบอกกิจการ + คำบอกรูปแบบองค์กรธุรกิจ
四利通行 **ห้างสิริธน**	สี่หลีทง + ห้างร้าน	คำทับเสียง (สำเนียงแต้จิ๋ว) + คำบอกรูปแบบองค์กรธุรกิจ

4) คำบอกสถานที่±คำมงคล±คำบอกกิจการ+คำบอกรูปแบบองค์กรธุรกิจ พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 2 ร้าน คิดเป็น ร้อยละ 5.56 ของจำนวนร้านค้าโครงสร้างผสม

ตารางที่ 10 ตัวอย่าง คำบอกสถานที่±คำมงคล±คำบอกกิจการ+คำบอกรูปแบบองค์กรธุรกิจ

ชื่อร้านค้าภาษาจีนและภาษาไทย	ความหมายชื่อร้านค้าภาษาจีน	คำอธิบาย
孔敬合盛有限公司 **บริษัทรวมทวีขอนแก่นจำกัด**	ขอนแก่น + รวมกันแล้วเจริญ + บริษัทจำกัด	คำบอกสถานที่ + คำมงคล + คำบอกรูปแบบองค์กรธุรกิจ
遠東建築五金有限公司 **บริษัทเสรีก่อสร้างฮาร์ดแวร์จำกัด**	กลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออก + ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการก่อสร้าง + บริษัทจำกัด	คำบอกสถานที่ + คำบอกกิจการ + คำบอกรูปแบบองค์กรธุรกิจ

กิจการที่ตั้งชื่อร้านค้าโดยมีองค์ประกอบของคำหลายประเภท ในรูปแบบ คำบอกสถานที่±คำมงคล±คำบอกกิจการ+คำบอกรูปแบบองค์กรธุรกิจ ได้แก่ ร้านขายอุปกรณ์ยานยนต์และยานพาหนะ และร้านขายอุปกรณ์และวัสดุก่อสร้าง

5) คำทับเสียง+คำมงคล หรือ คำมงคล+คำทับเสียง พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 2 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 5.56 ของจำนวนร้านค้าโครงสร้างผสม

ตารางที่ 11 ตัวอย่าง คำทับเสียง+คำมงคล หรือ คำมงคล+คำทับเสียง

ชื่อร้านค้าภาษาจีนและภาษาไทย	ความหมายชื่อร้านค้าภาษาจีน	คำอธิบาย
四利財 **สิริทรัพย์**	สี่หลี + ทรัพย์สินเงินทอง	คำทับเสียง (สำเนียงแต้จิ๋ว) + คำมงคล
新泰安 **หจก.ไท้อันเวชภัณฑ์**	การเริ่มต้นใหม่ + ไท่อัง	คำมงคล + คำทับเสียง (สำเนียงแต้จิ๋ว)

กิจการที่ตั้งชื่อร้านค้าโดยมีองค์ประกอบของคำหลายประเภท ในรูปแบบ คำทับเสียง+คำมงคล หรือ คำมงคล+คำทับเสียง ได้แก่ ร้านขายของชำและเบ็ดเตล็ด และร้านขายยา

6) คำแปลความหมาย+คำบอกกิจการ พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 1 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 2.78 ของจำนวนร้านค้าโครงสร้างผสม

กิจการที่ตั้งชื่อร้านค้าโดยมีองค์ประกอบของคำหลายประเภท ในรูปแบบ คำแปลความหมาย+คำบอกกิจการ คือ ร้านอาหารและเครื่องดื่ม

ตารางที่ 12 ตัวอย่าง คำแปลความหมาย+คำบอกกิจการ

ชื่อร้านค้าภาษาจีนและภาษาไทย	ความหมายชื่อร้านค้าภาษาจีน	คำอธิบาย
國泰酒樓 **ภัตตาคารคาเธ่ย์**	คาเธ่ย์ (ชื่อที่ใช้เรียกบริเวณประเทศจีนภาคเหนือ มาจากชื่อของชนเผ่าคีตันหรือชิตัน ซึ่งต่อมาถูกนำมาใช้เป็นคำเรียกประเทศจีน) + ภัตตาคาร	คำแปลความหมาย + คำบอกกิจการ

7) คำบอกสถานที่+แซ่+คำบอกรูปแบบองค์กรธุรกิจ พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 1 ร้าน คิดเป็นร้อยละ 2.78 ของจำนวนร้านค้าโครงสร้างผสม

ตารางที่ 13 ตัวอย่าง คำบอกสถานที่+แซ่+คำบอกรูปแบบองค์กรธุรกิจ

ชื่อร้านค้าภาษาจีนและภาษาไทย	ความหมายชื่อร้านค้าภาษาจีน	คำอธิบาย
坤敬泰寧两合公司 **หจก.ขอนแก่นไทยแลนด์**	ขอนแก่น + แซ่ไท่ แซ่หนิง + ห้างหุ้นส่วนจำกัด	คำบอกสถานที่ + แซ่ + คำบอกรูปแบบองค์กรธุรกิจ

กิจการที่ตั้งชื่อร้านค้าโดยมีองค์ประกอบของคำหลายประเภท ในรูปแบบ คำบอกสถานที่+แซ่+คำบอกรูปแบบองค์กรธุรกิจ คือ ร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

จากการวิเคราะห์ข้อมูลยัง พบว่า ในประเด็นของการใช้ชื่อสถานที่โดยเฉพาะชื่อจังหวัดขอนแก่นมาใช้ประกอบในชื่อร้านค้านั้นมีจำนวนทั้งสิ้น 2 ร้านซึ่งได้นำคำว่าจังหวัดขอนแก่นมาเป็นองค์ประกอบหนึ่งของชื่อร้าน ได้แก่ 坤敬泰宁两合公司 (หจก.ขอนแก่นไทยแลนด์) และ 孔敬和盛有限公司 (บริษัทรวมทวีขอนแก่นจำกัด) อีกทั้งยังพบว่าการใช้ภาษาจีนในการเรียกชื่อจังหวัดขอนแก่นมีการใช้คำสองลักษณะ ได้แก่คำว่า 坤敬 และ 孔敬 ซึ่งคำว่า 坤敬 มักพบในป้ายชื่อของสถานที่เก่าแก่ ศาลเจ้า โรงเรียนจีนต่างๆ ในพื้นที่มาอย่างยาวนาน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาที่นำเสนอข้างต้นนั้นสามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ว่า ในด้านรูปแบบและโครงสร้างจะเห็นได้ว่ารูปแบบและโครงสร้างการตั้งชื่อร้านค้าในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นนั้นนิยมใช้โครงสร้างการตั้งชื่อที่เป็นโครงสร้างผสมในการตั้งชื่อซึ่งแตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ ที่มีการศึกษาที่มักนิยมใช้โครงสร้างเดี่ยวในการตั้งชื่อร้าน (วราลี รุ่งบานจิตและคณะ, 2562) (เมชฌ สอดส่องกฤษ, 2555) และในด้านการใช้โครงสร้างเดี่ยวในการตั้งชื่อร้านนั้นจากข้อมูลที่สำรวจได้พบว่าป้ายร้านค้าส่วนใหญ่ที่ใช้โครงสร้างเดี่ยวในการตั้งชื่อยังคงเป็นการนำชื่อแซ่มาตั้งชื่อร้านเพื่อง่ายต่อการจดจำและแสดงความเป็นเจ้าของ อีกทั้งยังบ่งบอกถึงความเป็นจีนและการสืบทอดเชื้อสายวงศ์ตระกูลดั้งเดิมของ บรรพบุรุษซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับเบญจอาภา (2563) ซึ่งศึกษาในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความนิยมและสะท้อนแนวคิดความเชื่อของชาวจีนในอดีตในการตั้งชื่อร้านถึงแม้เข้ามาในประเทศไทยและแยกกระจายกันไปอยู่ต่างพื้นที่กัน

รูปแบบและโครงสร้างการตั้งชื่อร้านค้าที่ใช้โครงสร้างเดี่ยวบางร้าน ได้แก่ ร้าน 香喷喷 (คุณฉุย) ร้าน 昌隆 (ชางหลง) ร้าน 幸福的方式 (สุขนิยม) ร้าน 妈妈 (หม่าม้า) ร้าน 龙吧 (หลงบาร์) นั้นไม่ได้สะท้อนแนวคิด หรือคงไว้ซึ่งความเชื่อในอดีตที่ผสมผสานระหว่างการดำรงไว้ซึ่งวงศ์ตระกูล คำมงคลฯ แต่เป็นการตั้งชื่อร้านตามแนวกระแสนิยมวัฒนธรรมจีนในปัจจุบัน อีกทั้งด้านภาษาที่นำมาใช้ยังได้ตอกย้ำเกี่ยวกับกระแสนิยมภาษาจีนซึ่งกำลังเป็นที่สนใจของผู้คน ซึ่งเห็นได้จากร้านค้าได้นำภาษาจีนกลางมาใช้ในการตั้งร้านค้าต่างๆ ในปัจจุบัน และกลวิธีการตั้งชื่อร้านมีวิธีที่สลับซับซ้อนสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของผู้คนที่มีความรู้ความเข้าใจในภาษาจีนกลางมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่วนใหม่มักเป็นร้านค้ายุคใหม่ แตกต่างจากร้านค้าเก่าแก่ที่ยังคงรูปแบบ โครงสร้าง และภาษา เป็นแบบผสมผสานระหว่างภาษาจีน และภาษาไทย ซึ่ง

มักเป็นภาษาจีนแต้จิ๋วเนื่องจากกลุ่มคนที่อพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาในประเทศไทยในอดีตส่วนมากเป็นชาวแต้จิ๋ว (Skinner, 2005)

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนผ่านทางด้านรูปแบบ แนวคิด และภาษาที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อร้านค้า โดยการเปลี่ยนแปลงนั้นส่งผ่านจากการใช้ภาษาจีนที่เป็น ชื่อคน คำมงคลต่างๆ ประกอบรวมเป็นชื่อร้าน ส่วนเสียงของภาษาจีนที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นเสียงภาษาถิ่นเดิมของเจ้าของกิจการ โดยเฉพาะเสียงในภาษาแต้จิ๋ว แต่หากการตั้งชื่อร้านค้ายุคใหม่ในปัจจุบัน เนื่องจากกระแสนิยมภาษาจีน โดยเฉพาะภาษาจีนกลางและกระแสวัฒนธรรมจีน ทำให้ร้านค้ายุคใหม่ที่พบนั้นเริ่มมีการใช้ภาษาจีนกลางและเสียงในภาษาจีนกลางมาใช้ในการตั้งชื่อร้านมากยิ่งขึ้น รวมถึงการใช้คำที่สะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจของเจ้าของกิจการที่มีความรู้ความเข้าใจในภาษาจีนกลางที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

จากการสำรวจร้านค้าที่ตั้งอยู่บนถนนหน้าเมือง กลางเมือง และหลังเมือง ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการสำรวจพบว่ามีจำนวนร้านค้าที่ใช้ชื่อเป็นภาษาจีนจำนวนทั้งสิ้น 71 ร้าน โดยสามารถจำแนกได้ 14 ประเภท ซึ่งร้านค้าที่มีจำนวนมากเป็นอันดับแรก คือ ร้านขายของชำและเบ็ดเตล็ด รองลงมา คือ ร้านทอง อันดับที่ 3 คือ ร้านอาหารและเครื่องดื่ม อันดับที่ 4 คือ ร้านขายอุปกรณ์ยานยนต์และยานพาหนะ อันดับที่ 5 คือ ร้านขายผ้าและเครื่องแต่งกาย อันดับที่ 6 ประกอบด้วย ร้านขายอุปกรณ์และวัสดุก่อสร้าง และร้านขายยา อันดับที่ 7 ประกอบด้วย ร้านขายอุปกรณ์เครื่องเขียน ร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ อันดับที่ 8 ร้านขายเฟอร์นิเจอร์ และอันดับที่ 9 ประกอบด้วย ร้านขายเครื่องดนตรี โรงน้ำแข็ง โรงพิมพ์ และโรงไม้

จากการวิเคราะห์โครงสร้างการตั้งชื่อร้านค้าพบว่าลักษณะการตั้งชื่อร้านค้าเป็นภาษาจีนสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ป้ายชื่อร้านค้าที่ใช้โครงสร้างเดี่ยวและป้ายชื่อร้านค้าที่ใช้โครงสร้างผสม โดยป้ายชื่อร้านค้าที่ใช้โครงสร้างเดี่ยวสามารถจำแนกได้ 5 ประเภท รูปแบบที่พบมากเป็นอันดับแรก คือ การใช้ชื่อคน รองลงมาคือ คำทับเสียง คำแปลความหมาย คำมงคล และรูปแบบการตั้งชื่อที่ไม่สอดคล้องกับประเภทอื่นๆ ตามลำดับ ป้ายร้านค้าที่ใช้โครงสร้างผสมสามารถจำแนกได้ 7 ประเภท รูปแบบที่พบมากเป็นอันดับแรก คือ ±แซ่±ชื่อคน±คำบอกกิจการ±คำบอกรูปแบบองค์กรธุรกิจ รองลงมาคือ ±แซ่+คำมงคล±คำบอกกิจการ±คำบอกรูปแบบองค์กรธุรกิจ รูปแบบที่ 3 คือ คำทับเสียง±คำบอกกิจการ±คำบอกรูปแบบองค์กรธุรกิจ รูปแบบที่ 4 คือ คำบอกสถานที่±คำมงคล±คำบอกกิจการ+คำบอกรูปแบบองค์กรธุรกิจ รูปแบบที่ 5 คือ คำทับเสียง+คำมงคล หรือ คำมงคล+คำทับเสียง รูปแบบที่ 6 คือ คำแปลความหมาย+คำบอกกิจการ และรูปแบบที่ 7 คือ คำบอกสถานที่+แซ่+รูปแบบคำบอกธุรกิจ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เพื่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่จังหวัดขอนแก่น การขับเคลื่อนให้มีการใช้ภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาจีนในการให้บริการนักท่องเที่ยว ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนจึงควรจัดให้มีการให้ความรู้ทางด้านภาษาและมีการตรวจสอบดูแลด้านคุณภาพและความถูกต้อง โดยเฉพาะในการของการใช้ภาษาในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ รวมถึงร้านค้า เพื่อสร้างภาพลักษณ์อันดีและแสดงใช้เห็นถึงความใส่ใจในการพัฒนา อีกทั้งสามารถสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวได้อีกด้วย

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงเอกสารโดยการเก็บข้อมูลชื่อป้ายเพียงอย่างเดียวโดยไม่ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ดูแลร้านหรือเจ้าของกิจการถึงที่มาที่ไปในการตั้งชื่อร้าน จึงเป็นการนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้กรอบการศึกษาของผู้ศึกษาก่อนหน้าที่รวบรวมเรียบเรียงมาเพื่อทำการวิเคราะห์ ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปเพื่อความเข้าใจที่

ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นจึงควรเพิ่มเติมในเรื่องของการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมถึงขยายพื้นที่ขอบเขตการศึกษาให้ใหญ่ครอบคลุมพื้นที่มากยิ่งขึ้น

2.2 ในการศึกษาครั้งต่อไปประเด็นเรื่องของการตั้งชื่อร้านค้ายุคใหม่เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ได้จากการค้นพบของการศึกษาครั้งนี้ที่น่าสนใจในการต่อยอดเพื่อการศึกษาและวิจัย

เอกสารอ้างอิง

บัวพันธ์ พรหมพักพิง, ยรรยงค์ อินทร์ม่วง, และ มนต์ชัย ผ่องศิริ. (2562). *เมืองขอนแก่น: การเติบโต ความท้าทาย และโอกาส*. กรุงเทพฯ: International Development Research Centre (IDRC) และสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (Thailand Environment Institute: TEI).

เบญจอาภา พิเศษสกุลวงศ์. (2563). ความหมายที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลบนแผ่นป้ายชื่อร้านค้าภาษาจีนในจังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 13*(25), 61-63.

เมชฌ สอดส่องกฤษ. (2555). การสำรวจและศึกษาวิเคราะห์ชื่อร้านค้าภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารศิลปศาสตร์, 8*(2), 64-67.

วราลี รุ่งบานจิตและคณะ. (2562). *การสำรวจและศึกษาการตั้งชื่อร้านค้าภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเมืองจังหวัดยะลา*. ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

เศรษฐศาสตร์ วัตรโศก. (2562). *เบิ่งจีนอีสาน: “คนจีนไร้รากอีสาน” ทิศทางจีนศึกษาในอนาคต*. สืบค้น 2 กันยายน 2565. จาก https://theisaanrecord.co/2019/04/03/chinese-in-isaan-society/.

สุภัทรา โยธินศิริกุล. (2563). ภาษาบนป้ายชื่อร้านค้าชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตชุมชนเยาวราช: กรณีศึกษาชื่อร้านค้าภาษาจีนและภาษาไทย. *มนุษยศาสตร์สาร, 21*(1), 75-86.

สุวิทย์ ธีรศาศวัต. (2551). *ประวัติศาสตร์จีนอีสาน*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Skinner, G. (2005). *Chinese Society in Thailand*. Bangkok: greenprint.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2023. 5(1): 123-132.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Factors Affecting the Price Index of Steel Bar in Thailand

Chaval Pichalai[1*] and Saksit Budsayaplakorn[2]

[1] *Master Student of Economics, Program in Business Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*

[2] *Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: chaval.p@ku.th*

ABSTRACT

The objectives of this research article are to study the effects of the economic factors on the price index of steel bar in Thailand. The monthly data for 10 years starting from 2012 to 2021, which have 120 observations, are recorded in this research. The quantitative analysis using the two-stage least square method is used to determine the magnitude and the direction of the effects for the independent variables on the price of steel bar. The results of this study indicate to 4 exist significant factors, which are affected the price index of steel bar in the Thai domestic market as well as the price index of cement, oil and imported steel bar including GDP. A study has found that there are four factors that affect the steel bar price index. First of all, a change in GDP of 1 billion Thai baht will result in a change in the steel bar price index of 0.0169 points, given that other factors are set to be constant. The second factor is that a change in the cement price index of 1 point will result in a change in the steel bar price index of 0.0847 points, given that all the other factors are set to be constant. The third factor is that a change in the oil price index of 1 point will result in a change in the steel bar price index of 0.0706 points, given that all the other factors are set to be constant. The last factor is that a change in the domestic import price of a steel bar of 1 point will result in a change in the steel bar's price of 0.9253 points, given that all the other factors are set to be constant. In conclusion, the relationship between the domestic steel bar price index and all the factors that affect the steel bar price index in Thailand, GDP, cement's price index, oil price index, and steel bar import price index happen to be in the same direction. The government entities are strongly recommended to develop policies and strategic plans for the construction industry sector by encouraging more research and developing the steel industries for higher efficiency and more products.

Keywords: Price Index, Steel Bar, The Two-Stage Least Square Method

Received: 6 December 2022;
Revised: 21 February 2023;
Accepted: 21 February 2023

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 2773-9805 (Online)

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทย

ชวาล พิชาลัย[1*] และ ศักดิ์สิทธิ์ บุศยพลากร[2]

[1] *นิสิตหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

[2] *ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: chaval.p@ku.th*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทย ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลรายเดือน ในช่วงปี พ.ศ. 2555 ถึง ปี 2564 รวมระยะเวลา 10 ปี จำนวน 120 ข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดสองขั้น ในการหาขนาดและทิศทางของผลกระทบจากตัวแปรอิสระต่อตัวแปรราคาเหล็กเส้นในประเทศ การศึกษานี้มีข้อจำกัดด้านการหาข้อมูลเชิงปริมาณด้านเทคโนโลยี ดังนั้นทำให้การศึกษานี้ยังไม่ได้นำปัจจัยที่มีผลกระทบอย่างมากต่อราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทยมาพิจารณา ข้อค้นพบสำคัญที่ได้จากการศึกษา คือ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อราคาเหล็กเส้นภายในประเทศประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของ ผลิตภัณฑ์มวลภาคก่อสร้าง ดัชนีราคาซีเมนต์ ดัชนีราคาน้ำมัน ดัชนีราคานำเข้าเหล็กเส้น ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทยประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ โดยสามารถอธิบายตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อราคาเหล็กเส้นภายในประเทศที่สำคัญ 4 ประการ คือ ประการแรก ถ้า GDP เปลี่ยนไป 1,000 ล้านบาทจะทำให้ราคาเหล็กเส้นเปลี่ยนแปลงไป 0.0169 จุด กำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่ ประการที่สอง ถ้าดัชนีราคาซีเมนต์ เปลี่ยนแปลงไป 1 จุดจะทำให้ราคาเหล็กเส้นเปลี่ยนแปลงไป 0.0847 จุด กำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่ ประการที่สาม ถ้าดัชนีราคาน้ำมันเปลี่ยนแปลงไป 1 จุดจะทำให้ราคาเหล็กเส้นเปลี่ยนแปลงไป 0.0706 จุด กำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่ ประการที่ 4 ถ้าดัชนีราคานำเข้าเหล็กภายในประเทศเปลี่ยนแปลงไป 1 จุดจะทำให้ราคาเหล็กเส้นเปลี่ยนแปลงไป 0.9253 จุด กำหนดให้ปัจจัยอื่นคงที่ สำหรับข้อเสนอแนะของการศึกษานี้ ผู้วิจัยเห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทย ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคก่อสร้าง ดัชนีราคาซีเมนต์ ดัชนีราคาน้ำมัน และดัชนีราคานำเข้าเหล็กเส้น มีความสัมพันธ์กันกับดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทยในทิศทางเดียวกัน ซึ่งทางหน่วยงานของภาครัฐควรมีนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของอุตสาหกรรมก่อสร้าง โดยการสร้างการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับอุตสาหกรรมเหล็กให้มีประสิทธิภาพและได้ผลผลิตที่เพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ: ดัชนีราคา, เหล็กเส้น, วิธีกำลังสองน้อยที่สุดสองขั้น

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การบริโภคเหล็กในภาคอุตสาหกรรมต่างๆ ผลิตภัณฑ์เหล็กมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจาก ผลิตภัณฑ์เหล็กได้ถูกนำไปเป็นวัตถุดิบในการผลิตของอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น อุตสาหกรรมก่อสร้าง อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า อุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์ และอุตสาหกรรมเครื่องจักรกล เป็นต้น ที่มีส่วนสำคัญในการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ซึ่งในแต่ละอุตสาหกรรมก็มีการใช้ผลิตภัณฑ์เหล็กที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านรูปทรง และด้านคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์เหล็ก ดังนั้นคุณภาพและราคาของผลิตภัณฑ์เหล็กในประเทศจึงมีผลโดยตรงต่อราคาและคุณภาพของอุตสาหกรรมต่อเนื่องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การบริโภคผลิตภัณฑ์เหล็ก สามารถจำแนกตามแหล่งที่มาได้เป็น 2 กลุ่มผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์เหล็กของผู้ผลิตเหล็กในประเทศไทยและผลิตภัณฑ์เหล็กที่มาจากการนำเข้าจากต่างประเทศ (เข็มชาติ วารสินธุ์ชัย, 2558)

ตารางที่ 1 สัดส่วนผลิตภัณฑ์เหล็กที่นำเข้าจากต่างประเทศ

อุตสาหกรรม	สัดส่วน (ร้อยละ)			
	2561	2562	2563	2564
ก่อสร้าง	35.00	38.40	42.10	36.10
ยานยนต์	35.00	30.90	26.20	32.10
เครื่องใช้ไฟฟ้า	12.00	11.80	13.80	12.40
เครื่องจักร	10.00	10.30	8.50	9.30
บรรจุภัณฑ์	7.00	7.30	7.70	7.60
อื่นๆ	1.00	1.30	1.70	2.50
รวมทั้งหมด	100.00	100.00	100.00	100.00

ตารางที่ 2 สัดส่วนผลิตภัณฑ์เหล็กที่บริโภคในประเทศ

อุตสาหกรรม	สัดส่วน (ร้อยละ)			
	2561	2562	2563	2564
ก่อสร้าง	57.00	60.60	63.00	58.20
ยานยนต์	22.00	20.30	16.60	21.10
เครื่องใช้ไฟฟ้า	7.00	7.50	8.90	8.10
เครื่องจักร	9.00	5.90	5.00	5.90
บรรจุภัณฑ์	4.00	4.60	5.10	4.80
อื่นๆ	1.00	1.00	1.30	1.90
รวมทั้งหมด	100.00	100.00	100.00	100.00

ปัญหาของอุตสาหกรรมเหล็กเส้นภายในประเทศไทยที่สำคัญ มี 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก ปัญหาเชิงโครงสร้างอุตสาหกรรมการผลิตเหล็กเส้นในประเทศไทยขาดเสถียรภาพ เนื่องจากมีปริมาณการผลิตเหล็กเส้นในประเทศเพียงร้อยละ 30 ที่เหลือส่วนใหญ่ร้อยละ 70 จำเป็นต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ในการผลิตเหล็กขั้นต้นนั้นต้องใช้การลงทุนสูง ใช้พลังงานในการถลุงเหล็กมากและต้องการวัตถุดิบทั้ง ในรูปของสินแร่ เชื้อเพลิงโดยเฉพาะถ่านโค้ก ตลอดจนต้องมีระบบสาธารณูปโภคและระบบโครงสร้างพื้นฐานที่ เอื้ออำนวยต่อการผลิต เช่น ท่าเรือน้ำลึก และระบบถนน เป็นต้น ทั้งนี้ ประเทศไทยมีผู้ผลิตเหล็กขั้นต้นอยู่เพียง 2 ราย คือ บริษัท จี สตีล จำกัด (มหาชน) บริษัท เครือสหวิริยา จำกัด ทำให้รัฐบาลไม่สามารถวางแผนการผลิตด้านปริมาณและราคาเหล็กเส้นเพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมต่อเนื่องในบางโอกาสได้อย่างเพียงพอและในราคาที่เหมาะสม เนื่องจากเป็นปัจจัยที่รัฐบาลควบคุมไม่ได้ ประการที่สอง เทคโนโลยีการผลิตเหล็กเส้นของไทยยังไม่ทันสมัยและขาดกระบวนการผลิตเหล็กต้นน้ำ ประเทศไทยมีความต้องการใช้เหล็กในปริมาณที่สูงและยังมีผู้ผลิตเหล็กรายใหญ่อยู่หลายบริษัท ส่งผลให้ไทยต้องนำเข้าเหล็กเส้นในปริมาณสูง โดยเฉพาะเหล็กที่มีคุณภาพสูง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเหล็กที่ใช้ในอุตสาหกรรมก่อสร้างที่ต้องการความแข็งแรงมั่นคงสูง โดยจะต้องมีการนำเข้ามาจากต่างประเทศ เช่น จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ฯลฯ ยิ่งไปกว่านั้นทั้ง 3 ประเทศยังมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่รวดเร็วในช่วงที่ผ่านมา ทำให้เกิดการประหยัดต่อขนาด (Economies of Scale) และได้เปรียบในเรื่องต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าผู้ผลิตเพื่อการส่งออกของประเทศอื่นๆ ประการที่สาม การสนับสนุนทางด้านการค้นคว้าวิจัยและให้คำแนะนำด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิตเหล็กเส้นของไทยยังไม่เพียงพอ (สถาบันเหล็กและเหล็กกล้าแห่งประเทศไทย, 2562)

ทั้งนี้ มีหลักการและเหตุผลเพื่อยกระดับขีดความสามารถด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิตเหล็กเส้นของอุตสาหกรรมเหล็กในประเทศไทยให้สูงขึ้น รัฐบาลสมควรจัดทำมาตรการสนับสนุน ทางด้านการวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิตเหล็กเส้นให้ต้นทุนถูกลงและมีคุณภาพที่ดีขึ้น ซึ่งจะทำให้ประสิทธิภาพด้านการผลิตของไทยทัดเทียมกับอุตสาหกรรมเหล็กของประเทศชั้นนำ (ฤทธิชัย จันทร์ทอง, 2558)

ดังนั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทย โดยข้อมูลนั้นมีลักษณะเป็นอนุกรมเวลา เพื่อที่จะได้ผลลัพธ์ที่ถูกต้องและแม่นยำ และทดสอบให้เห็นว่าปัจจัยใดที่เป็นดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทย เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นแนวทางในการวางแผน การออกนโยบาย เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในธุรกิจเหล็กเส้น เพื่อที่ประเทศไทยจะสามารถอุตสาหกรรมเหล็กเส้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

นำแบบจำลองปัญหาความต้องการเหล็กเส้นภายในประเทศไทยใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นต่อด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดสองขั้น เริ่มจากการจัดทำสมการโครงสร้าง (Structural Equation) ที่ประยุกต์จากทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาสมการอุปสงค์และอุปทาน มาสร้างเป็นระบบสมการเชิงเส้นเพื่อศึกษาผลกระทบดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทย ดังนี้ (ชุติมา สิงหนาท, 2562)

สมการอุปสงค์ดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทย

$$Q_d = \beta_0 + \beta_1 Psteel + \beta_2 GDPc + \beta_3 Pcement + \varepsilon_1 \quad (1)$$

สมการอุปทานดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทย

$$Q_s = a_0 + a_1 Psteel + a_2 GDPc + a_3 Import + a_4 Poil + \varepsilon_2 \quad (2)$$

โดยที่ Q_d คือ ปริมาณความต้องการเหล็กเส้นภายในประเทศไทย (ล้านตัน)

Q_s คือ ปริมาณการผลิตเหล็กเส้นภายในประเทศไทย (ล้านตัน)

Q* คือ ราคาและปริมาณ ณ จุดดุลยภาพ

Psteel คือ ดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทย

GDPc คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคก่อสร้าง (ล้านบาท)

Pcement คือ ดัชนีราคาซีเมนต์

Import คือ ดัชนีราคานำเข้าเหล็กเส้น

Poil คือ ดัชนีราคาน้ำมัน

ณ จุดดุลยภาพ $Q_d = Q_s$ ต้องการหาค่า Psteel สมการที่ (1) และ (2) ดังนี้

$$\beta_0 + \beta_1 Psteel + \beta_2 GDPc + \beta_3 Pcement + \varepsilon_1 = a_0 + a_1 Psteel + a_2 GDPc + a_3 Import + a_4 Poil + \varepsilon_2$$

$$\beta_1 - a_1 Psteel = (\beta_0 - \alpha_0) + (\beta_2 - \alpha_2) GDPc + \alpha_3 Import + \alpha_4 Poil - \beta_3 Pcement + (\varepsilon_1 - \varepsilon_2)$$

$$Psteel = \frac{(\beta_0 - \alpha_0)}{(\beta_1 - \alpha_1)} + \frac{(\alpha_2 - \beta_2)}{(\beta_1 - \alpha_1)} GDPC + \frac{\alpha_3}{(\beta_1 - \alpha_1)} Import + \frac{\alpha_3}{(\beta_1 - \alpha_1)} Poil - \frac{\beta_3}{(\beta_1 - \alpha_1)} Pcement + \frac{(\varepsilon 2 - \varepsilon 1)}{(\alpha_1 - \beta_2)}$$

Qd = f (Psteel,GDPc,Pcement)

Qs = f(Psteel,GDPc,Import,Poil)

Qd = Qs = Q*

2. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัยปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทย รายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สมมติฐานที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ	สมมติฐาน
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคก่อสร้าง	(+)
ดัชนีราคาน้ำมัน	(+)
ดัชนีราคาซีเมนต์	(+)
ดัชนีราคานำเข้าเหล็กเส้น	(+)

หมายเหตุ: เครื่องหมายบวก (+) หมายถึง ทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวส่งผลต่อดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทยในทิศทางเดียวกันตามลำดับ

ที่มา: รวบรวมโดยผู้วิจัย

3. การเก็บรวมรวมข้อมูล

การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทย ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) แบบอนุกรมเวลา (Time Series) รายเดือน (Monthly Data) ระหว่างปี 2555 ถึง 2564 รวมระยะเวลา 10 ปี จำนวน 120 ข้อมูล (รวบรวมกระทรวงพาณิชย์, 2564) ประกอบด้วย ข้อมูลดัชนีราคาเหล็กเส้นเฉลี่ยในประเทศไทย ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคก่อสร้าง ดัชนีราคาน้ำมัน ดัชนีราคาซีเมนต์ ดัชนีราคานำเข้าเหล็กเส้น ซึ่งมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ข้อมูลและแหล่งที่มาของข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูล	หน่วย	แหล่งที่มาของข้อมูล
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคก่อสร้าง	ล้านบาท	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ดัชนีราคาน้ำมัน	-	กระทรวงพาณิชย์
ดัชนีราคาซีเมนต์	-	กระทรวงพาณิชย์
ดัชนีราคานำเข้าเหล็กเส้น	-	กระทรวงพาณิชย์
ดัชนีราคาเหล็กเส้น	-	กระทรวงพาณิชย์

ที่มา: รวบรวมโดยผู้วิจัย

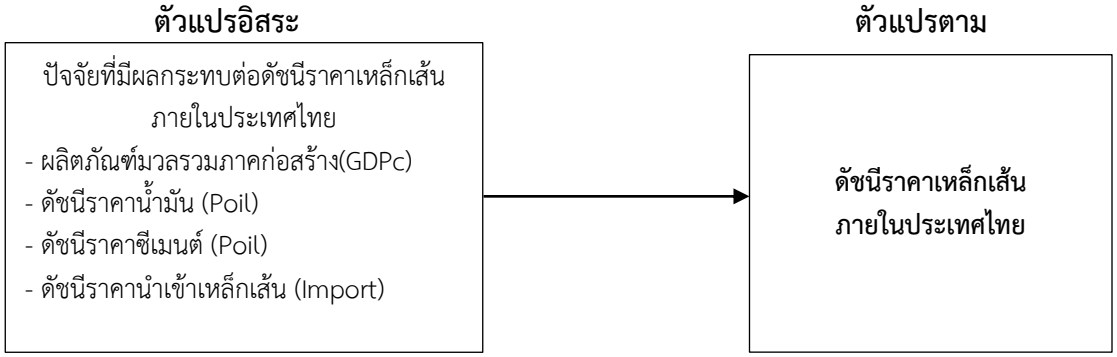
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ประการแรก การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา จะทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเหล็กและราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทย ได้แก่ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม สถาบันเหล็กและเหล็กกล้าแห่งประเทศไทย รายงานการวิจัย ข่าวสาร และวารสารธุรกิจ รวมถึงข้อมูลจากอินเตอร์เน็ตที่มีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเหล็ก มาทำการวิเคราะห์โดยใช้ค่าทางสถิติ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และตารางประกอบการจัดทำคำอธิบาย

ประการที่สอง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จะใช้ข้อมูลทุติยภูมิ แบบรายเดือน ระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 – 2564 จำนวน 120 ข้อมูล (กระทรวงพาณิชย์, 2564) ซึ่งเป็นข้อมูลแบบอนุกรมเวลา มาทำการวิเคราะห์โดยใช้การประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลองอาศัยวิธีการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติ ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดสองขั้น (Two-Stage Least Squares Method)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวบรวมจาก การทบทวนวรรณกรรมจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาเขียนกรอบแนวคิดการวิจัย รายละเอียดดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทย

ตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทยที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุภาพของข้อมูล

ตัวแปรอิสระ	ผลการทดสอบ
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคก่อสร้าง	(+)
ดัชนีราคาน้ำมัน	(+)
ดัชนีราคาซีเมนต์	(+)
ดัชนีราคานำเข้าเหล็กเส้น	(+)

หมายเหตุ: เครื่องหมายบวก (+) หมายถึง ทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวส่งผลต่อดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทยในทิศทางเดียวกันตามลำดับ

ที่มา: รวบรวมโดยผู้วิจัย

สมการปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทยมีผลการประมาณค่าสมการ ดังนี้

$$Psteel = 10.0599+0.00169GDPc+0.0847Pcemen+0.0706Poil+0.9253import \quad (3)$$

จากสมการ (3) แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทย โดยอธิบายความสัมพันธ์ได้ว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคก่อสร้างดัชนีราคาซีเมนต์ ดัชนีราคาน้ำมัน ดัชนีราคานำเข้าเหล็กเส้น มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกล่าวคือ ตัวแปรอิสระทุกตัวจะส่งผลกระทบต่อดัชนีราคาเหล็กเส้น

ภายในประเทศไทยในทิศทางเดียวกัน และเป็นไปตามสมติฐานที่ใช้ในการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ร้อยละ 0.95 ตามตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทย

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-10.05994	4.315823	-2.330943	0.0215
GDP	1.69E-05	1.00E-05	1.683242	0.0950
CIMEN	0.084719	0.028064	3.018750	0.0031
OILP	0.070591	0.019121	3.691855	0.0003
IMPORT	0.925273	0.023605	39.19781	0.0000
R-squared	0.951911	Mean dependent var		100.3500
Adjusted R-squared	0.950238	S.D. dependent var		4.787765
S.E. of regression	1.068022	Sum squared resid		131.1771
F-statistic	569.1002	Durbin-Watson stat		0.266784

ผลการศึกษามีค่า R-square เท่ากับ 0.9519 หมายความว่าแบบจำลองสามารถอธิบายดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศได้ร้อยละ 95.19

ค่า F-test เท่ากับ 569.1002 และมีค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.0000 หมายความว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวแปรมีความเหมาะสมในการอธิบายดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศ

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทย สรุปไว้ในตารางที่ 4 ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคก่อสร้าง (GDPc) มีความสัมพันธ์กับดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทยเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อกำหนดปัจจัยอื่นๆ คงที่แล้ว เมื่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคก่อสร้าง เพิ่มขึ้น 1,000 ล้านบาทจะทำให้ดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไป 0.00169 จุด โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคก่อสร้าง สามารถอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งมีความสัมพันธ์สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้แสดงว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคก่อสร้างเพิ่มขึ้น ทำให้ดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทยเพิ่มขึ้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะมีการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจทำให้ประชาชนมีรายได้มากขึ้นปริมาณความต้องการซื้อสินค้าจะเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับเกศกาญจน์ โพธิ์ปิ่น (2558) ผลการศึกษาพบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศด้านการก่อสร้างเพิ่มขึ้นทำให้การนำเข้าเหล็กลวดเพิ่มขึ้นและ Nguyen, Phong Thanh (2020) ศึกษาเรื่องปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อดัชนีราคาก่อสร้าง ผลการศึกษาพบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้นทำให้ราคาเหล็กเพิ่มขึ้น

ดัชนีราคาซีเมนต์ (Pcemen) มีความสัมพันธ์กับดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทยเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อกำหนดปัจจัยอื่นๆ คงที่แล้ว เมื่อดัชนีราคาซีเมนต์ เปลี่ยนแปลงไป 1 จุดจะทำให้ดัชนีราคาเหล็กเส้นเปลี่ยนแปลงไป 0.0847 จุด โดยการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาซีเมนต์สามารถอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งมีความสัมพันธ์สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้แสดงว่าเมื่อดัชนีราคาซีเมนต์เพิ่มขึ้นจะทำให้ดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทยเพิ่มขึ้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะปูนซีเมนต์และเหล็กเส้นเป็นสินค้าที่ใช้ประกอบกัน หากอุปสงค์ของอุตสาหกรรมก่อสร้างสูงจะมีผลทำให้ราคาปูนซีเมนต์สูงขึ้น ขณะเดียวกันจะทำให้เหล็กเส้นที่ผลิตภายในประเทศไทยมีสูงขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับ Danso, H., & Obeng-Ahenkora, N. K. (2018) ศึกษาเรื่องปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการปรับตัวของราคาวัสดุก่อสร้างในประเทศกานา ผลการศึกษาพบว่า หากราคาวัสดุก่อสร้างสูงขึ้น จะเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ราคาเหล็กสูงขึ้น โดยสินค้าเหล็กเป็นสินค้าที่ใช้ประกอบกับวัสดุอื่นๆ และ Muhammad AliMusarat and Wesam

SalahAlaloul (2021) ศึกษาเรื่องปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อราคาวัสดุก่อสร้างผลการศึกษาพบว่าหากราคาวัสดุก่อสร้างสูงขึ้น จะเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ราคาเหล็กสูงขึ้น

ดัชนีราคาน้ำมัน (Poil) มีความสัมพันธ์กับดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทยเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อกำหนดปัจจัยอื่นๆ คงที่แล้ว เมื่อดัชนีราคาน้ำมันเปลี่ยนแปลงไป 1 จุด จะทำให้ดัชนีราคาเหล็กเส้นเปลี่ยนแปลงไป 0.0706 จุด โดยการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาน้ำมันสามารถอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งมีความสัมพันธ์สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า เมื่อดัชนีราคาน้ำมันเพิ่มขึ้นจะทำให้ดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทยเพิ่มขึ้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะหากราคาน้ำมันสูงขึ้น จะมีผลต่อต้นทุนการผลิตเหล็กและต้นทุนค่าขนส่งวัตถุดิบ และผลิตภัณฑ์เหล็กให้สูงขึ้น ดังนั้นราคาเหล็กเส้นจึงเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษา Ahmed Mohammed Kamaruddeen (2019) ศึกษาเรื่องเรื่อง Factors Influencing the Price of Elected Building Materials in Northern Malaysia ผลการศึกษาพบว่า เมื่อต้นทุนพลังงานสูงขึ้นจะทำให้เหล็กมีราคาที่สูงขึ้น และ Danso, H., & Obeng-Ahenkora, N. K. (2018) ศึกษาเรื่องปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการปรับตัวของราคาวัสดุก่อสร้างในประเทศกานาผลการศึกษาพบว่าเมื่อราคาน้ำมันสูงขึ้นจะทำให้เหล็กมีราคาที่สูงขึ้น

ดัชนีราคานำเข้าเหล็กเส้น (Import) มีความสัมพันธ์กับดัชนีราคานำเข้าเหล็กเส้นภายในประเทศไทยเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อกำหนดปัจจัยอื่นๆ คงที่แล้ว เมื่อดัชนีราคานำเข้าเหล็กเส้นเปลี่ยนแปลงไป 1 จุดจะทำให้ดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทย เปลี่ยนแปลงไป 0.9253 จุด โดยการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคานำเข้าเหล็กเส้นสามารถอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งมีความสัมพันธ์สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าเมื่อดัชนีราคานำเข้าเหล็กภายในประเทศเพิ่มขึ้นจะทำให้ดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทยเพิ่มขึ้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะในกรณีที่อุปสงค์เหล็กมากกว่าอุปทานเหล็กในตลาดโลกทำให้ราคาเหล็กนำเข้าจากต่างประเทศสูงขึ้นและไจะส่งผลเกี่ยวเนื่องทำให้ราคาเหล็กในประเทศสูงขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับเข็มชาติ วารสินธุ์ชัย (2558) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อราคาเหล็กเส้นในประเทศไทยผลการศึกษาพบว่าราคานำเข้าเหล็กเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อราคาเหล็กเส้นในประเทศไทยในทิศทางเดียวกัน และ Nguyen, Phong Thanh (2020) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อดัชนีราคาก่อสร้าง ผลการศึกษาพบว่าการส่งออกและนำเข้าเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อราคาเหล็ก

องค์ความรู้ใหม่

อุตสาหกรรมการผลิตเหล็กเส้นในประเทศไทยขาดเสถียรภาพ เนื่องจาก มีปริมาณการผลิตเหล็กเส้นในประเทศเพียงร้อยละ 30 ที่เหลือส่วนใหญ่ร้อยละ 70 จำเป็นต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ทำให้รัฐบาลไม่สามารถวางแผนการผลิตด้านปริมาณและราคาเหล็กเส้นเพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมต่อเนื่องในบางโอกาสได้อย่างเพียงพอและในราคาที่เหมาะสม เนื่องจากเป็นปัจจัยที่รัฐบาลควบคุมไม่ได้

ประเทศไทยถือเป็นหนึ่งประเทศหลักในอาเซียนของการผลิตภาคอุตสาหกรรมต่างๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นด้านอุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า อุตสาหกรรมเครื่องจักรกล และอุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์ประเภทกระป๋องซึ่งล้วนแล้วเป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องของอุตสาหกรรมเหล็ก โดยมีเหล็กเข้าไปเกี่ยวข้อง ในทุกผลิตภัณฑ์

อย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยในปัจจุบันสภาวะต่างๆ ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นด้าน เศรษฐกิจ สังคม และการดำเนินธุรกิจ ซึ่งอาจทำให้รูปแบบของอุตสาหกรรมได้ปรับเปลี่ยนสภาพตามไปด้วย นั่นหมายรวมถึงรูปแบบการใช้งานเหล็กในอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่มีโอกาสจะปรับไปตามโครงสร้างของเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนั้น การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีต่างๆ ในการผลิตภาคอุตสาหกรรม ซึ่งอาจทำให้เกิดการเปลี่ยนรูปแบบของการผลิต ดังนั้น เพื่อให้ศูนย์ข้อมูลเชิงลึกอุตสาหกรรมเหล็กและโลหการมีข้อมูลการ ใช้งานเหล็กในอุตสาหกรรมต่อเนื่องต่างๆ มีความถูกต้อง และทันต่อเหตุการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องนั้น สถาบันเหล็กและเหล็กกล้าแห่งประเทศไทยจึงได้ทำการศึกษาวิจัยเชิงลึกถึงความต้องการใช้งานผลิตภัณฑ์เหล็กในอุตสาหกรรมต่อเนื่องของประเทศไทย

การวิจัยนี้ ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศเพื่อประโยชน์ในการวางแผนของผู้ผลิตและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง รวมทั้งการจัดทำนโยบายราคาเหล็กเส้นภายในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศในช่วงนั้นๆ

สรุปผลการวิจัย

ปัญหาสำคัญของอุตสาหกรรมเหล็กเส้นภายในประเทศไทยที่สำคัญมี 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก ปัญหาเชิงโครงสร้าง เนื่องจากอุตสาหกรรมเหล็กเส้นในประเทศไทยเริ่มพัฒนาจากอุตสาหกรรมปลายน้ำในยุคต้นๆ เมื่อมีการพัฒนาเศรษฐกิจมากขึ้น ประเทศมีความต้องการเหล็กประเภทต่างๆ หลากหลายและซับซ้อนขึ้น จึงเริ่มพัฒนาการผลิตเหล็กไปสู่เหล็กขั้นกลางและขั้นต้น ทำให้อุตสาหกรรมเหล็กและอุตสาหกรรมเหล็กเส้นภายในประเทศไทยไม่ค่อยมีเสถียรภาพหรือแข็งแกร่งมากนักเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่มีอุตสาหกรรมเหล็กชั้นนำของโลก เช่น จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ เนื่องจากไทยยังใช้เศษเหล็กเก่า (Scrap Iron) มาหลอมขึ้นรูปใหม่อยู่มากเนื่องจากขาดอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำในประเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเพิ่มขีดความสามารถทั้งในการแข่งขัน ทั้งในเรื่องราคาและคุณภาพของเหล็กเส้น ประการที่สอง เทคโนโลยีการผลิตเหล็กเส้นของไทยยังไม่ทันสมัย ทำให้ความสามารถในการแข่งขันด้านประสิทธิภาพทางการผลิตเหล็กเส้นต่ำกว่าต่างประเทศอย่างมากโดยเฉพาะประเทศจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ประกอบกับทั้ง 3 ประเทศ มีการผลิตในปริมาณมากและได้ประโยชน์จากการประหยัดต่อขนาดทำให้ต้นทุนการผลิตต่อหน่วยต่ำกว่าของไทย ที่ผ่านมาแม้ว่าภาพความต้องการเหล็กเส้นภายในประเทศจะมีแนวโน้มอยู่ในเกณฑ์ดีแต่ผู้ประกอบการเหล็กเส้นของไทยส่วนใหญ่ไม่ได้รับประโยชน์ เนื่องจากมีต้นทุนการผลิตที่สูงทำให้ได้กำไรต่อหน่วยต่ำกว่าผู้ผลิตจากต่างประเทศมาก ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมเหล็กเส้นของไทย ที่จะต้องปรับปรุงกระบวนการผลิตเหล็กเส้นด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยยิ่งขึ้นเพื่อทำให้มีประสิทธิภาพการผลิตทัดเทียมกับผู้ผลิตเหล็กเส้นในต่างประเทศ ประการที่สาม การสนับสนุนทางด้านการวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิตเหล็กเส้น ทั้งจากภาครัฐและเอกชนของไทยยังไม่เพียงพอ

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดโครงสร้างตลาด ทฤษฎีอุปสงค์ ทฤษฎีอุปทาน ทฤษฎีดุลยภาพตลาด และทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ มีการตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศทำการศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาเหล็กเส้น โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัยของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ อุปสงค์ อุปทาน และดุลยภาพของดัชนีราคาเหล็กเส้น โดยสรุปปัจจัยที่ก่อให้เกิดดุลยภาพของดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทยได้ 4 ตัวแปรหลักที่สำคัญได้แก่ ผลิตมวลรวมภาคก่อสร้าง ดัชนีราคาน้ำมัน ดัชนีราคาซีเมนต์ และดัชนีราคานำเข้าเหล็กเส้น

จากผลการศึกษาเพื่อหาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทยด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดสองขั้นพบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคก่อสร้าง ดัชนีราคาซีเมนต์ ดัชนีราคาน้ำมัน และดัชนีราคานำเข้าเหล็กเส้น มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกล่าวคือตัวแปรอิสระทุกตัวจะส่งผลกระทบต่อดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศในทิศทางเดียวกันและมีผลที่เชื่อถือได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Significant Statistics) ด้วยค่า R-squared และ F-Statistic ที่สูงมาก รวมทั้งมีค่า Probability ที่ต่ำมากโดยเป็นตามสมมติฐานที่ใช้ในการวิจัยทุกประการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทย ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคก่อสร้าง ดัชนีราคาซีเมนต์ ดัชนีราคาน้ำมัน และดัชนีราคานำเข้าเหล็กเส้น มีความสัมพันธ์กันกับดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทยในทิศทางเดียวกัน ซึ่งทางหน่วยงานของภาครัฐควรมีนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของอุตสาหกรรมก่อสร้าง โดยการสร้างการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับอุตสาหกรรมเหล็กให้มีประสิทธิภาพและได้ผลผลิตที่เพิ่มมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาและจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้านเทคโนโลยี ซึ่งเป็นข้อจำกัดของการวิจัยในเรื่องนี้

2.2 ควรมีการวิจัยกระบวนการผลิตเหล็กเส้นของต่างประเทศโดยเฉพาะจากประเทศ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ที่เป็นประเทศชั้นนำในการผลิตเหล็กเส้นของโลก เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในด้านการผลิตและการแข่งขันของอุตสาหกรรมเหล็กเส้นของไทยให้ได้มาตรฐานและสามารถแข่งขันได้ทั้งในด้านราคาและคุณภาพ

2.3 ควรมีการศึกษาผลความนิ่งของข้อมูล (Unit Root Test) ของข้อมูลทุติยภูมิแบบอนุกรมเวลา เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลนั้นมีลักษณะนิ่ง (Stationary) หรือมีลักษณะไม่นิ่ง (Non Stationary) เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงข้อมูลที่มีค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความแปรปรวน (Varian) ที่ไม่คงที่ในแต่ละช่วงเวลาที่แตกต่างกัน ซึ่งจะทำให้ผลการประมาณการได้ค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อดัชนีราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทย ได้อย่างถูกต้องและแม่นยำยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงพาณิชย์. (2564). *ฐานข้อมูลดัชนีการค้า*. สืบค้น 4 สิงหาคม 2565. จาก http://www.price.moc.go.th.

เกศกาญจน์ โพธิ์ปิ่น. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณการนำเข้าเหล็กลวดของประเทศไทยจากสาธารณรัฐประชาชนจีน. *วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ, 2*(2), 29-37.

เข็มชาติ วารสินธุ์ชัย. (2558). *ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อราคาเหล็กเส้นภายในประเทศไทย*. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).

ชุติมา สิงหนาท. (2551). *ผลกระทบของเขตการค้าเสรีไทย - ออสเตรเลียต่อการค้าระหว่างประเทศของอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์นม*. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).

ฤทธิชัย จันทร์ทอง. (2558). *ศึกษาปัจจัยกำหนดอุปสงค์การนำเข้าเหล็กเพลากลมจากประเทศญี่ปุ่น*. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาธรรมศาสตร์).

สถาบันเหล็กและเหล็กกล้าแห่งประเทศไทย. (2562). *รายงานสรุปสถานการณ์อุตสาหกรรมเหล็ก ปี พ.ศ. 2561*. สืบค้น 1 พฤศจิกายน 2565. จาก http://www.isit.or.th.

Danso, H., & Obeng-Ahenkora, N. K. (2018). Major determinants of prices increase of building materials on Ghanaian construction market. *Open Journal of Civil Engineering, 8*(2), 142-154.

Kamaruddeen, A. M. (2019). Factors Influencing the Price of Selected Building Materials in Northern Malaysia: Borneo. *Journal of Sciences and Technology, 2*(1), 7-12.

Nguyen, P. T., & Nguyen, Q. L. H. T. T. (2020). Critical factors affecting construction price index: An integrated fuzzy logic and analytical hierarchy process. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business, 7*(8), 197-204.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

From "Tueng Nang" To "Siam Loh Nang": The Forming of Chinese Surname into Thai of Chinese Thai in Muang District, Khon Kaen Province

Latisha Nakkawong[1] Tanusson Phongmaneesin[1] Watcharapon Sirisuwilai[2*]
Ratchanee Piyathamrongchai[2] and Prima Tantiparnitteerakul[1]

[1] *Bachelor of Arts student Program in Eastern Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Thailand*

[2] *Department of Eastern Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: watsir@kku.ac.th*

ABSTRACT

This article aims to analyze and investigate the criteria used in forming Thai surname of Chinese people in Khon Kaen by using purposive sampling data collecting to collect 160 Thai and Chinese surname of Chinese-Thai people which showed on public board in Huaqiao school and Khon Kaen Samakee Uthit Foundation. The result of the study found that there were 2 ways of forming 1) to retain the meaning or sound of the original surname (n=86, 53.7%) 2) new name coining without any relation with the old Chinese name (n=74, 46.3%). The first way of froming is variaty in term of appearance and format than the second one. Moreover, the local identity and occupation identity were found in forming Thai surname of Chinese-Thai people in Muang district, Khon Kaen Province.

Keywords: Chinese Surname, Thai Surname, Chinese-Thai People, Khon Kaen Province

Received: 22 November 2022;
Revised: 20 February 2023;
Accepted: 22 February 2023

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 2773-9805 (Online)

เปลี่ยนผ่าน “ติ้งนั้ง”สู่ “เสียมหล่อนั้ง” การเปลี่ยนผ่านแซ่จีนสู่นามสกุลไทยของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

รติชา นัคฆวงค์[1] ธณัฐสรณ์ พงษ์มณีศิลป์[1] วัชรพล ศิริสุวิไล[2*] รัชนี ปิยะธำรงชัย[2] และ ปรีมา ตันติพานิชธีระกุล[1]

[1] *นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย*

[2] *สาขาวิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: watsir@kku.ac.th*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การตั้งนามสกุลภาษาไทยของชาวจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยการเก็บข้อมูลตัวอย่างชื่อนามสกุลภาษาจีนและภาษาไทยของชาวไทยเชื้อสายจีนแบบเจาะจงในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนฮั่วเคี้ยววิทยาลัย และมูลนิธิสว่างขอนแก่นสามัคคีอุทิศ มีนามสกุลที่มีการเปลี่ยนแซ่จีนเป็นนามสกุลไทยทั้งสิ้น 160 นามสกุล ผลการศึกษา พบว่า วิธีการตั้งนามสกุลแบ่งออกเป็น 2 วิธี ได้แก่ การตั้งนามสกุลแบบคงเค้าเดิมของแซ่ไว้ คิดเป็นร้อยละ 53.7 และการตั้งนามสกุลแบบไม่คงเค้าเดิมของแซ่ไว้ คิดเป็นร้อยละ 46.3 ซึ่งการตั้งนามสกุลแบบคงเค้าเดิมของแซ่ไว้มีรายละเอียดของลักษณะ และรูปแบบของการตั้งนามสกุลที่มีความซับซ้อนมากกว่าการตั้งนามสกุลแบบไม่คงเค้าเดิมของแซ่ไว้ นอกจากนี้ยังพบการใช้อัตลักษณ์ทางพื้นที่ และอัตลักษณ์ด้านอาชีพมาเป็นส่วนหนึ่งของการตั้งนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

คำสำคัญ: แซ่, นามสกุล, ชาวไทยเชื้อสายจีน, จังหวัดขอนแก่น

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ชื่อและนามสกุลเป็นสิ่งที่ใช้ระบุตัวตนของผู้คนทั่วโลก นอกเหนือจากการระบุตัวตนแล้วนั้นชื่อและนามสกุลยังสะท้อนให้เห็นถึงเผ่าพันธุ์และวงศ์ตระกูลของบุคคลนั้นๆ อีกด้วย โดยเฉพาะชื่อและนามสกุลของชาวจีนมีความโดดเด่นในการบ่งบอกถึงชาติพันธุ์และความหลากหลายของวงศ์ตระกูล อีกทั้งยังเป็นอัตลักษณ์อันโดดเด่นของผู้คน ถึงแม้จะเปลี่ยนสัญชาติไปถือสัญชาติอื่นๆ แล้วก็ตาม ดังที่ปรากฏในวัฒนธรรมจีนที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับชื่อ และศักดิ์ศรีของวงศ์ตระกูล

การอพยพย้ายถิ่นฐานของชาวจีนเกิดขึ้นมาอย่างยาวนานและมีการอพยพไปยังพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลก ประเทศไทยก็เป็นอีกจุดหมายหนึ่งซึ่งถือเป็นประเทศที่มีการอพยพเข้ามาของคนจีนเป็นจำนวนมาก หลังจากเข้ามาก็ได้แยกย้ายหรือกระจายไปยังหัวเมืองหลักๆ ในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย การเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมืองการปกครองในแต่ละยุคส่งผลต่อการดำรงชีวิตของผู้คนเหล่านี้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อการอยู่รอดผู้อพยพเหล่านั้นเองจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อให้สามารถกลมกลืนและอยู่ในสังคมนั้นได้ ในยุคสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้มีนโยบายชาตินิยมซึ่งส่งผลทำให้ชาวจีนในตอนนั้นโดนรังเกียจเพราะไม่ใช่คนไทย การแสดงออกถึงความไม่ใช่คนในชาติเป็นสิ่งที่ไม่ถูกยอมรับในสมัยนั้น ดังนั้นการที่ชาวจีนจะสามารถใช้ชีวิตในสังคมชาวไทยที่ให้ความสำคัญต่อความเป็นชาตินิยมได้นั้น ย่อมต้องมีการปรับตัวเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่ที่ซึ่งแตกต่างไปจากประสบการณ์เดิมของตน เพื่อให้ใช้ชีวิตได้อย่างราบรื่นได้ โดยการกลืนเอาวัฒนธรรมของชาวไทยในสมัยนั้น การปรับเปลี่ยนนามสกุลให้มีความกลมกลืนกับชาวไทยมากขึ้น จึงเป็นปรากฏการณ์ที่ชี้ให้เห็นถึงการปรับตัวของผู้คนเหล่านี้อย่างชัดเจน (วนิดา เจริญศุข, 2532), (เมตตา วิวัฒนานุกูล, 2548)

ในยุคแรกการตั้งนามสกุลแบบไทยจะเป็นการนำคำว่าแซ่และนามสกุลเดิมมาตั้งตามโครงสร้าง [แซ่ + สกุล] เช่น แซ่ตั้ง แซ่อึ้ง แซ่ลิ้ม แซ่เตีย ซึ่งเป็นการตั้งนามสกุลใหม่โดยไม่ได้กลมกลืนกับคำในภาษาไทยหรือนามสกุลของคนไทยมากนัก ต่อมาได้มีการตั้งนามสกุลของชาวจีนให้มีความกลมกลืนกับคำในภาษาไทยและนามสกุลของคนไทยมากขึ้น แต่ยังเค้าเดิมของแซ่เอาไว้ โดยการนำเสียงของแซ่มารวมกับคำในภาษาไทย เช่น แซ่ตั้ง (陈) ตั้งนามสกุลเป็น ‘ตันติพานิชธีระกุล’ เป็นต้น การนำความหมายของแซ่ภาษาจีนมาแปลเป็นภาษาไทยแล้วตั้งนามสกุลใหม่ เช่น แซ่ทั้ง (唐) มีความหมายว่า มั่นคง,ยั่งยืน ตั้งนามสกุลเป็น ‘ถิรทัฬกุล’ เป็นต้น หรือการตั้งนามสกุลใหม่โดยไม่คำนึงถึงเสียงและความหมายของแซ่เดิมเลย และแซ่เดิมไม่สามารถสืบความหมายได้รวมถึงแซ่นั้นๆ มีความหมายถึงชื่อรัฐและแคว้น (เมชฌ สอดส่องกฤษ, 2555), (วนิดา เจริญศุข, 2532)

ในปัจจุบันการเปลี่ยนผ่านแซ่จีนมาสู่การตั้งนามสกุลเป็นไทยได้รับความนิยมมากขึ้นในหมู่ชาวจีนที่เข้ามาตั้งรกรากอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานาน โดยเล็งเห็นความสำคัญของการตั้งนามสกุลให้สอดคล้องกับคำในภาษาไทย แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ หรือความหมายสำคัญจากแซ่จีน การเปลี่ยนผ่านแซ่จีนมาสู่นามสกุลไทยเป็นประเด็นสำคัญทางภาษาที่น่าศึกษา เพื่อให้เข้าใจถึงมโนทัศน์ และรูปแบบของการเปลี่ยนนามสกุลของชาวไทยเชื้อสายจีน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ได้ใช้พื้นที่ในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นเป็นพื้นที่ในการศึกษา เพราะมีชาวไทยเชื้อสายจีนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เห็นได้จากจำนวนสมาคมชาวจีน ศาลเจ้า หรือโรงเรียนจีนที่อยู่ในพื้นที่ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความหนาแน่นของประชากร และการผสมผสานทางวัฒนธรรม และที่สำคัญคือ กลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีการปรับตัวรับเอาวัฒนธรรมท้องถิ่น และภาษามาปรับเปลี่ยนนามสกุลของตนเองให้กลมกลืนกับผู้คนในสังคม มีการจารึกชื่อแซ่ภาษาจีน และชื่อนามสกุลภาษาไทยไว้ตามป้ายสถานที่สำคัญที่ก่อตั้งโดยชาวไทยเชื้อสายจีน และชื่อแซ่ของคนไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดขอนแก่นอ่านออกเสียงตามสำเนียงแต้จิ๋ว สันนิฐานว่าเป็นชาวจีนกลุ่มใหญ่สุดที่อพยพมาจากกวางตุ้ง และฟูเกี้ยน ซึ่งพูดภาษาแต้จิ๋ว (วนิดา เจริญศุข, 2532) ดังนั้น การศึกษาการเปลี่ยนผ่านแซ่จีนสำเนียงแต่จิ๋วมาสู่นามสกุลไทย ของคนไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดขอนแก่นมีรูปแบบอย่างไร เป็นปัญหาสำคัญที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา

จากความสำคัญข้างต้น บทความนี้จึงสนใจที่จะวิเคราะห์นามสกุลของชาวไทยเชื้อสายจีนโดยใช้ตัวอย่างพื้นที่ในการศึกษา 2 แห่งในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น คือ โรงเรียนฮั่วเคี้ยววิทยาลัย และมูลนิธิสว่างขอนแก่นสามัคคีอุทิศ ซึ่งพื้นที่ทั้งสองมีป้ายรายชื่อแซ่ภาษาจีน และชื่อสกุลภาษาไทยที่มีการเปลี่ยนผ่านแซ่จีนมาสู่การตั้งนามสกุลเป็นไทย ใช้เป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์การตั้งนามสุกลเป็นภาษาไทยของชาวจีนที่เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เพื่อให้เข้าใจถึงอิทธิพลของภาษา ค่านิยม และวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่มีต่อการปรับเปลี่ยนทางภาษาให้เกิดความกลมกลืนกัน และกลายเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมภาษา จากแซ่สู่นามสกุลเปลี่ยนผ่านจากติ้งนั้งสู่เสียมหล่อนั้ง ซึ่งเป็นศัพท์สำเนียงแต้จิ๋วใช้เรียกคนจีนที่มาอาศัยอยู่ในสยาม หรือประเทศไทยในอดีต ก่อนที่จะให้ความหมายแบบภาษาไทยว่าจากคนจีนสู่คนไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์การตั้งนามสกุลภาษาไทยของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร และการสำรวจข้อมูลการเปลี่ยนผ่านนามสกุลจากแซ่จีนเป็นนามสกุลไทยในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีรายละเอียดของวิธีวิจัยดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มเป้าหมาย

การศึกษาครั้งนี้ใช้พื้นที่ตัวอย่างในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 2 พื้นที่ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงเฉพาะสถานที่ที่มีป้ายชื่อแซ่เป็นภาษาจีนและชื่อนามสกุลเป็นภาษาไทย ได้แก่ โรงเรียนฮั่วเคี้ยววิทยาลัย และ มูลนิธิสว่างขอนแก่นสามัคคีอุทิศ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วย แบบบันทึกการสำรวจ (Survey Record from) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลการตั้งนามสกุลของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

3. การเก็บรวมรวมข้อมูล

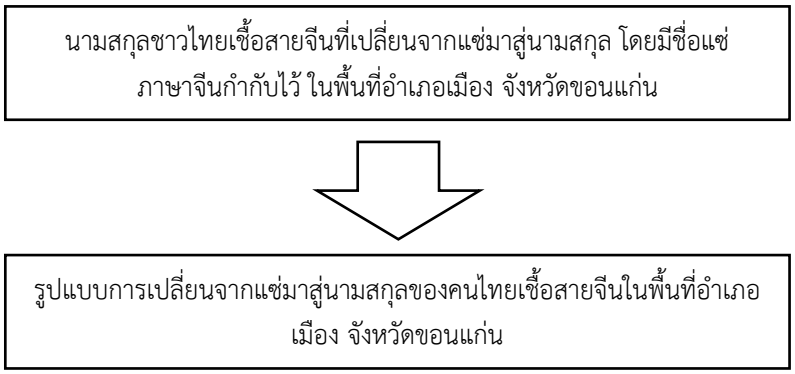
ลงพื้นที่เพื่อสำรวจ และบันทึกภาพเพื่อเก็บข้อมูลตัวอย่างชื่อนามสกุลภาษาจีนและภาษาไทยของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ที่ปรากฏบนป้ายชื่อสมาชิกของโรงเรียนฮั่วเคี้ยววิทยาลัย และมูลนิธิสว่างขอนแก่นสามัคคีอุทิศ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดเรื่องอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) ของวิลเลี่ยม ซี สเตอร์ทเวินท์ (William C. Strurtevant) และกรอบการวิเคราะห์ของวนิดา เจริญศุข เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งข้อมูลนามสกุลที่ได้นำมาวิเคราะห์ทางสถิติร้อยละ ส่วนข้อมูลความสัมพันธ์ของนามสกุลที่มีต่อแซ่นั้นนำมาวิเคราะห์ตามแนวคิดอรรถศาสตร์ โดยนำตัวอย่างของนามสกุลที่หามาได้ทั้งหมด มาจัดกลุ่มโดยนำเอานามสกุลที่มาจากแซ่เดียวกันมาจัดให้อยู่กลุ่มเดียวกัน หลังจากนั้นนำนามสกุลทั้งหมดไปหาความหมายของนามสกุล เมื่อแยกแต่ละกลุ่มแล้วนำนามสกุลมาวิเคราะห์เพื่อที่จะแยกนามสกุลที่มีเค้าเดิมจากแซ่และนามสกุลที่ไม่มีเค้าเดิมจากแซ่เลย นามสกุลที่มีเค้าเดิมนำมาวิเคราะห์ว่ามีความสัมพันธ์ด้านใดกับแซ่เดิม ด้านเสียง ด้านความหมายหรือด้านเสียงและความหมาย ส่วนนามสกุลที่ไม่มีเค้าเดิมจากแซ่เลยนำนามสกุลที่มาจากแซ่ที่ไม่สามารถสืบความหมายได้หรือแซ่ที่มีความหมายถึงชื่อแคว้นหรือชื่อรัฐแยกออกจากนามสกุลที่แซ่สามารถสืบความหมายได้แต่ไม่ได้มีการคำนึงถึงแซ่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาการตั้งนามสกุลของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ใช้กรอบแนวคิดเรื่องอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) ของวิลเลี่ยม ซี สเตอร์ทเวินท์ (William C. Strurtevant) ในการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจถึงระบบความคิด และมโนทัศน์ และกรอบการวิเคราะห์ของวนิดา เจริญศุข ในการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจรูปแบบการตั้งนามสกุล มาวิเคราะห์นามสกุลของชาวไทยเชื้อสายจีนจากป้ายชื่อโรงเรียนฮั่วเคี้ยววิทยาลัย และมูลนิธิสว่างขอนแก่นสามัคคีอุทิศ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์การตั้งนามสกุลภาษาไทยของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

จากการศึกษาการตั้งนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยเก็บข้อมูลจากนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีนจากโรงเรียนฮั่วเคี้ยววิทยาลัยและมูลนิธิสว่างขอนแก่นสามัคคีอุทิศ ได้จำนวนทั้งสิ้น 173

นามสกุล โดยหลังจากที่ตัดนามสกุลที่ไม่ได้นำมาวิเคราะห์ลักษณะวิธีการตั้งนามสกุลใหม่เช่น นามสกุล แซ่ตั้ง แซ่บุ้ง จะเหลือนามสกุลที่นำมาวิเคราะห์วิธีการตั้งนามสกุลใหม่เป็นจำนวนทั้งสิ้น 160 นามสกุล

จากการสังเคราะห์จัดกลุ่มและทำการวิเคราะห์นามสกุลทั้ง 160 นามสกุลแล้วนั้นพบว่าการตั้งนามสกุลของชาวไทยเชื้อสายจีนสามารถจำแนกได้ 2 รูปแบบ 1. การตั้งนามสกุลแบบที่ยังคงเค้าเดิมของแซ่ไว้ 2. การตั้งนามสกุลแบบที่ไม่คงเค้าเดิมของแซ่ไว้

1.1 การตั้งนามสกุลแบบที่คงเค้าเดิมของแซ่ไว้

การตั้งนามสกุลแบบคงเค้าเดิมไว้มีจำนวนทั้งสิ้น 86 นามสกุลแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ นามสกุลที่มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านเสียงกับแซ่เดิม มีทั้งหมด 74 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 86.1 นามสกุลที่มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านความหมายกับแซ่เดิม มีทั้งหมด 8 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 9.3 และนามสกุลที่มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านเสียงและความหมายกับแซ่เดิม มีทั้งหมด 4 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 4.6 ของการตั้งนามสกุลแบบที่คงเค้าเดิมของแซ่ไว้

ตารางที่ 1 ความถี่ในการตั้งนามสกุลแบบที่คงเค้าเดิมของแซ่ไว้

ความถี่ในการตั้งนามสกุลแบบที่คงเค้าเดิมของแซ่ไว้		
ลักษณะการตั้งนามสกุล	**ความถี่**	**ค่าร้อยละ**
นามสกุลที่มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านเสียงกับแซ่เดิม	74	86.1
นามสกุลที่มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านความหมายกับแซ่เดิม	8	9.3
นามสกุลที่มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านเสียงและความหมายกับแซ่เดิม	4	4.6

1.1.1 มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านเสียงกับแซ่เดิม จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบทั้งหมด 74 นามสกุล ซึ่งสามารถแบ่งได้ 4 ลักษณะ คือ นำเสียงทับศัพท์เสียงของแซ่เดิมมาตั้งเป็นนามสกุลใหม่ มี 9 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 10.5 การนำเสียงคล้ายกับเสียงของแซ่เดิมไปรวมกับศัพท์ใหม่ มี 3 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 3.5 การนำศัพท์ที่มีความหมายที่เป็นมงคล เมื่อนำมาแปลไทยจะมีคำที่มีความหมายพ้องกับเสียงของแซ่เดิม มี 3 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 3.5 มีเสียงพยัญชนะต้นที่เหมือนกับเสียงของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นตั้งมาเป็นนามสกุลใหม่ มี 33 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 38.3 เสียงพยัญชนะต้นและเสียงสระที่เหมือนกับเสียงของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นตั้งเป็นนามสกุลใหม่ มี 21 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 24.4 มีเสียงพยัญชนะต้นและเสียงพยัญชนะท้ายที่คล้ายกับเสียงของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นและตั้งเป็นนามสกุลใหม่ มี 4 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 4.7 และมีเสียงพยัญชนะต้น เสียงสระและเสียงพยัญชนะท้ายมารวมกับศัพท์อื่นและตั้งเป็นนามสกุลใหม่ มี 1 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 1.2

ตารางที่ 2 มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านเสียงกับแซ่เดิม

มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านเสียงกับแซ่เดิม		
ลักษณะการตั้งนามสกุล	**ความถี่**	**ค่าร้อยละ**
นำเสียงทับศัพท์เสียงของแซ่เดิมมาตั้งเป็นนามสกุลใหม่	9	10.5
นำเสียงคล้ายกับแซ่เดิมไปรวมกับศัพท์ใหม่ โดยพยายามทำให้เกิดความกลมกลืนกับคำไทยและดูมีความหมายในตัวนามสกุลมากขึ้น	3	3.5
นำศัพท์ที่มีความหมายที่เป็นมงคล เมื่อนำมาแปลไทยแล้วจะมีคำที่มีความหมายพ้องกับเสียงของแซ่เดิม	3	3.5
มีเสียงพยัญชนะต้นที่เหมือนกับเสียงของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นตั้งมาเป็นนามสกุลใหม่	33	38.3
เสียงพยัญชนะต้นและเสียงสระที่เหมือนกับเสียงของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นตั้งเป็นนามสกุลใหม่	21	24.4
มีเสียงพยัญชนะต้นและเสียงพยัญชนะท้ายที่คล้ายกับเสียงของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นและตั้งเป็นนามสกุลใหม่	4	4.7
มีเสียงพยัญชนะต้น เสียงสระและเสียงพยัญชนะท้ายมารวมกับศัพท์อื่นและตั้งเป็นนามสกุลใหม่	1	11.2

1) นำเสียงทับศัพท์เสียงของแซ่เดิมมาตั้งเป็นนามสกุลใหม่ ได้แก่การนำเสียงของนามสกุลเดิมในภาษาจีนมาใช้เป็นองค์ประกอบหนึ่งของนามสกุล ตัวอย่างนามสกุล เช่น

แซ่ตั้ง (陈) ตั้งสัตตบุตร
แซ่จู (朱) จูตะวิริยะ
แซ่เต็ง (丁) เต็งเจริญกุล

2) นำเสียงคล้ายกับแซ่เดิมไปรวมกับศัพท์ใหม่ โดยพยายามทำให้เกิดความกลมกลืนกับคำไทยและดูมีความหมายในตัวนามสกุลมากขึ้น ได้แก่นามสกุล

แซ่ลี้ (**李**) แก่นศักดิ์ศิริ
แซ่น้ำ (蓝) นาราสัจจ์
แซ่โอ๊ว (胡) โอภาส

3) นำศัพท์ที่มีความหมายที่เป็นมงคล เมื่อนำมาแปลไทยแล้วจะมีคำที่มีความหมายพ้องกับเสียงของแซ่เดิม ได้แก่นามสกุล

แซ่ตั้ง (陈) ฐิติกานต์สกุล (การตั้งอยู่)
สุขบุญญสถิตย์ (อยู่,ตั้งอยู่)
คงบุญเกียรติ (ยังตั้งมั่น)

4) มีเสียงพยัญชนะต้นที่เหมือนกับเสียงของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นตั้งมาเป็นนามสกุลใหม่ ตัวอย่างนามสกุล เช่น

แซ่จู (**朱**) จารุรัชตพันธ์
แซ่อง (**翁**) อาวัชนาการ
แซ่กี่ (纪) กิจอุดมกุล

5) เสียงพยัญชนะต้นและเสียงสระที่เหมือนกับเสียงของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นตั้งเป็นนามสกุลใหม่ ตัวอย่างนามสกุล เช่น

แซ่โค้ว (许) ศิริโคจรสมบัติ
แซ่ลี้ (李) ลีไตรรงค์
แซ่ซื้อ (徐) ซื่อศิริสวัสดิ์

6) มีเสียงพยัญชนะต้นและเสียงพยัญชนะท้ายที่คล้ายกับเสียงของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นและตั้งเป็นนามสกุลใหม่ ตัวอย่างนามสกุล เช่น

แซ่เต็ง (丁) ตรงเมธีรัตน์
แซ่อั้ง (洪) อังสนันท์
แซ่กิม (金) เกษมวิลาศ

7) มีเสียงพยัญชนะต้น เสียงสระและเสียงพยัญชนะท้ายมารวมกับศัพท์อื่นและตั้งเป็นนามสกุลใหม่ ได้แก่นามสกุล

แซ่เลี่ยว (廖) เรียวเรืองแสงสกุล

1.1.2 มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านความหมายกับแซ่เดิม จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบทั้งหมด 8 นามสกุล ซึ่งสามารถแบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ นำความหมายของแซ่เดิมโดยใช้ศัพท์ไทยที่เรียบง่ายมารวมกับศัพท์อื่นๆ ที่มีความหมายเป็นมงคล มี 2 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 2.3 นำความหมายของแซ่เดิมแต่ใช้ศัพท์ใหม่ที่ฟังดูไพเราะและหรูหรา มารวมกับศัพท์อื่นๆ ที่มีความหมายเป็นมงคล มี 4 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 4.7 และนำศัพท์ที่มีความหมายอยู่ในกลุ่มเดียวกับ

ความหมายของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นๆ ที่มีความหมายเป็นมงคล มี 2 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 2.3 ของการตั้งนามสกุลแบบที่คงเค้าเดิมของแซ่ไว้

ตารางที่ 3 มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านความหมายกับแซ่เดิม

มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านความหมายกับแซ่เดิม		
ลักษณะ	**ความถี่**	**ค่าร้อยละ**
นำความหมายของแซ่เดิมโดยใช้ศัพท์ไทยที่เรียบง่ายมารวมกับศัพท์อื่นๆ ที่มีความหมายเป็นมงคล	2	2.3
นำความหมายของแซ่เดิมแต่ใช้ศัพท์ใหม่ที่ฟังดูไพเราะและหรูหรา มารวมกับศัพท์อื่นๆ ที่มีความหมายเป็นมงคล	4	4.7
นำศัพท์ที่มีความหมายอยู่ในกลุ่มเดียวกับความหมายของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นๆ ที่มีความหมายเป็นมงคล	2	2.3

1) นำความหมายของแซ่เดิมโดยใช้ศัพท์ไทยที่เรียบง่ายมารวมกับศัพท์อื่นๆ ที่มีความหมายเป็นมงคล ได้แก่นามสกุล เหลืองรัตนา (แซ่อึ้ง) และนามสกุล เหลืองมลคลเลิศ (แซ่อึ้ง)

แซ่อึ้ง (**黄**) แปลว่า เหลือง เหลืองรัตนา

เหลืองมลคลเลิศ

2) นำความหมายของแซ่เดิมแต่ใช้ศัพท์ใหม่ที่ฟังดูไพเราะและหรูหรา มารวมกับศัพท์อื่นๆ ที่มีความหมายเป็นมงคล ตัวอย่างนามสกุล เช่น

แซ่อึ้ง (**黄**) แปลว่า เหลือง สุวรรณโชคอิสาน

แซ่ลิ้ม (林) แปลว่า ป่าไม้ วนาเฉลิม

แซ่เบ้ (马) แปลว่า ม้า อัศวจิตต์ภักดี

3) นำศัพท์ที่มีความหมายอยู่ในกลุ่มเดียวกับความหมายของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นๆ ที่มีความหมายเป็นมงคล ได้แก่นามสกุล สุวรรณธาร (แซ่ลิ้ม) และนามสกุล วัฒนหิรัญวงศ์ (แซ่เฮ้ง)

แซ่ลิ้ม (林) แปลว่า ป่าไม้ สุวรรณธาร (สายน้ำสีทอง)

แซ่เฮ้ง (王) แปลว่า กษัตริย์,ราชวงศ์ วัฒนหิรัญวงศ์ (วงศ์ที่มีเงินทองและความเจริญ)

1.1.3 มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านเสียงและความหมายกับแซ่เดิม จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบทั้งหมด 4 นามสกุล แบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ มีเค้าทางด้านเสียงและความหมายของแซ่เดิม โดยมีความหมายถึงแซ่โดยตรง มี 2 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 2.3 และมีเค้าทางด้านเสียงและความหมายของแซ่เดิม โดยมีความหมายถึงแซ่โดยอ้อม มี 3 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 2.3 ของการตั้งนามสกุลแบบที่คงเค้าเดิมของแซ่ไว้

ตารางที่ 4 มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านเสียงและความหมายกับแซ่เดิม

มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านเสียงและความหมายกับแซ่เดิม		
ลักษณะ	**ความถี่**	**ค่าร้อยละ**
มีเค้าทางด้านเสียงและความหมายของแซ่เดิม โดยมีความหมายถึงแซ่โดยตรง	2	2.3
มีเค้าทางด้านเสียงและความหมายของแซ่เดิม โดยมีความหมายถึงแซ่โดยอ้อม	2	2.3

โดยการคงเค้าในด้านนี้ในนามสกุลนั้นๆ จะมีหน่วยศัพท์เป็นคำหนึ่งคำที่คงไว้ทั้งความหมายและเสียงของแซ่ไว้ในหนึ่งนามสกุล หรือคำหนึ่งคงไว้ด้านเสียงคำหนึ่งคงไว้ด้านความหมายแต่ยังอยู่ในนามสกุลเดียวกัน

1) มีเค้าทางด้านเสียงและความหมายของแซ่เดิม โดยมีความหมายถึงแซ่โดยตรง ได้แก่นามสกุล เหลืองอังกูร (แซ่อึ้ง) และนามสกุล ถิรทัฬหกุล (แซ่ทั้ง)

แซ่อึ้ง (**黃**)	แปลว่า เหลือง	เหลืองอังกูร โดยคำว่า ‘เหลือง’ พ้องกับความหมายของแซ่ ส่วนคำว่า ‘อังกูร’ มีเสียงคล้ายเสียงของแซ่
แซ่ทั้ง (**唐**)	แปลว่า มั่นคง,แข็งแรง	ถิรทัฬหกุล โดยคำว่า ถิรทัฬห มีความหมายว่า ‘มั่นคง’ ซึ่งพ้องกับความหมายของแซ่และยังมีเสียงคล้ายกับเสียงของแซ่

2) มีเค้าทางด้านเสียงและความหมายของแซ่เดิม โดยมีความหมายถึงแซ่โดยอ้อม ได้แก่นามสกุล อร่ามพงศ์พันธ์ (แซ่อง) และนามสกุล โรจน์ชีวพันธ์ (แซ่ลิ้ม)

แซ่อง (**翁**)	แปลว่า คนแก่,ผู้ชาย	อร่ามพงศ์พันธ์ โดยคำว่า ‘อร่าม’ คือการคงไว้ด้วยเสียงของแซ่ และ ‘พงศ์พันธ์’ ให้ความหมายถึงวงศ์ตระกูล ในชาวจีนเองยกว่าผู้ชายนั้นเป็นความเจริญงอกงามของวงศ์ตระกูลเป็นผู้สืบวงศ์ตระกูลต่อไป ดังนั้นคำว่า ‘พงศ์พันธ์’ จึงให้ความหมายในแนวโน้มที่เกี่ยวว่าผู้ชายคือผู้ที่เกี่ยวพันต่อวงศ์ตระกูล
แซ่ลิ้ม (**林**)	แปลว่า ป่าไม้	โรจน์ชีวพันธ์ โดยคำว่า ‘โรจน์’ คือการคงไว้ด้วยเสียงที่คล้ายกับเสียงของแซ่ และ ‘ชีวพันธ์’ ให้ความหมายถึงชีววิทยา ซึ่งเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต และสิ่งแวดล้อม

นอกเหนือจากผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับวิธีการตั้งนามสกุลใหม่ของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดขอนแก่นแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่าตำแหน่งการวางของคำที่สื่อถึงการคงเค้าเดิมของแซ่นั้นมีตำแหน่งการวางอยู่ 3 ตำแหน่งคือการวางไว้ตำแหน่งส่วนหน้าของนามสกุล คิดเป็นร้อยละ 84.2 ตำแหน่งส่วนกลางของนามสกุล คิดเป็นร้อยละ 7.9 และตำแหน่งส่วนท้ายของนามสกุล คิดเป็นร้อยละ 7.9 ของการตั้งนามสกุลแบบคงเค้าเดิมของแซ่ไว้

1.2 การตั้งนามสกุลแบบที่ไม่คงเค้าเดิมของแซ่ไว้

การตั้งนามสกุลแบบที่ไม่คงเค้าเดิมของแซ่ไว้มีจำนวนทั้งสิ้น 74 นามสกุลแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การตั้งนามสกุลขึ้นใหม่ โดยไม่คำนึงว่าแซ่เดิมจะมีเสียงหรือความหมายเช่นไรมีทั้งหมด 62 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 83.8 และการตั้งนามสกุลขึ้นใหม่เลย เพราะแซ่เดิมสืบความหมายไม่ได้มีทั้งหมด 12 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 16.2 ของการตั้งนามสกุลแบบที่ไม่คงเค้าเดิมของแซ่ไว้

ตารางที่ 5 ความถี่ในการตั้งนามสกุลแบบที่ไม่คงเค้าเดิมไว้

ความถี่ในการตั้งนามสกุลแบบที่ไม่คงเค้าเดิมไว้

เกณฑ์	ความถี่	ค่าร้อยละ
ตั้งนามสกุลขึ้นใหม่ โดยไม่คำนึงว่าแซ่เดิมจะมีเสียงหรือความหมายเช่นไร	62	83.8
ตั้งนามสกุลขึ้นใหม่เลย เพราะแซ่เดิมสืบความหมายไม่ได้	12	16.2

1.2.1 ตั้งนามสกุลขึ้นใหม่ โดยไม่คำนึงว่าแซ่เดิมจะมีเสียงหรือความหมายเช่นไร มีทั้งหมด 62 นามสกุล ตัวอย่างนามสกุล เช่น รัตนพงศ์เลขา แซ่คู (**邱**)โดยแซ่คูมีความหมายว่า ‘เนิน’ ซึ่งนามสกุล ‘รัตนพงศ์เลขา’ ไม่ได้มี

ความหมายเกี่ยวกับเนินเลย หรือนามสกุล ธีระรัตนนุกุลชัย แซ่อง (翁) ความหมายของแซ่องคือ ‘ชายแก่หรือผู้ชาย’ ส่วนนามสกุล ‘ธีระรัตนนุกุลชัย’ ไม่ได้มีความหมายเกี่ยวกับชายแก่หรือผู้ชาย

1.2.2 ตั้งนามสกุลขึ้นใหม่เลย เพราะแซ่เดิมสืบความหมายไม่ได้ มีทั้งหมด 12 นามสกุล ตัวอย่างนามสกุล เช่น นามสกุล วโนทยาโรจน์ แซ่โง้ว (吴) โดยคำว่าโง้วนั้นคือชื่อแคว้นหนึ่งของจีนในสมัยก่อน จึงไม่สามารถสืบความหมายได้หรือนามสกุล วัฒนะธนาการ แซ่ฉั่ว (蔡) โดยคำว่าฉั่วเดิมทีคือชื่อหนึ่งในชื่อรัฐของจีนในสมัยก่อนเช่นกัน

นอกเหนือจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าการเปลี่ยนจากแซ่มาสู่นามสกุลนั้นมีความนิยมในการตั้งนามสกุลโดยใช้คำศัพท์ที่มีความหมายว่า ‘แซ่ หรือ นามสกุล’ ดังเช่น พงษ์ พงศ์ พันธ์ วงศ์ ตระกูล สกุล กุล อังกูรหรือประยูร มาตั้งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของนามสกุล ผู้วิจัยเห็นว่าการที่มีคำเหล่านี้อยู่ในนามสกุลแสดงให้เห็นว่าคนจีนเหล่านี้ยังให้ความสำคัญกับการกล่าวถึงบรรพบุรุษหรือวงศ์ตระกูลและยังทำให้เห็นถึงความเข้าใจในภาษาไทย เนื่องมาจากการเลือกใช้คำที่หลากหลายเพื่อนำมาประกอบตั้งเป็นนามสกุลขึ้นและเป็นอัตลักษณ์แบบหนึ่งในการตั้งนามสกุลของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

อภิปรายผล

การศึกษาการเปลี่ยนจากแซ่ของชาวจีนสู่นามสกุลของชาวไทย เป็นการศึกษาคำศัพท์เพื่อเข้าถึงระบบแนวคิดของกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่งตามแนวคิดอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ เพื่อวิเคราะห์นามสกุลไทยของชาวจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นการออกเสียงแบบภาษาจีนแต้จิ๋ว ซึ่งระบบความคิดและค่านิยมของชาวจีนกลุ่มนี้นั้น มีค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งที่ปรารถนาในชีวิต ค่านิยมเกี่ยวกับความรู้ความสามารถ ค่านิยมเกี่ยวกับคุณสมบัติของคนและค่านิยมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ซึ่งค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งที่ปรารถนาในชีวิตพบมากที่สุดจากค่านิยมที่กล่าวมาทั้งหมด เช่นเดียวกับ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2532) ที่กล่าวว่า การศึกษาภาษาไม่ได้ศึกษาเพียงคำศัพท์เท่านั้นแต่ยังมีเรื่องระบบความคิดหรือมโนทัศน์และภาษาสามารถที่สะท้อนระบบความคิด ค่านิยมของคนกลุ่มนั้นได้

การตั้งนามสกุลแบบคงเค้าเดิมของแซ่ไว้เป็นการสื่อถึงอัตลักษณ์ของตนเองได้ดีและเป็นการตั้งนามสกุลที่สื่อถึงวงศ์ตระกูลของตนเองได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิดา เจริญศุข (2532) ที่กล่าวว่า ลักษณะนามสกุลของชาวไทยเชื้อสายจีนประเภทนี้มีเค้าเดิมของแซ่เดิมสะท้อนให้เราเห็นว่า ชาวจีนกลุ่มนี้มีความผูกพัน ความรัก ความภูมิใจในบรรพบุรุษของตนอยู่มากทีเดียว แม้มีเหตุผลหลายประการที่ทำให้คนไทยกลุ่มนี้ต้องเปลี่ยนนามสกุลเพื่อปกปิดความเป็นคนจีนของตนเอง แต่วิธีการตั้งนามสกุลของคนไทยกลุ่มนี้ก็ยังมีวิธีซึ่งแสดงให้เห็นถึงต้นกำเนิดหรือบรรพบุรุษของตนเอง จะเห็นได้ชัดที่สุดจากการตั้งนามสกุลแบบมีเค้าความสัมพันธ์ทางด้านเสียงกับแซ่เดิมที่มีการตั้งโดยการนำเอาคำทับศัพท์เสียงของแซ่มาตั้งนามสกุล สะท้อนให้เห็นถึงการกลืนกลายของชาวจีนที่ต้องการจะเปลี่ยนตนเองให้กลมกลืนกับคนไทย โดยการตั้งนามสกุลขึ้นมาใหม่ แต่ก็ยังคงความเป็นจีนจากแซ่เดิมไว้ ทำให้สามารถรับรู้ หรือคาดเดาได้ว่าเจ้าของนามสกุลนั้นมีเชื้อสายจีน

นอกจากนี้การตั้งนามสกุลยังสามารถบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ทางด้านพื้นที่และอาชีพ ซึ่งการตั้งนามสกุลที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ทางพื้นที่ไม่ได้มีอัตลักษณ์เหมือนนามสกุลไทยที่มีการนำคำหรือพยางค์ที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ทางพื้นที่มาวางไว้ท้ายสุดของนามสกุลเช่นนามสกุลที่มีคำว่า ‘สูงเนิน’ ลงท้ายในนามสกุลนั้นๆ เช่น นามสกุล ‘หวานสูงเนิน’ มักจะพบนามสกุลนี้ในอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา กุสุมา จอมพุทรา (2525) ได้อธิบายไว้ว่า ในจังหวัดนครราชสีมา หรือ โคราชนั้นนิยมตั้งนามสกุลตามภูมิลำเนากำเนิดหรืออยู่อาศัยใช้ชื่อตำบล อำเภอหรือหมู่บ้านเป็นส่วนท้ายของนามสกุล แต่นามสกุลที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ทางพื้นที่ของชาวจีนในขอนแก่นนั้นพบว่าจะตั้งนามสกุลตามถิ่นฐานที่อยู่ เช่น นามสกุล คำแก่นคูณ ซึ่งคำแก่นคูณเป็นชื่อหมู่บ้านหนึ่งในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นและนามสกุล แก่นศักดิ์ศิริ คำว่า ‘แก่น’ จากนามสกุลมาจากคำในชื่อจังหวัดขอนแก่นนั่นเอง

From Lawa to Mon, From Saa’to Thai: Historical and Anthropological Aspects of Southeast Asian Social Spaces โดย Lemoine, J. (1991) ได้กล่าวถึงการปรับเปลี่ยนทางชาติพันธุ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติ ผ่านการรับเอาวัฒนธรรมภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจของพื้นที่นั้นๆ ทำให้ชนกลุ่มน้อยที่แตกต่างได้รับเอาและผสมวัฒนธรรมให้

เข้ากับพื้นที่นั้น อีกทั้งนามสกุลประเภทนี้ยังบ่งบอกอัตลักษณ์ทางพื้นที่ในนามสกุลของชาวไทยเชื้อสายจีนพบเห็นได้ไม่มากนัก แต่ก็ทำให้ทราบได้ว่านามสกุลของคนไทยกับชาวจีนที่มีลักษณะนามสกุลที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ทางพื้นที่มีความต่างกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยส่วนมากแล้วนั้นจะพบนามสกุลที่บ่งบอกอัตลักษณ์ทางด้านอาชีพมากกว่า ซึ่งอัตลักษณ์จากนามสกุลที่บ่งบอกอาชีพนั้นจะพบว่านามสกุลที่มีคำว่า ‘วนิช’ ‘พานิช’ มีความหมายแปลว่าพ่อค้า บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของต้นตระกูลนั้นว่าตระกูลของตนเองนั้นประกอบกิจการหรือทำอาชีพค้าขาย เช่นเดียวกับผลการสำรวจ และการวิเคราะห์แซ่จีนสู่นามสกุลไทยของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ที่นามสกุลบ่งบอกอัตลักษณ์ทางด้านอาชีพมากกว่านามสกุลที่บ่งบอกอัตลักษณ์ทางพื้นที่

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงด้านการผสมผสานวัฒนธรรมให้เข้ากับคนพื้นที่ โดยการเปลี่ยนจากนามสกุลจีนแบบเอาเสียงมาจากภาษาต้นทาง เช่น แซ่ตั้ง แซ่ลิ้ม สู่การผสมผสานทางด้านอัตลักษณ์ด้านอาชีพและอัตลักษณ์ด้านพื้นที่ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงการรับวัฒนธรรมไทยหรือวัฒนธรรมท้องถิ่นมาปรับใช้ในการตั้งนามสกุลของคนในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น เมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นที่มีการศึกษาในลักษณะเดียวกัน

สรุปผลการวิจัย

การตั้งนามสกุลภาษาไทยของชาวไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ที่ปรากฏชื่อสมาชิกอยู่บนป้ายตัวอย่างพื้นที่ศึกษา 2 แห่ง คือ โรงเรียนฮั่วเคี้ยววิทยาลัย และมูลนิธิสว่างขอนแก่นสามัคคีอุทิศ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวนทั้งสิ้น 173 นามสกุล มีรายชื่อสมาชิกที่มีการเปลี่ยนแซ่จีนเป็นนามสกุลไทยทั้งสิ้น 160 นามสกุล สามารถแบ่งตามวิธีการตั้งนามสกุลได้ 2 วิธี ดังนี้

1. การตั้งนามสกุลแบบคงเค้าเดิมของแซ่ไว้ เป็นการคงเค้าทางด้านเสียง และความหมายของแซ่ไว้ การตั้งนามสกุลแบบคงเค้าเดิมของแซ่ไว้นี้พบมากที่สุดมีจำนวนทั้งสิ้น 86 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 53.7 และการตั้งนามสกุลด้วยวิธีนี้ยังสามารถจำแนกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1.1 มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านเสียงกับแซ่เดิม เป็นลักษณะการนำเสียงคล้ายและเสียงของแซ่เดิม มาใช้ตั้งนามสกุล คิดเป็นร้อยละ 86.1 จำแนกเป็น 7 รูปแบบ ได้แก่ (1) นำเสียงทับศัพท์เสียงของแซ่เดิมมาตั้งเป็นนามสกุลใหม่ คิดเป็นร้อยละ 10.5, (2) นำเสียงคล้ายกับแซ่เดิมไปรวมกับศัพท์ใหม่ โดยพยายามทำให้เกิดความกลมกลืนกับคำไทยและดูมีความหมายในตัวนามสกุลมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 3.5, (3) นำศัพท์ที่มีความหมายที่เป็นมงคล เมื่อนำมาแปลไทยแล้วจะมีคำที่มีความหมายพ้องกับเสียงของแซ่เดิม คิดเป็นร้อยละ 3.5, (4) มีเสียงพยัญชนะต้นที่เหมือนกับเสียงของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นตั้งมาเป็นนามสกุลใหม่ คิดเป็นร้อยละ 38.3, (5) เสียงพยัญชนะต้นและเสียงสระที่เหมือนกับเสียงของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นตั้งเป็นนามสกุลใหม่ คิดเป็นร้อยละ 24.4, (6) มีเสียงพยัญชนะต้นและเสียงพยัญชนะท้ายที่คล้ายกับเสียงของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นและตั้งเป็นนามสกุลใหม่ คิดเป็นร้อยละ 4.7, (7) มีเสียงพยัญชนะต้น เสียงสระและเสียงพยัญชนะท้ายมารวมกับศัพท์อื่นและตั้งเป็นนามสกุลใหม่ คิดเป็นร้อยละ 1.2

1.2 มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านความหมายกับแซ่เดิม เป็นลักษณะการนำความหมายของแซ่เดิมไปรวมกับศัพท์ใหม่ คิดเป็นร้อยละ 9.3 จำแนกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) การนำความหมายของแซ่เดิมโดยใช้ศัพท์ไทยที่เรียบง่ายมารวมกับศัพท์อื่นๆ ที่มีความหมายเป็นมงคล คิดเป็นร้อยละ 2.3, (2) การนำความหมายของแซ่เดิมแต่ใช้ศัพท์ใหม่ที่ฟังดูไพเราะและหรูหรามารวมกับศัพท์อื่นๆ ที่มีความหมายเป็นมงคล คิดเป็นร้อยละ 4.7, (3) การนำศัพท์ที่มีความหมายอยู่ในกลุ่มเดียวกับความหมายของแซ่เดิมมารวมกับศัพท์อื่นๆ ที่มีความหมายเป็นมงคล คิดเป็นร้อยละ 2.3

1.3 มีเค้าหรือความสัมพันธ์ทางด้านเสียงและความหมายกับแซ่เดิม เป็นลักษณะการตั้งนามสกุลใหม่โดยมีหน่วยศัพท์คำหนึ่งที่คงไว้ทั้งความหมายและเสียงของแซ่ไว้ หรือคำหนึ่งคงไว้ด้านเสียง คำหนึ่งคงไว้ด้านความหมาย แต่ยังอยู่ในนามสกุลเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 4.6 จำแนกเป็น 2 รูปแบบ (1) มีเค้าทางด้านเสียงและความหมายของแซ่เดิม โดยมีความ

หมายถึงแซ่โดยตรง คิดเป็นร้อยละ 2.3, (2) เค้าทางด้านเสียงและความหมายของแซ่เดิม โดยมีความหมายถึงแซ่โดยอ้อม คิดเป็นร้อยละ 2.3

2. การตั้งนามสกุลแบบไม่คงเค้าเดิมของแซ่ไว้ เป็นการตั้งนามสกุลโดยไม่ได้คำนึงถึงเสียง และความหมายของแซ่ มีจำนวนนามสกุลแบบไม่คงเค้าเดิมของแซ่ไว้ ทั้งสิ้น 74 นามสกุล คิดเป็นร้อยละ 46.3 ซึ่งพบได้น้อยกว่าการตั้งนามสกุลแบบคงเค้าเดิมของแซ่ไว้ แต่ค่าความถี่ในการพบนามสกุลมีจำนวนไม่แตกต่างกันมากนัก การตั้งนามสกุลโดยวิธีนี้สามาถจำแนกออกได้ 2 ลักษณะคือ 1) การตั้งโดยไม่คำนึกถึงเสียงและความหมายของแซ่ว่าจะเป็นเช่นไร และ 2) ตั้งนามสกุลขึ้นใหม่เลย เพราะแซ่เดิมสืบความหมายไม่ได้ ซึ่งรายละเอียดของลักษณะการตั้งนามสกุลไม่ได้มีความซับซ้อนเหมือนการตั้งนามสกุลแบบคงเค้าเดิมของแซ่ไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การรวบรวมข้อมูลเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับคนรุ่นหลังหรือผู้ที่สนใจอาจจะมิใช่เพียงการรวบรวมเนื้อหาด้านแหล่งที่มา วิธีการ ของการเดินทางเข้ามาพักพิงของชาวจีนโพ้นทะเลในอดีต แต่หากสามารถศึกษารวบรวมเนื้อหาด้าน ระบบความคิด มโนทัศน์ และค่านิยมของผู้คนเหล่านั้นมาประกอบจะสามารถส่งเสริมความเข้าใจของผู้คนในยุคปัจจุบันต่อความเป็นมาและความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ขอนแก่น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีโครงการที่ให้การสนับสนุนในการศึกษาและวิจัยเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ที่มีนักวิจัยหลายท่านได้ศึกษาไว้ก่อนหน้านี้

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากข้อจำกัดด้านการศึกษา ทำให้การศึกษาในครั้งนี้เป็นเพียงการศึกษาเอกสารที่เก็บข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์จากพื้นที่ที่กำหนดโดยไม่ได้มีการเก็บข้อมูลเชิงลึกด้วยการสัมภาษณ์ ในการศึกษาครั้งต่อไปควรเพิ่มกระบวนการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเรื่องของเหตุผลและที่มาของนามสกุลที่ตั้ง ในด้านพื้นที่การศึกษา พื้นที่อำเภออื่นๆในจังหวัดขอนแก่นก็มีชุมชนชาวจีนที่มาตั้งรกรากถิ่นฐานในพื้นที่และมีการตั้งนามสกุลเป็นภาษาไทยเช่นกัน ผู้แต่งจึงเห็นว่าการศึกษาในพื้นที่อื่นๆ รอบข้างจึงมีความน่าสนใจที่ควรค่าแก่การศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กุสุมา จอมพุทธา. (2525). *นามสกุลชาวโคราช*. นครราชสีมา: แผนกเอกสารการพิมพ์วิทยาลัยครูนครราชสีมา.

เมชฌ สอดส่องกฤษ. (2555). การสำรวจและการศึกษาวิเคราะห์ชื่อร้านค้าภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารศิลปะศาสตร์, 8*(2), 64-70.

เมตตา วิวัฒนานุกูล. (2548). *การสื่อสารต่างวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วนิดา เจริญศุข. (2532). *นามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน: การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธ์*. (อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

สุวิทย์ ธีรศาศวัต. (2551). *ประวัติศาสตร์จีนอีสาน*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2532). *คำจำกัดความศัพท์ในภาษาศาสตร์สังคม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Lemoine, J. (1991). *From Lawa to Mon, from Saa'to Thai: Historical and Anthropological Aspects of Southeast Asian Social Spaces*. (Occasional Paper of the Department of Anthropology, Nanzan University).

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2023. 5(1): 145-158.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

The Administrative Skills of Academic Administrators in the 21st Century Affecting the Effectiveness of Vocational Colleges in Udon Thani Province Under the Office of Vocational Education Commission

Theera Saengrut[1*] Saman Pawanto[2] and Sasirada Paengthai[3]

[1, 2, 3] *Department of Educational Administration, Faculty of Education, Pitchayabundit College, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: tsaengratana@gmail.com*

ABSTRACT

The objectives of this research article were to study (1) levels of administrative skills of academic administrators in the 21st century, (2) levels of effectiveness of colleges, (3) the relation between administrative skills of academic administrators in the 21st century and effectiveness of colleges under the office of Udon Thani vocational commission, and (4) levels of administrative skills of academic administrators in the 21st century afecting the effectiveness of colleges under the office of Udon Thani vocational commission. The samples were 226 persons from the administration and teachers in the colleges under the office of Udon Thani vocational commission of the academic year 2021 by the limit samples by using the tables of Krejcie & Morgan and stratified sampling. The instruments using for this research were 5 rating scales questionnaires with the reliability of 0.98. The statistics using for data analysis included percentage, mean, standard deviation and Pearson's correlation coefficient. The result of the study found that for overall on the levels of administrative skills of academic administrators in the 21st century under the office of Udon Thani vocational commission were in high level. For overall on the levels of effectiveness of colleges under the office of Udon Thani vocational commission were in high level. For overall on relation between administrative skills of academic administrators in the 21st century and effectiveness of colleges under the office of Udon Thani vocational commission was founded that the positive relationship was in medium level and was on statistical significance at .01 level. The administrative skills of academic administrators in the 21st century to affecting the effectiveness of colleges under the office of Udon Thani vocational commission were the skills on vision, analysis, creation, technological skills and digital were on multiple correlation at .720 and were on statistics significance at 0.01 level and were on prediction coefficient or prophecy at the percentage of 51.90.

Keywords: Administrative Skills, School Administrators, 21st Century, College Effectiveness

Received: 31 December 2022;
Revised: 26 February 2023;
Accepted: 26 February 2023

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 2773-9805 (Online)

ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ธีระ แสงรัตน์[1*] สมาน ประวันโต[2] และ ศศิรดา แพงไทย[3]

[1, 2, 3] *สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: tsaengratana@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา (1) ระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 (2) ระดับประสิทธิผลของวิทยาลัย (3) ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี และ (4) ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ใช้กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ปีการศึกษา 2565 จำนวน 226 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98 ใช้สถิติหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และสร้างสมการถดถอยเพื่อพยากรณ์ตัวแปรเกณฑ์ โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน ผลการศึกษา พบว่า ระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมในระดับมาก ระดับประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมในระดับมาก ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้แก่ ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ และทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .720 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายหรืออำนาจพยากรณ์ ร้อยละ 51.90

คำสำคัญ: ทักษะการบริหาร, ผู้บริหารสถานศึกษา, ศตวรรษที่ 21, ประสิทธิผลวิทยาลัย

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปัจจุบันโลกในยุคศตวรรษที่ 21 มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอย่างมากและเป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในยุคปัจจุบัน กลายเป็นโจทย์สำคัญสำหรับในหลายๆ เรื่อง เนื่องจากทุกฝ่ายมองเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนมากขึ้นจากอดีตและความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผนการบริหารจัดการศึกษาที่ดี เพราะการก้าวย่างที่ช้าจะทำให้เราเสียโอกาสอีกมากมาย การจัดการศึกษาเป็นอีกประเด็นสำคัญซึ่งจะต้องก้าวทันความเปลี่ยนแปลงแล้วยังจะต้องเป็นกลไกสำคัญ เพื่อการขับเคลื่อนภาคส่วนอื่นๆ ให้มีความพร้อมในการเข้าสู่ความเปลี่ยนแปลงด้วย (มณฑาทิพย์ นามนุ, 2561)

ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึง ความรู้ความสามารถ ความชำนาญของผู้บริหารในการทำตามบทบาทหน้าที่ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ การคิดวิเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ อีกทั้งยังมีการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ และสามารถใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลในการปฏิบัติงานในโรงเรียนให้อย่างเหมาะสมเป็นไปตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งที่ผู้บริหารจำเป็นต้องมีเพื่อให้การดำเนินการบริหารประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัวทักษะด้านการริเริ่มสร้างสรรค์และการเป็นตัวของตัวเอง ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม ทักษะด้านการเป็นผู้สร้างหรือผลิตและรับผิดชอบเชื่อถือได้ และทักษะด้านการรับผิดชอบเชื่อถือได้และด้านภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ เป็นต้น ทักษะเหล่านี้เป็นคุณลักษณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องให้ความสนใจอย่างยิ่งเพราะการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะการบริหาร ในการที่จะผสมผสานเพื่อบริหารการศึกษาและในการบริหารการศึกษาผู้ที่มีอิทธิพลส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพนั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา นโยบายต่างๆ ของการจัดการศึกษา จะเห็นว่าบทบาท ภาระหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษามีมากมาย ดังนั้น ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นคุณลักษณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันต้องให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่จะต้องมีลักษณะมองกว้าง คิดไกล ใฝ่สูง มุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะบริหารงานให้มีคุณภาพสิ่งสำคัญที่สุดคือตัวผู้บริหารต้องมีคุณภาพผู้บริหารต้องพัฒนาตนเองมีความเป็นผู้นำต้องนำความเปลี่ยนแปลงมีความสามารถในการใช้ทักษะการบริหารได้เป็นอย่างดี (วิจารณ์ พานิช, 2555)

ประสิทธิผลของวิทยาลัยหรือผลสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา คือ การที่ผู้นำ ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการในวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยอาศัยหลักการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย ความสามารถในการบูรณาการผสมผสานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของวิทยาลัยที่ตั้งไว้ (จารี เส็งหนองแบน, 2556) หรือสรุปได้ว่าประสิทธิผลของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา หมายถึง การบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา โดยพิจารณาจากผลผลิตที่เกิดจากการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ได้ดำเนินงานตามภารกิจของการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (วิทยา สวนกุหลาบ, 2558) โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้มาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2561

สำหรับสถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา ใช้แนวทางในการจัดการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาด้านอาชีวศึกษาให้เป็นไปตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จึงได้กำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2561 จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีส่วนร่วม และด้านปัจจัยพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา, 2561)

วิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีจำนวน 9 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคอุดรธานี วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกอุดรธานี วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุดรธานี วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุดรธานี วิทยาลัยสารพัดช่างอุดรธานี วิทยาลัยการอาชีพกุมภวาปี วิทยาลัยการอาชีพหนองหาน วิทยาลัยการอาชีพบ้านผือและวิทยาลัยการอาชีพอุดรธานี ซึ่งสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานีได้พบกับปัญหาประเด็นที่เป็นจุดอ่อนของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ดังต่อไปนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนไม่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) การนิเทศจากผู้บริหารสถานศึกษายังไม่เป็นระบบ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ให้ความสำคัญในการวางแผนบริหารจัดการแก่ปัญหาและพัฒนานักศึกษา 4) ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้ใช่ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) ผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและประสิทธิผล (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2561)

จากความสำคัญและปัญหา จึงได้ศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อ

ศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพต่อการพัฒนาคุณภาพของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี และใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
4. เพื่อศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ปีการศึกษา 2565 จำนวน 592 คน จาก 9 วิทยาลัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ปีการศึกษา 2565 จำนวน 226 คน จาก 9 วิทยาลัย โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Mogan, 1970 อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของกลุ่มประชากรในแต่ละวิทยาลัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ เป็นคำถามเกี่ยวกับ ตำแหน่ง วุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 5 ด้าน ได้แก่ ด้านทักษะการสื่อสาร ด้านทักษะการสร้างความสัมพันธ์ ด้านทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ด้านทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ และด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของ ลิเคอร์ท (Likert, 1967) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีส่วนร่วม และด้านปัจจัยพื้นฐาน ลักษณะ

แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของ ลิเคอร์ท (Likert, 1967) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ธ (Likert's five rating scale)

2) กำหนดวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อกำหนดขอบเขตคำถามเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

3) สร้างแบบสอบถาม ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวความคิดในการวิจัย

4) นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจน ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ภาษาที่ใช้ โดยประเมินความสอดคล้อง (IOC: Index of Item Objective Congruence) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง ซึ่งได้ค่า IOC เท่ากับ 0.8-1

6) ทดลองใช้แบบสอบถาม (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

7) นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98

8) นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไขแล้ว ตรวจสอบความสมบูรณ์อีกครั้งก่อนนำไปใช้จริงเพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวมรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขอหนังสือจากวิทยาลัยพิชญบัณฑิต เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ส่งแบบสอบถาม พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลไปวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี จำนวน 9 วิทยาลัย ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม

3.3 ประสานงานขอรับแบบสอบถามคืน และติดตามแบบสอบถามที่ยังไม่ได้รับด้วยตัวผู้วิจัย

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ จากนั้นนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง วุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน วิเคราะห์โดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

4.2 ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลความหมาย โดยเทียบกับเกณฑ์ (Criteria) (อ้างอิงจาก บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีทักษะการบริหาร อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีทักษะการบริหาร อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีทักษะการบริหาร อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีทักษะการบริหาร อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีทักษะการบริหาร อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 ประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลความหมาย โดยเทียบกับเกณฑ์ (Criteria) (อ้างอิงจาก บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ประสิทธิผลของวิทยาลัยอยู่ในระดับ มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ประสิทธิผลของวิทยาลัยอยู่ในระดับ มาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ประสิทธิผลของวิทยาลัยอยู่ในระดับ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ประสิทธิผลของวิทยาลัยอยู่ในระดับ น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ประสิทธิผลของวิทยาลัยอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

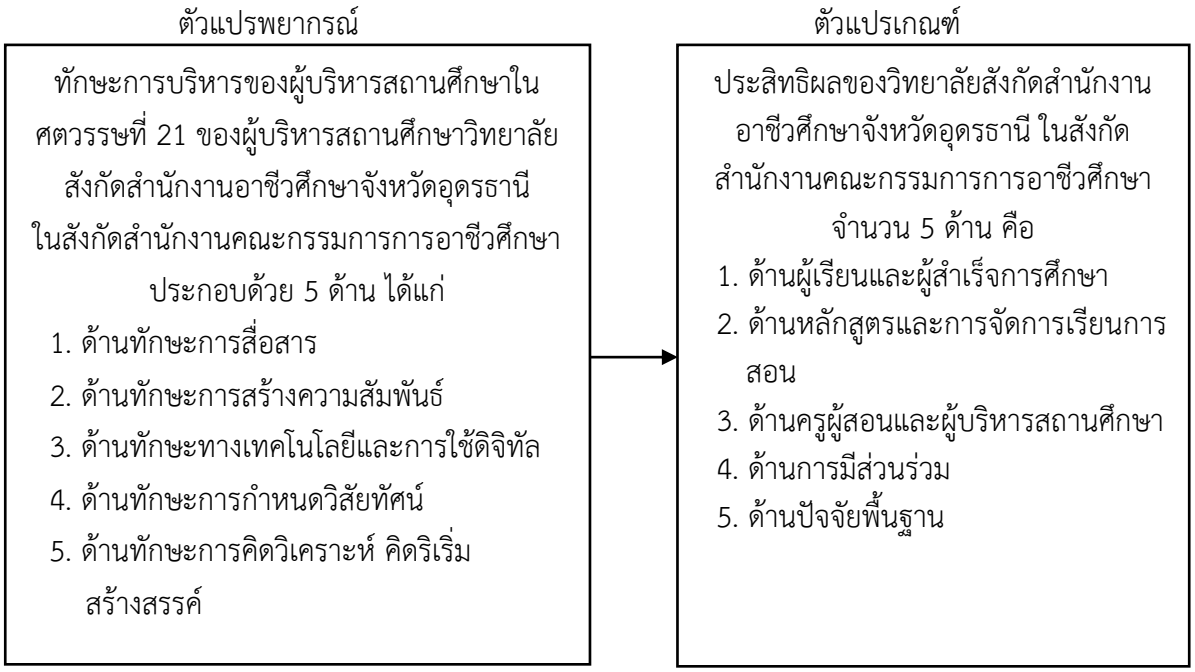
4.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson’s product-moment correlation coefficient) โดยนำตัวแปรพยากรณ์ทุกตัวที่ต้องการวิเคราะห์มาจับคู่กับตัวแปรเกณฑ์ทีละคู่โดยการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ถ้าค่าระดับนัยสำคัญน้อยกว่า 0.05 แสดงว่า ค่าสัมประสิทธ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์ แต่ละคู่นั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้เกณฑ์การตัดสินผลการวิเคราะห์ข้อมูล พิจารณาค่าสัมประสิทธ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (r) กำหนดดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2555)

r = 0.00 แสดงว่า ไม่มีความสัมพันธ์
0.01 < r < 0.33 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย
0.34 < r < 0.67 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
0.68 < r < 1.00 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ในระดับสูง

4.5 วิเคราะห์ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สร้างสมการถดถอยเพื่อพยากรณ์ตัวแปรเกณฑ์โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการและทฤษฎีของนักวิชาการแล้วนำมาสังเคราะห์ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สรุปเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.28) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ ($\bar{X}$ = 4.36) รองลงมา คือ ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ ($\bar{X}$ = 4.34) ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{X}$ = 4.29) และทักษะการสื่อสาร ($\bar{X}$ = 4.21) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ($\bar{X}$ = 4.11) ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยรวมและรายด้าน

ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ทักษะการสื่อสาร	4.21	0.47	มาก	4
2. ทักษะการสร้างความสัมพันธ์	4.34	0.51	มาก	2
3. ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล	4.11	0.53	มาก	5
4. ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์	4.36	0.54	มาก	1
5. ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.29	0.50	มาก	3
โดยรวม	4.28	045	มาก	

2. ระดับประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ระดับประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.37) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X}$ = 4.57) รองลงมา คือ ด้านครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.44) ด้านปัจจัยพื้นฐาน ($\bar{X}$ = 4.42) และด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.32) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.24) ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยรวมและรายด้าน

ประสิทธิผลของวิทยาลัย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา	4.24	0.47	มาก	5
2. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	4.32	0.59	มาก	4
3. ด้านครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา	4.44	0.50	มาก	2
4. ด้านการมีส่วนร่วม	4.57	0.53	มากที่สุด	1
5. ด้านปัจจัยพื้นฐาน	4.42	0.50	มาก	3
โดยรวม	4.37	0.41	มาก	

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง (X_{tot}) (R=.66 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทักษะทุกด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวกระดับปานกลาง เรียงตามลำดับ ดังนี้ ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ (X_4) (R=.68) สูงที่สุด ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ (X_5) (R=.68) ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ (X_2) (R=.59) และทักษะการสื่อสาร (X_1) (R=.478) ตามลำดับ และทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล (X_3) (R=.41) มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 5 ด้าน กับประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_{tot}	Y_{tot}
X_1	-	-	-	-	-	-	-
X_2	.70**	-	-	-	-	-	-
X_3	.66**	.45**	-	-	-	-	-
X_4	.77**	.78**	.74**	-	-	-	-
X_5	.64**	.66**	.71**	.88**	-	-	
X_{tot}	.87**	.86**	.78**	.96**	.88**	-	-
Y_{tot}	.48**	.59**	.41**	.68**	.68**	.66**	-

4. ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ผลการวิเคราะห์ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) นำเสนอตามตารางที่ 4-5

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอนของทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยทดสอบความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเมื่อเพิ่มตัวแปรทีละตัว

ตัวแปรพยากรณ์	R	R^2	Adjusted R^2	S.E.est	F	P-values
X_4	.679	.461	.458	.30368	191.386	.000**
X_4X_5	.700	.490	.486	.29587	107.309	.000**
$X_4X_5X_3$	.720	.519	.512	.28814	79.809	.000**

** ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 ตัวแปรที่ทดสอบแล้ว พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 3 ตัว ตามลำดับ คือ ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ (X_4) ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ (X_5) และทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล (X_3) ส่วนตัวแปรพยากรณ์อีก 2 ตัว ทักษะการสื่อสาร (X_1) และทักษะการสร้างความสัมพันธ์ (X_2) ถูกคัดออกจากสมการ เนื่องจากทดสอบความสัมพันธ์แล้วไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรพยากรณ์ที่ดีและเหมาะสมที่สุดที่จะทำให้ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ได้นั้นจะต้องประกอบด้วยตัวแปรพยากรณ์เพียง 3 ตัว เท่านั้น โดยพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (R^2) เมื่อนำตัวแปรพยากรณ์ใส่เข้าไปในสมการ จะมีค่าเปลี่ยนไปทำให้ค่าร้อยละของการพยากรณ์เปลี่ยนไปด้วย โดยพบว่าเมื่อใส่ตัวแปรพยากรณ์ คือ ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ (X_4) เพียงตัวเดียวเข้าไปในสมการถดถอย จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เกิดขึ้นร้อยละ 46.10 (R^2=.461) เมื่อใส่ตัวแปรพยากรณ์ตัวที่สอง คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ (X_5) จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เกิดขึ้นร้อยละ 49.00 (R^2=.490) และเมื่อใส่ตัวแปรพยากรณ์ตัวที่สาม คือ ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล (X_3) จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เกิดขึ้นร้อยละ 51.90 (R^2=.519)

ตารางที่ 5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ที่อยู่ในรูปคะแนนดิบ (B) และที่อยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β)

ตัวแปรพยากรณ์	คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน	t	P-values
	B	S.E.B	β		
Constant	2.029	.172		11.820	.000**
X_4	.379	.079	.496	4.794	.000**
X_5	.350	.081	.425	4.313	.000**
X_3	.199	.055	.256	3.624	.000**
R = .720 , R^2 = .519 , Adjusted R^2 = .512 , S.E.est = .28814, F = 79.809					

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5 พบว่า เมื่อนำตัวแปรพยากรณ์ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 3 ด้าน คือ ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ (X_4) ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ (X_5) และทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล (X_3) เข้าสมการถดถอยแล้ว จะได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .720 (R=.720) ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์หรือการทำนาย ร้อยละ 51.90 (R^2=.519) โดยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี มากที่สุด คือ ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ (X_4) ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ (X_5) และทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล (X_3) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .379, .350 และ .199 ตามลำดับ ซึ่งสามารถสร้างสมการพยากรณ์จากค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ที่อยู่ในรูปคะแนนดิบ (B) คือ $\hat{Y}$ = 2.029 + .379(X_4) + .350(X_5) + .199(X_3) และที่อยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) คือ $\hat{Z}$ = .496(Z_4) + .425(Z_5) + .256(Z_3)

อภิปรายผล

ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า ระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ ทั้งนี้อาจเนื่องจากวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญในการกระตุ้นให้บุคลากรปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง กำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย วิธีการบริหารความเสี่ยง การมอบหมายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ และมีการวางแผนกลยุทธ์ของสถาบันได้สอดคล้องกับนโยบายของต้นสังกัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญส่ง กรุงชาลี (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่องทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สัตตบุษย์ โพธิรุท (2564) ได้ทำการศึกษา เรื่องทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผลการวิจัยพบว่า 1. ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า ระดับประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม ทั้งนี้อาจเนื่องจากวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานีได้ให้ความสำคัญกับการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการเรียนการสอน มีการบริการชุมชนและจิตอาสา และการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพล แก้วกาหลง (2564) ได้ทำการศึกษา เรื่องปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัย ในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัย ในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสกลนคร อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สัตตบุษย์ โพธิรุท (2564) ได้ทำการศึกษา เรื่องทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผลการวิจัย พบว่าประสิทธิผลโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวกระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทักษะทุกด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับดังนี้ ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ (X_5) ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ (X_4) ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ (X_2)

และทักษะการสื่อสาร (X_1) ตามลำดับ และด้านที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล (X_3) ทั้งนี้อาจเนื่องจาก การที่ผู้บริหารสถานศึกษาวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ได้มุ่งพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในทุกๆ ด้านคือ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ และทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ จึงส่งผลทำให้ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพล แก้วกาหลง (2564) ได้ทำการศึกษา เรื่องปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัย ในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัย ในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสกลนคร มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับ สัตตบุษย์ โพธิรุท (2564) ได้ทำการศึกษา เรื่องทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลโรงเรียนโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ได้แก่ ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .720 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์หรือการทำนาย ร้อยละ 51.90 ทั้งนี้อาจเนื่องจากความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องกระตุ้นให้บุคลากรปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง พัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์มีอย่างมีวิจารญาณไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัลให้กับบุคลากรเพื่อสร้างนวัตกรรมสื่อการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สัตตบุษย์ โพธิรุท (2564) ได้ทำการศึกษา เรื่องทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนที่ควรได้รับการพัฒนา จำนวน 3 ทักษะ ได้แก่ 6.1 ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ควรจัดอบรม ประชุม สัมมนา PLC แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโรงเรียนที่ปฏิบัติเป็นเลิศ มีการนิเทศติดตาม จัดประกวดการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม 6.2 ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ ควรจัดอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ศึกษาดูงานในประเทศต่างประเทศ ผู้บริหารครูผู้สอนและบุคลากรกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน 6.3 ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ ควรจัดทำนโยบายพัฒนาทักษะการคิด จัดอบรม ประชุม สัมมนา ทำ PLC ร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อพัฒนาและจัดทำแบบทดสอบประเมินผู้บริหาร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพล แก้วกาหลง (2564) ได้ทำการศึกษา เรื่องปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัย ในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสกลนคร มีตัวแปร 4 ตัวแปร ที่สามารถพยากรณ์การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ด้านสถานประกอบการและความร่วมมือ ด้านการวัดและประเมินผลด้านบุคลากรและด้านการประชาสัมพันธ์

องค์ความรู้ใหม่

ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ ได้แก่ ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ และทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล อธิบายได้ดังนี้ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า ระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์

ประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า ระดับประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม

ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวกระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทักษะทุกด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับดังนี้ ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ และทักษะการสื่อสาร ตามลำดับ และด้านที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล

ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ได้แก่ ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์และทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .720 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์หรือการทำนาย ร้อยละ 51.90

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษา พบว่า มี 3 ตัวแปร คือ ทักษะการกำหนดวิสัยทัศน์ ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ และทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ส่งผลต่อประสิทธิผลที่ดีและเหมาะสมที่สุดเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพต่อการพัฒนาคุณภาพของวิทยาลัย และใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต่อไป ส่วนอีก 2 ตัวแปรคือ ทักษะการสื่อสารและทักษะการสร้างความสัมพันธ์ ไม่ส่งผลต่อประสิทธิผลของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ดังนั้นผู้บริหารควรดำเนินการดังนี้

1.1 สื่อสารในรูปแบบของมัลติมีเดีย โดยใช้ผ่านสื่อเทคโนโลยีและอุปกรณ์ต่างๆ อย่างหลากหลาย

1.2 มีการสังเกตและเข้าใจสถานการณ์ระหว่างการเจรจาต่อรอง ควรสร้างความเข้าใจความต้องการของบุคคล การรับฟัง เข้าใจผู้อื่น และยอมรับการแสดงความคิดเห็น

1.3 ผู้บริหารควรสร้างความเข้าใจในความแตกต่างของพฤติกรรมและวัฒนธรรมของบุคคลอื่น

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

2.1 ผู้บริหารสามารถสื่อสารในรูปแบบของมัลติมีเดียโดยใช้ผ่านสื่อเทคโนโลยีและอุปกรณ์ต่างๆ อย่างหลากหลาย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญสื่อสารในรูปแบบของมัลติมีเดียโดยใช้ผ่านสื่อเทคโนโลยีและอุปกรณ์ต่างๆ อย่างหลากหลาย

2.2 ผู้บริหารมีความเข้าใจในความแตกต่างของพฤติกรรมและวัฒนธรรมของบุคคลอื่น มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรเรียนรู้เรื่องความแตกต่างของพฤติกรรมและวัฒนธรรมของบุคคลอื่นในองค์กรของตนเอง และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.3 ผู้บริหารมีความรอบรู้เกี่ยวกับระบบทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัลใหม่อย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัลใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำความรู้มาพัฒนาการบริหารองค์กรต่อไป

2.4 ผู้บริหารสามารถโน้มน้าว จูงใจ หรือกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเข้าใจต่อวิสัยทัศน์ มีความผูกพันต่อวิสัยทัศน์ และมีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับโน้มน้าว จูงใจ หรือกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเข้าใจต่อวิสัยทัศน์ มีความผูกพันต่อวิสัยทัศน์ และมีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงานขององค์กร

2.5 ผู้บริหารนำความรู้ประสบการณ์เดิมมาประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์ เกิดเป็นผลงานที่สร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาให้ใช้ศักยภาพและประสบการณ์เดิมในการบริหารสถานศึกษานำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานในปัจจุบันเพื่อเกิดเป็นผลงานที่สร้างสรรค์ใหม่

3. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าว โดยทำการเปรียบเทียบกับพื้นที่จังหวัดอื่นๆ เพื่อที่จะได้ทราบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

3.2 ควรศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มากขึ้น

3.3 ควรศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อรับทราบปัญหา แนวทางแก้ไขปัญหาประสิทธิผลวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี เพื่อส่งเสริมทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาประสิทธิผลวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2555). *การใช้ SPSS for windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไกรศร เจียมทอง. (2561). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).

จารี เส็งหนองแบน. (2556). *ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการจัดการศึกษาและประสิทธิผลโรงเรียนอนุบาลระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).

ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติครุศาสตร์ ครั้งที่ 1 "การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน : ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 21" 28 กรกฎาคม 2559* (น. 301-313). กาฬสินธุ์: มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.

ไชยา ภาวะบุตร. (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการ ฉบับปรับปรุง 2560*. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

นิพล แก้วกาหลง. (2564). *ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัย ในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสกลนคร*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น (ฉบับปรับปรุงใหม่)*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

บุญส่ง กรุงชาลี. (2561). *ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์).

พรทิพย์ มงคลเสถียร. (2563). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์).

มณฑาทิพย์ นามนุ. (2561). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ตถาตาพับลิเคชั่น.

วิทยา สวนกุหลาบ. (2558). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร).

สัตตบุษย์ โพธิรุท. (2564). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราช-ภัฏสกลนคร).

สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา. (2561). *แนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2561*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607-610.

Likert, R. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. In *Reading in Fishbeic, M (Ed.), Attitude Theory and Measurement* (pp. 90-95). New York: Wiley & Son.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2023. 5(1): 159-170.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

The Guidelines for Academic Administration Based on the Good Governance of School Koh Phangan Network Center Institutions under Suratthani Primary Educational Service Area Office 1

Akekawit Sanpech[1*] Phrakhrupichitsupakarn[1] and Boonlert Weeraponkan[1]

[1] *Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand*

[*] *Corresponding author. E-mail: chang.akekawit@gmail.com*

ABSTRACT

This article aims to (1) study the condition of academic administration of Koh Phangan Network Schools; Surat Thani Primary Educational Service Area Office 1, and (2) to study the academic administration guidelines according to the principles of good governance of educational institutions, Koh Phangan Network educational institutions. The research is qualitative research. Data collection tools including in-depth interviews group discussion assessment form Statistics used in inductive data analysis. The results of the study showed that the condition of the academic administration of the network schools on Koh Phangan Surat Thani Primary Educational Service Area Office 1 consists of 6 aspects: 1) curriculum administration 2) teaching and learning management 3) measurement, evaluation and transfer of learning outcomes 4) research for 5) Supervision within educational institutions 6) Development and use of technology media As for the overall condition, it was found that it was in accordance with each aspect of the management process, but still lacks participation according to their roles and responsibilities. Guidelines for Academic Administration of Educational Institutions in Koh Phangan Network It consists of 6 aspects: 1) curriculum administration according to good governance principles 2) teaching and learning management according to good governance principles 3) measurement, evaluation and transfer of learning results according to principles Good governance 4) Research to improve educational quality according to good governance principles 5) Supervision within educational institutions according to good governance principles 6) Development and use of technology media according to good governance principles good governance All aspects of the operation emphasize participation according to the principles of good governance.

Keywords: Academic Administration, Good Governance, School

Received: 8 January 2023;
Revised: 7 March 2023;
Accepted: 7 March 2023

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 2773-9805 (Online)

แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาเครือข่ายเกาะพะงัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

เอกวิทย์ สรรเพชร[1*] พระครูพิจิตรศุภการ[1] และ บุญเลิศ วีระพรกานต์[1]

[1] สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: chang.akekawit@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเครือข่ายเกาะพะงัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 และ (2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา เครือข่ายเกาะพะงัน การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบประเมินสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล แบบอุปนัย ผลการศึกษา พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเครือข่ายเกาะพะงัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ประกอบด้วยทั้งหมด 6 ด้าน 1) ด้านการบริหารงานหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการวัด ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา 6) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี สำหรับสภาพโดยภาพรวม พบว่า เป็นไปตามกระบวนการบริหารแต่ละด้าน แต่ยังขาดการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเครือข่ายเกาะพะงัน ประกอบด้วยทั้งหมด 6 ด้าน 1) ด้านการบริหารงานหลักสูตรตามหลักธรรมาภิบาล 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักธรรมาภิบาล 3) ด้านการวัด ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนตามหลักธรรมาภิบาล 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล 5) ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล 6) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีตามหลักธรรมาภิบาล โดยทุกด้านของการดำเนินงานเน้นการมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาล

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, ธรรมาภิบาล, สถานศึกษา

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การศึกษาในสถานการณ์ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก โดยแนวโน้มของการศึกษาไทยในอนาคตจะเปลี่ยนไปกับความท้าทายของโลก การศึกษาที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วจาผลกระทบจากหลายๆ ปัจจัยในปัจจุบัน ที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาในระยะยาว ได้สร้างปัญหาและควายุ่งยากให้กับการศึกษาไทย เกิดการเปลี่ยนแปลงให้กับระบบการศึกษา ดังนั้นหากทุกฝ่าย ในระบบการศึกษาไทยช่วยกันทำระบบกลไกการศึกษาที่แข็งแรง ก็จะสามารถขับเคลื่อนการศึกษาท่ามกลางสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างแน่นอน ระบบการศึกษาที่ดีควรมีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ทันสถานการณ์และบริบทแวดล้อมที่ไม่ใช่แค่ในประเทศแต่เป็นของโลก การบริหารจัดการระบบการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงต้องปรับตัวไปสู่ “การศึกษายกกำลังสอง” ที่จะเปลี่ยนจาก One-Size-Fits-All ไปสู่การตอบโจทย์การเรียนรู้และการพัฒนารายบุคคลมากยิ่งขึ้น เป้าหมายของการศึกษาอาจยังคงเดิมแต่ผู้เรียนสามารถใช้วิธีที่แตกต่างในการไปให้ถึงจุดหมายได้ ผู้เรียนบางคนอาจเรียนรู้ได้เร็วกว่าหากได้ดูภาพหรือคลิป วิดีโอ แต่ผู้เรียนบางคนอาจชอบการฟังครูผู้สอนบรรยาย เพราะรูปแบบการเรียนรู้ของแต่ละคนไม่เหมือนกัน โรงเรียนจึงต้องกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอน ที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถดำเนินการเรียนการสอนให้ไปได้ แสดงให้เห็นถึงการบริหารรูปแบบการเรียนการสอนและการบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความปกติใหม่ (New Normal) ที่มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสถานการณ์ในยุคปัจจุบันที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนนับว่ามีบทบาทสำคัญมากต่อการจัดการศึกษาภายใน

โรงเรียน เนื่องจากภารกิจหลักของโรงเรียน คือ การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา และเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาไม่ว่าสถานศึกษาระดับใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับงานหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการนำเอาหลักสูตรไปใช้ เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารที่จะต้องทำและมีความรู้เรื่องเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ถูกต้องเหมาะสมจะเป็นเครื่องช่วยให้บริหารงานวิชาการของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญในการจัดระบบงานให้มีความรัดกุมและมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ (สุวิมล มธุรส, 2564)

ทรัพยากรทางการบริหารที่สำคัญที่สุด คือผู้บริหารเป็นเหมือนหลักชัยของหน่วยงานและเป็นดั่งดวงประทีปของผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารที่ดีจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะความรู้ความสามารถในการบริหารงานวิชาการและกระทำตนให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ดังนั้นการบริหารงานวิชาการ จะประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารในการบริหารจัดการและรู้จักการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาล เพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการบริหารจัดการระเบียบองค์การ ซึ่งครอบคลุมไปถึงการบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปมีการนำแนวคิดไปปรับใช้กับหน่วยงานอย่างเห็นได้ชัด มีการปรับลดขนาดของหน่วยงาน ปรับปรุงการบริหารให้มีคุณภาพตามหลักธรรมาภิบาล มีกำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า โดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐ ทุกแห่งกำหนดแผนโครงการเพื่อปรับปรุงใน ความรับผิดชอบให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล (ระวินทร์ตรา ตันจริยานนท์, 2561)

การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ให้บรรลุผลนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีกระบวนการพัฒนาวัฒนธรรมองค์การ สู่วัฒนธรรมธรรมาภิบาล เนื่องจากวัฒนธรรมองค์การเป็นเครื่องหล่อหลอมพลังจิตใจของบุคคลให้เป็นหนึ่งเดียว เพื่อนำพาองค์การสู่ความสำเร็จในยุคโลกาภิวัตน์นั้น มีวัฒนธรรมองค์การที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) ต้องปรับเปลี่ยนองค์การสู่ยุคการแข่งขันแบบเสรี โดยมุ่งเน้นคุณภาพ (Quality) และมาตรฐานสากล (Standard) 2) ต้องปรับเปลี่ยนองค์การสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) 3) ต้องปรับเปลี่ยนองค์การสู่องค์การธรรมาภิบาล (Good Governance Organization) และ4) ต้องปรับเปลี่ยนองค์การสู่องค์การแห่งภูมิปัญญา โดยมีการบริหารวัฒนธรรมองค์การ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นแรกสร้างวัฒนธรรมองค์การ ซึ่งผู้นำมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการ สร้างวัฒนธรรมองค์การในระยะเริ่มแรก ขั้นที่สอง พัฒนาวัฒนธรรมองค์การเกิดขึ้นหลังจากนำวัฒนธรรมองค์การไปประยุกต์ใช้แล้ว และมีการปรับเปลี่ยนโดยสมาชิกขององค์การ ขั้นที่สาม ธำรงรักษาวัฒนธรรมองค์การ เพื่อใช้เป็นปัจจัยเกื้อหนุนการบริหารองค์การสู่ความเป็นเลิศ อีกทั้งสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ ประชาชนและเป็นสถานศึกษาของรัฐโดยผู้บริหาร สถานศึกษาที่ได้รับมอบอำนาจหน้าที่จึงควรนำหลักการ ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ที่เรียกกันว่า “ธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการบริหาร และจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษา เนื่องจากธรรมาภิบาลเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อกันและเป็นแนวทางในการจัดระเบียบ เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ตั้งอยู่ในความถูกต้องเป็นธรรมประสิทธิผลของสถานศึกษา คือภาพความสำเร็จในการบริหารจัดการสถานศึกษาจน บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ทั้งยังสานความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกให้มีส่วนร่วมในการทำงาน แสดงให้เห็นถึงความรู้ และทักษะของผู้บริหารและบุคลากรทุกคนในการปฏิบัติภารกิจของสถานศึกษาอย่างมีเอกภาพ (วัฒนา สายเชื้อ, 2560)

โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในการดำเนินงานตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งการบริหารงานวิชาการถือเป็นภารกิจหลักของโรงเรียน ที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องรับผิดชอบเป็นอันดับแรกและจะต้องให้เวลามากกว่างานด้านอื่นๆ โดยมีหน้าที่เป็นผู้นำทางวิชาการให้คำแนะนำร่วมกับคณะครูในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด การที่จะสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายๆ อย่างที่สำคัญที่สุดคือผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับวิชาการน้อยกว่างานด้านอื่นๆ มักจะมอบหมายให้ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการเป็นผู้มีที่บทบาทสำคัญในการวางแผนและบริหารแผนงานวิชาการจึงทำให้การบริหารงานวิชาการไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร (พงค์ศักดิ์ จิตสอาด, 2560) และจากสภาพการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันตามบริบทของโรงเรียนประถมศึกษาและด้วยสถานการณ์ปัจจุบันทำ

ให้พบปัญหาการบริหารงานวิชาการเป็นอันดับแรก สังเกตได้จากการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เป็นไปในหลายรูปแบบที่เหมาะสมกับพื้นที่และการดำเนินการในท้องถิ่นนั้น เครือข่ายเกาะพะงัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ประกอบไปด้วย 9 โรงเรียนที่มีขนาดเล็กและขนาดกลาง และเป็นพื้นที่ปิดมีทางเข้าออกที่ชัดเจน นักเรียนอาศัยอยู่ภายในเกาะพะงันทำให้ไม่สามารถเปิดเรียน On-Site ได้ แต่ถ้าสถานการณ์บางช่วงเวลาที่มีการระบาดภายในพื้นที่เกาะพะงัน สถานศึกษาจะปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้นๆ ทำให้การบริหารงานวิชาการจะต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบตามความเหมาะสม ซึ่งผู้บริหารมีบทบาทอย่างมากในการดำเนินการบริหารงานวิชาการให้เป็นไปอย่างเหมาะสม และมีระบบที่ชัดเจน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าการบริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นองค์การที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ด้านการศึกษา โดยมีผู้บริหารคอยควบคุม กำกับ ดูแล ให้การดำเนินการด้านการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์อย่างมีคุณภาพ เพื่อให้การปฏิบัติงานของครูผู้สอนดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อยตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษา จึงต้องมีภาวะผู้นำเพื่อแสดงให้เห็นถึงความรู้ ความสามารถ และฐานะผู้นำของหน่วยงานจะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเต็มใจ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษาหรือการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารต้องมีคุณธรรมจริยธรรมรู้จักนำหลักธรรมาภิบาล มาบูรณาการในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเครือข่ายเกาะพะงัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา เครือข่ายเกาะพะงัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1
3. เพื่อประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาเครือข่ายเกาะพะงัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)เพื่อให้การวิจัยมีความครอบคลุมครบถ้วน ผู้วิจัยแบ่งการดำเนินการวิจัย เป็น 3 ขั้นตอน

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ขั้นตอนศึกษาสภาพ ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน หัวหน้างานวิชาการ 8 คน ครู 4 คน รวมจำนวน 15 คน

1.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน ศึกษานิเทศก์ 1 คน หัวหน้างานวิชาการ 2 คน รวม 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับ แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา

3. การเก็บรวมรวมข้อมูล

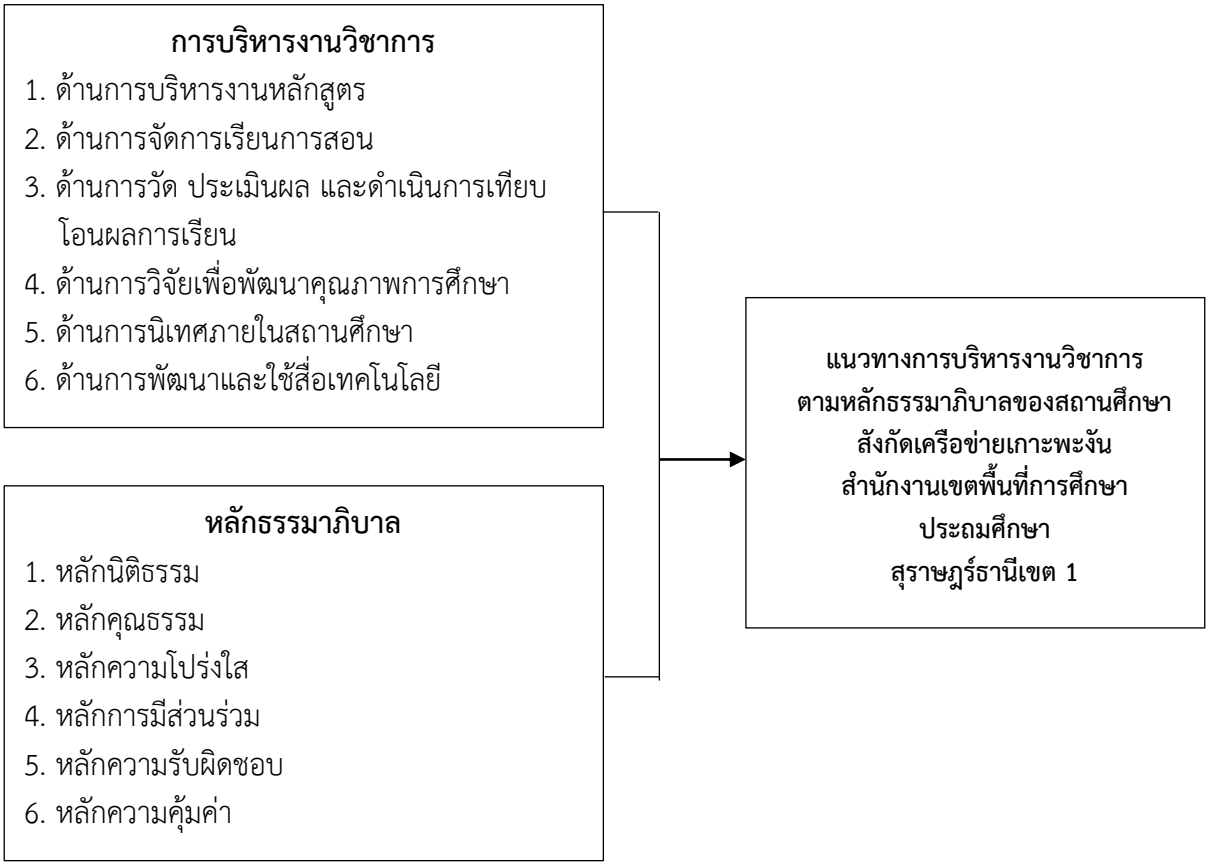
ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ขอหนังสือสัมภาษณ์จากมหาวิทยาลัย เก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง เลือกผู้เชี่ยวชาญในการให้ข้อมูล ขอหนังสือจากมหาวิทยาลัย สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการวิเคราะห์ แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ แล้วนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์นำสู่การ สรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่างๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจน ก็จะไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ เหล่านั้น เพื่อให้สามารถตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้ มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี โดยขั้นตอนการศึกษาสภาพ เรียบเรียงข้อมูลจากการสัมภาษณ์ออกเป็นประเด็น ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง จัดทำร่างแนวทาง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยด้านการบริหารงานวิชากาสังเคราะห์จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการ และหน่วยงานองค์กรกำหนดไว้ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ปรียาพร วงศ์อนุตโรจน์, กมล ภู่ประเสริฐ, รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ, สัมมา รธนิย์, กษม โสมศรีแพง และตามที่กระทรวงศึกษาธิการ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กำหนด สำหรับหลักธรรมาภิบาล ได้กำหนดจาก ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2552 ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเครือข่ายเกาะพะงัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เครือข่ายเกาะพะงัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า

1.1 ด้านการบริหารงานหลักสูตร จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา วางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาสรุปผลและปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความต้องการของผู้เรียน ชุมชน มีการสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา

1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา และวิเคราะห์ผู้เรียน จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีกระบวนการวิจัยมาปรับปรุง พัฒนากระบวนการเรียนรู้ ครูจัดหา จัดทำและพัฒนาสื่อ มีการใช้แหล่งเรียนรู้ มีการจัดสอนซ่อมเสริม มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถพิเศษ

1.3 ด้านการวัด ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน กำหนดแนวปฏิบัติและจัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน สร้างเครื่องมือในการวัดผลที่เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ครบทุกรายวิชา จัดให้มีเอกสารเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียน

1.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา กำหนดนโยบายและแนวทางการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนรู้ จัดให้ครูอบรมเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการวิจัย

1.5 ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา จัดประชุม สร้างความตระหนักให้แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจถึงกระบวนการนิเทศภายใน จัดโครงการนิเทศภายในโรงเรียน วางแผนจัดกิจกรรมการนิเทศในรูปแบบต่าง ติดต่อประสานงานการนิเทศภายในสถานศึกษากับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศงานวิชาการ

1.6 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี สำรวจข้อมูลความต้องการสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรในการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรม จัดหาสื่อเทคโนโลยี

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา เครือข่ายเกาะพะงัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

การศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา เครือข่ายเกาะพะงัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า มีขอบข่ายการดำเนินงาน 6 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารงานหลักสูตร สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนการใช้ การประเมินผล การนิเทศ กำกับ ติดตาม เกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตร โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม มีการแต่งตั้งคณะกรรมการมาบริหารหลักสูตร โดยใช้หลักนิติธรรม การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของการจัดการศึกษาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของหลักสูตร ต้องให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคมสอดคล้องกับหลักการมีส่วนร่วม มีการวางแผนการใช้หลักสูตร จัดทำและพัฒนาสื่อ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการมีส่วนร่วมและหลักนิติธรรม และมีการสรุปผล จัดทำรายงาน การดำเนินการบริหารหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับหลักความโปร่งใส

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา ผู้เรียน จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นไปตามหลักนิติธรรม ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัด คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับหลักนิติธรรม ครูจัดหา จัดทำและพัฒนาสื่อที่ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักความคุ้มค่า มีการกำกับ ติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับหลักความรับผิดชอบ มีการจัดสอนซ่อมเสริม ซึ่งสอดคล้องกับหลักความรับผิดชอบ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามความสนใจ ความถนัดของนักเรียน เป็นไปตามหลักนิติธรรม จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถพิเศษ และมีการจัดแข่งขันความสามารถพิเศษ ทั้งในและนอกโรงเรียน ซึ่งเป็นไปตามหลักคุณธรรม

2.3 ด้านการวัด ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน กำหนดแนวปฏิบัติและจัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน มีระเบียบว่าด้วยการวัดผลและประเมินผลการเรียน สอดคล้องกับหลักนิติธรรม สร้างเครื่องมือในการวัดผลที่เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้รายวิชา สอดคล้องกับหลักนิติธรรม และจัดทำเอกสารเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างครบถ้วน สอดคล้องกับหลักการมีส่วนร่วม

2.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา กำหนดนโยบายและแนวทางการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ วางแผนในการจัดทำงานวิจัยในชั้นเรียน พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการวิจัย ประสานสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการวิจัย นำเสนอผลการวิจัยในชั้นเรียน สอดคล้องกับหลักนิติธรรม ความโปร่งใสและการมีส่วนร่วม

2.5 ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา ประชุม สร้างความตระหนักให้เข้าใจถึงกระบวนการนิเทศภายใน จัดโครงการนิเทศภายในโรงเรียน จัดกระบวนการนิเทศภายใน ประเมินผลการนิเทศภายในสถานศึกษา ประสานงานการนิเทศภายในกับเขตพื้นที่การศึกษา เป็นไปตามหลักการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส นิติธรรม ความรับผิดชอบ

2.6 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี สำรวจความต้องการสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ในการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้พัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา และจัดหาสื่อ จัดระบบบริการสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อสนับสนุนช่วยเหลือตามความต้องการ นิเทศติดตาม และประเมินผลการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นไปตามหลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม หลักความคุ้มค่าและความรับผิดชอบ

อภิปรายผล

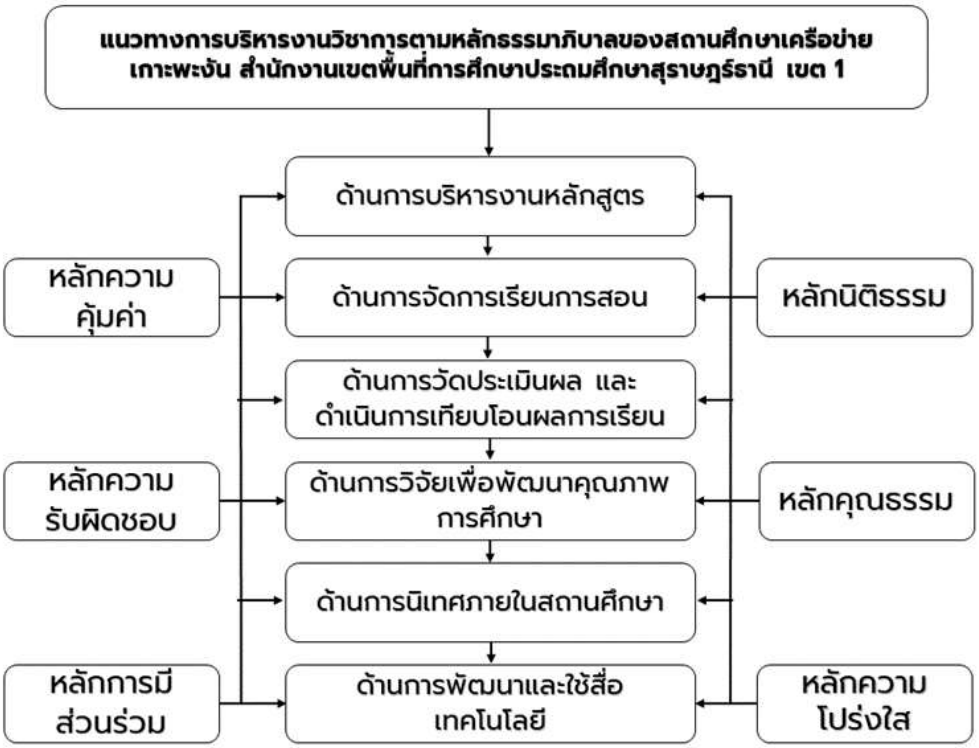
สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาเครือข่ายเกาะพะงัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า การบริหารงานวิชาการ ประกอบไปด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารงานหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการวัด ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา และ6) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี ซึ่งในแต่ละด้านจะต้องมีการประชุม วางแผน ดำเนินการตามแผน ตรวจสอบ ทบทวนในสิ่งที่ทำ โดยมุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียน และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ที่ได้สรุปว่ากระบวนการบริหารงานวิชาการในการดำเนินงานของสถานศึกษา ส่วนใหญ่จะใช้วงจรการบริหารคุณภาพ PDCA ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ 1) (Plan) การวางแผน 2) (Do) การปฏิบัติตามแผน 3) (Check) การตรวจสอบ และ4) (Action) การปรับปรุงการนำไปใช้ ทำให้กระบวนการบริหารงานวิชาการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิยม รัชตะวัฒน์วินัย (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าผลการวิจัยสอดคล้องกันในส่วนของ 1) สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยม ศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารงานหลักสูตรด้านการวัดและประเมินผล และด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา ส่วนด้านที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ ส่วนแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์ การบริหารสถานศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการใช้หลักธรรมาภิบาลมาเป็นกรอบแนวทาง ในการบริหารจัดการระบบงานวิชาการ ทั้งนี้เพราะการบริหารงานต้องยึดหลักการมีส่วนร่วมและความเสมอภาค เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และตอบสนองความต้องการของทุกฝ่าย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ทำงานอย่างโปร่งใส มอบหมายงานตามความสามารถหรือความถนัดของแต่ละคน โดยยึดระเบียบข้อบังคับ และการบริหารจัดการอย่างกัลยาณมิตรมุ่งเน้นฉันทามติ จึงจะทำให้องค์กร มีความเจริญสืบต่อไป

แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาล พบว่า มีขอบข่ายการดำเนินงาน 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารงานหลักสูตร สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนการใช้ การประเมินผล การนิเทศ กำกับ ติดตามเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตร โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม มีการแต่งตั้งคณะกรรมการมาบริหารหลักสูตร โดยใช้หลักนิติธรรม การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของการจัดการศึกษาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของหลักสูตร ต้องให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคมสอดคล้องกับหลักการมีส่วนร่วม มีการวางแผนการใช้หลักสูตร จัดทำและพัฒนาสื่อ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการมีส่วนร่วมและหลักนิติธรรม และมีการสรุปผล จัดทำรายงาน การดำเนินการบริหารหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับหลักความโปร่งใส 2) ด้านการจัดการเรียน

การสอน ครูวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา ผู้เรียน จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นไปตามหลักนิติธรรม ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัด คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับหลักนิติธรรม ครูจัดหา จัดทำและพัฒนาสื่อที่ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักความคุ้มค่า มีการกำกับ ติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้สอดคล้องกับหลักความรับผิดชอบ มีการจัดสอนซ่อมเสริม ซึ่งสอดคล้องกับหลักความรับผิดชอบ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามความสนใจ ความถนัดของนักเรียน เป็นไปตามหลักนิติธรรม จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถพิเศษ และมีการจัดแข่งขันความสามารถพิเศษ ทั้งในและนอกโรงเรียน ซึ่งเป็นไปตามหลักคุณธรรม 3) ด้านการวัด ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน กำหนดแนวปฏิบัติและจัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน มีระเบียบว่าด้วยการวัดผลและประเมินผลการเรียนสอดคล้องกับหลักนิติธรรม สร้างเครื่องมือในการวัดผลที่เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้รายวิชา สอดคล้องกับหลักนิติธรรมและจัดทำเอกสารเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างครบถ้วน สอดคล้องกับหลักการมีส่วนร่วม 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา กำหนดนโยบายและแนวทางการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ วางแผนในการจัดทำงานวิจัยในชั้นเรียน พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการวิจัย ประสานสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการวิจัย นำเสนอผลการวิจัยในชั้นเรียน สอดคล้องกับหลักนิติธรรม ความโปร่งใสและการมีส่วนร่วม 5) ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา ประชุม สร้างความตระหนักให้เข้าใจถึงกระบวนการนิเทศภายใน จัดโครงการนิเทศภายในโรงเรียน จัดกระบวนการนิเทศภายใน ประเมินผลการนิเทศภายในสถานศึกษา ประสานงานการนิเทศภายในกับเขตพื้นที่การศึกษาเป็นไปตามหลักการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส นิติธรรม ความรับผิดชอบ 6) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี สำรวจความต้องการสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ในการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้พัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา และจัดหาสื่อ จัดระบบบริการสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อสนับสนุนช่วยเหลือตามความต้องการ นิเทศติดตาม และประเมินผลการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นไปตามหลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม หลักความคุ้มค่า และความรับผิดชอบ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวิวัฒน์ชัย ศรีจันทร์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีผลการวิจัยที่สอดคล้องดังนี้ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา สรุปเป็นรายด้านได้ ดังนี้ 2.1) ด้านหลักนิติธรรม ควรมีการดำเนินการ มีการจัดทำระเบียบ และปรับปรุงกฎ ระเบียบการปฏิบัติงานด้านวิชาการ มีเหมาะสมกับสถานการณ์อยู่เสมอ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้และถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน 2.2) ด้านหลักคุณธรรม ควรมีการดำเนินการ จัดทำหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม มีการจัดการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และมีการจัดสอนซ่อมเสริมกรณีที่มีผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน 2.3) ด้านหลักความโปร่งใส ควรมีการดำเนินการ มีการให้บริการด้านวิชาการที่สามารถเชื่อมโยงหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับแหล่งวิชาการในที่อื่นๆ มีการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจต่อบุคคลครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา และมีการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานที่เป็นรายงานประจำปี (SAR) เผยแพร่ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณะ 2.4) ด้านหลักความมีส่วนร่วม ควรมีการดำเนินการ มีการวิเคราะห์ข้อมูลของสถานศึกษา ข้อมูลชุมชน เพื่อจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา และดำเนินการตามแผนพัฒนาสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โรงเรียนมีการส่งเสริมให้บุคลากรทำงานร่วมกันเป็นทีม ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถานศึกษา 2.5) ด้านหลักความรับผิดชอบ ควรมีการดำเนินการพัฒนาออกแบบกระบวนการเรียนรู้เพื่อเป็นผู้นำการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และมีการจัดกิจกรรมโครงการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2.6) ด้านหลักความคุ้มค่า ควรมีการดำเนินการ มีการตรวจพิจารณาคุณภาพหนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัด เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน รวมถึงการคัดเลือกหนังสือเรียนที่มีคุณภาพสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา มีสื่อ อุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีที่เพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้และการให้บริการต่างๆ ของงานวิชาการเป็นไปด้วยความรวดเร็วเกิดความพึงพอใจต่อผู้รับบริการ และสอดคล้องกับ จิรศักดิ์ สุภารส

(2559) ที่ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ซึ่งผลการวิจัยที่สอดคล้องพบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในภาพรวมแบ่งเป็น 5 ด้าน 6 หลัก 15 รายการ เช่น ด้านการจัดหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ คือ ยึดมั่นในความถูกต้องของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มีการประเมินผลแผนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและนำผลการประเมินไปสู่การปรับปรุงด้านการนิเทศเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน คือ กำหนดแผนการนิเทศของโรงเรียนและดำเนินการรับนักเรียนตามแผนที่กำหนดอย่างโปร่งใส มอบหมายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่บุคลากรเป็นลายลักษณ์อักษรดำเนินการนิเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

การดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอน และแต่ละขั้นตอน จะใช้หลักธรรมาภิบาล โดยเชื่อมโยงกันกับ หลักธรรม ทั้ง 6 หลักธรรม เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพมากที่สุด

โดยในแต่ละด้านของงานวิชาการ จะมีการนำหลักธรรมาภิบาลที่แตกต่างกันมาใช้ร่วมกับกระบวนการในการดำเนินงานดังกล่าว เพื่อให้กระบวนการทำงานในแต่ละขั้นตอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นที่ยอมรับของทุกส่วนฝ่ายตั้งแต่กระบวนการเริ่มศึกษา ร่วมวางแผน ร่วมคิด ร่วมลงมือทำ ติดตามผลและประเมินผล ทุกกระบวนการมีการร่วมมือของทุกส่วนฝ่ายและมีการนำผลจากการประเมินในแต่ละด้านนำมาปรับปรุงพัฒนาเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ในแต่ละด้านจะให้หลักธรรมาภิบาลมากกว่า 1 หลักธรรม แต่ที่ยกมาให้เห็นนั้น จะมีลูกกศรกำกับว่าทุกด้านของงานวิชาการจะมีหลักธรรมคอยกำกับคลอบคลุมในการปฏิบัติ อยู่เพื่อให้เดินไปในกรอบทิศทางเดียวกันในการทำงาน

สรุปผลการวิจัย

สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเครือข่ายเกาะพะงัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเครือข่ายเกาะพะงัน มีกระบวนการเป็นไปตามขอบข่ายงานวิชาการ มีการดำเนินการครอบคลุมภารกิจ แต่การดำเนินการบางส่วนขาดการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง และไม่เข้าใจภารกิจภารงาน

การศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา เครือข่ายเกาะพะงัน แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาล การบริหารงานวิชาการ ประกอบไปด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารงานหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการวัด ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา 6) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี ซึ่งในแต่ละด้านจะต้องมีการประชุม วางแผน ดำเนินการตามแผน ตรวจสอบ ทบทวนในสิ่งที่ทำ โดยมุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียนและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา โดยใช้วงจรคุณภาพคุณภาพ PDCA ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ 1) (Plan) การวางแผน 2) (Do) การปฏิบัติตามแผน 3) (Check) การตรวจสอบ และ4) (Action) การปรับปรุงการนำไปใช้ในการดำเนินการ ในแต่ละขั้นตอนของขอบข่ายงานใช้หลักธรรมาภิบาล เป็นหลักในการบริหารจัดการเพื่อให้องค์กรทำงานอย่างมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรส่งเสริม การพัฒนาการบริหารงานด้านวิชาการในสถานศึกษาในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และติดตามผลการรายงานด้านงานวิชาการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และร่วมพัฒนากับสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

1.3 สถานเครือข่ายเกาะพะงัน ควรมีการร่วมวางแผน แลกเปลี่ยน และพัฒนางานด้านวิชาการในสถานศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพบริบทและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 สถานศึกษาที่นำแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลไปใช้ ควรมีการประชุม วางแผนการดำเนินการ ร่วมกับครู บุคลากรของโรงเรียน

2.2 สถานศึกษาที่นำแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลไปใช้ ควรปรับให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

2.3 สถานศึกษาที่นำแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลไปใช้ ควรมีการติดตามและประเมินผลการนำแนวทางไปใช้ เมื่อสิ้นปีการศึกษา

3. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน

3.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

3.3 ควรมีการศึกษา การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมอื่นๆ เพื่อพัฒนาให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

จิรศักดิ์ สุภารส. (2559). *การศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2*. (คุรุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา).

นิยม รัชตะวัฒน์วินัย. (2560). *แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์*. (พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).

พงค์ศักดิ์ จิตสะอาด. (2560). การศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1–2. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 10*(1), 878-890.

ระวินทร์ตรา ตันจริยานนท์. (2561). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหนองตำลึงอำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 2*(1), 1-10.

วัฒนา สายเชื้อ. (2560). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นฐาน. *วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 17*(2), 1-11.

วิวัฒน์ชัย ศรีจันทร์. (2562). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 16*(72), 63-80.

สุวิมล มธุรส. (2564). การจัดการศึกษาในระบบออนไลน์ในยุค NEW NORMAL COVID-19. *วารสารรัชต์ภาคย์, 15*(40), 33-42.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2023. 5(1): 171-186.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

The Willingness to Accept the Difference in Government Sustainability Bond Yields

Korawee Wiwek[1*] **and Nattanicha Chairassamee**[2]

[1] *Business Economics, Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*

[2] *Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: korawee.wiw@ku.th*

ABSTRACT

The purpose of this article is to study (1) the willingness to accept the difference in rates of return (2) factors influencing the willingness to accept, and (3) estimate of the willingness to accept the difference in yields between government bonds (Bond) and sustainable government bonds (ESG Bond). The analysis includes percentage, average value, and the Contingent Valuation Method: CVM. The data was collected by using questionnaire. There are 398 participants, who live in Bangkok and its vicinity. The result of the study found that most samples are aware and strongly agree with the current environmental, social, and governance issues as well as being interested in participating in such activities to improve those issues. Estimated willingness to accept the difference in yields between Bond and ESG Bonds is 0.19 (19 bps.). Factors influencing the willingness to the acceptancy are income, attitudes, and knowledge related to environment, society, and governance, participating in activities, and having concerns about environment, society, and governance.

Keywords: Sustainable Government Bonds, The Difference of Return, Contingent Valuation Method

Received: 22 November 2022;
Revised: 16 March 2023;
Accepted: 21 March 2023

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 2773-9805 (Online)

ความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืน

กรวีร์ วิเวก[1*] และ ณัฏฐณิชา ฉายรัศมี[2]

[1] *สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ประเทศไทย*

[2] *ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: korawee.wiw@ku.th*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของอัตราผลตอบแทน (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทน และ (3) ประเมินค่าความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนระหว่างพันธบัตรรัฐบาลทั่วไป (Bond) กับพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืน (ESG Bond) ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และวิธีสมมติเหตุการณ์ให้ประเมินค่า (Contingent Valuation Method: CVM) ในการหามูลค่าความเต็มใจที่จะยอมส่วนต่างของอัตราผลตอบแทน โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 398 คน ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการตระหนักรับรู้และเห็นด้วยว่าในปัจจุบันมีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาลของรัฐ รวมทั้งให้ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวที่ตนเองพิจารณาว่าเป็นปัญหา ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทน ได้แก่ รายได้ ทัศนคติและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาลของรัฐ และการเข้าร่วมกิจกรรมและมีความกังวลต่อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาลของรัฐ โดยส่วนต่างของอัตราผลตอบแทนระหว่างพันธบัตรรัฐบาลทั่วไป (Bond) กับพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืน (ESG bond) มีค่าเท่ากับ 0.19 (19 bps.)

คำสำคัญ: พันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืน, ส่วนต่างของผลตอบแทน, การหามูลค่าความเต็มใจ

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในปัจจุบันพบว่าหลายประเทศเริ่มให้ความสนใจการระดมทุนที่มีความยั่งยืนในระยะยาวพร้อมกับสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคม โดยประเทศไทยเองก็เริ่มมีการระดมทุนที่มุ่งเน้นความยั่งยืนผ่านพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืน (Government sustainability bonds) หรือ ESG bond ซึ่งย่อมาจาก Environmental (สิ่งแวดล้อม) Social (สังคม) และ Governance (ธรรมาภิบาลของรัฐ) โดย ESG bond มีวัตถุประสงค์ในการระดมทุนเพื่อนำเงินที่ได้รับไปใช้ดำเนินโครงการต่างๆ ภายใต้กรอบแนวคิดการเติบโตอย่างยั่งยืน (Sustainability) โดยเมื่อปลายปี พ.ศ. 2563 ประเทศไทยได้เริ่มมีการออกจำหน่าย ESG bond เป็นรุ่นแรกในภูมิภาคอาเซียนที่ดำเนินการออกโดยรัฐบาล เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ ตลอดจนเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนนโยบายด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน ขยายฐานนักลงทุน ส่งเสริมให้ตลาด ESG bond ในประเทศเกิดการพัฒนา ซึ่งในการออกจำหน่ายเมื่อปลายปี พ.ศ. 2563 มีมูลค่ามากถึง 50,000 ล้านบาท โดยในการระดมทุนครั้งนี้ก็เพื่อนำเงินไปใช้ในโครงการรถไฟฟ้าสายสีส้มและโครงการช่วยเหลือเยียวยาและบรรเทาความเดือนร้อนแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ, 2563)

สำหรับการระดมทุนผ่าน ESG bond ที่ผ่านมารัฐบาลได้ระดมทุนผ่านการจำหน่ายพันธบัตรให้กับสถาบันเป็นหลักผ่านระบบประมูลแบบแข่งขันราคา และยังไม่เคยจำหน่ายให้กับประชาชนโดยตรง ดังนั้นหากรัฐบาลมีการออกพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืนโดยจำหน่ายให้กับประชาชนทั่วไปและนักลงทุนรายย่อย ก็จะช่วยเพิ่มช่องทางในการระดมทุนของรัฐบาล และเป็นการส่งเสริมการออมภาคประชาชนควบคู่กับการแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งเน้นหาส่วนต่างของอัตราผลตอบแทนระหว่างพันธบัตรรัฐบาลทั่วไป (Bond) กับพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืน (ESG Bond) ในกรณีที่ ESG bond มีการออกจำหน่ายให้กับประชาชนทั่วไปหรือนักลงทุนรายย่อย ซึ่งจะครอบคลุมถึงพันธบัตรรัฐบาลทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ 1) พันธบัตรเพื่อสิ่งแวดล้อม (Green bond) 2) พันธบัตรเพื่อสังคม (Social bond) และ 3) พันธบัตรเพื่อธรรมาภิบาลของรัฐ (Governance bond) เพื่อชี้ให้เห็นถึงความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการนำเครื่องมือทางการเงินดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการระดมทุนของประเทศไทย โดยพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืนยังไม่เคยจำหน่ายให้กับประชาชนทั่วไปหรือนักลงทุนรายย่อยมาก่อน งานวิจัยในครั้งนี้จึงเลือกใช้วิธีสมมติเหตุการณ์ให้ประเมินค่า (Contingent Valuation Method: CVM) เพื่อประเมินความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนระหว่างพันธบัตรรัฐบาลทั่วไป (Bond) กับพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืน (ESG bond)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของอัตราผลตอบแทนระหว่างพันธบัตรรัฐบาลทั่วไป (Bond) กับพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืน (ESG bond)
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืน
3. เพื่อประเมินค่าความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้กลุ่มประชากร คือ ผู้ที่เคยลงทุนและไม่เคยลงทุนในพันธบัตรออมทรัพย์ของรัฐบาลที่อยู่อาศัยทำงาน หรือกำลังศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งไม่สามารถทราบจำนวนที่แน่นอน จึงคำนวณกลุ่มตัวอย่างจากสูตรไม่ทราบจำนวนประชากร ของ W.G. Cochran (1953) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5

จากสูตร $n = \frac{p(1-p)z^2}{d^2}$

โดยที่ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

p = สัดส่วนของผู้ที่เคยลงทุน/ไม่เคยลงทุนในพันธบัตรออมทรัพย์ = 0.5

z = ความเชื่อมั่นที่กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ (ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 =1.96)

d = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้ = 0.05

แทนค่า $n = \frac{0.5(1-0.5)(1.96)^2}{(0.05)^2}$

n = 384.16

ดังนั้น ผู้วิจัยใช้ขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 385 ตัวอย่าง โดยมีระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 เลือกสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) เนื่องจากช่วงในการเก็บแบบสอบถามอยู่ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 จึงแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างผ่านช่องทาง Google Form

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งคำถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีลักษณะเป็นคำถามที่มีหลายคำตอบให้เลือก (Multiple choices) ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน เป็นต้น

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับประสบการณ์ในการลงทุนตราสารทางการเงินต่างๆ และวัตถุประสงค์ในการลงทุนของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีลักษณะเป็นคำถามที่มีหลายคำตอบให้เลือก (Multiple choices)

3. แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะการลงทุนและทัศนคติที่มีต่อสังคมสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีลักษณะเป็นคำถามที่มีหลายคำตอบให้เลือก (Multiple choices) โดยมีการแยกหัวข้อของคำถามเป็น 3 หัวข้อย่อย คือ (1) ทัศนคติที่มีต่อสิ่งแวดล้อม (2) ทัศนคติที่มีต่อสังคม และ (3) ทัศนคติที่มีต่อธรรมาภิบาล ซึ่งจะมีระดับความเห็นให้เลือกในแต่ละข้อคำถาม เพื่อทราบถึงทัศนคติที่มีต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาลของรัฐ ซึ่งแบ่งความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ (Rating scale) จากการประยุกต์การวัดคะแนนตามแบบมาตราวัดของลิเคิร์ท (Likert scale) (Likert, Rensis A., 1961) ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ ดังนี้

ตารางที่ 1 มาตรวัดอิทธิพลต่อการตัดสินใจลิเคิร์ท (Likert Scale)

ระดับความคิดเห็น	ระดับคะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด/ไม่เห็นด้วย	1
เห็นด้วยน้อย	2
เห็นด้วยปานกลาง	3
เห็นด้วยมาก	4
เห็นด้วยมากที่สุด	5

สำหรับการแปลความหมายกำหนดอันตรภาคชั้นเท่ากับ 0.8 จึงมีเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์การแบ่งช่วงคะแนน ดังนี้

ตารางที่ 2 การแปลคะแนนมาตรวัดการตัดสินใจลิเคิร์ท (Likert Scale)

ระดับคะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
1.00 – 1.80	เห็นด้วยน้อยที่สุด/ไม่เห็นด้วย
1.81 – 2.60	เห็นด้วยน้อย
2.61 – 3.40	เห็นด้วยปานกลาง
3.41 – 4.20	เห็นด้วยมาก
4.21 – 5.00	เห็นด้วยมากที่สุด

4. แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนระหว่างพันธบัตรรัฐบาลทั่วไป (Bond) กับพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืน (ESG bond) จากกลุ่มตัวอย่าง โดยการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกการถามแบบคำถามปิดสองขั้นหรือการถามแบบ Double Bounded Close-Ended ในการหาความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของอัตราผลตอบแทน โดยจะออกแบบคำถามเป็นอัตราดอกเบี้ยที่จะเสนอให้กับผู้ตอบ 2 ขั้น ได้แก่ ดอกเบี้ยเสนอเริ่มต้น หรือ First-Bid (Bid^F) คือ อัตราดอกเบี้ยเริ่มต้นที่ผู้ตอบแบบสอบถามเผชิญ และและดอกเบี้ยเสนอลำดับที่สอง หรือ Follow-up Bid (Bid_U, Bid_L) คือ อัตราดอกเบี้ยลำดับที่สองที่ผู้ตอบแบบสอบถามเผชิญ โดย Follow-up Bid_U จะเป็นดอกเบี้ยลำดับที่สองที่ลดลงจากอัตราดอกเบี้ยเริ่มต้น และ Follow-up Bid_L จะเป็นดอกเบี้ยลำดับที่สองที่เพิ่มขึ้นจากอัตราดอกเบี้ยเริ่มต้น โดยการหาอัตราดอกเบี้ยเสนอเริ่มต้น หรือ First-Bid (Bid^F) ได้จากการคำนวณหาค่าเฉลี่ยของพันธบัตรรัฐบาลออมทรัพย์รุ่นอายุ 3 ปี ที่จำหน่ายตลาดแรกในช่วงพฤศจิกายน 2553 - พฤศจิกายน 2563 ซึ่งพบข้อมูลสถิติเบื้องต้นของอัตราดอกเบี้ยที่พันธบัตรรัฐบาลออมทรัพย์รุ่นอายุ 3 ปี มีอัตราดอกเบี้ยเฉลี่ย (Mean) เท่ากับร้อยละ 2.85 ค่าต่ำสุดของอัตราดอกเบี้ย (Min) เท่ากับร้อยละ 1.70 และค่าสูงสุดของอัตราดอกเบี้ย (Max) เท่ากับร้อยละ 4.00 ดังนั้น จึงได้กำหนดค่าอัตราดอกเบี้ยเสนอเริ่มต้น หรือ First-Bid (Bid^F) และอัตราดอกเบี้ยเสนอลำดับที่สอง หรือ Follow-up Bid (Bid_U, Bid_L)

ทั้งนี้ สำหรับการกำหนดค่าแบบสอบถามจะระบุเป็นอัตราดอกเบี้ยเพื่อที่จะสร้างความเข้าใจกับนักลงทุน แต่ในการวิเคราะห์ทางผู้วิจัยจะวิเคราะห์จากส่วนต่างอัตราผลตอบแทนจากค่าฐาน โดยกำหนดค่าฐานอัตราดอกเบี้ยเท่ากับค่าเฉลี่ยอัตราดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาลในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ที่อัตราดอกเบี้ยเท่ากับร้อยละ 2.85 ต่อปี มาคำนวณส่วนต่างอัตราผลตอบแทนของแต่ละอัตราดอกเบี้ยเสนอเริ่มต้นและอัตราดอกเบี้ยเสนอลำดับที่สอง โดยจะแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ชุด กระจายเก็บตามค่าเริ่มต้นในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ให้ครอบคลุมช่วงค่าต่ำสุด ค่าสูงสุดของอัตราดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาลรุ่นอายุ 3 ปี ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงการกำหนดค่าส่วนต่าง First-Bid (Bid^F) และ Follow-up Bid (Bid^S: Bid_U, Bid_L)

อัตราดอกเบี้ยเริ่มต้น	ร้อยละ 2.00		**ร้อยละ 2.85 (ฐานอัตราดอกเบี้ย)**		ร้อยละ 3.60	
อัตราดอกเบี้ยลำดับที่สอง Bid_U	ร้อยละ 1.70		ร้อยละ 2.25		ร้อยละ 3.20	
อัตราดอกเบี้ยลำดับที่สอง Bid_L	ร้อยละ 2.30		ร้อยละ 3.45		ร้อยละ 4.00	
ส่วนต่างอัตราผลตอบแทน	Bid^F	Bid^S	Bid^F	Bid^S	Bid^F	Bid^S
Bid_U	0.85	1.15	0.00	0.60	-0.75	-0.35
	0.85	1.15	0.00	0.60	-0.75	-0.35
Bid_L	0.85	0.55	0.00	-0.60	-0.75	-1.15
	0.85	0.55	0.00	-0.60	-0.75	-1.15

3. การเก็บรวมรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยรวบรวมข้อมูลจากการทำแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างในช่วงเดือนเมษายน - พฤษภาคม 2565 ผ่านช่องทางแบบสอบถามออนไลน์ Google form เนื่องจากเป็นวิธีที่สามารถเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างได้ง่ายในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 โดยจะดำเนินการกระจายแบบสอบถามผ่านทาง Social Network ได้แก่ Line Group และ Facebook Group ที่มีวัตถุประสงค์ในการพูดคุยในหัวข้อเกี่ยวกับการลงทุน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยฉบับนี้ใช้การประมาณค่าด้วยวิธี Double Bounded Choice Contingent Valuation Method (CVM) ผ่านคำสั่ง Double Bounded Model ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ Statistical software for data science (STATA) เพื่อศึกษาถึงความเต็มใจที่จะยอมส่วนต่างของอัตราผลตอบแทนระหว่างพันธบัตรรัฐบาลทั่วไป (Bond) กับพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืน (ESG bond) โดยการสร้างแบบจำลองใช้การประมาณค่าความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนดังนี้

$$WTA_{ESG} = B_0 + B_1GENDER_i + B_2AGE_i + B_3SINGLE_i + B_4BACHELOR_i + B_5CAREER1_i + B_6CAREER2_i + B_7CAREER3_i + B_8CAREER4_i + B_9INC1_i + B_{10}INC2_i + B_{11}INC3_i + B_{12}INC4_i + B_{13}INC5_i + B_{14}ATTESG_i + B_{15}ACTE1_i + B_{16}ACTE3_i + B_{17}ACTS1_i + B_{18}ACTS3_i + B_{19}ACTG1_i + B_{20}ACTG3_i + B_{21}AVERSE_i + B_{22}RSEEKING_i + e_i^0$$

ความหมาย WTA_{ESG} คือ ความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนระหว่างพันธบัตรรัฐบาลทั่วไป (Bond) กับพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืน (ESG Bond)

$GENDER_i$ คือ เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม i โดยตัวแปรจะถูกกำหนดให้เป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบเป็นเพศชาย และเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบเป็นเพศหญิง

AGE_i คือ อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม i (ปี) เป็นตัวแปรเชิงปริมาณ

$SINGLE_i$ คือ สถานภาพโสดของผู้ตอบแบบสอบถาม i มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบมีสถานภาพโสด และเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบมีไม่มีสถานภาพโสด คือ มีสถานภาพแต่งงาน และหย่าร้าง

$BACHELOR_i$ คือ ผู้ตอบแบบสอบถาม i มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบมีระดับการศึกษาปริญญาตรี และเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบไม่ได้มีระดับการศึกษาปริญญาตรี

อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม i ประกอบด้วย 5 สายอาชีพ ซึ่งกำหนดให้อาชีพนักเรียน/นักศึกษาเป็นตัวแปรฐาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

$CAREER1_i$ คือ ผู้ตอบแบบสอบถาม i มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบมีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน และเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบมีอาชีพอื่นๆ

$CAREER2_i$ คือ ผู้ตอบแบบสอบถาม i มีอาชีพพนักงานรัฐ/รัฐวิสาหกิจ มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบมีอาชีพพนักงานรัฐ/รัฐวิสาหกิจ และเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบมีอาชีพอื่นๆ

$CAREER3_i$ คือ ผู้ตอบแบบสอบถาม i มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบมีอาชีพธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ และเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบมีอาชีพอื่นๆ

$CAREER4_i$ คือ ผู้ตอบแบบสอบถาม i เกษียณอายุ มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบเกษียณอายุ และเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบมีอาชีพอื่นๆ

ระดับรายได้เฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถาม i ประกอบด้วย 6 ระดับรายได้ ซึ่งกำหนดให้ระดับรายได้มากกว่า 50,001 บาท ขึ้นไป เป็นตัวแปรฐาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

$INC1_i$ คือ ผู้ตอบแบบสอบถาม i มีช่วงระดับรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบมีช่วงระดับรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท และเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบมีช่วงระดับรายได้อื่นๆ

$INC2_i$ คือ ผู้ตอบแบบสอบถาม i มีช่วงระดับรายได้ 15,000 - 25,000 บาท มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบมีช่วงระดับรายได้ 15,000 - 25,000 บาท และเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบมีช่วงระดับรายได้อื่นๆ

$INC3_i$ คือ ผู้ตอบแบบสอบถาม i มีช่วงระดับรายได้ 25,001 - 35,000 บาท มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบมีช่วงระดับรายได้ 25,001 - 35,000 บาท และเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบมีช่วงระดับรายได้อื่นๆ

$INC4_i$ คือ ผู้ตอบแบบสอบถาม i มีช่วงระดับรายได้ 35,001 - 45,000 บาท มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบมีช่วงระดับรายได้ 35,001 - 45,000 บาท และเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบมีช่วงระดับรายได้อื่นๆ

$INC5_i$ คือ ผู้ตอบแบบสอบถาม i มีช่วงระดับรายได้ 45,001 - 50,000 บาท มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบมีช่วงระดับรายได้ 45,001 - 50,000 บาท และเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบมีช่วงระดับรายได้อื่นๆ

$ATTESG_i$ คือ คะแนนเฉลี่ยทัศนคติและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาลของรัฐบาลของผู้ตอบแบบสอบถาม i

การเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาลของรัฐของผู้ตอบแบบสอบถาม i แบ่งออกเป็น 3 หมวด ในการประเมินการเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านสิ่งแวดล้อมสังคม และธรรมาภิบาลของรัฐ ได้แก่ (1) ไม่เคยและไม่ได้ให้ความสนใจ (2) ไม่เคย แต่ก็มีความกังวลเกี่ยวกับปัญหา และ (3) เคย และมีความกังวลอย่างมากต่อปัญหา ซึ่งกำหนดให้ผู้ที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรม แต่ก็มีความกังวลเกี่ยวกับปัญหาเป็นตัวแปรฐาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

a. ด้านสิ่งแวดล้อม

$ACTE_1$ คือ ไม่เคยและไม่ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของผู้ตอบแบบสอบถาม i มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบไม่เคยและไม่ได้ให้ความสนใจ และเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบเลือกคำตอบอื่นๆ

$ACTE_3$ คือ เคยเข้าร่วมและมีความกังวลอย่างมากต่อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของผู้ตอบแบบสอบถาม i มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบเคยเข้าร่วมและมีความกังวลเกี่ยวกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบเลือกคำตอบอื่นๆ

b. ด้านสังคม

$ACTS_1$ คือ ไม่เคยและไม่ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับปัญหาด้านสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม i มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบไม่เคยและไม่ได้ให้ความสนใจ และเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบเลือกคำตอบอื่นๆ

$ACTS_3$ คือ เคยเข้าร่วมและมีความกังวลอย่างมากต่อปัญหาด้านสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม i มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบเคยเข้าร่วมและมีความกังวลเกี่ยวกับปัญหาด้านสังคม และเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบเลือกคำตอบอื่นๆ

c. ด้านธรรมาภิบาลของรัฐ

$ACTS_1$ คือ ไม่เคยและไม่ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับปัญหาด้านธรรมาภิบาลของรัฐของผู้ตอบแบบสอบถาม i มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบไม่เคยและไม่ได้ให้ความสนใจ และเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบเลือกคำตอบอื่นๆ

$ACTS_3$ คือ เคยเข้าร่วมและมีความกังวลอย่างมากต่อปัญหาด้านธรรมาภิบาลของรัฐของผู้ตอบแบบสอบถาม i มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบเคยเข้าร่วมและมีความกังวลเกี่ยวกับปัญหาด้านธรรมาภิบาลของรัฐ และเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบเลือกคำตอบอื่นๆ

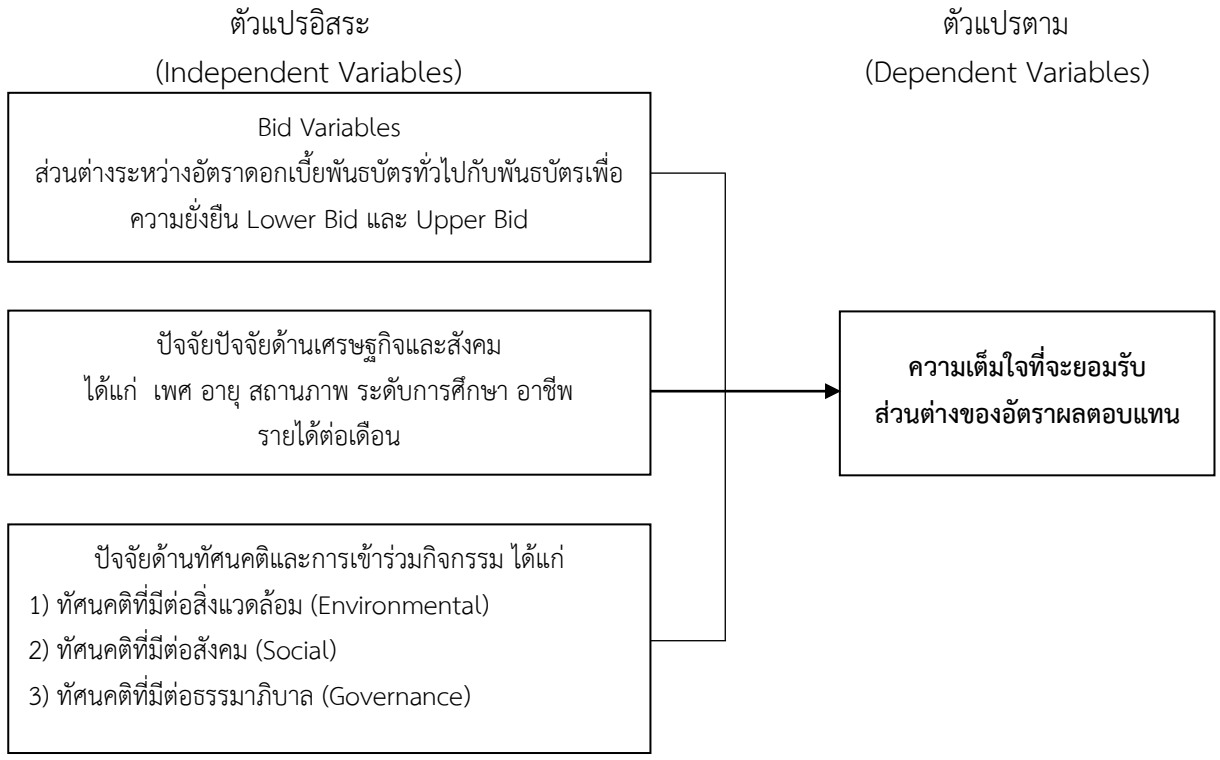
ระดับความเสี่ยงของผู้ตอบแบบสอบถาม i เป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 3 ระดับ ได้แก่ ไม่ชอบความเสี่ยง (Risk Averse) ชอบความเสี่ยง (Risk Seeking) และเป็นกลางต่อความเสี่ยง (Risk neutral) โดยผู้วิจัยกำหนดให้การเป็นกลางต่อความเสี่ยง (Risk neutral) เป็นตัวแปรฐานมีรายละเอียดดังนี้

$RAVERSE_i$ คือ ผู้ตอบแบบสอบถาม i เป็นกลุ่มไม่ชอบความเสี่ยง (Risk Averse) มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบไม่ชอบความเสี่ยง และเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบชอบความเสี่ยง หรือเป็นกลางต่อความเสี่ยง

$RSEEKING_i$ คือ ผู้ตอบแบบสอบถาม i เป็นกลุ่มชอบความเสี่ยง (Risk Seeking) มีค่าเท่ากับ 1 เมื่อผู้ตอบชอบความเสี่ยง และเท่ากับ 0 เมื่อผู้ตอบชอบไม่ความเสี่ยง หรือเป็นกลางต่อความเสี่ยง

e_i^0 คือ Error Term

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ความเต็มใจที่จะยอมส่วนต่างของอัตราผลตอบแทนระหว่างพันธบัตรรัฐบาลทั่วไป (Bond) กับพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืน (ESG bond)

1.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการเก็บแบบสอบถามจำนวน 398 ตัวอย่าง พบว่าเป็นเพศชาย จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 47.74 และเพศหญิง จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 52.26 ส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน มีอายุน้อยสุด 22 ปี และอายุมากสุด 65 ปี อายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 37 ปี ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 30 – 39 ปี มีจำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 38.44 รองลงมากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 40-49 ปี มีจำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26.13 และกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป มีจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.05 ส่วนใหญ่เป็นคนโสด จำนวน 249 คน คิดเป็นร้อยละ 62.56 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 49.75 ส่วนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.91 รองลงมาเป็นพนักงานรัฐ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 30.15 ถัดมาคือ ธุรกิจส่วนตัว/อาชีพอิสระ จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 28.64 นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.03 และเกษียณอายุ 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.27 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับรายได้เฉลี่ยอยู่ในช่วง 25,001 – 35,000 บาท จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 41.71 รองลงมามีระดับรายได้เฉลี่ยอยู่ในช่วง 15,000 – 25,000 บาท จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 28.39 และที่มีระดับรายได้เฉลี่ยน้อยสุด คือ ต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.52

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการลงทุนของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 398 คน ส่วนใหญ่จะเลือกลงทุนพันธบัตรรัฐบาลเมื่อมีจำหน่ายได้สักพัก จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.72 รองลงมาจะเลือกลงทุนพันธบัตรรัฐบาลทันทีเมื่อมีการจำหน่าย จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 35.93 โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 398 คน มีประสบการณ์ในการลงทุนจำนวน 349 คน คิดเป็นร้อยละ 87.69 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างผู้มีประสบการณ์ลงทุนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการลงทุนหุ้นกู้ หรือกองทุนรวมตราสารหนี้จำนวน 259 คน คิดเป็นร้อยละ 74.21 รองลงมามีประสบการณ์ในการลงทุนหุ้นสามัญ หรือกองทุนรวมหุ้น หรือสินทรัพย์อื่นที่มีความเสี่ยงสูง จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 72.49 สำหรับประสบการณ์ในการลงทุนนอกจากการฝากเงิน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการลงทุนเกิน 3 ปี โดยส่วนใหญ่เคยลงทุนมาแล้ว 3 – 5 ปี จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 32.09 รองลงมาเคยลงทุนมาแล้ว 5 - 10 ปี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 30.09 สำหรับวัตถุประสงค์ในการลงทุน โดยคำตอบจากกลุ่มตัวอย่าง 1 คนสามารถตอบได้หลายวัตถุประสงค์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการลงทุนเพื่อเป็นการออมระยะยาว จำนวน 320 คน คิดเป็นร้อยละ 91.69 รองลงมามีวัตถุวัตถุประสงค์ในการลงทุนเพื่อเก็งกำไร จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 67.05 สำหรับระยะในการลงทุนหรือถือครองสินทรัพย์โดยเฉลี่ย พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาถือครองสินทรัพย์ระยะปานกลาง คือถือครองไม่เกิน 5 ปี โดยส่วนถือครองตั้งแต่ 3 ถึง 5 ปี จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 39.54 รองลงมาถือครองตั้งแต่ 1 ถึง 3 ปี จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 33.81

1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาลของรัฐ

ความสนใจหรือเข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาลของรัฐ ซึ่งแบ่งผู้ตอบแบบสอบถามออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มไม่เข้าร่วมกิจกรรมและไม่มีความกังวลในปัญหา (2) กลุ่มไม่เข้าร่วมกิจกรรม แต่มีความกังวลในปัญหา และ (3) กลุ่มเข้าร่วมกิจกรรม และมีความกังวลในปัญหา โดยวัดความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาและการตระหนักรับรู้ถึงปัญหา 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม และด้านธรรมาภิบาลของรัฐ พบว่า

1.3.1 ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรม และมีความกังวลในปัญหา จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 41.46 รองลงมาคือไม่เข้าร่วมกิจกรรม แต่มีความกังวลในปัญหา จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 36.68 สำหรับทัศนคติที่มีต่อสิ่งแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 4.07 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยว่ามีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม โดยคำตอบที่มีค่าเฉลี่ยมากสุดเท่ากับ 4.22 คือ เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและภาวะโลกร้อน

ทวีความรุนแรงมากขึ้น รองลงมามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 คือ เห็นด้วยว่าปัญหาฝุ่นละอองและมลพิษทางอากาศ PM 2.5 มีความรุนแรงมากขึ้น

1.3.2 ด้านสังคม พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรม และมีความกังวลในปัญหา จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 50.75 รองลงมาคือไม่เข้าร่วมกิจกรรม แต่มีความกังวลในปัญหา จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 34.17 สำหรับทัศนคติที่มีต่อสังคมมีค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 4.05 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยว่ามีปัญหาด้านสังคม โดยคำตอบที่มีค่าเฉลี่ยมากสุดเท่ากับ 4.13 คือ เห็นด้วยว่าปัจจุบันปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามีความรุนแรงมากขึ้น คุณภาพการศึกษาพื้นฐานตกต่ำ รองลงมามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 คือ เห็นด้วยว่าปัจจุบันปัญหาความยากจนมีความรุนแรงมากขึ้น

1.3.3 ด้านธรรมาภิบาลของรัฐ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรม และมีความกังวลในปัญหา จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 48.74 รองลงมาคือไม่เข้าร่วมกิจกรรม แต่มีความกังวลในปัญหา จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 19.35 สำหรับทัศนคติที่มีต่อธรรมาภิบาลของรัฐมีค่าเฉลี่ยคะแนนของกลุ่มตัวอย่างคือ 4.04 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยว่ามีปัญหาด้านธรรมาภิบาลของรัฐ โดยคำตอบที่มีค่าเฉลี่ยมากสุดเท่ากับ 4.17 คือ เห็นด้วยว่ารัฐควรเปิดเผยข้อมูลต่างๆ ที่มีนัยสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ รองลงมามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 คือ เห็นด้วยว่าเราไม่ควรเพิกเฉยหากพบพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่อไปในทางทุจริตหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

1.4 ข้อมูลทั่วไปจากการสอบถามตามอัตราดอกเบี้ยเสนอเริ่มต้น

การสอบถามได้แบ่งชุดคำถามตามอัตราดอกเบี้ยเสนอเริ่มต้น จำนวน 3 ชุด คือ อัตราดอกเบี้ยเสนอเริ่มต้นร้อยละ 2.00 2.85 และ 3.60 จากแบบสอบถามจำนวน 398 ชุด พบว่า ณ ส่วนต่างอัตราผลตอบแทนเริ่มต้น 0.85 กลุ่มตัวอย่างเลือกคำตอบแรกและคำตอบอันดับที่สอง คือ ไม่ลงทุนทั้งคู่ จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 27.41 ของกลุ่ม ณ ส่วนต่างอัตราผลตอบแทนเริ่มต้น 0.00 กลุ่มตัวอย่างเลือกคำตอบแรกและคำตอบอันดับที่สอง คือ ลงทุนและไม่ลงทุนทั้งคู่ จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 26.15 ของกลุ่ม และ ณ ส่วนต่างอัตราผลตอบแทนเริ่มต้น -0.75 กลุ่มตัวอย่างเลือกคำตอบแรกและคำตอบอันดับที่สอง คือ ลงทุนทั้งคู่ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 33.38 ของกลุ่ม ดังนั้น เมื่อส่วนต่างของผลตอบแทนมีค่าลดลง มีแนวโน้มที่กลุ่มตัวอย่างจะเลือกตอบลงทุนเพิ่มมากขึ้น สามารถแสดงสรุปได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สรุปข้อมูลจากการสอบถามอัตราดอกเบี้ยเริ่มต้นจำแนกตามคำตอบที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนต่างอัตราผลตอบแทนเริ่มต้น	**จำนวน (ร้อยละ) ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม**				**รวม**
	ลงทุน/ลงทุน	**ลงทุน/ไม่ลงทุน**	**ไม่ลงทุน/ลงทุน**	**ไม่ลงทุน/ไม่ลงทุน**	
	(YY)	**(YN)**	**(NY)**	**(NN)**	
0.85	34	33	31	**37**	135
	(25.19)	(24.44)	(22.96)	**(27.41)**	(100.00)
0.00	32	**34**	30	**34**	130
	(24.62)	**(26.15)**	(23.08)	**(26.15)**	(100.00)
-0.75	**45**	34	32	22	133
	(33.83)	(25.56)	(24.06)	(16.54)	(100.00)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเว็บคือค่าร้อยละของคำตอบของแต่ละชุดคำตอบตามอัตราดอกเบี้ยเสนอเริ่มต้น

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามจำนวน 398 ชุด พบว่านโยบายการระดมทุนที่มีผลต่อการสนับสนุนการลงทุนในพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืน มากที่สุด คือ นโยบายการระดมทุนที่รัฐนำเงินมาใช้จ่ายเพื่อการให้เงินอุดหนุนหรือการให้ความช่วยเหลือประชาชน จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.11 รองลงมาเป็นนโยบายการลงทุนใน

โครงการที่สนับสนุนการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 20.10 แต่เนื่องจากในกลุ่มตัวอย่างมีผู้ที่ไม่สนับสนุนการลงทุนเลย 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.27 เนื่องจากไม่มั่นใจในการทำงานของรัฐบาล และเป็นหน้าที่พื้นฐานของรัฐบาลในการจัดสรรโครงการด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาลของรัฐ ผ่านงบประมาณ โดยไม่จำเป็นต้องมาระดมทุนจากภาคประชาชน ดังนั้น ในการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านแบบจำลองความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างอัตราผลตอบแทนระหว่างพันธบัตรรัฐบาลทั่วไปกับพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืนจะตัดกลุ่มตัวอย่างออก 17 คน เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการเกิดอคติ

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทน

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านแบบจำลองความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างอัตราผลตอบแทนระหว่างพันธบัตรรัฐบาลทั่วไปกับพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืน ได้ผลการวิเคราะห์ด้วยวิธีคำถามปิดสองขั้น (Double Bounded Close-Ended) ผ่านคำสั่ง Double Bounded Model ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ Statistical software for data science (STATA) ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการประเมินค่าความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทน

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน
GENDER	0.02964	0.10509
AGE	-0.00766	0.00830
SINGLE	-0.03090	0.11773
BACHLOR	-0.07123	0.11016
CAREER1	0.23106	0.52566
CAREER2	0.17992	0.52125
CAREER3	0.35851	0.52982
CAREER4	0.16196	0.60984
INC1	0.97156	0.68338
INC2	0.73301	0.29084 **
INC3	0.72055	0.28218 **
INC4	0.41454	0.29467
INC5	0.68067	0.34513 **
ATTESG	0.96790	0.12337 ***
ACTE1	-0.41743	0.30162
ACTE3	0.67452	0.22755 ***
ACTS1	0.19102	0.12344
ACTS3	0.34345	0.16826 **
ACTG1	0.30027	0.32163
ACTG3	-0.76736	0.23551 ***
RAVERSE	0.34086	0.14346
RSEEKING	-0.03409	0.15057

หมายเหตุ : **,*** คือ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 , 0.01 ตามลำดับ

จากตารางที่ 5 พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดค่าความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนระหว่างพันธบัตรรัฐบาลทั่วไปกับพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับรายได้เฉลี่ย 15,000 - 25,000 บาท (INC2) ระดับรายได้เฉลี่ย 25,001 - 35,000 บาท (INC3) และระดับรายได้เฉลี่ย 45,001 - 50,000 บาท (INC5)

2. คะแนนเฉลี่ยด้านทัศนคติและความรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาลของรัฐบาล (ATTESG)

3. การเข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และด้านธรรมาภิบาลของรัฐ ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมและมีความกังวลอย่างมากต่อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม (ACTE3) การเข้าร่วมกิจกรรมและมีความกังวลอย่างมากต่อปัญหาด้านสังคม (ACTS3) และการเข้าร่วมกิจกรรมและมีความกังวลอย่างมากต่อปัญหาด้านธรรมาภิบาลของรัฐ (ACTG3)

3. ผลการประเมินค่าความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างอัตราผลตอบแทน

จากการประเมินค่าความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทน เพื่อในการประเมินค่าความเต็มใจเฉลี่ยที่จะยอมรับอัตราผลตอบแทนจากกลุ่มตัวอย่าง ได้ผลการประเมินค่าความเต็มใจเฉลี่ยที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทน มีค่าเท่ากับ 0.19 (19 bps.)

อภิปรายผล

ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดค่าความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนระหว่างพันธบัตรรัฐบาลทั่วไปกับพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืน แบ่งออกเป็น 2 ส่วนได้แก่

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับรายได้เฉลี่ย 15,000 - 25,000 บาท (INC2) รายได้เฉลี่ย 25,001 - 35,000 บาท (INC3) และระดับรายได้เฉลี่ย 45,001 - 50,000 บาท (INC5) มีอิทธิพลต่อความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 มีเครื่องหมายหน้าสัมประสิทธิ์เป็นบวก แสดงว่าผู้ที่มีช่วงของระดับรายได้เฉลี่ย 15,000 - 25,000 บาท ระดับรายได้เฉลี่ย 25,001 - 35,000 บาท และระดับรายได้เฉลี่ย 45,001 - 50,000 บาท มีแนวโน้มที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนมากกว่าเมื่อเทียบกับผู้ที่มีช่วงของระดับรายได้เฉลี่ยมากกว่า 50,001 บาท ขึ้นไป โดยสอดคล้องกับงานศึกษาของสุดารัตน์ กันตะบุตร (2554) ซึ่งพบว่า ผู้บริโภคที่มีรายได้ต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าเพื่อสิ่งแวดล้อม อาจเนื่องจากเมื่อผู้บริโภคมีรายได้เพิ่มขึ้น การออมก็จะเพิ่มขึ้นตามสัดส่วนของรายได้ จึงมีทางเลือกให้ลงทุนได้หลากหลาย และมีโอกาสในการเข้าถึงการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่าพันธบัตรรัฐบาล โดยหากพิจารณาถึงค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร INC2 INC3 และ INC5 ซึ่งเท่ากับ 0.73301 0.72055 และ 0.68067 ตามลำดับ จะพบว่าเมื่อช่วงของระดับรายได้เพิ่มมากขึ้นค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรมีแนวโน้มลดลง ดังนั้น ผู้บริโภคที่มีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 50,001 บาท ขึ้นไปมีแนวโน้มที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนระหว่างพันธบัตรรัฐบาลทั่วไปกับพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืนต่ำกว่าผู้ที่มีรายได้เฉลี่ย 25,001 - 35,000 บาท และรายได้เฉลี่ย 45,001 - 50,000 บาท

2. ทัศนคติและการเข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาลของรัฐ ได้แก่ คะแนนเฉลี่ยด้านทัศนคติและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาลของรัฐ (ATTESG) การเข้าร่วมกิจกรรมและมีความกังวลอย่างมากต่อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม (ACTE3) ด้านสังคม (ACTS3) และด้านธรรมาภิบาลของรัฐ (ACTG3) พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรม และมีความกังวลในปัญหาสังคมที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.75 รองลงมามีความกังวลในปัญหาธรรมาภิบาลของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 48.74 โดยกลุ่มส่วนใหญ่จะเข้าร่วมกิจกรรมในประเด็นที่ตนเองพิจารณาว่าเป็นปัญหา

2.1 ตัวแปรทัศนคติและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาลของรัฐบาล (ATTESG) มีอิทธิพลต่อความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 มีเครื่องหมายหน้าสัมประสิทธิ์เป็นบวก แสดงว่าผู้ที่มีทัศนคติและความรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาลของรัฐบาลมีแนวโน้มที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนเพิ่มขึ้น

2.2 ตัวแปรผู้ที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมและมีความกังวลอย่างมากต่อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม (ACTE3) มีอิทธิพลต่อความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 มีเครื่องหมายหน้าสัมประสิทธิ์เป็นบวก แสดงว่าผู้ที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมและมีความกังวลอย่างมากต่อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมมีแนวโน้มที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับผู้ที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมแต่ก็มีความกังวลเกี่ยวกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

2.3 ตัวแปรผู้ที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมและมีความกังวลอย่างมากต่อปัญหาด้านสังคม (ACTS3) มีอิทธิพลต่อความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 มีเครื่องหมายหน้าสัมประสิทธิ์เป็นบวก แสดงว่าผู้ที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมและมีความกังวลอย่างมากต่อปัญหาด้านสังคมมีแนวโน้มที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับผู้ที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมแต่ก็มีความกังวลเกี่ยวกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

2.4 ตัวแปรผู้ที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมและมีความกังวลอย่างมากต่อปัญหาด้านธรรมาภิบาลของรัฐ (ACTG3) มีอิทธิพลต่อความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 มีเครื่องหมายหน้าสัมประสิทธิ์เป็นลบ แสดงว่าผู้ที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมและมีความกังวลอย่างมากต่อปัญหาด้านธรรมาภิบาลของรัฐมีแนวโน้มที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนลดลง เมื่อเทียบกับผู้ที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมแต่ก็มีความกังวลเกี่ยวกับปัญหาด้านด้านธรรมาภิบาลของรัฐ

โดยตัวแปร ATTESG ACTE3 และ ACTS3 สอดคล้องกับการศึกษาของ ไณยณันทร์ นิสสัยสุข (2559) ที่พบว่าทัศนคติในแง่ความรู้สึกต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้เมื่อนักลงทุนมีทัศนคติเข้าใจในปัญหาสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาลของรัฐ จึงมีความเป็นไปได้ที่อยากจะลงทุนในการลงทุนที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาลของรัฐ แต่สำหรับตัวแปร ACTG3 ขัดแย้งกับตัวแปรผู้ที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมและมีความกังวลอย่างมากต่อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม (ACTE3) และด้านสังคม (ACTS3) อาจเนื่องจากเมื่อพันธบัตรดังกล่าวออกโดยรัฐบาล และด้วยนักลงทุนเป็นผู้ที่มีความกังวลอย่างมากต่อปัญหาด้านธรรมาภิบาลของรัฐ เป็นผลให้ความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนลดลง สอดคล้องกับการศึกษาของ สัมฤทธิ์ น่วมศิริ และคณะ (2561) ที่พบว่าการทุจริตคอรัปชั่นส่งผลกระทบต่อการแข่งขันทางการค้าทำให้นักลงทุนไม่อยากลงทุนทำธุรกิจ

สำหรับการประเมินค่าความเต็มใจเฉลี่ยที่จะยอมรับส่วนต่างอัตราผลตอบ ได้ผลการประเมินค่าความเต็มใจเฉลี่ยที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทน ของกลุ่มตัวอย่าง 398 คน มีค่าเท่ากับ 0.19 (19 bps.) ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ Asian Development Bank (2018) Mohamed Ben Slimane, et al. (2020) และมีค่าใกล้เคียงกับการศึกษาของ Gianfrate and Peri (2019) ที่ทำการศึกษาส่วนต่างของพันธบัตรสีเขียวที่ออกจำหน่ายในตลาดแรก มีค่ากับ 0.18 (18 bps.) ดังนั้น เมื่อเทียบอัตราดอกเบี้ยฐานที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 2.85 ต่อปี จะได้อัตราผลตอบแทนพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืน รุ่นอายุ 3 ปี เท่ากับร้อยละ 2.67 ต่อปี (2.85 – 0.18) ซึ่งต่ำกว่าต้นทุนของพันธบัตรรัฐบาลทั่วไป ดังนั้น รัฐบาลจึงควรออกพันธบัตรเพื่อความยั่งยืนเนื่องจากมีต้นทุนที่ต่ำกว่า

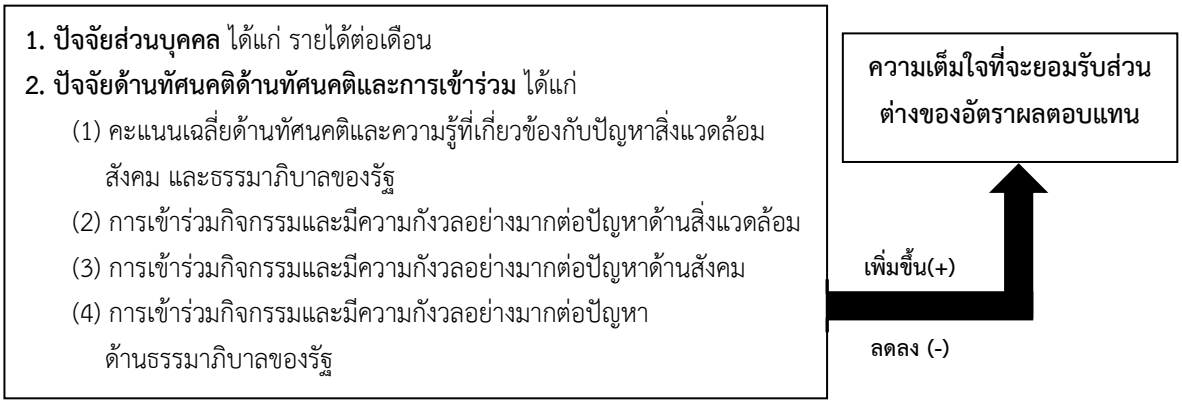
องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนระหว่างพันธบัตรรัฐบาลทั่วไปกับพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืน สามารถจำแนกเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ รายได้ต่อเดือน มีอิทธิพลต่อความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทน โดยผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยจะมีแนวโน้มที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนระหว่างพันธบัตรรัฐบาลทั่วไปกับพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืนเพิ่มมากขึ้น

ปัจจัยด้านทัศนคติด้านทัศนคติและการเข้าร่วม ได้แก่ คะแนนเฉลี่ยด้านทัศนคติและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาลของรัฐ การเข้าร่วมกิจกรรมและมีความกังวลอย่างมากต่อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม และด้านธรรมาภิบาลของรัฐ มีอิทธิพลต่อความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทน โดยผู้ที่มีทัศนคติและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาลของรัฐ ให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมและมีความกังวลอย่าง

มากต่อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและด้านสังคมมีแนวโน้มที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนระหว่างพันธบัตรรัฐบาลทั่วไปกับพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืนเพิ่มมากขึ้น แต่ในทางกลับกันผู้ที่ให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมและมีความกังวลอย่างมากต่อปัญหาด้านธรรมาภิบาลของรัฐมีแนวโน้มที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนระหว่างพันธบัตรรัฐบาลทั่วไปกับพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืนลดลง

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาถึงความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนระหว่างพันธบัตรรัฐบาลทั่วไปกับพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืนพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทน ได้แก่ ช่วงระดับรายได้เฉลี่ย 15,000 - 35,000 บาท (INC) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทน ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกับปัจจัยค่าคะแนนเฉลี่ยด้านทัศนคติและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาลของรัฐ (ATTESG) ปัจจัยการเข้าร่วมกิจกรรมและมีความกังวลอย่างมากต่อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม (ACTE3) และปัจจัยการเข้าร่วมกิจกรรมและมีความกังวลอย่างมากต่อปัญหาด้านสังคม (ACTS3) ดังนั้น รายได้ ทัศนคติและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาลของรัฐ และการเข้าร่วมกิจกรรมและมีความกังวลต่อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม มีผลต่อความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทน โดยมีแนวโน้มที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนเพิ่มขึ้น

สำหรับตัวแปรผู้ที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมและมีความกังวลอย่างมากต่อปัญหาด้านธรรมาภิบาลของรัฐ (ACTG3) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทน จึงส่งผลในทางตรงกันข้ามกับความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทน ดังนั้น ผู้ที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมและมีความกังวลอย่างมากต่อปัญหาด้านธรรมาภิบาลของรัฐมีแนวโน้มที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนลดลง ซึ่งเมื่อพันธบัตรดังกล่าวออกโดยรัฐบาล และด้วยนักลงทุนเป็นผู้ที่มีความกังวลอย่างมากต่อปัญหาด้านธรรมาภิบาลของรัฐ เป็นผลให้ความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนลดลงไปด้วย

ผลการประเมินค่าความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทน มีค่าเท่ากับ 0.19 (19 bps.) หมายความว่าส่วนต่างระหว่างพันธบัตรรัฐบาลทั่วไปกับพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืนมีค่าเท่ากับ 0.19 ดังนั้น ถ้าอัตราดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาลทั่วไปเท่ากับร้อยละ 2.85 อัตราดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืนจะมีค่าเท่ากับร้อยละ 2.67 ซึ่งอัตราดอกเบี้ยการออกพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืนมีค่าต่ำกว่าพันธบัตรรัฐบาลโดยทั่วไป จึงสรุปได้ว่ารัฐบาลควรออกพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ช่วงระดับรายได้เฉลี่ยของนักลงทุนพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืนที่มีความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนอยู่ในช่วงไม่สูงมากคือ 15,000 - 35,000 บาท ดังนั้น การจำหน่ายพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืนควรกำหนดวงเงินซื้อขั้นต่ำที่ไม่สูงมาก เนื่องจากผู้ที่มีรายได้ต่ำมีแนวโน้มที่จะมีความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนมากกว่า

1.2 ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ สร้างความตระหนัก โน้มน้าวใจ และกระตุ้นให้ประชาชนรับรู้ถึงปัญญาทางทางด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาลของรัฐ เนื่องจากนักลงทุนที่มีการรับรู้และตระหนักถึงปัญญาทางด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม และด้านธรรมาภิบาลของรัฐ จะมีความเต็มใจในการเลือกลงทุนในพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืน และในการออกจำหน่ายพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืนควรระบุวัตถุประสงค์การนำเงินไปใช้ทางด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม และด้านธรรมาภิบาลของรัฐอย่างไร หรือนำไปใช้ในโครงการไหน เป็นต้น เพื่อเป็นการแจ้งให้นักลงทุนทราบ

1.3 ผู้ที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมและมีความกังวลอย่างมากต่อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมมีแนวโน้มที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนเพิ่มขึ้น ดังนั้น รัฐบาลสามารถระดมทุนผ่านการออกพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืนที่เน้นการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม เพื่อเข้าถึงนักลงทุนเฉพาะกลุ่มได้

1.4 ผู้ที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมและมีความกังวลอย่างมากต่อปัญหาด้านธรรมาภิบาลของรัฐมีแนวโน้มที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนลดลง เนื่องจากพันธบัตรดังกล่าวออกจำหน่ายโดยรัฐบาล นักลงทุนจึงไม่มั่นใจในการทำงานของรัฐบาล ดังนั้น ในส่วนนี้รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดแนวทางการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

ในภาครัฐ เพื่อเพิ่มความหน้าเชื่อถือ และสร้างความโปร่งใสในการบริหารประเทศ เมื่อนักลงทุนมีความมั่นใจการทำงานของรัฐบาล ก็อาจจะทำให้มีแนวโน้มที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทนเพิ่มมากขึ้นได้

1.5 รัฐบาลควรออกพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืน เนื่องจากมีต้นทุนในการระดมทุนที่ต่ำกว่าพันธบัตรรัฐบาลโดยทั่วไป อีกทั้งในการระดมทุนดังกล่าวยังเป็นการส่งเสริมการออมภาคประชาชนควบคู่กับการแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมไปพร้อมๆ กัน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเท่านั้น โดยแจกแบบสอบถามผ่านช่องทางออนไลน์ เนื่องจากอยู่ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ซึ่งอาจทำให้การกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างไม่ทั่วถึง ดังนั้น ในการศึกษาครั้งถัดไปถ้าหากสถานการณ์เอื้ออำนวยต่อการลงพื้นที่เก็บแบบสอบถามอาจจะกำหนดการลงพื้นที่การศึกษา และพิจารณาถึงสัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่

2.2 การพิจารณาใช้ข้อมูลทุติยภูมิมาใช้ในการวิเคราะห์การประเมินค่าความเต็มใจที่จะยอมรับส่วนต่างของผลตอบแทน แทนการเก็บแบบสอบถาม เนื่องจากระหว่างที่ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาการออกจำหน่ายพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืน (ESG bond) มีเพียงสองรุ่น และจำหน่ายให้กับสถาบันการเงินเท่านั้น ดังนั้น ในอนาคตประเทศไทยอาจจะมีรุ่นพันธบัตรรัฐบาลเพื่อความยั่งยืนออกจำหน่ายเพิ่มมากขึ้น ทำให้สามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์เพิ่มเติมได้

เอกสารอ้างอิง

ไณยณันทร์ นิสสัยสุข. (2559). *ค่านิยม ทัศนคติ และพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม*. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).

สัมฤทธิ์ น่วมศิริ, กิตติวัฒน์ จำเริญสัตย์, กฤษฎา มณีชัย, อภิวัฒน์ พลสยม และ พีระ พันธุ์งาม. (2561). การทุจริตคอรัปชั่นกับสังคมไทย. *วารสารบัณฑิตศาส์น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 16*(2), 273 - 282

สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ. (2563). *GREEN BOND*. สืบค้น 29 พฤษภาคม 2564. จาก https://www.pdmo.go.th/pdmomedia/documents/2020/Mar/info%20green%20bond.pdf.

สุดารัตน์ กันตะบุตร. (2554). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการซื้อสินค้าเพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในจังหวัด นครราชสีมา*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).

Asian Development Bank (2018). *The Role of Greenness Indicators in Green Bond Market Development: An Empirical Analysis*. Retrieved 15 September 2021. From https://shorturl.asia/J7RWU.

Ben Slimane, M., Da Fonseca, D., & Mahtani, V. (2020). *Facts and Fantasies aboutthe Green Bond Premium*. Retrieved 15 September 2021. From https://shorturl.asia/XsnYN.

Cochran, W.G. (1953). *Sampling Techiques*. New York: John Wiley & Sons. Inc.

Gianfrate, G., & Peri, M. (2019). The green advantage: Exploring the convenience of issuing green bonds. *Journal of cleaner production, 219*(3), 127-135.

Likert, R. (1961). *New patterns of Management*. New York: McGraw-Hill Book Company Inc.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2023. 5(1): 187-200.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Management Strategies toward Learning Organization of Educational Institution under the Surat Thani Provincial Office of the Non-Formal and Informal Education

Jattarin Tipdee[1*] Boonlert Weeraponkan[1] and Phrakhupichitsupakaen[1]

[1] *Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand*

[*] *Corresponding author. E-mail: jattarintipdee1@gmail.com*

ABSTRACT

This article aims to (1) study the environment of community management educational institution under the Surat Thani Provincial Office of the non-formal and informal education, (2) creating for management strategies toward learning organizations, (3) Assess the management strategies toward learning organizations. This qualitative research was collected data by using in-depth interviews with 15 involved persons about environment of education, 9 strategies creation experts and 7 experts by using focus group. Research instrument used in the research were an in-depth interview, a intrinsic and extrinsic analysis form. Data analysis used were content analysis, intrinsic and extrinsic environment analysis. The findings revealed that a study of the environment of community management institution under the Surat Thani Provincial Office of the non-formal and informal education with the status of the school in STAR, has strengths in terms of structure and policy because it has a strong structure and management policy that are consistent management and operations. Moreover, there are social and cultural opportunities that help develop educational institutions into learning organizations. Creating a strategy and presenting a management strategies to toward Learning organization of Educational Institution which the elements of the strategy included 1) vision, 2) mission, 3) goal and 4) strategy. In addition, there are some sub components namely, measures, indicators of success, targets, projects/activities, and five management strategies toward organization are as follows; 1) learning staff development to be learning persons, 2) educational staff institute development to be skills in educational technology in their work 3) information system development to be up-to-date and ready for use, 4) educational institutions encouragement to have modern technology and it should be ready to use educational technology tools, 5) educational institutions staff encouragement to have vision, pattern of thinking, and team working. The experts examined the strategies and management Strategies toward Learning organization of Educational Institution, revealed that is appropriate, possible and useful.

Keywords: Strategy, Learning Organization, Strategies toward Learning Organizations

Received: 5 January 2023;
Revised: 17 March 2023;
Accepted: 21 March 2023

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 2773-9805 (Online)

กลยุทธ์การบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี

เจตริน ทิพย์ดี[1*] บุญเลิศ วีระพรกานต์[1] และ พระครูพิจิตรศุภการ[1]

[1] *มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: jattarintipdee1@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) ศึกษาสภาพแวดล้อมการบริหารองค์กรของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี (2) สร้างกลยุทธ์การบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (3) ประเมินกลยุทธ์การบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 15 คนเกี่ยวกับสภาพการบริหาร ผู้เชี่ยวชาญการสร้างกลยุทธ์จำนวน 9 คน และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คนโดยการสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกและภายใน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ การวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน ผลการศึกษา พบว่า สภาพแวดล้อมการบริหารองค์กรของสถานศึกษา มีจุดแข็งคือ ด้านโครงสร้างและนโยบายเพราะโครงสร้างการบริหารที่เข้มแข็งและมีนโยบายที่สอดคล้องกับการบริหารหรือการปฏิบัติงาน และมีโอกาสคือ ด้านสังคมและวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีองค์ประกอบดังนี้ 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) เป้าหมาย 4) กลยุทธ์ และในองค์ประกอบย่อยจะประกอบดังนี้ มาตรการ, ตัวชี้วัดความสำเร็จ, เป้าหมาย, โครงการ/กิจกรรม และกลยุทธ์การบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มี 5 ประการ ดังนี้ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้, กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการปฏิบัติงาน, กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษาให้มีความทันสมัยและพร้อมใช้งาน, กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมให้สถานศึกษามีเครื่องมือทางเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่ทันสมัยและพร้อมใช้งาน และกลยุทธ์ที่ 5ส่งเสริมให้บุคลากรของสถานศึกษามีวิสัยทัศน์มีแบบแผนทางความคิดและทำงานร่วมกันเป็นทีม ผลการประเมินกลยุทธ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสม เป็นไปได้ เป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้

คำสำคัญ: กลยุทธ์, องค์กรแห่งการเรียนรู้, การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด รวมทั้งการสื่อสารที่มีการกระจายอย่างกว้างขวางและไร้ขีดจำกัด ทำให้ทุกประเทศในประชาคมโลกให้ความสำคัญและเร่งการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสภาวการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) อีกทั้งในปัจจุบันสังคมโลกต้องเผชิญกับปัญหาของโรคระบาด อุทกภัย วาตภัย และภัยอื่นๆ อีกมากมาย มนุษย์จึงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้มนุษย์โลกเกิดการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นในทุกๆ วัน เพื่อปรับตัวเองให้อยู่รอดและคงอยู่ การเปลี่ยนแปลงยุคโลกาภิวัฒน์มีผลกระทบต่ออย่างยิ่งต่อรูปแบบการเรียนรู้ของบุคคล เนื่องจากเทคโนโลยีมีบทบาทมากขึ้นในการเรียนรู้ เกิดนวัตกรรมใหม่ขึ้นมากมาย ทำให้มนุษย์ต้องพร้อมที่จะเรียนรู้ตลอดเวลา ยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ เมื่อโลกเปลี่ยนแปลงไประบบการศึกษาจึงต้องเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกหรืออาจสามารถจัดการศึกษาให้เป็นตัวนำของกระแสสังคม ริเริ่มให้เป็นประโยชน์

อย่างยิ่งต่อผู้ที่รับการศึกษา นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงด้านกฎหมาย หลักสูตร และมีการตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาขึ้น ซึ่งเกิดผลดีต่อการศึกษาไทยและในทางกลับกันทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความสับสนเนื่องจากแนวนโยบายที่ไม่สอดคล้องกัน ผู้ปฏิบัติงานมีระยะเวลาในการศึกษานโยบายที่จำกัดทำให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนไป ส่งผลทำให้ประสิทธิผลในการปฏิบัติงานลดลง จะเห็นได้ว่าการศึกษาของประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งด้านบุคคล ด้านนโยบาย ดังนั้นผู้ปฏิบัติงานจึงต้องมีทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับยุคปัจจุบัน และหน่วยงานต้องมีความพร้อมที่จะยอมรับความเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา

บุคลากรทุกคนภายในองค์กรเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน หากบุคลากรทุกคนมีการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดว่าทุกคนมีส่วนสำคัญที่จะนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายตามที่วางไว้นั้น การปรับกระบวนการแห่งการปรับเปลี่ยนความรู้ การพัฒนาตนเองการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในองค์กรก็จะมีส่วนสำคัญมากยิ่งขึ้น องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) มิใช่เป็นการเรียนรู้ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือตำแหน่งงานใดตำแหน่งงานหนึ่ง แต่เป็นการเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนวิธีการคิดของบุคลากรทั้งระบบ องค์กรแห่งการเรียนรู้จึงมีความจำเป็นอย่างมากในปัจจุบันที่จะนำมาใช้ในการบริหารองค์ของผู้บริหารระดับสูง เพื่อสามารถนำพาองค์กรไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในอนาคต และยังเป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับองค์กรทั้งระบบ เซงเก้ (Senge) ได้เสนอแนวทางในการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้วยหลักการพื้นฐาน 5 ประการ ประกอบด้วย 1) ความรอบรู้แห่งตน (Personal Mastery) 2) แบบแผนทาง ความคิด (Mental Models) 3) วิสัยทัศน์ร่วม (Building Shared vision) 4) การเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) 5) การคิดอย่างเป็นระบบ (System Thinking) (Peter M. Senge, 1990) ซึ่งคล้ายคลึงกับแนวคิดของการ์วิน (Garvin) ซึ่งกล่าวไว้ว่า การเป็นองค์การเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับขั้นตอนหลัก 3 ขั้นตอนคือการเรียนรู้หรือการแสวงหาความรู้ (Knowled Geacquisition) การแบ่งปันความรู้ (Knowled Gesharing) รายการนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ (Knowled Geutilization) (David A. Garvin, 2002) และ สตาตาร์ (Stata) ได้เสนอแนะปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ขององค์กรดังต่อไปนี้ มี 5 ประการ ดังนี้ การคิดอย่างเป็นระบบ (System Thinking) การวางแผน (Planning) การปรับปรุงคุณภาพ(Quality Improvement) พฤติกรรมทางองค์กร (Organization Behavior) ระบบข้อมูล (Information Systems) (Stata R., 1989) จะเห็นได้ว่าแต่ละแนวคิดจะมีหลักการหรือขั้นตอนในการสร้างองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่คล้ายคลึงกัน ขึ้นอยู่กับว่าผู้บริหารจะนำแนวคิดใดไปประยุกต์ใช้ เพราะทุกแนวคิดย่อมมีหลักการหรือขั้นตอนที่มุ่งสู่เป้าหมายทั้งสิ้น

สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีภารกิจในการจัดการศึกษาตามรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบซึ่งเป็นการจัดการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียน เยาวชน และบุคคลต่างๆ ที่พลาดจากระบบการศึกษาในระบบด้วยภารกิจและหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการสร้าง สังคมแห่งการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะในการประกอบอาชีพ เพื่อการอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งสำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และกำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตราที่ 3 ว่าด้วยแนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สังคมแห่งความรู้ การสร้างวิถีการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ให้เข้มแข็ง การเรียนรู้ ความรู้ นวัตกรรม สื่อและ เทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาสู่สังคม แห่งการเรียนรู้ การส่งเสริมและสร้างกลไกเพื่อให้ คนไทยทุกคนมีโอกาสและทางเลือกที่จะเข้าถึง ปัจจัยและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตด้วย รูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย โดยการได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม จะนำมาซึ่ง การพัฒนาคุณภาพประสิทธิภาพและขีดความสามารถของคนไทยในการพัฒนาประเทศ รวมทั้งการเพิ่ม ศักยภาพการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี” มีสถานะเป็นหน่วยงานการศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการกำกับดูแลสถานศึกษาในสังกัด คือ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ (กศน.อำเภอ) 19 แห่ง ซึ่งมีบทบาทอำนาจและหน้าที่ ดังนี้ จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ส่งเสริม สนับสนุนและประสานภาคีเครือข่าย จัด ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีหน้าที่วิจัยและพัฒนาคุณภาพหลักสูตร สื่อ กระบวนการเรียนรู้และมาตรฐานการศึกษา ให้ดำเนินการเทียบโอนผลการ

เรียน การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ และเทียบระดับการศึกษา กำกับ ดูแล ตรวจสอบ นิเทศ ติดตามประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงาน อีกทั้งมีหน้าที่พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาและภาคีเครือข่าย มีระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดและพัฒนาการศึกษา ดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ให้สอดคล้องกับระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการรวมทั้งปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2564)

จะเห็นได้ว่า เมื่อโลกเปลี่ยนแปลงไป หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนก็ต้องปรับเปลี่ยนตาม ส่งผลให้มนุษย์ในสังคมโลกหรือองค์กรต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งการจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือปรับเปลี่ยนองค์กรนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ บุคลากรขององค์กรนั้นต้องเป็นบุคคลที่พร้อมที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลง เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้พร้อมที่จะเผชิญกับปัญหา แก้ปัญหาได้ตรงจุดและทันท่วงที ซึ่งสภาพปัจจุบันสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี ยังเป็นองค์กรแห่งการเรียรู้ที่ไม่สมบูรณ์แบบ ทั้งนี้อาจจะขาดกลยุทธ์ในการบริหารจัดการที่ชัดเจนในเรื่องการจัดองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาสภาพแวดล้อมการบริหารองค์กร เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมการบริหารองค์กรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อประเมินกลยุทธ์การบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการศึกษาวิจัยใน 3 ลักษณะ คือ การศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นตอนการศึกษาสภาพแวดล้อม การศึกษาสภาพแวดล้อมการบริหารองค์กรของสถานศึกษาโดยดำเนินการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง, จัดทำร่างแบบสัมภาษณ์, สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ประเด็นสำคัญเชิงบวก และเชิงลบ พร้อมทั้งกำหนดประเด็นที่ที่สำคัญเป็นโอกาส อุปสรรค จุดอ่อน จุดแข็ง

2) ขั้นตอนการสร้างกลยุทธ์ การสร้างกลยุทธ์การบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยดำเนินการ จัดทำแบบวิเคราะห์สภาพแวดล้อมปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน, ผู้เชี่ยวชาญจัดทำข้อมูลตามแบบวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน, วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการ SWOT และร่างกลยุทธ์

3) ขั้นตอนการประเมินกลยุทธ์ การประเมินกลยุทธ์การบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาโดยดำเนินการ จัดทำแบบสนทนากลุ่ม, ประเมินกลยุทธ์, ข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่ม, ปรับปรุงกลยุทธ์

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการวิจัยขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมปัจจัยภายนอกและสภาพแวดล้อมปัจจัยภายใน ศึกษาโอกาส อุปสรรค จุดแข็ง จุดอ่อน ในการบริหารองค์กรของสถานในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี และการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงประกอบด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์ในการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

แบบเจาะจง (Purposeful Selection) เป็นการเลือกแบบไม่มีโครงสร้างที่เคร่งครัด มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการที่ไม่ซับซ้อนเพื่อที่จะได้ตัวอย่างที่เหมาะที่สุดเท่าที่จะเป็นได้สำหรับแนวคิด จุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ของการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่เลือกมีลักษณะเป็น “Information-Rich Case” คือมีข้อมูลให้ศึกษาในระดับลึกได้มาก และสามารถสะท้อนความเป็นจริงได้ดีที่สุด ซึ่งจะมีความหมายต่อจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษา เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษามากที่สุดโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรวมจำนวน 15 คน โดยคัดเลือกจากผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกประเภทในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.2 ขั้นตอนการสร้างกลยุทธ์ ขั้นตอนการสร้างกลยุทธ์การบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้กำหนด ดังนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) การวิจัยขั้นตอนนี้เป็นสร้างกลยุทธ์การบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก ในการร่างกลยุทธ์การบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยวิธีการเลือกอย่างเจาะจง (Purposeful Selection) รวมจำนวน 9 คน โดยคัดเลือกจาก ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ที่ปฏิบัติหน้าหัวหน้างานกลุ่มงาน และผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.3 ขั้นตอนการประเมินกลยุทธ์ ขั้นตอนการประเมินกลยุทธ์การบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้กำหนดดังนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) การร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนการประเมินกลยุทธ์การบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 7 คน โดยคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา, ผู้บริหารการศึกษา, ผู้บริหารสถานศึกษา, หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์และการพัฒนา, ข้าราชการครู และครู กศน.ตำบล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.2 ขั้นตอนการสร้างกลยุทธ์ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน, แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.3 ขั้นตอนการประเมินกลยุทธ์ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมินกลยุทธ์ โดยการสนทนากลุ่ม

3. การเก็บรวมรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องรวมจำนวน 15 คน และสรุปเป็นประเด็นปัจจัยสำคัญโดยปัจจัยภายนอกใช้หลัก S-T-E-P สรุปเป็นโอกาสและอุปสรรค ปัจจัยภายในใช้หลัก 2S4M สรุปเป็นจุดแข็งและจุดอ่อน

3.2 ขั้นตอนการสร้างกลยุทธ์ ผู้วิจัยนำข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์มากำหนดค่าน้ำหนัก และคำนวณด้วยใช้วิธี SWOT จากนั้นจัดทำร่างกลยุทธ์

3.3 ขั้นตอนการประเมินกลยุทธ์ จัดสนทนากลุ่ม และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงร่างกลยุทธ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารองค์กรของสถานศึกษาและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (In-depth Interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ให้ได้เป็นประเด็นเชิงบวกและเชิงลบ

4.2 ขั้นตอนสร้างกลยุทธ์

1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สร้างจัดทำแบบวิเคราะห์ค่านำหนักปัจจัยภายนอกและภายในโดยกำหนดค่าน้ำหนัก ค่าคะแนนสภาพแวดล้อมปัจจัยภายนอกองค์กร S-T-E-P คือการมอง 4 ปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ (1) Social – สังคม (2) Technology – เทคโนโลยี (3) Economic – เศรษฐกิจ (4) Political – การเมือง และกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนสภาพแวดล้อมปัจจัยภายในองค์กร โดยใช้การวิเคราะห์ 2S4M ได้แก่ (1) Structure and policy – โครงสร้าง/นโยบาย (2) Service and products – บริการ (3) Man – บุคลากร (4) Money – การเงิน (5) Material – วัสดุอุปกรณ์ (6) Management – การบริหารจัดการ นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบมาทำการวิเคราะห์ SWOT และจัดทำกราฟเพื่อสะท้อนทิศทางองค์กร

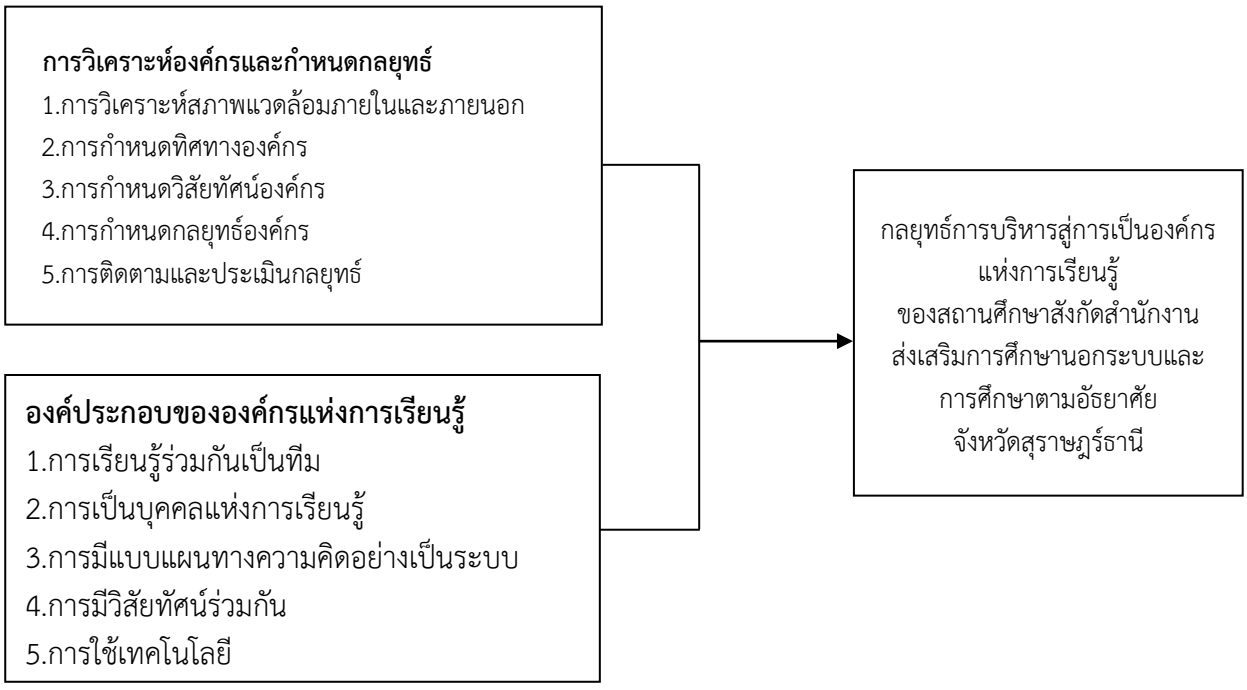
2) การร่างกลยุทธ์การบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการดำเนินการ คือ ผู้วิจัยนำรายละเอียดจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผลจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องและผลการวิเคราะห์ SWOT มาจัดทำร่างกลยุทธ์การบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา และเสนอร่างกลยุทธ์ต่อผู้เชี่ยวชาญด้านกลยุทธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ความครอบคลุม และปรับแก้ตามข้อเสนอแนะ

4.3 ขั้นตอนการประเมินกลยุทธ์

นำความเห็นและข้อเสนอแนะจากการการประเมินกลยุทธ์ โดยการสนทนากลุ่ม มาปรับปรุงแก้ไข ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และจัดทำเป็นกลยุทธ์การบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี ฉบับสมบูรณ์ สรุปผลและนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร และองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำมากำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพแวดล้อมการบริหารองค์กรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี

สภาพแวดล้อมภายนอกตามแนวคิด S-T-E-P โอกาส คือด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านที่อาจจะเป็นอุสรรค คือ ด้านเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมภายในตามแนวคิด 2S4M จุดแข็งคือ ด้านโครงสร้างและนโยบาย จุดอ่อนคือ ด้านประสิทธิภาพทางการเงิน

2. การสร้างกลยุทธ์การบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากการวิเคราะห์ด้วยวิธี SWOT พบว่า สถานภาพของสถานศึกษาอยู่ในช่องเครื่องหมาย STARS ดาวรุ่ง คือ มีสถานภาพภายในที่เข้มแข็ง และสภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้อต่อการดำเนินการกำหนดกลยุทธ์กำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สูงยิ่งขึ้นไป

จากการสร้างกลยุทธ์การบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ พบว่า มีกลยุทธ์และองค์ประกอบของกลยุทธ์ดังนี้

วิสัยทัศน์ สถานศึกษาส่งเสริมผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ พัฒนาทรัพยากร และระบบเทคโนโลยีสารเพื่อการศึกษาให้มีความพร้อมและทันสมัยต่อการบริหาร การเรียนรู้มุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

พันธกิจ 1) ส่งเสริมการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 2) ส่งเสริมการพัฒนาเครื่องมือทางเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษาให้เพียงพอ มีความพร้อมในการใช้งาน และทันสมัย 3) พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและเจตคติที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน

เป้าหมาย 1) สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 2) สถานศึกษามีเครื่องมือทางเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษาที่ทันสมัย พร้อมใช้งาน 3) ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและเจตคติที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน

2.1 กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

มาตรการ 1) พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาทุกคนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

ตัวชี้วัดความสำเร็จ 1) บุคลากรได้รับการอบรม หรือพัฒนา หรือแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายตามความถนัดและตามความถนัด 2) บุคลากรสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรม หรือพัฒนา หรือแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายตามความถนัดและตามความถนัดไปปรับใช้ในการทำงานได้อย่างเหมาะสมและเป็นประโยชน์

เป้าหมาย ร้อยละ 80 ของบุคลากรได้รับการอบรมหรือพัฒนาหรือแสวงหาความรู้เพื่อนำมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

โครงการ/กิจกรรม 1) โครงการจัดทำแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล (Individual Development Plan) 2) โครงการพัฒนาบุคลากร

2.2 กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการปฏิบัติงาน

มาตรการ 1) พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการปฏิบัติงาน 2) พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการจัดการเรียนการสอน 3) พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีทักษะการดูแลเครื่องมือและระบบเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ตัวชี้วัดความสำเร็จ 1) บุคลากรได้รับการอบรม หรือพัฒนา หรือแสวงหาความรู้เพื่อให้ตนเองมีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอน 2) บุคลากรมีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอน 3) บุคลากรสามารถปรับใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

เป้าหมาย 1) ร้อยละ 80 ของบุคลากรได้รับการอบรมหรือพัฒนาหรือแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอน 2) ร้อยละ 80 ของบุคลากรมีทักษะในการใช้และการดูแลรักษาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอน

โครงการ/กิจกรรม 1) โครงการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารสถานศึกษา 2) โครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรของสถานศึกษาด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในปฏิบัติงาน 3) โครงการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนสอนโดยใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 4) โครงการพัฒนาศักยภาพในดูแลบำรุงรักษาเครื่องมือและระบบเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2.3 กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษาให้มีความทันสมัยและพร้อมใช้งาน

มาตรการ 1) จัดทำหรือพัฒนาให้สถานศึกษามีระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษาเป็นของตนเอง 2) พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาให้มีความทันสมัยเหมาะสมกับยุคปัจจุบัน 3) พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาให้มีความต่อการใช้งานตลอดเวลา

ตัวชี้วัดความสำเร็จ 1) สถานศึกษามีระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษาเป็นของตนเอง 2) ระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษาของสถานศึกษามีความทันสมัย 3) ระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษาพร้อมใช้งานตลอดเวลา

เป้าหมาย ร้อยละ 80 ตามตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ

โครงการ/กิจกรรม 1) โครงการจัดทำระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษาในสถานศึกษา 2) โครงการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษาในสถานศึกษา

2.4 กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมให้สถานศึกษามีเครื่องมือทางเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่ทันสมัยและพร้อมใช้งาน

มาตรการ 1) ส่งเสริมให้สถานศึกษามีเครื่องมือทางเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่ทันสมัยและพร้อมใช้งาน 2) ส่งเสริมให้สถานศึกษามีเครื่องมือทางเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่เพียงพอต่อการใช้งาน 3) ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีโอกาสสนับสนุนเครื่องมือทางเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ตัวชี้วัดความสำเร็จ 1) สถานศึกษามีเครื่องมือทางเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่ทันสมัยและพร้อมใช้งาน 2) สถานศึกษามีเครื่องมือทางเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่เพียงพอต่อการใช้งาน

เป้าหมาย 1) ร้อยละ 80 ของเครื่องมือทางเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่ทันสมัยและพร้อมใช้งาน 2) ร้อยละ 80 ของเครื่องมือทางเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่เพียงพอต่อการใช้งาน

โครงการ/กิจกรรม 1) โครงการจัดซื้ออุปกรณ์ทางเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสำหรับการปฏิบัติงานในพื้นที่ 2) โครงการจัดหาอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 3) โครงการขอสนับสนุนอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2.5 กลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมให้บุคลากรของสถานศึกษามีวิสัยทัศน์มีแบบแผนทางความคิดและทำงานร่วมกันเป็นทีม

มาตการ 1) ส่งเสริมให้บุคลากรของสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ในการทำงาน 2) ส่งเสริมให้บุคลากรของสถานศึกษามีแบบแผนทางความคิด มีการวางแผนที่ชัดเจน 3) ส่งเสริมให้บุคลากรของสถานศึกษาทำงานร่วมกันเป็นทีม

ตัวชี้วัดความสำเร็จ 1) บุคลากรของสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ในการทำงาน 2) บุคลากรของสถานศึกษามีแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เหมาะสมกับตำแหน่งของตนเอง 3) บุคลากรของสถานศึกษาสามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่นเป็นทีมได้อย่างมีความสุข

เป้าหมาย 1) สถานศึกษามีแผนปฏิบัติงานร่วมกัน 2) ร้อยละ 80 บุคลากรของสถานศึกษามีแผนการปฏิบัติงานของตนเอง 3) ร้อยละ 80 ของบุคลากรสามารถปฏิบัติงานร่วมกันเป็นทีมได้

โครงการ/กิจกรรม 1) โครงการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาและแผนปฏิบัติงานประจำปี 2) โครงการพัฒนาภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม 3) โครงการเสริมสร้างบุคลากรเพื่อการพัฒนา (Organization Development)

การติดตามประเมินผล กลยุทธ์การบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรดำเนินการทั้งในระดับจังหวัด และระดับสถานศึกษาโดยดำเนินการดังนี้ 1) กำหนดวิธีการติดตามและประเมินผลการนำกลยุทธ์ไปใช้ 2) จัดทำเครื่องมือการ

ประเมินผลการนำกลยุทธ์ไปใช้โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไป 2) แบบประเมินแบบประมาณค่า 3) ข้อเสนอแนะอื่นๆ 3) แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล 4) ดำเนินการติดตามประเมินผล 5) คณะกรรมการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ดำเนินการสรุปแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบเพื่อนำไปปรับปรุงต่อไป

3. ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นและสรุปผลการประเมินได้ดังนี้ กลยุทธ์มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งกลยุทธ์จะประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) เป้าหมาย 4) กลยุทธ์ ซึ่งในแต่ละกลยุทธ์จะมีองประกอบย่อยดังนี้ 1) มาตรกร 2) ตัวชี้วัดความสำเร็จ 3) เป้าหมาย 4) โครงการ/กิจกรรม ซึ่งกลยุทธ์ในการบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้นจะต้องประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ดั้งนี้ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาบุคลากร ของสถานศึกษาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้, กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการปฏิบัติงาน, กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษาให้มีความทันสมัยและพร้อมใช้งาน, กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมให้สถานศึกษามีเครื่องมือทางเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่ทันสมัยและพร้อมใช้งาน และกลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมให้บุคลากรของสถานศึกษามีวิสัยทัศน์มีแบบแผนทางความคิดและทำงานร่วมกันเป็นทีม การติดตามและประเมินผล กลยุทธ์การบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรดำเนินการทั้งในระดับจังหวัด และระดับสถานศึกษาโดยดำเนินการดังนี้ 1) กำหนดวิธีการติดตามและประเมินผลการนำกลยุทธ์ไปใช้ 2) จัดทำเครื่องมือการประเมินผลการนำกลยุทธ์ไปใช้โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย (1) ข้อมูลทั่วไป (2) แบบประเมินแบบประมาณค่า (3) ข้อเสนอแนะอื่นๆ 3) แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล 4) ดำเนินการติดตามประเมินผล 5) คณะกรรมการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ดำเนินการสรุปแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบเพื่อนำไปปรับปรุงต่อไป

อภิปรายผล

การศึกษาสภาพแวดล้อมการบริหารองค์กรของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาทั้งในแง่เชิงบวกและเชิงลบ โดยสภาพแวดล้อมภายนอกศึกษาตามแนวคิด S-T-E-P พบว่า โอกาสที่จะทำให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาต่อไปได้นั้น คือ ด้านสังคมและวัฒนธรรม อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีหน่วยการจัดกิจกรรมที่อยู่ในพื้นที่ทุกตำบลทำให้สามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกกลุ่มเป้าหมาย และมีโอกาสที่จะเรียนรู้ในด้านต่างๆ ทั้งประเพณีวัฒนธรรม ศาสนา ทำให้สามารถจัดกิจกรรมของสถานศึกษาได้อย่างหลากหลาย และสามารถดึงภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมรวมถึงการสนับสนุนสถานศึกษาในทุกด้าน ทำให้สถานศึกษาและบุคลากรสามารถดำเนินงานได้จนสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ และด้านที่อาจจะเป็นอุสรรค คือ ด้านเศรษฐกิจ อาจเป็นเพราะวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นส่งผลทำให้ผู้เรียนและประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของสถานศึกษาไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้นได้ เนื่องจากต้องไปประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เลี้ยงชีพทำให้ไม่มีเวลารวมกลุ่มในการทำกิจกรรม จึงทำให้กิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้นอาจไม่สำเร็จหรือไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ส่วนสภาพแวดล้อมภายในตามแนวคิด 2S4M พบว่า จุดแข็งของสถานศึกษาคือด้านโครงสร้างและนโยบาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน เข้าถึงชุมชนได้ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ ที่ชัดเจน มีนโนบายที่เป็นรูปธรรมสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง รวมทั้งมีการจัดทแผนที่สอดคล้องกับภาระกิจของสถานศึกษาจึงทำให้สถานศึกษาดำเนินงานได้สำเร็จจุดอ่อนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานคือ ด้านประสิทธิภาพทางการเงิน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาได้รับการจัดสรรงบประมาณที่ล่าช้าทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ รวมทั้งไม่มีการจัดสรรงบประมาณบางประเภทให้กับสถานศึกษา เช่น งบประมาณในการสร้างอาคารเรียน, งบประมาณในการจัดซื้อครุภัณฑ์ เป็นต้น และงบประมาณบางประเภทมีเกณฑ์การเบิกจ่ายที่ยุ่งยาก อีกทั้งสถานศึกษาต้องรอการอนุมัติการเบิกจ่ายจากต้นสังกัดเท่านั้น จึงทำให้ยิ่งเกิดความล่าช้าในการเบิกจ่ายและยากต่อการบริหารจัดการ ส่งผลให้สถานศึกษา

ปฏิบัติงานได้ล้าช้าและไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งในปัจจุบันระหว่างองค์กรต่างๆ มีการแข่งขันที่สูงขึ้น ทั้งในด้านประสิทธิภาพการบริหาร และประสิทธิผลของการทำงาน อีกทั้งต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งด้านเทคโนโลยี หรือด้านโรคระบาดต่างๆ องค์กรจึงจำเป็นต้องมีการจัดการข้อมูลในด้านต่างๆ ทั้งจากตัวผู้บริหาร และบุคลากรที่ปฏิบัติงาน เพื่อนำมาใช้ในการบริหารเพื่อเผชิญกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ประกอบกับผลจากการสังเคราะห์งานวิจัยของนักวิชาการหลายท่านพบว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นองค์กรที่เสริมสร้างให้คนในองค์กรที่มีอิสระที่จะขยายขอบเขตของความคิด ในการเรียนรู้ และร่วมกันแบ่งปันความรู้ที่ได้มา พัฒนาจนถึงขั้นที่สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จ ซึ่งองค์กรแห่งการเรียนรู้นั้นจะต้องประกอบไปด้วย การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ การเรียนรู้รู้ร่วมกันเป็นทีม การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีแบบแผนทางความคิด และการใช้เทคโนโลยี ซึ่งจะทำให้องค์กรสภาพเป็นองค์กรที่มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาทุกรูปแบบที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับ กรรนภัทร กันแก้ว และคณะ (2563) ศึกษาเรื่ององค์กรแห่งการเรียนรู้กับความท้าทายในการจัดการความรู้ในกระบวนทัศน์การของเปลี่ยนแปลง พบว่า ปัจจุบันการแข่งขันขององค์กรขึ้นอยู่กับการมีข้อมูล และความสามารถในการบริหารจัดการข้อมูลที่มีนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรมากที่สุด การเปลี่ยนแปลงของโลกโลกภิวัตน์ไม่สามารถคาดเดาได้ เช่น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 (COVID 19) ถือว่าเป็นภาวะวิกฤติที่ส่งผลกระทบอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และชีวิตความเป็นอยู่ของคนทั้งโลก ทั้งยังยากต่อการบริหารจัดการเพราะส่งผลกระทบต่อทุกด้าน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กิตติมา ใจปลื้ม และคณะ (2564) ศึกษาเรื่องการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ พบว่า มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วนคือ 1) ส่วนที่เป็นความรู้ความเข้าใจในวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร (Knowledge Vision - KV) 2) ส่วนที่เป็นกระบวนการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้เกิดการไหลเวียนภายในสถานศึกษา(Knowledge Sharing - KS) และ 3) เป็นการสร้างคลังข้อมูลสำหรับจัดเก็บความรู้รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล (Knowledge Asset - KA) นำไปสู่กระบวนการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ ใน 8 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดองค์ความรู้ 2) การรวบรวมองค์ความรู้ 3) การคัดเลือกองค์ความรู้ 4) การจัดเก็บองค์ความรู้ 5) การแบ่งปัน องค์ความรู้ 6) การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ 7) การสร้างองค์ความรู้ใหม่ และ 8) การถ่ายทอด ทั้งนี้ปัจจัยแห่งความสำเร็จประกอบด้วย ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา วัฒนธรรม การเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของบุคลากร ความพร้อมในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และการประเมินผล และการดำเนินงานต้องมีวิสัยทัศน์ นโยบาย การพัฒนา ระดับบุคคล ทีม และองค์กร อย่างชัดเจน มีสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกิจกรรม การนำมาประยุกต์ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำความเข้าใจในบริบทของตนเอง และเลือกให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา รวมถึงการเสริมสร้างวินัย 5 ประการ ได้แก่ 1) ความเชี่ยวชาญ เป็นพิเศษของบุคคล 2) รูปแบบความคิด 3) การมีวิสัยทัศน์ร่วม 4) การเรียนรู้เป็นทีม และ 5) การคิดเชิงระบบ เพื่อนำไปใช้การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ แบบ และมีระบบการเพิ่มศักยภาพในการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษา

สถานภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานีอยู่ในช่องเครื่องหมาย STARS ดาวรุ่ง คือ มีสถานภาพภายในที่เข้มแข็ง และสภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้อต่อการดำเนินการกำหนดกลยุทธ์กำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สูงยิ่งขึ้นไป กลยุทธ์ควรมีลักษณะที่ส่งเสริมการบริหารเพื่อพัฒนาและส่งเสริมองค์กรให้มีความพร้อมอย่างสมบูรณ์แบบครบทุกด้าน ทั้งในเรื่องทรัพยากรและบุคลากร ส่งเสริมและพัฒนาให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถรอบด้าน มีทักษะที่เหมาะสมในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมและพัฒนาให้สถานศึกษามีวัสดุอุปกรณ์และระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยเอื้อการเรียนรู้ของบุคลากรและผู้เรียน ในการวางแผนกลยุทธ์นั้นจะต้องเริ่มจากการประชุมวางแผนการจัดทำกลยุทธ์จะต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนรอบคอบให้มีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานีและนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย มาตรการ ตัวชี้วัดความสำเร็จ โครงการกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับ วรติกร พุฒิประภา และนุชนรา รัตนศิระประภา (2562) ศึกษาเรื่ององค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านลานแหลม (สรนุวัตรราษฎร์ อุทิศ) พบว่า การกำหนดกลยุทธ์หรือแนวทางพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้นั้นมีกระบวนการดังนี้ สถานศึกษาจะต้องดำเนินการจัดการประชุมหรือจัดกิจกรรมเพื่อสร้าง

ความสัมพันธ์ของบุคลากร เพื่อให้ทุกคนได้มีการแลกเปลี่ยน ทัศนคติความคิดเห็นเพื่อความเข้าใจที่ตรงกันถึงสภาพบริบทของสถานศึกษา และการกำนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและโครงการต่าง ๆ สถานศึกษาจะต้องกำหนดให้ชัดเจนและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา บริบทของสังคมในปัจจุบัน รวมทั้งส่งเสริมให้บุคลากรจัดทำแผนในการปฏิบัติงานของตนเองที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ของสถานศึกษา

การประเมินกลยุทธ์การบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า กลยุทธ์มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งกลยุทธ์การบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เป็นการพัฒนาบุคลากรให้ได้รับการอบรม หรือพัฒนา หรือแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายตามความถนัดและตามความถนัด และสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรม หรือพัฒนา หรือแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายตามความถนัดและตามความถนัดไปปรับใช้ในการทำงานได้อย่างเหมาะสมและเป็นประโยชน์ กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการปฏิบัติงาน เป็นการอบรม หรือพัฒนา หรือแสวงหาความรู้ของบุคลากรเพื่อให้ตนเองมีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งสามารถปรับใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษาให้มีความทันสมัยและพร้อมใช้งาน เป็นจัดทำหรือพัฒนาให้สถานศึกษามีระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษาเป็นของตนเอง และพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาให้มีความทันสมัยเหมาะสมกับยุคปัจจุบัน และมีความพร้อมต่อการใช้งานตลอดเวลา กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมให้สถานศึกษามีเครื่องมือทางเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่ทันสมัยและพร้อมใช้งาน เป็นการส่งเสริมให้สถานศึกษามีเครื่องมือทางเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่ทันสมัยและพร้อมใช้งาน และส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีโอกาสสนับสนุนเครื่องมือทางเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา กลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมให้บุคลากรของสถานศึกษามีวิสัยทัศน์มีแบบแผนทางความคิดและทำงานร่วมกันเป็นทีม เป็นการส่งเสริมให้บุคลากรของสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ในการทำงาน มีแบบแผนทางความคิด มีการวางแผนที่ชัดเจน และทำงานร่วมกันเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับ ภูมิภัทร กลางโคตร์ และคณะ (2561) ศึกษาเรื่องกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้แบบมืออาชีพสาหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้แบบมืออาชีพสาหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ กลยุทธ์ที่ 1 การเรียนรู้ร่วมกันและการประยุกต์ใช้ความรู้ กลยุทธ์ที่ 2 การมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วม กลยุทธ์ที่ 3 การทำงานเป็นทีมแบบรวมพลังร่วมมือ กลยุทธ์ที่ 4 การมีภาวะผู้นำแบบสนับสนุนและการจัดการความรู้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พรพนา ศรีสถานนท์ และคณะ (2562) ศึกษากลยุทธ์การพัฒนาสถาบันรัชต์ภาคสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ พบว่า กลยุทธ์การพัฒนาสถาบันรัชต์ภาคสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ดังนี้ กลยุทธ์หลักที่ 1 การพัฒนาสถานบันรัชต์ภาคให้เอื้อต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ กลยุทธ์หลักที่ 2 การส่งเสริมให้มีระบบบริหารการจัดการความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากร กลยุทธ์หลักที่ 3 การกระตุ้นให้มีการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานและทำงานร่วมกับเครือข่าย กลยุทธ์หลักที่ 4 การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และกลยุทธ์หลักที่ 5 การพัฒนาระบบสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ราตรี ต๊ะพันธุ์ และ อัญชลี ชยานุวัชร (2563) เรื่องกลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนเตรียมทหารตามแนวคิดการเรียนรู้ขององค์กร พบว่า กลยุทธ์ที่จะนำไปสู่การพัฒนาประกอบด้วย การเป็นผู้นำการเรียนรู้ นโยบายส่งเสริมการเรียนรู้ สภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ การเรียนรู้การมี วิสัยทัศน์ร่วม การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ การเรียนรู้การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษางานวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้องค์ความรู้ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

สภาพแวดล้อมการบริหารองค์กรของสถานศึกษา มีจุดแข็งคือ ด้านโครงสร้างและนโยบายเพราะโครงสร้างการบริหารที่แข็งแข็งและมีนโยบายที่สอดคล้องกับการบริหารหรือการปฏิบัติงาน และมีโอกาสคือ ด้านสังคมและวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และกลยุทธ์การบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ประกอบด้วย 5 ประการ ดังนี้ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้, กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการปฏิบัติงาน, กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษาให้มีความทันสมัยและพร้อมใช้งาน, กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมให้สถานศึกษามีเครื่องมือทางเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่ทันสมัยและพร้อมใช้งาน และกลยุทธ์ที่ 5ส่งเสริมให้บุคลากรของสถานศึกษามีวิสัยทัศน์มีแบบแผนทางความคิดและทำงานร่วมกันเป็นทีม ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ เป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานีควรกำหนดการดำเนินงานเป็นนโยบายและแผนปฏิบัติการให้ชัดเจนเพื่อขับเคลื่อนสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบ

1.2 หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบาย ส่งเสริมให้สถานศึกษาทุกแห่งนำกลยุทธ์การบริหารสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ไปดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง

1.3 หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรจัดการนิเทศติดตาม ตรวจสอบ และประผลการนำกลยุทธ์ไปใช้ โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากสถานศึกษาแต่ละแห่งตั้งอยู่ในบริบทสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน จึงควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับสถานศึกษา เพื่อกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษาต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเพื่อเปรียบเทียบระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมต่อไป

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานีทั้งในระดับกลุ่มสถานศึกษา และระดับกลุ่มจังหวัด เพื่อนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรรนภัทร กันแก้ว และคณะ. (2563). องค์กรแห่งการเรียนรู้กับความท้าทายในการจัดการความรู้ในกระบวนทัศน์การของเปลี่ยนแปลง. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 6*(2), 241-254.

กิตติมา ใจปลื้ม และคณะ. (2564). การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 8*(6), 46-60.

พรพนา ศรีสถานนท์ และคณะ. (2562). กลยุทธ์ในการพัฒนาสถาบันรัชภาคย์สู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. *วารสารรัชภาคย์, 13*(29), 102-112.

ภูมิภัทร กลางโคตร์ และคณะ. (2561). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้แบบมืออาชีพสาหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 8*(2), 63-71.

ราตรี ต๊ะพันธุ์ และ อัญชลี ชยานุวัชร. (2563). กลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนเตรียมทหารตามแนวคิดการเรียนรู้ขององค์กร. *วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 11*(3), 54-69.

วรติกร พุฒิประภา และนุชนรา รัตนศิระประภา. (2562). องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านลานแหลม (สรนุวัตรราษฎร์ อุทิศ). *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 10*(2), 517-526.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ.2560- 2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

_____. (2564). *สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี 2563 (IMD 2020)*. นนทบุรี: 21 เซ็นจูรี่.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2564). *บริบททั่วไปของ สำนักงาน กศน.จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. สืบค้น 18 สิงหาคม 2564. จาก http://surat.nfe.go.th.

David A. Garvin. (2002). *General Management: Processes and Action Text and cases*. London: McGraw-Hill.

Peter M. Senge. (1990). *The Fifth Discipline : The Art and Practice of the Learning Organization*. New York: Doubleday.

Stata R. (1989). Organizational Learning-The Key to Management Innovation. *MIT Sloan Management Review, 30*(3), 63-74.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2023. 5(1): 201-214.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Factors Influencing Consumer Buying Decision of the Personal Electric Vehicle in Bangkok Metropolis and Vicinity

Pakjira Nambuanoi[1*] Saksit Budsayaplakorn[2] and Teerasak Sapwarobol[2]

[1] *Master of Economics (Business Economics), Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*

[2] *Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: pakjira.nam@ku.th*

ABSTRACT

The purpose of this research is to study factors influencing consumer buying behavior of the personal electric vehicle in Bangkok Metropolis and Vicinity. 400 samples are collected from questionnaires. These data are divided into two groups including 50% of consumers who used to buy electric vehicle and 50% of consumers who are interested but have not decided yet. This research uses the Binary Logit Model and description statistics such as mean and percentage to describe variables which are suggested by the related theory. The results of the study show that most of respondents are male age between 26-35 years old, single status, working in private companies, salary between 30,001-60,000 baht per month. The main factor of buying is the environmental concerns especially saving fuel energy. The appropriate locations for electric charging stations would be in the department stores. The vehicles are most likely to use in the city which the average distance between 15-30 kilometers within a day. The ability of payment for fuel cost is less than 6,000 baht per month. The price of vehicles should be less than 1,500,000 baht. Our analytical results show that the target customers for the personal electric vehicle are likely to purchase Hybrid Electric Vehicle (HEV), Battery Electric Vehicle (BEV) and the Fuel Cell Electric Vehicle (FCEV). On the other hand, they have lower interest to purchase Plug in Hybrid Vehicle (PHEV).

Keywords: Personal Electric Vehicle, Influencing Consumer Buying, Environmental Impact

Received: 22 November 2022;
Revised: 17 March 2023;
Accepted: 21 March 2023

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 2773-9805 (Online)

ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้าของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

ภัคจิรา นามบัวน้อย[1*] ศักดิ์สิทธิ์ บุศยพลากร[2] และ ธีรศักดิ์ ทรัพย์วโรบล[2]

[1] *เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

[2] *ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: pakjira.nam@ku.th*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้าของผู้บริโภคในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม 400 ตัวอย่าง แบ่งเป็นกลุ่มที่เคยซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า และกลุ่มที่สนใจแต่ยังไม่ตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า โดยมีสัดส่วนแต่ละกลุ่มที่ร้อยละ 50 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ แบบจำลอง Binary Logit Model และสถิติเชิงพรรณนา ด้วยค่าเฉลี่ย ร้อยละ ศึกษาตัวแปรที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษา พบว่า ผู้ที่เคยซื้อและผู้ที่สนใจซื้อส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 26-35 ปี มีสถานภาพโสด อาชีพพนักงานเอกชน มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วง 30,001-60,000 บาท โดยมีปัจจัยหลักในเลือกซื้อ คือ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการประหยัดน้ำมันและการประหยัดพลังงาน สำหรับบริเวณการติดตั้งสถานีชาร์จไฟฟ้าที่เหมาะสม ได้แก่ ห้างสรรพสินค้า มีลักษณะการใช้งานวิ่งในเมืองซึ่งระยะทางใช้งานเฉลี่ยใน 1 วัน อยู่ที่ระยะทาง 15-30 กิโลเมตร ความสามารถในการจ่ายราคาเชื้อเพลิงอยู่ที่ไม่เกิน 6,000 บาทต่อเดือน การตั้งราคารถยนต์ที่ผู้บริโภคมีแนวโน้มสนใจที่จะเลือกซื้อมากที่สุด คือ ช่วงราคา 1,500,000 บาท ผลการวิเคราะห์พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีโอกาสในการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า กลุ่มประเภทไฮบริด(HEV) และกลุ่มประเภทแบตเตอรี่ไฟฟ้า(BEV) และเซลล์เชื้อเพลิง (FCEV) อยู่ในระดับสูง แต่รถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า กลุ่มประเภทปลั๊กอินไฮบริด(PHEV) มีโอกาสการตัดสินใจเลือกซื้ออยู่ในระดับต่ำ

คำสำคัญ: รถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า, การตัดสินใจเลือกซื้อ, ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในปัจจุบันรถยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย ค่อนข้างจะได้รับความสนใจจากผู้บริโภคมากขึ้น เนื่องจากมีการทำตลาดรถยนต์ไฟฟ้ามากขึ้น จากเดิมที่มีเพียงอยู่ไม่กี่แบรนด์ในตลาดที่แข่งขันกันอยู่ในตลาดนี้ด้วยนวัตกรรมใหม่ และราคาที่เข้าถึงง่าย มีการขยายตัวของตลาดยานยนต์ไฟฟ้าที่ผลิตออกมาในราคาที่รองรับความต้องการของผู้บริโภคทำให้มีการนำเข้ารถยนต์ไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้น จากการสนับสนุนของภาครัฐ การขยายโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ที่เกี่ยวกับรถยนต์ไฟฟ้า มีผู้ผลิตจำนวนเพิ่มขึ้นจากมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวด ส่งผลให้ผู้ผลิตจำเป็นต้องผลิตรถยนต์ไฟฟ้าให้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนั้นเมื่อมีทั้งการสนับสนุนสิทธิประโยชน์ต่างๆและโครงสร้างพื้นฐานพร้อมกว่าเดิม จึงทำให้ผู้ผลิตรถยนต์จะกล้านำรถยนต์ไฟฟ้าเข้ามาทำตลาดเพิ่มขึ้นยานยนต์ไฟฟ้า (Electric Vehicle : EV) สามารถแบ่งได้ 4 ประเภท ดังนี้ 1) ยานยนต์ไฟฟ้าไฮบริด (Hybrid Electric Vehicle: HEV) 2) ยานยนต์ไฟฟ้าไฟฟ้าปลั๊กอินไฮบริด (Plug-in Hybrid Electric Vehicle: PHEV) 3) ยานยนต์ไฟฟ้าแบตเตอรี่ (Battery Electric Vehicle: BEV) และ 4) ยานยนต์ไฟฟ้าเซลล์เชื้อเพลิง (Fuel Cell Electric Vehicle: FCEV) (สมาคมยายยนต์ไฟฟ้าไทย, 2564)

รถยนต์ไฟฟ้าทั้ง 4 ประเภทจะมีคุณสมบัติที่แตกต่างกัน แต่มีเป้าหมายเดียวกัน คือ ประหยัดพลังงาน ลดการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก จากข้อสนับสนุนในการผลิตรถยนต์ไฟฟ้าและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีแนวโน้มจะเปลี่ยนไปในปัจจุบันสะท้อนให้เห็นถึงการเติบโตของตลาดรถยนต์ไฟฟ้า ศูนย์วิจัยกสิกรไทยได้ทำการคาดการณ์ภาพรวมตลาดรถยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทยสำหรับปี 2564 นี้ โดยคาดว่ารถยนต์ไฟฟ้าทั้งตลาดน่าจะโตที่ระดับ 69-79% หรือเพิ่มขึ้นจากปี 2563 ที่มีจำนวน 30,750 คัน ขยับขึ้นมาอยู่ที่ 52,000-55,000 คัน หลังจากที่ 2 เดือนแรกของปี 2564 นี้มียอดการจดทะเบียนรถยนต์ไฟฟ้าทุกประเภทกับกรมขนส่งทางบกมากกว่า 9,164 คัน มีการขยายตัวมากถึง 42.6% เมื่อเทียบกับปีที่แล้ว (ปณชัย อารีเพิ่มพร, 2564) จากการคาดการณ์รถยนต์ไฟฟ้าในกลุ่มรถ EV แบบ 100% หรือ BEV นั้นจะมีอัตราการเติบโตในเชิงยอดขายสูงกว่า 210-288% ซึ่งสาเหตุสำคัญที่ทำให้ศูนย์วิจัยกสิกรไทยมองว่าตลาด BEV จะโตได้มากขึ้น เพราะเป็นผลมาจากการเข้ามาทำตลาดของค่ายรถไฟฟ้าจีนอย่างจริงจัง การใช้มาตรการภาษีนำเข้า 0% จากข้อตกลงการค้าเสรีไทย-จีน รวมถึงราคาที่จับต้องได้ ปัจจัยหนุนการโตของตลาดในอนาคตจะอยู่ที่ความสามารถของภาครัฐและเอกชนในการเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคในตลาด สำหรับ HEV (ไฮบริด) และ PHEV (ปลั๊กอินไฮบริด) คาดว่าจะมียอดขายรวมทั้งปีที่ 48,000-50,000 คัน เติบโตจากปีก่อนหน้ากว่าราว 63-70% คาดการณ์ภายในปี 2573 มีโอกาสที่สัดส่วนยอดขายรถยนต์กลุ่มพลังงานไฟฟ้าจะเพิ่มขึ้นไปแตะระดับ 55% ของปริมาณยอดขายรถยนต์รวมทุกชนิด เนื่องมาจากมีมาตรการกระตุ้นตลาดที่น่าสนใจ คือ การเพิ่มสถานีชาร์จไฟฟ้า มาตรการด้านภาษีเพื่อกระตุ้นการลงทุนและการบริโภค (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2564) ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐของคณะกรรมการนโยบายยานยนต์ไฟฟ้าแห่งชาติ ได้วางโรดแมปการพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า ตามนโยบาย 30/30 (สำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน, 2564) เพื่อก้าวเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าที่สำคัญของโลก ตั้งเป้าผลิตรถ ZEV (Zero Emission Vehicle) หรือรถยนต์ที่ปล่อยมลพิษเป็นศูนย์ให้ได้อย่างน้อย 30% ของการผลิตยานยนต์ทั้งหมดในปี ค.ศ. 2030 หรือ พ.ศ.2573 โดยคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ได้มีมติในการส่งเสริมการผลิตรถยนต์ไฟฟ้าให้ครอบคลุมการผลิตยานพาหนะไฟฟ้าทุกประเภท เป็นการสนับสนุนให้ไทยก้าวสู่การเป็นฐานผลิตสำคัญของอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าในภูมิภาค (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2563) นอกจากนั้นปัจจุบันปัญหาทางด้านมลพิษทางอากาศและมลพิษทางเสียง เป็นหนึ่งในสาเหตุมาจากการใช้ยานพาหะเป็นหลักโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตชุมชนเมืองที่เป็นศูนย์กลางความเจริญและการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ มีการขยายตัวด้านอุตสาหกรรม การคมนาคมขนส่ง มีจำนวนของยานพาหนะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ยานพาหนะเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศ เช่น เกิดฝุ่นควัน ละอองฝุ่นเล็ก ลอยอยู่ในอากาศเมื่อสูดดมเข้าไปอาจมีผลกระทบต่อร่างกายและสุขภาพโดยตรง

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความสนใจของผู้บริโภคต่อรถยนต์ไฟฟ้าเป็นที่แพร่หลาย อาจมาจากการตระหนักรู้ใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมและการสนับสนุนจากภาครัฐ ส่งผลให้มีแนวโน้มการใช้งานเพิ่มขึ้นเห็นได้จากยอดจดทะเบียนรถยนต์ไฟฟ้าที่สูงขึ้นในประเทศไทย จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้าของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อให้เข้าใจถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อ โดยสามารถนำความรู้จากงานวิจัยนี้ใช้ประกอบการตัดสินใจซื้อได้อย่างคุ้มค่าตรงตามความต้องการมาก รวมไปถึงผู้ผลิตนำความรู้พัฒนารูปแบบทางการตลาดของธุรกิจได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้าของผู้บริโภคในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า ซึ่งรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของคอแครน (Cochran, 1997) ดังนี้

จากสูตร $n = \frac{Z^2 PQ}{e^2}$

แทนค่าปรับสูตร $n = \frac{Z^2 (0.5)(1-0.5)}{e^2}$

$n = \frac{Z^2 (0.25)}{e^2}$

$n = \frac{Z^2}{4e^2}$

โดยที่ n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

P คือ สัดส่วนของประชากรที่สนใจ กำหนดให้เท่ากับ 0.50 เนื่องจากไม่ทราบสัดส่วนที่ชัดเจน

Q คือ 1– P ดังนั้น เท่ากับ 1 – 0.50 = 0.50

e คือ ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ (ร้อยละ 5)

Z คือ ที่ระดับความเชื่อมั่นหรือระดับนัยสำคัญ

ถ้าระดับความเชื่อมั่น 95% หรือระดับนัยสำคัญ 0.05 มีค่า Z = 1.96 ดังนั้นสามารถคำนวณกลุ่มตัวอย่างได้ดังนี้

$n = \frac{1.96^2}{4(0.05)^2}$ = 384.16 ตัวอย่าง

จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ คือ 384.16 ตัวอย่าง จึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมด 400 ชุด เพื่อความถูกต้องแม่นยำมากยิ่งขึ้น การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ เจาะจงผู้ที่เคยซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า จำนวน 200 ตัวอย่าง และผู้ที่สนใจแต่ยังไม่ได้ตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า จำนวน 200 ตัวอย่าง ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามออนไลน์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยในการสร้างแบบสอบถามประกอบไปด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ส่วนคำถามคัดกรองผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่อยู่ในขอบเขตของการศึกษางานวิจัย

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้าได้แก่ ปัจจัยหลักที่ทำให้ซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า ลักษณะการใช้งานและราคาที่ต้องการซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า

ส่วนที่ 3 ความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า เป็นแบบสอบถามเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยทางการตลาดทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านกระบวนการ ด้านบุคคล และด้านการสร้างลักษณะทางกายภาพ โดยการให้คะแนนของระดับความสำคัญ คือ มีความสำคัญมากที่สุดจะให้คะแนนเท่ากับ 5 คะแนน แต่หากมีความสำคัญน้อยที่สุดจะให้คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน

ส่วนที่ 4 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ใช้การสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้วิธีการหาค่าโดยใช้ค่าการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบกับจุดประสงค์ (Rovinelli & Hambleton, 1977) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ประเมินความเหมาะสมของเนื้อหาว่า

แบบทดสอบสอดคล้องจุดประสงค์หรือไม่ และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน คำนวณหาความสอดคล้องภายในด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1951)

3. สมมติฐานการวิจัย

จากการตรวจเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีและผลงานการวิจัยต่างๆ ดังนั้นในการวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า ตามรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยและอาชีพของผู้บริโภคมีอิทธิพลกับการซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้าของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

3.2 ปัจจัยด้านพฤติกรรมการเลือกซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า เช่น ปัจจัยด้านการคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การประหยัดพลังงาน นโยบายภาครัฐต่างๆ ลักษณะการใช้งานรถยนต์ เป็นต้น มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้าของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

3.3 ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด 7 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจำหน่าย ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านกระบวนการ ด้านบุคคล และด้านลักาณะทางกายภาพมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า

4. การเก็บรวมรวมข้อมูล

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นข้อมูลที่รวบรวมข้อมูลที่มาจากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ผู้ใช้ไม่ได้เก็บรวบรวมเอง แต่มีผู้อื่นหรือ หน่วยงานอื่นๆ ทำการเก็บรวบรวมไว้ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาและนำมาใช้ในงานวิจัย คือ ข้อมูลที่รวบรวมจากหนังสือ ตำรา บทความ เว็บไซต์ รวมถึงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับรถยนต์ไฟฟ้า รวมไปถึงข้อมูลสถิติจากหน่วยงานของภาครัฐ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ค่าสถิติร้อยละ สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ เพื่ออธิบายลักษณะพื้นฐานทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล ค่าเฉลี่ยเลขคณิต สำหรับวิเคราะห์เพื่ออธิบายถึงลักษณะพื้นฐานทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะข้อมูลจากแบบสอบถามด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

5.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ประกอบด้วย

5.2.1 การวิเคราะห์โดยทดสอบ t-test (Independent t-test) เพื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้าของ 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน คือกลุ่มที่เคยซื้อและกลุ่มสนใจแต่ยังไม่ซื้อ สำหรับปัจจัยส่วนประสมการตลาดว่ามีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95

H_0: ให้คะแนนเฉลี่ยระดับความพึงพอใจในปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของกลุ่มที่เคยซื้อและกลุ่มสนใจแต่ยังไม่ซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า ไม่แตกต่างกัน

H_1: ให้คะแนนเฉลี่ยระดับความพึงพอใจในปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของกลุ่มที่เคยซื้อและกลุ่มสนใจแต่ยังไม่ซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า แตกต่างกัน

5.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามในรูปแบบคะแนนเฉลี่ยและจัดระดับชั้นแสดงระดับความสำคัญของแต่ละปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อมีเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ (Likert, 1967) ดังนี้

5 คะแนน หมายถึง ระดับความสำคัญมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง ระดับความสำคัญมาก

3 คะแนน หมายถึง ระดับความสำคัญปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง ระดับความสำคัญน้อย

1 คะแนน หมายถึง ระดับความสำคัญน้อยที่สุด

จากนั้นนำผลที่ได้มาจัดระดับชั้นของคะแนนเฉลี่ย โดยแบ่งช่วงการแปลผลตามหลักการแบ่งอันตรภาคชั้น แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนอยู่ระหว่าง 4.21-5.00 หมายถึง ระดับความสำคัญมากที่สุด

คะแนนอยู่ระหว่าง 3.41-4.20 หมายถึง ระดับความสำคัญมาก

คะแนนอยู่ระหว่าง 2.61-3.40 หมายถึง ระดับความสำคัญปานกลาง

คะแนนอยู่ระหว่าง 1.81-2.60 หมายถึง ระดับความสำคัญน้อย

คะแนนอยู่ระหว่าง 1.00-1.80 หมายถึง ระดับความสำคัญน้อยที่สุด

5.2.3 แบบจำลองโลจิท คือ Binary Logit Regression Analysis Model ซึ่งการวิเคราะห์การถดถอยโลจิทสองทางลือกจะใช้กับตัวแปรเกณฑ์ที่แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม เช่น กลุ่มที่ปรากฏเหตุการณ์ที่สนใจ ให้ค่าเป็น 1 กับกลุ่มที่ไม่ปรากฏเหตุการณ์ที่สนใจ ให้ค่าเป็น 0 การหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระจึง โดยการวิเคราะห์จะต้องมีการปรับให้ความสัมพันธ์อยู่ในรูปเชิงเส้น การจัดรูปแบบของโมเดลโลจิทจะต้องเขียนให้อยู่ในรูป Log ของ Odds (ไพฑูรย์ ไกรพรศักดิ์, 2559) แต่สำหรับการวิเคราะห์โลจิทที่เป็นแบบสองทางเลือกตัวแปรตามหรือตัวแปรเกณฑ์ (y) มี 2 ค่า คือ ค่า คือ 0 กับ 1 มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระหรือตัวแปรทำนาย (x) ไม่อยู่ในรูปเชิงเส้นซึ่งความสัมพันธ์ของตัวแปรของการวิเคราะห์โลจิทจะอยู่ในรูปเส้นโค้งคล้ายตัว S ซึ่งสามารถประมาณค่า Y ที่อยู่ในช่วง 0-1 ได้ เป็นการวิเคราะห์ความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ โดยพัฒนามาจากแบบจำลองความน่าจะเป็นเชิงเส้น (The Linear Probability Model) ซึ่งมีความน่าจะเป็นแบบมีเงื่อนไข (Gujarati, 2004)

โดย Py คือ โอกาสของการเกิดเหตุการณ์ที่อยู่ในความสนใจ ในงานวิจัยนี้ คือ เหตุการณ์ที่ตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า จะได้รูปสมการ ดังนี้

$$Py = \frac{e^{\beta 0+\beta 1X1+\ldots+\beta kXk}}{1+e^{\beta 0+\beta 1X1+\ldots+\beta kXk}}$$

โดย Qy คือ โอกาสของการไม่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจ ในงานวิจัยนี้คือ เหตุการณ์ที่ไม่ตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า จะได้รูปสมการ ดังนี้

$$Qy = 1 - Py = 1 - \frac{e^{\beta 0+\beta 1X1+\ldots+\beta kXk}}{1+e^{\beta 0+\beta 1X1+\ldots+\beta kXk}}$$

วิธีการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลอง Logit Model สามารถอธิบายขั้นตอน ได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า แบ่งกลุ่มเป็น 3 ประเภท ซึ่งใช้ Logit Model มาวิเคราะห์ในแต่ละประเภทตัวแปรตาม Y จึงทำให้แยกวิเคราะห์ 3 รอบ ตามแต่ละประเภทของตัวแปรตาม Y

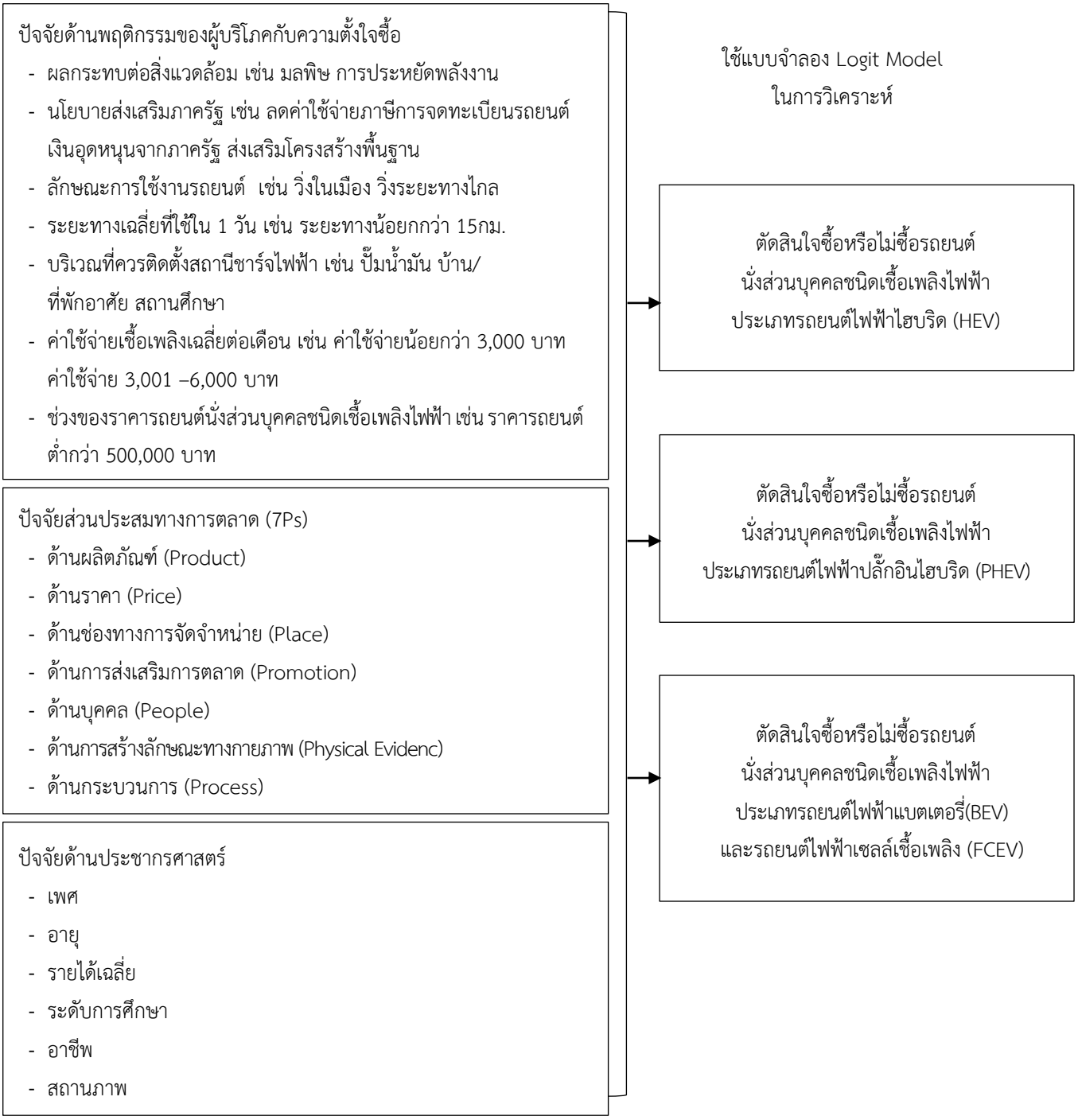
2. วิธีการโดยการนำตัวแปรอิสระเข้าในแบบจำลองใช้วิธีการแบบ Backward stepwise เพื่อเลือกตัวแปรอิสระ(x)ที่เหมาะสมเข้าสู่แบบจำลอง

3. ใช้แบบจำลอง Logit Model วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า ในแต่ละประเภทของตัวแปรตาม Y

4. นำตัวแปรอิสระ X ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า ซึ่งที่ได้จากการวิเคราะห์แบบจำลอง Logit Model มาแทนค่าในสมการเพื่อคำนวณหาโอกาสในการเลือกซื้อ โดยแทนค่าแบบไม่ซ้ำกัน และคำนวณหาโอกาสของเหตุการณ์ที่จะเกิดการเลือกซื้อหรือเหตุการณ์ที่ไม่ตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ ได้ศึกษารวบรวมมาจากการทบทวนวรรณกรรม ใช้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดของงานวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

เนื่องจากการเก็บข้อมูลประเภทรถยนต์ไฟฟ้าเซลล์เชื้อเพลิง (FCEV) เพื่อนำมาวิเคราะห์มีข้อมูลค่อนข้างน้อย ผู้วิจัยจึงได้ทำการแบ่งกลุ่มเป็น 3 ประเภท โดยตัวแปรตาม Y สามารถกำหนดได้ดังนี้

Y1 คือ เหตุการณ์ที่ตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า ประเภทรถยนต์ไฟฟ้าไฮบริด (HEV)

Y2 คือ เหตุการณ์ที่ตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า ประเภทรถยนต์ไฟฟ้าปลั๊กอินไฮบริด (PHEV)

Y3 คือ เหตุการณ์ที่ตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า ประเภทรถยนต์ไฟฟ้าแบตเตอรี่ไฟฟ้า (BEV) และเซลล์เชื้อเพลิง (FCEV)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้าของผู้บริโภคในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1.1 ผลวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทั่วไป

ด้านเพศ กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศชาย โดยคิดเป็นร้อยละ 51.3 ในขณะที่เพศหญิงคิดเป็น ร้อยละ 48.7 ด้านอายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีอายุอยู่ระหว่าง 26-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 53.7 ซึ่งเป็นครึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม รองลงมาคือ ต่ำกว่า 26 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.3 กลุ่ม 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.7 กลุ่มผู้มีอายุมากกว่า 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 3.3 ด้านสถานภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 73.5 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 26.0 และมีสถานภาพหย่าร้าง/แยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 0.5 ด้านระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 68.7 มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 29.3 และมีระกับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 2 ด้านอาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีอาชีพพนักงานเอกชน คิดเป็นร้อยละ 51.5 รองลงมา คือ อาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัวและนักธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 16.3 อาชีพนิสิตและนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 16.0 อาชีพข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 15.5 และกลุ่มพ่อบ้าน แม่บ้าน และเกษียณ คิดเป็นร้อยละ 0.7 โดยผลการวิจัยด้านรายได้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีรายได้ต่อเดือนอยู่ที่ 30,001 - 60,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 43.3 รองลงมา คือรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.5 รายได้ 60,001 - 90,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 14.5 รายได้ 90,001 - 120,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.7 และกลุ่มที่สัดส่วนน้อยที่สุด คือ รายได้ 120,001 - 150,000 บาท และ รายได้ 150,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 1.5

1.2 ผลวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า

จากกลุ่มตัวอย่างที่เคยซื้อและสนใจแต่ยังไม่ตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในด้านบุคคลมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.27 ซึ่งปัจจัยย่อยที่สำคัญ คือ ทีมช่างซ่อมหรือวิศวกรมีความเชี่ยวชาญในการซ่อมแซมรองลงมาคือ ด้านราคา คะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.23 ซึ่งปัจจัยย่อยที่สำคัญ คือ ราคาเหมาะสมกับคุณภาพที่ได้รับ ด้านผลิตภัณฑ์ มีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.18 ซึ่งปัจจัยย่อยที่สำคัญ คือ มีสถานีชาร์จไฟรองรับการให้บริการสำหรับลูกค้า ด้านกระบวนการ คะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.15 ซึ่งปัจจัยย่อยที่สำคัญ คือ ระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย คะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.12 ซึ่งปัจจัยย่อยที่สำคัญ คือ มีศูนย์บริการที่สะดวกต่อการเข้าไปเลือกซื้อ ด้านลักษณะทางกายภาพ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 ซึ่งปัจจัยย่อยที่สำคัญ คือ การตกแต่งภายในศูนย์บริการ และกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดน้อยที่สุด คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ซึ่งปัจจัยย่อยที่สำคัญ คือ มีช่องทางการติดต่อสื่อสารต่อผู้บริโภคได้สะดวก

การทดสอบความแตกต่างใช้สถิติทดสอบ t- test ระหว่างกลุ่มที่เคยซื้อและกลุ่มสนใจแต่ยังไม่ซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้าเป็นการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรวมความสำคัญของส่วนผสมการตลาดระหว่างตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน พบว่า ระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้าน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

1.3 ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า โดยมีการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้าเป็น 3 ประเภท มีดังนี้

ตารางที่ 1 ผลแบบจำลองโลจิทการตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้าประเภทรถยนต์ไฟฟ้าไฮบริด (HEV)

Variable	Coefficient	Std. Error	z-Statistic	Prob.
C	-0.210	0.991	-0.212	0.832
Carprice2	1.415	0.467	3.026	0.003
Carprice3	0.926	0.252	3.674	0.000
Carprice5	1.222	0.534	2.289	0.022
Fuelcost3	0.122	0.043	2.851	0.004
Income4	0.109	0.052	2.102	0.036
Distance1	0.039	0.018	2.213	0.027
Age	0.038	0.019	1.990	0.047
Product	-0.602	0.197	-3.054	0.002
Akaike info Criterion = 1.264 , LR statistic = 59.431 , Prob(LR statistic) = 0.000				

หมายเหตุ: ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
ที่มา: จากการคำนวณของผู้วิจัย

การวิเคราะห์แบบจำลอง Logit Model เมื่อพิจารณาปัจจัยที่มีระดับนัยสำคัญน้อยกว่า 0.05 ได้แก่ Carprice2 (ราคารถยนต์ 500,001 – 1,000,000 บาท) , Carprice3 (ราคารถยนต์ 1,000,001 – 1,500,000 บาท) , Carprice5 (ราคารถยนต์ 2,00,001 - 2,500,000 บาท) , Fuelcost3 (ค่าใช้จ่ายเชื้อเพลิง 6,001 – 9,000 บาท), Income4 (รายได้ 90,001 - 120,000 บาท), Distance1 (ระยะทางน้อยกว่า 15 กม.), Age (อายุ) และ Product (ด้านผลิตภัณฑ์) สรุปเป็นสมการดังนี้

Y_1 = -0.210 + 1.415 (Carprice2) + 0.926(Carprice3) + 1.222(Carprice5)
+ 0.122(Fuelcost3) + 0.109(Income4) + (0.039)(Distance1)
+ 0.038 (Age) + (-0.602) (Product) + e

จากนั้นแทนค่าตัวแปรอิสระในสมการข้างต้น และนำมาคำนวณหาค่าความน่าจะเป็นของผู้ที่มีโอกาสเลือกและ ผู้ที่มีโอกาสไม่เลือกซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า ประเภทรถยนต์ไฟฟ้าไฮบริด (HEV) จากสมการดังนี้

$$Py = \frac{e^{\beta 0+\beta 1X1+\ldots+\beta nX1}}{1+e^{\beta 0+\beta 1X1+\ldots+\beta nX1}} \quad , \quad Qy = 1 - P = 1 - \frac{e^{\beta 0+\beta 1X1+\ldots+\beta nX1}}{1+e^{\beta 0+\beta 1X1+\ldots+\beta nX1}}$$

ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีโอกาสเลือกซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้าไฮบริด (HEV) โดยมีโอกาสในการตัดสินใจเลือกซื้อมากที่สุดคือ ตั้งแต่ 75% ขึ้นไป มีทั้งหมด 13 กรณี จาก 32 กรณี หากพิจารณาช่วงโอกาสในการตัดสินใจเลือกมากที่สุดซื้ออยู่ที่ 75.89% - 97.80% โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีระดับรายได้ 90,001 - 120,000 บาท ระดับราคารถยนต์ที่เหมาะสมที่สุดที่ผู้บริโภคจะเลือกซื้อ คือ ราคารถยนต์ 2,00,001 - 2,500,000 บาท ราคาเชื้อเพลิงที่ผู้บริโภคสามารถจ่ายได้ต่อเดือน คือ 6,001 – 9,000 บาท ระยะทางที่ผู้บริโภคใช้งานต่อวันส่วนใหญ่อยู่ที่น้อยกว่า 15 กิโลเมตร

ตารางที่ 2 ผลแบบจำลองโลจิทการตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้าประเภทไฟฟ้าไฮบริดปลั๊กอิน (PHEV)

Variable	Coefficient	Std. Error	z-Statistic	Prob.
C	0.097	0.690	0.140	0.889
Carprice3	-0.572	0.225	-2.538	0.011
Physical Evidence	-0.323	0.166	-1.948	0.051*
Akaike info Criterion = 0.966, LR statistic = 8.773, Prob(LR statistic) = 0.012				

หมายเหตุ: ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 , * ใช้ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10
ที่มา: จากการคำนวณของผู้วิจัย

การวิเคราะห์แบบจำลอง Logit Model เมื่อพิจารณาปัจจัยที่มีระดับนัยสำคัญน้อยกว่า 0.05 ได้แก่ Carprice3 (ราคารถยนต์ 1,000,001 – 1,500,000 บาท) และพิจารณาปัจจัยที่มีระดับนัยสำคัญน้อยกว่า 0.10 ได้แก่ Physical Evidence (ด้านลักษณะทางกายภาพ) สรุปเป็นสมการได้ดังนี้

$$Y_2 = 0.097 + (-0.572)\ \text{Carprice3} + (-0.323)\ (\text{Physical Evidence}) + e$$

จากนั้นแทนค่าตัวแปรอิสระในสมการข้างต้น และนำมาคำนวณหาค่าความน่าจะเป็นของผู้ที่มีโอกาสเลือก และผู้ที่มีโอกาสไม่เลือกซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า ประเภทรถยนต์ไฟฟ้าไฮบริดปลั๊กอิน (PHEV) จากสมการดังนี้

$$Py = \frac{e^{\beta 0+\beta 1X1+\ldots+\beta nX1}}{1+e^{\beta 0+\beta 1X1+\ldots+\beta nX1}} \quad , \quad Qy = 1 - P = 1 - \frac{e^{\beta 0+\beta 1X1+\ldots+\beta nX1}}{1+e^{\beta 0+\beta 1X1+\ldots+\beta nX1}}$$

ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีโอกาสเลือกซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้าปลั๊กอินไฮบริด (PHEV) มีโอกาสในการตัดสินใจเลือกซื้อน้อยมาก สามารถคำนวณเป็นเปอร์เซ็น ได้แก่ 22.12% และ 12.20% หรือหมายความว่าโอกาสที่จะไม่เลือกซื้อสูงถึง 77.88% และ 87.80% ตามลำดับ โดยราคารถยนต์ 500,001 – 1,000,000 บาท มีผลต่อการตัดสินใจซื้อไม่แตกต่างกับราคารถยนต์ในช่วงอื่นๆ

ตารางที่ 3 ผลแบบจำลองโลจิทของการตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า ประเภทรถยนต์ไฟฟ้าแบตเตอรี่ไฟฟ้า (BEV) และเซลล์เชื้อเพลิง (FCEV)

Variable	Coefficient	Std. Error	z-Statistic	Prob.
C	-2.740	1.156	-2.370	0.018
Carprice1	2.688	0.990	2.716	0.007
Chargestation4	0.750	0.288	2.606	0.009
Income5	0.157	0.073	2.168	0.030
Income6	0.210	0.079	2.672	0.008
Policy	0.565	0.231	2.449	0.014
Carry	-1.780	0.870	-2.046	0.041
Age	-0.052	0.019	-2.767	0.006
Product	1.408	0.340	4.147	0.000
Promotion	-0.782	0.311	-2.516	0.012
Akaike info Criterion = 1.200, LR statistic = 70.212, Prob(LR statistic) = 0.000				

หมายเหตุ: ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ที่มา: จากการคำนวณของผู้วิจัย

การวิเคราะห์แบบจำลอง Logit Model มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า ประเภทรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า ประเภทรถยนต์ไฟฟ้าแบตเตอรี่ไฟฟ้า (BEV) และเซลล์เชื้อเพลิง(FCEV) เมื่อพิจารณาปัจจัยที่มีระดับนัยสำคัญน้อยกว่า 0.05 ได้แก่ Carprice1 (ราคารถยนต์ต่ำกว่า 500,000 บาท) Chargestation4 (ห้างสรรพสินค้า) Income5 (รายได้ 120,001 – 150,000 บาท) Income6 (รายได้ 150,000 บาทขึ้นไป) Policy (นโยบายการส่งเสริมจากภาครัฐ) Carry (ขนส่งพัสดุ) Age(อายุ) Product (ด้านผลิตภัณฑ์) Promotion (ด้านการส่งเสริมทางการตลาด) สรุปเป็นสมการได้ดังนี้

$$Y_3 = -2.740 + 2.688\ (\text{Carprice1}) + 0.750(\text{Chargestation4}) + 0.157\ (\text{Income5}) + 0.210\ (\text{Income6}) + 0.565(\text{Policy}) + (-1.780)(\text{Carry}) + (-0.052)(\text{Age}) + 1.408(\text{Product}) + (-0.782)(\text{Promotion}) + e$$

จากนั้นแทนค่าตัวแปรอิสระในสมการข้างต้น และนำมาคำนวณหาค่าความน่าจะเป็นของผู้ที่มีโอกาสเลือก และ ผู้ที่มีโอกาสไม่เลือกซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า ประเภทรถยนต์ไฟฟ้าแบตเตอรี่ไฟฟ้า (BEV) และเซลล์เชื้อเพลิง(FCEV) จากสมการดังนี้

$$Py = \frac{e^{\beta 0+\beta 1X1+\ldots+\beta nX1}}{1+e^{\beta 0+\beta 1X1+\ldots+\beta nX1}} \quad , \quad Qy = 1 - P = 1 - \frac{e^{\beta 0+\beta 1X1+\ldots+\beta nX1}}{1+e^{\beta 0+\beta 1X1+\ldots+\beta nX1}}$$

ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีโอกาสเลือกซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า ประเภทรถยนต์ไฟฟ้าแบตเตอรี่ไฟฟ้า (BEV) และเซลล์เชื้อเพลิง (FCEV) โดยโอกาสในการตัดสินใจเลือกซื้อมากที่สุดอยู่ระหว่างช่วง 75-100% สามารถคำนวณเป็นเปอร์เซ็น ได้แก่ 76.99% - 98.75% ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุเฉลี่ย 31 ปี มีระดับรายได้ 150,000 บาทขึ้นไป ระดับราคารถยนต์ที่เหมาะสมที่ผู้บริโภคจะเลือกซื้อ คือ 500,001 - 1,000,000 บาท บริเวณที่ติดตั้งสถานีชาร์จไฟฟ้าที่มีผลต่อการจัดสินใจเลือกซื้อที่สุด คือ ห้างสรรพสินค้า ปัจจัยหลักการเลือกซื้อรถยนต์ส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า คือนโยบายการส่งเสริมจากภาครัฐ และลักษณะการใช้งานที่สำคัญ คือ การขนส่งพัสดุ

อภิปรายผล

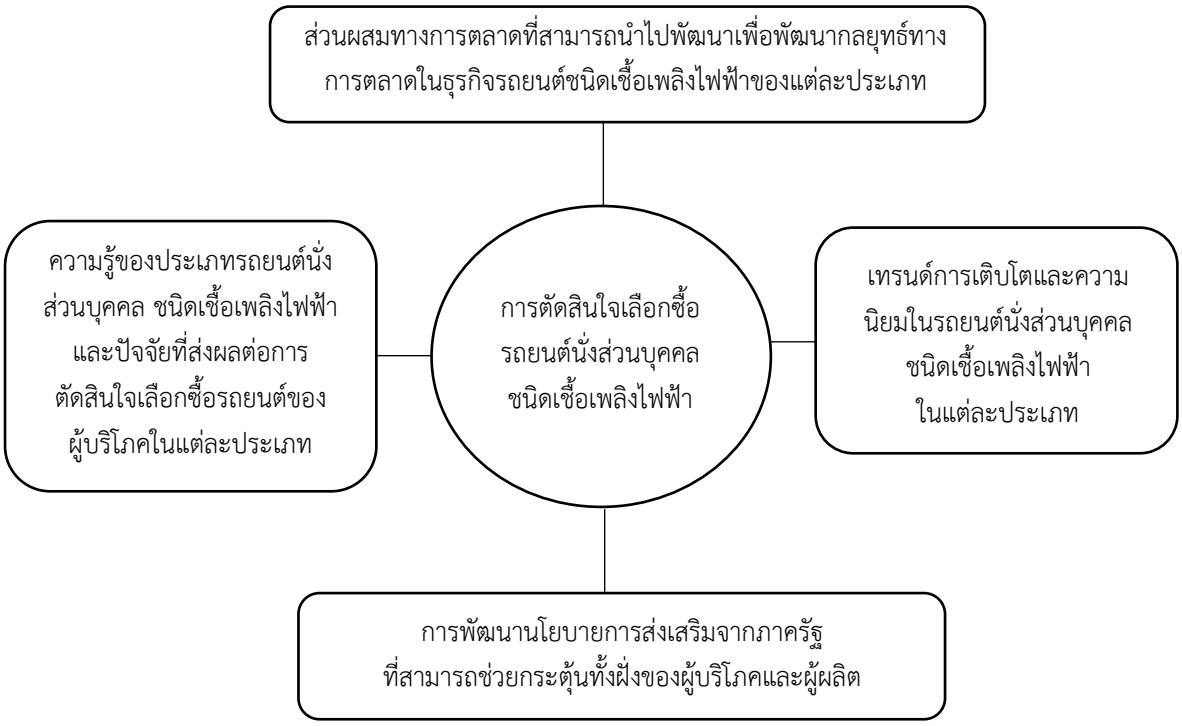
พฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่เลือกซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า ประเภทรถยนต์ไฟฟ้าไฮบริด (HEV) และประเภทรถยนต์ไฟฟ้าแบตเตอรี่ไฟฟ้า (BEV) และเซลล์เชื้อเพลิง (FCEV) เป็นผลมาจากเทรนในการตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และนโยบายส่งเสริมจากภาครัฐที่น่าสนใจ คือ ส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานจากภาครัฐ เช่น จำนวนสถานีชาร์จไฟฟ้า การติดตั้งสถานีชาร์จไฟฟ้าในที่พักอาศัย เงินอุดหนุนจากภาครัฐในการซื้อรถยนต์ส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้าเพื่อกระตุ้นการลงทุนและการบริโภค ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ ณรงค์ชัย ศรีขวัญเจริญ (2562) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้รถยนต์ไฟฟ้า วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยและทัศนคติที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้รถยนต์ไฟฟ้า พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจ เลือกใช้รถยนต์ไฟฟ้า (BEV) ได้แก่ การปล่อยมลพิษที่ลดลง

ปัจจัยหลักในเลือกซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า เช่น ด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การประหยัดพลังงาน ประหยัดน้ำมัน จะมีอิทธิพลในเลือกซื้อรถยนต์ส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า สอดคล้องกับงานศึกษาของ Dutta, B., & Hwang, H. G. (2021) ศึกษาเรื่องความตั้งใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าที่ยั่งยืน พิจารณาอิทธิพลด้านเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคงานวิจัยพบว่าความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อความตั้งใจในการนำรถยนต์ไฟฟ้ามาใช้ ด้านความปลอดภัย ความน่าเชื่อถือ สิ่งอำนวยความสะดวกในการชาร์จ และ ค่าบำรุงรักษาแบตเตอรี่ยังส่งผลต่อความตั้งใจในการบริโภคเช่นกัน ผลการวิจัยยังระบุด้วยว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่กังวลเกี่ยวกับผลกระทบจากภาวะเรือนกระจกต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสะท้อนถึงความตั้งใจในการบริโภครถยนต์ไฟฟ้า สอดคล้องกับงานวิจัยครั้งนี้ พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า ซึ่งมีปัจจัยย่อย ได้แก่ การมีสถานีชาร์จไฟรองรับการให้บริการสำหรับลูกค้า และมีระบบรักษาความปลอดภัยที่หลากหลาย พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก

ปัจจัยพฤติกรรมการเลือกซื้อ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ลักษณะการใช้งาน มาตรการส่งเสริมจากภาครัฐ รวมถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้าน ที่ได้นำมาใช้วิเคราะห์ในงานวิจัยนี้พบว่าจะช่วยเพิ่มยอดขายและแจงจูงใจในการเลือกซื้อรถยนต์ไฟฟ้า สอดคล้องกับงานศึกษาของ Ade Febransyah (2021) ศึกษาเรื่องคาดการณ์ความตั้งใจในการซื้อรถยนต์ไฟฟ้าประเภทแบตเตอรี่ (BEV) ในประเทศอินโดนีเซีย วัตถุประสงค์เพื่อคาดการณ์เกี่ยวกับความตั้งใจในการซื้อรถยนต์ของผู้บริโภคที่มีต่อรถยนต์ไฟฟ้า โดยเฉพาะรถยนต์ประเภทแบตเตอรี่ (BEV) ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริโภคที่มีการศึกษาสูงมักจะชอบซื้อรถยนต์ไฟฟ้าประเภทแบตเตอรี่ (BEV) โดยความตั้งใจที่จะซื้อได้รับอิทธิพลจากเกณฑ์ต่างๆ ดังนี้ ด้านอารมณ์ (42.64%) การใช้งาน (25.94%) ลักษณะของรถยนต์ (21.87%) และต้นทุนราคาในการเป็นเจ้าของ (9.55%) ผลการศึกษานี้สามารถช่วยให้ผู้ผลิตรถยนต์ไฟฟ้าประเภทแบตเตอรี่ (BEV) ในอินโดนีเซียเข้าใจถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่เหมาะสม ซึ่งเป็นกรณีตัวอย่างที่นำมาประยุกต์ใช้ในประเทศได้ในปัจจุบัน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษา สามารถจำแนกองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 26-35 ปี มีสถานภาพโสด มีระดับปริญญาตรี มีอาชีพเป็นพนักงานเอกชน และมีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 30,001 - 60,000 บาท ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อรถยนต์ส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยปัจจัยหลักในเลือกซื้อรถยนต์ส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้าที่มีผลต่อการตัดสินซื้อมากที่สุด คือ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีปัจจัยย่อยที่สำคัญ ได้แก่ การประหยัดพลังงาน ประหยัดน้ำมัน ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับบริเวณการติดตั้งสถานีชาร์จไฟฟ้า เรียงตามลำดับ ได้แก่ ห้างสรรพสินค้า ปั๊มน้ำมัน สถานที่ทำงาน ระยะทางในการใช้งานโดยประมาณใน 1 วัน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ที่ระยะทาง 15-30 กิโลเมตร สำหรับค่าใช้จ่ายราคาเชื้อเพลิงที่สามารถจ่ายได้ต่อเดือน ส่วนใหญ่มีความสามารถในการจ่ายราคาเชื้อเพลิงอยู่ที่ไม่เกิน 6,000 บาทต่อเดือน หากราคาอื่นๆที่สูงกว่านั้นผู้บริโภคอาจจะไม่มีความสะดวกหรือไม่มีความสามารถในการจ่าย สำหรับราคารถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้าที่เหมาะสมมากที่สุด คือ การตั้งราคารถยนต์ที่เหมาะสมที่ผู้บริโภคมีแนวโน้มที่สนใจจะซื้อมากที่สุด คือ ราคาไม่เกิน 1,500,000 บาท โดยหากตั้งราคาที่สูงเกินกว่านี้อาจทำให้ผู้บริโภคมีแนวโน้มที่จะสนใจซื้อลดลง

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านบุคคล คือการที่มีปัจจัยบุคคล เช่น ทีมช่างซ่อมหรือวิศวกรมีความเชี่ยวชาญในการซ่อมแซม และพนักงานขายแนะนำข้อมูลให้กับผู้ซื้อได้อย่างครบถ้วน เมื่อผู้บริโภคได้รับข้อมูลการขายและเกิดความเชื่อมั่น อาจทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจในการซื้อได้ง่ายขึ้น และส่วนประสมทางการตลาดที่สำคัญรองลงมา ด้านราคา เป็นอีกปัจจัยที่สำคัญ เนื่องรถยนต์เป็นสินทรัพย์ที่ค่อนข้างมีราคาสูงอาจทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อได้ยาก การตั้งราคาสินค้าให้เหมาะสมกับคุณภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นปัจจัยทั้งด้านบุคคลและด้านราคา เมื่อผู้บริโภคได้รับข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการซื้อและการตั้งราคามีความเหมาะสม อาจจะทำให้ผู้บริโภคมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจซื้อรถยนต์เพิ่มมากขึ้น

วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้าเป็น 3 ประเภท คือ

โอกาสที่ตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า ประเภทรถยนต์ไฟฟ้าไฮบริด (HEV) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีโอกาสเลือกซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้าไฮบริด(HEV) โดยมีโอกาสในการตัดสินใจเลือกซื้อมากกว่า 50 % ทั้งหมด 25 กรณี จาก 32 กรณี กล่าวได้กลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มในการตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า ประเภทรถยนต์ไฟฟ้าไฮบริด (HEV) อยู่ในระดับที่สูง โอกาสที่ตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า ประเภทรถยนต์ไฟฟ้าปลั๊กอินไฮบริด (PHEV) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีโอกาสเลือกซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้าปลั๊กอินไฮบริด (PHEV) มีโอกาสเลือกซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้าไฮบริดปลั๊กอิน (PHEV) ทั้งหมด 2 กรณี โดยทั้ง 2 กรณีมีโอกาสการตัดสินใจเลือกน้อยกว่า 50% คือ 22.12% และ12.20% หมายความว่ากลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มที่จะไม่เลือกซื้อสูง โอกาสที่ตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า ประเภทรถยนต์ไฟฟ้าแบตเตอรี่ไฟฟ้า (BEV) และเซลล์เชื้อเพลิง (FCEV) มีโอกาสในการตัดสินใจเลือกซื้อมากกว่า 50 % ทั้งหมด 31 กรณี จาก 48 กรณี กล่าวได้กลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มในการตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้า ประเภทรถยนต์ไฟฟ้าแบตเตอรี่ไฟฟ้า (BEV) และเซลล์เชื้อเพลิง (FCEV) อยู่ในระดับที่สูง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ประเภทรถยนต์ไฟฟ้าไฮบริด (HEV) ควรให้ความสำคัญไปที่ผู้บริโภคที่มีระดับรายได้ 90,001 - 120,000 บาท และการตั้งราคารถยนต์ที่เหมาะสมที่สุดที่ผู้บริโภคจะเลือกซื้อ คือ ราคารถยนต์ 2,00,001 - 2,500,000 บาท โดยค่าใช้จ่ายของเชื้อเพลิงที่ผู้บริโภคสามารถจ่ายได้ต่อเดือน คือ 6,001 – 9,000 บาทต่อกิโลเมตร โดยบริเวณที่ควรติดตั้งสถานีชาร์จไฟฟ้า คือ ปั้มน้ำมัน

1.2 ประเภทรถยนต์ไฟฟ้าไฮบริดปลั๊กอิน (PHEV) เป็นกลุ่มที่ผู้บริโภคมีแนวโน้มจะเลือกซื้อน้อยที่สุดหากเปรียบเทียบกับรถยนต์ไฟฟ้าประเภทอื่น ควรเน้นไปที่ส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้าไฮบริดปลั๊กอิน (PHEV) คือ ด้านกระบวนการ เช่น การบริหารจัดการที่รวดเร็ว ขั้นตอนการส่งมอบรถยนต์ เน้นการพัฒนาในส่วนนี้อาจจะส่งผลให้ผู้บริโภคมีโอกาสในการตัดสินใจเลือกซื้อมากขึ้น

1.3 ประเภทรถยนต์ไฟฟ้าแบตเตอรี่ไฟฟ้า (BEV) และเซลล์เชื้อเพลิง (FCEV) ให้เน้นไปในกลุ่มผู้ที่มีระดับรายได้ 150,000 บาทขึ้นไป โดยการตั้งราคารถยนต์ที่เหมาะสมที่สุด คือ ราคารถยนต์ 500,001 - 1,000,000 บาท และเน้นไปที่นโยบายการส่งเสริมจากภาครัฐ เช่น ส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานจากภาครัฐ เงินอุดหนุนจากภาครัฐ เป็นต้น นการออกแบบรถยนต์ให้คำนึงถึงลักษณะการใช้งานที่สำคัญ คือ เพื่อการขนส่งพัสดุ รวมไปด้านการส่งเสริมทางการตลาด เช่น ช่องทางการติดต่อสื่อสารต่อผู้บริโภคได้สะดวก ช่องทางโฆษณาหลากหลาก การแถมอุปกรณ์เพิ่มเติม เป็นต้น

1.4 สำหรับด้านนโยบายการส่งเสริมจากภาครัฐที่สามารถช่วยกระตุ้นทั้งฝั่งของผู้บริโภคและผู้ผลิต มาตรการเงินอุดหนุนจากภาครัฐในการซื้อรถยนต์ส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้าที่ช่วยกระตุ้นจำนวนผู้ใช้งานให้สูงขึ้น และควรเน้นไปที่การส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานจากภาครัฐ เช่น จำนวนสถานีชาร์จไฟฟ้า บริเวณที่ติดตั้งสถานีชาร์จไฟฟ้า ให้เพียงพอต่อความเหมาะสมจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ โดยภาครัฐสามารถสนับสนุนการติดตั้งสถานีชาร์จไฟฟ้าในจุดบริการของหน่วยงานภาครัฐหรือศูนย์ราชการต่างๆ รวมไปถึงการออกมาตรการลดค่าใช้จ่ายภาษีการจดทะเบียนรถยนต์และภาษีรถยนต์ประจำปีที่จะส่งเสริมให้ผู้บริโภคหันมาใช้รถยนต์นั่งส่วนบุคคลชนิดเชื้อเพลิงไฟฟ้าได้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาตัวแปรอื่นเพิ่มเติมที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ เช่น คุณภาพของแบตเตอรี่รถยนต์ไฟฟ้า ระยะเวลาในการชาร์จไฟฟ้า เป็นต้น

.2.2 ศึกษาเปรียบเทียบโดยครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ นอกเหนือจากขอบเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เช่น กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตชานเมือง หรือต่างจังหวัด

2.3 เก็บตัวอย่างโดยสัมภาษณ์ผู้ตอบแบบสอบถามโดยตรงเป็นการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเชิงลึกมากกว่าการรวบรวมจากแบบสอบถามออนไลน์

2.4 วิเคราะห์ผลสมการถดถอยโลจิทแบบ 2 กลุ่ม Binary Logit ในภาพรวม โดยไม่แยกวิเคราะห์โดยแบ่งประเภทรถยนต์เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ณรงค์ชัย ศรีขวัญเจริญ, เอกชัย ศิริกิจพาณิชย์กูล และ สโรช บุญศิริพันธ์. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้รถยนต์ไฟฟ้า. ใน *การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 57: สาขาวิทยาศาสตร์และพันธุวิศวกรรม, สาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์, สาขาอุตสาหกรรมเกษตร, สาขาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) 29 มกราคม – 1 กุมภาพันธ์ 2562* (น. 441-447). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ปณชัย อารีเพิ่มพร. (2564). *ศูนย์วิจัยกสิกรไทยคาดการณ์ยอดขายรถยนต์ไฟฟ้าไทยปีนี้*. สืบค้น 24 เมษายน 2565. จาก https://www.thestandard.co/ev-growth-288-percent/.

ไพฑูรย์ ไกรพรศักดิ์. (2559). *เศรษฐมิติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2564). *อีกไม่ถึง10 ปี รถยนต์ไฟฟ้าในไทยจะครองสัดส่วนยอดขายเกินครึ่ง*. สืบค้น 24 เมษายน 2565. จาก https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/xEV-FB-23-04-2021.aspx.

สมาคมยายยนต์ไฟฟ้าไทย. (2564). *ยานยนต์ไฟฟ้า*. สืบค้น 24 เมษายน 2565. จาก http://www.evat.or.th/15708266/evtechnology?fbclid=IwAR2px1oU649Pkcoyh_CukvzKOYnfBiSiXNm28Xc-.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (2563). *บีโอไอสนับสนุนไทยเป็นฐานผลิตยานยนต์แบตเตอรี่*. สืบค้น 24 เมษายน 2565. จาก https://www.boi.go.th/un/boi_event_detail?module=news&topic_id=127178.

Cochran, W. G. (1997). *Sampling Techniques*. New York: John Wiley and Sons Inc.

Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika, 16*(3), 297-334.

Dutta, B., & Hwang, H. G. (2021). Consumers Purchase Intentions of Green Electric Vehicles: The Influence of Consumers Technological and Environmental Considerations. *Sustainability, 13*(21), 12025.

Febransyah, A. (2021). Predicting Purchase Intention towards Battery Electric Vehicles: A Case of Indonesian Market. *World Electric Vehicle Journal, 12*(4), 240.

Likert, R. (1967). *The Human Organization: Its Management and Values*. McGraw-Hill, Inc.

Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Tijdschrift voor Onderwijsresearch, 2*(2), 49–60.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2023. 5(1): 215-228.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Guideline for the Operation of the Student Support System of Phrasaengvittaya School in the Secondary Educational Service Area Office Suratthani Chumphon

Suwicha Wannakong[1*] Samit Onkong[1] and Maliwan Yotharak[1]

[1] *Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: suwicha329@gmail.com*

ABSTRACT

This article aimed to (1) study the operating conditions of the student support system of Phrasaengvittaya School in the Secondary Educational Service Area Office Suratthani Chumphon, (2) study the guideline for the operation of the student support system of Phrasaengvittaya School, and (3) assessment guideline for the operation of the student support system of Phrasaengvittaya School. This research is a qualitative research. Data were collected by in-depth interviews interviewed 15 key informants, 5 experts interviewed guidelines and 7 experts in focus group discussion. The result of the study found that Conditions of operation of the student support system of Phrasaengvittaya School. It consists of five steps in the implementation of the student support system: (1) knowing students individually, (2) screening students, (3) promoting and developing students, (4) preventing and solving problems, and (5) referrals. Guideline for the operation of the student support system of Phrasaengvittaya School are Implementation guidelines for quality cycles are 1) planning meetings (P = Plan), 2) implementation of the plan (D = Do), 3) inspections (C = Check), and 4) appropriate actions (A = Action). Assessment results of the guideline for the implementation of the student support system of Phrasaengvittaya School in the Secondary Education Service Area Office Suratthani Chumphon. Experts in focus group discussions have the opinion that it is feasible, appropriate and beneficial.

Keywords: The Student Support System, Quality Cycle, School

Received: 7 January 2023;
Revised: 17 March 2023;
Accepted: 21 March 2023

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 2773-9805 (Online)

แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

สุวิชา วรรณคง[1*] สามิตร อ่อนคง[1] และ มะลิวัลย์ โยธารักษ์[1]

[1] *สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: suwicha329@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร (2) ศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา (3) ประเมินแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน ขั้นศึกษาแนวทางสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และขั้นตอนการสนทนากลุ่มมีผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ผลการศึกษา พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา มีขั้นตอนการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การส่งเสริมและพัฒนา และ 5) การส่งต่อ แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา ใช้แนวทางการดำเนินงานด้วยวงจรคุณภาพ ได้แก่ 1) การประชุมวางแผน 2) การดำเนินการตามแผน 3) การตรวจสอบ และ 4) การดำเนินการให้เหมาะสม ผลการประเมินแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า แนวทางมีความเป็นไปได้ เหมาะสม และเป็นประโยชน์

คำสำคัญ: ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, วงจรคุณภาพ, สถานศึกษา

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดถึงความมุ่งหมายและหลักการว่า การจัดการศึกษานั้นจะต้องเป็นไปเพื่อที่จะพัฒนาคนนั้นไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีความรู้ มีคุณธรรม มีจริยธรรม และมีวัฒนธรรมที่ดีงามในการดำรงชีวิต สามารถที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องดีงามเกี่ยวกับการปกครองของไทยโดยระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักสิทธิ หน้าที่และเสรีภาพ รู้จักการเคารพกฎหมาย มีความเสมอภาค และเคารพศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ และการจัดการศึกษาจะต้องยึดหลัก คือ ผู้เรียนทุกคนนั้นมีความสามารถในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการศึกษาจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ให้สถานศึกษาจัดประเมินผู้เรียน โดยการพิจารณาจากพัฒนาการด้านต่างๆ ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2542) ดังนั้น การจัดการศึกษาจะต้องมีกระบวนการและวิธีการจัดการให้เหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบัน เพื่อให้มีประสิทธิภาพและก้าวทันยุค 4.0 “การศึกษาในยุค Thailand 4.0” เป็นการเตรียมตนให้เป็นมนุษย์ คือ นอกจากการให้ความรู้แล้วครูจะต้องทำให้ผู้เรียนรักที่จะเรียน เป็นคนมีคุณธรรม และสามารถที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ นั่นคือการสร้างบุคคลให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นทักษะในส่วนของการคิดการวิเคราะห์เป็นหลัก นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้ในยุค Thailand 4.0 จะต้องปล่อยให้ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีในการที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง ปล่อยให้กล้าคิด กล้าทำ และกล้า

แสดงออก แต่ทั้งหมดนี้ก็ยังคงต้องอยู่ในกรอบที่สังคมนั้นต้องการหรือสามารถที่จะยอมรับได้ ซึ่งปัจจัยหลักของการปรับใช้เทคโนโลยีที่จะทำให้เกิดความคุ้มค่า ได้แก่ การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตคือเครื่องมือสำหรับการค้นคว้า ความคิดสร้างสรรค์คือพรสวรรค์ส่วนตัวของบุคคล และการปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคมคือการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม (โกเมศ แดงทองดี, 2560) อย่างไรก็ตาม ผู้ที่มีความสำคัญที่สุดในการเรียนรู้และการศึกษาของผู้เรียนก็คือ ครู เพราะครูเป็นทั้งผู้ส่งเสริม สนับสนุน และคลังความรู้หลักของผู้เรียน

ยุคปัจจุบันประเทศไทยอยู่ในช่วงพัฒนา ทำให้เกิดปัญหาจากการพัฒนาเป็นจำนวนมาก อาทิเช่น ความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การละเมิดสิทธิเด็ก การล่วงละเมิดทางเพศ และการระบาดอย่างรุนแรงของสารเสพติด จนทำให้รัฐบาลต้องหาแนวทางในการรับมือและเอาชนะกับปัญหาการระบาดของสารเสพติดที่เกิดขึ้น รวมไปถึงการจัดนโยบายระเบียบสังคม เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาสิ่งที่เกิดขึ้นในระดับสถานศึกษา ด้วยเหตุนี้ กรมสุขภาพจิตจึงเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนมีแนวทางในการบริหารจัดการโดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นหลัก และสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้ปรับปรุงข้อมูลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้นเพื่อให้ผู้บริหารได้ศึกษาและเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับทางบริบทของโรงเรียน (สำนักพัฒนาสุขภาพจิต, 2546) ในการนี้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นส่วนสำคัญในการบริหารจัดการ และดูแลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นด้านตัวผู้เรียน ด้านพฤติกรรม ด้านความคิด ด้านการใช้ทักษะชีวิต เป็นต้น และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะต้องอยู่ควบคู่กับงานกิจการนักเรียน เพื่อช่วยในการดูแลผู้เรียนต่อไป

ในการพัฒนานักเรียน ให้เป็นคนที่มีคุณภาพ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา และความสามารถ เป็นคนมีคุณธรรมจริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่มีความสุขตามที่สังคมได้มุ่งหวังไว้ โดยผ่านกระบวนการขั้นตอนทางการจัดการศึกษาและการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งการดูแลช่วยเหลือ หมายถึง การส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ปัญหา โดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาและบุคลากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการดำเนินงานในการพัฒนาให้ผู้เรียนนั้นมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีและปลอดภัยจากสารแสพติด (สำนักพัฒนาสุขภาพจิต, 2546) ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นการดำเนินงานอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยกระบวนการ วิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคคลหลักในการดำเนินการตามกระบวนการดังกล่าว และมีการให้ความร่วมไม้ร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครู บุคคลที่เกี่ยวข้อง และบุคคลภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนและส่งเสริมจากทางโรงเรียน ซึ่งกระบวนการสำคัญในการที่จะดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อ แต่ละกระบวนการมีความสำคัญมากมีวิธีการและเครื่องมือที่แตกต่างกันออกไป แต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันทุกขั้นตอน ซึ่งเอื้อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547) ดังนั้น ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จะต้องมีกระบวนการและวิธีการดำเนินงานที่เป็นระบบ มีระเบียบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่นักเรียนในยุคปัจจุบัน

ปัญหาในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา คือ ระบบการดำเนินงานยังไม่ชัดเจนนัก ทำให้กระบวนการในแต่ละด้านไม่สามารถที่จะดำเนินการได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เนื่องด้วยบริบทของโรงเรียน บริบทของนักเรียน และบริบทอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบกับครูที่ปรึกษาและนักเรียนโดยตรง เนื่องจากครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และนักเรียนเป็นผู้ที่จะต้องได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างถูกต้องตามกระบวนการขั้นตอน ดังนั้น โรงเรียนพระแสงวิทยา จำเป็นจะต้องหาแนวทางในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อที่จะดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างถูกต้องและเหมาะสม

ด้วยความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเป็นครูที่ปรึกษานักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา จึงมีความสนใจในการศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร เพื่อทราบแนวทางและสามารถใช้แนวทางในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

2. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

3. เพื่อประเมินแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิจัยใน 3 ลักษณะ คือ การศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ขั้นตอนการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ได้กำหนดไว้ดังนี้ (1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) ร่างแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (3) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง, 2) ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ได้กำหนดไว้ดังนี้ (1) ร่างแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (2) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ และ 3) ขั้นตอนการประเมิน ขั้นตอนการประเมินแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ได้กำหนดไว้ดังนี้ (1) นำเสนอแนวทางการสนทนากลุ่ม (2) ข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่ม (3) แบบสนทนากลุ่ม

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ในการวิจัยขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ประกอบด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์ในการศึกษา ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposeful Selection) เป็นการเลือกแบบไม่มีโครงสร้างที่เคร่งครัด มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานที่ไม่ซับซ้อน เพื่อที่จะได้ตัวอย่างที่เหมาะสมที่สุดเท่าที่จะเป็นได้สำหรับแนวคิดจุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ของการศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตัวอย่างที่เลือกมีลักษณะเป็น “Information-rich case” คือ มีข้อมูลให้ศึกษาในระดับลึกได้มาก และสามารถสะท้อนความเป็นจริงได้ดีที่สุด ซึ่งจะมีความหมายต่อจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษา เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษามากที่สุด โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน หัวหน้าระดับชั้น จำนวน 3 คน และตัวแทนครูที่ปรึกษา จำนวน 10 คน

1.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีดังนี้ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวนการโรงเรียน จำนวน 1 คน หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 2 คน และหัวหน้างานกิจการนักเรียน จำนวน 1 คน

1.3 ขั้นตอนการประเมินแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้ร่วมประชุมกลุ่มสนทนา คือ จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีดังนี้ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 2 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน นักวิชาการศึกษา ผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สพม.สฎชพ จำนวน 1 คน หัวหน้างานกิจการนักเรียน จำนวน 1 คน หัวหน้าระดับชั้น จำนวน 1 คน และครูจิตวิทยาและการแนะแนว จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ในขั้นตอนการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร 2) กำหนดประเด็นการร่างแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ที่ทางสถานศึกษาจัดขึ้นมาเป็นแนวทางการร่างแบบ 3) นำร่างแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ที่ได้ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 4) ปรับร่างแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร เป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ในขั้นตอนการศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการดำเนินงาน คือ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ร่างแบบสัมภาษณ์เดียวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จากการค้นคว้าเอกสารเพิ่มเติม 2) นำร่างแบบที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

2.3 ขั้นตอนการประเมินแนวทาง เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการประเมิน คือ แบบประเมินและแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) นำร่างแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ที่ได้จากการร่างแบบมาจัดทำเป็นแบบประเมิน ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ 2) นำแบบประเมิน ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ที่ได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อย ความครอบคลุมขององค์ความรู้ ทั้งแบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร 3) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและให้อาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์อีกครั้ง 4) นำข้อคำถามปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจึงทำเป็นฉบับจริงเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ในขั้นตอนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) 5) แบบสนทนากลุ่ม ใช้ร่างแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร เป็นแนวทางสำหรับการให้ความเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. การเก็บรวมรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มีขั้นตอนตั้งแต่ (1)เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (2)ทำหนังสือขอความร่วมมือเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก (3) ขั้นแนะนำตัวและกำหนดบทสัมภาษณ์ (4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมโดยติดต่อทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษา เพื่อเป็นการเติมเต็มข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูล ให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น การรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติม รวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยการ สัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

3.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง 1) ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึกเรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร 2) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษา ตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง 3) ขั้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over role) 4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อเป็นการเติมเต็มข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูล ให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น การรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติม รวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยการสัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

3.3 ขั้นตอนการประเมิน ในการจัดประชุมกลุ่มสนทนาประเมินแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ มีกระบวนการดังนี้คือ 1) ทำหนังสือแจ้งผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มทราบพร้อมด้วยร่างแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ 2) ดำเนินการประชุมกลุ่มสนทนาเพื่อประเมินขอความเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ตามวันเวลา และสถานที่กำหนด 3) บันทึกผลการประชุมกลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมารวบรวมเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งนี้ เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่างๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามตามหลักวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

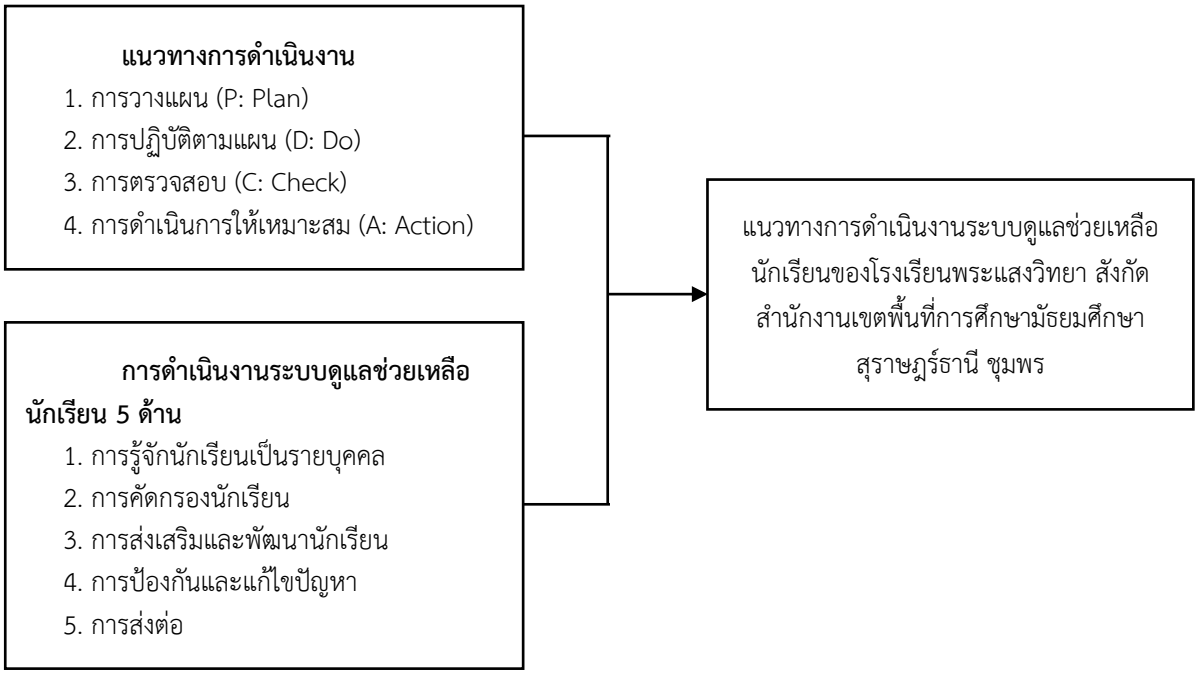
4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มารวบรวม เรียบเรียง แยกประเภท แล้วจัดทำรายงานการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอรายงานการศึกษาสภาพ

4.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ทำข้อเสนอแนะเพิ่มเติมตามแบบประเมินต่างๆ มาพัฒนาขั้นตอนการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร สร้างเป็นแนวทางตามผลการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิตามกรอบแนวคิดในการวิจัย 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในการประชุมกลุ่ม

4.3 ขั้นตอนการประเมิน การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูลขั้นตอนการประเมินแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มีรายละเอียดการดำเนินการ โดยนำความเห็นและข้อเสนอแนะจากการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข - ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและจัดทำ แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ฉบับสมบูรณ์ สรุปผลและนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีการศึกษาแนวทางการดำเนินงานของวงจรคุณภาพ PDCA และขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ สามารถสังเคราะห์จนได้กรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของโรงเรียนพระแสงวิทยา จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินการตั้งแต่เยี่ยมบ้านนักเรียน สังเกตพฤติกรรม สัมภาษณ์และการประเมินในด้านต่างๆ ของนักเรียน เพื่อจัดทำข้อมูลสารสนเทศ และแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ซึ่งผลการดำเนินการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลทำให้ครูมีข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน มีข้อมูลสำคัญในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้อง 2) การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา จะมีการสำรวจข้อมูลในด้านต่างๆ จากนั้นนำข้อมูลมาแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ เช่น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มพิเศษ เพื่อที่จะนำข้อมูลเหล่านี้มาดูแลนักเรียนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งผลการคัดกรองนักเรียนทำให้สามารถทราบข้อมูลของนักเรียน แบ่งนักเรียนได้ออกเป็นกลุ่ม และดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างตรงจุด ถูกต้อง และเหมาะสม 3) การส่งเสริมและพัฒนา

นักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา จะมีการจัดทำโครงการ/กิจกรรม ที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนในแต่ละด้าน ทั้งทางด้านวิชาการและทักษะกีฬา มีการแนะแนวนักเรียนและส่งเสริมตามความถนัดของแต่ละบุคคล เพื่อให้นักเรียนพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งผลการดำเนินการทำให้นักเรียนมีองค์ความรู้ สามารถรู้ถึงความถนัดของตนเอง มีการทำกิจกรรมและเผยแพร่ผลงานของตนเอง นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม มีวินัย มีจิตสำนึกที่ดี และมีความสามารถตามสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหาของโรงเรียนพระแสงวิทยา จะมีการร่วมมือกันระหว่างครู ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรม ทั้งกิจกรรมภายในและกิจกรรมภายนอกโรงเรียน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนให้ตรงจุด ซึ่งผลการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาจะต้องมีการประสานความร่วมมือกันระหว่างครู ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้สามารถดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ทันท่วงที นักเรียนมีพฤติกรรมดีขึ้น และมีปัญหาลดน้อยลง 5) การส่งต่อของโรงเรียนพระแสงวิทยา จะมีการส่งต่อทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา การส่งต่อภายในกรณีครูที่ปรึกษาไม่สามารถดูแลได้ ส่งต่อไปยังหัวหน้าระดับ ฝ่ายกิจการนักเรียน และฝ่ายแนะแนว ส่วนการส่งต่อภายนอกต้องประสานความร่วมมือกับหน่วยงานในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น โรงพยาบาล สาธารณสุข และสถานีตำรวจ เป็นต้น เพื่อสามารถดูแลนักเรียนได้อย่างถูกต้องตรงจุด ซึ่งผลการดำเนินงานส่งผลให้ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความตระหนักถึงการส่งต่อนักเรียน ทำให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือตรงตามสภาพปัญหา และนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น

2. แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการดำเนินงานโดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ขั้นตอน ทำให้มีกระบวนการดำเนินงานที่มีคุณภาพ ดังต่อไปนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ดำเนินการด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA) มีกิจกรรมดังนี้ 1) มีการประชุมวางแผน (P = Plan) โดยประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานเกี่ยวกับการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยเฉพาะครูที่ปรึกษา ซึ่งเป็นบุคลากรที่มีหน้าที่หลักในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) ดำเนินการตามแผน (D = Do) คือ ครูที่ปรึกษาดำเนินการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยศึกษาจากระเบียนสะสม แบบประเมินพฤติกรรม แบบสัมภาษณ์นักเรียน และการเยี่ยมบ้าน จากนั้นรวบรวมข้อมูลข้อมูลเป็นรายบุคคล 3) การตรวจสอบ (C = Check) คือ มีการตรวจสอบข้อมูลนักเรียน และนำมาวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อทราบความแตกต่างของนักเรียน ในด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว สารเสพติด ความปลอดภัย และด้านเพศ และสามารถดูแลได้อย่างตรงจุด 4) การดำเนินการให้เหมาะสม (A = Action) คือ เมื่อทราบข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคลแล้ว สามารถที่จะดูแลนักเรียนได้อย่างเหมาะสม หากข้อมูลที่ได้ยังไม่เพียงพอก็จะต้องจัดทำเพิ่ม หรือปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน

2. การคัดกรองนักเรียน ดำเนินการด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA) มีกิจกรรมดังนี้ 1) มีการประชุมวางแผน (P = Plan) โดยประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานเกี่ยวกับการคัดกรองนักเรียน โดยเฉพาะครูที่ปรึกษา ซึ่งเป็นบุคลากรที่มีหน้าที่หลักในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) ดำเนินการตามแผน (D = Do) คือ ครูที่ปรึกษาดำเนินการคัดกรองนักเรียน โดยศึกษาจากระเบียนสะสม แบบประเมินพฤติกรรม แบบสัมภาษณ์นักเรียน และการเยี่ยมบ้าน จากนั้นรวบรวมข้อมูลข้อมูลเป็นรายบุคคล 3) การตรวจสอบ (C = Check) คือ มีการตรวจสอบข้อมูลนักเรียน และนำมาคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มพิเศษ เพื่อทราบความแตกต่างของนักเรียน และดูแลได้อย่างตรงจุด ทั่วถึงเสมอภาค 4) การดำเนินการให้เหมาะสม (A = Action) คือ เมื่อทราบข้อมูลของนักเรียนจากการคัดกรองแล้ว สามารถที่จะแบ่งกลุ่มและดูแลนักเรียนได้ตรงตามการคัดกรอง หากข้อมูลที่ได้ยังไม่เพียงพอก็จะต้องจัดทำเพิ่ม หรือปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน

3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ดำเนินการด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA) มีกิจกรรมดังนี้ 1) มีการประชุมวางแผน (P = Plan) โดยประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยครูที่ปรึกษา ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) ดำเนินการตามแผน (D = Do) คือ ครูที่ปรึกษา ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยมีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ได้แก่ กิจกรรมโฮมรูม ประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน และกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามรถในด้านต่างๆ เพื่อให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาได้

อย่างเต็มประสิทธิภาพ 3) การตรวจสอบ (C = Check) คือ มีการตรวจสอบข้อมูลนักเรียนจากการส่งเสริมและพัฒนาในด้านต่างๆ 4) การดำเนินการให้เหมาะสม (A = Action) คือ เมื่อสามารถส่งเสริมและพัฒนานักเรียนได้ตามความถนัดแล้ว จะต้องมีการพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถในด้านอื่นๆ หรือพัฒนากิจกรรมให้เหมาะสมกับนักเรียนมากขึ้น โดยการประชุมวางแผนในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักเรียน และดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอน

4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา ดำเนินการด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA) มีกิจกรรมดังนี้ 1) มีการประชุมวางแผน (P = Plan) โดยประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยครูที่ปรึกษา ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) ดำเนินการตามแผน (D = Do) คือ ครูที่ปรึกษา ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน โดยให้การปรึกษาเบื้องต้น และประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อจัดกิจกรรมสำหรับการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ให้กับนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา เช่น กิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมซ่อมเสริม และกิจกรรมเข้าค่าย เป็นต้น 3) การตรวจสอบ (C = Check) คือ มีการตรวจสอบการดำเนินการจัดกิจกรรม โดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา จะต้องมีการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อป้องกันการเกิดปัญหา 4) การดำเนินการให้เหมาะสม (A = Action) คือ เมื่อดำเนินกิจกรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา หากไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสม จะต้องมีการปรับปรุง วางแผน หาวิธีการดำเนินงานที่เหมาะสม และดำเนินการไปตามลำดับขั้นตอน

5. การส่งต่อ ดำเนินการด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA) มีกิจกรรมดังนี้ 1) มีการประชุมวางแผน (P = Plan) โดยประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งต่อ โดยครูที่ปรึกษา หัวหน้าระดับ ฝ่ายกิจการนักเรียน ครูแนะแนว และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) ดำเนินการตามแผน (D = Do) คือ หากนักเรียนมีพฤติกรรมที่เกินความสามารถของครูที่ปรึกษาจะดูแล จะต้องมีการส่งต่อภายใน ไปยังหัวหน้าระดับ ฝ่ายกิจการนักเรียน และครูแนะแนวตามลำดับ ถ้ายังไม่สามารถดูแลนักเรียนได้อย่างเหมาะสม ก็จะต้องมีการส่งต่อภายนอก โดยประสานส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป 3) การตรวจสอบ (C = Check) คือ มีการตรวจสอบการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอก เพื่อติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนที่ถูกส่งต่อในด้านต่างๆ ว่ามีความเหมาะสมและดำเนินการเป็นอย่างไร 4) การดำเนินการให้เหมาะสม (A = Action) คือ ติดตามการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอก การส่งต่อภายใน ถ้าสามารถแก้ปัญหานักเรียนได้ก็ให้ดำเนินการต่อไป ส่วนการส่งต่อภายนอกหากยังไม่สามารถดูแลนักเรียนได้อย่างเหมาะสม จะต้องมีการปรับปรุง วางแผนในการติดต่อหน่วยงานอื่นต่อไป เพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียนมีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาของผู้เรียน

3. ผลการประเมินแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

การประเมินแนวทางในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้ข้อสรุปว่า มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และมีความเป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มีกรอบแนวการปฏิบัติในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5ขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อ โดยใช้วิธีดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ (PDCA) คือ 1) การประชุมวางแผน (P = Plan) 2) การดำเนินการตามแผน (D = Do) 3) การตรวจสอบ (C = Check) และ 4) การดำเนินการให้เหมาะสม (A = Action) โดยมีข้อเสนอแนะ คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล นอกจากครูที่ปรึกษาแล้วที่จะดำเนินการ จะต้องมีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเก็บข้อมูล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและมีข้อมูลที่เป็นระบบ 2) การคัดกรองนักเรียนน นอกจากครูที่ปรึกษาแล้วที่จะดำเนินการ จะต้องมีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียน และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บและคัดกรองข้อมูลของนักเรียน เพื่อความสะดวกและได้ข้อมูลที่รวดเร็วและเป็นปัจจุบัน 3) ในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน จะต้องมีการร่วมมือกันระหว่างครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนในด้านต่างๆ ที่เหมาะสมแก่นักเรียน และนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการส่งเสริมและพัฒนา เพื่อให้นักเรียนเกิดการ

เรียนรู้และพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ 4) ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา จะต้องใช้ความร่วมมือจากครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา หัวหน้าหน่วยงาน และผู้นำท้องถิ่น เพื่อช่วยป้องกันการเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้เรียน และร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อที่จะดูและนักเรียนได้อย่างตรงจุดโดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา และ 5) การส่งต่อ จะต้องปฏิบัติตามกระบวนการส่งต่อภายใน และภายนอก ซึ่งการส่งต่อภายในจะต้องมีผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาในการให้คำปรึกษาและแนะแนวทางให้แก่นักเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ส่วนการส่งต่อภายนอกจะต้องมีการประสานความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา หัวหน้าหน่วยงาน สถานพยาบาล สถานีตำรวจ เพื่อส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาให้ได้รับการดูแลอย่างตรงจุดและเหมาะสม

อภิปรายผล

สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของโรงเรียนพระแสงวิทยา จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินการตั้งแต่เยี่ยมบ้านนักเรียน สังเกตพฤติกรรม สัมภาษณ์และการประเมินในด้านต่างๆ ของนักเรียน เพื่อจัดทำข้อมูลสารสนเทศ และแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ซึ่งผลการดำเนินการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลทำให้ครูมีข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน มีข้อมูลสำคัญในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้อง 2) การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา จะมีการสำรวจข้อมูลในด้านต่างๆ จากนั้นนำข้อมูลมาแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ เช่น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มพิเศษ เพื่อที่จะนำข้อมูลเหล่านี้มาดูแลนักเรียนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งผลการคัดกรองนักเรียนทำให้สามารถทราบข้อมูลของนักเรียน แบ่งนักเรียนได้ออกเป็นกลุ่ม และดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างตรงจุด ถูกต้องและเหมาะสม 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา จะมีการจัดทำโครงการ/กิจกรรม ที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนในแต่ละด้าน ทั้งทางด้านวิชาการและทักษะกีฬา มีการแนะแนวนักเรียนและส่งเสริมตามความถนัดของแต่ละบุคคล เพื่อให้นักเรียนพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งผลการดำเนินการทำให้นักเรียนมีองค์ความรู้ สามารถรู้ถึงความถนัดของตนเอง มีการทำกิจกรรมและเผยแพร่ผลงานของตนเอง นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม มีวินัย มีจิตสำนึกที่ดีและมีความสามารถตามสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหาของโรงเรียนพระแสงวิทยา จะมีการร่วมมือกันระหว่างครู ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรม ทั้งกิจกรรมภายในและกิจกรรมภายนอกโรงเรียนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนให้ตรงจุด ซึ่งผลการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาจะต้องมีการประสานความร่วมมือกันระหว่างครู ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้สามารถดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ทันท่วงที นักเรียนมีพฤติกรรมดีขึ้น และมีปัญหาลดน้อยลง และ 5) การส่งต่อของโรงเรียนพระแสงวิทยา จะมีการส่งต่อทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา การส่งต่อภายในกรณีครูที่ปรึกษาไม่สามารถดูแลได้ ส่งต่อไปยังหัวหน้าระดับ ฝ่ายกิจการนักเรียน และฝ่ายแนะแนว ส่วนการส่งต่อภายนอกต้องประสานความร่วมมือกับหน่วยงานในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น โรงพยาบาล สาธารณสุข และสถานีตำรวจ เป็นต้น เพื่อสามารถดูแลนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ตรงจุด ซึ่งผลการดำเนินงานส่งผลให้ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความตระหนักถึงการส่งต่อนักเรียน ทำให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือตรงตามสภาพปัญหา และนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา มีการดำเนินงานตามกระบวนการ 5 ขั้นตอน ในการร่วมกันดำเนินงานตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสอดคล้อง กับ ลักขณา ภูมาตนา (2559) ศึกษา สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ มีการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ ที่มีการดำเนินงานสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบมีส่วนร่วมจากคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน และผู้มีส่วน

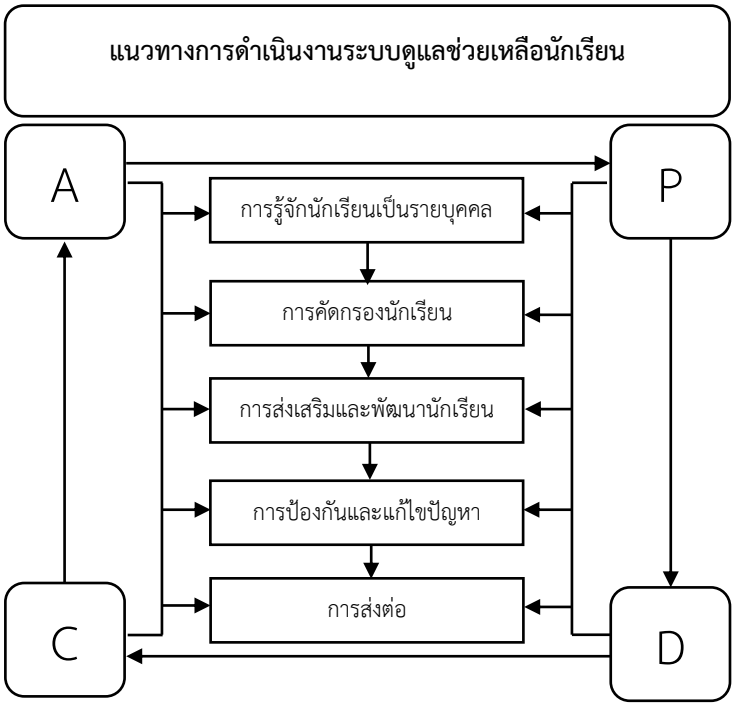
เกี่ยวข้อง มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบกิจกรรม โครงการ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการรายงานผลการบริหารจัดการที่ชัดเจน สามารถตรวจสอบได้

แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการดำเนินงานโดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้ 1) การประชุมวางแผน 2) ดำเนินการตามแผนที่วางไว้ 3) มีการตรวจสอบการดำเนินงาน และ 4) ปรับปรุงการดำเนินงานในแต่ละกระบวนการให้เหมาะสม มีความสมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ วงจรคุณภาพ (PDCA) เป็นวงจรที่มีการดำเนินงานที่มีขั้นตอน มีคุณภาพ ที่หน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานอื่นๆ นำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อทำให้งานนั้นมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ โชคชัย อาษาสนา (2555) ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนทุ่งเหียงพิทยาคม จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนทุ่งเหียงพิทยาคม จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โรงเรียนมีการบริหารจัดการรับบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ดี เป็นระบบ มีการแต่งตั้งคำสั่งผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ฝ่ายบริหารควรให้ความสำคัญกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูควรดำเนินการควบคู่ไปกับกิจกรรมการเรียนการสอน มีการประสานงานให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกัน

การประเมินแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า มีความเป็นไปได้ เหมาะสม และเป็นประโยชน์ โดย การนำวงจรคุณภาพ (PDCA) มาเป็นแนวทางในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำให้การดำเนินงานสามารถเป็นไปได้อย่างมีคุณภาพ ตั้งแต่การวางแผน การลงมือปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการดำเนินการให้เหมาะสม โดยใช้เทคโนโลยีร่วมดำเนินงาน ซึ่งเมื่อดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ สามารถที่จะดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเป็นขั้นตอน ตรงจุด ทั่วถึง และเสมอภาค อีกทั้งยังสามารถประยุกต์ใช้กับงานต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งขั้นตอนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ขั้นตอน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า มีการรวบรวม และจัดการกับข้อมูลนักเรียนได้เป็นอย่างดี ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า มีการวิเคราะห์ข้อมูลของนักเรียนและจัดกลุ่มนักเรียนได้อย่างเหมาะสม ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน พบว่า มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนได้ตรงกับความสามารถและนโยบายของสถานศึกษา ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา พบว่า สามารถป้องกันการเกิดปัญหาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างตรงจุด และด้านการส่งต่อ พบว่า นักเรียนที่ถูกส่งต่อทั้งภายในและภายนอก ได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างถูกต้อง และรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้อง กับ ปรมาภรณ์ สนธิ และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2562) ศึกษา แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า สถานศึกษามีการรวบรวมข้อมูลด้านความสามารถพิเศษของนักเรียนอย่างเป็นระบบ ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า สถานศึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูลของนักเรียนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน พบว่า มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้สอดคล้องต่อนโยบายสถานศึกษา ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา พบว่า สถานศึกษามีการช่วยเหลือดูแลนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิด และด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่า นักเรียนที่ส่งต่อได้รับการช่วยเหลือที่ถูกต้องและรวดเร็ว

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัย เรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ ได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย สามารถอธิบายได้ดังนี้

1) ขั้นตอนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ เป็นขั้นตอนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครูจิตวิทยาและการแนะแนว ครูหัวหน้าระดับชั้น ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา หัวหน้าส่วนงาน โรงพยาบาล สถานีตำรวจ และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องจะต้องให้การสนับสนุนและช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบและดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง

2) การนำวงจรคุณภาพ (PDCA) มาเป็นแนวทางในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ตั้งแต่การวางแผน การลงมือปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการดำเนินการให้เหมาะสม ซึ่งเมื่อดำเนินงานตามวงจรคุณภาพสามารถที่จะดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเป็นขั้นตอน ตรงจุด ทั่วถึง และเสมอภาค อีกทั้งยังสามารถประยุกต์ใช้กับงานต่างๆ ได้เป็นอย่างดี และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินงาน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย สรุปได้ว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ มีกระบวนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ ซึ่งการดำเนินการจะมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลัก และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ในการร่วมกันดูแลช่วยเหลือนักเรียน แนวทางการดำเนินงานระบบแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การนำวงจรคุณภาพ (PDCA) มาใช้ในการดำเนินงาน เพราะวงจรคุณภาพ (PDCA) มีกระบวนการดำเนินงานที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพที่หน่วยงานทางการศึกษา และหน่วยงานอื่นๆ นำมาใช้ในการบริหารงานและเกิดประสิทธิภาพ ดังนั้น เมื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ

นักเรียน ทำให้สามารถดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียน ในการนำเสนอแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อสรุปว่า มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และมีความเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนพระแสงวิทยา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ควรมีการติดตามและประเมินผล ให้ครบทั้ง 5 ขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ควรจัดให้มีการอบรมพัฒนาครูและบุคลากรในสังกัดเกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ใช้การดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ PDCA อย่างต่อเนื่อง

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ควรพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักธรรมในการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2 ควรศึกษาประสิทธิผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประเภทต่างๆ

2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

โกเมศ แดงทองดี. (2560). การศึกษาในยุค Thailand 4.0. *วารสารการอาชีวศึกษาภาคกลาง, 1*(1), 1-6.

โชคชัย อาษาสนา. (2555). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนทุ่งเหียงพิทยาคม จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18.* (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).

ปรมาภรณ์ สนธิ และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2562). แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. *บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์*, 7(2), 47-60.

ราชกิจจานุเบกษา. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 75 ก, (19 สิงหาคม 2542).

ลักขณา ภูมาตนา. (2559). *สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ.* (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ).

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา.* กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

สำนักพัฒนาสุขภาพจิต. (2546). *คู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6).* นนทบุรี: สำนักพัฒนาสุขภาพจิต.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2023. 5(1): 229-242.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

The Impact of Covid-19 on the Supply Chain of the Large Companies in the Tuna-Canned Export Industry

Thanadech Sirichaibhinyo[1*] Nuttapon Photchanaprasert[1] and Kulapa Kuldilok[1]

[1] *Department of Agribusiness, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: Thanadech.si@ku.th*

ABSTRACT

This research article aims to (1) study the impact of the COVID-19 situation on the supply chain of a major canned tuna producer and exporter in Thailand and (2) propose guidelines for conducting business to prepare a plan for dealing with risks from similar situations in the future. The research is qualitative and takes the form of a case study, presented from the perspective of an industry outsider. Primary data was collected through an interview with an entrepreneur, along with the collection of secondary data from relevant sources. The study's results indicate that large canned tuna exporters continue to be impacted by the pandemic. This includes a decline in the number of raw tuna sellers, particularly in Japan, as well as disruptions in raw material import channels. In addition, the export of products to foreign countries has been delayed, and they must now be distributed to regional ports far from the manufacturing plant. Office personnel must adjust to working remotely, while manufacturing workers must limit the number of people entering the work area. Moreover, entrepreneurs are facing increased costs in managing activities to prevent COVID-19, including providing space for storing ready-to-ship goods, reducing the number of working hours for terminal staff, and addressing the shortage of containers. Finally, production planning activities are increasingly relying on technology to replace human labor. Based on the synthesis of interview data and secondary data, we can suggest ways to prepare a plan for dealing with risks that may arise from situations similar to COVID-19. One way is to establish an industry association or create partnerships to help members in emergency situations. Such an association could focus on planning to adjust working patterns through online channels and consider reducing dependence on human labor. This would require an emphasis on the introduction of machinery and artificial intelligence technology to play a greater role in the activities of business processes.

Keywords: COVID-19, Canned Tuna Export, Supply Chain

Received: 5 January 2023;
Revised: 17 March 2023;
Accepted: 22 March 2023

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 2773-9805 (Online)

ผลกระทบของโควิด-19 ต่อห่วงโซ่อุปทานบริษัทขนาดใหญ่ในอุตสาหกรรมปลาทูน่ากระป๋องส่งออก

ธนเดช ศิริชัยภิญโญ[1*] ณัฐพล พจนาประเสริฐ[1] และ กุลภา กุลดิลก[1]

[1] *สาขาวิชาธุรกิจการเกษตร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: Thanadech.si@ku.th*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) ศึกษาผลกระทบของสถานการณ์โควิด-19 ต่อห่วงโซ่อุปทานบริษัทส่งออกปลาทูน่ากระป๋องรายใหญ่ของประเทศไทย และ (2) เสนอแนะแนวทางในการดำเนินธุรกิจเพื่อจัดทำแผนรับมือความเสี่ยงจากสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในลักษณะคล้ายคลึงกับโควิด-19 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบศึกษาเฉพาะกรณี ซึ่งนำเสนอผ่านมุมมองของบุคคลภายนอกอุตสาหกรรม เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ คือ การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ ร่วมกับการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษา พบว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อห่วงโซ่อุปทานของบริษัทส่งออกปลาทูน่ากระป๋องขนาดใหญ่ ได้แก่ จำนวนผู้ขายปลาทูน่าดิบลดลงโดยเฉพาะในประเทศญี่ปุ่น ช่องทางการนำเข้าวัตถุดิบ และการส่งออกผลิตภัณฑ์ไปยังต่างประเทศเป็นไปด้วยความล่าช้า ต้องกระจายไปยังท่าเทียบเรือในภูมิภาคที่ไกลจากโรงงานผลิต บุคคลากรในสำนักงานต้องปรับเป็นการทำงานผ่านช่องทางออนไลน์ และแรงงานในกิจกรรมการผลิตต้องปรับลดจำนวนในการเข้าสู่พื้นที่ทำงาน และประสบปัญหาเรื่องการเดินทางข้ามพรมแดนสำหรับแรงงานรายวันชาวต่างด้าว กิจกรรมการผลิตวางแผนนำเครื่องจักร และเทคโนโลยีเข้ามาทดแทนแรงงานมนุษย์มากขึ้น ผู้ประกอบการแบกรับต้นทุนในการบริหารจัดการกิจกรรมเพื่อป้องกันโควิด-19 มากยิ่งขึ้น รวมไปถึงการจัดหาพื้นที่สำหรับพักสินค้าที่พร้อมส่งออกจากปัญหาลดจำนวนชั่วโมงการทำงานของเจ้าหน้าที่ประจำท่าเทียบเรือ และจากปัญหาการขาดแคลนตู้คอนเทนเนอร์ จากการสังเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ประกอบกับข้อมูลทุติยภูมิ สามารถเสนอแนะแนวทางจัดทำแผนการรับมือความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ โดยจัดตั้งสมาคมอุตสาหกรรม หรือสร้างความร่วมมือเพื่อช่วยเหลือสมาชิกในสถานการณ์ฉุกเฉิน เน้นวางแผนในการปรับรูปแบบการทำงานผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น รวมถึงพิจารณาปรับลดการพึ่งพาแรงงานบุคคล เน้นการนำเครื่องจักร และเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เข้ามามีบทบาทในกิจกรรมของกระบวนการดำเนินธุรกิจมากขึ้น

คำสำคัญ: โควิด-19, ปลาทูน่ากระป๋องส่งออก, ห่วงโซ่อุปทาน

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปลาทูน่าเป็นอาหารทะเลที่ได้รับความนิยมไปทั่วโลกมาเป็นระยะเวลายาวนาน เนื่องจากเป็นแหล่งอาหารที่ให้โปรตีนสูงเทียบเท่ากับเนื้อไก่ และมีการจำหน่ายในท้องตลาดค่อนข้างถูกอีกทั้งยังมีกลิ่นและรสชาติไม่รุนแรง สามารถนำไปปรุงอาหารได้หลากหลายประเภทโดยไม่ส่งผลกระทบต่อรสชาติอาหาร จึงทำให้มีกิจการประมงและการแปรรูปปลาทูน่าขยายตัวแพร่หลายไปทั่วโลก ซึ่งประเทศไทยถูกจัดอันดับว่ามีมูลค่าการส่งออกรวมของผลิตภัณฑ์ปลาทูน่าเป็นอันดับ 1 ของโลก โดยในปี พ.ศ. 2563 มีมูลค่าการส่งออกอยู่ที่ 2,361 ล้านดอลลาร์สหรัฐครองส่วนแบ่งการตลาดมากถึงร้อยละ 29 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดของโลก ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ประเทศไทยประสบความสำเร็จในด้านการส่งออกมาจากความได้เปรียบทางด้านทำเลที่ตั้งที่ใกล้แหล่งวัตถุดิบทั้งจากมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก จึงสามารถดำเนินธุรกิจด้านการแปรรูปปลาทูน่าได้สะดวก และในแง่ของภูมิศาสตร์ที่ตั้งของประเทศไทยที่ทำให้ได้เปรียบด้านการขนส่งสินค้าไปได้ทั่ว

โลกด้วย (ศิริลักษณ์ โชคชี้ชัย, 2558) เมื่อพิจารณาสถิติการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2563 พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางบวกติดต่อกัน 3 ปีซ้อน ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกับที่เกิดวิกฤตการณ์โควิด-19 ขึ้น และจากสถานการณ์การส่งออกผลิตภัณฑ์ทางทะเลของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2564 ที่ผ่านมา ในกลุ่มสินค้าส่งออกที่สำคัญ พบว่าทูน่ากระป๋องมีการเปลี่ยนแปลงสูงที่สุดคือมีมูลค่าลดลงร้อยละ 26.85 เมื่อเทียบช่วงเดียวกันในปี 2563 รองลงมาคืออาหารกระป๋องสำหรับสุนัขและแมว มีมูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 25.46 เมื่อเทียบช่วงเดียวกันในปี 2563 ถึงแม้ปลาทูน่ากระป๋องจะมีมูลค่าการส่งออกลดลง แต่ในส่วนของผลิตภัณฑ์ทูน่าแปรรูปกลับมีมูลค่าเพิ่มขึ้นมากถึงร้อยละ 172.90 เมื่อเทียบช่วงเดียวกันในปี 2563 (กรมประมง, 2564) จากข้อมูลดังกล่าวบ่งชี้ว่าถึงแม้ทูน่าที่เป็นสินค้าส่งออกสำคัญของประเทศไทยจะมีมูลค่าการส่งออกลดลงในผลิตภัณฑ์หนึ่ง ก็ยังคงมีมูลค่าที่เพิ่มสูงขึ้นทดแทนในผลิตภัณฑ์อื่นจากวัตถุดิบเดียวกัน

ถึงแม้ว่าภาพรวมของอุตสาหกรรมปลาทูน่ากระป๋องส่งออกของไทยจะมีแนวโน้มการขยายตัวตลอดหลายปีที่ผ่านมา แต่ก็ยังคงเผชิญกับความท้าทาย และปัจจัยเสี่ยงอีกหลายประการที่สามารถส่งผลต่อความผันผวนของมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ปลาทูน่าประป๋องได้ ไม่ว่าจะเป็น ต้นทุนการผลิตที่มีมูลค่าสูงขึ้น ราคาปลาทูน่าสด ต้นทุนปัจจัยการผลิตทั้งบรรจุภัณฑ์ และน้ำมันสำหรับการบรรจุ การตั้งกำแพงภาษีของประเทศคู่ค้าหลักอย่างสหรัฐอเมริกาเพื่อกีดกันทางการค้า อุปสรรคทางการค้าที่มิใช่มาตรการทางภาษี เช่น การทำประมงที่ผิดกฎหมาย การประมงที่ขาดการรายงาน และการประมงที่ขาดการควบคุม (Illegal Unreported and Unregulated Fishing: IUU) จากสหภาพยุโรป และค่าเงินบาทที่ยังมีแนวโน้มแข็งค่ามากขึ้น (พีรธัช ถนอมจิตร์, 2564) นอกเหนือจากปัจจัยที่ได้กล่าวไปข้างต้นแล้ว ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 ที่ผ่านมายังมีการระบาดของเชื้อโควิด-19 เกิดขึ้นที่มีการยืนยันยอดผู้เสียชีวิตไปมากกว่า 5 ล้านรายทั่วโลกนั้น ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์หลากหลายด้าน อาทิ ด้านอุปโภคบริโภค ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านเทคโนโลยี และด้านเศรษฐกิจกล่าวคือส่งผลให้มีอัตราการยากจนเพิ่มขึ้นทั่วโลกอย่างเป็นประวัติกาลนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 (Sumner, Hoy. & Ortiz-Juarez, 2563) เมื่อพิจารณาธุรกิจส่งออกปลาทูน่ากระป๋องของไทย พบว่าสถานการณ์โควิด-19 ได้ส่งผลกระทบตั้งแต่ห่วงโซ่อุปทานระดับต้นน้ำของธุรกิจคือการนำเข้าปัจจัยการผลิต โดยปกติกระบวนการผลิตปลาทูน่าของไทยต้องพึ่งพาปลาทูน่าสดนำเข้าจากต่างประเทศเพื่อเป็นปัจจัยการผลิตก็เกิดความล่าช้าเนื่องจากมาตรการควบคุมการเข้าและออกของผู้คนและสินค้าในแต่ละประเทศส่งผลกระทบต่อกระบวนการผลิตภายในประเทศไทยเป็นอย่างมาก ส่วนต่อมาห่วงโซ่อุปทานระดับกลางน้ำคือโรงงานแปรรูปปลาทูน่าที่เน้นการดำเนินงานด้วยแรงงานฝีมือทั้งชาวไทย และชาวต่างด้าว (ชนิกานต์ ธนูพิทักษ์, 2556) ก็จำเป็นต้องลดจำนวนบุคลากรในการทำงาน แต่ละวันเพื่อลดการแออัดของสถานประกอบการ หรือหากมีการติดเชื้อเกิดขึ้นก็จำเป็นต้องหยุดกิจการเพื่อทำความสะอาด และเฝ้าระวังการติดเชื้อเพิ่มเติม ในส่วนของแรงงานที่ส่วนใหญ่เป็นแรงงานต่างชาติ หากยังไม่ได้รับวัคซีนครบตามข้อกำหนดของรัฐ หรือไม่มีผลตรวจคัดกรองการติดเชื้อโควิด-19 ก็จะไม่ได้รับอนุญาตให้ปฏิบัติงาน จากเหตุผลเหล่านี้ส่งผลให้กระบวนการผลิตสินค้าเกิดความล่าช้ามากกว่าปกติ และส่วนของห่วงโซ่อุปทานระดับปลายน้ำที่เป็นกิจกรรมการส่งออกสินค้าที่ผ่านการแปรรูปแล้วไปยังประเทศผู้ซื้อประสบปัญหาเรื่องการขนส่งภายใต้มาตรการจำกัดการเข้าออกประเทศในแต่ละภูมิภาค ส่งผลให้ลำดับการหมุนเวียนสินค้าเป็นไปด้วยความล่าช้า และพฤติกรรมของผู้บริโภคขึ้นกับมาตรการการเปิด-ปิดเมืองในแต่ละพื้นที่ หากมีการปิดเมืองยาวนานก็จะส่งผลให้ยอดการซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อการบริโภคลดลงตามไปด้วย

ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาผลกระทบของวิกฤตการณ์โควิด-19 ที่กระทบต่อการดำเนินธุรกิจของบริษัทแปรรูปทูน่ากระป๋องส่งออกขนาดใหญ่ในประเทศไทย โดยมุ่งเน้นไปที่ผลประกอบการและกระบวนการดำเนินธุรกิจในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ระลอกที่ 1 – 5 ตามประกาศของกระทรวงสาธารณสุข (2565) อุปสรรคที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจ ผู้ที่สนใจสามารถนำผลกระทบที่เกิดขึ้นไปประยุกต์ใช้สำหรับการเตรียมพร้อมรับมือกับสถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นได้อีกในอนาคตสำหรับผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมเดียวกันหรือ ผู้ประกอบการอื่นๆ ที่สนใจเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรมของตนเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบของสถานการณ์โควิด-19 ต่อห่วงโซ่อุปทานบริษัทผู้ผลิตและส่งออกปลาทูน่ากระป๋องรายใหญ่ของประเทศไทย

2. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินธุรกิจเพื่อจัดทำแผนรับมือความเสี่ยงจากสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในลักษณะคล้ายคลึงกับโควิด-19 ของธุรกิจส่งออกปลาทูน่ากระป๋อง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบศึกษาเฉพาะกรณี (Case study research) ที่มุ่งเน้นศึกษาผลกระทบของสถานการณ์โควิด-19 ที่มีต่อห่วงโซ่อุปทานของบริษัทขนาดใหญ่ ซึ่งนำเสนอผ่านมุมมองของบุคคลภายนอกอุตสาหกรรม (outsider perspective) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

พิจารณาบริษัทขนาดใหญ่จำนวน 2 บริษัท จากบริษัทที่สังกัดสมาคมอุตสาหกรรมทูน่าไทยจำนวน 47 บริษัท ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นบริษัทที่ดำเนินธุรกิจในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ปลาทูน่ากระป๋องเพื่อการส่งออกเป็นหลัก และถือว่าเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ของประเทศไทยด้วย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) ในการสัมภาษณ์ตัวแทนผู้ประกอบการโรงงานแปรรูปปลาทูน่ากระป๋องขนาดใหญ่ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยพิจารณาบริษัทที่มีรายได้เกิน 2,000 ล้านบาทขึ้นไป และมีผลิตภัณฑ์ปลาทูน่ากระป๋องส่งออกต่างประเทศมากกว่า 50% ของผลิตภัณฑ์ทั้งหมดของบริษัท เพื่อให้ทราบถึงภาพรวมของกระบวนการดำเนินธุรกิจ ตั้งแต่ห่วงโซ่อุปทานระดับต้นน้ำถึงระดับปลายน้ำ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19

3. การเก็บรวมรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

- เก็บรวบรวมข้อมูลอัตราส่วนทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบจากวิกฤตการณ์โควิด-19 โดยพิจารณาจากงบการเงินของบริษัทที่สืบค้นได้จากฐานข้อมูลออนไลน์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เป็นเวลาย้อนหลัง 6 ปี (พ.ศ. 2559 – 2564)

- เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ เช่น ข้อมูลด้านสถิติการส่งออกผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมไปยังประเทศคู่ค้า ข้อมูลด้านการนำเข้าวัตถุดิบ ข้อมูลด้านโยบายการนำเข้าวัตถุดิบ ด้านการแปรรูป ด้านแรงงาน เป็นต้น

- เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยดำเนินการสัมภาษณ์ตัวแทนของผู้ประกอบการผ่านช่องทางออนไลน์ตามที่ได้นัดหมายไว้ และถอดเทปบันทึกการสัมภาษณ์ วิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำมาสรุปผลการศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

พิจารณาข้อมูลงบการเงินของบริษัท เพื่อวิเคราะห์ผลประกอบการ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะเชิงพรรณนา และใช้ค่าสถิติอย่างง่าย เช่น ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ในการอธิบาย และพิจารณาข้อมูลทุติยภูมิจากการสืบค้นข้อมูลแนวโน้มเศรษฐกิจการส่งออกปลาทูน่ากระป๋อง แนวโน้มการนำเข้าของประเทศผู้บริโภคทั้งในอดีต และปัจจุบัน ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อเสนอแนะแนวทางในการจัดทำแผนรับมือกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคตของธุรกิจส่งออกปลาทูน่ากระป๋อง โดยวิเคราะห์ข้อมูลครอบคลุมห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ปลาทูน่ากระป๋องส่งออกของประเทศไทยในประเด็น ดังต่อไปนี้

- อุปทานระดับต้นน้ำ ครอบคลุมแหล่งที่มาของปลาทูน่าดิบจากต่างประเทศ ช่องทางการขนส่งวัตถุดิบ พ่อค้าคนกลางที่รับปลาทูน่าดิบจากการประมงภายในประเทศ

- อุปทานระดับกลางน้ำ ครอบคลุมข้อมูลกระบวนการแปรรูปปลาทูน่าดิบเป็นผลิตภัณฑ์ปลาทูน่ากระป๋อง กระบวนการจัดการด้านแรงงาน กระบวนการบริหารจัดการภายในโรงงานผลิตที่เกี่ยวข้องกับการรับมือต่อการสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 และผลิตภัณฑ์ปลาทูน่ากระป๋องที่ได้จากกระบวนการแปรรูป

- อุปทานระดับปลายน้ำ ครอบคลุมข้อมูลการขนส่งระหว่างประเทศ และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ไปยังผู้บริโภค

จากข้อมูลที่รวบรวมมาข้างต้น ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งแก่นสาระของการวิเคราะห์ (Theme) นั้นเกิดจากความสัมพันธ์ของข้อมูลที่รวบรวมได้และคำถามของงานวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการศึกษาของ Braun and Clark (2006) ที่มีการวางแผนขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

4.1 ถอดความจากข้อมูลการสัมภาษณ์ และตรวจสอบการถอดเนื้อความจากเสียงจำนวน 2 ครั้ง

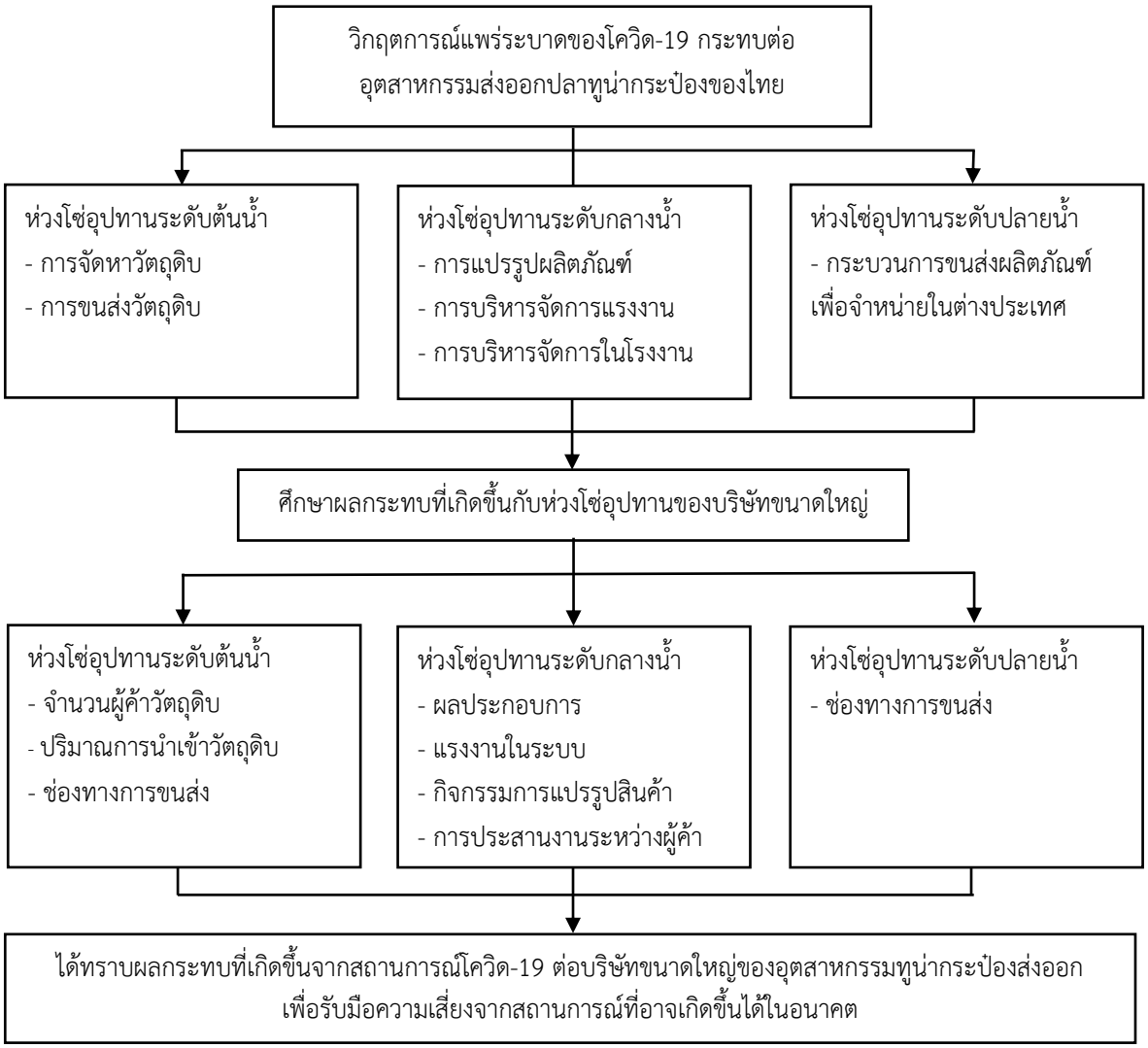
4.2 จำแนก และจัดหมวดหมู่เนื้อหา ตามโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ พร้อมทั้งจัดวางประเด็นหลัก

4.3 ทบทวน และตรวจสอบแก่นสาระที่ได้เพื่อความชัดเจน และให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัย

4.4 วิเคราะห์ข้อมูล และระบุแก่นสาระเพื่อหาประเด็นย่อยในแต่ละแก่นสาระ

4.5 นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ โดยลดทอนข้อมูลที่ไม่จำเป็นออก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่กระชับ สอดคล้องและเป็นเหตุเป็นผลในรูปแบบของรายงานการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

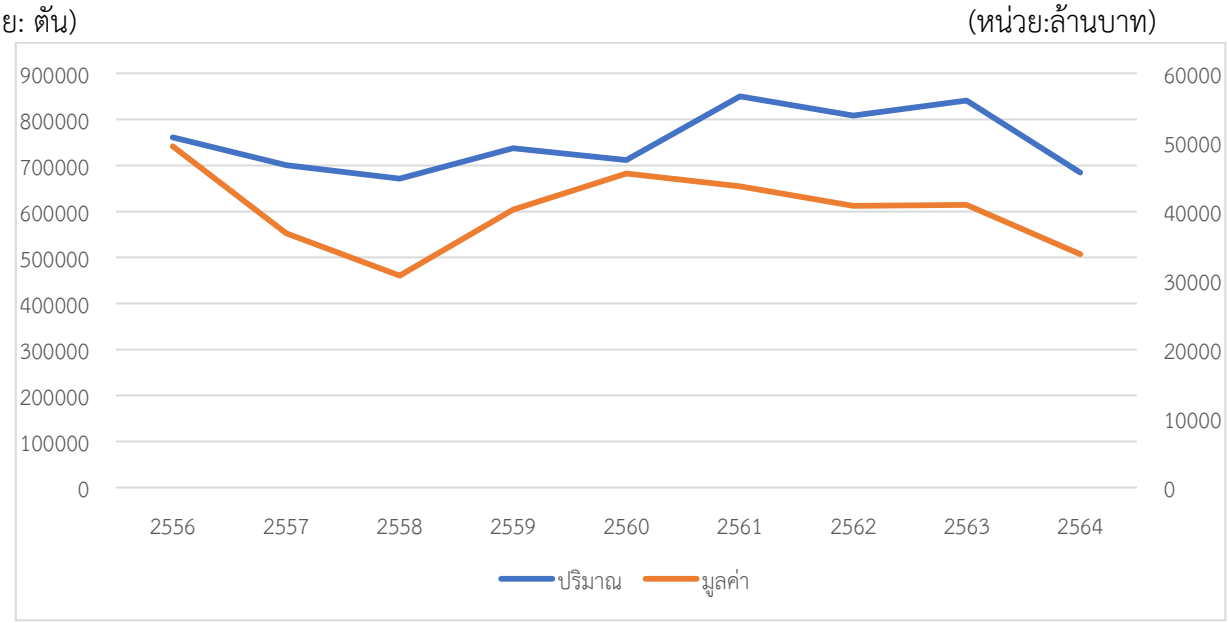
1. ผลกระทบของสถานการณ์โควิด-19 ต่อบริษัทการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องขนาดใหญ่

1.1 ผลกระทบของสถานการณ์โควิด-19 ต่อห่วงโซ่อุปทานระดับต้นน้ำ

สถานการณ์โควิด-19 ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมในห่วงโซ่อุปทานระดับต้นน้ำหลากหลายส่วน ดังต่อไปนี้

1) ด้านจำนวนผู้ค้าปลาทูน่าดิบ ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 นี้เอง ทำให้จำนวนผู้ขายปลาทูน่าดิบจากต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่นลดลงไปอย่างน้อย 2 – 5 ราย เนื่องจากข้อจำกัดในการเดินเรือตามประกาศของรัฐบาลไทย และข้อจำกัดการประมงภายในประเทศญี่ปุ่น แต่ผลจากจำนวนผู้ค้าที่ลดลงไปไม่ได้กระทบต่อการจัดหาวัตถุดิบของผู้ประกอบการ เนื่องจากไม่ใช่คู่ค้าหลักที่นำเข้าปลาทูน่าของทั้ง 2 บริษัทอย่างประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซียไต้หวัน และสิงคโปร์เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีแผนการจัดหาวัตถุดิบประจำปีที่รัดกุม หากประสบปัญหาปลาทูน่าดิบขาดแคลน ก็จะใช้วิธีการยืมวัตถุดิบฉุกเฉินจากผู้ประกอบการในพื้นที่ใกล้เคียง และนำวัตถุดิบที่มีคุณภาพเดียวกันมาทดแทนในภายหลัง ในขณะที่ปลาทูน่าดิบจากการประมงภายในประเทศ ซึ่งเป็นสัดส่วนของการนำมาผลิตไม่เกินร้อยละ 2 ของสายการผลิตทั้งหมด แม้จะมีสถานการณ์โควิด-19 แต่ยังสามารถออกเรือได้ตามปกติ สอดคล้องกับการศึกษาของ อิสระ ชาญราชกิจ และคณะ (2565) ที่ระบุว่ายังสามารถทำประมงได้ตามปกติ แต่บางพื้นที่จำเป็นต้องมีเอกสารขออนุญาตจากหน่วยงานราชการก่อนทำประมงตามประกาศมาตรการห้ามบุคคลออกนอกเคหสถานในยามวิกาล (Curfew)

2) ด้านปริมาณการนำเข้าวัตถุดิบ จากเดิมในปีพ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นระยะแรกของการระบาดของเชื้อโควิด-19 ในประเทศไทย มีการนำเข้าปลาทูน่าดิบในปริมาณ 808,292 ตัน ผู้ประกอบการจึงวางแผนนำเข้าปลาทูน่าดิบเพิ่มมากขึ้นสำหรับรองรับการผลิตในช่วงที่มีล็อคดาวน์ในต่างประเทศ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อกระบวนการแปรรูปของประเทศไทยได้ จึงได้มีการนำเข้าในปีพ.ศ. 2563 ในปริมาณ 840,926 ตัน ซึ่งมีอัตราการเปลี่ยนแปลงทิศทางบวกร้อยละ 4 จากปีพ.ศ. 2562 จากนั้นเมื่อดำเนินธุรกิจมาจนกระทั่งปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยมีการนำข้าปลาทูน่าดิบเพียง 684,779 ตัน คิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงในทิศทางลบร้อยละ 18.60 เนื่องจากข้อจำกัดในการประมงของน่านน้ำต่างประเทศ ซึ่งมีผลกระทบน้อยที่สุดในห่วงโซ่อุปทานระดับต้นน้ำ แม้จะนำเข้าลดลง แต่ขั้นตอนการบริหารจัดการติดต่อสรรหาปลาทูน่าดิบ การจัดหาวัตถุดิบมีการวางแผนเช็คสต็อกวัตถุดิบมีกำดำเนินกิจกรรมตลอดทั้งปีอยู่แล้ว รวมทั้งปลาทูน่าดิบแช่เย็นแช่แข็งที่นำเข้ามาจะมีอายุสำหรับรอแปรรูป 3 ปี จึงทำให้ไม่มีผลกระทบต่อการแปรรูปปลาทูน่ากระป๋องแต่อย่างใด

ภาพที่ 2 กราฟแสดงปริมาณและการนำเข้าปลาทูน่าดิบในระหว่างปี พ.ศ. 2556 -2564

จากภาพที่ 2 โดยข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสัมภาษณ์สอดคล้องกับข้อมูลจากกรมประมง (2565) ที่บ่งชี้ว่าแนวโน้มการนำเข้าปลาทูน่าดิบของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2563 และมีแนวโน้มลดลงในปี พ.ศ. 2564 สำหรับปริมาณการนำเข้าปลาทูน่าสดของประเทศไทยในปี 2564 มีปริมาณและมูลค่าการนำเข้าลดลงร้อยละ 18.60 และ 17.40 ตามลำดับ ซึ่งกระบวนการจัดหาปลาทูน่าดิบยังไม่จำเป็นต้องนำมาพิจารณาเป็นแผนการที่เร่งด่วนเหมือนกระบวนดำเนินงานในอุปทานระดับอื่น เนื่องจากในสถานการณ์ปกติ กระบวนการจัดหาปลาทูน่าดิบจะมีการคำนวณเพื่อการคาดการณ์สต็อกสำหรับเป็นวัตถุดิบในการผลิตสำหรับระยะเวลา 2 -3 ปี และปลาทูน่าดิบที่มีอยู่ในสต็อกก็มีอายุยาวถึง 3 ปี จึงเพียงพอต่อการผลิตในระยะสั้น อีกทั้งแผนการที่วางแผนไว้ยังสามารถดำเนินงานได้ตามปกติภายใต้สถานการณ์โควิด-19

3) ด้านช่องทางการขนส่ง เนื่องจากประกาศล็อคดาวน์และเทศกาลปีใหม่ของประเทศจีน ในช่วงไตรมาสที่ 4 ของปี พ.ศ. 2563 ถึงไตรมาสที่ 1 ของพ.ศ. 2564 ทำให้เกิดปัญหาตู้คอนเทนเนอร์ส่วนมากจะไปตกค้างอยู่ที่ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นจำนวนมาก ประกอบกับมีการระบาดในหลายประเทศของยุโรปทำให้จำเป็นต้องมีการหยุดเดินเรือในเส้นทางการเดินเรือบางส่วน และในขณะเดียวกันก็เกิดอุบัติเหตุเรือบรรทุกสินค้าเอเวอร์ กิฟเวน (Ever Given) ที่ดำเนินกิจการโดยบริษัท เอเวอร์กรีน มารีน คอร์ป ทำให้สมาคมอุตสาหกรรมทูน่าไทยได้เข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนตู้คอนเทนเนอร์ที่เกิดขึ้น โดยได้ติดตามและร่วมประชุมหารือกับสภาหอการค้าแห่งประเทศไทยและภาครัฐ ได้แก่ กระทรวงพาณิชย์ กรมการค้าภายใน และกรมเจ้าท่า จนมีแนวทางคลี่คลายปัญหาไปในแนวทางที่ดีขึ้น (สมาคมอุตสาหกรรมทูน่าไทย, 2564) และเนื่องจากผู้ประกอบการใช้บริการท่าเทียบเรือสินค้าสงขลาเป็นหลักในการขนถ่ายวัตถุดิบ แต่เมื่อมีวิกฤตการณ์โควิด-19 ส่งผลให้มีการลดเวลาการทำงาน และจำกัดบุคลากรในการเข้าทำงานที่ท่าเทียบเรือสงขลา ซึ่งทำให้กระบวนการขนถ่ายวัตถุดิบเกิดอุปสรรค จึงต้องมีการเพิ่มช่องทางในการขนถ่ายสินค้าคือ ท่าเทียบเรือแหลมฉบัง และท่าเทียบเรือสมุทรสาคร จากนั้นจึงขนส่งวัตถุดิบกลับมาที่โรงงานแปรรูปอีกครั้งผ่านรถยนต์ขนส่งแบบควบคุมอุณหภูมิ

1.2 ผลกระทบของสถานการณ์โควิด-19 ต่อห่วงโซ่อุปทานระดับกลางน้ำ

สถานการณ์โควิด-19 ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมในห่วงโซ่อุปทานระดับต้นน้ำหลากหลายส่วน ดังต่อไปนี้

1) ด้านผลประกอบการของธุรกิจ บริษัทขนาดใหญ่ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 2 บริษัทที่สังกัดสมาคมอุตสาหกรรมทูน่าไทย ซึ่งถือว่าเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ของประเทศไทยมีแนวโน้มผลประกอบการในทิศทางบวกตลอดระยะเวลา 6 ปี ที่พิจารณาข้อมูล แต่เมื่อพิจารณาข้อมูลอย่างละเอียดพบว่าในช่วงก่อนสถานการณ์โควิด-19 คือปีพ.ศ. 2561 เป็นปีที่มีข้อมูลสถิติผลประกอบการเฉลี่ยสูงที่สุด และเมื่อเข้าสู่ช่วงที่ประสบกับสถานการณ์โควิด-19 ส่งผลให้ผลประกอบการเฉลี่ยเป็นไปในทิศทางลบเล็กน้อย ซึ่งสาเหตุหลักมาจากจำนวนสินค้าที่ส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศได้ลดลงเมื่อเทียบกับช่วงก่อนเข้าสู่สถานการณ์โควิด-19 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงยอดขาย (บาท) ของประชากรเป้าหมาย และยอดขายเฉลี่ยของกลุ่มบริษัทขนาดใหญ่

ปี/บริษัท	2559	2560	2561	2562	2563	2564
บริษัทที่ 1	4,075,976,069.00	4,476,209,316.00	5,019,429,113.00	4,889,388,975.00	4,975,642,171.00	4,372,320,169.00
บริษัทที่ 2	16,793,040,064.50	17,241,343,154.56	18,870,970,670.39	18,185,769,006.97	18,851,262,000.00	21,166,225,000.00
ยอดขายเฉลี่ยของกลุ่มบริษัทขนาดใหญ่	8,375,581,171.61	8,613,690,132.42	9,820,734,735.12	9,131,071,799.17	9,117,403,257.44	8,408,116,809.40

2) ด้านแรงงานในระบบ พบว่า มีความยากลำบากในการบริหารจัดการ โดยกลุ่มแรก คือกลุ่มพนักงานประจำที่ปฏิบัติงานในออฟฟิศต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานจากที่บ้าน (Work from home) ซึ่งมีการนำร่องจากพนักงานของสมาคมอุตสาหกรรมทูน่าไทยที่มีการเริ่มทำงานจากที่บ้านตั้งแต่วันที่ 19 มีนาคม – 30 เมษายน 2563 (สมาคมอุตสาหกรรมทูน่าไทย, 2563) ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานผ่านช่องทางออนไลน์ หรือการประชุมผ่านช่องทางออนไลน์

โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปต่างๆ ในช่วงที่มีการขอความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐให้พนักงานงดการเดินทางออกจากบ้านหากไม่มีความจำเป็น และเมื่อถึงช่วงเวลาที่มีการผ่อนปรนให้ประชาชนเดินทางในช่วงเวลาที่กำหนด ก็ยังคงต้องปฏิบัติงานภายใต้มาตรการของรัฐบาล คือมีการแบ่งกลุ่มพนักงานเข้าปฏิบัติงานในพื้นที่ เพื่อลดความแออัด และลดความเสี่ยงของการแพร่ระบาดด้วย ในส่วนของกลุ่มที่สองคือแรงงานรายวันที่ประกอบด้วยแรงงานไร้ฝีมือชาวไทย และแรงงานชาวต่างด้าว กลุ่มนี้ถือเป็นกลุ่มแรงงานหลักในโรงงานแปรรูป ซึ่งในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่มีความจำเป็นต้องงดการเดินทางเคลื่อนย้ายประชากร ซึ่งผู้ประกอบการได้มีการจัดเตรียมสถานที่เป็นจุดกักตัวสำหรับแรงงานที่ตรวจพบเชื้อโควิด-19 โดยเฉพาะ มีการตั้งจุดตรวจคัดกรองเชื้อไวรัสโควิด-19 ด้วยชุดตรวจ Antigen Test Kit (ATK) ทุกวันก่อนเข้าพื้นที่ทำงาน หลังปฏิบัติงานทุกวันมีการพ่นฆ่าเชื้อในพื้นที่บริเวณโรงงานทุกวัน มีการเตรียมที่พักและจัดเตรียมอาหารสำหรับแรงงานที่ต้องปฏิบัติงานในพื้นที่ เพื่อลดการเดินทางเคลื่อนย้ายของแรงงาน และลดโอกาสเสี่ยงในการการเกิดการระบาดในพื้นที่ปฏิบัติงานของโรงงาน แม้จะมีการเตรียมการที่รัดกุม แต่ผู้ประกอบการก็ยังประสบปัญหาด้านการเดินทางกลับภูมิลำเนาแล้วไม่กลับมาทำงานของแรงงานรายวัน ส่วนของแรงงานที่ยังเลือกปฏิบัติงานต่อผู้ประกอบการมีแนวทางการให้ค่าล่วงเวลาเพิ่มขึ้นเพื่อเป็นการโน้มน้าวใจให้แรงงานเลือกปฏิบัติงานต่อ โดยบริษัทที่ 1 เลือกเพิ่มชั่วโมงการทำงานในส่วนของไลน์การผลิตที่ขาดแคลนแรงงาน และให้ค่าตอบแทนล่วงเวลาสำหรับพนักงานที่เลือกปฏิบัติหน้าที่ในส่วนนั้น สำหรับบริษัทที่ 2 เลือกเพิ่มกะการทำงานจากปกติที่ไม่มีการทำงานในกะดึก เป็นเพิ่มการทำงานในช่วงนี้เข้ามา เพื่อให้ภาระงานที่ค้างอยู่จากจำนวนคนที่ลดลงไปจากการติดเชื้อโควิด-19 ยังคงสามารถดำเนินงานต่อไปได้ และมีการจ่ายค่าล่วงเวลาพิเศษสำหรับการทำงานในกะดึก เพื่อเพิ่มแรงจูงใจพนักงานที่ต้องการปฏิบัติงานในช่วงเวลาดังกล่าว

3) ด้านกิจกรรมในการดำเนินงานของโรงงานผลิตปลาทูน่ากระป๋อง พบว่า ประสบกับความยากลำบากในการจัดมาตรการภายในให้ปลอดภัยจากโควิด-19 อีกทั้งยังพบว่ามีต้นทุนส่วนเพิ่มจากกิจกรรมดังกล่าวเช่น จัดหาวัคซีนให้แก่พนักงานภายในบริษัท ตั้งจุดคัดกรองความเสี่ยงก่อนเข้าพื้นที่ดำเนินงาน จัดซื้อหน้ากากอนามัย รวมถึงแอลกอฮอล์สำหรับล้างมือ ติดตั้งภายในพื้นที่ของโรงงาน แต่ก็ได้รับคำแนะนำจากสมาคมอุตสาหกรรมทูน่าไทย โดยขอความร่วมมือผู้ประกอบการที่สังกัดสมาคมอุตสาหกรรมทูน่าไทยเร่งดำเนินการออกมาตรการและแผนการนำไปปฏิบัติอย่างเร่งด่วน เพื่อลดความเสี่ยงของการระบาดของเชื้อโควิด-19 ภายในโรงงาน นอกจากนี้ทางสมาคมอุตสาหกรรมทูน่าไทย ยังได้จัดทำบทความ “ปลาทูน่ากระป๋อง ปลอด COVID 19 อย่างไร” (สมาคมอุตสาหกรรมทูน่าไทย, 2563) เพื่อช่วยให้คำแนะนำ และแนวทางในการปฏิบัติแก่ผู้ประกอบการ นอกจากนี้ยังมีส่วนของการประเมินคุณภาพของโรงงานมีความเห็นที่แตกต่างกันของผู้ประกอบการว่าได้รับผลกระทบมากเพราะทุกรูปแบบของการประเมินถูกปรับเปลี่ยนเป็นการประเมินผ่านช่องทางออนไลน์ทั้งหมด แต่อีกท่านเห็นต่างว่าได้รับผลกระทบปานกลาง เพราะมีวางแผนจะปรับเปลี่ยนวิธีการให้เป็นรูปแบบออนไลน์อยู่แล้ว นอกจากนี้ ส่วนของเครื่องจักรภายในโรงงานแปรรูปก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ผู้ประกอบการเล็งเห็นความสำคัญ ซึ่งมีการเลือกพิจารณาใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence; AI) เข้ามาทดแทนแรงงาน และเครื่องจักรบางส่วน นอกจากเป็นการแก้ไขปัญหาด้านแรงงานเบื้องต้นแล้ว ยังทำให้สามารถควบคุมคุณภาพได้แม่นยำตรงตามความต้องการ รวมถึงได้ประโยชน์ทางภาษีสำหรับบริษัทอีกด้วย

4) ด้านการประสานงานกับบริษัทคู่ค้า พบว่า ในการประสานงานเพื่อนำวัตถุดิบอื่นๆ มาประกอบผลิตภัณฑ์ เช่น น้ำมันมะกอก น้ำมันปาล์ม เกลือหิมาลายัน หรือกลุ่มบรรจุภัณฑ์ กระป๋อง ซองพลาสติก ในกลุ่มนี้ได้รับผลกระทบเพียงเล็กน้อย ในช่วงแรกของการระบาด เนื่องจากต้องมีการบริหารจัดการกระบวนการภายในบริษัทเช่นกัน แต่เมื่อเข้าสู่การระบาดในระลอกที่สองเป็นต้นไป ทำให้การติดต่อประสานงานมีความสะดวกมากขึ้น นอกจากนี้ปัจจัยการผลิตในกลุ่มของบรรจุภัณฑ์กระป๋อง พบว่ามีการเปลี่ยนด้านราคาตามกลไกตลาดโลหะของโลก แต่ยังคงอยู่ในเกณฑ์ที่ผู้ประกอบการเตรียมตัวไว้อยู่แล้ว และกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงต้นทุนน้อยมาก แต่ในขณะเดียวกันต้นทุนด้านบรรจุภัณฑ์ของบริษัทโดยรวมเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากในสถานการณ์โควิด-19 ทำให้ผู้ประกอบการตัดสินใจขยายงานผลิตในส่วนของอาหารสำหรับสัตว์เลี้ยงและเพิ่มกลุ่มของผลิตภัณฑ์ขึ้น เช่น จากเดิมเน้นการผลิตเพื่อสินค้าในระดับคุณภาพของการส่งออก แต่มีการเพิ่มกลุ่มสินค้าในระดับที่ต่ำลงมาเพื่อให้ได้ยอดขายเพิ่มมากขึ้น นั่นหมายความว่าจะต้องมีการใช้โลหะสำหรับเป็นบรรจุภัณฑ์มากขึ้น แต่ก็สอดคล้องกับปริมาณการผลิตที่หลากหลายมากขึ้นเช่นกัน

1.3 ผลกระทบของสถานการณ์โควิด-19 ต่อห่วงโซ่อุปทานระดับปลายน้ำ

จากสถานการณ์โควิด-19 ที่มีการแพร่ระบาดในวงกว้างได้ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมในห่วงโซ่อุปทานระดับปลายน้ำ ในประเด็นดังต่อไปนี้

1) ด้านช่องทางการขนส่ง จากมาตรการประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 หรือ พรก.ฉุกเฉิน ที่มีการประกาศใช้ในวันที่ 26 มีนาคม 2563 เป็นต้นไป ของนายกรัฐมนตรีซึ่งมีข้อกำหนดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ เช่น ห้ามมิให้บุคคลใดออกนอกเคหะสถานภายในระยะเวลาที่กำหนด ห้ามมิให้มีการชุมนุม หรือมั่วสุมกัน ห้ามการใช้เส้นทางคมนาคม หรือยานพาหนะ หรือกำหนดเงื่อนไขการเดินทาง ห้ามการใช้อาคาร หรือเข้าไป หรืออยู่ในสถานที่ใดๆ เป็นต้น ส่งผลให้กระบวนการจัดส่งผลิตภัณฑ์ของบริษัทที่ผ่านการแปรรูปแล้วเป็นไปด้วยความล่าช้า ซึ่งทำให้มีสินค้าคงค้างสต็อกเป็นจำนวนมาก ผู้ประกอบการจึงต้องการมีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้น โดยจัดหาเช่าพื้นที่เก็บสินค้าสำหรับรอการส่งออก นั่นหมายความว่ามีต้นทุนในส่วนนี้เพิ่มขึ้นมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สำหรับผู้ประกอบการบางรายเลือกชำระค่าขนส่งต่างประเทศในช่องทางอากาศยานเพิ่มขึ้น เพื่อให้สินค้าส่งออกทันตามคำสั่งซื้อที่แจ้งความต้องการเข้ามาจากประเทศคู่ค้า และสินค้าบางส่วนก็ยังคงรอต่อคิวเพื่อส่งออกผ่านท่าเทียบเรือหลักนั่นคือ ท่าเทียบเรือสงขลา แต่ก็ยังประสบปัญหาเนื่องจากช่องทางการส่งออกผ่านท่าเทียบเรือดังกล่าว ไม่เพียงพอเนื่องจากการจำกัดเที่ยวเรือส่งออก การจำกัดการทำงานของบุคลากรประจำท่าเรือ ส่งผลให้จำเป็นต้องพิจารณานำสินค้าไปกระจายส่งออกที่ท่าเทียบเรือจุดอื่นๆ ได้แก่ ท่าเทียบเรือแหลมฉบัง และท่าเทียบเรือสมุทรสาคร ซึ่งการกระจายสินค้าไปยังท่าเทียบเรือเหล่านี้ก็มีค่าใช้จ่ายสำหรับการขนส่งผ่านรถยนต์ขนส่งสินค้าเพิ่มขึ้นมา ซึ่งผู้ประกอบการบางรายได้เลือกพิจารณาช่องทางที่สามารถประหยัดต้นทุนค่าขนส่งเพิ่มด้วยการแบ่งสินค้าที่มูลค่าต่ำถึงปานกลางส่งผ่านรถไฟบรรทุกสินค้าไปยังสถานที่ปลายทางแล้วจึงติดต่อประสานให้รถยนต์ขนส่งเข้ารับสินค้าและนำไปขนถ่ายสินค้าที่ท่าเทียบเรือต่อไป

2. แนวทางในการดำเนินธุรกิจเพื่อรับมือกับความเสี่ยงจากสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในลักษณะคล้ายคลึงกับโควิด-19 ของธุรกิจส่งออกปลาทูน่ากระป๋องขนาดใหญ่

2.1 มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการดำเนินกิจกรรมอย่างละเอียดของห่วงโซ่อุปทานตั้งแต่ระดับต้นน้ำจนถึงระดับปลายน้ำ รวมทั้งมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานภายนอกอุตสาหกรรมในทุกระดับ

2.2 เข้าร่วมสมาคมผู้ประกอบการอุตสาหกรรมที่ดำเนินธุรกิจอยู่ เพื่อสร้างความร่วมมือในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรมได้อย่างทันท่วงที อีกทั้งยังสร้างความสัมพันธ์อันดีในสมาชิกที่ดำเนินธุรกิจในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ทำให้เมื่อเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น วัตถุดิบไม่เพียงพอก็ยังคงสามารถยืมจากเพื่อนสมาชิกในพื้นที่ใกล้เคียงกันได้ หรือร่วมกันลงทุนในการบริหารจัดการแรงงานในพื้นที่ใกล้เคียงกัน

2.3 มีการวางแผนเพื่อปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แม้ยังไม่มีสถานการณ์ฉุกเฉินที่กระทบต่อการดำเนินงาน เช่น การเตรียมพร้อมรับมือสำหรับการส่งออกสินค้าในกรณีท่าเรือไม่สามารถส่งออกได้ แรงงานขาดแคลนฉุกเฉิน เป็นต้น

2.4 มีการเพิ่มความหลากหลายของสินค้าที่ผลิตให้มากยิ่งขึ้น เช่น สินค้าทูน่ากระป๋องในรสชาติอื่น ปลาทูน่าบรรจุซองพลาสติกพร้อมทาน หรือเพิ่มการผลิตสินค้ากลุ่มอาหารสัตว์เลี้ยง เพื่อเพิ่มยอดขายให้กับธุรกิจ

2.5 มองหาช่องทางการสร้างคำสั่งซื้อจากรูปแบบที่แตกต่างจากเดิมเช่น รับคำสั่งซื้อในรูปแบบของการควบคุมคุณภาพเฉพาะ ตั้งแต่คุณลักษณะของวัตถุดิบไปจนถึงรูปแบบการแปรรูปสินค้า แบบครบวงจรทำให้ลูกค้าพึงพอใจ

2.6 วางแผนรับมือความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในลักษณะที่คล้ายคลึงกับโควิด-19 โดยปรับเปลี่ยนใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เข้ามาทดแทนแรงงานมนุษย์ในส่วนที่ต้องการความแม่นยำสูง หรือเลือกใช้เครื่องจักรในกระบวนผลิตมากขึ้น นอกจากลดความเสี่ยงจากการขาดแคลนแรงงาน ยังได้สิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีเพิ่มขึ้นด้วย

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ผลกระทบของโควิด-19 ต่อห่วงโซ่อุปทานบริษัทขนาดใหญ่ในอุตสาหกรรมปลาทูน่ากระป๋องส่งออก สามารถอภิปรายผล ดังนี้

สถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อภาคธุรกิจการส่งออกผลิตภัณฑ์ประมงของประเทศไทยเป็นอย่างมาก จากรายงานของกรมประมง (2564) ที่ระบุว่าสถานการณ์ส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารทะเลแปรรูปของประเทศไทยในระยะเวลา 10 ปี (2555 – 2564) มีปริมาณการส่งออกเฉลี่ย 1.66 ล้านตันต่อปี ซึ่งมีแนวโน้มลดลงเฉลี่ยร้อยละ 2.08 ต่อปี แต่ในขณะที่ผลิตภัณฑ์ปลาทูน่ากระป๋องส่งออกกลับมีปริมาณการส่งออกในทิศทางบวกในช่วงปีพ.ศ. 2561 – 2563 ซึ่งมีแนวโน้มสวนทางกับภาพรวมของอุตสาหกรรม เมื่อถอดบทเรียนจากการศึกษาพบว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นในห่วงโซ่อุปทานระดับต้นน้ำ พบผู้ขายวัตถุดิบในประเทศญี่ปุ่นลดลง แต่ไม่ได้กระทบกระบวนการจัดหาวัตถุดิบของผู้ประกอบการ เนื่องจากไม่ใช่ประเทศคู่ค้าหลัก และถึงแม้ภาพรวมของปริมาณการนำเข้าวัตถุดิบของอุตสาหกรรมจะลดลง แต่ขั้นตอนการบริหารจัดการติดต่อสรรหาปลาทูน่าดิบ การจัดหาวัตถุดิบมีการวางแผนเช็คสต็อกวัตถุดิบมีการดำเนินกิจกรรมที่รัดกุม รวมทั้งปลาทูน่าดิบแช่เย็นแช่แข็งที่นำเข้ามาจะมีอายุสำหรับรอแปรรูป 3 ปี จึงทำให้ไม่มีผลกระทบต่อการแปรรูปปลาทูน่ากระป๋องแต่อย่างใด ส่วนของช่องทางการขนส่งได้รับผลกระทบจากการจำกัดเวลาการทำงานของบุคคลากรที่ท่าเทียบเรือ ซึ่งทำให้กระบวนการขนถ่ายวัตถุดิบเกิดอุปสรรค จึงต้องมีการเพิ่มช่องทางในการขนถ่ายสินค้าจากท่าเทียบเรืออื่น จากนั้นจึงขนส่งวัตถุดิบกลับมาที่โรงงานแปรรูปอีกครั้งผ่านรถยนต์ขนส่งแบบควบคุมอุณหภูมิ ห่วงโซ่อุปทานระดับกลางน้ำ ผลประกอบการเป็นไปในทิศทางบวก แต่ พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาก่อนการเกิดวิกฤตการณ์โควิด-19 มีผลประกอบการสูงที่สุด นอกจากนี้การบริหารจัดการแรงงานเป็นกิจกรรมที่ยากลำบากที่สุดในห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรม เพราะกลุ่มพนักงานประจำต้องปรับรูปแบบเป็น Work from home กลุ่มแรงงานต้องลดจำนวนแรงงานคนต่อหนึ่งรอบการทำงาน เพื่อลดการแออัดในพื้นที่ และในบางช่วงเวลาจำเป็นต้องสร้างแคมป์คนงานเพื่อลดการเดินทางเคลื่อนย้ายแรงงาน ทำให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการต้องจัดสรรพื้นที่และสวัสดิการให้กับแรงงาน นอกจากนี้ยังมีการดำเนินงานที่เปลี่ยนเป็นรูปแบบออนไลน์ และลดแรงงานคนเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับความเสี่ยงต่อการเกิดสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันในอนาคต ส่วนปัจจัยการผลิตสำหรับผลิตภัณฑ์ปลาทูน่ากระป๋องมีการเปลี่ยนแปลงในระดับที่น้อยมาก ห่วงโซ่อุปทานระดับปลายน้ำ ได้รับผลกระทบด้านการขนส่งผลิตภัณฑ์ไปยังประเทศปลายทางล่าช้า ซึ่งทำให้มีสินค้าคงค้างสต็อกเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้มีต้นทุนในส่วนนี้เพิ่มขึ้นมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จะเห็นได้ว่าผู้ประกอบการมีการควรบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานจากผลกระทบของวิกฤตการณ์โควิด-19 อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริมา ศรีสวัสดิ์ (2565) ที่ศึกษาการคัดเลือกและการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยเสี่ยงบนห่วงโซ่อุปทานในอุตสาหกรรมปลาทูน่าประเทศไทย ที่ระบุว่าความเสี่ยงในด้านการจัดการอุปทานของอุตสาหกรรมเป็นความเสี่ยงสูงอันดับแรกที่ควรพิจารณา

นอกจากนี้วิกฤตการณ์โควิด-19 ยังได้สร้างวิถีใหม่ (New normal) ของการดำเนินธุรกิจให้กับผู้ประกอบการบริษัทขนาดใหญ่ในอุตสาหกรรมทูน่ากระป๋องส่งออกที่ปรับลดการพึ่งพาแรงงานบุคคล เน้นการนำเครื่องจักร และเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เข้ามามีบทบาทในกิจกรรมของกระบวนการดำเนินธุรกิจมากขึ้น อาทิ วางแผนนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เข้ามาทดแทนการใช้แรงงานคนนับสต็อกสินค้า การเลือกลงทุนเครื่องจักรในขั้นตอนที่ต้องการความแม่นยำด้านคุณภาพ สอดคล้องกับรายงานของ ศิระประภา เอื้อวิวัฒน์สกุล (2563) ที่รายงานผลกระทบและทิศทางของภาคอุตสาหกรรมหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ชี้ให้เห็นว่าการหันมาใช้ระบบอัตโนมัติ (Automation) เพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตให้ตอบสนองความต้องการของตลาดได้เร็ว และแม่นยำมากขึ้น เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ผู้ประกอบการจะสามารถยืดหยัด และอยู่รอดได้ในประเทศไทยหลังผ่านวิกฤตการณ์โควิด-19 ไปได้

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาสามารถจำแนกองค์ความรู้ ที่ได้จากการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ห่วงโซ่อุปทานของธุรกิจส่งออกปลาทูน่ากระป๋องในกลุ่มผู้ประกอบการบริษัทขนาดใหญ่มีรูปแบบการดำเนินห่วงโซ่แบบเส้นตรงจากระดับต้นน้ำจนถึงปลายน้ำที่ยังประสบกับข้อจำกัดจากการพึ่งพาวัตถุดิบจากต่างประเทศในอัตราส่วนที่มากเกินไป ควรมีความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการควบคุมคุณภาพการประมงภายในประเทศให้เพื่อให้ได้วัตถุดิบที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของลูกค้า เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงสำหรับการเกิดสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการขนส่งวัตถุดิบข้ามพรมแดน

2. กระบวนการจัดการด้านแรงงานของบริษัทขนาดใหญ่ที่จำเป็นต้องพึ่งพาแรงงานบุคคลในขั้นตอนการผลิตเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนที่เป็นแรงงานรายวันจากประเทศเพื่อนบ้าน ควรมีการวางแผนปรับรูปแบบให้เป็นแรงงานประจำ เพื่อลดความเสี่ยงในการขาดแคลนแรงงานหากเกิดวิกฤตการณ์ในลักษณะที่คล้ายคลึงกับโควิด-19 เมื่อแรงงานเดินทางกลับภูมิลำเนา แล้วไม่สามารถข้ามพรมแดนกลับเข้ามาทำงานได้ รวมไปถึงสร้างความร่วมมือกับผู้ประกอบการภายในพื้นที่ และหน่วยงานภาครัฐให้เข้ามามีบทบาทในการจัดสรรแรงงาน และอำนวยความสะดวกให้อยู่ในรูปแบบของแรงงานประจำมากขึ้น

3. ผู้ประกอบการมีความสามารถในการรับมือกับผลกระทบของสถานการณ์โควิด-19 ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการวางแผนในการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ รวมทั้งเครื่องจักรโรงงานเข้ามาทดแทนการใช้แรงงานบุคคล นอกจากช่วยลดความเสี่ยงในอนาคต ยังสามารถนำไปใช้เป็นสิทธิประโยชน์ทางภาษีของผู้ประกอบการได้อีกด้วย

สรุปผลการวิจัย

ภายใต้วิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดจากการปรับตัวเข้ากับสภาวะโรคระบาดจากไวรัสโควิด-19 ที่ภาคธุรกิจทั้งระดับประเทศและนานาชาติต่างได้รับผลกระทบในเชิงลบเป็นภาพกว้าง โดยเฉพาะปัญหาด้านแรงงานมนุษย์ และการขนส่ง อย่างไรก็ตามในประเทศไทย กลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับประเภททูน่ากลับเติบโตอย่างต่อเนื่องภายใต้วิกฤตนี้ ดังนั้นงานวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อศึกษาผลกระทบจากวิกฤตการณ์โควิด-19 ที่เกิดขึ้นกับธุรกิจทูน่ากระป๋องของบริษัทขนาดใหญ่ และนำเสนอแนวทางในการดำเนินธุรกิจเพื่อรับมือกับผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับระบบห่วงโซ่อุปทานที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต ในกระบวนการศึกษาครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการของบริษัทขนาดใหญ่ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ โควิด-19 ร่วมกับข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่า อุตสาหกรรมทูน่ากระป๋องในประเทศไทยเป็นรูปแบบห่วงโซ่อุปทานแบบเส้นทางสายยาว ที่เริ่มต้นตั้งแต่ผู้จัดหาปัจจัยการผลิต ผู้แปรรูป ไปจนถึงมือผู้บริโภค ซึ่งจากข้อมูลงบการเงินในช่วงปี 2559 -2564 พบว่าแนวโน้มผลประกอบการกลุ่มบริษัทขนาดใหญ่มีแนวโน้มเป็นไปในทิศทางบวกอย่างต่อเนื่อง ผลซึ่งกลับสวนทางกับภาพรวมเศรษฐกิจระดับประเทศที่กำลังเผชิญกับปัญหาจากสถานการณ์โควิด-19 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิร่วมกับการการสัมภาษณ์ พบว่า ผลกระทบที่เกิดในห่วงโซ่อุปทานระดับต้นน้ำ คือ จำนวนผู้ขายปลาทูน่าลดลง โดยเฉพาะในประเทศญี่ปุ่นส่งผลให้ปริมาณการนำเข้าลดลง แต่ยังไม่กระทบกับกระบวนการแปรรูปปลาทูน่ากระป๋อง แต่ยังประสบกับช่องทางการขนส่งที่จำเป็นต้องกระจายการนำเข้าไปยังท่าเทียบเรืออื่นเพื่อให้ทันต่อกระบวนการนำปลาทูน่าดิบเข้าสต็อก ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อห่วงโซ่อุปทานระดับกลางน้ำ คือ การบริหารจัดการด้านแรงงาน โดยกลุ่มพนักงานในสำนักงานต้องปรับเป็นการทำงานจากบ้าน และใช้กระบวนการทำงานผ่านทางออนไลน์เป็นหลัก ส่วนกลุ่มแรงงานในกระบวนการผลิต ต้องปรับรูปแบบการเข้าทำงานเพื่อลดการแออัดของพื้นที่ รวมทั้งแรงงานรายวันชาวต่างด้าวที่ไม่สามารถข้ามพรมแดนมาทำงานในประเทศไทยได้ การประสานงานกับบริษัทคู่ค้าปัจจัยการผลิตได้รับผลกระทบเล็กน้อย และการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับที่เตรียมพร้อมรับมืออยู่แล้ว ส่วนผลกระทบที่เกิดขึ้นกับอุปทานระดับปลายน้ำ คือ กระบวนการบริหารจัดการสต็อกสินค้าหลังผลิตเพื่อรอส่งออก เนื่องจากผลกระทบทางด้านบุคคลากรของท่าเรือที่จำกัดเวลาการทำงาน การขาดแคลนตู้คอนเทนเนอร์จึงจำเป็นต้องจัดหาสถานที่เพื่อเช่าระยะสั้นสำหรับสต็อกสินค้าชั่วคราว และมีการเพื่อช่องทางการกระจายสินค้าโดยขนส่งภายในประเทศกระจายไปยังท่าเทียบเรืออื่นๆ ที่อยู่ต่างภูมิภาคออกไป

สำหรับแนวทางการดำเนินธุรกิจเพื่อจัดทำแผนรับมือความเสี่ยงจากสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในลักษณะคล้ายคลึงกับโควิด-19 คือ มุ่งเน้นการสร้างความเข้าใจในกระบวนการของห่วงโซ่อุปทานในทุกระดับ รวมทั้งพิจารณานำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เข้ามาใช้ในกระบวนการดำเนินงาน ปรับรูปแบบการทำงานให้อยู่ในรูปแบบออนไลน์มากขึ้น เพื่อลดความเสี่ยงในการขาดแคลนแรงงานซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนธุรกิจประเภทแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ต้องใช้แรงงานบุคคลเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้ที่สนใจสามารถนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ได้กับการดำเนินธุรกิจที่อยู่ในบริบทของการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศ มีการแปรรูปภายในประเทศและผลิตเพื่อส่งออกไปยังต่างประเทศ เนื่องจากมีปัจจัยร่วมที่คล้ายคลึงกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการทำไปประยุกต์ใช้ โดยมุ่งเน้นจัดทำแผนรับมือกับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นฉุกเฉินที่คล้ายคลึงกับโควิด-19 ร่วมกับสมาคมอุตสาหกรรมที่ดำเนินธุรกิจอยู่ รวมทั้งพิจารณานำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการดำเนินธุรกิจมากขึ้น ถัดมาเป็นการเปลี่ยนแปลงภายในธุรกิจของตนเองเพื่อให้มีประสิทธิภาพเพียงพอในการแข่งขันกับตลาดโลกได้ และสุดท้ายเป็นการสังเกต และศึกษาว่าแนวโน้มความต้องการของตลาดโลกกำลังเข้าสู่ทิศทางใด หากผู้ประกอบการสามารถปรับตัวให้ก้าวตามแนวโน้มของผู้บริโภคได้ทันก็จะเป็นอีกหนึ่งหนทางที่ทำให้ธุรกิจสามารถอยู่รอดได้ท่ามกลางวิกฤติที่เกิดขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพิจารณาศึกษาในมิติของการดำเนินธุรกิจทางด้านการตลาด และพิจารณาผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่มีส่วนทำให้เพิ่มยอดขายของบริษัทด้วย

2.2 ควรพิจารณาศึกษากลุ่มประชากรของธุรกิจ โดยเลือกเพียงกลุ่มใด กลุ่มหนึ่งเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ชัดเจนและเป็นตัวแทนของกลุ่มธุรกิจอย่างแท้จริง นำไปสู่การได้ข้อมูลที่แม่นยำต่อการนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงปฏิบัติ

2.3 ควรวางแผนการติดต่อเพื่อขอสัมภาษณ์ผู้ประกอบการล่วงหน้า เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ของประเทศ จำเป็นต้องมีการวางแผนที่รัดกุม เพื่อให้ได้ข้อมูลเพียงพอภายในระยะเวลาตามที่วางแผนไว้

เอกสารอ้างอิง

กรมประมง. (2564). *การค้าสินค้าประมงของไทยในรอบ 10 ปี (2555–2564)*. กรุงเทพฯ: กรมประมง

กระทรวงสาธารณสุข. (2565). *แผนและมาตรการบริหารจัดการสถานการณ์โรคโควิด 19 สู่โรคประจำถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ชนิกานต์ ธนูพิทักษ์. (2556). การปฏิบัติตามแนวทางในการป้องกันปัญหาการใช้แรงงานเด็กและแรงงานบังคับของประเทศไทยเพื่อส่งออกสินค้าไปสหรัฐอเมริกา: กรณีศึกษาอุตสาหกรรมปลาทูน่ากระป๋อง. *Journal of Social Research, 36*(2), 159-213.

นวฤทธิ์ ตุ้มม่วง. (2563). *ผลกระทบและการปรับตัวในการดำเนินธุรกิจส่งออกดอกกล้วยไม้ของบริษัทแห่งหนึ่งในจังหวัดราชบุรีหลังสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)*. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).

พีรธัช ถนอมจิตร์. (2564). *การวิเคราะห์การส่งออกและความสามารถในการแข่งขันปลาทูน่ากระป๋องของประเทศไทยไปยังตลาดประเทศสำคัญ*. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).

ศักดิ์ดา ศิริภัทรโสภณ. (2563). โรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (COVID-19): ผลกระทบต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยและกลยุทธ์ในการฟื้นฟูกิจการ. *วารสารสมาคมนักวิจัย, 25*(2), 9–25.

ศิระประภา เอื้อวิวัฒน์สกุล. (2563). *ผลกระทบและทิศทางของภาคอุตสาหกรรมหลังสถานกาณณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19.* กรุงเทพฯ: กองวิจัยเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

ศิริลักษณ์ โชคชี้ชัย. (2558). *การวิเคราะห์ความสามารถในการส่งออกปลาทูน่ากระป๋องของประเทศไทยไปประเทศสหรัฐอเมริกา*. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).

สมาคมอุตสาหกรรมทูน่าไทย. (2563). *รายงานการประชุมสามัญประจำปี 2563 สมาคมอุตสาหกรรมทูน่าไทย.* สืบค้น 3 ธันวาคม 2565. จาก https://thaituna.org/main/downloads/annual-general-meeting/.

สมาคมอุตสาหกรรมทูน่าไทย. (2564). *รายงานการประชุมสามัญประจำปี 2564 สมาคมอุตสาหกรรมทูน่าไทย*. สืบค้น 3 ธันวาคม 2565. จาก https://thaituna.org/main/downloads/annual-general-meeting/.

สิริมา ศรีสวัสดิ์. (2565). การคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยเสี่ยงบนห่วงโซ่อุปทานในอุตสาหกรรมปลาทูน่าประเทสไทยภายใต้สถาพแวดล้อมที่คลุมเครือ. *วารสารปัญญาภิวัฒน์, 14*(2), 104–117.

อิสระ ชาญราชกิจ และคณะ. (2563). *ผลกระทบวิกฤตโควิด19 ชาวประมงพื้นบ้านปรับตัวอย่างไร.* กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาการประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology, 3*(2), 77-101.

Sumner, A., Hoy, C., & Ortiz-Juarez, E. (2020). *Estimates of the Impact of COVID-19 on Global Poverty* (No. 2020/43). Helsinki: WIDER working paper.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2023. 5(1): 243-252.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

The Model of Supervision for School in New Normal under the Chaiburi Network Suratthani Primary Educational Service Area Office 3

Krongkarn Sangtong[1*] Theerapong Somkhoayai[1] and PhraKruPrachot Kitchaphon[1]

[1] *Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: maykrongkarn2526@gmail.com*

ABSTRACT

This article aims to study (1) the condition of teaching supervision of schools in the Chaiburi network under the Surat Thani Primary Educational Service Area Office 3 (2) teaching supervision model of schools in the new normal period in the Chaiburi network (3) assessing teaching supervision model of schools in the new normal period in the Chaiburi network. The research is qualitative research, data collection tools including in-depth interviews, group discussion assessment form and statistics used in inductive data analysis. The results of the study showed that the current conditions of teaching supervision of schools in the Chaiburi network under the Surat Thani Primary Educational Service Area Office 3 consists of 5 aspects: 1) preparation before teaching, 2) organizing learning activities, 3) using technological media in teaching and learning activities, 4) setting up atmosphere and managing classrooms, and 5) measuring and evaluating teaching and learning. In conclusion, it was found that there are meeting to clarify and appoint a committee to supervise teaching according to the supervision calendar and the teaching supervision record form clearly. The teaching supervision model of schools in the new normal period in the Chaiburi network under the Surat Thani Primary Educational Service Area Office 3, It consists of 5 aspects; 1) preparation before teaching, 2) organizing learning activities, 3) using technological media in teaching and learning activities, 4) setting up atmosphere and managing classrooms, and 5) measuring and evaluating teaching and learning under the forms of On-Site Learning, On-Line Learning, On-Air Learning, On-Demand Learning, On-Hand Learning and Blended Learning. The results of the teaching supervision model of schools in the new normal period in the Chaiburi network under the Surat Thani Primary Educational Service Area Office 3 are found that they are appropriate, possible and useful. They can be used in academic administration.

Keywords: Supervision, Learning Style, New Normal

Received: 8 January 2023;
Revised: 17 March 2023;
Accepted: 21 March 2023

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 2773-9805 (Online)

รูปแบบการนิเทศการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

กรองกาญจน์ สังข์ทอง[1*] ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่[1] และ พระครูประโชติกิจจาภรณ์[1]

[1] *สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: maykrongkarn2526@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการนิเทศการสอนของสถานศึกษาในเครือข่ายชัยบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 (2) ศึกษารูปแบบการนิเทศการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษาในเครือข่ายชัยบุรี (3) ประเมินรูปแบบการนิเทศการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษาในเครือข่ายชัยบุรี การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบประเมินสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล แบบอุปนัย ผลการศึกษา พบว่า สภาพการนิเทศการสอนของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ประกอบด้วยทั้งหมด 5 ด้าน 1) การเตรียมความพร้อมก่อนสอน 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) การใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน 4) การจัดบรรยากาศและบริหารชั้นเรียนและ 5) การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน สำหรับสภาพโดยภาพรวม พบว่า มีการประชุมชี้แจงและแต่งตั้งคณะกรรมการในการนิเทศการสอน ตามปฏิทินการนิเทศและแบบบันทึกการนิเทศการสอนอย่างชัดเจน รูปแบบการนิเทศการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษาในเครือข่ายชัยบุรีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) การเตรียมความพร้อมก่อนสอน 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) การใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน 4) การจัดบรรยากาศและบริหารชั้นเรียนและ 5) การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ภายใต้รูปแบบของการเรียนแบบ On Site การเรียนแบบ On line การเรียนแบบ On Air การเรียนแบบ On Demand การเรียนแบบ On Hand และการเรียนแบบ Blended Learning ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษาในเครือข่ายชัยบุรีโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้ในการบริหารงานวิชาการ

คำสำคัญ: การนิเทศการสอน, รูปแบบการเรียน, ยุคฐานวิถีชีวิตใหม่

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด เพื่อวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งด้านวิชาการและคุณลักษณะของผู้เรียนนั้น งานวิชาการนับเป็นภารกิจที่สำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยัง คณะกรรมการ (กศจ.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา และต่อมามีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงาน บุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษาโดยตรง กฎกระทรวงกำหนด

หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ข้อ 1 ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณาดำเนินการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังคณะกรรมการ (กศจ.) สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษาในอำนาจหน้าที่ของตน แล้วแต่กรณี และได้กำหนดขอบข่ายวิชาการ 17 งาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) ในขอบข่ายงานบริหารวิชาการนั้น การนิเทศการศึกษา นับว่าเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา เพราะการจัดการเรียนการสอนของครูจะมีประสิทธิภาพได้ดี ต้องมีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องและอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่ดี การนิเทศการศึกษาคือกระบวนการทำงานร่วมกับคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์สูงสุดในการเรียนของนักเรียน (สมาน ศรีเครือ, 2550)

จากสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคโคโรนาไวรัส 2019 (COVID-19) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตแบบใหม่ (New Normal) ทั้งภาครัฐและภาคประชาชนต้องมีการปรับตัวครั้งใหญ่ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติ สำหรับสถาบันทางการศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับตัวด้วยการออกแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันซึ่งได้มีความรุนแรงอยู่ในหลายพื้นที่ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการมีความห่วงใยความปลอดภัยทางสุขภาพและระวังป้องกันนักเรียน นักศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนจึงประกาศกำหนดแนวปฏิบัติการเปิดภาคเรียน 1) โรงเรียนและสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ควบคุมสูงสุดและเข้มงวด (สีแดงเข้ม)ให้จัดการเรียนการสอนเฉพาะรูปแบบทางไกล (On Air, Online, On Demand, On Hand ผ่านทางไปรษณีย์) เท่านั้น 2)โรงเรียนและสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ควบคุมสูงสุดและเข้มงวด(สีแดง)หรือพื้นที่ควบคุม(สีส้ม)สามารถจัดการเรียนการสอนได้ทั้ง 5 รูปแบบ (On site, On Air, Online, On Demand, On Hand) โดยรูปแบบ On site นั้นโรงเรียนต้องผ่านเกณฑ์การประเมินความพร้อมของระบบ Thai Stop Covid +(TSC+) และได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดก่อน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) สถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี อำเภอชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 เป็นหน่วยงานทางการศึกษา ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีทั้งหมด 11 โรงเรียน เป็นพื้นที่ควบคุมไม่สามารถจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ On site ได้ จึงต้องจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ On Air, Online, On Demand, On Hand ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบดังกล่าวนั้น เป็นกระบวนการที่ไม่ได้เกิดขึ้นภายในห้องเรียนเหมือนปกติ ซึ่งเป็นผลให้ครูผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอนเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสทางด้านการเรียน เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา ซึ่งในการที่จะพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาต้องมีการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน เพื่อแก้ปัญหาและชี้แนะแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน

จากความสำคัญข้างต้นจะเห็นได้ว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพนั้น การนิเทศการสอนเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาซึ่งเป็นการติดตามและพัฒนากระบวนการจัดการสอนของครูให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการสอนและสร้างความเสมอภาคด้านการศึกษาให้กับนักเรียนทุกคนให้มีการพัฒนาศักยภาพทางการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพภายใต้สถานการณ์ต่างที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งการนิเทศการสอนในยุควิถีชีวิตใหม่ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโคโรนาไวรัส 2019 (COVID-19) ซึ่งโรงเรียนในแต่ละพื้นที่มีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่แตกต่างกัน เป็นเรื่องยากต่อการนิเทศติดตามการสอนของครูผู้สอน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าการนิเทศการสอน ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนโดยมีผู้นิเทศให้คำชี้แนะ กำกับ ดูแล ให้การดำเนินการด้านการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์อย่างมีคุณภาพ เพื่อให้การปฏิบัติงานของครูผู้สอนดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อยตามเป้าหมายที่วางไว้และเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศการสอนของสถานศึกษาในเครือข่ายชัยบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

2. เพื่อศึกษารูปแบบการนิเทศการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษาในเครือข่ายชัยบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

3. เพื่อประเมินรูปแบบการนิเทศการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษาในเครือข่ายชัยบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ขั้นตอนศึกษาสภาพ ศึกษาสภาพการนิเทศการสอนของสถานศึกษา โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 4 คน ตัวแทนครู 11 คน รวมจำนวน 15 คน

1.2 ขั้นตอนการศึกษารูปแบบ ศึกษารูปแบบการนิเทศการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษา สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศการสอน 1 คน ตัวแทนครู 1 คน และนักวิชาการ 1 คน รวมจำนวน 5 คน

1.3 ขั้นตอนการประเมินรูปแบบ โดยการสนทนากลุ่ม มีผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน ศึกษานิเทศก์ 1 คน ตัวแทนครู 3 คน นักวิชาการ 1 รูป รวม 7 รูป/คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ศึกษาสภาพการนิเทศการสอนของสถานศึกษา ขั้นตอนการศึกษารูปแบบ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับ รูปแบบการนิเทศการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษา ขั้นตอนการนำเสนอรูปแบบ ใช้แบบประเมินและแบบสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิ

3. การเก็บรวมรวมข้อมูล

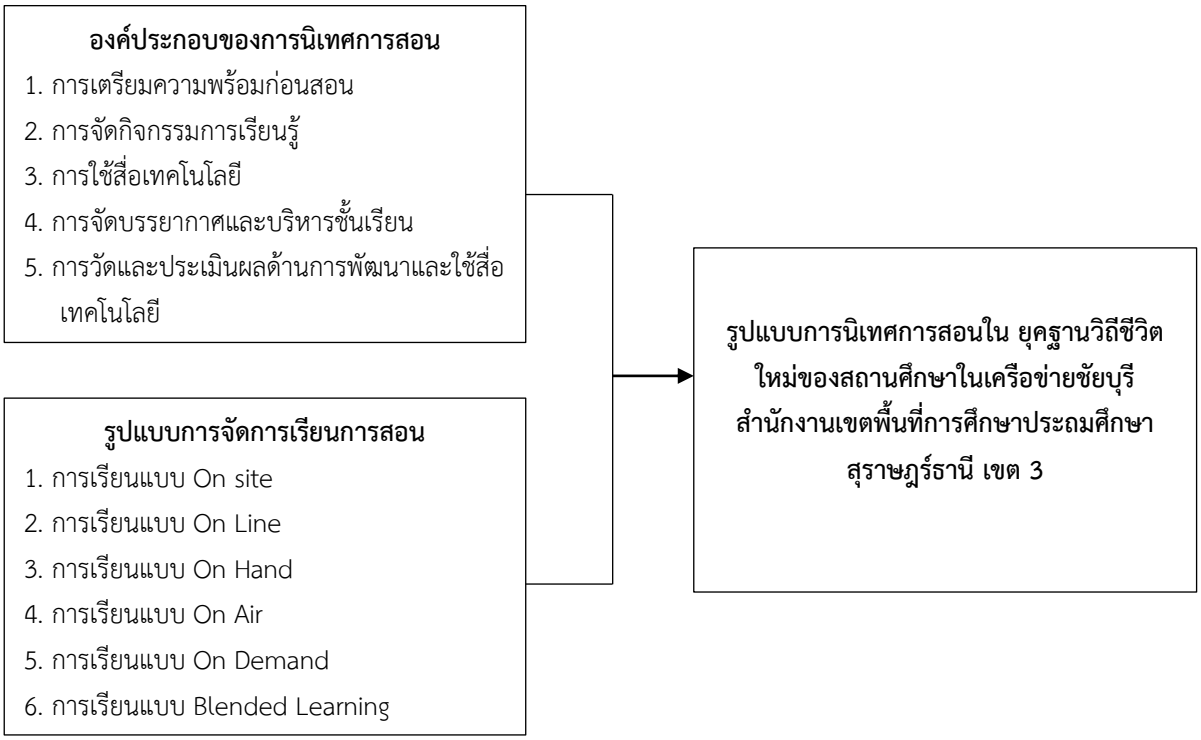
ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ขอหนังสือสัมภาษณ์จากมหาวิทยาลัย เก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการนิเทศการสอนของสถานศึกษา สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ขั้นตอนการศึกษารูปแบบ เลือกผู้เชี่ยวชาญในการให้ข้อมูล ขอหนังสือจากมหาวิทยาลัย สัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษา ขั้นตอนการนำเสนอรูปแบบ เลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ขอหนังสือจากมหาวิทยาลัย จัดสนทนากลุ่ม บันทึกการสนทนากลุ่มและนำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการวิเคราะห์ แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ แล้วนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์นำสู่การ สรุปจากข้อมูลต่างๆที่รวบรวมได้โดยทำไปพร้อมๆกับการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่างๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ เหล่านั้น เพื่อให้สามารถตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้ มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี โดยขั้นตอนการศึกษาสภาพ เรียบเรียงข้อมูลจากการสัมภาษณ์ออกเป็นประเด็น ขั้นตอนการศึกษารูปแบบ จัดทำร่างรูปแบบ และขั้นตอนการนำเสนอรูปแบบ นำความคิดเห็น ข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข จัดทำฉบับสมบูรณ์ สรุปผลการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามหลักการนิเทศการสอนซึ่งเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับผู้นิเทศและครูมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการสอนในสถานศึกษาประกอบด้วย หลักสูตร การออกแบบการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการจัดสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ โดยมุ่งที่พฤติกรรมของครู จะส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้เรียน (กุลกาญจน์ สุวรรณรักษ์, 2562); (Glickman, C. et al., 2017); (Marczely, B., 2002) ดังนั้น จากความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของครู จึงเป็นสิ่งสำคัญไม่น้อยไปกว่าการได้รับการกระตุ้นจากนโยบายของผู้บริหาร ด้วยกระบวนการการนิเทศการสอน จึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะพัฒนาการสอนของครูภายใต้การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ ตามสถานการณ์ในปัจจุบัน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพการนิเทศการสอนของสถานศึกษาในเครือข่ายชัยบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

การศึกษาสภาพการนิเทศการสอนของสถานศึกษาในเครือข่ายชัยบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า

1.1 ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนสอน ได้มีประชุมชี้แจงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินการการจัดการเรียนการสอนและการนิเทศการสอนของครู ศึกษาหลักสูตร มาตรฐานตัวชี้วัด และเนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตรวจสอบด้านความพร้อม เลือกใช้เทคนิควิธีการสอน การจัดทำแผนการสอน ตรวจสอบแผนการสอน ลงนามอนุมัติเพื่อใช้จัดสอนได้ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่ว่า สภาพการดำเนินการเตรียมความพร้อมก่อนสอนของสถานศึกษาโดยได้มีการกำหนดกิจกรรมต่างๆ ของผู้สอนก่อนที่จะเริ่มดำเนินการสอน มีการวางแผนและ เตรียมการล่วงหน้าเพื่อให้การเรียนของผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยการกำหนดองค์ประกอบต่างๆ ของการสอน ได้แก่วัตถุประสงค์ วิธีการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน และวิธีวัดผลประเมินผล แล้วนำไปเขียนแผนการสอน และนำไปปฏิบัติ คือการสอนต่อไป

1.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้มีการกำหนดรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน ขั้นสรุปและขั้นประเมินผลการจัดการเรียนการสอนซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ว่า เนื่องจากปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลให้มีการจัดการเรียนการสอนหลายรูปแบบทั้งในรูปแบบออนไลน์และออนไซน์เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียนได้เข้าถึงการศึกษามากขึ้นและเป็นการแก้ปัญหานักเรียนออกนอกระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานเนื่องจากปัญหาความไม่พร้อมทั้งทางด้านอุปกรณ์และตัวผู้เรียนที่จะส่งผลต่อกระบวนการการจัดการเรียนการสอน

1.3 ด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ได้มีการเตรียมสื่อการสอน การใช้สื่อการสอน ประเมินผลการใช้สื่อเทคโนโลยี รวมถึงการปรับปรุงและแก้ไขการใช้สื่อเทคโนโลยีซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วน

เกี่ยวข้อง ที่ว่า สภาพการใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา สถานศึกษามีการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) เรียนรู้ทักษะใหม่ๆ ทางโทรทัศน์ที่ส่งผ่านดาวเทียม การค้นคว้าเรื่องที่สนใจผ่าน Internet ด้วยรูปแบบที่หลากหลายที่สร้างโอกาสให้นักเรียนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ง่ายขึ้นตามความเหมาะสมของเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน

1.4 ด้านการจัดบรรยากาศและบริหารชั้นเรียน ได้มีการสร้างบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้ของนักเรียนและบริหารชั้นเรียนให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ครูและนักเรียนประเมินผลการจัดบรรยากาศและบริหารชั้นเรียนซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่ว่า สภาพการดำเนินการจัดบรรยากาศและบริหารชั้นเรียนของสถานศึกษา เป็นไปตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรน่า 2019 (COVID-19) ซึ่งอาจจะมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่ตามความพร้อมของนักเรียนแต่ละคน

1.5 ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ได้มีการศึกษามาตรฐานตัวชี้วัด เพื่อสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย การใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ประเมินผลการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนจากบันทึกหลังสอนซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่ว่า สภาพการดำเนินการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ถือเป็นส่วนสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เนื่องจากจะสะท้อนผลลัพธ์ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนโดยครูจะมีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนหลากหลายรูปแบบด้วยเครื่องมือที่หลากหลายทั้งในรูปแบบของ on site และ on line

2. ผลการศึกษารูปแบบการนิเทศการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษาในเครือข่ายชัยบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

ผลการศึกษารูปแบบการนิเทศการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษาในเครือข่ายชัยบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า มีขอบข่ายการดำเนินงาน 5 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนสอน มีการประชุมชี้แจงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินการการจัดการเรียนการสอนและการนิเทศการสอนของครู ศึกษาหลักสูตร มาตรฐานตัวชี้วัด และเนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตรวจสอบด้านความพร้อม เลือกใช้เทคนิควิธีการสอน การจัดทำแผนการสอน ตรวจสอบแผนการสอน ลงนามอนุมัติเพื่อใช้จัดสอนได้

2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการจัดรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน ขั้นสรุปและขั้นประเมินผลการจัดการเรียนการสอน

2.3 ด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน การเตรียมสือการสอน การใช้สื่อการสอน ประเมินผลการใช้สื่อเทคโนโลยี รวมถึงการปรับปรุงและแก้ไขการใช้สื่อเทคโนโลยี

2.4 ด้านการจัดบรรยากาศและบริหารชั้นเรียน มี การสร้างบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้ของนักเรียนและบริหารชั้นเรียนให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ครูและนักเรียนประเมินผลการจัดบรรยากาศและบริหารชั้นเรียน

2.5 ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน มีการศึกษามาตรฐานตัวชี้วัด เพื่อสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย การใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ประเมินผลการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนจากบันทึกหลังสอน

ภายใต้รูปแบบของการเรียนแบบ On Site การเรียนแบบ On line การเรียนแบบ On Air การเรียนแบบ On Demand การเรียนแบบ On hand และการเรียนแบบ Blended Learning

3. การประเมินรูปแบบการนิเทศการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษาในเครือข่ายชัยบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

การประเมินรูปแบบการนิเทศการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษาในเครือข่ายชัยบุรี พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมสนทนากลุ่ม ทุกคนเห็นว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ และมีโครงสร้างตามองค์ประกอบที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะซึ่งเป็นรูปแบบการนิเทศการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษาในเครือข่าย

ชัยบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดบรรยากาศและบริหารชั้นเรียน และด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน

อภิปรายผล

สภาพปัจจุบันการนิเทศการสอนของสถานศึกษาในเครือข่ายชัยบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า การนิเทศการสอน ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อมก่อนสอน 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) การใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน 4) การจัดบรรยากาศและบริหารชั้นเรียนและ 5) การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ซึ่งในแต่ละด้านจะต้องมีการประชุม วางแผน ดำเนินการตามแผน ตรวจสอบทบทวนในสิ่งที่ทำ โดยมุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียนและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ที่ได้สรุปว่ากระบวนการบริหารงานวิชาการในการดำเนินงานของสถานศึกษา ส่วนใหญ่จะใช้วงจรการบริหารคุณภาพ PDCA ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ 1) (Plan) การวางแผน 2) (Do) การปฏิบัติตามแผน 3) (Check) การตรวจสอบและ4) (Action) การปรับปรุงการนำไปใช้ ทำให้กระบวนการบริหารงานวิชาการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรัลพัชร นิลแก้วบวรวิชญ์ และ ธัชชัย จิตรนันท์ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กล่าวว่า 1) ทีมนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพมีความรู้ความเข้าใจในการใช้รูปแบบการนิเทศ 2) ทีมร่วมนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ แบบ Active Learning โดยการประเมินตนเองด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ทีมร่วมนิเทศทุกคนมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ให้มีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก 3) ครูผู้รับการนิเทศมีลำดับการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนการสอนดีขึ้นทุกคน 4) ครูผู้รับการนิเทศ มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยการประเมินผลการจัดการเรียนรู้โดยทีมนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพอยู่ในระดับมาก

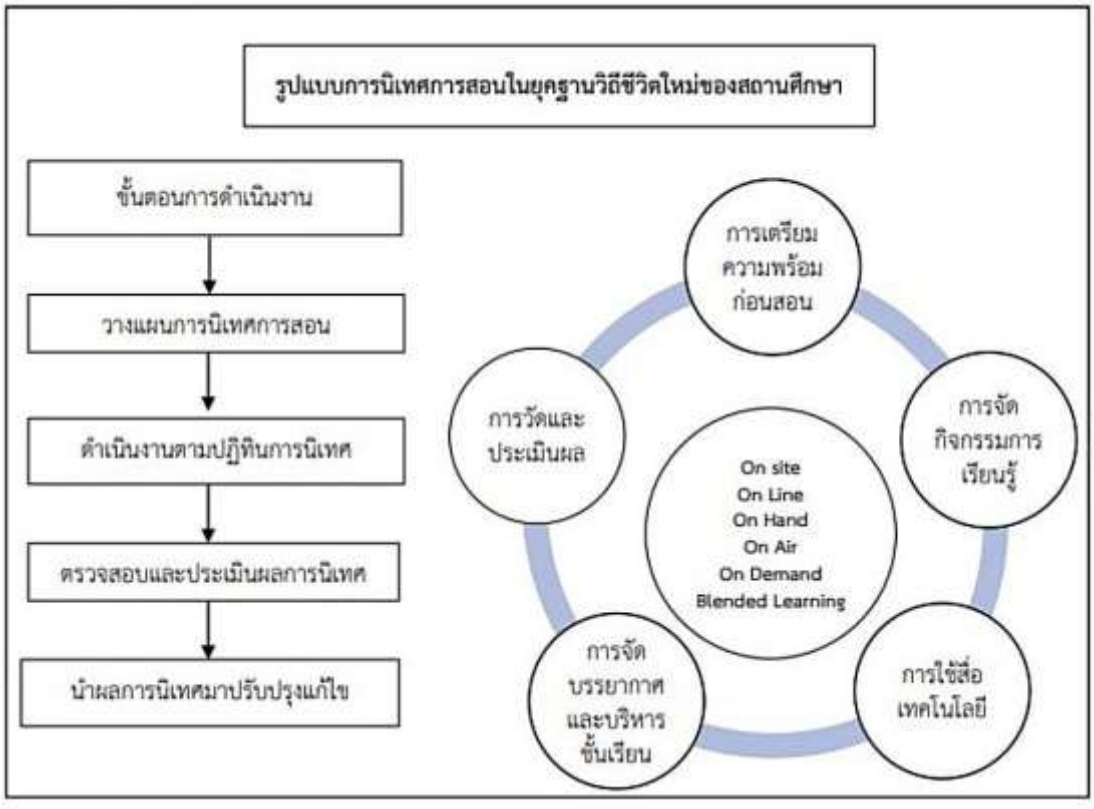
รูปแบบการนิเทศการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษาในเครือข่ายชัยบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า มีขอบข่ายการดำเนินงาน 5 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนสอน มีการประชุมชี้แจงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินการการจัดการเรียนการสอนและการนิเทศการสอนของครู ศึกษาหลักสูตร มาตรฐานตัวชี้วัด และเนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตรวจสอบด้านความพร้อม เลือกใช้เทคนิควิธีการสอน การจัดทำแผนการสอน ตรวจสอบแผนการสอนลงนามอนุมัติเพื่อใช้จัดสอนได้ 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มี การจัดรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน ขั้นสรุปและขั้นประเมินผลการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน การเตรียมสื่อการสอน การใช้สื่อการสอน ประเมินผลการใช้สื่อเทคโนโลยี รวมถึงการปรับปรุงและแก้ไขการใช้สื่อเทคโนโลยี 4) ด้านการจัดบรรยากาศและบริหารชั้นเรียน มี การสร้างบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้ของนักเรียนและบริหารชั้นเรียนให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ครูและนักเรียนประเมินผลการจัดบรรยากาศและบริหารชั้นเรียน 5) ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน มีการศึกษามาตรฐานตัวชี้วัด เพื่อสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย การใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ประเมินผลการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนจากบันทึกหลังสอน ภายใต้รูปแบบของการเรียนแบบ On Site การเรียนแบบ On line การเรียนแบบ On Air การเรียนแบบ On Demand การเรียนแบบ On hand และการเรียนแบบ Blended Learning มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัฏพันธ์ ดิศเจริญ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ได้กล่าวว่า 1) การนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 มีความเป็นเลิศอยู่ในระดับมากที่สุด 2) องค์ประกอบที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ได้แก่ 1) การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพมีอิทธิพลทางตรงต่อการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 2) การนิเทศโดยผู้บริหารมีอิทธิพลทางตรงต่อ

ประสิทธิภาพการสอน 3) การนิเทศโดยผู้บริหารมีอิทธิพลทางตรงต่อการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพส่วนองค์ประกอบที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ทั้งนี้ โมเดลการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ 3) รูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีชื่อว่ารูปแบบการร่วมมือรวมพลังระดมความคิดการนิเทศการจัดการเรียนการสอน

การประเมินรูปแบบการนิเทศการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษาในเครือข่ายชัยบุรี พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมสนทนากลุ่ม ทุกคนเห็นว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ และมีโครงสร้างตามองค์ประกอบที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะซึ่งเป็นรูปแบบการนิเทศการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษาในเครือข่ายชัยบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดบรรยากาศและบริหารชั้นเรียน และด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาทิฐยา วรนิตย์ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหา ได้กล่าวว่า (1) ปัญหาการนิเทศการจัดการเรียนรู้เกิดจากผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศขาดความร่วมมือและความเข้าใจในเป้าหมายการนิเทศร่วมกัน ทำให้ครูไม่สามารถพัฒนากระบวนการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริงรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหา ยึดแนวคิดการนิเทศแบบร่วมพัฒนา โดยมี 6 ขั้นตอน คือ 1) สัมพันธภาพสร้างงาน 2) ประสานความร่วมมือ 3) สื่อสารยุทธวิธี 4) ลงพื้นที่สร้างงาน 5) สะท้อนผลการเรียนรู้ และ 6) มุ่งสู่วิธีที่ดี โดยมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และคู่มือการนิเทศมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (2) จากการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศผู้ได้รับการนิเทศมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนรับการนิเทศ และนักเรียนที่ผู้รับการนิเทศสอนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และ (3) ครูผู้รับการนิเทศเห็นว่า รูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหามีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

การดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอน ของเดมมิ่งหรือ วงจรคุณภาพ PDCA ประกอบด้วยขั้นตอน 4 ประการ เรียกว่า PDCA. P (Plan) คือ ขั้นตอนการวางแผนการนิเทศการสอน C (Check) คือ ขั้นตอนการตรวจสอบ และเปรียบเทียบผลการนิเทศการสอน D (Do) คือ ขั้นตอนการดำเนินการตามปฏิทินการนิเทศการสอนที่กำหนดไว้ A (Action) คือ การนำผลการนิเทศมาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น โดยในแต่ละองค์ประกอบของการนิเทศการสอน ในขั้นการเตรียมความพร้อมก่อนสอน การจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อเทคโนโลยี การจัดบรรยากาศและบริหารชั้นเรียน และการวัดและประเมินผล ภายใต้รูปแบบการจัดการเรียนแบบต่างๆ โดยในทุกองค์ประกอบมีการดำเนินงานตามขั้นตอนของวงจรคุณภาพ PDCA

สรุปผลการวิจัย

สภาพการนิเทศการสอนของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 สภาพการนิเทศการสอนของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี มีกระบวนการเป็นไปตามปฏิทินของการนิเทศการสอน มีการดำเนินการครอบคลุมภารกิจ แต่การดำเนินการบางส่วนขาดการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง และไม่ต่อเนื่องจากปัญหาการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่

รูปแบบการนิเทศการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษาในเครือข่ายชัยบุรีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 มีองค์ประกอบดังนี้ 1) ชื่อรูปแบบ 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ 4) แนวทางการดำเนินการ 5) การติดตามประเมินผล ทั้งนี้ เป็นผลมาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอน ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) การเตรียมความพร้อมก่อนสอน 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) การใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน 4) การจัดบรรยากาศและบริหารชั้นเรียนและ 5) การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ภายใต้รูปแบบของการเรียนแบบ On Site การเรียนแบบ On line การเรียนแบบ On Air การเรียนแบบ On Demand การเรียนแบบ On hand และการเรียนแบบ Blended Learning

การประเมินรูปแบบการนิเทศการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษาในเครือข่ายชัยบุรีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 รูปแบบที่กำหนดขึ้นเป็นรูปแบบที่มีขั้นตอนที่ชัดเจน ปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ที่ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม เห็นด้วยว่า มีความเหมาะสม เป็นไปได้ เป็นประโยชน์ ในการบริหารงานวิชาการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ควรสนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษาในการใช้เทคโนโลยีที่ ทันสมัยและข้อมูลที่ถูกต้องมาพัฒนาคุณภาพการนิเทศการสอนอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนเพื่อการปฏิบัติงานที่สะดวก รวดเร็ว เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการปฏิบัติงานและคุณภาพผู้เรียน

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ควรมีนโยบายกระตุ้นให้โรงเรียนในสังกัดตระหนักถึงความสำคัญ ของการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการงานนิเทศการสอน

1.3 สถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้นิเทศการสอนพัฒนาศักยภาพของตนเอง ในด้านการผลิตสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อพัฒนางานนิเทศการสอนไปประยุกต์ใช้ ตามบริบทของหน่วยงานและสถานศึกษาแต่ละแห่ง

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 สถานศึกษาที่นำรูปแบบการนิเทศการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ไปใช้ ควรมีการประชุม วางแผนการดำเนินการ ร่วมกับครู บุคลากรของโรงเรียนเพื่อสร้างความเข้าใจ

2.2 สถานศึกษาที่นำรูปแบบการนิเทศการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ไปใช้ ควรปรับให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

2.3 สถานศึกษาที่นำรูปแบบการนิเทศการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ ควรมีการติดตามและประเมินผลการนำแนวทางไปใช้ เมื่อสิ้นปีการศึกษา

3. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 เพื่อเป็นแนวทางที่เหมือนการทุกสถานศึกษา

3.2 ควรมีการวิจัยที่เกี่ยวกับพัฒนาการนิเทศการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง สู่การปฏิบัติที่ดีและมีคุณภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: สยามสปอรต์ซินดิเคท.

_____. (2564). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องการเลื่อนเวลาเปิดภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2564*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กุลกาญจน์ สุวรรณรักษ์. (2562). *การนิเทศการสอนในยุค 4.0*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

นัฏพันธ์ ดิศเจริญ. (2565). การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. *วารสารศิลปะการจัดการ, 6*(2), 810-825.

วิรัลพัชร นิลแก้วบวรวิชญ์ และ ธัชชัย จิตรนันท์. (2564). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพเพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์, 9*(1), 122-138.

สมาน ศรีเครือ. (2550). *การนิเทศงานเพื่อพัฒนาบุคลากร*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร),

อาทิฐยา วรนิตย์. (2563). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดกาเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหา*. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).

Glickman, C. D., Gordon, S. P., & Ross-Gordon, J. M. (2017). *Supervision and instructional leadership: A developmental approach*. United States of America: Pearson Education Company.

Marczely, B. (2002). *Supervision in Education: A Differentiated Approach with Legal Perspectives Instructor's Manual*. United States of America: R&L Education.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2023. 5(1): 253-266.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

The Development of an English Instructional Model Based on Blended Learning using QAR Strategy with The STAD Cooperation Technique for Promoting Reading Competence of Sixth Grade Students in Phranakhon Si Ayutthaya

Nednipa Jiemsak[1*]

[1] *Department of English Teaching Program, Faculty of Education, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand*

[*] *Corresponding author. E-mail: nednipa29@aru.ac.th*

ABSTRACT

This article aimed to (1) study the context, the problems, and the needs on an English instructional model for reading skill in sixth grade students in Phranakhon Si Ayutthaya; (2) develop an English instructional model based on blended learning using QAR strategy with the STAD cooperation technique; and (3) evaluate the learning achievement from blended learning using QAR strategy with the STAD cooperation technique. The sample were divided into 3 groups including 1) 24 educational administrators and English teachers in Education fund schools; 2) 20 student teachers in English Teaching Program, faculty of education, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat university; and 3) 132 students who have been studying in grade 6 in Education fund schools. The experiment period was in the first semester of the 2022 academic year. They were selected by purposive sampling. The instruments for collecting data were 1) the questionnaire on the context, the problems, and the needs on an English instructional model for reading; 2) the lesson plans based on blended learning using QAR strategy with the STAD cooperation technique; 3) a group work observation form for sixth grade students; and 4) a pre-test and a post- test on reading in English, the statistics used in data were percentage, mean, standard deviation, independent t-test, and content analysis. The result of the study found that the overall context, problems, and the needs on an English instructional model for reading skill in sixth grade students in Phranakhon Si Ayutthaya were at the highest level. ($\bar{x}$ = 4.56, S.D. = 0.58); the English instructional model based on blended learning using QAR strategy with the STAD cooperation technique was at a high level. The sixth grade students' post–test score was higher than the pre–test. This result was statistically significant difference at .05 level.

Keywords: Blended Learning, QAR Strategy, STAD Cooperation Technique, English Reading Competence

Received: 9 January 2023;
Revised: 22 March 2023;
Accepted: 22 March 2023

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 2773-9805 (Online)

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เนตรนิภา เจียมศักดิ์[1*]

[1] *สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: nednipa29@aru.ac.th*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาบริบท สภาพปัญหา และความต้องการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้านการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (2) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับเทคนิค STAD และ (3) ประเมินผลสัมฤทธิ์ของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับเทคนิค STAD กลุ่มตัวอย่างแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มประกอบด้วย 1) คณะผู้บริหารสถานศึกษา และครูสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนกองทุนการศึกษาและเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 24 คน 2) นักศึกษาครูในสาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 5 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จำนวน 20 คน 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 132 คน คัดเลือกโดยวิธีสุ่มแบบเจาะจง เก็บข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับบริบท สภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนด้านการอ่านภาษาอังกฤษ 2) แผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับเทคนิค STAD 3) แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ 4) แบบทดสอบทักษะด้านการอ่านภาษาอังกฤษก่อนทดลองและหลังการทดลอง สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test แบบอิสระ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า ภาพรวมด้านบริบท และสภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้านการอ่านภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 อยู่ในเกณฑ์มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับเทคนิค STAD มีคุณภาพอยู่ในระดับดี และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีพัฒนาการด้านการอ่านภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับเทคนิค STAD หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การเรียนการสอนแบบผสมผสาน, กลวิธีคิวเออาร์, การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD, ความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษ

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การอ่านถือเป็นหนึ่งในทักษะทางภาษาอังกฤษที่มีบทบาทสำคัญ เนื่องจากการอ่านที่ดีส่งผลต่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ตามความต้องการ ดังจะเห็นได้จาก องค์กรระดับทั้งระดับนานาชาติและระดับชาติอาทิ องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ใช้ทักษะการอ่านเป็นตัวชี้วัดระดับการพัฒนาการรู้หนังสือของประชากรประเทศต่างๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ชี้ให้เห็นว่า การอ่านเป็นทักษะภาษาอังกฤษที่สำคัญและควรพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง การอ่านถือว่าเป็นประตูแห่งคลังความรู้ทางภาษา หากผู้เรียนได้มีการพัฒนาทักษะการอ่านอย่างสม่ำเสมอ ผู้เรียนสามารถที่จะเรียนรู้ และพัฒนาทักษะทางภาษาอื่นๆ

อาทิ ทักษะการฟัง การพูด และการเขียน รวมถึงการสื่อสาร และวัฒนธรรมทางภาษาได้เป็นอย่างดี หากพิจารณารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษนั้น จะเห็นว่าประเทศไทยได้มีการส่งเสริม และสนับสนุนเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการอังกฤษมาอย่างต่อเนื่อง มีการศึกษาค้นคว้างานวิจัยด้านการอ่าน เห็นได้จากการศึกษาและงานวิจัยด้านการอ่านมากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียน โดยผู้เรียนไม่ชอบการอ่านหนังสือ ไม่รักนิสัยการอ่าน (สมุทร เซ็นเชาวนิช, 2545) ผู้เรียนมีปัญหาด้านคำศัพท์และโครงสร้างไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ (บานบุรี นิวัฒนานุวงค์, 2555) นอกจากนี้ ยังพบปัญหาจากครูผู้สอน กล่าวคือผู้สอนอาจไม่มีประสบการณ์หรือความรู้ทางด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยตรง ผู้สอนเน้นการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยายมากจนเกินไป เน้นการท่องจำคำศัพท์ โครงสร้างประโยคของภาษา นิยมใช้วิธีการสอนอ่านแบบแปล (ศิวกานต์ ปทุมสูติ, 2553) นอกจากนี้ผู้เรียนไม่สามารถบอกรายละเอียดใจความสำคัญของเรื่องหรือวัตถุประสงค์หลักของเรื่องที่อ่านได้ ผู้เรียนไม่สามารถวิเคราะห์เรื่องที่ตนอ่านและถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้ผู้อื่นฟังได้ อีกทั้งไม่สามารถตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านว่ามีลักษณะให้คุณประโยชน์ หรือให้ข้อคิดอย่างไร (กาญจนา แก้วบ้านดอน และธีราภรณ์ พลายเล็ก, 2564) รวมทั้งปัญหาสื่อการเรียนการสอนที่ล้าสมัยและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้านการอ่านที่ยังไม่น่าสนใจเพียงพอ มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างต่อเนื่อง โดยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นี้ถือเป็นจุดเปลี่ยนทางการศึกษาที่สำคัญของผู้เรียนที่จะก้าวไปสู่ระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาที่สูงขึ้น การเตรียมความพร้อมทางด้านการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีการปรับตัว รับมือกับการเปลี่ยนแปลงในการเรียนการสอน อีกทั้งส่งเสริมให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (โควิด-19) ทำให้มนุษย์มีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะด้านการศึกษา มีการปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้เข้ากับวิถีชีวิตแบบความปกติใหม่ (New normal) หนึ่งในรูปแบบการจัดการเรียนการสอนคือการเรียนแบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย น่าสนใจ และได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในแวดวงการศึกษาทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ พรพิมล ศุขะวาที (2558) ให้คำนิยามการเรียนแบบผสมผสานว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผสมผสานรูปแบบการเรียนในห้องเรียนระหว่างการเรียนแบบเผชิญหน้า (Face to face) กับแบบออนไลน์ (Online learning) สำหรับการเรียนแบบเผชิญหน้าเป็นการเรียนการสอนที่ผู้สอนและผู้เรียนอยู่ในที่เดียวกัน มีการเผชิญหน้าต่อกัน โดยบทบาทของผู้สอนประกอบไปด้วยการบรรยาย นำเสนอ ยกตัวอย่าง ทบทวน สรุปและอภิปรายบทเรียนภายในชั้นเรียน ในขณะที่การเรียนการสอนแบบออนไลน์ เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนผ่านบทเรียนออนไลน์ เว็บไซต์ตามหัวข้อที่กำหนด เน้นการเรียนรู้แบบประสานเวลา แม็คเคานท์ (Maccoun H., 2016) ได้อธิบายไว้ว่าการเรียนแบบผสมผสาน เป็นการเรียนที่ผสมกันระหว่างการเรียนแบบเผชิญหน้าและการเรียนออนไลน์ โดยนำเสนอเนื้อหาส่วน ใหญ่ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น การสนทนาออนไลน์และยังคงมีส่วนที่ให้ผู้เรียนและผู้สอนพบปะกัน โดยมีสัดส่วนในการนำเสนอเนื้อหาผ่านระบบออนไลน์อยู่ระหว่างร้อยละ 30-70 ของเนื้อหาการเรียนทั้งหมด นอกจากนี้ การสอนแบบผสมผสานยังสามารถส่งเสริมศักยภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ในทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เช่นเดียวกับกุลธิดา ทุ่งคาใน (2564) ที่เห็นว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นที่นิยม และได้ถูกนำมาใช้เป็นสื่อการสอนในทุกระดับการศึกษา นับตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา ถือเป็นรูปแบบการเรียนอีกทางเลือกหนึ่งที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ของประเทศไทย กล่าวได้ว่า การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานได้สอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ รวมถึงเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญในการศึกษาของโลกปัจจุบัน

นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนที่ดี กลวิธีและเทคนิคย่อมเป็นกระบวนการที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาและการส่งเสริมความสามารถทางด้านการอ่านภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น กลวิธีการตั้งคำถาม QAR หรือ Question-Answer Relationship เป็นหนึ่งในกลวิธีทางด้านการอ่านที่จะพัฒนาการเรียนรู้ภาษาในระดับที่สูงขึ้น เริ่มจากการใช้ความรู้เดิมในการใช้ความคิดแบบบูรณาการในเนื้อเรื่องที่อ่าน การร่างสรุปความ วิจารณ์ เนื้อหาที่อ่านและการประเมินเรื่องที่อ่าน สุจิตตา พินิจธนสาร (2553) ได้ศึกษาแนวทางงานวิจัย เกี่ยวกับการพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้กลวิธี QAR พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อ

พัฒนาทักษะการอ่าน ภาษาอังกฤษ โดยใช้การตั้งคำถามกลวิธี QAR เป็นกลวิธีหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการค้นหาคำตอบในบทเรียนได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ การเรียนแบบร่วมมือถือเป็นเทคนิคที่น่าสนใจในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson & Johnson, 1991) และ ไกด์ส (Ghaith, 2003) เห็นว่า การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative learning) มีหลากหลายรูปแบบ อาทิ การเรียนแบบร่วมมือแบบกลุ่มแข่งขัน (Teams-Games Tournament: TGT) การเรียนแบบร่วมมือแบบบูรณาการอ่านและการเขียน (Cooperative Integrated Reading and Composition : CIRC) การเรียนแบบร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ (Jigsaw) การเรียนแบบร่วมมือแบบกลุ่มช่วยสอนเป็นรายบุคคล (Team Assisted Individualization: TAI) และการเรียนแบบร่วมมือแบบกลุ่มสัมฤทธิ์ (Student Teams-Achievement Division : STAD) ในส่วนของการนำเทคนิค STAD ผู้วิจัยมีความสนใจนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เนื่องจากเทคนิคดังกล่าวเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนด้านการอ่านภาษาอังกฤษ ศศิกานต์ โฆษิตตระกูล (2551) ได้อธิบายว่าเทคนิค STAD เป็นเทคนิคที่ส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ช่วยเหลือกันอย่างกระตือรือร้น ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ โดยมีการแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละคน ร่วมถึงต้องร่วมมือกับสมาชิกภายในกลุ่มทำความเข้าใจในบทเรียน เพื่อสร้างความสำเร็จของกลุ่ม ทำให้การจัดการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางภาษาอังกฤษมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งมีความสอดคล้องทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทางด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ

อนึ่ง โรงเรียนกองทุนการศึกษาและโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ถือเป็นความดูแล และรับผิดชอบหลักของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ไม่เพียงจะเป็นแหล่งเรียนรู้และฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้กับนักศึกษาคณะครุศาสตร์เท่านั้น ทว่า ยังเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ทางด้านศึกษาที่จะพัฒนาบัณฑิตครู บุคลากรทางการศึกษา และยกระดับคุณภาพการศึกษาในท้องถิ่น บูรณาการจัดการเรียนการสอน มุ่งเน้นการปฏิบัติได้จริง เน้นพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจ ปรัชญา วิสัยทัศน์ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาที่เน้นให้นักศึกษาและคณาจารย์มีความเชี่ยวชาญ และเป็นเลิศในศาสตร์ด้านการสอนเพื่อพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาและเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศที่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัญหาและความต้องการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานด้านการอ่านภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD
3. เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยเน้นการวิจัยแบบทดลอง มีการพัฒนานวัตกรรม จากนั้นนำไปทดลองใช้ เพื่อตรวจสอบคุณภาพเชิงประจักษ์ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในประเมินเครื่องมือ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาอังกฤษจำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาจำนวน 3 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) คณะผู้บริหารสถานศึกษา และครูสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนกองทุนการศึกษาและโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวนทั้งสิ้น 24 คน 2) นักศึกษาครูสาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 5 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาที่ดำเนินการฝึกสอนในโรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 จำนวน 20 คน คัดเลือกโดยวิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และ 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนกองทุนการศึกษาและโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำนวนทั้งสิ้น 132 คน คัดเลือกโดยวิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับบริบท สภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานในด้านการอ่านภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นแบบสำรวจรายการ

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD จำนวน 5 แผน

2.3 แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD

2.4 แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษก่อนทดลองและหลังการทดลองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยเป็นการวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ในการแปลความ การตีความ และการขยายความ แบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มีคุณภาพตามเกณฑ์ดี

3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่เรียนผ่านการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

4. การเก็บรวมรวมข้อมูล

รูปแบบการวิจัยนี้พัฒนาและดัดแปลงจากแบบจำลอง ADDIE โดยแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ขั้นการวิเคราะห์และวางแผน (Analysis)

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาบริบท สภาพปัจจุบัน และความต้องการจัดการเรียนการสอนด้านการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน การวิจัยนี้ระยะนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการสำรวจบริบท สภาพปัญหา และความต้องการในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ จากคณะผู้บริหารสถานศึกษา และครูสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนกองทุนการศึกษาและโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำนวนทั้งสิ้น 24 คน

ระยะที่ 2 ขั้นการออกแบบและพัฒนา

- ขั้นการออกแบบ (Design) ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD จากการสำรวจบริบท สภาพปัญหา และความต้องการในการจัดการเรียน

การสอนภาษาอังกฤษของคณะผู้บริหารสถานศึกษา และครูสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนกองทุนการศึกษาและโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษ และด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาวิเคราะห์ และกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เกณฑ์การวัดและประเมินผล ออกแบบการสอน เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน และกิจกรรมการเรียนรู้ใน Google Classroom อย่างผสมผสานกัน เพื่อศึกษาความสามารถในการทำงานกลุ่มและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่จัดการเรียนรู้ร่วมกันแบบผสมผสานตามรูปแบบที่ได้วิเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ

- ขั้นการพัฒนา (Development) ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ดังต่อไปนี้

1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD จำนวน 5 แผน รวม 10 คาบเรียน ผู้วิจัยได้แบ่งสัดส่วนของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานออกเป็นการผสมผสานแบบ 70:30 ตามแนวคิดของปรัชญนันท์ นิลสุข และปณิตา วรรณพิรุณ (2556) ที่เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบออนไลน์ร้อยละ 70 และแบบปกติร้อยละ 30 สำหรับแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้อ้างอิงเนื้อหาจากหนังสือ Smile 6 ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รายละเอียด ดังนี้

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง What do you want to be?

1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง Play safe

1.3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง It was great!

1.4 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง On holiday

1.5 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง That’s entertainment!

2) แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD แบ่งเป็นรายด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการวางแผนการทำงานและการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบภายในกลุ่ม

2.2 ด้านการแสดงความคิดเห็นและการรับฟังสมาชิกภายในกลุ่ม

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานภายในกลุ่ม

2.4 ด้านความร่วมมือ และความสนใจ มีความกระตือรือร้นในการทำงานกลุ่มร่วมกัน

ระยะที่ 3 ขั้นดำเนินการทดลอง (Implement)

1. ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษ ไปทดลองกับนักศึกษาสาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 4 ซึ่งอยู่ในช่วงสังเกตการณ์สถานศึกษา (try Out) โดย ทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (One-to-One Testing) เป็นกลุ่มแรกนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองกลุ่มแรกกลับมาแก้ไขปรับปรุง ทดลองกับกลุ่มเล็ก (Small-Group Testing) หลังจากการทดลองกับกลุ่มเล็กนำข้อมูลที่ได้กลับมาแก้ไขปรับปรุง

2. ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษไปทดลองภาคสนามกับเป็นนักศึกษาครูสาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 5 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง ผู้วิจัยได้จัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินผลที่เกิดกับนักศึกษาครูที่เข้ารับการฝึกอบรม โดยทดสอบความสามารถในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD

ระยะที่ 4 ศึกษาประสิทธิผล วิเคราะห์ผล และสรุปผลการทดลอง (Evaluation) ผู้วิจัยศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษหลังจากการพัฒนานักศึกษาครูชั้นปีที่ 5 สาขาการสอนภาษาอังกฤษที่สอนวิชาภาษาอังกฤษในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนกองทุนการศึกษาและโรงเรียนเครือข่าย

จำนวน 10 โรงเรียน โดยมีจำนวนนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รวมทั้งสิ้น 132 คน โดยนักศึกษาครูที่ได้เข้าอบรมโครงการจะนำแผนการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ไปสอนให้กับนักเรียนของตนเองจำนวน 5 ครั้ง /10 ชั่วโมง/ห้องเรียนแล้วทำการทดลองใช้ โดยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษก่อนทดลองและหลังการทดลอง โดยเน้นด้านการแปลความ การตีความ และการขยายความ ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ และ 2) แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 แบบ ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย แล้วนำเสนอผ่านการบรรยายตารางที่แสดงบริบท สภาพปัญหาและความต้องการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้านการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

5.2 การวิเคราะห์แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD และแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษก่อนทดลองและหลังการทดลองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test แบบอิสระ และการวิเคราะห์เนื้อหาแบบพรรณนาวิเคราะห์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เป็นการวิจัยแบบพัฒนา มีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า

1. บริบท สภาพปัญหาและความต้องการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานด้านการอ่านภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โดยผลการประเมินบริบท สภาพปัญหาและความต้องการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้านการอ่านภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ได้คำนวณหาค่าเฉลี่ย แล้วนำไปเปรียบเทียบกับค่าน้ำหนักคะแนนและแปรผลตามช่วงคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 4.50 – 5.00 หมายถึง อยู่ในเกณฑ์มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 3.50 – 4.49 หมายถึง อยู่ในเกณฑ์มาก
คะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 2.50 – 3.49 หมายถึง อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 1.50 – 2.24 หมายถึง อยู่ในเกณฑ์พอใช้
คะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 1.00 – 1.49 หมายถึง อยู่ในเกณฑ์ควรปรับปรุง

ตารางที่ 1 บริบท สภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้านการอ่านภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สภาพปัญหา	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ร้อยละ (percentage)
1. ด้านสื่อการเรียนการสอน	4.63	0.69	35.21
2. ด้านการจัดการเรียนรู้ เช่น กิจกรรมการเรียนการสอน	4.58	0.62	29.73
3. ด้านบุคลากรทางด้านการสอนภาษาอังกฤษ	4.51	0.52	17.39
4. ด้านหลักสูตร	4.47	0.58	14.32
5. ด้านการวัดและประเมินผล	4.35	0.53	3.35
ภาพรวมคะแนนเฉลี่ยทุกด้าน	4.56	0.58	100

สำหรับตารางที่ 1 แสดงบริบท สภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้านการอ่านภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในเกณฑ์มากที่สุด โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$) = 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ (S.D.) =0.58 มีการแบ่งสภาพปัญหาออกเป็น 5 ด้าน โดยดัดแปลงจาก ปรัชญา บินหมัดหนี และคณะ (2561) ลำดับแรกคือด้านสื่อการเรียนการสอนเป็นด้านที่มีปัญหามากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$) = 4.63, S.D = 0.69 คิดเป็นร้อยละ 35.21 รองลงมาเป็น ด้านการจัดการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$) = 4.58, S.D = 0.62 คิดเป็นร้อยละ 29.73 และด้านบุคลากรทางด้านการสอนภาษาอังกฤษ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$) = 4.51, S.D = 0.52 คิดเป็นร้อยละ 17.39 สำหรับด้านหลักสูตร ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$) = 4.47, S.D = 0.58 คิดเป็นร้อยละ 14.32 และด้านการวัดและประเมินผล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$) = 4.35, S.D = 0.53 คิดเป็นร้อยละ 3.35 ตามลำดับ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ศึกษาความต้องการในการจัดการเรียนการสอนทางด้านการอ่านภาษาอังกฤษโดยดัดแปลงแนวคิดของพุทธชาด ลิ้มศิริเรืองไร (2561) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความต้องการในการจัดการเรียนการสอนทางด้านการอ่านภาษาอังกฤษ

รายการความต้องการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)	ร้อยละ (percentage)
1. ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่น่าสนใจและทันสมัย อาทิ คอมพิวเตอร์ อินเตอร์เน็ต	4.57	0.59	42.12
2. ด้านเทคนิค และกลวิธีในการจัดการเรียนการสอนที่น่าสนใจ	4.25	0.47	27.25
3. ด้านผู้สอน เช่น ผู้สอนเป็นชาวต่างชาติ (Native Speaker) และผู้สอนที่จบตรงตามสาขาวิชา	4.13	0.58	14.17
4. ด้านหลักสูตรที่เหมาะสมกับมาตรฐานและตัวชี้วัด	4.09	0.52	10.21
5. ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน	3.98	0.29	6.25
ภาพรวมคะแนนเฉลี่ยทุกด้าน	4.20	0.49	100

จากตารางที่ 2 แสดงความต้องการในการจัดการเรียนการสอนทางด้านการอ่านภาษาอังกฤษโดยมีค่าเฉลี่ยรวม คือ ($\bar{X}$) = 4.20 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ (S.D.) = 0.49 อยู่ในเกณฑ์มาก โดยด้านที่ได้รับคะแนนสูงสุดคือ ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่น่าสนใจและทันสมัย อาทิ คอมพิวเตอร์ อินเตอร์เน็ตมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$) = 4.57, S.D. = 0.59 คิดเป็นร้อยละ 42.12 รองลงมาเป็นด้านเทคนิค และกลวิธีในการจัดการเรียนการสอนที่น่าสนใจมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$) = 4.25 , S.D. = 0.47 คิดเป็นร้อยละ 27.25 และด้านผู้สอน เช่น ผู้สอนเป็นชาวต่างชาติ (native speaker) และผู้สอนที่จบตรงตามสาขาวิชา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$) = 4.13, S.D. = 0.58 คิดเป็นร้อยละ 14.17 ในขณะที่ด้านหลักสูตรที่เหมาะสมกับมาตรฐานและตัวชี้วัด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$) = 4.09, S.D. = 0.52 คิดเป็นร้อยละ 10.21 และด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$) = 3.98, S.D. = 0.29 คิดเป็นร้อยละ 6.25 ตามลำดับ

2. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มีคุณภาพอยู่ในระดับดี พิจารณาจากรูปแบบของสื่อ และกลวิธีการนำเสนอบทเรียนแบบประสาน โดยดัดแปลงจากเศณวี ฤกษ์มงคล (2560) โดยผลการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของผู้เชี่ยวชาญได้คำนวณหาค่าเฉลี่ย แล้วนำไปเปรียบเทียบกับค่าน้ำหนักคะแนน และแปรผลตามช่วงคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 4.50 – 5.00 หมายถึง อยู่ในเกณฑ์ดีมาก
คะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 3.50 – 4.49 หมายถึง อยู่ในเกณฑ์ดี
คะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 2.50 – 3.49 หมายถึง อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 1.50 – 2.24 หมายถึง อยู่ในเกณฑ์พอใช้
คะแนนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 1.00 – 1.49 หมายถึง อยู่ในเกณฑ์ควรปรับปรุง

ตารางที่ 3 การประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD

รายการที่ประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ผลการประเมิน
1.ด้านเนื้อหาวิชา	4.67	0.54	ดีมาก
2.ด้านการใช้ภาษา	4.48	0.51	ดี
3.ด้านการนำเสนอบทเรียน	4.37	0.53	ดี
4.ด้านแบบทดสอบ	4.15	0.55	ดี
ภาพรวมคะแนนเฉลี่ยทุกด้าน	4.41	0.53	ดี

จากตารางที่ 3 แสดงการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 ท่าน แบ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการสอนภาษาอังกฤษจำนวน 3 คน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาจำนวน 3 ท่าน ภาพรวมคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ ($\bar{X}$) = 4.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ (S.D.) = 0.53 อยู่ในเกณฑ์ดี โดยผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าด้านเนื้อหาวิชาเป็นบทเรียนออนไลน์แบบกิจกรรมกลุ่มโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.67, S.D. = 0.54 อยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก เนื่องจากมีความถูกต้องในเนื้อหา รวมถึงมีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในขณะที่ด้านอื่นๆ อยู่ในเกณฑ์ดี อาทิ ด้านการใช้ภาษามีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.48, S.D. =0.51 ด้านการนำเสนอบทเรียน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.37 ,S.D. = 0.53 และด้านแบบทดสอบ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.15, S.D. =0.55 ตามลำดับ

3. ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD สามารถส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พิจารณาจากข้อมูลของการทำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเรียน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD

test	N	score	($\bar{X}$)	(S.D.)	($\bar{D}$)	S.D.	t	Df	p value
pre-test	132	20	11.24	2.76					
post-test	132	20	18.40	3.34	7.16	1.99	17.96	24	0.000

* p<.05 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 แสดงความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD โดยคะแนนก่อนการทดสอบมีค่าเฉลี่ยที่ 11.24 ขณะที่คะแนนหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยที่ 18.40 มีผลต่างเฉลี่ย ($\bar{D}$) ระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เท่ากับ 7.16 ค่าสถิติ t เท่ากับ 17.96

อภิปรายผล

บริบท สภาพปัญหา และความต้องการในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้านการอ่านภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อ่านภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 อยู่ในเกณฑ์มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 มีการแบ่งสภาพปัญหาออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านบุคลากรทางด้านการสอนภาษาอังกฤษ ด้านหลักสูตร และด้านการวัดและประเมินผล เนื่องจากสภาพปัญหาดังกล่าวมีบทบาทสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ และเกิดการเรียนรู้ที่ด ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญา บินหมัดหนีและคณะ (2561) ที่ศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าด้านหลักสูตรถือเป็นหัวใจสำหรับต่อการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย และสามารถใช้ได้จริงจะช่วยส่งเสริมให้การวัดประเมินผลตามสภาพจริง รวมถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นเชิงรุก นอกจากนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าบริบททางสถานศึกษานับเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ดังจะเห็นได้จาก วิสัยทัศน์ พันธกิจ และแผนพัฒนาของสถานศึกษา สิ่งเหล่านี้สามารถเป็นเข็มทิศให้กับแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และรายวิชาอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี

สำหรับความต้องการในการจัดการเรียนการสอนทางด้านการอ่านภาษาอังกฤษอยู่ในเกณฑ์มาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่น่าสนใจและทันสมัย ด้านเทคนิคและกลวิธีในการจัดการเรียนการสอนที่น่าสนใจ ด้านผู้สอน ด้านหลักสูตรที่เหมาะสมกับมาตรฐานและตัวชี้วัด และด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นปัจจัยพื้นฐานในการวิเคราะห์ความต้องการเฉพาะของภาษาอังกฤษที่มีต่อผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับพุทธชาด ลิ้มศิริเรืองไร (2561) ที่ศึกษาการวิเคราะห์ความต้องการในรายวิชาภาษาอังกฤษสำหรับอาเซียนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางพบว่าความต้องการในการจัดการ

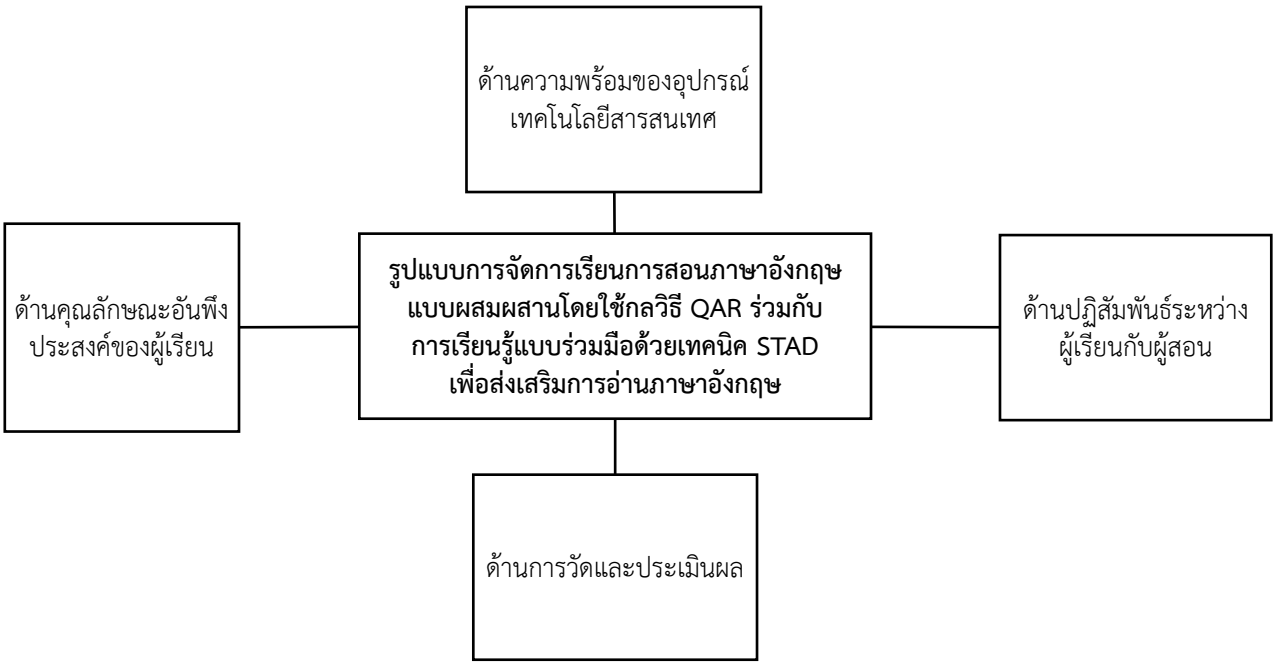
เรียนการสอนภาษาอังกฤษมุ่งเน้นด้านเนื้อหา หลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล นอกจากนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าด้านงบประมาณเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สามารถขับเคลื่อนในการจัดซื้อสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาอังกฤษ รวมถึงจัดจ้างบุคลากรชาวต่างชาติเพื่อการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มีคุณภาพอยู่ในระดับดี พิจารณาจากรูปแบบของสื่อ และกลวิธีการนำเสนอบทเรียนแบบประสาน เนื่องจากมีกระบวนการพัฒนาจากแบบจำลอง ADDIE ที่เน้นการการวิเคราะห์และวางแผน การออกแบบ การพัฒนา การนำไปใช้ การปรับปรุงและการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับเศณวี ฤกษ์มงคล (2560) ที่ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน วิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา พบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ดีและมีประสิทธิภาพ มีระบบใน 5 ขั้นตอน ได้แก่ การวิเคราะห์ด้านเนื้อหาเพื่อนำมาสร้างบทเรียน ด้านการออกแบบเนื้อหาบทเรียน ออกแบบทดสอบและกิจกรรมให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของบทเรียน จากนั้นพัฒนาบทเรียนพร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำไปใช้ ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง รวมถึงการประเมินผลของบทเรียนโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เห็นได้ว่ากระบวนการพัฒนาจากแบบจำลอง ADDIE สามารถสร้างหลักการออกแบบการเรียนรู้ตั้งแต่ขั้นเริ่มต้น ไปจนถึงขั้นตอนสุดท้าย ซึ่งแต่ละขั้นตอนเป็นแนวทางที่มีลักษณะที่ยืดหยุ่นเพื่อให้สามารถนำไปสร้างเป็นเครื่องมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD สามารถส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พิจารณาจากข้อมูลของการทำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากกระบวนการดำเนินวิจัยเน้นการวิเคราะห์บริบท สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้านการอ่าน สำหรับประเด็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานนั้น มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลธิดา ทุ่งคาใน (2564) ที่ได้ศึกษาการเรียนรู้แบบผสมสาน Blended Learning ในวิถี New Normal โดยการเรียนรู้แบบผสมผสาน เป็นรูปแบบและเทคนิควิธีการสอนหนึ่งที่นำมาใช้ ในการเรียนรู้รวมทั้งการฝึกอบรมในยุคแห่งสังคมสารสนเทศในปัจจุบันถือเป็นการสร้างโอกาส และความเสมอภาคในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้และส่งข่าวสารถึงกันได้อย่างรวดเร็วก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ในการเรียนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เห็นได้ว่าเป็นโอกาสอันดีของผู้เรียนที่ต้องการพัฒนาทักษะความรู้ในการทำงาน ทักษะชีวิตและความรู้ในชีวิตประจำวัน โดยวิธีหาความรู้เพิ่มเติม จากสื่อต่างๆ มากขึ้น การนำเอารูปแบบการเรียนแบบผสมผสานมาใช้นั้น โดยคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ให้พร้อมเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพทางการเรียนให้เกิดขึ้น นอกจากนี้ ประเด็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาให้สอดคล้องกับความต้องการในการจัดการเรียนการสอนด้านการอ่านภาษาอังกฤษ มีความสอดคล้องสุจิตตา พินิจธนสาร (2553) ที่ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้กลวิธี QAR พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน ภาษาอังกฤษ โดยใช้การตั้งคำถามกลวิธี QAR ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยอาศัยวิธีการตั้งคำถามที่สัมพันธ์กับคำตอบ อีกทั้งยังปลูกฝังให้ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้ร่วมกัน การแสวงหาคำตอบ การแลกเปลี่ยนความรู้ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สามารถนำความรู้ ประสบการณ์ ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ ผลการวิจัยในวัตถุประสงค์ที่ 3 ยังสอดคล้องกับสลาวิน (Slavin, 1995) ที่เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ช่วยทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทางภาษาอังกฤษได้ดี และมีความสุข อีกทั้งมีการเสริมแรงทางบวก การเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เป็นรูปแบบการสอนที่กำหนดให้ผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกันมาเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย ซึ่งสอดคล้องกับศศิกานต์ โฆษิตตระกูล (2551) ที่ศึกษาความสามารถด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่เรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้โดยใช้เทคนิค STAD พบว่าเทคนิค STAD เป็นเทคนิคที่ส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ช่วยเหลือกันอย่างกระตือรือร้น ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ กล่าวได้ว่ากลวิธี QAR และเทคนิค STAD สามารถส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญ รวมถึงเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทางด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำได้เป็นอย่างดี

องค์ความรู้ใหม่

สำหรับองค์ความรู้จากการวิจัย พบว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลนั้น ประกอบด้วย องค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความพร้อมของอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ 2) ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน 3) ด้านการวัดและประเมินผล และ 4) ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้จากการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความพร้อมของอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน และสัญญาณอินเตอร์เน็ต สิ่งเหล่านี้มีความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสาน เนื่องจากผู้วิจัยได้แบ่งสัดส่วนของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานออกเป็นการผสมผสานแบบ 70: 30 ที่เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบออนไลน์ร้อยละ 70 และแบบปกติร้อยละ 30; 2) ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน นับเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของการเรียนรู้ และการสร้างบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ร่วมกันได้เป็นอย่างดี; และ3) ด้านการวัดและประเมิน แสดงให้เห็นความเข้าใจในบทเรียนของผู้เรียน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน ในด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective Domain) และทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ได้แก่ ความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย ใฝ่เรียนรู้ และมุ่งมั่นในการทำงาน เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย

ภาพรวมด้านบริบท และสภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้านการอ่านภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 อยู่ในเกณฑ์มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 มีการแบ่งสภาพปัญหาออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านบุคลากรทางด้านการสอนภาษาอังกฤษ ด้านหลักสูตร และด้านการวัดและประเมินผล สำหรับความต้องการความต้องการในการจัดการเรียนการสอนทางด้านการอ่านภาษาอังกฤษ อยู่ในเกณฑ์มาก มีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 4.20, S.D. = 0.49 แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่ง

สนับสนุนการเรียนรู้ที่น่าสนใจและทันสมัย ด้านเทคนิคและกลวิธีในการจัดการเรียนการสอนที่น่าสนใจ ด้านผู้สอน ด้านหลักสูตรที่เหมาะสมกับมาตรฐานและตัวชี้วัด และด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มีคุณภาพอยู่ในระดับดี ภาพรวมคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ0.53 สามารถแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาวิชา ด้านการใช้ภาษา ด้านการนำเสนอบทเรียน และด้านแบบทดสอบ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีพัฒนาการในการอ่านภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีผลต่างเฉลี่ยระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เท่ากับ 7.16 ส่วนค่าสถิติ t เท่ากับ 17.96 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรมีการนำผลการวิจัยไปต่อยอดในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษแบบผสมผสานในระดับชั้นอื่นๆ เพื่อเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง

1.2 ควรมีการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสานในทักษะอื่น ๆ อาทิ ทักษะการฟัง การพูด การเขียน รวมถึงทักษะด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนให้มีความรอบด้านทางภาษาอังกฤษ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัย และพัฒนารูปแบบในการจัดการเรียนรู้แบบผมผสานโดยใช้กลวิธี QAR ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ในรายวิชาอื่นๆ อาทิ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ และวิชาสังคมศึกษา เพื่อบูรณาการจัดการเรียนการสอนให้มีความครอบคลุมมากขึ้น

2.2 ควรมีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผมผสานกับกลวิธีการเรียนการสอนแบบเชิงรุกอื่นๆ (Active Learning) อาทิ กลวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) กลวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Active-based Learning) และกลวิธีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-based Learning) ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21ให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กาญจนา แก้วบ้านดอน และ ธีราภรณ์ พลายเล็ก. (2564). การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 กรณีศึกษาโรงเรียนวัดบวรมงคล. *วารสารสถาบันพัฒนาการเรียนรู้ศาสตร์สมัยใหม่, 6*(4), 201-211.

กุลธิดา ทุ่งคาใน (2564). การเรียนรู้แบบผสมผสาน Blended Learning ในวิถี New Normal. *วารสารครุศาสตร์สาร, 15*(1), 29 – 43.

บานบุรี นิวัฒนานุวงค์. (2555). *การใช้กลวิธีการอ่านแบบร่วมมือที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและความคงทนในการอ่านสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์).

ปรัชญนันท์ นิลสุข และ ปณิตา วรรณพิรุณ. (2556). การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน: สัดส่วนการผสมผสาน. *วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา, 25*(85), 31-36.

ปรัชญา บินหมัดหนี, โสรัตน์ อับดุลสตา และ ชัรฟุดดีน หะยี. (2561). ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนเอกขนสอนศาสนาอิสลามใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสาร AL-NUR บัณฑิตวิทยาลัย, 13*(25), 25-37.

พรพิมล ศุขะวาที. (2558). การใช้กลยุทธ์การอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเชิงวิจารณ์โดยผ่านการเรียนแบบผสมผสานของนิสิตครุศาสตร์เอกภาษาอังกฤษ. *วารสารครุศาสตร์, 45*(2), 72-89.

พุทธชาด ลิ้มศิริเรืองไร. (2561). การวิเคราะห์ความต้องการในรายวิชาภาษาอังกฤษสำหรับอาเซียนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 9*(2), 257-271.

ศศิกานต์ โฆษิตตระกูล. (2551). *ความสามารถด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่เรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้โดยใช้เทคนิค STAD*. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).

ศิวกานท์ ปทุมสูติ. (2553). *คู่มือการอ่านคิดวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: นวสาส์นการพิมพ์.

เศณวี ฤกษ์มงคล (2560). การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) วิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา : Blended Learning Method in Educational Innovation and Technology. ใน *การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 9 ประจำปี 2560 "ราชมงคลสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ยั่งยืนสู่ประเทศไทย 4.0" (Creative RMUT and Sustainable Innovation for Thailand 4.0)*. (น. 838-853). นครปฐม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

สมุทร เซ็นเชาวนิช. (2545). *เทคนิคการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุจิตตา พินิจธนสาร. (2553). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้การตั้ง คำถามกลวิธี QAR ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

Ghaith, G. M. (2003). The Problems and Prospects of Using Selected Cooperative Learning Structures in Educating Teachers of English as a Foreign Language. *Journal of Student-Centered Learning*, *2*(1), 93-100.

Johnson, D.W. & John, R.T. (1991). *Learning Together and Alone*. New Jersey: Prentice-Hall.

Maccoun, H. (2016). The effect of using blended learning on the achievement of students and information retention of fifth graders in the biology course. *J. Fac. Educ, 22*(95), 209-240.

Raphael, T. E., & AU, K.H. (2005). QAR: Enhancing comprehension and test taking across grades and content areas. *The Reading Teacher, 59*, 206-221.

Slavin, R.E. (1995). *Cooperative Learning Theory, Research and Practice*. (2nd ed.). Massachusetts: A Simon & Schuster.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2023. 5(1): 267-276.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Guidelines for using Social Media in School Administration in the Digital Age of School Administrators Wachiramit Consortium under the Secondary Educational Service Area Office Trang Krabi

Jantima Phetsut[1*] Phrakhrupichitsupakarn[1] and Boonlert Weeraponkan[1]

[1] *Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: jantima.oiljung@gmail.com*

ABSTRACT

This article aimed to (1) study the condition of using social media in educational institution administration of the administrators of the Wachiramit Consortium under the Secondary Educational Service Area Office Trang Krabi, (2) the guidelines for the use of social media in the administration of educational institutions in the digital age of the administrators. The research was conducted using qualitative research by analyzing documents and in-depth interviews with 15 people involved, and drafting guidelines for implementation and in-depth interviews with 5 key informants. The findings revealed that The condition of using social media in the school administration of the administrators of the Wachiramit Consortium are social media Facebook, Line, Google Application, and Microsoft Office used in the administration of educational institutions, resulting in efficient performance of various tasks. Guidelines for use of social media in the administration of educational institutions in the digital age of school administrators consisted using social media Facebook, Line, Google Application, Microsoft Office in academic administration, personnel management, budget management, and general administration consisted of 5 steps : (1) formulate a policy for the use of social media according to the scope of work of the educational institution administration, (2) the management process for using social media in the performance of duties, (3) develop personnel to have knowledge, competence and expertise in using social media in performing their duties, (4) examine, supervise, and follow up on the use of social media in performing duties, (5) reporting, evaluating and improving the use of social media in performing duties.

Keywords: Guidelines for use of Social Media, Social Media, Educational Institution, The Digital Age

Received: 8 January 2023;
Revised: 17 March 2023;
Accepted: 21 March 2023

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 2773-9805 (Online)

แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตวชิรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

จันทิมา เพชรสุทธิ์[1*] พระครูพิจิตรศุภการ[1] และ บุญเลิศ วีระพรกานต์[1]

[1] *สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: jantima.oiljung@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขตวชิรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ (2) ศึกษาแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการวิเคราะห์เอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ร่างแนวทางและสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน ผลการศึกษา พบว่า สภาพการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขตวชิรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook, Line, Google Application, Microsoft Office ในการบริหารสถานศึกษาส่งผลให้การปฏิบัติภารกิจงานต่างๆ บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook, Line, Google Application, Microsoft Office ในด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป ประกอบด้วย 1) วางแผนกำหนดนโยบายการใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามภารกิจขอบเขตงานของการบริหารสถานศึกษา 2) กระบวนการบริหารจัดการการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษา 3) พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถความชำนาญในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ 4) การตรวจสอบ นิเทศ ติดตามการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษา 5) การรายงานผลประเมินผลและปรับปรุงการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษา

คำสำคัญ: แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์, สื่อสังคมออนไลน์, การบริหารสถานศึกษา, ยุคดิจิทัล

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

สังคมโลกยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องส่งผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ สภาพสังคม เศรษฐกิจ และการศึกษา ก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ทางสังคมซึ่งเรียกว่า “สังคมออนไลน์” ทำให้มีการติดต่อสื่อสารกันที่รวดเร็วและหลากหลายรูปแบบมากขึ้น รวมถึงการทำธุรกรรมต่างๆ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนั้นเข้ามามีบทบาทสำคัญยิ่งในด้านการศึกษามีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายทั่วถึงทุกเพศทุกวัย ดังแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 กำหนดให้เพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย พัฒนาฐานข้อมูลด้านการศึกษาที่มีมาตรฐานเชื่อมโยงกันและเข้าถึงได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ดังนั้น การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่เปลี่ยนไป เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ไร้ขีดจำกัดและสามารถก้าวเข้าสู่โลกสังคมออนไลน์ได้อย่างมีศักยภาพ

สื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อดิจิทัลที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างกันอยู่ในรูปแบบของข้อความ เสียง รูปภาพ วิดีโอ และไฟล์งานประเภทต่างๆ (รักเกียรติ พันธ์ชาติ, 2564) ซึ่งเป็นเครื่องมือและกลไกสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพให้กับสถานศึกษา ปัจจุบันนี้เป็นยุคของการนำสื่อเทคโนโลยีต่างๆ มาใช้อย่างแพร่หลายจนกลายเป็นยุคดิจิทัล ซึ่งสถานศึกษาในยุคดิจิทัลได้มีการนำสื่อสังคมออนไลน์และสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลต่างๆ มาใช้ทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการปฏิบัติงานฝ่ายต่างๆ การเตรียมความพร้อมของสื่ออุปกรณ์สำหรับการเรียนการสอนให้มีความทันสมัย การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และการสร้างภาพลักษณ์ที่โดดเด่นของสถานศึกษา (ธนะวัฒน์ วรรณประภา, 2560) และที่สำคัญสื่อสังคมออนไลน์จะมีบทบาทสำคัญในการติดต่อสื่อสารกันภายในสถานศึกษา ผู้ปกครองและบุคคลภายนอกสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ ความสามารถ และทักษะของผู้ปฏิบัติงานในปัจจุบันนี้ อีกทั้งรูปแบบของการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในสถานศึกษาได้เปลี่ยนแปลงไปตามการพัฒนาและทิศทางความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ต้องมีความรวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร มีการเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายเพื่อการบริหารจัดการข้อมูล แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา

ดังนั้น การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษา เป็นการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และหน่วยงานภายนอก ทั้งนี้สามารถรับส่งข้อมูลข่าวสารได้อ ย่างสะดวกและรวดเร็ว มีการสร้างและหรือเข้าร่วมเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบ่งปันข้อมูลข่าวสารความรู้ทางด้านวิชาการ การประชุมออนไลน์ การติดตามภาระงานต่างๆ ที่สถานศึกษาได้ขับเคลื่อน การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา รวมถึงการติดตามดูแลช่วยเหลือผู้เรียนและในส่วนของการจัดการเรียนการสอน สื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการติดต่อสื่อสารระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียนในการนัดหมาย การรับส่งงาน การติดตามการส่งงานและหรือติดตามด้านพฤติกรรม รวมถึงการแจ้งข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และทันท่วงที (นฤมล บุญส่ง, 2561) นอกจากนี้สามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นพื้นที่ในการจัดเก็บข้อมูล ไฟล์งานหรือผลงานต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบ และเป็นช่องทางในการนำเสนอข้อมูลหรือผลงานต่างๆ ได้อย่างสะดวกรวดเร็วมีการเข้าถึงข้อมูลหรือผลงานได้ง่าย

การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษายุคดิจิทัลให้ประสบความสำเร็จนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีทักษะกระบวนการบริหารงานด้านการศึกษาที่ดีและอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน (วินัย เพ็งวัน, ปรีชา คัมภีรปกรณ์ และรัชฎาพร งอยภูธร, 2564) ซึ่งการบริหารการศึกษาที่ดีนั้นเป็นการบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดเป้าหมายและการวางแผนในการจัดการศึกษา มีรูปแบบขั้นตอนที่ชัดเจน มีกระบวนการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ มีความถูกต้องรวดเร็ว ก้าวทันเทคโนโลยีปัจจุบัน และการมีทักษะการใช้สื่อสังคมออนไลน์และเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณ และงานทั่วไปของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาจนเกิดประโยชน์เกิดความคุ้มค่า (ภคพร เลิกนอก, 2563) และเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายอย่างมีศักยภาพ ส่งผลให้การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

ด้วยความเป็นมาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขตวชิรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ในสถานการณ์ปัจจุบันว่ามีสภาพการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างไรบ้าง แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลควรอย่างไร และผลการประเมินแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลเป็นอย่างไร ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน เพื่อให้สถานศึกษามีความทันสมัยสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพในทุกๆ ด้านและเกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขตวชิรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

2. เพื่อศึกษาแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขตวชิรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เป็นการศึกษาสภาพแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขตวชิรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นการเลือกแบบไม่มีโครงสร้างที่เคร่งครัด มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการที่ไม่ซับซ้อนเพื่อที่จะได้ตัวอย่างที่เหมาะที่สุดเท่าที่จะเป็นได้สำหรับแนวคิด จุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ของการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่เลือกมีลักษณะเป็น “Information-Rich Case” คือมีข้อมูลให้ศึกษาในระดับลึกได้มาก และสามารถสะท้อนความเป็นจริงได้ดีที่สุด ซึ่งจะมีความหมายต่อจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษา เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษามากที่สุด โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา นักวิชาการคอมพิวเตอร์ ศึกษานิเทศก์รับผิดชอบงานเทคโนโลยี หัวหน้างานหรือครูผู้ดำเนินงานเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สหวิทยาเขตวชิรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

1.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-Informants) ในขั้นตอนการศึกษาแนวทาง คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขตวชิรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้างานหรือครูผู้ดำเนินงานเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ในขั้นตอนการศึกษาสภาพการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขตวชิรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ในขั้นตอนการศึกษาแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขตวชิรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขตวชิรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

3. การเก็บรวมรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นรายบุคคล

3.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้เชี่ยวชาญเป็นรายบุคคล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็น

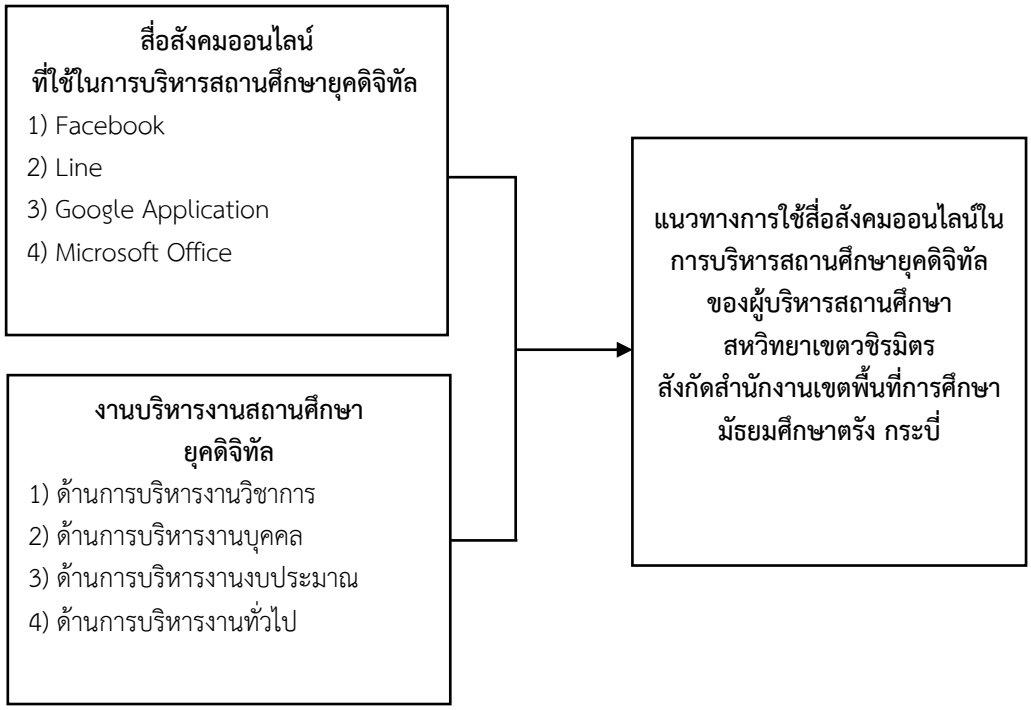
ระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาสภาพแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขตวชิรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมาวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น และปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

4.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้วิจัยดำเนินการนำรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขตวชิรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ มาจัดทำเป็นรายงานการสัมภาษณ์ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น และปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในการสนทนากลุ่ม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิดทฤษฎีต่างๆ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และได้ทำการสังเคราะห์กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตวชิรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษาส่งผลให้การปฏิบัติภารกิจงานต่างๆ บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้ 1) การใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook ในการบริหารสถานศึกษา เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารกัน

ระหว่างครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครองและหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องได้อย่างสะดวกรวดเร็ว สามารถติดตามข่าวสารกิจกรรมของสถานศึกษาได้ตลอดเวลา เป็นช่องทางในการสอบถามข้อมูล ประเด็นปัญหาข้อสงสัย หรือข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับสถานศึกษา และเป็นสื่อที่ใช้สำหรับจัดเก็บข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ทันสมัย รวดเร็ว เข้าถึงได้ง่าย ประหยัดค่าใช้จ่าย และในส่วนของการจัดเรียนการสอนสามารถนำมาเป็นสื่อการเรียนการสอน การนำเสนอผลงานของครูผู้สอนและนักเรียน ทำให้ผู้ปกครองสามารถติดตามความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนได้โดยตรงเป็นปัจจุบัน 2) การใช้แอพพลิเคชั่น Line ในการบริหารสถานศึกษา เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสาร แจ้งข้อราชการเร่งด่วน การแลกเปลี่ยนรู้ การนัดหมายการประชุม การติดตามความก้าวหน้าของการทำงานได้อย่างสะดวก รวดเร็วและทันเวลาที่กำหนด รวมถึงการรับส่งหนังสือราชการ การจัดการเรียนการสอน การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี 3) การใช้แอพพลิเคชั่น Google Application ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาเกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการมากขึ้น การติดต่อสื่อสารมีความสะดวกรวดเร็ว สามารถจัดทำข้อมูลสารสนเทศได้อย่างเป็นระบบครบถ้วน การรับส่งข้อมูลได้รวดเร็วทันท่วงที การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบัน และการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศภายในสถานศึกษาสามารถทำได้อย่างเป็นระบบ ครูมีการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยนำ Google Application ต่างๆ มาเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน สามารถสร้างความปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี สามารถสร้างสื่อการเรียนการสอนและมีช่องทางการเผยแพร่สื่อผลงาน ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาหรือสามารถคุยกับคุณครูได้ง่ายขึ้น โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาและสถานที่ สามารถศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเองส่งผลให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 4) การใช้แอพพลิเคชั่น Microsoft Office ในการบริหารสถานศึกษา สามารถช่วยจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศและนำเสนอข้อมูลของสถานศึกษาได้หลากหลายมีความสมบูรณ์เป็นระเบียบ เป็นปัจจุบัน สามารถตรวจทานข้อมูลได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนทันสมัย ทำให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการใช้ Microsoft Office ในด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการบริหารจัดการศึกษา จนเกิดผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

2. แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตวชิรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

การศึกษาแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขตวชิรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ มีขอบข่ายการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน ดังนี้

1) วางแผนกำหนดนโยบายการใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook, Line, Google Application, Microsoft Office ในด้านการบริหารงานวิชาการ มีการประยุกต์ใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ด้านการบริหารงานบุคคล มีการประยุกต์ใช้ในการวางแผน จัดสรรและสรรหาอัตรากำลัง ด้านการบริหารงานงบประมาณ มีการประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การเบิกจ่ายงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป มีการประยุกต์ใช้ในการประสานงานและพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ

2) การบริหารจัดการมอบหมายภาระงานการใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook, Line, Google Application, Microsoft Office ในการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจขอบเขตงานของการบริหารสถานศึกษาในด้านการบริหารงานวิชาการส่งเสริมให้ครู ผู้เรียนใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเรียนรู้ที่หลากหลายและส่งเสริมการสร้างสื่อนวัตกรรมใหม่ ๆ ด้านการบริหารงานบุคคล จัดสรรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์เหมาะสมกับลักษณะของงาน ด้านการบริหารงานงบประมาณ การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนงบประมาณและการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ และด้านการบริหารงานทั่วไป มีการสร้างวัฒนธรรมในการทำงานโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับการติดต่อสื่อสาร การประสานงาน ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารกิจกรรมของสถานศึกษา ให้สำเร็จบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

3) พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถความชำนาญในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook, Line, Google Application, Microsoft Office ในการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจขอบเขตงานของการบริหารสถานศึกษาในด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป โดยการอบรมพัฒนาตนเองและการเข้าร่วมเครือข่ายออนไลน์

4) การตรวจสอบ นิเทศ ติดตามการใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook, Line, Google Application, Microsoft Office ในการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจขอบเขตงานของการบริหารสถานศึกษาในด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป

5) การรายงานผล ประเมินผลและปรับปรุงการใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook, Line, Google Application, Microsoft Office จากนั้นนำผลการรายงานการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจขอบเขตงานของการบริหารสถานศึกษา ในด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป

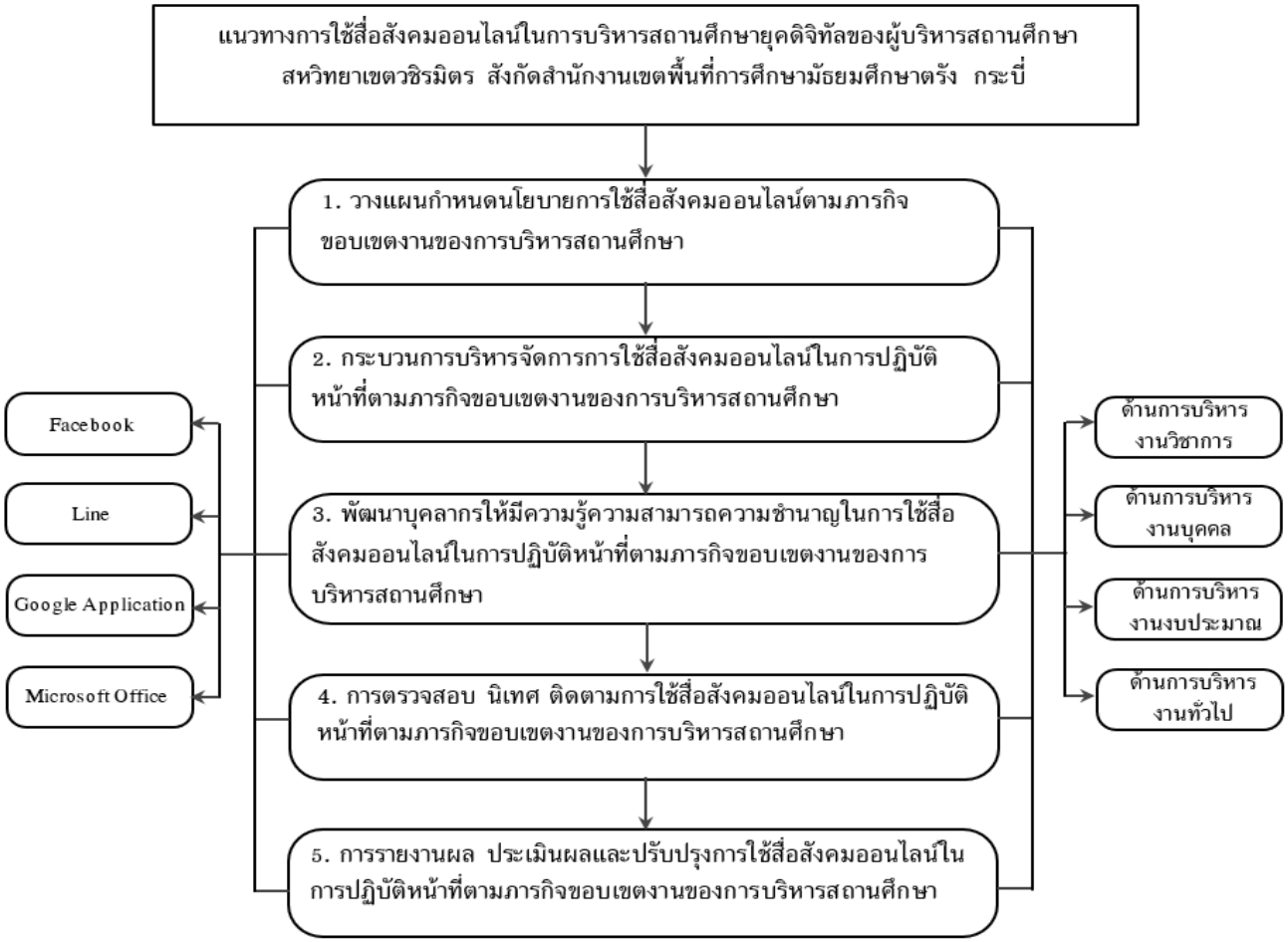
อภิปรายผล

สภาพการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตวชิรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ พบว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษาส่งผลให้การปฏิบัติภารกิจงานต่างๆ บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้ 1) การใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook ในการบริหารสถานศึกษา เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารกันระหว่างครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครองและหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องได้อย่างสะดวกรวดเร็ว สามารถติดตามข่าวสารกิจกรรมของสถานศึกษาได้ตลอดเวลา เป็นช่องทางในการสอบถามข้อมูลประเด็นปัญหาข้อสงสัย หรือข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับสถานศึกษา และเป็นสื่อที่ใช้สำหรับจัดเก็บข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ทันสมัย รวดเร็ว เข้าถึงได้ง่าย ประหยัดค่าใช้จ่าย และในส่วนของการจัดเรียนการสอนสามารถนำมาเป็นสื่อการเรียนการสอน การนำเสนอผลงานของครูผู้สอนและนักเรียน ทำให้ผู้ปกครองสามารถติดตามความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนได้โดยตรงเป็นปัจจุบัน 2) การใช้แอพพลิเคชั่น Line ในการบริหารสถานศึกษา เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสาร แจ้งข้อราชการเร่งด่วน การแลกเปลี่ยนรู้ การนัดหมายการประชุม การติดตามความก้าวหน้าของการทำงานได้อย่างสะดวก รวดเร็วและทันเวลาที่กำหนด รวมถึงการรับส่งหนังสือราชการ การจัดการเรียนการสอน การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี 3) การใช้ Google Application ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาเกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการมากขึ้น การติดต่อสื่อสารมีความสะดวกรวดเร็ว สามารถจัดทำข้อมูลสารสนเทศได้อย่างเป็นระบบครบถ้วน การรับส่งข้อมูลได้รวดเร็วทันท่วงที การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบัน และการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศภายในสถานศึกษาสามารถทำได้อย่างเป็นระบบ ครูมีการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยนำ Google Application ต่างๆ มาเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน สามารถสร้างความปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี สามารถสร้างสื่อการเรียนการสอนและมีช่องทางการเผยแพร่สื่อผลงาน ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาหรือสามารถคุยกับคุณครูได้ง่ายขึ้น โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาและสถานที่ สามารถศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเองส่งผลให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 4) การใช้แอพพลิเคชั่น Microsoft Office ในการบริหารสถานศึกษา สามารถช่วยจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศและนำเสนอข้อมูลของสถานศึกษาได้หลากหลายมีความสมบูรณ์เป็นระเบียบ เป็นปัจจุบัน สามารถตรวจทานข้อมูลได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนทันสมัย ทำให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการใช้ Microsoft Office ในด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการบริหารจัดการศึกษา จนเกิดผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ จะเห็นได้ว่าในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษานั้นจำเป็นต้องใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพทั้งด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมพัฒนาบุคลากร และจัดสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และพัฒนาทักษะการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในด้านบริหารงานของสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาให้มีความเหมาะสม ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ เขมณัฏฐ์ มิ่งศิริธรรม (2556) ที่ได้กล่าวถึงแนวทางการประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาตามที่กระทรวงศึกษาธิการมอบหมายให้สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนดำเนินการจัดอบรมเพื่อกระตุ้นให้ครูไทยพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมการใช้ Social Media ในการจัดการเรียนรู้รวม และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Liu, Youmei (2010) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ที่จะนำไปใช้พัฒนาเทคโนโลยีของนักศึกษามหาวิทยาลัยสูสตัน” ผลการวิจัยพบว่า

สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือที่ใช้กันอย่างแพร่หลายและนักเรียนมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ตลอดเวลา และสื่อสังคมออนไลน์ที่นิยมมากที่สุดคือ Facebook, Wigipedia, YouTube, Bulletin board, LinkedIn, Blog และ Twitter นอกจากนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kasey Powers & MaryBeth Green (2016) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในสถานศึกษา” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือการเรียนการสอนจากผู้บริหารสถานศึกษาในเท็กซัส ผลการวิจัยพบว่า จากการสำรวจตรวจสอบการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในสถานศึกษาทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาทราบเกี่ยวกับคุณค่าของสื่อสังคมออนไลน์ที่นำใช้ในทางการศึกษา มีความจำเป็นในการเป็นพลเมืองดิจิทัล และอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นต่อการใช้สื่อสังคมออนไลน์หรือการใช้วัสดุอุปกรณ์ และส่วนใหญ่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และมีความกระตือรือร้นในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในห้องเรียนสำหรับเป็นเครื่องมือในการเรียนการสอน อย่างไรก็ตามการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นการส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในกระบวนการดำเนินงานเพื่อบรรลุศักยภาพสูงสุด และผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์เนื่องจากสื่อสังคมออนไลน์เครื่องมือการเรียนการสอนที่มีกระบวนการซับซ้อน

แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขตวชิรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook, Line, Google Application, Microsoft Office ในการบริหารสถานศึกษา มีการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) วางแผนกำหนดนโยบายการใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook, Line, Google Application, Microsoft Office ตามภารกิจขอบเขตงานของการบริหารสถานศึกษา ในด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป 2) การบริหารจัดการมอบหมายภาระงานการใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook, Line, Google Application, Microsoft Office ในการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจขอบเขตงานของการบริหารสถานศึกษาในด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป ให้สำเร็จบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา 3) พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถความชำนาญในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook, Line, Google Application, Microsoft Office ในการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจขอบเขตงานของการบริหารสถานศึกษาในด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป 4) การตรวจสอบ นิเทศ ติดตามการใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook, Line, Google Application, Microsoft Office ในการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจขอบเขตงานของการบริหารสถานศึกษาในด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป 5) การรายงานผล ประเมินผลและปรับปรุงการใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook, Line, Google Application, Microsoft Office ในการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจขอบเขตงานของการบริหารสถานศึกษา ในด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป จะเห็นได้ว่าในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลสื่อสังคมออนไลน์เป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มีความถูกต้องรวดเร็ว ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีกระบวนการบริหารงานด้านการศึกษาที่ดีและเป็นระบบ มีการวางแผน ดำเนินการบริหาร ส่งเสริมพัฒนาบุคลากร นิเทศติดตาม และประเมินผล ตามความบริบทของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อรรถพล ทองวิทยาพรม (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม นั้นมี 3 ด้าน คือ ด้านนโยบายการบริหารการใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษา ด้านการพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษา มีการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับการจัดการเรียนการสอนการจัดทำบทเรียนออนไลน์ (e-learning) การแชร์ทรัพยากรต่างๆ ที่ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกัน มีการใช้สื่อแอพพลิเคชั่นในการสนับสนุนการทำงาน เช่น Google Application for Education และด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษามีการใช้โปรแกรม Microsoft Office

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขตวชิรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ สรุปได้ว่า สภาพการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขตวชิรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook, Line, Google Application, Microsoft Office ในการบริหารสถานศึกษาส่งผลให้การปฏิบัติภารกิจงานต่างๆ บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา มีแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook, Line, Google Application, Microsoft Office ในด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป ประกอบด้วย 1) วางแผนกำหนดนโยบายการใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามภารกิจขอบเขตงานของการบริหารสถานศึกษา 2) กระบวนการบริหารจัดการการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษา 3) พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถความชำนาญในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ 4) การตรวจสอบ นิเทศ ติดตามการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษา 5) การรายงานผล ประเมินผลและปรับปรุงการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ควรมีแนวทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษาที่ชัดเจน

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ควรมีการส่งเสริมสนับสนุน การพัฒนาครูและบุคลากรของทางการศึกษาให้มีความพร้อมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ควรพัฒนารูปแบบการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อให้ครูผู้รับผิดชอบนำไปเป็นแบบแผนและปรับใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทและความจำเป็นของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลสู่ความสำเร็จเพื่อพัฒนาให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพ

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

เขมณัฏฐ์ มิ่งศิริธรรม. (2556). Social media สื่อสร้างสรรค์เพื่อการศึกษา. *Veridian E-Journal, SU, 6*(1), 72-81.

ธนะวัฒน์ วรรณภา. (2560). สื่อสังคมออนไลน์กับการศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 11*(1), 7-20.

นฤมล บุญส่ง. (2561). สื่อสังคมกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 11*(1), 2873-2885.

ภคพร เลิกนอก. (2563). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 4. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น, 7*(2), 150-166.

รักเกียรติ พันธ์ชาติ. (2559). *สื่อสังคมออนไลน์ : แนวทางการนำมาประยุกต์ใช้กับหน่วยงานของรัฐ*. สืบค้น 17 สิงหาคม 2565. จาก http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_2060-2561/PDF.

วินัย เพ็งวัน, ปรีชา คัมภีรปกรณ์ และ รัชฎาพร งอยภูธร. (2564). สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดนครพนม. *วารสารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 9*(35), 300-310.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560- 2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟิค.

อรรถพล ทองวิทยาพรม และคณะ. (2561). การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศรีสงคราม มหาวิทยาลัยนครพนม. *วารสารรมหาวิทยาลัยนครพนม, 8*(3), 81-89.

Liu, Y. (2010). Social media tools as a learning resource. *Journal of Educational Technology Development and Exchange, 3*(1), 101-104.

Powers, K., & Green, M. (2016). Principals' perspectives on social media in schools. *The Journal of Social Media in Society, 5*(2), 134-168.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2023. 5(1): 277-286.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Promotion of Moral and Ethical Conducts of Students in the Ecclesiastical General Schools in Khon Kaen Province

Phrakhruwinaithornsuwan Suwanno (Reungdej)[1*]

[1] *Nong Wang temple, (Phra Aram Luang), Khon Kaen Province, Thailand*

[*] *Corresponding author. E-mail: suwanneu142@gmail.com*

ABSTRACT

This article aims to (1) study the measures for promotion of moral and ethical conducts of students in the ecclesiastical general schools in Khon Kaen province, (2) compare the measures for promotion of moral and ethical conducts of students to differences of their sex, position and work experiences, (3) examine suggestions for the measures for promotion of moral and ethical conducts of students. The sampling groups employed for the research comprised 168 subjects working for their schools. The research instrument used for data collection was the questionnaire, of which every question in the questionnaire had its IOC between 0.67 and 1.00, and its reliability at 0.96. Statistics for data analyses embraced: frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test, comparing paired differences by Scheffe's method. The findings revealed that educational personnel's opinions on morale and motives for work performances at such schools in the aforesaid province have been rated at the high scales in the overall aspect, as has each of aspects taken into consideration. The entire aspects placed in their descending order are: the superior's relationship with the subordinate, the latter's states of working places, the latter's incomes and fringe benefits, their physical and mental health, the former's relationship with colleagues, and the latter's job security and their career progression opportunity. The comparative results of hypothesis testing related to differences of subjects' genders and educational qualifications have found no statistical significance in their morale and motives for work performances at the target schools, thereby rejecting null hypothesis; while those of their ages and work experiences have indicated otherwise. Educational personnel's suggestions for boosting their morale and motives for work performances at such schools in the said province are that the superior should: be emotionally constant, calm and discreet, logically solve problems, widely open opportunities for personnel to use their knowledge and competency, regularly create good working relationship with the subordinate, strictly treat every colleague as valuable human resources, openly laud the subordinate's successful undertakings, strongly boost their morale for reinforcing work performances.

Keywords: Morality, Ethics, Students

Received: 7 March 2023;
Revised: 22 March 2023;
Accepted: 28 March 2023

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 2773-9805 (Online)

การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

พระครูวินัยธรสุวรรณ สุวณฺโณ (เรืองเดช) [1*]

[1] *วัดหนองแวง พระอารามหลวง จังหวัดขอนแก่น ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: suwanneu142@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น (2) เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ (3) เสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 168 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบโดยการทดสอบ t-test และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F-test (One-way ANOVA) ผลการศึกษา พบว่า สภาพการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านความมีคุณธรรม ด้านจิตอาสา ด้านความพอเพียง และด้านความมีวินัย ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านความมีคุณธรรม ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ควรใช้ชีวิตแบบพอเพียง มีความพอประมาณ มีวินัยในการดำเนินชีวิต การตัดสินใจที่ถูกต้อง โดยอาศัยศีลธรรมเป็นเครื่องนำทาง ควรมีจิตใจโอบอ้อมอารี มีจิตแห่งการให้ความดีงามทั้งปวงแก่เพื่อนมนุษย์ โดยเต็มใจ

คำสำคัญ: คุณธรรม, จริยธรรม, นักเรียน

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้ระบุอย่างชัดเจนว่า ปัญหาและวิกฤตการณ์ข้อขัดแย้งต่าง ๆ ของประเทศชาติ จำเป็นต้องป้องกันและแก้ไขด้วย “การปฏิรูปการศึกษา” การบังคับใช้กฎหมาย และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบคุณธรรมและจริยธรรมโดยได้กำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาโดยดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และรัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนทุกคน ได้รับการศึกษาในระบบต่างๆ รวมทั้งการส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับ ส่งเสริมละสนับสนุนให้จัดการศึกษาดังกล่าวอย่างมีคุณภาพและได้รับมาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ โดยการจัดการศึกษาต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความ ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตาม

ความถนัดของตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560)

สังคมไทยในยุคที่มีความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อมอย่างรวดเร็ว จากความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว นโยบายการพัฒนาประเทศจึงมุ่งเน้นด้านเศรษฐกิจและสาธารณูปโภค เพื่อให้คนได้รับความสะดวกสบาย จนเกิดลัทธิบริโภคนิยม วิถีชีวิตที่เคยอยู่อย่างเรียบง่ายมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เปลี่ยนเป็นต่างคนต่างอยู่ ขาดความเอื้ออาทร มุ่งประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม จากความก้าวหน้าดังกล่าว จึงเป็นความก้าวหน้าทางวัตถุมากกว่าจิตใจ ผู้คนขาดคุณธรรม จริยธรรมและความดีงาม มองไม่เห็นความดีงามที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กและเยาวชนซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติในอนาคตกลับไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งความดีงาม ให้ความสำคัญต่อวัตถุจนเสพติดกลายเป็นผู้นิยมลัทธิบริโภคนิยม มีพฤติกรรมที่แสดงออกไม่เหมาะสม เช่น ขาดความรับผิดชอบ เข้าเรียนสาย หนีเรียน ติดยาเสพติด ติดการพนัน ลักขโมย ขายบริการทางเพศ นับวันจะทวีความรุนแรงขึ้น ดังนั้นแนวทางที่จะทำให้การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนสำเร็จได้ ควรอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและสิ่งดีงามอย่างเร่งด่วนเพื่อให้เยาวชนเติบโตเป็นผู้ ใหญ่ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อการพัฒนาประเทศแนวใหม่ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาและการพัฒนาคนพร้อมไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเน้นให้คนเป็นแกนกลางของการพัฒนา ให้เป็นมนุษย์สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา จริยธรรม วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต เกิดสังคมคุณภาพ ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ที่เอื้ออาทร (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

จากสภาพของปัญหาที่กล่าวมาเกิดจากการขาดคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งไม่มีใครปฏิเสธว่าคุณธรรม จริยธรรม คือสิ่งที่ทำให้เกิดภูมิคุ้มกันในตัวของคนทุกคนเป็นวัคซีนที่จะเพิ่มความเข้มแข็งให้กับคนโดยที่จะสร้างคนให้มีคุณภาพ การสอนคุณธรรม จริยธรรม เป็นสิ่งที่ถูกละเลยมานานโรงเรียนจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้นักเรียนนำเงื่อนไขด้านคุณธรรม จริยธรรมไปปฏิบัติซึ่งแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่นักเรียน เป็นสิ่งที่ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองนักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องร่วมมือร่วมใจช่วยกันดำเนินการพัฒนาทั้งระบบในโรงเรียนต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่จะให้ผู้เรียนเกิดความสนใจกระตือรือร้นในกิจกรรมการดำเนินงานทุกขั้นตอนซึ่ง พระณธัชพงศ์ โนทายะ (2561) ได้กล่าวถึงการสร้างคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษาขาดความร่วมมือจากผู้ปกครอง ขาดคู่มือการส่งเสริมคุณธรรม ขาดการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกมาร่วมเป็นวิทยากรอบรม ขาดการติดตามประเมินผลความประพฤติของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ได้กำหนดนโยบายให้โรงเรียนในสังกัด จัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน เพื่อปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยเน้นสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ในการจัดการเรียนการสอน และบูรณาการเนื้อหาในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมที่โรงเรียนควรดำเนินการ เช่น กิจกรรมสวดมนต์ทุกสัปดาห์ กิจกรรมอบรมหน้าเสาธง กิจกรรมเข้าค่ายธรรมะ การอบรมคุณธรรมจริยธรรม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1, 2560) ซึ่งแต่ละโรงเรียนได้ดำเนินการจัดกิจกรรมตามนโยบายที่กำหนด โดยให้ความสำคัญเป็นภารกิจหลักในการดำเนินงาน เพราะสภาพปัจจุบันปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน เยาวชน กำลังอยู่ในช่วงวิกฤติ จะต้องมีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรในสังกัด ได้มองเห็นความสำคัญและปัญหาที่เกิดขึ้น จึงมีความสนใจและได้กำหนดวัตถุประสงค์ศึกษาในเรื่องการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่นจำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 รูป/คน และครูผู้สอน จำนวน 228 รูป/คน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในจังหวัดขอนแก่น รวมจำนวน 258 รูป/คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ R.V. Krejcie & D.W. Morgan (1970) จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 28 รูป/คน ครูผู้สอน จำนวน 140 รูป/คน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในจังหวัดขอนแก่น จึงรวมขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 168 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Sample Random Sampling) จากโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในจังหวัดขอนแก่น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น แบบ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด

แบบสอบถามมีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

3. สมมติฐาน

3.1 บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่นแตกต่างกัน

3.2 บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่นแตกต่างกัน

3.3 บุคลากรที่มีประสบการณ์ต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่นแตกต่างกัน

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

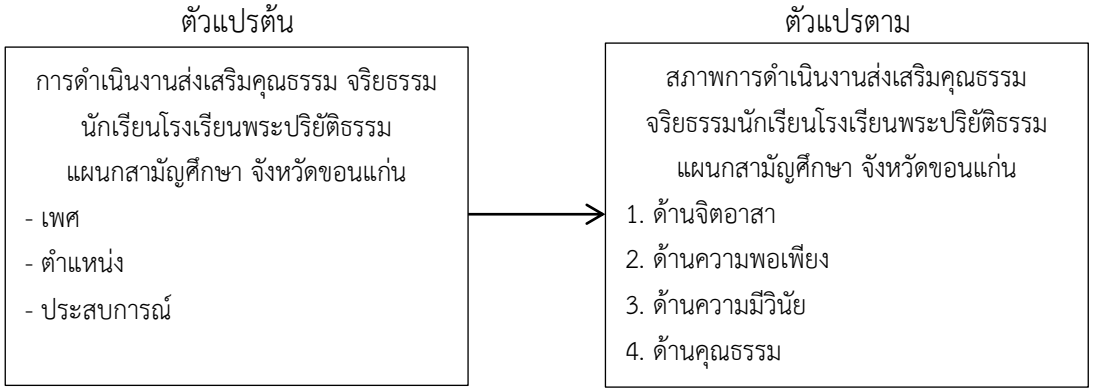
4.1 สถิติหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ IOC และ Reliability

4.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation)

4.3 สถิติทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (F-test)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ สร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

สภาพการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านความมีคุณธรรม ด้านจิตอาสา ด้านความพอเพียง และด้านความมีวินัย และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแต่ละด้านมีผลการวิจัยดังนี้

1) ด้านความพอเพียง โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้แก่ มีความพอประมาณ มีเหตุมีผล การเดินสายกลาง รวมถึงความจำเป็นที่ต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีต่อการรับผลกระทบอันเกิดขึ้น รองลงมา ได้แก่ มีคุณลักษณะที่แสดงถึงการยอมรับและเข้าใจความพอประมาณ มีความพอดีในการดำรงชีวิตซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้สามารถพึ่งตนเอง มีความพอดีที่ไม่น้อยหรือมากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่มีความสามารถพิจารณาถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

2) ด้านความมีวินัย โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้แก่ นักเรียนให้เกียรติและยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น รองลงมา ได้แก่ นักเรียนทำงานสำเร็จตามที่ได้รับมอบหมายเสมอ รับทั้งผิดและชอบจากผลการปฏิบัติของตนโดยใช้ปัญญาพิจารณาหาความจริงอย่างมีเหตุผล เมื่อนักเรียนทำผิดนักเรียนจะยอมรับปฏิบัติตามระเบียบ วินัยของโรงเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ นักเรียนได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด

3) ด้านความมีคุณธรรม โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้แก่ เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อให้สังคมมีความสุข รองลงมา ได้แก่ มีความละอายที่จะไม่ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา ยอมเสียสละเวลาทำงานเพื่อช่วยเหลือเพื่อนฝูงและผู้อื่นที่ได้รับความเดือดร้อน อาสาสมัครทำงานที่ไม่ใช่หน้าที่ของตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

4) ด้านจิตอาสา โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้แก่ มีความสำนึกที่ดีที่มีต่อส่วนรวม เป็นจิตที่เป็นผู้ให้คิดดี คิดทางบวก รองลงมา ได้แก่ การงดเว้นการกระทำที่จะส่งผลให้เกิดความชำรุดเสียหาย มีความหวังดีต่อผู้อื่นเป็นความสมัครใจ เต็มใจ ตั้งใจทำ อยากช่วยเหลือ โดยไม่หวังผลตอบแทน และส่งผลให้เกิดความสุขทางจิตใจ มีจิตสาธารณะแสดงพฤติกรรมที่อาสา เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การงดเว้นการกระทำที่จะส่งผลทำให้เกิดความชำรุดเสียหายของทรัพย์สินส่วนรวม

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่นจำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์

ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามเพศ โดยรวมและด้านความพอเพียง ด้านความมีวินัย ด้านจิตอาสา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านความมีคุณธรรม ไม่แตกต่างกัน ตามตำแหน่งไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามประสบการณ์ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ด้านความพอเพียง พบว่า ควรใช้ชีวิตแบบพอเพียง มีการส่งเสริมระบบการผลิตแบบพอเพียงที่เกษตรกรสามารถเลี้ยงตัวเองได้ มีความพอประมาณ มีเหตุมีผล การเดินสายกลาง รวมถึงความจำเป็นที่ต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีต่อการรับผลกระทบอันเกิดขึ้น ด้านความมีวินัย พบว่า การตัดสินใจที่ถูกต้อง โดยอาศัยศีลธรรมเป็นเครื่องนำทาง และการไม่ถูกจูงออกนอกลู่นอกทางด้วยเครื่องล่อใจต่างๆ คือการควบคุมตนเอง ควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา ด้านความมีคุณธรรม พบว่า ควรมีจิตใจโอบอ้อมอารี มีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จึงไม่เบียดเบียนใคร ไม่ทำร้ายใคร รักความยุติธรรมและมีความเมตตาต่อผู้อื่นเสมอ ด้านจิตอาสา พบว่า จิตแห่งการให้ความดีงามทั้งปวงแก่เพื่อนมนุษย์ โดยเต็มใจ สมัครใจ อิ่มใจ ซาบซึ้งใจ ปีติสุข ที่พร้อมจะเสียสละเวลา แรงกาย และสติปัญญา เพื่อสาธารณประโยชน์ ในการทำกิจกรรม หรือสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน และมีความสุขที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น เคารพสิทธิของบุคคลอื่นในการใช้ทรัพย์สินส่วนรวม

อภิปรายผล

สภาพการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าคุณธรรม จริยธรรมเป็นหลักของความประพฤติที่ช่วยอบรมกิริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม คุณค่าทางจริยธรรมชี้ให้เห็นความเจริญงอกงามในการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบ แบบแผนตามวัฒนธรรมของบุคคลที่มีลักษณะทางจิตใจที่ดีงาม มุ่งกระทำดี เป็นประโยชน์ต่อตนเอง สังคมและประเทศชาติ ในขณะเดียวกันสภาพการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย ด้านความพอเพียงที่เน้นความพอประมาณ มีเหตุมีผล การเดินสายกลาง รวมถึงความจำเป็นที่ต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีต่อการรับผลกระทบอันเกิดขึ้น ด้านความมีวินัยเน้นที่นักเรียนให้เกียรติและยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น สำหรับด้านความมีคุณธรรมโดยการเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อให้สังคมมีความสุข และ ด้านจิตอาสาที่เน้นความสำนึกที่ดีที่มีต่อส่วนรวม เป็นจิตที่เป็นผู้ให้คิดดี คิดทางบวก ซึ่งคุณธรรม จริยธรรม มีความเกี่ยวข้องกัน สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของ ธานินทร์ กรัยวิเชียร (2550) กล่าวว่า “ คุณธรรมและจริยธรรม” เป็นเรื่องที่ว่าด้วยการทำหน้าที่ของบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดตามสถานะของตน เช่น การเป็นลูกที่ดี การเป็นพลเมืองที่ดี และเป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่ดี เป็นต้นจากความหมายของจริยธรรมที่บุคคลต่างๆ ที่กล่าวมานั้น พอสรุปได้ว่าจริยธรรมคือพฤติกรรมที่ได้ทำ ได้ประพฤติในสิ่งที่ดีงาม รวมทั้งความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของบุคคลที่เหมาะสมกับความต้องการของสังคม โดยเป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคม คือเป็นพฤติกรรมที่สังคมชมชอบและให้การสนับสนุนในการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ถือเป็นมาตรฐานความดีและความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุข ความเจริญรุ่งเรืองของ

สังคม และสอดรับกับงานวิจัยของ พระณธัชพงศ์ โนทายะ (2561) ได้ศึกษา การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดไทรราษฎร์อุปถัมภ์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่า การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดไทรราษฎร์อุปถัมภ์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยรวมอยู่ในระดับมากในทุกด้าน และงานวิจัยของ พระคมสันต์ พุรหฺมโชโต (พรมเมฆ) (2565) ได้ศึกษา การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี พบว่า การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี โดยรวม พบว่า โดยรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก

ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามเพศ โดยรวมและด้านความพอเพียง ด้านความมีวินัย ด้านจิตอาสา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คุณธรรมเป็นเครื่องส่งเสริมความสงบสุขและความเจริญ ฉะนั้นผู้ต้องการความสงบสุขและความเจริญจึงต้องมีการฝึกฝนตนเองให้มีคุณธรรมจริยธรรม ทั้งนี้มิใช่เพียงเพื่อให้ตนเองมีความสงบสุขและความเจริญเป็นการส่วนตัวแต่เพียงผู้เดียวเท่านั้น หากแต่เพื่อให้ชาติบ้านเมือง สังคมส่วนรวม มีความสงบสุขและความเจริญด้วย ทั้งนี้ เพราะบุคคลกับส่วนรวมต้องอาศัยซึ่งกันและกันและความสงบสุข ความเจริญของบุคคลก็ขึ้นอยู่กับความมั่นคงปลอดภัยของชาติบ้านเมืองด้วย ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติบ้านเมืองก็ขึ้นอยู่กับการกระทำของคนในชาติเป็นสำคัญ และการกระทำที่จะเป็นทางส่งเสริมความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติก็ย่อมจะเป็นการกระทำที่ประกอบด้วยคุณธรรมจริยธรรม ฉะนั้น ผู้หวังความสงบสุข ความเจริญและความมั่นคง ปลอดภัยแก่ตนเองและแก่ประเทศชาติ จึงต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณธรรมจริยธรรม ดังนั้น จึงมีคำกล่าวว่า “การพัฒนาบ้านเมือง ต้องพัฒนาที่จิตใจคนก่อน เมื่อจิตใจคนดีแล้วเรื่องอื่นๆ ก็จะตามมา” คุณธรรมจริยธรรมในสังคมจึงควรได้รับการพิจารณาอันดับแรก ควรกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ สอดคล้องกับแนวคิดของ ประเวศ วะสี (2550) กล่าวว่า ใครๆ ก็ยอมรับว่าเรื่องคุณธรรม จริยธรรมมีความสำคัญที่สุดเพราะคุณธรรมจริยธรรมเป็นคุณสมบัติของความเป็นมนุษย์ เป็นเครื่องมือของศีลธรรมหรืออุดมการณ์ของชาติในร่างกายเรา ถ้าทุกส่วนร่วมกันอย่างถูกต้องก็เกิดความเป็นปกติหรือสุขภาพดี เซลล์มะเร็งมันไม่อยู่ร่วมกันกับเซลล์อื่น ฉะนั้นเมื่อเป็นมะเร็งขึ้นก็รวนไปหมดทั้งระบบในร่างกายในสังคมก็เช่นเดียวกัน ถ้าไม่ร่วมกันอยู่อย่างถูกต้องก็รวนกันไปทั้งระบบ ร่างกายเป็นมะเร็งแล้วดำรงอยู่ไม่ได้ฉันใด สังคมที่ขาดคุณธรรมจริยธรรมศีลธรรมก็ดำรงอยู่ไม่ได้ฉันนั้นคือจะหักโค่นลงหรือวิกฤตคุณธรรมจริยธรรมจึงเป็นระเบียบวาระของชาติเพื่อการอยู่ร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมุห์ประสิทธิ์ ปสิทฺธิโก (แสนด้วง) (2560) ได้ศึกษา การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่โดยภาพรวม มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านหลักความคุ้มค่ามีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

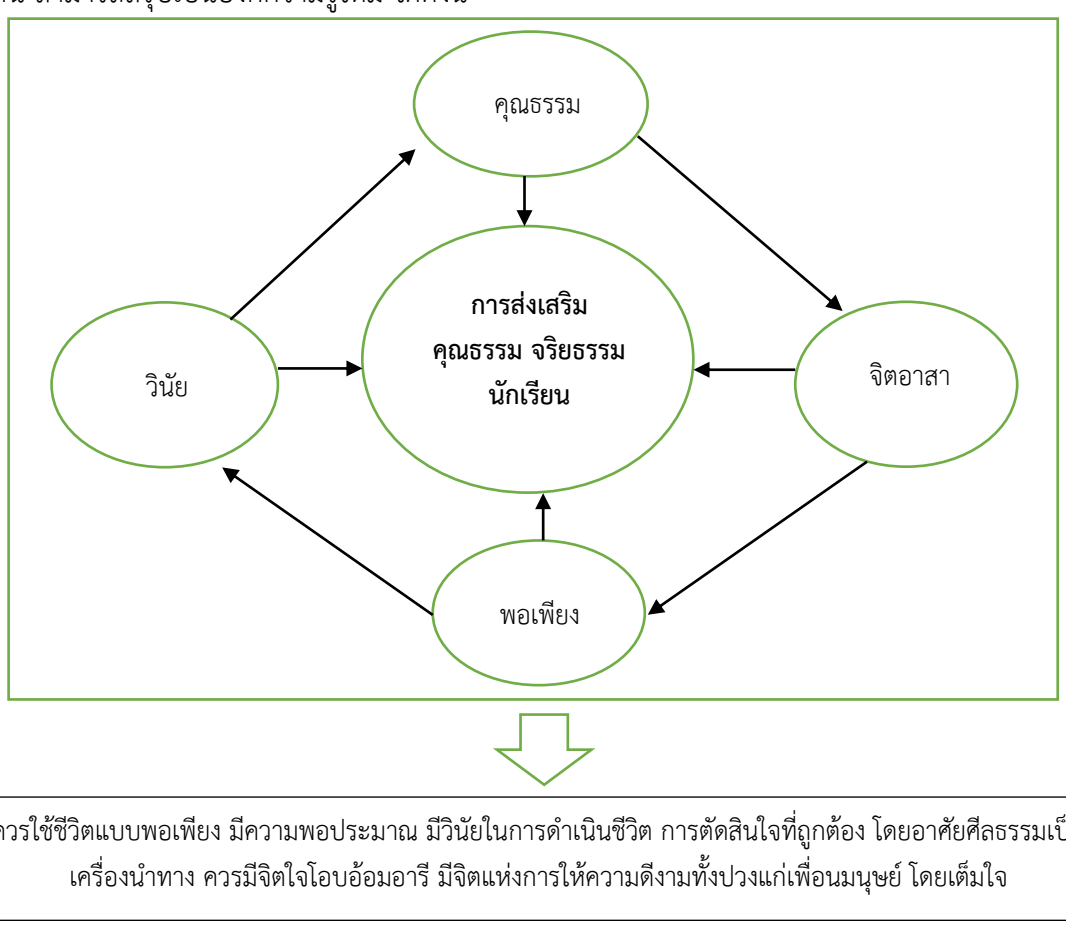
ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในด้านความพอเพียง หมายถึงความพอประมาณ มีเหตุมีผล การเดิน สายกลาง รวมถึงความจำเป็นที่ต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีต่อการรับผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบคอบ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันก็จะ ต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ คือ คุณธรรม ซึ่งความพอเพียงก็คือ ความพอดีในการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้คนไทยสามารถพึ่งตนเอง และดำเนินชีวิตไปได้อย่างมีศักดิ์ศรี และมีความเป็นอิสระ นั้นเอง ซึ่งคุณลักษณะที่แสดงถึงการยอมรับและเข้าใจความพอประมาณ ความพอดีที่ไม่น้อยหรือมากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น สามารถพิจารณาถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ และสามารถเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สอดคล้องกับคำว่า “พอเพียง” จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2541 ณ ศาลาดุสิตดาลัย สวนจิตรลดา พระราชทานความหมายของคำว่า “พอเพียง”

ไว้ว่า “คำว่าพอเพียงมีความหมายอีกอย่างหนึ่ง มีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึงการมีพอสำหรับใช้เองเท่านั้น แต่มีความหมายว่า พอมีพอกิน พอมีพอกินนี้แผลว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเอง” สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมุห์ประสิทธิ์ ปสิทฺธิโก (แสนด้วง) (2560) ได้ศึกษา การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่โดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามประสบการณ์ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประสบการณ์ที่ต่างกันแต่ไม่ได้ทำให้การดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนต้องมีการดำเนินงานแตกต่างกัน ในด้านความมีวินัย มีการปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่กำหนดจนงานเสร็จเรียบร้อย แม้ว่าจะมีอุปสรรคใดๆ ก็ตามโดยใช้ปัญญาพิจารณาหาความจริงอย่างมีเหตุผล คุณธรรมจริยธรรมเป็นเครื่องเสริมมิตรภาพทำให้ความสัมพันธ์กับคนอื่นเป็นไปอย่างราบรื่น ผู้มีคุณธรรมจริยธรรมย่อมทำให้เป็นที่เชื่อถือนับถือและไว้วางใจจากผู้อื่น ส่งผลให้ความสัมพันธ์อันดีเกิดขึ้นได้เพราะการทำแต่สิ่งที่ถูกที่ควรแล้วยังทำให้สบายใจที่ไม่ต้องระแวงระวังในอันตรายที่จะมีมาอีกด้วย เพราะผู้มีคุณธรรมจริยธรรมจะเป็นผู้น่ารัก เมื่อเป็นคนที่น่ารักแล้ว อันตรายก็จะไม่มี สอดคล้องกับแนวคิดของ Kant, Immanuel (1965) ชาวเยอรมัน เห็นว่า คุณธรรมจริยธรรมคือความดีอันสูงสุด คุณธรรมมีจุดมุ่งหมายในตัวเอง เราทำหน้าที่เพื่อหน้าที่ มิใช่ทำหน้าที่เพื่อไปสู่จุดหมายอื่น เช่น ความสุข เป็นต้น คนดีไม่จำเป็นจะต้องได้รับความสุขไม่จำเป็นต้องไปด้วยกัน อาจกลมกลืนกัน อาจขัดแย้งกันก็ได้ เพราะค้านท์เห็นว่า คนมีคุณธรรมจริยธรรมไม่ควรประพฤติคุณธรรมเพื่อความสุขแต่ความผาสุกของคนนั้นย่อมรวมเอาความสุขและคุณธรรมเข้าไว้ด้วยกัน เราควรประพฤติคุณธรรมเพื่อความสุขของผู้อื่นไม่ใช่เพื่อความสุขของตัวเราเองจะกลายเป็นคนเห็นแก่ตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณเพ็ญ ปิ่นบาง (2561) การดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน พบว่า ไม่แตกต่างกัน และ จากผลการวิจัยผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนทั้งด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อม การจัดกิจกรรมและการประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

สภาพการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ ด้านความมีคุณธรรม ด้านจิตอาสา ด้านความพอเพียง และด้านความมีวินัย โดยรวม อยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านความมีคุณธรรม ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ด้านความพอเพียง พบว่า ควรใช้ชีวิตแบบพอเพียง มีการส่งเสริมระบบการผลิตแบบพอเพียงที่เกษตรกรสามารถเลี้ยงตัวเองได้ มีความพอประมาณ มีเหตุมีผล การเดินสายกลาง รวมถึงความจำเป็นที่ต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีต่อการรับผลกระทบอันเกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อความมีวินัย โดยสนับสนุนเกี่ยวกับความมีวินัยและความรับผิดชอบให้สามารถพิจารณาถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

1.2 ควรมีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักเรียน ในกรณีที่มีระยะเวลาในการดำเนินงานมากซึ่งจะทำให้ได้ผลการวิจัยมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นและมีประสิทธิภาพสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ด้านความมีคุณธรรมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จึงควรรักษามาตรฐานนี้ไว้ และยกระดับการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ให้นักเรียนรู้จักการเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อให้สังคมมีความสุข

2.2 ด้านจิตอาสา มีความสำนึกที่ดีที่มีต่อส่วนรวม เป็นจิตที่เป็นผู้ให้คิดดี คิดทางบวก รู้จักการเสนอตัวเข้ารับทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือเป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วมก็ได้

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

3.1 ศึกษาหลักคุณธรรม จริยธรรม ในสถานศึกษาอื่นเพื่อนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบเพื่อนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3.2 ควรวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) การใช้การดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยกำหนดให้ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ปกครองเข้ามาเป็นผู้มีส่วนร่วม

เอกสารอ้างอิง

ธานินทร์ กรัยวิเชียร. (2550). *คุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหาร*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น

ประเวศ วะสี. (2550). *การจัดการความรู้ : กระบวนการปลดปล่อยมนุษย์สู่ศักยภาพ เสรีภาพ และความสุข*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม.

พระคมสันต์ พุรหฺมโชโต (พรมเมฆ). (2565). การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุราษฎร์ธานี. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์, 7*(2), 209-222.

พระณธัชพงศ์ โนทายะ. (2561). *การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดไทรราษฎร์อุปถัมภ์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน.* (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก).

พระสมุห์ประสิทธิ์ ปสิทฺธิโก (แสนด้วง). (2560). *การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2*. (พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. (2560). *ข้อมูลสารสนเทศเขตพื้นที่การศึกษา*. ขอนแก่น: ศูนย์ปฏิบัติการข้อมูลสารสนเทศ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564).* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สุวรรณเพ็ญ ปิ่นบาง. (2561). *การดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 1*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี).

Kant, I. (1965). *The Metaphysics of Morals: The Metaphysical Elements of Justice; Translated, with an Inroduction by John Ladd*. Indianapolis: Bobbs-Merrill.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607-610.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2023. 5(1): 287-296.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Factors Affecting Farmers Motivation Participating in the Sampran Model Project, Nakhon Pathom Province

Nalin Thianhom[1*] and Rachen Noppanatwongsakorn[1]

[1] *Department of Public Administration, Faculty of Arts and Sciences, Southeast Asia University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: Nalin.th.lyn@gmail.com*

ABSTRACT

The objectives of this research were (1) to study factors affecting the motivation of farmers participating in the Sampran Model project. Nakhon Pathom Province and (2) to compare the levels of factors affecting motivation of farmers participating in the Sampran Model project. Nakhon Pathom Province. The total of both male and female, participated in the Sampran Model project. Nakhon Pathom Province. Research population namely farmers participating in the Sampran Model project Nakhon Pathom Province, 315 peoples. The research tool was a questionnaire. Data were analyzed using a computer program, percentage, mean, standard deviation, and tested the hypothesis with Independent Sample t-test and the correlation of more than 2 groups of samples was compared, One-Way ANOVA. The result of the study found that Factors Affecting Motivation of Farmers Participating in Sampran Model Project Nakhon Pathom Province. Overall at the high level (μ=4.84), namely, sustainability free (μ = 4.88), health (μ=4.87), characteristics of the Sampran Model Project (μ=4.83), and opportunity and progress (μ=4.83) and compensation and benefits (μ=4.82). Results it was found that there were compare the levels of factors affecting motivation of farmers participating in the Sampran Model project. Nakhon Pathom Province no differences in opinions on each side. It is the acceptance of H_0 or different gender personal characteristics factors affecting the opinions on the factors affecting the motivation of farmers participating in the Sampran Model project. Nakhon Pathom Province is no different.

Keywords: Factors Affecting, Motivation, Sampran Model Project

Received: 26 February 2023;
Revised: 24 March 2023;
Accepted: 28 March 2023

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 2773-9805 (Online)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม

นลิน เทียนหอม[1*] และ ราเชนทร์ นพณัฐวงศกร[1]

[1] *สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: Nalin.th.lyn@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม และ (2) เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม จำนวน 315 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วย Independent Sample t-test และเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า 2 กลุ่ม ด้วย One-Way ANOVA ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก (μ= 4.84) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านความปลอดปราศจากสารเคมีที่ยั่งยืน (μ =4.88) ด้านสุขภาพ (μ= 4.87) ด้านลักษณะของโครงการสามพรานโมเดล (μ=4.83) ด้านโอกาสและความก้าวหน้า (μ=4.83) และด้านค่าตอบแทนและผลประโยชน์ (μ =4.82) ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม พบว่า ความคิดเห็นในปัจจัยส่วนบุคคลแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน เป็นการยอมรับ H_0 หรือปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศที่แตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผล, แรงจูงใจ, โครงการสามพรานโมเดล

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปัญหาสุขภาพของคนส่วนมากในปัจจุบันนั้น เป็นผลมาจากการสัมผัสและได้รับสารเคมีชนิดต่างๆ จนทำให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บมากมาย ซึ่งสารเคมีหลักที่ส่งผลต่อสุขภาพได้มากก็จะมาจาก อาหาร การใช้สารเคมี และ สารเคมีที่ตกค้างในผักและผลไม้นั่นเอง เพราะเกษตรกรส่วนมากนั้นจะใช้สารเคมีในการทำการเกษตร เพื่อผลผลิตที่มากและช่วยลดระยะเวลาในการเพาะปลูก รวมถึงการใช้สารเคมีในการเกษตรเพื่อกำจัดศัตรูพืชที่คอยทำลายพืชผลทางการเกษตร ซึ่งผู้ที่ได้รับผลกระทบทางสุขภาพจากสารกำจัดศัตรูพืช สามารถแบ่งออกเป็นสองส่วนคือ กลุ่มเกษตรกรและกลุ่มผู้บริโภค โดยกลุ่มเกษตรกรมีโอกาสเจ็บป่วยจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในจำนวนค่อนข้างมากเนื่องจากได้รับสารเคมีโดยตรงผ่านผิวหนังและการหายใจ ซึ่งสารเคมีต่างๆ เหล่านี้จะทำให้เกิดการอาการแพ้และหากมีการสะสมมากขึ้นในร่างกาย ก็จะทำให้เกิดโรคต่างๆ เช่น โรคมะเร็งและโรคปอดเป็นต้น โดยสารพิษจะเข้าสู่ร่างกายผ่านการสัมผัส การสูดดม และการปนเปื้อนในอาหารและน้ำดื่ม (กระทรวงสาธารณสุข, 2547) และทางรัฐบาลไทยก็ไม่ได้นิ่งนอนใจในปัญหาที่เกิดขึ้นและได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของสุขภาพที่ดีของเกษตรและประชาชนจึงได้มีทางออกของการใช้สารเคมีในการเกษตรโดยมีการบรรจุเป้าหมายการพัฒนาเกษตรกรยั่งยืนไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) รวมทั้งการจัดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2551-2554 และยังนำมาเป็นนโยบายสำคัญในแผนการพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

แผนยุทธศาสตร์ 20 ปีนั้นทางรัฐบาลได้วางแผนการจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และ สารเคมีในภาคการเกษตรทั้งระบบ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและค่ามาตรฐานสากล ปรับปรุงมาตรฐานสิ่งแวดล้อมของประเทศตามมาตรฐานสากล และ มีการบังคับใช้มาตรฐานสิ่งแวดล้อม เช่น ด้านดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ สัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพกับทุกภาคส่วนอย่างเคร่งครัด การพัฒนามาตรฐานและระบบจัดการมลพิษกำเนิดใหม่ พร้อมทั้งขจัดมลพิษและแก้ไขฟื้นฟูผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อลดมลพิษและผลกระทบสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายและการจัดการตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง ด้วยเป้าหมายการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน และกำหนดกลไกลกำกับการจัดการขยะและมลพิษอย่างเป็นระบบทั้งประเทศ ครอบคลุมถึงการบริหารการจัดการสารเคมีในการเกษตรอย่างครบวงจรครอบคลุมถึงการผลิตและการนำเข้าสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชมาใช้ในประเทศไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

ในพื้นที่จังหวัดนครปฐมมีการขับเคลื่อนด้านการเกษตรและสหกรณ์ของทางจังหวัดนครปฐมมีทิศทางที่ชัดเจนและเกิดการบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ สำนักเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครปฐม ร่วมกับหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้จัดทำแผนพัฒนาด้านการเกษตรและและสหกรณ์จังหวัดนครปฐมระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2561-2565) โดยยึดหลักการเชื่อมโยง สอดคล้องกับยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ระยะ 20 ปี และ ยุทธศาสตร์แผนการพัฒนาการเกษตรระยะ 5 ปี ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมทั้งยุทธศาสตร์แผนการพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาด้านการเกษตรและสหกรณ์ในระดับจังหวัด จนทำให้เกิดโครงการสามพรานโมเดล ที่มีการขับเคลื่อนและพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของกลุ่มเกษตรกร เพื่อตอบรับการบูรณาการและการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดนครปฐมอย่างมีประสิทธิภาพ ที่มาของการเกิดโครงการสามพรานโมเดลมาจากระบบอาหารที่ไม่สมดุล เกษตรกรติดอยู่ในวงจรปัญหาโดยพึ่งการใช้สารเคมีทางการเกษตร ส่งผลให้สุขภาพของเกษตรกรแย่ลง มีหนี้สินมากขึ้น เพราะต้องใช้ทุนจำนวนหนึ่งมาใช้กับสารเคมี และสิ่งแวดล้อมที่แย่ลง รวมถึงโรคและศัตรูพืชนั้นดื้อยามากขึ้น เมื่อสินค้าถูกขายไปยังพ่อค้าคนกลาง เกษตรกรก็จะโดนกดขี่จากพ่อค้าคนกลาง ยิ่งต้องทำให้ต้องเพิ่มผลผลิตและทำให้ผลกระทบที่มีอยู่เดิมให้มากขึ้น นอกจากนี้ผลกระทบนี้ยังมีสามารถกระทบต่อผู้บริโภคด้วย นั่นคือ การได้สินค้าทางการเกษตรที่มีสารเคมีตกค้างและยังขาดความรู้ในเรื่องนี้ ดังนั้นทางออกของปัญหาจึงมาได้รูปแบบเกษตรอินทรีย์ในโครงการสามพรานโมเดล (โครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม, 2565)

สามพรานโมเดลจึงเป็นต้นแบบการจัดการเรื่องการทำเกษตรอย่างยั่งยืน โดยจัดตั้งมูลนิธิสังคมสุขใจ/สามพรานริเวอร์ไซด์ ที่พัฒนาเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยใช้หลักบูรณาการจากหลายหน่วยงาน หลายภาคส่วน เริ่มตั้งแต่เกษตรกร ภาครัฐและท้องถิ่น ภาคเอกชน มหาวิทยาลัย โรงเรียน และผู้บริโภค ซึ่งจากสามพรานโมเดลนี้ ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้ที่มั่นคง มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำลง สุขภาพดี สิ่งแวดล้อมดี และเกิดกลุ่มธุรกิจเกษตรอินทรีย์ โดยมีระบบการค้าที่เป็นธรรมแก่เกษตรกร จนไปถึงมือผู้บริโภคซึ่งก็ทำให้ผู้บริโภคสุขภาพดีขึ้น ราคาสินค้าเกษตรอินทรีย์มีความเหมาะสมและเป็นธรรม ผู้บริโภคตื่นตัวและรู้จักรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนี้สามพรานโมเดลยังใช้หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินงาน เกษตรกรสามารถผลิตตามกำลังของตนเอง ให้ราคาที่สมเหตุสมผลตามหลักของความพอประมาณ เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้มากกว่าพึ่งสารเคมีหรือภาครัฐ ทำให้เกษตรต้องบริหารความเสี่ยงเป็นด้วยการปลูกพืชผสมผสาน มีช่องทางการตลาดที่รองรับตามหลักที่ว่าการมีภูมิคุ้มกันที่ดี มีการพัฒนาองค์กรด้วยความรู้ที่ได้จากการลงมือทำ ราคาขายคุ้มกับต้นทุนซึ่งเป็นไปตามหลักของการมีเหตุผล ซึ่งดำเนินโครงการด้วยความรอบรู้ ที่จะมาคู่กับคุณธรรม นั่นคือ ความโปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริต ขยันอดทน แบ่งปัน

กระบวนการทำงานของโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม จะเริ่มกระบวนการโดยการรวมเกษตรกรในพื้นที่ของจังหวัดนครปฐมและเกษตรกรจังหวัดใกล้เคียงมารวมกลุ่มเป็นกลุ่มเครือข่ายผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ภายใต้การดูแลของโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม และทางโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม จะเป็นผู้ดำเนินการหาช่องทางใหม่ๆ ในการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรให้แก่เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดลเป็นการเชื่อมโยงผู้ผลิตและผู้บริโภค ผ่านห่วงโซ่อาหารและคุณค่าเกษตรอินทรีย์บนพื้นฐานของธุรกิจที่เป็นธรรม ช่องทางการตลาดและจำหน่ายสินค้าที่ทางโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐมมีให้แก่เกษตรกรในปัจจุบันนั้นได้แก่ ตลาดสุขใจ ตลาดสุขใจ

สัญจร โมเดิร์นเทรด สวนสามพราน และเว็บไซส์ Sookjai Organics ดังนั้น จะเห็นได้ชัดว่าโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม จะเป็นจุดศูนย์กลางในการหาตลาดและทำการตลาดให้แก่เกษตรกรในโครงการทำให้เกษตรกรในโครงการมีความมั่นใจว่าสินค้าเกษตรอินทรีย์จะมีตลาดพิเศษที่รองรับสินค้าของเกษตรกรโดยตรง สรุปได้ว่า สามพรานโมเดลคือการสร้างเครือข่ายระหว่างเกษตรกรผู้ปลูกพืชผักผลไม้และวัตถุดิบการเกษตร ร่วมกับโรงแรมสวนสามพราน โดยเกษตรกรมีหน้าที่ส่งสินค้าให้กับโรงแรมเป็นหลัก แต่สิ่งที่น่าสนใจกว่านั้นคือ ความร่วมมือของทั้งสองฝ่ายนี้ต้องยืนอยู่บนพื้นฐานของความยั่งยืน เป็นการค้าที่เป็นธรรม โดยต่างฝ่ายต่างไม่ขาดทุน กล่าวคือ โรงแรมได้วัตถุดิบออร์แกนิคที่ดีและปลอดภัยในราคาที่ใกล้เคียง (หรือแพงกว่าอีกแค่เล็กน้อย) เมื่อเทียบกับการซื้อผักเคมี ส่วนชาวบ้านก็สามารถกำหนดราคาที่ตัวเองพอใจและนี่อาจเป็นครั้งแรกที่ชาวบ้านกำหนดราคาผลผลิตของตัวเองได้จริง อีกทั้งยังสร้างคุณค่าและเพิ่มมูลค่าในมิติอื่น ๆ ได้ด้วย เช่น สร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยการพานักท่องเที่ยวไปเยือนแหล่งเพาะปลูกในเครือข่ายแบบ Exclusive trip รวมถึงทำ CSR สำหรับโรงแรมด้วย (ทวี มีเงิน, 2562)

จากข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม เพื่อนำประเด็นคำถามการวิจัยมาวิเคราะห์ สรุปข้อมูลแนวทางในการส่งเสริม พัฒนาให้เกษตรกรนำหลักทฤษฎีโคกหนองนา โมเดล ไปปฏิบัติใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อครอบครัว หรือชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง และเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง นำไปประกอบใช้เป็นข้อมูลในการปฏิบัติงานโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม ที่มีความรอบรู้ ความชำนาญและมีประสบการณ์ในเรื่องของการเกษตร จำนวน 315 คน แยกเป็นประชากรชายจำนวน 218 คน และ ประชากรหญิงจำนวน 97 คน (โครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม, 2565) ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัยเอง ลักษณะกลุ่มที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงต้องอาศัยความรอบรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ในเรื่องนั้นๆ ของผู้ทำวิจัย การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบนี้มีชื่อเรียกอีกอย่างว่า Judgement Sampling และผู้วิจัยตัดสินใจเลือกกลุ่มประชากรที่ได้เข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม ทั้ง 315 คน เพราะได้เห็นว่าเป็นจำนวนที่เหมาะสม และกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 315 คน นั้นมีความรอบรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ในเรื่องการเกษตรทั้งหมด โดยแบ่งเป็นประชากรชายจำนวน 218 คน และ ประชากรหญิงจำนวน 97 คน

ภาพที่ 1 เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านลักษณะของโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม , ด้านโอกาสและความก้าวหน้า (Alderfer, 1972), ด้านค่าตอบแทนและผลประโยชน์ ด้านสุขภาพ และ ด้านการปลอดปราศจากสารเคมีที่ยั่งยืน (มูลนิธิสายใยแผนดิน, 2555) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ของ Likert Scale (*Likert*, 1987. อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2535)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม (Alderfer, 1972)

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม คือ ปัจจัยด้านลักษณะของโครงการสามพรานโมเดล , ปัจจัยด้านค่าตอบแทนและผลประโยชน์ , ปัจจัยด้านโอกาสและความก้าวหน้า , ปัจจัยด้านสุขภาพ , ปัจจัยด้านการปลอดปราศจากสารเคมีที่ยั่งยืน แตกต่างกัน

3.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

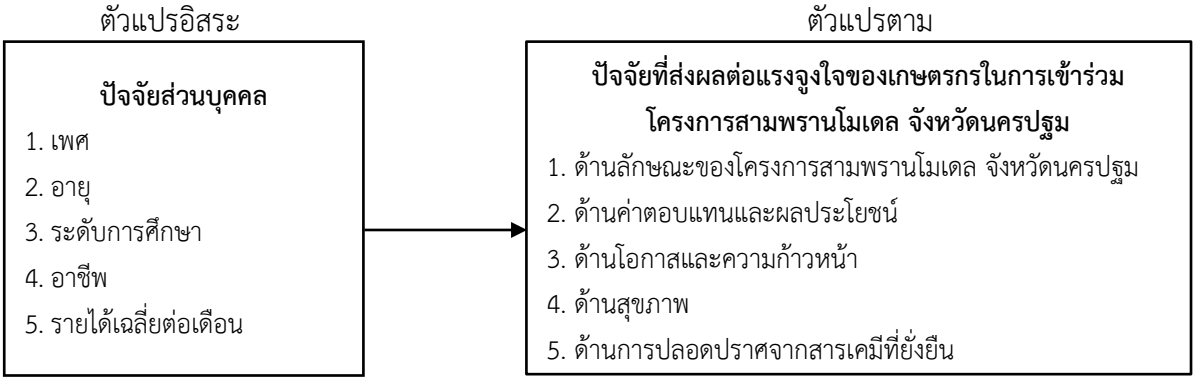
ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยขอความอนุเคราะห์จากสำนักบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ออกหนังสือเพื่อขอความร่วมมือถึงผู้บริหารโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม และผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อแจกแบบสอบถามในตลาดสุขใจซึ่งเป็นพื้นที่ตั้งของโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม และได้ทำการเก็บรวบรวมผ่านทางกลุ่มเกษตรกรของโครงการ และสามารถรวบรวมข้อมูลทั้งหมด 315 ชุด ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของเกษตรกรในโครงการมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ประมวลผลข้อมูลวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วย Independent Sample t-test และเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มกับ One-Way ANOVA เพื่อใช้วิเคราะห์ร่วมกับแบบสอบถาม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมารวบรวมเป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

ปัจจัยส่วนบุคคลที่ตอบแบบสอบถามเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม ประชากรผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 315 คนเป็นเพศชาย จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 69.20 และ ประชากรผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 315 คน พบว่า ประชากรส่วนใหญ่อายุ 41-50 ปี จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 43.50 และ ประชากรผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 315 คน พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับอนุปริญญาตรี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 30.80 และ พบว่า ประชากรผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 315 คน พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 41.9 ประชากรผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 315 คนประชากรผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีได้รายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 30.2

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม โดยรวม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกร	ระดับความคิดเห็น		
	π	σ	ความหมาย
ด้านลักษณะของโครงการสามพรานโมเดล	4.83	0.31	มาก
ด้านค่าตอบแทนและผลประโยชน์	4.82	0.32	มาก
ด้านโอกาสและความก้าวหน้า	4.83	0.29	มาก
ด้านสุขภาพ	4.87	0.25	มาก
ด้านปลอดปราศจากสารเคมีที่ยั่งยืน	4.88	0.26	มาก
รวม	**4.84**	**0.23**	**มาก**

จากตารางที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก (μ=4.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นมากที่สุดคือ ด้านความปลอด

ปราศจากสารเคมีที่ยั่งยืน (μ=4.88) ด้านสุขภาพ (μ=4.87) ด้านลักษณะของโครงการสามพรานโมเดล (μ =4.83) เท่ากับด้านโอกาสและความก้าวหน้า (μ=4.83) และด้านค่าตอบแทนและผลประโยชน์ (μ=4.82) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม

ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า

2.1 ด้านเพศ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม ไม่แตกต่างกันระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ทุกด้าน

2.2 ด้านอายุ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม ไม่แตกต่างกันระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ทุกด้าน

2.3 ด้านระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม ไม่แตกต่างกันระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ทุกด้าน

2.4 ด้านอาชีพ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม ไม่แตกต่างกันระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ทุกด้าน

2.5 ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันส่งผลต่อ ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม ไม่แตกต่างกันระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ทุกด้าน

อภิปรายผล

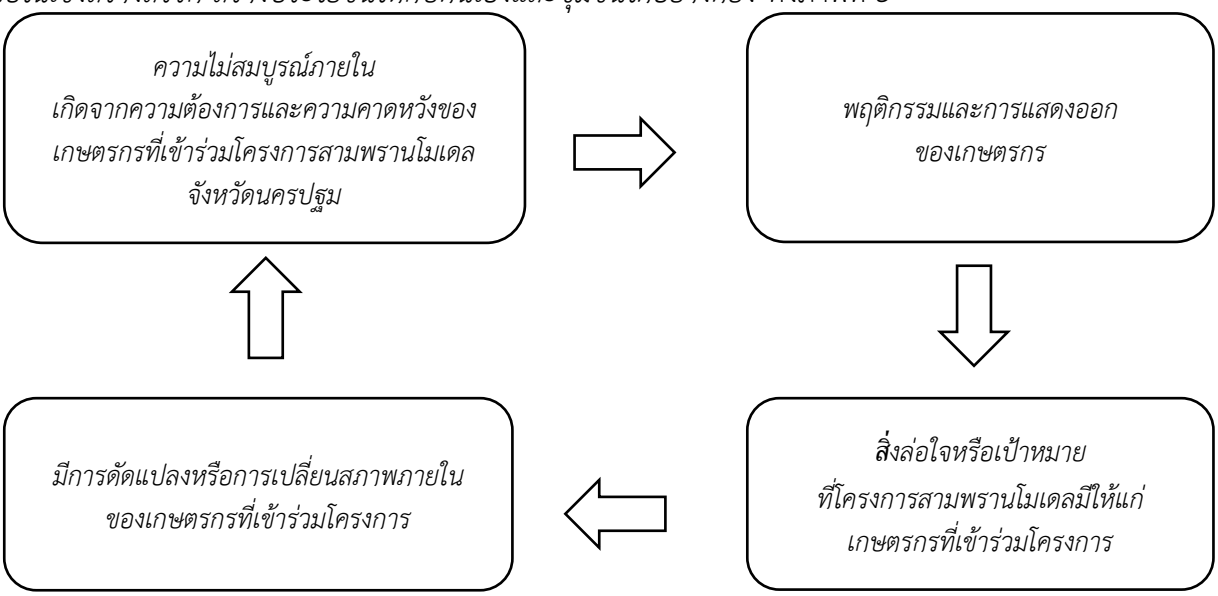
ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก (μ=4.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล มีความคิดเห็นมากที่สุดคือ ด้านความปลอดปราศจากสารเคมีที่ยั่งยืน (μ=4.88) รองลงมาคือด้านสุขภาพ (μ=4.87) ด้านลักษณะของโครงการสามพรานโมเดล (μ=4.83) ด้านโอกาสและความก้าวหน้า (μ =4.83) และด้านค่าตอบแทนและผลประโยชน์ (μ=4.82) ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานรวมทั้งความสัมพันธ์ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดลก่อให้เกิดความผูกพันและเกิดแรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการซึ่งสอดคล้องกับ จีรภัคร อเนกวิถี, ประพันธ์ชัยกิจ อุราใจ และ พีระพงษ์กิติเวชโภคาวัฒน์ (2559) ศึกษา เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับความจงรักภักดีต่อองค์การของพนักงาน : กรณีศึกษา โรงแรมเอเชีย แอร์พอร์ท พบว่า ปัจจัยค้ำจุนด้านสภาพแวดล้อมการทำงานอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ณัฏฐา กุสุโมทย์ (2558) ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทสวัสดีช้อปจำกัด. พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานอยู่ในระดับมากเช่นกัน นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับ ธนัตถ์กรณ์ เธียรกิตติ์ธนา (2559) ศึกษา เรื่องแรงจูงใจในการเข้าร่วมอบรมที่จัดโดยงานบริหารวิชาการวิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า ปัจจัยด้านวิชาการและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านเหตุผลส่วนตัว ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเข้าร่วมอบรมอยู่ในในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าปัจจัยด้านโอกาสและความก้าวหน้าอยู่ในระดับมาก นอกจากนั้นยัง สอดคล้องกับ ณฐพรรณ ชาญธัญกรรม (2560) ศึกษา เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กการของบุคลากรกรมชลประทาน (สามเสน) ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของกรมชลประทาน (สามเสน) ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการอยู่ในระดับมากเช่นกัน

การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม พบว่า ปัจจัยด้านเพศ ปัจจัยด้านอายุ ปัจจัยด้านระดับการศึกษา ปัจจัยด้านอาชีพ และปัจจัยด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม ไม่แตกต่างกันระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ปัจจัยด้านส่วนบุคคลที่มีปัจจัยด้านเพศ ปัจจัยด้านอายุ ปัจจัยด้านระดับการศึกษา ปัจจัยด้านอาชีพ และปัจจัยด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่มีนั้นระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ทุกด้าน ซึ่ง

สอดคล้อง อัญชลี ภักดีโทรกิจ (2558) ศึกษางานวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันขององค์กรของพนักงานโรงแรม 5 ดาว ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าพนักงานที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาการปฏิบัติงาน ต่างคนต่างมีความคิดเห็นที่ไม่ต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม นั้นต่างมีความคาดหวังและความต้องการที่ต้องการจากโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม ดังนั้น สิ่งสำคัญที่ทางโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม จะให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งคือการตอบสนองต่อความคาดหวังหรือความต้องการของเกษตรกรโดยสร้างสิ่งล่อใจหรือสร้างเป้าหมายให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้ปรับพฤติกรรมการแสดงออกในเชิงบวกของเกษตรกรให้มากที่สุด รวมทั้ง*การดัดแปลงหรือการเปลี่ยนสภาพภายในของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดลให้เป็นไปในเชิงสร้างสรรค์ สร้างประโยชน์ให้กับตนเองและชุมชนได้อย่างดียิ่ง* ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม ได้ผลคือ โครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม ได้ตอบผลลัพธ์และข้อสรุปต่อแผนพัฒนาด้านการเกษตรและและสหกรณ์จังหวัดนครปฐม ระยะ 5 ปี และ แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ของรัฐบาล ที่ต้องการพัฒนาและผลักดันการเกษตรอินทรีย์ปลอดมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และ สารเคมีในภาคการเกษตรทั้งระบบ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและค่ามาตรฐานสากล อันเนื่องมาจากผลตอบรับจากเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ของการทำวิจัยนั้นได้ผลการวิจัยทั้งปัจจัยด้านบุคคล และ ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐมนั้นทั้ง 5 ด้าน ได้ระดับที่สูงทุกด้าน

ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านเพศ ปัจจัยด้านอายุ ปัจจัยด้านระดับการศึกษา ปัจจัยด้านอาชีพ และปัจจัยด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงตอบได้ว่าแม้ปัจจัยส่วนบุคคลของเกษตรในโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม นั้นจะมีความแตกต่างกันแต่ทุกคนมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันเลย ทุกคนในโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม เห็นด้วยกับสิ่งที่

โครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม ที่ดำเนินโครงการตามรูปแบบของ แผนพัฒนาด้านการเกษตรและและสหกรณ์จังหวัดนครปฐม และ แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีของรัฐบาล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลจากการวิจัยนี้ พบว่า ปัจจัยด้านค่าตอบแทนและผลประโยชน์ ของปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม นั้นมีระดับค่าที่น้อยที่สุด ดังนั้นทางโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม ควรมีการพิจารณาในเรื่องของค่าตอบแทนและผลประโยชน์ที่มีให้แก่เกษตรกรในโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม ให้มีความเหมาะสมและมากขึ้น โดยอาจยื่นเสนอต่อรัฐบาลเพื่อมีการสนับสนุนงบประมาณให้แก่กลุ่มเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม จะส่งผลให้กลุ่มเกษตรกรเกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานยิ่งขึ้น โดยจำแนกดังนี้

1.1 ควรกำหนดนโยบายกองทุนสนับสนุนเพื่อยื่นเสนอแก่รัฐบาลเพื่อสนับสนุนค่าตอบแทนและผลประโยชน์ให้แก่ เกษตรกรในโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม เพื่อให้รัฐบาลได้อนุมัติงบประมาณเพื่อสนับสนุนโครงการสามพรานโมเดล ที่เป็นโครงการเพื่อการเกษตรอินทรีย์ที่ยั่งยืน เพื่อตอบสนองต่อแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีของรัฐบาล ดังนั้นรัฐบาลจึงควรเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องของค่าตอบแทนและผลประโยชน์ให้แก่ เกษตรกรในโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม เพื่อขับเคลื่อนให้เป็นกลุ่มเกษตรอินทรีย์ที่พัฒนาและยั่งยืนต่อไป

1.2 ควรมีการพิจารณาในเรื่องของโซ่คุณค่า (Value Chain) เกษตรอินทรีย์ และนำมาพิจารณาในส่วนที่รัฐบาลสามารถให้การสนับสนุนในส่วนที่เกษตรกรในโครงการควรได้รับประโยชน์ อาทิ ปัจจัยการผลิตของเกษตรกรในเรื่องปัจจัยในการผลิตต่างๆ เช่น ต้นทุนการปรับสภาพดิน พันธุ์พืช เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยอินทรีย์ สารชีวภัณฑ์ วัคซีน เครื่องจักรกลทางการเกษตร หรือ ส่วนปลายทางการตลาด เช่นการเพิ่มช่องทางการตลาดและธุรกิจให้กับสินค้าเกษตรอินทรีย์ทั้งในและต่างประเทศแบบครบวงจรทั้งระบบออนไลน์และออฟไลน์ การเจรจาการค้า/การเปิดตลาด/การร่วมมือ/การลดอุปสรรคทางการค้า การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงคุณภาพ การสร้างตราสินค้าและความเชื่อมั่นให้กับสินค้าเกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์อินทรีย์ การผลักดันให้ตราสัญลักษณ์เกษตรอินทรีย์ของไทยให้เป็นที่ยอมรับ และ การสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของความปลอดภัยของสินค้าเกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์อินทรีย์ (ร่างแผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2566-2570)

1.3 ควรยื่นเสนอต่อรัฐบาลทั้งในเรื่องงบประมาณสนับสนุนให้แก่โครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม เพื่อใช้ในการจัดตั้งกองทุนรวมให้แก่เกษตรกรในโครงการ และ เพิ่มในส่วนของค่าตอบแทนและผลประโยชน์ให้แก่เกษตรกรในโครงการให้ดีมากยิ่งขึ้นเช่น การมีสวัสดิการต่างๆ ให้แก่เกษตรกรในโครงการ การเพิ่มอบรมให้ความรู้หรือส่งเกษตรกรไปอบรมนอกสถานที่ นอกจังหวัด เพื่อได้รับความรู้ในเรื่องเกษตรอินทรีย์ออร์แกนิคมากยิ่งขึ้น ซึ่งในส่วนตรงนี้จำเป็นต้องมีเงินสนับสนุนจากรัฐบาล และ ในเรื่องที่รัฐบาลต้องให้การสนับสนุนที่ไม่ใช่งบสนับสนุนแต่เป็นการสนับสนุนเพื่อผลประโยชน์ที่ยั่งยืน มั่งคั่ง และมั่นคง อีกทั้งยังสร้างคุณค่าและความภาคภูมิใจในความเป็นเกษตรกรอินทรีย์นั่นคือ การสนับสนุนในเรื่องของโซ่คุณค่า (Value Chain) เกษตรอินทรีย์ ให้แก่เกษตรกรในโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม เพราะสิ่งตอบแทนที่เกษตรกรต้องการนั้นไม่ได้ต้องการแค่จำนวนเงินหรือสวัสดิการแต่ยังต้องการถึงความมีตัวตน ความภาคภูมิใจ และคุณค่าในสิ่งที่ตนได้ทำอีกด้วย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยในรูปแบบเชิงคุณภาพ เพื่อจะได้เจาะลึกการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม เพื่อให้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงลึกจากปราชญ์ชาวบ้านและผู้นำชุมชน โดยการสัมภาษณ์สัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้ผลการวิจัยในเชิงที่ลึกมากขึ้นกว่าเดิม

2.2 ควรมีการวิจัยเชิงลึกโดยใช้เครื่องมือคือแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกที่เน้นในเรื่องของปัญหาที่และผลกระทบที่เกิดขึ้นในโครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม เพื่อที่จะได้ผลการวิจัยที่แตกต่างจากการวิจัยครั้งนี้อันจะเป็นประโยชน์แก่โครงการสามพรานโมเดล จังหวัดนครปฐม แก่อนุชนรุ่นหลังต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. (2547). *สรุปรายงานการเฝาระวังโรค 2547*.สืบค้น 20 ธันวาคม 2565. จาก https://apps-doe.moph.go.th/boeeng/annual/Annual/Annual47/part1/52-Pesticide%20poisoning.pdf.

จังหวัดนครปฐม. (2565). *โครงการสามพรานโมเดล*. นครปฐม: สำนักงานส่วนย่อยเพื่อพัฒนาเกษตรชุมชนและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน.

จีรภัคร อเนกวิถี, ประพันธ์ชัยกิจอุราใจ และ พีระพงษ์กิติเวชโภคาวัฒน์. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับความจงรักภักดีต่อองค์การของพนักงาน : กรณีศึกษา โรงแรมเอเชีย แอร์พอร์ท. *วารสารมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 1*(3), 48-58.

ณัฏฐา กุสุโมทย์ และ วิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ. (2558). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทสวัสดีช้อปจำกัด. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปี 2558 วันที่ 24 เมษายน 2558* (น. 1117 - 1126). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.

ทวี มีเงิน. (2562). *มูลนิธิสัมมาอาชีพ.* สืบค้น 22 มีนาคม 2565. จาก https://www.right-livelihoods.org.

ธนัตถ์กรณ์ เธียรกิตติ์ธนา. (2559). แรงจูงใจในการเข้าร่วมอบรมที่จัดโดยงานบริหารวิชาการวิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล. *วารสาร Mahidol R2R e-Joumal, 3*(2), 163-174.

มูลนิธิเกษตรยั่งยืน. (2546). *เกษตรยั่งยืนวิถีการพึ่งตนเอง: โครงการนำร่องฯ ฟื้นภูมิปัญญาสร้างทุนชุมชน มูลนิธิเกษตรยั่งยืน (ประเทศไทย)*. กรุงเทพฯ: นกนางนวล.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561- 2580)*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ ยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

อัญชลี ภักดีโทรกิจ. (2558). *การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานโรงแรม 5 ดาว ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด).

Alderfer, C.P. (1972). *Existence Relatedness and Growth*. New York: Free Press.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2023. 5(1): 297-308.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

A Guidelines Developing of Participation of Network Partners in Continuing Education Management of Non-Formal and Informal Education Centers, under The Office of Non-Formal and Informal Education, Kalasin Province

Kanchana Preechamrus[1*] Komsan Kajornpanyapaisan[1] and Supot Duangnet[1]

[1] *Faculty of Faculty of Education and Educational Innovation, Kalasin University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: kanchamrus@gmail.com*

ABSTRACT

This Article aimed to (1) study the participation of network partners in continuing education management of non-formal and informal education centers under the office of Non-formal and Informal Education, Kalasin Province, (2) study the guidelines for developing the participation of network partners in continuing education management of the non-formal and informal education centers in the district, under the office of Non-Formal Education and Informal Education, Kalasin Province. The sample consisted of 317 local leaders in 18 districts of Kalasin Province. Determine the sample size by defining it according to Krejcie and Morgan's tables. A multistage randomization method was used and nine respondents were selected by random selection. The instrument used for data collection was a questionnaire which was a 5-level estimation scale and a structured interview form created by the researcher. Analyze the data by averaging and standard deviation, content analysis. The findings revealed that Participation of network partners in continuing education management of non-formal and informal education centers, Under the Office of Non-Formal and Informal Education, Kalasin Province. Overall, it was at a high level when considering each aspect found that it was at a high level in all aspects. Guidelines for developing the participation of network partners in continuing education management of non-formal and informal education centers, Under the Office of Non-Formal and Informal Education, Kalasin Province, consisting of 1) Cooperation should be done at the individual level, 2) Data survey agencies, 3) Requirements for analyzing solutions problem solving and budgeting in verbal and official letter, and should seek cooperation from all sectors in planning, implementation and follow-up supervision on career development and life skills development.

Keywords: Network Partners, Continuing Education Management, Non-Formal Education, Informal Education

Received: 1 February 2023;
Revised: 24 March 2023;
Accepted: 28 March 2023

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 2773-9805 (Online)

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาต่อเนื่องของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์

กาญจนา ปรีจำรัส[1*] คมสันทิ์ ขจรปัญญาไพศาล[1] และ สุพจน์ ดวงเนตร[1]

[1] *คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: kanchamrus@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาต่อเนื่องของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ (2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาต่อเนื่องของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำท้องที่ ใน 18 อำเภอของจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 317 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน เลือกตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับและแบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษา พบว่าการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาต่อเนื่องของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาต่อเนื่องของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 1) ควรประสานความร่วมมือในระดับบุคคล 2) หน่วยงานในการสำรวจข้อมูล 3) ความต้องการการวิเคราะห์การแก้ปัญหา ซึ่งการมีส่วนร่วมนั้นต้องอาศัยงบประมาณ การประสานงานด้วยทางวาจา และหนังสือราชการ โดยควรขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งการวางแผน การปฏิบัติ และการนิเทศติดตามผล

คำสำคัญ: ภาคีเครือข่าย, การจัดการศึกษาต่อเนื่อง, การศึกษานอกระบบ, การศึกษาตามอัธยาศัย

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้การจัดการศึกษาเป็นหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้มีความรู้ความสามารถ เป็นคนเก่งคนดีและเป็นคนมีความสุข หลักการที่สำคัญคือให้การศึกษาเป็นการศึกษาตลอดชีวิต สำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง และยังกล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ใน มาตรา 8 (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2542) ซึ่งจะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาโดยเน้นภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมจึงจำเป็นอย่างยิ่ง โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคมเข้ามาร่วมกันในการจัดการศึกษา รูปแบบภาคีเครือข่าย ซึ่งประกอบด้วย บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และองค์กรอื่นๆ เพื่อให้การทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา

ตามอัธยาศัยอำเภอ ได้มีการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือในการจัด การศึกษากับหน่วยงานภาคีเครือข่ายเมื่อปี พ.ศ. 2551 และพบว่าได้มีการขยายความร่วมมือใน การส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ร่วมกับภาคีเครือข่าย ออกไปอย่างต่อเนื่องและกว้างขวาง ซึ่งทำให้สามารถขับเคลื่อนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และขยายการให้บริการไปสู่ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย ทุกพื้นที่ สามารถ เพิ่มจำนวนผู้รับบริการมากขึ้นได้อย่างรวดเร็ว (สร้อยทิพย์ อุจวาที, 2557) ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินงานของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยนั้น ได้จัดการศึกษาร่วมกับภาคีเครือข่ายการศึกษา โดยพบว่ายังมีปัญหา อุปสรรค ที่จำเป็นต้องร่วมกัน แก้ไขก็คือ บุคลากรของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาอัธยาศัยอำเภอและ ภาคีเครือข่ายบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติภารกิจร่วมมือซึ่งกันและกัน รวมทั้งแนวทางการปฏิบัติในเรื่อง ระเบียบ กฎหมาย วิธีการดำเนินงาน งบประมาณ และอื่นๆ ที่ยังต้องเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพในการบริการด้านการศึกษาแก่ประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียนทั้งในเชิง ปริมาณและคุณภาพอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง ทั้งนี้เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้ประชาชนสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม (สร้อยทิพย์ อุจวาที, 2557)

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรในหน่วยงานจึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาต่อเนื่องของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้จะนำไปสู่การปรับปรุงวิธีปฏิบัติงาน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้สอน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย อันจะนำมาซึ่งแนวทางการประสานความร่วมมือของการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล ที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาต่อเนื่องของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาต่อเนื่องของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาต่อเนื่องของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 148 คน และผู้นำท้องที่ จำนวน 1,584 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,732 คน ใน 18 อำเภอ

กลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการสุ่มจากประชากรโดยการกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2555) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 317 คน โดยใช้วิธีการแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยเขียนเป็นความเรียง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ส่งถึงผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปมอบให้ผู้ให้ข้อมูลโดยตรง พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือการตอบแบบสอบถาม คิดเป็นร้อยละ 91.49

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวมรวมข้อมูลแบบสอบถามตามวัน เวลาที่กำหนด กรณีไม่ได้ รับแบบสอบถามคืนภายในกำหนด ผู้วิจัยจะได้ติดตามเพื่อให้ได้แบบสอบถามคืนทั้งหมด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

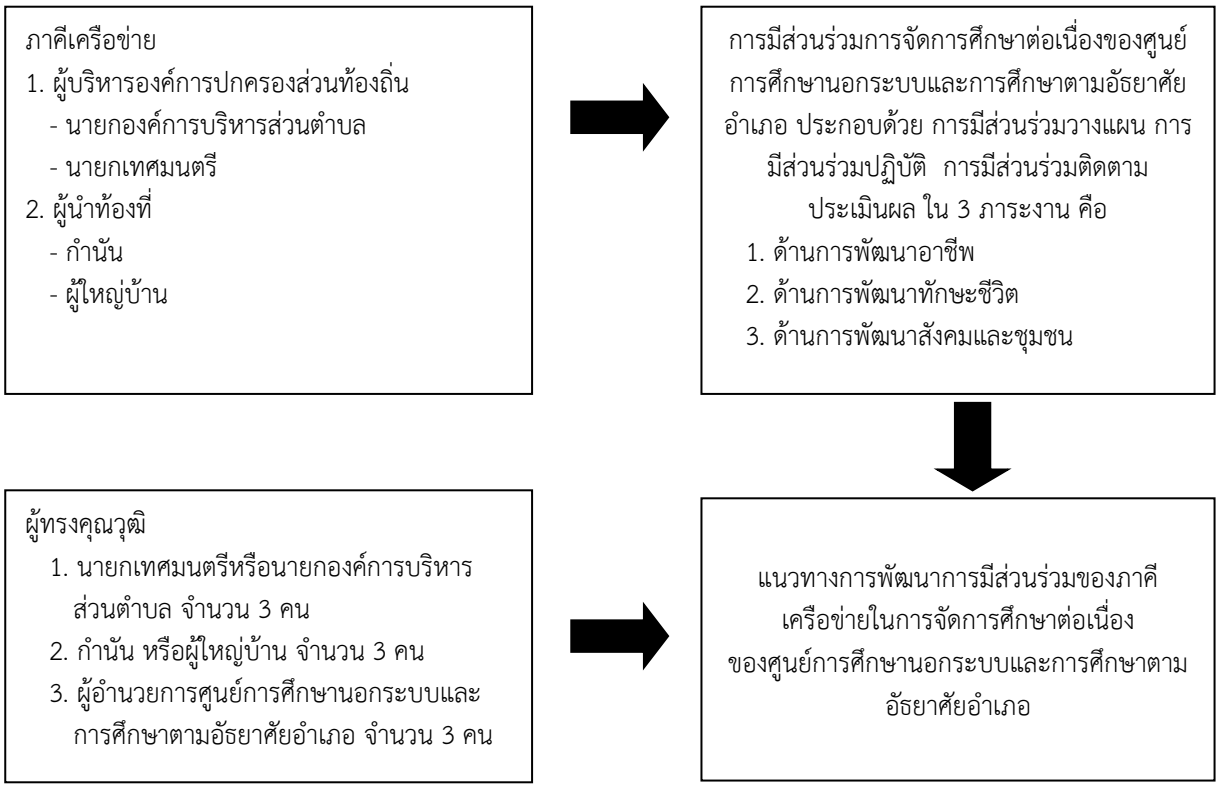
4.1 ศึกษาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาต่อเนื่องของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และจัดอันดับเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

4.2 ตามเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (Mean) กำหนด ขอบเขตของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 – 5.00	มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับน้อย
1.0 – 1.50	มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 การวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ นำเสนอ ข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาต่อเนื่องของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์

ความคิดเห็นของนายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ต่างให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และผู้แทนชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ และด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าค่าเฉลี่ยกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน

1.1 ด้านการพัฒนาอาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ การประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสาร การจัดกิจกรรมการพัฒนาอาชีพ ในหลักสูตรต่างๆ รองลงมาคือ การประสานงานการจัดกิจกรรมการพัฒนาอาชีพ เช่น ประสานการจัดหาสถานที่เพื่อจัดกิจกรรมพัฒนาอาชีพในชุมชน แนะนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นวิทยากร และการรับรู้ข่าวสารข้อมูลการจัดพัฒนาอาชีพ เช่น ร่วมเป็นเกียรติในพิธีเปิดการฝึกอบรมต่างๆ รับทราบข่าวการรับสมัครอบรม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 3 ลำดับ คือ การร่วมนิเทศติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาอาชีพ เช่น การร่วมนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมของกลุ่มอาชีพ การแนะนำ เสนอแนะ วางแผนการนิเทศติดตามและประเมินผลตามการดำเนินงาน และกำหนดแนวทางจัดทำเครื่องมือนิเทศงานการพัฒนาอาชีพ การเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนิน งานจัดการศึกษาด้านอาชีพในหลักสูตรต่างๆ อาชีพ

1.2 ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ การประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลข่าวสาร การจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิต เช่น หลักสูตรการดูแลสุขภาพกายและใจ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่ดี รองลงมาคือ การประสานงานการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิต เช่นประสานการจัดหาสถานที่เพื่อจัดกิจกรรมในชุมชน แนะนำวิทยากรในการอบรมหลักสูตรต่างๆ และการรับรู้ข่าวสารข้อมูลการจัดพัฒนาทักษะชีวิต เช่น ร่วมเป็นเกียรติในพิธีเปิดการฝึกอบรม รับทราบข่าวการรับสมัครอบรม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 3 ลำดับ คือ การเสนอแนะให้เผยแพร่ผลการนิเทศติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาทักษะชีวิต เช่น หลักสูตรการดูแลสุขภาพกายและใจ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดี การเสนอแนะแนวทาง การวางแผนการนิเทศติดตามและประเมินผลตามการดำเนินงาน และกำหนดแนวทางจัดทำเครื่องมือนิเทศงาน เช่น หลักสูตรการดูแลสุขภาพกายและใจ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดี การร่วมนิเทศติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต เช่น หลักสูตรการดูแลสุขภาพกายและใจ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดี

1.3 ด้านการพัฒนาสังคมและชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ การสำรวจข้อมูลสภาพปัญหาความต้องการการศึกษาด้านการพัฒนาสังคมและชุมชน เช่น เศรษฐกิจพอเพียง ประชาธิปไตย สิ่งแวดล้อม วิสาหกิจชุมชน การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม รองลงมาคือ การประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลข่าวสาร การจัดกิจกรรมการพัฒนาสังคมและชุมชน เช่น หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง ประชาธิปไตย สิ่งแวดล้อม วิสาหกิจชุมชน การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม และการรับรู้ข่าวสารข้อมูลการจัดพัฒนาสังคมและชุมชน เช่น ร่วมเป็นเกียรติในพิธีเปิดการฝึกอบรมต่างๆ รับทราบข่าวการรับสมัครอบรม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 3 ลำดับ คือ การร่วมนิเทศติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ด้านการพัฒนาสังคมและชุมชน เช่น หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง ประชาธิปไตย สิ่งแวดล้อม วิสาหกิจชุมชน การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม การเสนอแนะการเผยแพร่ผลการนิเทศติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน การพัฒนาสังคมและชุมชน และการเสนอแนะให้นำผลการนิเทศติดตามและประเมินผลไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารการดำเนินงานด้านต่างๆ ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ

1.4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีจำนวนมากที่สุดในแต่ละด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน และ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

2. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาต่อเนื่องของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาต่อเนื่องของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ สรุปได้ ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาอาชีพ ประกอบด้วย

1) การวางแผนการพัฒนาอาชีพ พบว่า ควรให้ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน บุคลากร หน่วยงาน ในพื้นที่ประสานงานในการ สำรวจข้อมูล ความต้องการ การวิเคราะห์ การวางแผนการแก้ปัญหา เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม

2) การปฏิบัติการศึกษาพัฒนาอาชีพ พบว่า ควรให้ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ประสานงาน ขอความร่วมมือกับผู้นำในชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ท้องที่ หน่วยงานทั้งในระดับตำบลและระดับอำเภอ ในการดำเนินงาน และต้องทำด้วยความมุ่งมั่น จริงจัง เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

3) การติดตามประเมินผลการพัฒนาอาชีพ พบว่า ควรให้ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ มีการประสานงานกับบุคคล ทั้งวาจา และทำหนังสือเชิญ ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการนิเทศการจัดกิจกรรม

2.2 ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ประกอบด้วย

1) การวางแผนการพัฒนาทักษะชีวิต พบว่า ควรให้ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ประสาน วางแผนการดำเนินงาน ร่วมกัน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน บุคลากร หน่วยงานในพื้นที่ ในการสำรวจปัญหาความต้องการ วิเคราะห์ และเป็นแนวทางจัดกิจกรรม รวมถึงวางแผนของบประมาณการจัดการศึกษาไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2) การปฏิบัติการพัฒนาทักษะชีวิต พบว่า ควรให้ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ประสานงาน ขอความร่วมมือกับผู้นำในชุมชน ผู้นำท้องถิ่นท้องที่ ระดับบุคคล หน่วยงาน ทั้งในระดับตำบลและระดับอำเภอ ในการดำเนินงาน

3) การติดตามประเมินผลการพัฒนาทักษะชีวิต พบว่า ควรให้ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ประสานงานกับภาคีเครือข่าย อย่างเข้มข้น ทุกระดับ ทั้งโดยส่วนตัวและหนังสือเชิญ เพื่อเข้าร่วมการนิเทศติดตามการจัดกิจกรรม

อภิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูล จากการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาต่อเนื่องของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยนำผลการวิจัยที่น่าสนใจมาอภิปรายผลดังนี้

1) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาต่อเนื่องของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งประกอบไปด้วย นายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีความคิดเห็น พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะการวิเคราะห์ข้อมูล ตามบทบาทหน้าที่การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาต่อเนื่องของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ ดังนั้นจึงทำให้การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการประเมินแบบสอบถามการวิจัย ประกอบด้วย 1) นายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น 2)กำนัน และ 3) ผู้ใหญ่บ้าน โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ดังนั้นจึงมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ วงศ์วุฒิ (2555) เรื่องการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา พบว่า การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน คือ ด้านการทำงานร่วมกัน ด้านความร่วมมือ ด้านการประเมินผล ด้านการประสานงานและด้านการวางแผน

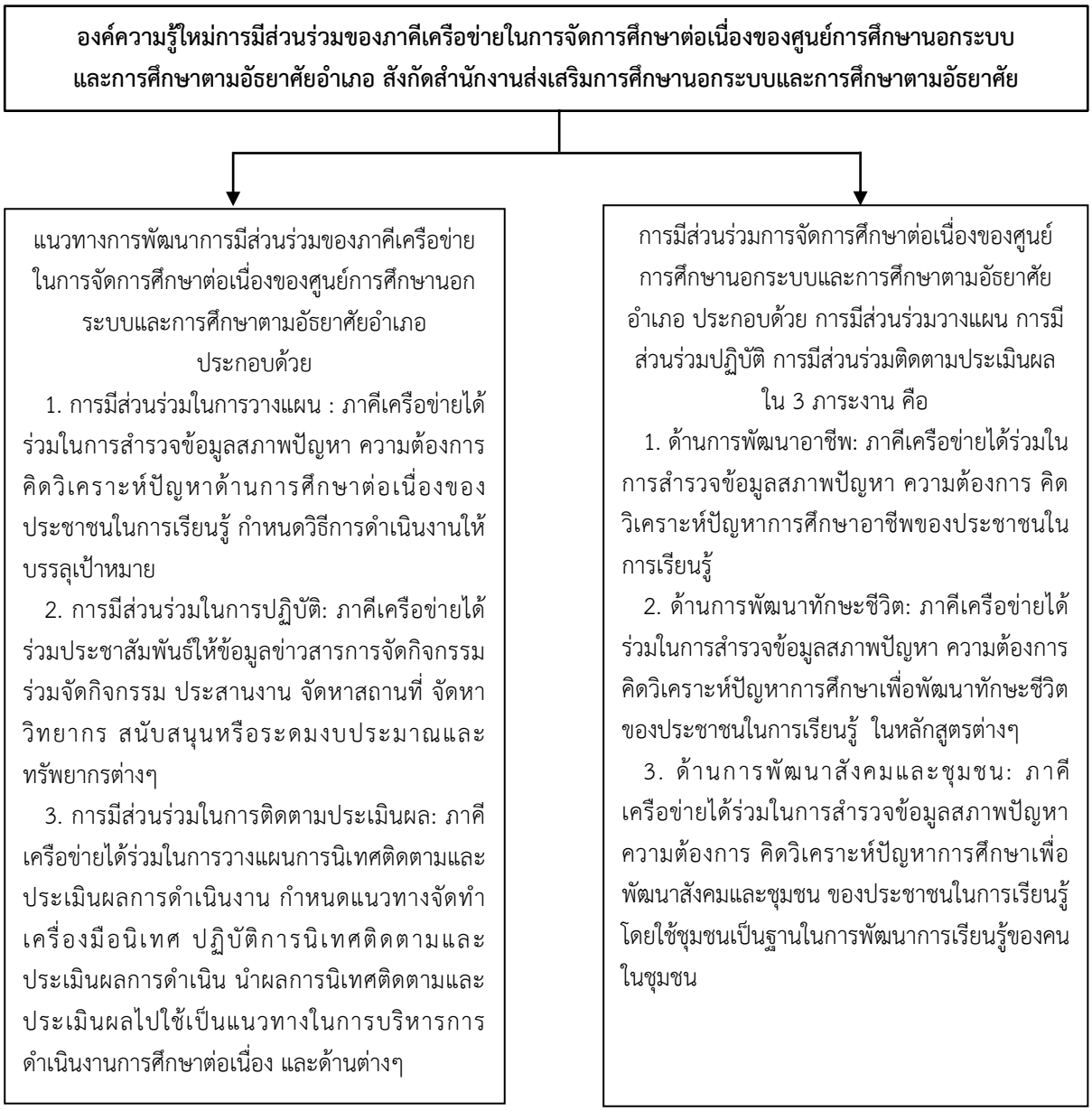
แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า มีแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาอาชีพ และด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาอาชีพ พบว่า 1) การวางแผนการพัฒนาอาชีพ พบว่า ควรให้ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน บุคลากร หน่วยงาน ในพื้นที่ประสานงานในการ สำรวจข้อมูล ความต้องการ การวิเคราะห์ การวางแผน การแก้ปัญหา เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม 2) การปฏิบัติการศึกษาพัฒนาอาชีพ พบว่า ควรให้ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ประสานงาน ขอความร่วมมือกับผู้นำในชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ท้องที่ หน่วยงานทั้งในระดับตำบลและระดับอำเภอ ในการดำเนินงาน และต้องทำด้วยความมุ่งมั่นจริงจัง เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง 3) การติดตามประเมินผลการพัฒนาอาชีพ พบว่า ควรให้ศูนย์การศึกษานอกระบบ

และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ มีการประสานงานกับบุคคล ทั้งวาจา และทำหนังสือเชิญ ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการนิเทศการจัดกิจกรรม ที่เป็นเช่นนี้เพราะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์นั้น ด้านการพัฒนาอาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ การประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลข่าวสาร การจัดกิจกรรมการพัฒนาอาชีพ ในหลักสูตรต่างๆ ความสอดคล้อง ธนสาร บัลลังก์ปัทมา (2561) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผนการดำเนินการ การตัดสินใจ และการประเมินร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนให้กิจกรรมนั้น ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม คือ หลักร่วมคิด ร่วมทำ ร่วม ตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบผู้นิเทศภายในสถานศึกษา กศน. ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรของสถานศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการ กศน.ตำบล อาสาสมัคร กศน. และหรือภาคีเครือข่าย

2.2 ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต พบว่า 1) การวางแผนการพัฒนาทักษะชีวิต พบว่า ควรให้ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ประสาน วางแผนการดำเนินงาน ร่วมกัน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน บุคลากร หน่วยงานในพื้นที่ในการสำรวจปัญหาความต้องการ วิเคราะห์ และเป็นแนวทางจัดกิจกรรม รวมถึงวางแผนของบประมาณการจัดการศึกษาไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) การปฏิบัติการพัฒนาทักษะชีวิต พบว่า ควรให้ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ประสานงาน ขอความร่วมมือกับผู้นำในชุมชน ผู้นำท้องถิ่นท้องที่ ระดับบุคคล หน่วยงาน ทั้งในระดับตำบลและระดับอำเภอ ในการดำเนินงาน 3) การติดตามประเมินผลการพัฒนาทักษะชีวิต พบว่า ควรให้ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ประสานงานกับภาคีเครือข่าย อย่างเข้มข้น ทุกระดับ ทั้งโดยส่วนตัวและหนังสือเชิญ เพื่อเข้าร่วมการนิเทศติดตามการจัดกิจกรรม ที่เป็นเช่นนี้เพราะด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ซึ่งระดับการมีส่วนร่วมของนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ มีการส่งเสริมด้านการพัฒนาทักษะชีวิตตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและมีส่วนร่วมด้านการพัฒนาทักษะชีวิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ การประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลข่าวสาร การจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิต เช่นหลักสูตรการดูแลสุขภาพกายและใจ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่ดี รองลงมาคือ การประสานงานการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิต สอดคล้องกับการวิจัยของ เชรสทาร์และคณะ (Shrestha & etal., 2008) ได้ทำการศึกษาเครือข่ายการเรียนรู้ โดยการวิเคราะห์สถานการณ์การสร้างชุมชนในสังคมของการศึกษาตามอัธยาศัยการศึกษาใช้การวิจัย เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยศึกษาจากชุมชนนิวเซาท์เวลส์ ในประเทศออสเตรเลีย ผลวิจัยพบว่าปัจจัยที่สนับสนุนเครือข่ายการเรียนรู้ของการศึกษาตามอัธยาศัย ได้แก่ การบริหารชุมชนที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะชุมชนที่ ได้รับการพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง ชุมชนที่มีความศรัทธาและมีความเชื่อมั่น อีกทั้งปัจจัยที่มีอิทธิพลได้แก่การพัฒนาศักยภาพของผู้นำ นอกจากนี้ชุมชนยังมีนโยบายการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่ชัดเจน การเน้นการมีส่วนร่วม และการ สร้างแรงจูงใจให้ชุมชนเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างจุดแข็งของเครือข่ายการศึกษาตามอัธยาศัย

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

ความคิดเห็นของนายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และผู้แทนชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1) ด้านการพัฒนาอาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ด้านการพัฒนาสังคมและชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 4) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีจำนวนมากที่สุดในแต่ละด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน และ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษาต่อเนื่องของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ สรุปได้ ดังนี้

ด้านการพัฒนาอาชีพ ประกอบด้วย 1) การวางแผนการพัฒนาอาชีพ พบว่า ควรให้ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน บุคลากร หน่วยงาน ในพื้นที่ประสานงานในการ สำรวจข้อมูล ความต้องการ การวิเคราะห์ การวางแผน การแก้ปัญหา เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม 2) การปฏิบัติการศึกษาพัฒนาอาชีพ พบว่า ควรให้ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ประสานงาน ขอความร่วมมือกับผู้นำในชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ท้องที่ หน่วยงานทั้งในระดับตำบลและระดับอำเภอ ในการดำเนินงาน และต้องทำด้วยความมุ่งมั่นจริงจัง เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง 3) การติดตามประเมินผลการพัฒนาอาชีพ พบว่า ควรให้ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ มีการประสานงานกับบุคคล ทั้งวาจา และทำหนังสือเชิญ ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการนิเทศการจัดกิจกรรม

ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ประกอบด้วย 1) การวางแผนการพัฒนาทักษะชีวิต พบว่า ควรให้ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ประสาน วางแผนการดำเนินงาน ร่วมกัน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน บุคลากร หน่วยงานในพื้นที่ ในการสำรวจปัญหาความต้องการ วิเคราะห์ และเป็นแนวทางจัดกิจกรรม รวมถึงวางแผนของบประมาณการจัดการศึกษาไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) การปฏิบัติการพัฒนาทักษะชีวิต พบว่า ควรให้ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ประสานงาน ขอความร่วมมือกับผู้นำในชุมชน ผู้นำท้องถิ่นท้องที่ ระดับบุคคล หน่วยงาน ทั้งในระดับตำบลและระดับอำเภอ ในการดำเนินงาน 3) การติดตามประเมินผลการพัฒนาทักษะชีวิต พบว่า ควรให้ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ประสานงานกับภาคีเครือข่าย อย่างเข้มข้น ทุกระดับ ทั้งโดยส่วนตัวและหนังสือเชิญ เพื่อเข้าร่วมการนิเทศติดตามการจัดกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า การประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลข่าวสาร การจัดกิจกรรมการพัฒนาอาชีพ ในหลักสูตรต่างๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้นศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการได้ในหลายช่องทาง ทั้งสื่อออนไลน์ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า การร่วมสำรวจข้อมูลสภาพปัญหาความต้องการการศึกษาตต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับ 2 ดังนั้น ควรส่งเสริมและสนับสนุน สร้างขวัญ กำลังใจ เช่นมอบเกียรติบัตร เพื่อยกย่อง เชิดชู สำหรับภาคีเครือข่ายที่ร่วมปฏิบัติงาน

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า การร่วมนิเทศติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นควรมีการประชุม กำหนดแผนการนิเทศ และมีคำสั่งนิเทศ ในการดำเนินงานทุกครั้ง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดในเชิงลึก หรือศึกษารายอำเภอที่เป็น กศน.อำเภอต้นแบบ

2.2 ควรศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด

2.3 ควรมีการวิจัยและเก็บข้อมูลจากส่วนราชการอื่นๆ โดยจะทำให้มีผลงานวิจัยที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

จารุวรรณ วงศ์วุฒิ. (2555). *การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา).

ธนสาร บัลลังก์ปัทมา. (2561). *คู่มือการบริหารโรงเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครสวรรค์: ริมปิงการพิมพ์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2555). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. บุรีรัมย์: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์,

ราชกิจจานุเบกษา. (2542). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องการกำหนดและแก้ไขการเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่ การศึกษาเป็นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*. เล่ม 127 ตอนพิเศษ 97 ง, สิงหาคม 2553. (สำเนา).

สร้อยทิพย์ อุจวาที. (2557). *มิติใหม่ : ภาคีเครือข่าย*. สืบค้น 11 ตุลาคม 2565. จาก https://www.dailynews.co.th/education/258726.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607-610.

Shrestha, P., Rasmussen, M., Khanal, S. K., Pometto Iii, A. L., & Van Leeuwen, J. (2008). Solid-substrate fermentation of corn fiber by Phanerochaete chrysosporium and subsequent fermentation of hydrolysate into ethanol. *Journal of Agricultural and Food chemistry, 56*(11), 3918-3924.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2023. 5(1): 309-320.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

The Model of Economic Development based on Local Wisdom in the Upper Central Provinces

Anek Yai-in[1*] PhraKomsan Jalrernwong[1] and Phrakhrusangharak Chakkit Kattiyang[1]

[1] *Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: Anek4861@gmail.com*

ABSTRACT

This Article aimed to (1) study and analyze the based economic development and local wisdom promotion in the upper central provinces; and (2) propose a model of the based economic development and local wisdom promotion in Ayutthaya Province. It is a qualitative research with the research methods as follows: it is to study data of provinces and areas of the case study these include the Upper Central Provinces; the collected data were analyzed by in-depth interviews and workshops; and also two types of tools were used: 1) a project-based interview-form collecting data from 3 groups of experts: legal supporters; Network partners as well as group of 18 entrepreneurs as the analytical unit; and 2) Participatory observation by using the stakeholders workshop's information-record form. The collected data were analyzed in 2 ways: 1) Content Analysis and 2) Analytic Induction. The findings revealed that the upper central provinces consist of Chainat, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Lop Buri, Sing Buri, and Ang Thong with Phra Nakhon Si Ayutthaya as the center of strategic administration provincial group regarded as a new form of integrated administration by grouping the provinces that have connections in various fields together due to integrated economic activities such as the cultural tourism industry, Industrial and logistics with a wide range of products and services connected with other regions; and in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province there are medium and small businesses with products and services developed from local wisdom to generate income for the province. And also there are many support organizations. Additionally, the integrated working system should be developed, especially in the area of participation in solving problems at the local level.

Keywords: Based Economic Development, Local Wisdom, Upper-Central Provinces

Received: 7 February 2023;
Revised: 26 March 2023;
Accepted: 28 March 2023

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 2773-9805 (Online)

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจากภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน

เอนก ใยอินทร์[1*] พระคมสัน เจริญวงศ์[1] และ พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ กัติยัง[1]

[1] *มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: Anek4861@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อ (1) ศึกษา วิเคราะห์การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน และ (2) เสนอรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้ ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มจังหวัดและพื้นที่กรณีศึกษา ได้แก่กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยใช้เครื่องมือ 2 แบบ คือ 1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงการสร้างเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้สนับสนุนตามกฎหมาย กลุ่มภาคีเครือข่าย กลุ่มผู้ประกอบการ รวม 18 คน เป็นหน่วยในการวิเคราะห์ 2) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยใช้แบบจดบันทึกข้อมูลการประชุมเชิงปฏิบัติการจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ข้อมูลที่รวบรวมได้จะถูกนำไปวิเคราะห์ใน 2 รูปแบบ คือ 1) การวิเคราะห์เนื้อหา และ 2) การวิเคราะห์แบบอุปนัย ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบนประกอบด้วยจังหวัดชัยนาท พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง มีจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นศูนย์กลางการบริหารงานยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด นับว่าเป็นรูปแบบใหม่ของการบริหารงานแบบบูรณาการ โดยการรวมกลุ่มจังหวัดที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงในด้านต่างๆ เข้าด้วยกัน เนื่องจากมีกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจแบบครบวงจร อาทิ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โรงงานอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์ มีผลิตภัณฑ์ประเภทสินค้าและบริการหลากหลาย การคมนาคมที่เชื่อมโยงกับภูมิภาคอื่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีธุรกิจขนาดกลางและขยาดย่อมมีสินค้าและบริการที่ถูกพัฒนาขึ้นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสร้างรายได้ให้แก่จังหวัด มีหน่วยงานองค์กรที่สนับสนุนจำนวนมาก ควรมีการพัฒนาระบบการทำงานเชิงบูรณาการ โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาในระดับพื้นที่

คำสำคัญ: การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) มีกรอบแนวคิดด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ที่มุ่งเน้นการพัฒนาภาคการผลิตและบริการให้สามารถแข่งขันได้ เกิดความยั่งยืนประชาชนมีคุณภาพชีวิตและมีรายได้ที่ดีขึ้น รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ยุทธศาสตร์ที่ 3 ระบุไว้ว่าการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืนนั้น มีแนวทางเสริมสร้างขีดความสามารถการแข่งขันในเชิงธุรกิจของภาคบริการ และพันธกิจกระทรวงมหาดไทย ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเศรษฐกิจฐานราก โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนภารกิจอำนาจหน้าที่ของกรมการพัฒนาชุมชน ในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพ รวมทั้งเสริมสร้างความสามารถและความเข้มแข็งของชุมชนไปพร้อมๆ กัน (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2561)

ในขณะที่สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือ สสว. ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 มีสถานะเป็นหน่วยงานของรัฐ ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการ 2 คณะ ประกอบด้วย คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและ

แผนการส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมพร้อมทั้งกำกับการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหาร สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ ซึ่งรองนายกรัฐมนตรีได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่แทนและผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นกรรมการและเลขานุการ มีพันธกิจ (Mission) บูรณาการและผลักดันการส่งเสริม MSME ของหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน เพื่อให้ MSME สามารถเติบโตและแข่งขันได้ในระดับสากล (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2566) ข้อมูลดังกล่าวเป็นตัวบ่งชี้ว่า รัฐมีระบบและกลไกในการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก เมื่อพิจารณาตามโครงการสร้างหน้าที่แล้วจะเห็นว่ายังมีความทับซ้อนในเชิงปฏิบัติ คือมีลักษณะเป็นการทำงานที่แยกส่วน ส่งผลให้การทำงานไม่สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นได้

การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ ที่ผ่านมากรมการพัฒนาชุมชนได้พยายามเดินหน้าพัฒนา “ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี” โดยการค้นหาทุนที่ตนเองมีไม่ว่าจะเป็นภูมิปัญญาหรือวิถีชีวิต ตั้งเป้าหมายให้กิจกรรมนำไปสู่การเพิ่มรายได้ให้กระจายสู่ชุมชนทั้งระบบ สอดคล้องกับกรมการพัฒนาชุมชน “..โอทอปเปรียบเป็นเหรียญสองด้านตลอดระยะเวลา 16 ปีที่ผ่านมาในระบบเก่าเราทำอยู่ด้านเดียวคือ ด้านหัวคือ สินค้าโอทอปที่มีคุณภาพผ่านมาตรฐานของรัฐ โดยผ่านการคัดสรรสุดยอดโอทอปทั่วประเทศมีจำนวน 15,000 ราย แต่เรามีผู้ประกอบการที่ขึ้นทะเบียนอยู่ 8 หมื่นกว่าราย ทำให้มีสินค้าโอทอปที่ตกเกณฑ์ถึง 7 หมื่นราย ก้าวต่อไปจะเริ่มทำเหรียญด้านที่สอง คือชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ซึ่งเป็นแนวคิดพัฒนา OTOP รูปแบบใหม่ โดยให้ขายสินค้าอยู่ภายในชุนชน เป็นการสร้างรายได้เพิ่มให้ชุมชน นำเสน่ห์ ภูมิปัญญา วิถีชีวิตวัฒนธรรม และความคิดสร้างสรรค์มาแปลงเป็นรายได้ ทำให้รายได้กระจายอยู่ภายในชุมชน สร้างชุมชนเข้มแข็ง ทุกคนพร้อมเป็นเจ้าบ้าน ทำให้ลูกหลานไม่ต้องออกไปหารายได้จากภายนอกชุมชน ซึ่งแตกต่างจาก OTOP เดิม ที่ต้องนำสินค้าออกไปขายนอกชุมชน และทุกอย่างขึ้นกับหน่วยงานของรัฐ..” (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 2561) รัฐเองก็พยายามที่พัฒนาระบบการทำงานที่สร้างความเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการกับการท่องเที่ยว ส่งผลต่อการกระจายรายได้ส่งสู่ชุมชน หรือนักวิชาการนิยมเรียกกันว่า ระบบเศรษฐกิจฐานราก

โอกาสและความท้าทายประเทศไทย จากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ 2559-2562 พบว่า มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าประเทศไทย โดยเฉลี่ย 35,000,000 คนต่อปี (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) ไทยนับเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ได้รับการยกย่องจากคนทั่วโลกว่าเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางของแหล่งท่องเที่ยวที่อยากมาสัมผัส ส่งผลให้ภาพรวมสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศไทยที่มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เห็นได้จากรายได้จากการท่องเที่ยวในประเทศไทย ณ เดือนเมษายน 2561 ขยายตัวจากช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมาร้อยละ 16.07 โดยรายได้ของนักท่องเที่ยวต่างประเทศขยายตัวร้อยละ 17.55 และรายได้ของนักท่องเที่ยวไทยขยายตัว ร้อยละ 12.21 โดยภาพรวมมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นตามลำดับ แต่ในช่วงปลายปี 2562 เป็นต้นมา หลายประเทศทั่วโลกต้องเผชิญหน้ากับวิกฤติ จากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษกิจโลก โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศและต่างประเทศที่ประกาศห้ามเคลื่อนย้ายผู้คนตามมาตรการของรัฐ

การเชื่อมโยงการด้านการท่องเที่ยวกับการบริโภคผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการระดับชุมชน จึงมีบทบาทในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก เพราะเป็นการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม โดยเป็นการท่องเที่ยวที่คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ไม่เพียงแต่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังเน้นถึงการสร้างศักยภาพของคนท้องถิ่นนั้นๆ ที่สำคัญการท่องเที่ยวดังกล่าวต้องไม่ทำลายวิถีชีวิตเดิมหรือทรัพยากรของชุมชนที่มีอยู่ ชุมชนที่ต้องการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ควรเริ่มต้นจากความต้องการของคนในชุมชนรวมตัวกันเพื่อวางแผนและตัดสินใจร่วมกัน พยายามดึงจุดแข็งของชุมชนออกมา ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตให้เป็นจุดเด่น เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวโดยที่ชุมชนต้องรักและหวงแหนทรัพยากรของชุมชนทำสิ่งที่ตนเองถนัด ไม่ฝืนธรรมชาติและไม่ทำลายวิถีชีวิตดั้งเดิม องค์ประกอบสำคัญในการทำให้แหล่งท่องเที่ยวชุมชนมีความยั่งยืน ขึ้นกับองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ ศักยภาพด้านคน พื้นที่ และการจัดการที่มีประสิทธิภาพ (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจ ธุรกิจและเศรษฐกิจฐานราก ธนาคารออมสิน, 2561)

จากจุดเปลี่ยนผ่านของแนวคิดเรื่องการผลักดันสินค้าและบริการออกจากชุมชนเพียงด้านเดียวผ่านตลาดออฟไลน์และตลาดออนไลน์ ไปสู่การเพิ่มช่องทางสร้างรายได้ตามความต้องการ (Demand Driven Local Economy) ด้วยการขาย

สินค้าชุมชนที่มาจากการท่องเที่ยว โดยใช้เสน่ห์ ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์แปลงเป็นรายได้ นับได้ว่าเป็นการส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัว เพราะสมาชิกในครอบครัวพอที่มีเวลาที่ได้อยู่ร่วมกัน ไม่ต้องแข่งขันนำผลิตภัณฑ์ออกไปขายนอกชุมชน เพียงแต่คนในชุมชนต้องคอยทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี ร่วมกันพัฒนาผลิตสินค้าและบริการ รวมทั้งมีการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวระดับชุมชนที่มีเสน่ห์ดึงดูด และมีคุณค่าเพียงพอให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือน และใช้จ่ายเงินในทุกกิจกรรมของชุมชน ซึ่งรายได้จะกระจายอยู่กับคนในชุมชนทุกคนมีความสุข เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน (Strength with in) และเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างแท้จริง (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2561)

กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 5 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดชัยนาท พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง มีศูนย์กลางการบริหารอยู่ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เนื่องจากพระนครศรีอยุธยามีทรัพยากรที่หลากหลาย มีฐานะเป็นกรุงเก่า ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี จนได้รับการยกย่องให้เป็นเมืองมรดกโลกจากยูเนสโก มีนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ รวมถึงการเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์ในการกระจายสินค้าไปสู่ภูมิภาคอื่น มีผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับอาหาร functional/local/street food กลุ่มอาหารท้องถิ่น/ริมทางไม่ต้องพึ่งพิงต้นทุนทางเศรษฐกิจมากนัก มีสินค้าและบริการของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม SME ที่มีความสัมพันธ์กับภูมิปัญญาท้องถิ่นจำนวนมากฯ ด้วยสาเหตุดังกล่าวพระนครอยุธยาจึงได้รับให้เป็นศูนย์กลางการบริหารงานยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด และเป็นจังหวัดนำร่องในการขับเคลื่อนเรื่องการส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเชิงบูรณา การ (กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์ กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน, 2560)

คณะผู้วิจัยเห็นว่า ในประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจากภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในฐานะเป็นศูนย์กลางการบริหารกลุ่มจังหวัด และมีหน่วยงานภาครัฐและภาคี เครือข่ายเข้ามาสนับสนุน เพื่อยกระดับให้จังหวัดเป็นต้นแบบในการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจฐานราก ดังนั้นงานวิจัยฉบับนี้ ประสงค์ที่จะศึกษา วิเคราะห์ รูปแบบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของพื้นที่ดังกล่าว จัดทำเป็นองค์ความรู้แนวคิด หลักและวิธีทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา วิเคราะห์การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน
2. เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีพื้นที่การวิจัยคือ กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน ประกอบด้วยจังหวัดชัยนาท พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง มีจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นศูนย์กลางการบริหารงานยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด และเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ และมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้สนับสนุนตามกฎหมาย กลุ่มภาคีเครือข่าย กลุ่มผู้ประกอบการ รวม 18 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ใช้เครื่องมือ 2 แบบ คือ (1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงการสร้าง (2) แบบจดบันทึกข้อมูลภาคสนาม (Field Note) รวบรวมข้อมูลการประชุมเชิงปฏิบัติการจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

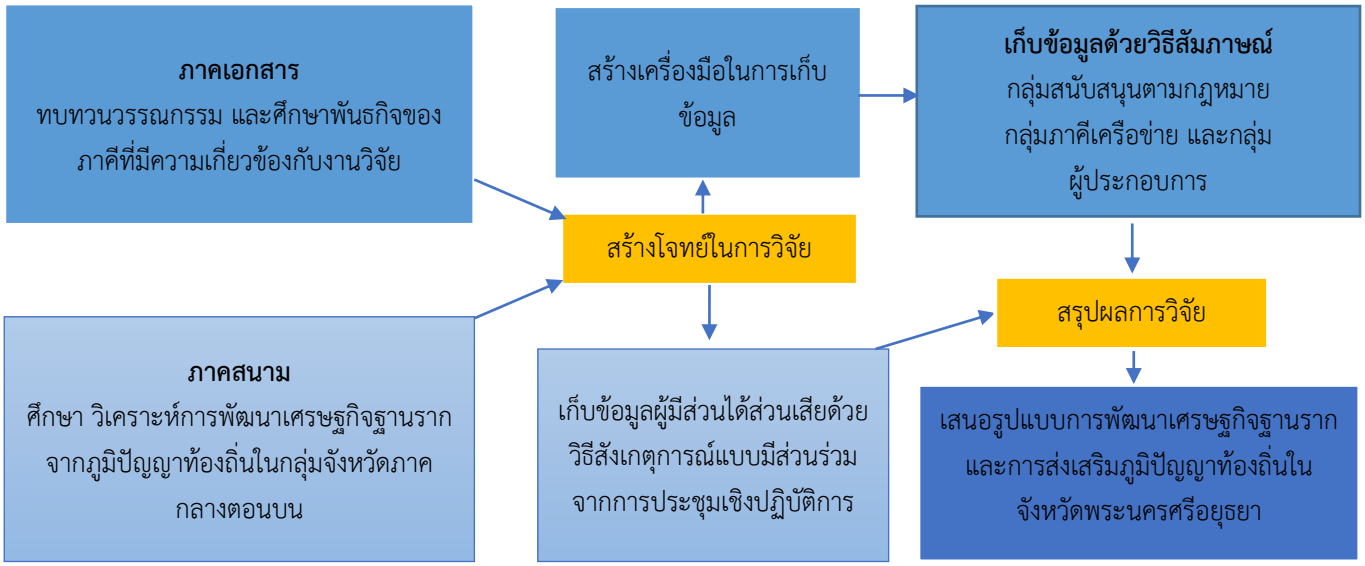
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบออกเป็น 2 วิธี คือ 1) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะนำเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และ 2) ข้อมูลภาคสนามจะนำเข้าสู่การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) เพื่อประกอบการสรุปและยืนยันผลการวิจัย การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย คณะผู้วิจัยได้นำเสนอในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพและการพรรณนาความประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจากภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

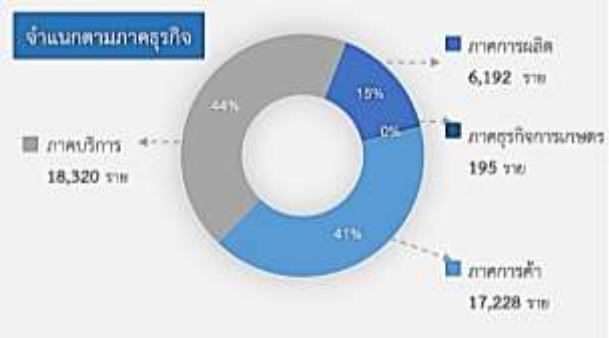
1. ผลการศึกษา วิเคราะห์การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน

1.1 การบริหารงานยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด

การบริหารงานยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดเป็นรูปแบบใหม่ของการบริหารงานแบบบูรณาการ เป็นการรวมกลุ่มจังหวัดที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงในด้านต่างๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งจะช่วยให้การวางกรอบทิศทางการพัฒนาและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรเป็นไปอย่างมีระบบและร่วมกันแก้ไขปัญหาระหว่างจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบนประกอบด้วย จังหวัดชัยนาท จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดลพบุรี จังหวัดสระบุรี จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดอ่างทอง โดยกำหนดให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นที่ตั้งศูนย์ปฏิบัติการกลุ่มจังหวัด เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานงานและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ เพิ่มศักยภาพการพัฒนาพื้นที่กลุ่มจังหวัดให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนพัฒนาภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และนโยบายสำคัญของรัฐบาล เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงไปสู่แผนพัฒนาจังหวัดภายในกลุ่มจังหวัด และตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างสูงสุด

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นจังหวัดที่มีการคมนาคมทั้งทางน้ำและทางบกที่เชื่อมโยงกับภูมิภาคอื่น มีกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจที่มีความเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งภาคการผลิต ภาคบริการ ภาคธุรกิจการเกษตร ภาคการค้า ที่เป็น SME ขนาดกลาง ขนาดย่อม และรายย่อย พบว่าในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีผู้ประกอบการ SME ตั้งแต่ปี

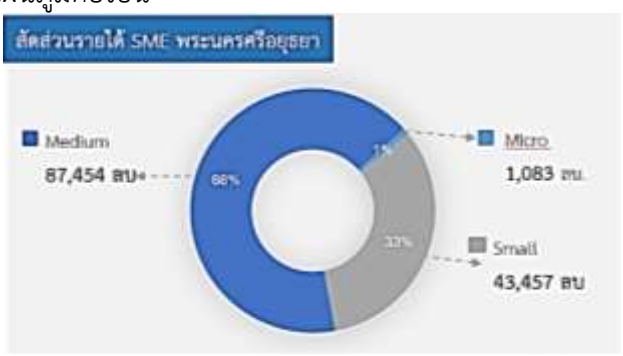
2560-2564 จำนวน 41,935 ราย จำแนกตามภาคธุรกิจตามลำดับ ดังนี้ ภาคบริการ 18,320 ราย คิดเป็นร้อยละ 44 ภาคการค้า 17,228 ราย คิดเป็นร้อยละ 41 ภาคการผลิต 6,192 ราย คิดเป็นร้อยละ 15 ภาคธุรกิจการเกษตร 195 ราย ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงธุรกิจจำแนกตามภาคธุรกิจ
ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2566 (สืบค้นเมื่อวันที่ 28 ก.พ. 2566)

1.2 แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

ในประเด็นนี้จะได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ปัญหาการดำเนินงานที่ผ่านมาในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก พบว่า มีการให้บริการแยกส่วน และเกิดความสับสนพันธกิจของตนในการเป็นผู้ชี้นำและขับเคลื่อนนโยบาย พัฒนาและบริหารจัดการข้อมูล พัฒนาเครื่องมือ กลไกในการส่งเสริม MSME ยกระดับศักยภาพองค์กร แผนการพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงได้นำประเด็นดังกล่าวมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจ เนื่องจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีรายได้ที่มาจากธุรกิจขนาดกลาง 87,454 ล้านบาท และขนาดย่อม 43,457 ล้านบาท ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ 3 แผนภูมิแสดงสัดส่วนรายได้ SME ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2566 (สืบค้นเมื่อวันที่ 28 ก.พ. 2566)

ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า รายได้จาก SME ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นตัวกระตุ้นเศรษฐกิจทั้งระบบของจังหวัดและมีความสัมพันธ์กับภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นที่มาของการจัดทำยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากเกี่ยวกับการเป็นผู้ชี้นำและขับเคลื่อนนโยบาย พัฒนาและบริหารจัดการข้อมูล พัฒนาเครื่องมือ กลไกในการส่งเสริม MSME ยกระดับศักยภาพองค์กรในเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

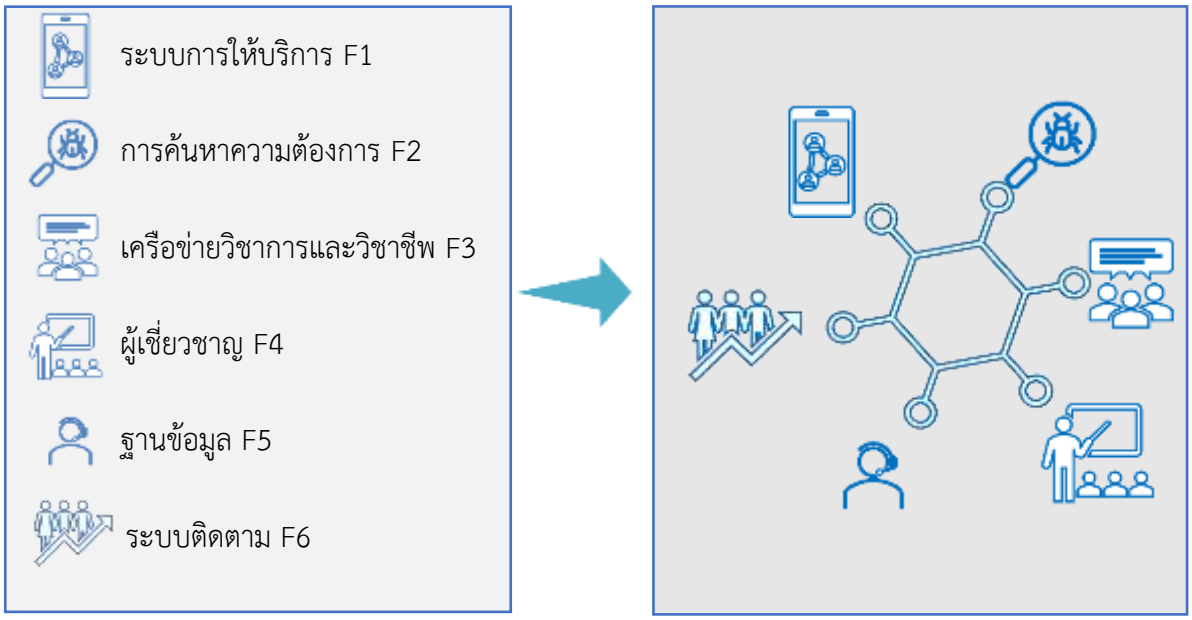
1.3 การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน

ในประเด็นการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน มีความเกี่ยวเนื่องกับการบริหารจัดการในด้านภารกิจหลัก อาทิ การให้คำปรึกษาเบื้องต้น การส่งต่อผู้ประกอบการ การจัดทำข้อมูล SME ในฐานข้อมูล สร้างภาคีเครือข่าย จะเห็นได้ว่าจำนวนผู้ประกอบการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ณ ปัจจุบันอยู่ที่ 41,935 ราย แต่มีผู้ประกอบการในสัดส่วนที่น้อยมากที่ได้รับการสนับสนุน ด้านทุน การให้คำปรึกษา อาจเป็นเพราะหน่วนงานภาครัฐที่

เกี่ยวข้องมีข้อจำกัดในบางประการ เช่น เงินทุน องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่มีอยู่อย่างจำกัด จึงเป็นสาเหตุให้มีการทบทวนระบบและกลไกการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นซึ่งจะกล่าวในประเด็นต่อไป

2. รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

หลังจากคณะผู้วิจัยได้ถอดบทเรียน เกี่ยวกับระบบและกลไกการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากที่เชื่อมโยงการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในประเด็นนี้ประสงค์จะเสนอเป็นรูปแบบ (Model) เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนนำไปประยุกต์ตามความเหมาะสม ได้สกัดมาจากปัจจัยเชิงสาเหตุหลัก 3 ประการ ที่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการให้ด้านการให้บริการสนับสนุน คือ ปัญหาเข้าถึงบริการของหน่วยงานภาครัฐ รูปแบบการให้บริการ และการประสานงานส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น มหาวิทยาลัย องค์กรวิจัย หน่วยงานรัฐและผู้ประกอบการรายใหญ่ ในการส่งเสริมธุรกิจ เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจแก่ผู้สนใจทั่วไป คณะผู้วิจัยจึงได้จัดทำเป็นรูปแบบมีลักษณะเป็นระบบเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และการทำหน้า (Functions) ของรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากที่เชื่อมโยงการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาพที่ 4 รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากที่เชื่อมโยงการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ที่มา: เอนก ใยอินทร์ และคณะ สังเคราะห์มาจากงานวิจัย

รูปแบบดังกล่าวได้มาจากการระดมความเห็นและการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม ที่ภาคีเครือข่ายพยายามสร้างขึ้นเพื่อค้นหาความเชื่อมโยงและบูรณาการการทำงานเชิงบูรณาการ โดยกำหนดให้แต่ละหน้าที่ Functions ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการตามระดับของปัญหา นับเป็นการแก้ปัญหาจากการทำงานที่ผ่านมา แบ่งออกเป็น 6 หน้าที่ และไม่เป็นอิสระต่อกัน ด้วยการพัฒนาระบบการให้บริการที่หลากหลายทั้งระบบออฟไลน์และออนไลน์ เพื่อแก้ไปปัญหาการเข้าถึงบริการของรัฐ ระบบการค้นหาความต้องการและปัญหาที่แท้จริงของผู้ประกอบการ สร้างระบบเครือข่ายที่มีสมาชิกที่มาจากองค์กรวิชาการและองค์กรวิชาชีพ ที่มีองค์ความรู้ ความเชี่ยวชาญ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเฉพาะด้าน เพื่อส่งต่อเข้าสู่ระบบผู้เชี่ยวชาญทำหน้าที่โค้ชในการทำหน้าที่ฝึกสอน (Coaching) และแก้ปัญหาได้ตรงจุด จัดทำระบบฐานข้อมูลเพื่อติดตามพัฒนาการของผู้เข้ารับบริการ สร้างระบบติดตามสถานะผู้ประกอบการเพื่อเข้าให้การช่วยเหลือได้ทันท่วงที

อภิปรายผล

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน สามารถสรุปข้อค้นพบเพื่ออภิปรายผล ได้ 3 ประเด็น ดังนี้ 1) การบริหารงานยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด พบว่า กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน ประกอบด้วยจังหวัดชัยนาท พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง มีจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นศูนย์กลางการบริหารงานยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด นับว่าเป็นรูปแบบใหม่ของการบริหารงานแบบบูรณาการ โดยการรวมกลุ่มจังหวัดที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงในด้านต่างๆ เข้าด้วยกัน เนื่องจากมีกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจแบบครบวงจร อาทิ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โรงงานอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์ มีผลิตภัณฑ์ประเภทสินค้าและบริการหลากหลาย การคมนาคมที่เชื่อมโยงกับภูมิภาคอื่น 2) แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก พบว่า แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ปัญหาการดำเนินงานที่ผ่านมาในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก มีการให้บริการแยกส่วน และเกิดความสับสนพันธกิจของตนในการเป็นผู้ชี้นำและขับเคลื่อนนโยบาย พัฒนาและบริหารจัดการข้อมูล พัฒนาเครื่องมือ กลไกในการส่งเสริม MSME ยกระดับศักยภาพองค์กร แผนการพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และมีธุรกิจขนาดกลางและขยาดย่อมมีสินค้าและบริการที่ถูกพัฒนาขึ้นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสร้างรายได้หลักให้แก่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีความสอดคล้องด้านการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก กับงานวิจัย เรื่อง “การประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์มะพร้าว ตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม” (พรรณ์ธิดา เหล่าพวงศักดิ์, 2563) ผลการวิจัยพบว่า ที่พบว่าแนวทางการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์มะพร้าว ตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามขั้นตอนของกระบวนการผลิต ได้แก่ 1) ระยะการสร้างผลิตผลด้วยการใช้ปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพดี และเป็นทรัพยากรที่มีอยู่หรือแสวงหาได้ภายในท้องถิ่น เพื่อให้กระบวนการผลิตสินค้ามีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ 2) ระยะการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตผลด้วยการเพิ่มมูลค่าเชิงปริมาณมูลค่าเชิงคุณภาพ และการเพิ่มโอกาส/ทางเลือก ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ 3) ระยะการตลาดในเชิงพาณิชย์ด้วยการทำให้ผลิตผลน่าสนใจตรงกับความต้องการของตลาด และมีภาพลักษณ์ที่ดีในมุมมองของผู้บริโภค ภายใต้เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตและการพัฒนาหรือต่อยอดจากภูมิปัญญาเดิมก่อให้เกิดการลดรายจ่ายการเพิ่มรายได้ และการสร้างโอกาสหรือเกิดทางเลือกที่หลากหลาย ในขณะที่งานวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดำรงชีพในการขับเคลื่อนการพัฒนาสู่ชุมชนเข้มแข็ง : กรณีศึกษาชุมชนคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช” (พฤทธิ์พงศ์ ไชยพหล, 2562) ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนคีรีวงได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ผ่านการพัฒนากระบวนการผลิต การตลาด และการรวมกลุ่มอาชีพขึ้นอย่างหลากหลายในชุมชน ทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน โดยเป็นเครื่องมือในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ต่างๆ มาจำหน่าย ซึ่งช่วยยกระดับการดำรงชีพก่อให้เกิดรายได้อย่างต่อเนื่อง จึงเป็นสาเหตุให้กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบนโดยเฉพาะจังหวัดพระนครศรีอยุธยากลับมาทบทวนเรื่องการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เครื่องมือระบบและกลไกในการสนับสนุนให้เป็นรูปธรรมสามารถวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ได้ 3) การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน มีความเกี่ยวเนื่องกับการบริหารจัดการในด้านภารกิจหลัก อาทิ การให้คำปรึกษาเบื้องต้น การส่งต่อผู้ประกอบการ การจัดทำข้อมูล SME ในฐานข้อมูล สร้างภาคีเครือข่ายการทำงานเชิงบูรณาการ ซึ่งมีความสอดคล้องด้านการบริหารจัดการ กับงานวิจัย เรื่อง “การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก กรณี : ประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” (ยุภา ประยงค์ทรัพย์, 2553) ที่พบว่า ชุมชนมีการพึ่งตนเองในระดับครัวเรือนเป็นอันดับแรก เพื่อลดรายจ่ายให้กับครัวเรือน ขั้นที่สองการพัฒนาสู่ขั้นก้าวหน้า เป็นการนำผลผลิตส่วนเกินมาแลกเปลี่ยนระหว่างกันในชุมชน เกิดตลาดภายในชุมชนและระหว่างชุมชนช่วยส่งเสริมการมีรายได้ และขั้นที่สาม การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองสังคมภายนอก มีการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพผลผลิตในด้านต่างๆ เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ และข้อสรุปด้านกระบวนการของวิสาหกิจชุมชนเป็นกระบวนการก่อนเกิดวิสาหกิจชุมชน ที่ต้องมีแผนแม่บทชุมชนเป็นฐานข้อมูลสำคัญในการดำเนินการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการชุมชนเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับชุมชน หลังจากนั้นจึงขยายผลการเรียนรู้ลงสู่ชุมชนด้วยการปฏิบัติจริง โดยกำหนดเป็นแผนเป็นโครงการและกิจกรรมต่างๆ ผลวิจัยนี้ได้สะท้อนว่าท้ายที่สุดเมื่อผู้ประกอบการรายใหม่ต้องการพัฒนาในขั้นที่สามจะต้องพึ่งพิงกลไกการสนับสนุนจากภาครัฐ

จึงจะทำให้ผู้ประกอบการรายใหม่ดำธุรกิจของตนได้ และมีผู้ประกอบการจำนวนไม่น้อยที่ไปไม่ถึงเป้าหมาย เพราะขาดพี่เลี้ยง องค์ความรู้ เทคโนโลยีแลนวัตกรรมสมัยใหม่ สาเหตุที่ทำให้ผู้ประกอบการไม่นิยมใช้บริการภาครัฐ อาจเป็นเพราะไม่ทราบหรือทราบแล้วไม่สามารถเข้าถึงบริการก็อาจเป็นไปได้

รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากที่เชื่อมโยงการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รูปแบบดังกล่าวถูกสร้างขึ้นเพื่อค้นหาความเชื่อมโยงและบูรณาการการทำงานเชิงบูรณาการ โดยกำหนดให้แต่ละหน้าที่ Functions ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการตามระดับของปัญหา แบ่งออกเป็น 6 หน้าที่ และไม่เป็นอิสระต่อกัน F1) ระบบการให้บริการที่หลากหลายทั้งออฟไลน์และออนไลน์ F2) ระบบการค้นหาความต้องการและปัญหาที่แท้จริงของผู้ประกอบการ F3) ระบบเครือข่ายที่มีสมาชิกที่มาจากองค์กรวิชาการและองค์กรวิชาชีพ F4) ระบบผู้เชี่ยวชาญ F5) ระบบฐานข้อมูลเพื่อติดตามพัฒนาการของผู้เข้ารับบริการ และ F6) ระบบติดตามสถานะผู้ประกอบการ ซึ่งมีความสอดคล้องด้านการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน กับงานวิจัย เรื่อง “บทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการส่งเสริมผลิตภัณฑ์หมูหันของตำบลท่าข้าม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม และแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน” (วันปิติ ธรรมศรี และณัฐพร จอมคำสิงห์, 2558) ที่พบว่า ผู้ประกอบการมีปัญหาหลักๆ อยู่ 4 ด้าน คือ ด้านต้นทุน ด้านการตลาด กำลัง/ปริมาณในการผลิต ด้านความรู้และเทคโนโลยีในการจัดการ ยังพบอีกว่าความต้องการการส่งเสริม/สนับสนุนผลิตภัณฑ์จากหน่วยงานภาครัฐอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ในงานวิจัยฉบับนี้ได้สะท้อนปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับชุมชนดังนี้ บทบาทของหน่วยงานภาครัฐระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด ที่มีต่อการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ต่อผู้ประกอบการของตำบลท่าข้าม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ในภาพรวมพบว่า ในด้านทุนโดยรวมหน่วยงานมีบทบาทในการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการตลาด พบว่า โดยรวมหน่วยงานมีบทบาทในการส่งเสริมอยู่ในระดับน้อย และในด้านความรู้ พบว่า โดยรวมหน่วยงานมีบทบาทในการส่งเสริมอยู่ในระดับน้อยเช่นเดียวกัน ดังนั้นงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจากภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน” จึงพยายามที่จะเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการรูปแบบการแก้ปัญหาของหน่วยงานภาครัฐโดยใช้กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบนและใช้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากพิจารณาจากข้อมูลแล้วพบว่า สามารถที่จะพัฒนาเป็นองค์ความรู้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นได้

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้จากการวิจัย เรื่อง “การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจากภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน” แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นดังนี้

ประเด็นแรก แนวคิดเกี่ยวกับส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน มีจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นศูนย์กลางและเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก เนื่องจากรายได้ในภาพรวมของจังหวัดเกิดขึ้นจากธุรกิจขนาดเล็ก มากกว่าธุรกิจขนาดกลางและขนาดใหญ่ ที่สำคัญส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศ นับได้ว่าเป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีความคิดริเริ่มที่จะอนุรักษ์และหวงแหนในศิลปวัฒนธรรมและประเพณี ในเวลาเดียวกันเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากมีการกระจายรายได้ผ่านการท่องเที่ยว สินค้าและบริการภายในท้องถิ่น ระยะยาวส่งผลให้การจ้างงานเพิ่มขึ้น การย้ายถิ่นฐานลดลงจากภาวะการจ้างงานที่เพิ่มขึ้น

ประเด็นที่สอง ระบบการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ จากผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ผลการดำเนินงานที่ผ่านมามีผู้ประกอบการจำนวนน้อยมากที่ประสบความสำเร็จ และยกเลิกกิจการจำนวนมาก เนื่องจากผู้ประกอบการเองขาดองค์ความรู้ เงินลงทุน รวมถึงการรับรองมาตรฐานสินค้า หากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน มีการรวมตัวในรูปแบบของสหวิชาชีพและวิชาการขึ้นเป็นภาคีเครือข่าย คอยทำหน้าที่ให้คำปรึกษาพร้อมทั้งแก้ปัญหาให้เท่าทันต่อเหตุการณ์ จะทำให้ผู้ประกอบการมีโอกาสเข้าถึงบริการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปพัฒนารูปแบบ มาตรฐานสินค้าและบริการ ที่ส่งผลให้ผู้ประกอบการสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน สามารถสรุปข้อค้นพบ ได้ 3 ประเด็น ดังนี้ 1) การบริหารงานยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด พบว่า กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน ประกอบด้วย จังหวัดชัยนาท พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง มีจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นศูนย์กลางการบริหารงานยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด นับว่าเป็นรูปแบบใหม่ของการบริหารงานแบบบูรณาการ โดยการรวมกลุ่มจังหวัดที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงในด้านต่างๆ เข้าด้วยกัน เนื่องจากมีกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจแบบครบวงจร อาทิ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โรงงานอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์ มีผลิตภัณฑ์ประเภทสินค้าและบริการหลากหลาย การคมนาคมที่เชื่อมโยงกับภูมิภาคอื่น 2) แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก พบว่า แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ปัญหาการดำเนินงานที่ผ่านมาในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก มีการให้บริการแยกส่วน และเกิดความสับสนพันธกิจของตนในการเป็นผู้ชี้นำและขับเคลื่อนนโยบาย พัฒนาและบริหารจัดการข้อมูล พัฒนาเครื่องมือ กลไกในการส่งเสริม MSME ยกระดับศักยภาพองค์กร แผนการพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และมีธุรกิจขนาดกลางและขยายย่อมมีสินค้าและบริการที่ถูกพัฒนาขึ้นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสร้างรายได้หลักให้แก่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3) การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน มีความเกี่ยวเนื่องกับการบริหารจัดการในด้านภารกิจหลัก อาทิ การให้คำปรึกษาเบื้องต้น การส่งต่อผู้ประกอบการ การจัดทำข้อมูล SME ในฐานข้อมูล สร้างภาคีเครือข่ายการทำงานเชิงบูรณาการ

รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากที่เชื่อมโยงการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รูปแบบดังกล่าวถูกสร้างขึ้นเพื่อค้นหาความเชื่อมโยงและบูรณาการการทำงานเชิงบูรณาการ โดยกำหนดให้แต่ละหน้าที่ Functions ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการตามระดับของปัญหา แบ่งออกเป็น 6 หน้าที่ และไม่เป็นอิสระต่อกัน F1) ระบบการให้บริการที่หลากหลายทั้งออฟไลน์และออนไลน์ F2) ระบบการค้นหาความต้องการและปัญหาที่แท้จริงของผู้ประกอบการ F3) ระบบเครือข่ายที่มีสมาชิกที่มาจากองค์กรวิชาการและองค์กรวิชาชีพ F4) ระบบผู้เชี่ยวชาญ F5) ระบบฐานข้อมูลเพื่อติดตามพัฒนาการของผู้เข้ารับบริการ และ F6) ระบบติดตามสถานะผู้ประกอบการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรสร้างโอกาสให้ผู้ที่สนใจเริ่มต้นธุรกิจและผู้ประกอบธุรกิจในระยะเริ่มต้นมีความสามารถในการอยู่รอดและเติบโตได้อย่างมั่นคงและมีประสิทธิภาพและการเข้าถึงบริการด้านต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจยุคใหม่จากสหวิชาชีพให้เกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับพันธมิตรในการพัฒนาสินค้าและบริการให้มีมูลค่าสูง

1.2 ควรส่งเสริมการรวมกลุ่มเครือข่ายนวัตกรรมเพื่อพัฒนา SME ในสาขา BCG อย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำโดยนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูงมาใช้เพื่อการพัฒนามาตราฐานและสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าและบริการ พร้อมทั้งเชื่อมโยงไปสู่เครือข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ

1.3 ควรสร้างและพัฒนาการรวมกลุ่มความเข้มแข็งโดยการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงและเป็นระบบบรหว่าง SME มหาวิทยาลัย องค์กรวิจัย หน่วยงานรัฐและผู้ประกอบการรายใหญ่ ให้เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนจากประสบการณ์กับพันธมิตรในการพัฒนาสินค้าและบริการให้มีมูลค่าสูง

1.4 ควรพัฒนาธุรกิจเกษตรเพื่อเชื่อมโยงด้านต่างๆ ที่ครอบคลุมต่อการดำเนินธุรกิจ ตลอดจนจับคู่ระหว่างเกษตรกรและบริษัทผู้ผลิตที่มีความรู้และเทคโนโลยีในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร รวมทั้งความช่วยเหลือแหล่งเงินทุน และที่ปรึกษาเฉพาะทางสำหรับพัฒนาการเกษตรเชิงธุรกิจ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจากภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดอื่นพัฒนาให้เป็นพื้นที่ต้นแบบระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และระดับประเทศ

2.2 ปัจจุบันมีผู้ประกอบการที่มีความหลากหลายโดยเฉพาะผู้ประกอบการเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรศึกษารูปแบบการให้บริหารแบบครบวงจรแก่ผู้ประกอบการทุกช่วงวัย

เอกสารอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2561). *คู่มือการบริหารโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี*. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). *สถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทย ปี 2563*. สืบค้น 4 มกราคม 2565. จาก https://www.mots.go.th/news/category/593.

กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์ กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน. (2560). *ลุ่มน้ำแห่งประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจดิจิทัลเชิงสร้างสรรค์ที่ยั่งยืน*. สืบค้น 20 เมษายน 2565. จาก https://www.osmuppercentral.go.th/frontpage. จาก https://www.sme.go.th/th/page.php?modulekey=5.

พรรณ์ธิดา เหล่าพวงศักดิ์. (2563). การประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์มะพร้าว ตามแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ, 7*(1), 95-128.

พฤทธิ์พงศ์ ไชยพหล. (2562). *การประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดำรงชีพในการขับเคลื่อนการพัฒนาสู่ชุมชนเข้มแข็ง : กรณีศึกษาชุมชนคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช*. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).

ยุภา ประยงค์ทรัพย์. (2553). *การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก กรณี : ประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์).

วันปิติ ธรรมศรี และ ณัฐพร จอมคำสิงห์. (2558). *บทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการส่งเสริมผลิตภัณฑ์หมูหันของตำบลท่าข้าม อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม และแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อการขับเคลื่อนกิจชุมชน* (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจ ธุรกิจและเศรษฐกิจฐานราก ธนาคารออมสิน. (2561). *การท่องเที่ยวชุมชน*. สืบค้น 15 ธันวาคม 2565, จาก https://shorturl.asia/mx68h.

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2566). *วิสัยทัศน์ (Vision) พ.ศ. 2566-2570 “เป็นผู้ชี้นำในการขับเคลื่อนและเพิ่มศักยภาพ MSME สู่ความมั่งคั่งอย่างยั่งยืน”*. สืบค้น 15 ธันวาคม 2566.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. (2561). *OTOP นวัตวิถี ดึงภูมิปัญญา-วิถีชีวิตเพิ่มรายได้ชุมชนยั่งยืน*. สืบค้น 27 ตุลาคม 2565. จาก https://www.thairath.co.th/content/1193695.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2023. 5(1): 321-334.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Factors Affect Farmers in Applying Khok Nong Na Model Theory to be applied in Agriculture in the Bang Khae Area Bangkok

Patsarawathree Thundee[1*] and Rachen Noppanatwongsakorn[1]

[1] *Department of Public Administration, Faculty of Arts and Sciences, Southeast Asia University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: Patsarawathree2511@gmail.com*

ABSTRACT

This qualitative research article aims to (1) study the factors affecting the application of Khok Nong Na model theory to be applied in agriculture in the Bang Khae area, and (2) study ways to encourage farmers to apply the Khok Nong Na Model theory, applied in the Bang Khae area Bangkok. Use in-depth interviews and focus group discussions. Key information providers Informants are people who are directly involved in the project, and lived in the office area of Bang Khae District, 20 people. Analyze and present data by descriptive methods. The result of the study found that factors affecting farmers in applying the Khok Nong Na model theory; to be applied in agriculture in the Bang Khae area Bangkok consists of 2 main factors, namely internal factors consisting of knowledge capital, area capital and nature. Economic capital, social capital and cultural capital and external factors, consisting of the application of the sufficiency economy philosophy into practice; Applying new theories to Khok Nong Na Model and guidelines for encouraging farmers to apply the Khok Nong Na Model theory, applied in the area of Bang Khae, Bangkok, including the development of the Khok Nong Na model as a source of learning in the area Create a contribution to nature, create a career, generate income and be a model for expanding the knowledge to other farmers for a sustainable good quality of life.

Keywords: Application, Khok Nong Na Model, Farmers

Received: 23 January 2023;
Revised: 25 March 2023;
Accepted: 29 March 2023

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 2773-9805 (Online)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อเกษตรกรในการนำหลักทฤษฎีโคกหนองนาโมเดล มาประยุกต์ใช้ในการทำเกษตรกรรมในพื้นที่เขตบางแค กรุงเทพมหานคร

พัศราวตรี ทุนดี[1*] และ ราเชนทร์ นพณัฐวงศกร[1]

[1] *สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: Patsarawathree2511@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักทฤษฎีโคกหนองนาโมเดลมาประยุกต์ใช้ในการทำเกษตรกรรมในพื้นที่เขตบางแค กรุงเทพมหานคร และ (2) ศึกษาแนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักทฤษฎีโคกหนองนาโมเดลมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่เขตบางแค กรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงการโดยตรง และอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เขตบางแค จำนวน 20 คน วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อเกษตรกรในการนำทฤษฎีโคกหนองนาโมเดล มาประยุกต์ใช้ในการทำเกษตรกรรมในพื้นที่เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 2 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย ทุนความรู้ ทุนพื้นที่และธรรมชาติ ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางวัฒนธรรม และปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย การน้อมนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ การนำหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่โคกหนองนาโมเดล และแนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักทฤษฎีโคกหนองนา โมเดล มาประยุกต์ใช้ในพื้นที่เขตบางแคกรุงเทพมหานคร ได้แก่ การพัฒนาโคกหนองนา โมเดล ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ สร้างความเกื้อกูลทางธรรมชาติ สร้างอาชีพ สร้างรายได้ เป็นต้นแบบสำหรับขยายผลองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรรายอื่นๆ เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การประยุกต์, โคกหนองนาโมเดล, เกษตรกร

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

สถานการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบัน ต้องเผชิญกับวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ถูกค้นพบจากเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน การแพร่กระจายของเชื้อดังกล่าวเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยตัวเลข ทั่วโลกมีผู้ติดเชื้อกว่า 531.88 ล้านคน เสียชีวิต 6.31 ล้านคน สำหรับประเทศไทยมีผู้ติดเชื้อ 2.22 ล้านคน เสียชีวิตประมาณ 30,000 กว่าคน (ศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด ข้อมูลเดือนพฤษภาคม 2565) ซึ่งส่งผลกระทบต่อปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุข ด้านการคมนาคม และอื่นๆ ส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคมอย่างหนัก อีกทั้งวิกฤตเรื่องภัยแล้ง น้ำท่วม ซึ่งสร้างความเสียหายต่อชีวิตและโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ทำให้เศรษฐกิจฐานราก (Local Economy) ของประเทศเกิดความเสียหาย เพิ่มปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม ตลอดจนระบบการผลิตทางการเกษตรที่มีความ สัมพันธ์ต่อเนื่องกับความมั่นคงทางด้านอาหารและน้ำ และมีแนวโน้มที่สูญเสียความสามารถในการรองรับความต้องการของมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทางออกในการแก้ปัญหาของประเทศไทยและเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนได้กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) และนโยบายรัฐบาลที่จะสืบสาน รักษาต่อยอดศาสตร์พระราชาและโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาเป็นหลักในการพัฒนาประเทศ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 รวมทั้งเผยแพร่ศาสตร์พระราชา และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่เวทีโลก เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน การสร้างงานและสร้างอาชีพในท้องถิ่นด้วยการดำเนินตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็น

หนึ่งในแนวทางที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพล อดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระราชทานสำหรับเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างให้กับประชาชนทุกระดับ (สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2562) ตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับครอบครัวจนถึงระดับประเทศ บนแนวทางการพึ่งตนเองแบบพอมีพอกิน โคกหนองนา โมเดล นอกจากเป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ทางด้านกสิกรรมกรรม แล้วยังเป็นศิลปะ เป็นแบบฝึกหัดที่ดีในการที่จะรวมกสิกรรมที่หลากหลายให้มาอยู่ในพื้นที่เดียวกัน ในเวลาเดียวกัน รักษาความหลากหลาย แต่ความหลากหลายนั้นก็เกื้อกูลซึ่งกันและกัน การพัฒนาพื้นที่เป็นโคกหนองนา จึงเป็นการเสริมพื้นที่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นอีกด้วย (Prachachat, 2021)

กรุงเทพมหานคร ประสบปัญหาภัยแล้งหลายพื้นที่ปัญหาขาดน้ำอุปโภค บริโภค ประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์เป็นต้นไป ส่งผลกระทบต่อพื้นที่โดยรวม 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค 2) ด้านการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร 3) ด้านปัญหาน้ำเค็มเนื่องจากน้ำทะเลหนุนสูง 4) ด้านถนนทรุดตัวรวมทั้งคลองสายต่างๆ 5) ด้านการสาธารณสุข (โรคระบาด) และ 6) ด้านเพลิงไหม้อาคารและเพลิงไหม้หญ้า เขตบางแคเป็นหนึ่งในหลายเขตที่ประสบปัญหา ดังนั้น ในฐานะที่เป็นหน่วยงานฝ่ายปกครองที่เกี่ยวข้องต้องหาแนวทาง วิธีการ ช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน ปัญหาเรื่องน้ำไม่ใช่เพียงแค่น้ำแล้ง น้ำส่วนหนึ่งต้องใช้ในการผลักดันน้ำเค็ม จึงต้องช่วยกันประหยัดน้ำ ใช้น้ำเท่าที่จำเป็น หากช่วยกันใช้น้ำอย่างมีคุณค่า ก็จะสามารถผ่านภัยแล้งและปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำไปด้วยกันได้ในที่สุด (สำนักงานประชาสัมพันธ์ กรุงเทพมหานคร, 2565)

เขตบางแค เป็นเขตชานเมืองของกรุงเทพมหานคร มีพื้นที่ 44.456 ตารางกิโลเมตร แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 4 แขวง ได้แก่ แขวงบางแค แขวงบางแคเหนือ แขวงบางไผ่ และแขวงหลักสอง วิถีการดำเนินชีวิตของคนเป็นลักษณะสังคมเมืองกึ่งสังคมชนบท พื้นที่ประกอบไปด้วยหมู่บ้านจัดสรรขนาดใหญ่ คอนโดมิเนียม สถานประกอบการ ชุมชน มีเส้นทางคมนาคมขนส่งที่สะดวกรวดเร็ว ทำให้วิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่เปลี่ยนแปลงไป ประชาชนบางส่วนยังคงยึดถือวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม เช่น การใช้เส้นทางสัญจรทางน้ำ การใช้ชีวิตแบบสังคมชนบท ในขณะที่พื้นที่บางส่วนอยู่ระหว่างการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการเจริญเติบโตของเมืองตามแนวถนนใหญ่ เช่น ถนนกาญจนาภิเษก ถนนกัลปพฤกษ์ เป็นต้น มีคนเข้ามาสัญจรค้าขายในพื้นที่อยู่เป็นประจำ ทั้งคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และเป็นประชากรแฝง (กรมการพัฒนาชุมชน, 2563) นอกจากนี้ ยังมีแหล่งเกษตรกรรมดั้งเดิม สวนเกษตรพอเพียง สถานที่ท่องเที่ยว เชิงเกษตร เช่น ไร่เหมือนจันทร์ สวนทิดป้อม สวนกล้วยไม้ มีเกษตรกรกระจายอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ จำนวน 468 ครัวเรือน มีพื้นที่ทำการเกษตรจำนวน 2,353 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 14.56 ของพื้นที่ (กรมส่งเสริมเกษตรและสหกรณ์, 2565) เกษตรกรนิยมปลูกพืชเชิงเดี่ยวทั้งผักสวนครัว ไม้ผล ไม้ดอก มีการปลูกพืชตลอดทั้งปีเพื่อจำหน่ายตามฤดูกาล รวมทั้งนิยมปลูกไม้ผลเพื่อจำหน่ายต้นพันธุ์ด้วย โดยการปลูกยกร่องขนาดแปลงหน้ากว้าง 3-5 เมตร ลึก 1 เมตร ตามร่องสวน มีการพัฒนาต่อยอดจากเกษตรทฤษฎีใหม่ สู่โคกหนองนา โมเดล ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง การประยุกต์ทำพื้นที่ทางการเกษตรที่หลากหลายด้วยการปลูกพืชผสมผสานบนพื้นที่ ทั้งไม้ยืนต้น ไม้ผล พืชสมุนไพร ผักสวนครัว เลี้ยงปลาตามธรรมชาติหลากหลายชนิด โดยไม่ปล่อยให้พื้นที่ว่างเปล่า ใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี บูรณาการร่วมกับภาคีเครือข่ายภายในพื้นที่เพื่อพัฒนาต่อยอดให้เป็นแหล่งเรียนรู้โคกหนองนา โมเดล เขตบางแค กรุงเทพมหานคร (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2555) ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจได้มีโอกาสเข้ามาศึกษาเรียนรู้ สามารถนำไปปรับใช้ในการทำเกษตรแบบพึ่งตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปัจจัยอีกประการหนึ่งที่สำคัญในการนำแนวทางหลักทฤษฎีโคกหนองนา โมเดล มาประยุกต์ใช้ในระดับครัวเรือนให้ประสบความสำเร็จ คือ ต้องทำให้ประชาชนเข้าใจในหลักการและแก่นแท้ของ “ศาสตร์พระราชา โคกหนองนา โมเดล” อย่างแท้จริง (กรมการพัฒนาชุมชน, 2563) ไม่ใช่แค่เพียงการทำการเกษตรเท่านั้น แต่ต้องสามารถเรียนรู้และเปรียบเทียบนำกระบวนการและแนวคิดของ “โคกหนองนา โมเดล” และ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาใช้ร่วมกันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหา สิ่งเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นการประยุกต์ใช้ทฤษฎีโคกหนองนามาปรับใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ ภูมิศาสตร์ ภูมิสังคม และภูมิเศรษฐกิจของแต่ละครอบครัว ประโยชน์ที่ได้ คือ ช่วยให้ประหยัดมากขึ้น เพราะสามารถปลูกพืชต่างๆ ไว้ในพื้นที่สามารถใช้สอยได้ครอบคลุมทุก

ปัจจัย ช่วยลดความตึงเครียดด้านเศรษฐกิจ ลดความกังวลเรื่องรายรับในช่วงที่ติดขัดต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ที่สำคัญไม่ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วม หรือความแห้งแล้งภายในพื้นที่

โคกหนองนาโมเดล เป็นการจัดการพื้นที่ในรูปแบบต่างๆ ตามภูมิสังคมศาสตร์ ประยุกต์จากพระราชดำริเกษตรทฤษฎีใหม่ที่เหมาะสมกับพื้นที่ เป็นการผสมผสานเกษตรทฤษฎีใหม่เข้ากับภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่อย่างสอดคล้องกับธรรมชาติ เป็นการให้ธรรมชาติจัดการตัวเอง โดยมีมนุษย์เป็นส่วนส่งเสริมให้สำเร็จเร็วขึ้น เน้นการพึ่งพาตนเอง (กรมการพัฒนาชุมชน, 2564) วัตถุประสงค์หลักการทำโคกหนองนา เพื่อส่งเสริมฟื้นฟูเศรษฐกิจท้องถิ่นและชุมชน ผ่านการสร้างงานสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่เกษตรสร้างโอกาส สร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร โดยเฉพาะในด้านการ ทำเกษตรกรรมเป็นปรัชญาที่ปฏิบัติควบคู่ไปกับหลักเกษตรผสมผสาน การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ ซึ่งมีผลดีในการส่งผลให้สามารถบรรเทาปัญหารายได้ไม่เพียงพอจากความผันผวนของราคาผลผลิต (กองนโยบายเทคโนโลยีฯ เกษตรกรรมยั่งยืน, 2560) (วราภรณ์ บุญเพ็ชร์, 2563) ระบุว่าแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับ โครงการ “โคกหนองนา” เป็นการทำเกษตรผสมผสาน ปลูกพืชหลากหลาย เพื่อที่จะได้ไว้กินในครัวเรือน ลดภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เน้นพอมี พอกิน พอใช้ ในครัวเรือนเป็นหลัก (ทรงภพ เมฆพรรณโอภาส, อำภา บัวระภา และธีรดา นามไห, 2563) ระบุว่า โคกหนองนา โมเดล เป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำ โดยออกแบ่งแหล่งกักเก็บน้นำให้เพียงพอต่อการทำการเกษตรตลอดปี การขุดบ่อเลียนแบบบ่อน้ำธรรมชาติสร้างระดับความลึกไม่เท่ากัน ขุดคลองรอบพื้นที่เพื่อกักเก็บน้ำและเชื่อมไปยังบ่อน้ำหลัก การปลูกหญ้าแฝกเพื่อยึดหน้าดิน รากหญ้าแฝกช่วยลดการอัดแน่นของดิน ทำให้ดินมีอากาศและทำให้น้ำสามารถซึมลงใต้ดินเพิ่มความชุ่มชื้น และฟื้นฟูสภาพดินโดยการปลูกพืชตระกูลถั่ว

ผู้วิจัยเป็นบุคลากรของสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม ทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม อนามัย และจิตใจ เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี จึงได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อเกษตรกรในการนำหลักทฤษฎีโคกหนองนา โมเดล มาประยุกต์ใช้ในการทำเกษตรกรรมในพื้นที่เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ประเด็นคำถามการวิจัยเกี่ยวกับองค์ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและโคกหนองนา โมเดล ความคิดเห็นในการทำโคกหนองนา โมเดล เพื่อไปประยุกต์ใช้ในระดับครัวเรือนให้ประสบผลสำเร็จมีอะไรบ้าง รวมถึงสาเหตุหรือปัจจัยที่มีส่วนในการตัดสินใจทำเกษตรกรรมตามแนวทางหลักทฤษฎีโคกหนองนา โมเดล เพื่อนำประเด็นคำถามการวิจัยมาวิเคราะห์ สรุปข้อมูลแนวทางในการส่งเสริม พัฒนาให้เกษตรกรนำหลักทฤษฎีโคกหนองนา โมเดล ไปปฏิบัติใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อครอบครัว หรือชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง รวมถึงเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ แหล่งฝึกอาชีพ เป็นแนวทางในการนำไปประกอบอาชีพ การใช้ชีวิตอย่างพอเพียงสามารถพึ่งพาตนเองได้ และเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง นำไปประกอบใช้เป็นข้อมูลในการปฏิบัติงานโคกหนองนา โมเดล ในพื้นที่เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักทฤษฎีโคกหนองนา โมเดล ไปปฏิบัติในพื้นที่เขตบางแค กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักทฤษฎีโคกหนองนา โมเดล มาประยุกต์ใช้ในพื้นที่เขตบางแค กรุงเทพมหานคร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งเป็น 4 กลุ่ม โดยผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสำนักงานเขตบางแค เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง เกษตรกรที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่เขตบางแค และกรรมการชุมชนเขตบางแค รวม 20 ราย โดยพิจารณาเลือกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อให้ได้คำตอบการวิจัยสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่ศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลโดยวิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) มาทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) และการสนทนากลุ่ม ดังนี้ (สำนักงานเขตบางแค, 2565) 1) เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐของสำนักงาน

เขตบางแค ประกอบด้วย ผู้บริหารสำนักงานเขตบางแค ตำแหน่งช่วยผู้อำนวยการเขตบางแค จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 1 คน 2) เกษตรกรในพื้นที่เขตบางแค ประกอบด้วย คณะกรรมการศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำแขวงบางแคเหนือ-บางไผ่ จำนวน 3 คน คณะกรรมการศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำแขวงหลักสอง-บางแค จำนวน 3 คน เกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรมตามโครงการโคกหนองนา จำนวน 1 คน เกษตรกรที่มีลักษณะการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของตนเองที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตบางแค กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 คน เกษตรกรที่ทำการเกษตรทั่วไปที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตบางแค จำนวน 5 คน กรรมการชุมชนเลียบคลองบางแค จำนวน 1 คน

ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้เกี่ยวข้องจากผู้ที่มีคุณสมบัติเฉพาะเจาะจงสอดคล้องกับประเด็นคำถาม จะทำให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้มากที่สุด โดยคำนึงถึงบุคคล กลุ่มบุคคล ที่มีภูมิหลังหรือประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกัน มีลักษณะเฉพาะในเชิงลึก มีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน ตลอดจนช่วยอำนวยความสะดวกในการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม กลุ่มบุคคลดังกล่าวจะสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย ซึ่งอาจจะได้ข้อค้นพบที่สะท้อนความเป็นจริงในสถานการณ์ปัจจุบัน และได้ข้อสรุปที่ครอบคลุมเป็นประโยชน์อย่างสูงสุด

ในส่วนของสำนักงานเขตบางแค ได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลในตำแหน่งระดับผู้บริหารสำนักงานเขตที่สั่งราชการ ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม และนักพัฒนาสังคมที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาชุมชน สำหรับเกษตรกรได้คัดเลือกผู้ที่ทำการเกษตรมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี มีพื้นที่สำหรับทำการเกษตรไม่น้อยกว่า 1 ไร่ ในส่วนของเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรมตามโครงการโคกหนองนา ได้คัดเลือกผู้ที่เคยผ่านการอบรมโครงการโคกหนองนาแห่งน้ำใจและความหวังจากกรมราชทัณฑ์ ซึ่งเมื่อพ้นโทษมาแล้ว ได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดในการดำเนินชีวิตตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และได้ประยุกต์การทำโคกหนองนาในที่ดินของตนเอง ซึ่งมีเพียงรายเดียว พื้นที่ดำเนินการ จำนวน 3 ไร่ มีการแบ่งจัดสรรที่ดินเป็นส่วน ๆ ประกอบด้วย บ่อเลี้ยงปลาบ่อใหญ่ เลี้ยงไก่สวยงาม ทำกระชังสำหรับเลี้ยงกบ ทำสวนสมุนไพร ผักสวนครัว และปลูกไม้ผล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม โดยกำหนดประเด็นคำถาม ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลบุคคลทั่วไป ประกอบด้วย ชื่อ-สกุล เพศ อายุ การศึกษา ระยะเวลาที่ทำเกษตรกรรม ประเภทการทำเกษตรกรรม

ตอนที่ 2 ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและโคกหนองนาโมเดล เป็นคำถามในประเด็นการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตด้วยหรือไม่ อย่างไร รวมถึงมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการทำโคกหนองนา โมเดล

ตอนที่ 3 แนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักทฤษฎีโคกหนองนา โมเดล มาประยุกต์ใช้ เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการนำแนวทางหลักทฤษฎีโคกหนองนา โมเดล ที่นำไปประยุกต์ใช้ในระดับครัวเรือนให้ประสบผลสำเร็จ รวมถึงหลักการ หรือเหตุผลที่ทำให้เกิดแนวคิดหรือทัศนคติที่ทำให้ตัดสินใจทำเกษตรกรรมตามแนวทางหลักทฤษฎีโคกหนองนา โมเดล

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการจัดทำหนังสือขอความร่วมมือจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อทำการสัมภาษณ์

3.2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ณ พื้นที่ครัวเรือนตามกลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้ที่ทำการเกษตรในพื้นที่เขตบางแค ระหว่างเดือนมิถุนายน - ตุลาคม 2565

3.3 ดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดำเนินการในศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรประจำแขวงหลักสอง-บางแค และศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำแขวงบางแคเหนือ-บางไผ่ กลุ่มละ 10 - 15 คน โดยผู้วิจัยได้ประสานประธานศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำแขวงเพื่อลงพื้นที่ดำเนินการด้วยตนเอง ประเด็น

คำถามเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างไร ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโคกหนองนา โมเดล ความคิดเห็นในการทำโคกหนองนา โมเดล เพื่อไปประยุกต์ใช้ในระดับครัวเรือนให้ประสบผลสำเร็จมีอะไรบ้าง รวมถึงสาเหตุหรือปัจจัยที่มีส่วนในการตัดสินใจทำเกษตรกรรมตามแนวทางหลักทฤษฎีโคกหนองนา โมเดล

3.4 นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์ และดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การวิเคราะห์เชิงบรรยาย (Descriptive Analysis) โดยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาจัดลำดับและหมวดหมู่ของคำตอบ นำคำตอบที่ได้จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มมาสรุปประเด็น โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ทำการเรียบเรียงและจัดแยกข้อมูลตามแต่ละประเด็นที่เก็บรวบรวมได้ จากนั้นทำการสรุปข้อมูลในแต่ละประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ อภิปรายผลข้อมูลตามทฤษฎีและปรากฏการณ์ เพื่อสร้างข้อสรุปและข้อเสนอแนะ มีลักษณะสำคัญ คือ มีความเป็นระบบ มีความเป็นสภาพวัตถุวิสัย คือ การยึดตามข้อเท็จจริงเป็นหลัก ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง สามารถระบุได้ชัดเจนเป็นรูปธรรม ไม่มีความลำเอียง ไม่มีอคติ และอิงกรอบแนวคิดทฤษฎี มีขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกตามประเด็นคำถาม

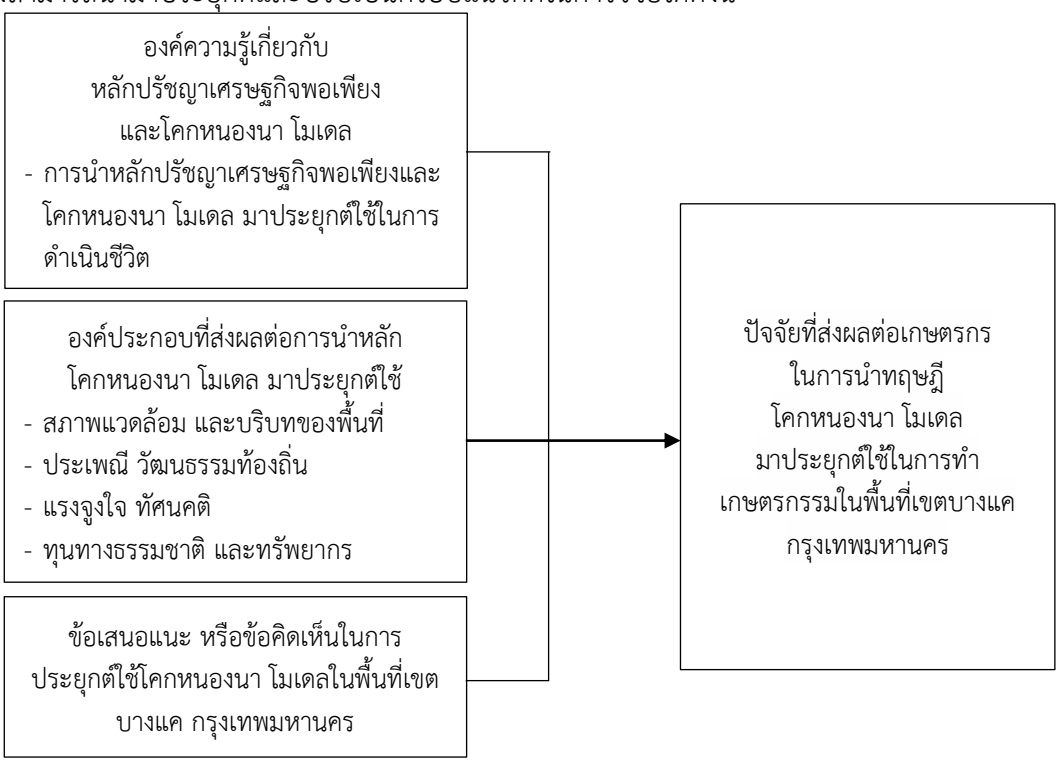
4.2 นำข้อมูลที่แยกตามประเด็นคำถามมาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างกันในแต่ละคน โดยการจำแนกข้อมูล จัดกลุ่มข้อมูล วิเคราะห์ส่วนประกอบ ความเกี่ยวโยงระหว่างบุคคล การสังเกตุสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างกระทำกิจกรรมการสัมภาษณ์หรือการสนทนากลุ่ม

4.3 นำข้อมูลที่แยกตามประเด็นคำถามมาเปรียบเทียบกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ต่างๆ เช่น แนวคิดทฤษฎี ตำราหนังสือ เอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 แผนยุทธศาสตร์พัฒนาประเทศไทย

4.4 นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปผลการวิจัย สภาพ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ และข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักทฤษฎี โคกหนองนา โมเดล มาประยุกต์ใช้ในพื้นที่เขตบางแค กรุงเทพมหานคร โดยนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบการพรรณนา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีโคกหนองนา โมเดล รวมถึงเอกสารตำราเรียน วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งสามารถนำมาประยุกต์และปรับเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำหลักทฤษฎีโคกหนองนา โมเดล ไปปฏิบัติในพื้นที่เขตบางแค กรุงเทพมหานคร

ปัจจัยที่ส่งผลต่อเกษตรกรในการนำทฤษฎี โคกหนองนา โมเดล มาประยุกต์ใช้ในการทำเกษตรกรรมในพื้นที่เขตบางแค กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจุบันเกษตรกรได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต โดยการจัดสรรที่ดินที่มีอยู่ตามขนาดพื้นที่ มาแบ่งเป็นสัดส่วน เพื่อปลูกพืชผักสวนครัว ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ ไม้ใบ ไม้ผลที่เป็นพืชทางเศรษฐกิจ เลี้ยงสัตว์ ทำปุ๋ยหมักใช้เอง นำผลผลิตที่ได้มาดำรงชีวิต แบ่งปันแจกจ่ายให้กับญาติพี่น้องบ้าง นำส่งขายตลาดค้าส่งบ้าง หรือขายให้กับผู้ค้ารายย่อยที่มาขอซื้อผลผลิตบ้าง เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว อยู่ได้อย่างมีความสุข และทยอยใช้หนี้สินที่เกิดขึ้นให้ค่อยๆ หมดไป ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยหลัก 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย ทุนความรู้ ทุนพื้นที่และธรรมชาติ ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางวัฒนธรรม และปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย การน้อมนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ การนำหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์ สู่ โคกหนองนา โมเดล ดังคำให้สัมภาษณ์ของผู้บริหารเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

“...ในสมัยก่อนเกษตรกรทำการเกษตรตามแบบท้องตลาด มีการลงทุนค่าใช้จ่ายเป็นเงินหลักแสนบาท ไม่ว่าจะเป็นแปลงใหญ่หรือแปลงย่อยก็มี ต่อมาสภาพพื้นที่เปลี่ยนแปลงไป แปลงใหญ่ก็ลดขนาดเล็กลง มีทั้งรวมกลุ่มแบบสหกรณ์ เกษตรกรหวังที่จะได้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ไม่มีหนี้สิน มีเป้าหมายชีวิตที่ร่ำรวย แต่ภายใต้ต้นทุนที่ต้องกู้ยืมมาทั้งจากในระบบและนอกระบบ ประกอบกับเกษตรกร ไม่เก่งด้านการตลาด ก็จะเป็นลักษณะของผู้ผลิตแบบเต็มตัวเพียงอย่างเดียว โดยเป็นฝ่ายผลิตให้พ่อค้าคนกลาง เมื่อผลผลิตไม่ได้ตามเป้าหมายก็จะกลายเป็นภาระหนี้สิน นำไปสู่การจำนอง จำนำ ทำให้เกิดภาระหนี้ตามมา จากการเป็นเจ้าของที่ดินต้องเปลี่ยนสถานะมาเป็นผู้เช่าที่ดินทำกิน แนวคิด ในการที่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประมวล

ความคิดของเกษตรกรเพื่อให้ปรับมาเป็นการทำเพื่อดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข ครอบครัวอยู่ได้ ตนเองอยู่ได้ ญาติพี่น้องอยู่ได้ อาจจะไม่ได้ไปสู่เหตุผลของความร่ำรวยโดยใช้ต้นทุนเป็นหลัก.....” (สัมภาษณ์, 21 กันยายน 2565)

ในขณะเดียวกันผู้บริหารเขตบางแคได้ให้ข้อเสนอแนะระหว่างการสัมภาษณ์ว่า

“...เกษตรกรที่ทำเกษตรกรรมในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร มีจำนวนลดลงไปเรื่อยๆ เกษตรกรจะมีอายุอยู่ในช่วง 50-70 ปี ซึ่งแตกต่างจากเมื่อก่อนที่เคยมีกลุ่มคนหนุ่มสาวทำเกษตรกรรม แต่ปัจจุบันนี้มีจำนวนลดลงเป็นจำนวนมาก คนรุ่นใหม่ที่ผ่านสภาวการณ์จากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด-19 ที่ลำบากแล้วเกิดการรวมกลุ่มหรือการเลิกจ้างสูงมากในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา เส้นทางของการเป็นเกษตรกรในกรุงเทพมหานครตอนนี้โยงถึงประเด็นเรื่องของการเสียภาษีพื้นที่ว่างเปล่าควรต้องปรับปรุงพัฒนาให้มีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ เจ้าของที่ดินหลายแปลงพร้อมที่จะให้ประชาชนหรือคนที่สนใจได้มาประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น สาเหตุประการหนึ่งคือ เจ้าของที่ดินไม่มีกำลังพอ ที่จะดำเนินการได้ทั้งหมด จะเห็นได้จากการปลูกต้นกล้วย ต้นมะพร้าว ต้นมะนาว หรือต้นไม้อื่นๆ เต็มพื้นที่ แต่ในระยะยาวจะมีปัญหาเรื่องการดูแล อาจจะเป็นเพราะเจ้าของที่ดินไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อจะประกอบอาชีพเกษตรกร เป็นเพียงเพื่อไม่ต้องการเสียภาษีในอัตราที่สูง แต่ถ้าได้รับการเข้าไปช่วยดูแลแล้วแบ่งสัดส่วนต้นทุนกำไร หรือค่าเช่าก็จะทำให้เกิดผลผลิตเพิ่มขึ้นในพื้นที่เขตบางแค...” (สัมภาษณ์, 21 กันยายน 2565)

ภาพที่ 2 พื้นที่ดำเนินการโคกหนองนา โมเดล เขตบางแค กรุงเทพมหานคร

2. แนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักทฤษฎีโคกหนองนา โมเดล มาประยุกต์ใช้ในพื้นที่เขตบางแค กรุงเทพมหานคร

แนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักทฤษฎีโคกหนองนา โมเดล มาประยุกต์ใช้ในพื้นที่เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ได้แก่ การพัฒนาโคกหนองนา โมเดล ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ สร้างความเกื้อกูลทางธรรมชาติ สร้างอาชีพและสร้างรายได้ และเป็นต้นแบบสำหรับขยายผลองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรรายอื่นๆ เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน ดังการสนทนากลุ่มกับคณะกรรมการศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำแขวงบางแคเหนือ-บางไผ่ จำนวน 5 คน เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2565 ได้ให้ข้อมูล ดังนี้

คนที่ 1 ให้ข้อมูลว่า *“... ปัจจุบันเกษตรกรได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตและสร้างสถานะครอบครัว มีความเห็นว่าสมควรทำตามแนวทางพระราชดำริ เป็นแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมอาชีพ กระจายรายได้และเป็นการรวมกลุ่ม เพิ่มความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและชาวชุมชน...”*

คนที่ 2 ให้ข้อมูลว่า *“... ปัจจุบันได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตด้วยการคัดแยกขยะ สามารถนำไปจำหน่ายและนำมาทำปุ๋ยหมักใช้ ในการทำปุ๋ยใส่ต้นไม้และแปลงผักที่เราทำไว้ โดยใช้เวลาว่างหลังเลิกงานและวันหยุด มีรายได้เพิ่มขึ้นจากผลผลิตที่ได้ทำ...”*

คนที่ 3 ให้ข้อมูลว่า *“...มีการแบ่งพื้นที่บางส่วนสำหรับปลูกพืชผักสวนครัวในพื้นที่ว่าง บริเวณหน้าบ้าน บริเวณที่ไม่มีผู้ใดสัญจร การปลูกพืชสวนครัวเป็นการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ พร้อมทั้งยังมีการแบ่งปันเพื่อนบ้าน เกิดกิจ กรรมการมีส่วนร่วม เป็นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้คุณภาพชีวิตอยู่รอดตามวิถีท้องถิ่น...”*

คนที่ 4 ให้ข้อมูลว่า *“...ปัจจุบันได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต หลังจากประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ทำให้กิจการที่ได้ดำเนินมีปัญหาสภาวะขาดทุน ไม่สามารถดำเนินธุรกิจได้ ต้องลดปริมาณพนักงานจนถึงขั้นเลิกกิจการ ต้องมาขายอาหารตามสั่ง โดยเริ่มแรกจากการปลูกพริก พืชผักสวนครัวสำหรับใช้ในการขายอาหารตามสั่ง จนเห็นเป็นทางออกของครอบครัวแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้...”*

คนที่ 5 ให้ข้อมูลว่า *“...ปัจจุบันได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต โดยนำเวลาว่างจากการทำงานอาชีพหลักแล้วใช้เวลาว่างในการทำเกษตรกรรมผสมผสาน ปลูกกล้วย ปลูกอ้อย ปลูกฝรั่ง และเพาะพันธุ์ไม้ประดับจำหน่ายเป็นรายได้เสริม สิ่งที่ได้คือ มีอาหารที่ปลอดภัย มีร่างกายที่แข็งแรง มีสุขภาพจิตที่ดี....”*

ในเรื่องเดียวกันกรรมการชุมชนเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ได้ให้สัมภาษณ์ว่า *“...ประชาชนในชุมชนมีความยากจน หาเช้ากินค่ำ รายรับไม่พอกับรายจ่าย จึงได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวของชุมชน โดยจัดพื้นที่ตามแนวทางโคกหนองนา แบ่งพื้นที่ออกกำลังกาย พื้นที่ทำแปลงผัก พื้นที่เลี้ยงสัตว์ สิ่งที่ได้คือ มีพื้นที่ให้ประชาชนในชุมชนได้ออกกำลังกาย มีพื้นที่ในการทำกิจกรรมของชุมชน มีแปลงผักสวนครัว พื้นที่เลี้ยงสัตว์ เป็นแหล่งอาหารให้กับสมาชิกในชุมชนได้นำไปประกอบอาหาร สามารถแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้ ที่เหลือจากการแบ่งปันกันภายในชุมชนแล้วจึงนำไปขายให้กับบุคคลภายนอกเป็นรายได้เข้ามาหมุนเวียน...”* (สัมภาษณ์, 26 กันยายน 2565)

ในการนี้กรรมการชุมชนเขตบางแค ให้ข้อเสนอแนะในการสัมภาษณ์ว่า *“โคกหนองนา โมเดล คือ ศาสตร์ของพระราชา เป็นเครื่องมือที่สำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่จะทำให้พลเมืองของโลกนี้อยู่ร่วมกับธรรมชาติและ อยู่ร่วมกับโลกอย่างมีความสุข แต่การแปลความหมายของประชาชนจะมีความเข้าใจผิด คำว่า โคกหนองนานั้น คนส่วนใหญ่คิดว่านี่คือสังคมเกษตรกรรมที่ผลิตสินค้าทางการเกษตรเหมือนในอดีตที่ผ่านมาที่ไม่มีวันที่จะเจริญก้าวหน้า ไม่มีโอกาสร่ำรวย มีแต่ความยากจน ซึ่งเป็นความคิดที่ผิด โคกหนองนา คือการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างเกื้อกูลกัน เป็นเครือข่ายสังคมเพื่อการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสร้างสรรค์ สามารถปรับใช้กับทุกพื้นที่ตามสภาพภูมิประเทศ เป็นแนวความคิดที่ล้ำสมัย ซึ่งในต่างประเทศการทำการเกษตรแนวสร้างสรรค์อยู่ในระดับแค่เพียง “วนเกษตร” ที่แพร่หลายกันทั่วโลก ยังไม่สามารถทำได้ถึงระบบนิเวศทางเกษตร แต่โคกหนองนา โมเดล คือ ระบบนิเวศของชีวิตที่เหนือกว่า สามารถปรับใช้ได้กับทุกสถานที่ ปรับใช้ได้กับทุกคน ดังนั้น โคกหนองนา โมเดล คือ ความมั่นคงความเข้มแข็งของประเทศ...” (สัมภาษณ์, 26 กันยายน 2565)*

ในด้านการสนทนากลุ่มกับคณะกรรมการศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำแขวงหลักสอง-บางแค และเกษตรกรในกลุ่ม เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2565 ได้ให้ข้อมูลว่า

“...ปัจจุบันได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตด้วยการปลูกพืชผักสวนครัวไว้กินเอง เพื่อเป็นการประหยัดรายจ่ายในครัวเรือน เกษตรกรบางคนไม่รู้จักคำว่า “โคกหนองนา” เคยแต่ได้ยิน แต่พอบอกว่าก็สิ่งที่ทำนี่แหละที่เขาเรียกว่า “โคกหนองนา” มีพื้นที่ส่วนที่เป็นโคกสำหรับปลูกบ้าน มีการขุดคลองรอบผักที่ปลูกเพื่อรับน้ำและเอาไว้รดพืชผัก บางบ้านมีการปลูกกล้วย ฝรั่ง ชมพู่ มะพร้าว และไม้ผลอื่นๆ แต่ตอนนี้มีการทำเกษตรน้อยลง อาจจะเพราะผังเมืองด้วยหรือเปล่าไม่รู้ มีบ้านจัดสรรขึ้นเยอะ โรงงาน ตลาด ทำให้เจ้าของที่ดินขายที่ทำการเกษตรจริงๆ แล้วเป็นที่ที่ควรจะมีการอนุรักษ์ที่ทำการเกษตรไว้บ้าง เพราะตอนนี้หาพื้นที่การเกษตรยากขึ้นทุกวัน...”

เมื่อถามว่ามีความเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการทำโคกหนองนา โมเดล กลุ่มเกษตรกรให้ข้อมูลที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันว่า *“...การทำโคกหนองนา โมเดล เป็นสิ่งที่ดีที่ควรนำมาปรับใช้ในการทำเกษตรแบบประยุกต์ ไม่ต้องเป็นกังวลว่าปลูกพืชแล้วจะขายไม่ได้ และที่สำคัญพืชทุกอย่างสามารถใช้ประโยชน์ได้ บางชนิดมีสรรพคุณเป็นทั้งอาหาร เป็นทั้งยารักษาโรค ซึ่งเป็นส่วนส่งเสริมให้มีความมั่นคงทางอาหาร ทำให้เกิดเป็นการรักษาสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกับการทำการเกษตรได้อย่างดียิ่งเพราะในอนาคตภายหน้าอาหารเป็นสิ่งสำคัญมาก เช่น การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้อยู่รอดได้อย่างสบาย คนรอบข้างที่อยู่แวดล้อม หากไม่มีความเข้าใจก็จะขัดในการทำจากความเชื่อเดิมๆ ที่บุคคลคนนั้นมีอยู่ แต่หากใครสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ก็จะมีประโยชน์ทั้งส่วนตัวและส่วนรวมได้...”*

จากประเด็นคำถามและการสนทนากลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การดำเนินการโคกหนองนา โมเดล คือ ศาสตร์ของพระราชา เป็นเครื่องมือที่สำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่จะทำให้พลเมืองของโลกนี้อยู่ร่วมกับธรรมชาติและอยู่ร่วมกับโลกอย่างมีความสุข สามารถปรับใช้กับทุกพื้นที่ตามสภาพภูมิประเทศ เป็นปรัชญา เป็นแนวความคิดที่ล้าสมัยแพร่หลายกันทั่วโลก สามารถปรับใช้ได้กับทุกสถานที่ ปรับใช้ได้กับทุกคน เป็นสิ่งที่ดีที่ควรนำมาปรับใช้ในการทำเกษตรแบบประยุกต์ ทำให้เกิดเป็นการรักษาสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกับการทำการเกษตรได้อย่างดียิ่ง ดังนั้น โคกหนองนา โมเดล คือ ความมั่นคง ความเข้มแข็งของประเทศ นอกจากนี้ ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมอาชีพ กระจายรายได้ และเป็นการรวมกลุ่มเพิ่มความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและชาวชุมชนรู้จักความพอเพียง ทำให้คุณภาพชีวิตอยู่รอดตามวิถีท้องถิ่น

อภิปรายผล

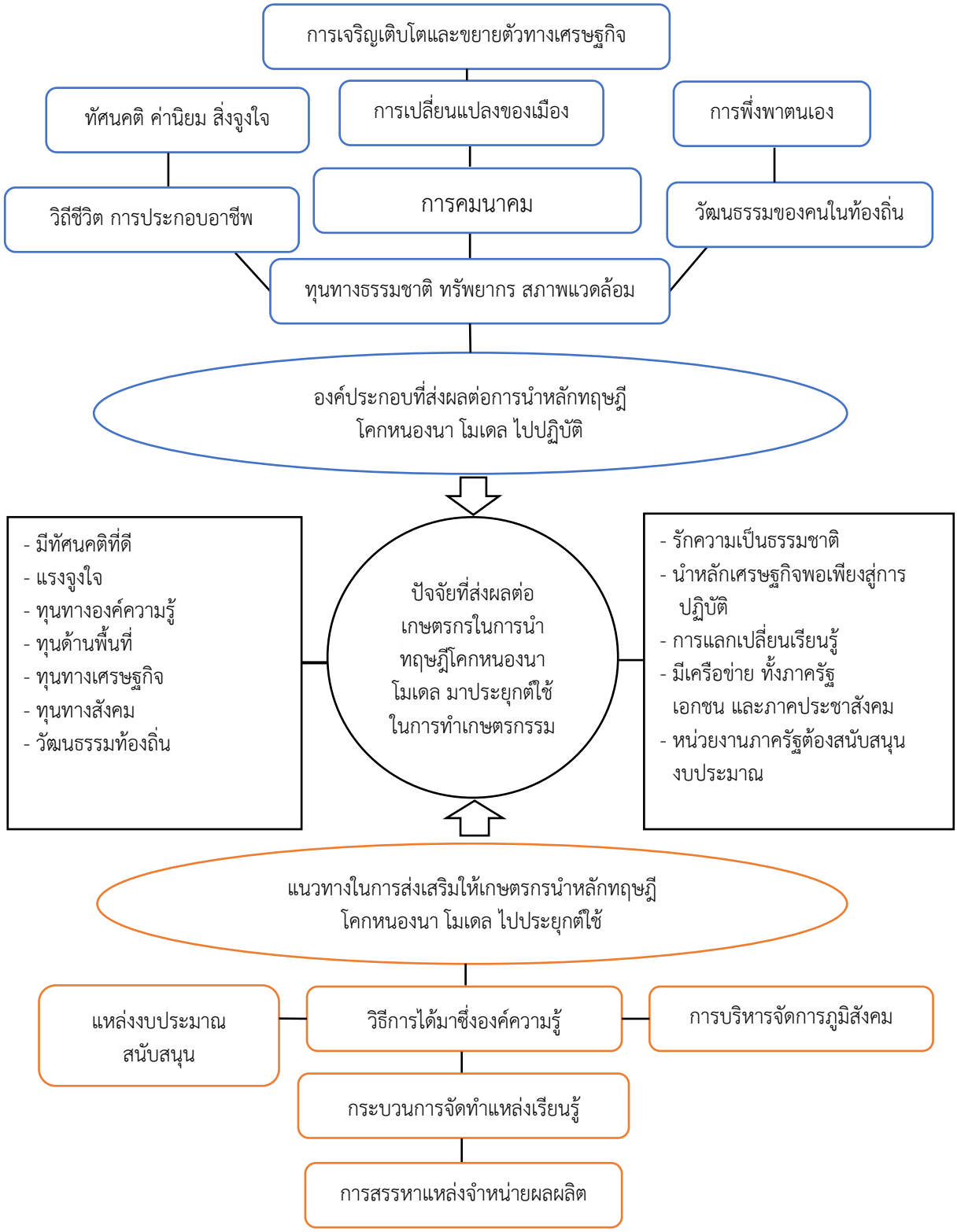
ปัจจัยที่ส่งผลต่อเกษตรกรในการนำทฤษฎีโคกหนองนา โมเดล มาประยุกต์ใช้ในการทำเกษตรกรรมในพื้นที่เขตบางแค กรุงเทพมหานคร พบว่า ต้องมีทัศนคติ แรงจูงใจ ต้องมีใจรักความเป็นอยู่แบบธรรมชาติที่มีการดำเนินวิถีชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง มีความพอใจในความเป็นอยู่อย่างพอดี พอประมาณ ไม่โลภ พอใจในสิ่งที่มีอยู่ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้เกิดแนวคิดในการทำโคกหนองนา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนมากได้รับรู้ถึงการขยายตัวและข่าวสารของทฤษฎีโคกหนองนาโมเดล นอกจากนี้ ยังต้องมีองค์ประกอบหลายประการ ได้แก่ การมีองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มีทุนด้านพื้นที่และธรรมชาติ ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางวัฒนธรรม โดยมีการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ นำหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ โคกหนองนา โมเดล มีการทำงานแบบบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคีเครือข่ายต่างๆ การบริหารจัดการพื้นที่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ และการพัฒนาการผลิต และการตลาดสำหรับจัดจำหน่ายผลผลิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุจิกาญจน์ สานนท์ และ นิติพัฒน์ กิตติรักษกุล (2564) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการประยุกต์ใช้โคกหนองนา โมเดล สำหรับการจัดการเกษตรในเมืองเพื่อความยั่งยืน พบว่าสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในพื้นที่ในเมืองต่างๆ ได้ตามความต้องการตามสภาพพื้นที่และปัจจัยแวดล้อมประกอบการพิจารณาการจัดการการเกษตรในเมือง ซึ่งเป็นส่วนที่ส่งผลให้เกิดการเสริมสร้างพลังความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจแก่ครอบครัวสู่ชุมชนและสังคม ซึ่งจากการลงพื้นที่ภาคสนามทำการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ต่างมีความเห็นพ้องว่า การทำโคกหนองนา เป็นสิ่งที่ดีที่ควรนำมาปรับใช้ในการทำเกษตรแบบประยุกต์ ไม่ต้องเป็นกังวลว่าปลูกพืชแล้วจะขายไม่ได้ และที่สำคัญพืชทุกชนิดสามารถใช้ประโยชน์ได้ บางชนิดมีสรรพคุณเป็นทั้งอาหาร เป็นทั้งยารักษาโรค ซึ่งเป็นส่วนส่งเสริมให้มีความมั่นคงทางอาหาร ทำให้เกิดเป็นการรักษาสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกับการทำการเกษตรได้อย่างดียิ่ง เพราะในอนาคตภายหน้าอาหารเป็นสิ่งสำคัญมาก เช่น การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้อยู่รอดได้อย่างสบาย เป็นหลักการที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้โดยเฉพาะอย่างยิ่งชีวิตหลังเกษียณ เป็นหลักการที่ดีในการประกอบการดำเนินชีวิต แม้จะมีความยากอยู่พอสมควรในการนำมาปฏิบัติ โดยเฉพาะคน

รอบข้างที่อยู่แวดล้อม หากไม่มีความเข้าใจก็จะขัดในการทำจากความเชื่อเดิมๆ ที่บุคคลคนนั้นมีอยู่ แต่หากใครสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ก็จะมีประโยชน์ทั้งส่วนตัวและส่วนรวมได้เช่นกัน

แนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักทฤษฎีโคกหนองนา โมเดล มาประยุกต์ใช้ในพื้นที่เขตบางแค กรุงเทพมหานคร พบว่า การทำการเกษตรแบบโคก หนอง นา โมเดล เป็นการทำเกษตรด้วยใจ ทำไปเรื่อยๆ ค่อยเป็น ค่อยไปด้วยความรัก ความเอาใจใส่ ความมุ่งมั่น เป็นการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ แนวทางการพัฒนาที่ตั้งบนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรม ที่สำคัญจะต้องมี “สติ ปัญญา และความเพียร” มาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ อยู่ตลอดเวลา เพื่อเป็นต้นแบบในการพึ่งพาตนเอง เคารพในภูมิปัญญาที่เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกัน เลือกแนวทางที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในครอบครัว เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ให้คุณค่ากับความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ เป็นการสร้างเศรษฐกิจพอเพียงขั้นพื้นฐานของครอบครัว ซึ่งจะนำไปสู่ “ความสุข” อย่างแท้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของ สุภาวดี ขุนทองจันทร์ (2541) ที่กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงมิได้ให้ความสำคัญกับทุนทางเศรษฐกิจแต่ให้ความสำคัญกับทุนทั้ง 4 ประเภท คือ ทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม ทุนทางกายภาพ และทุนทางสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การพัฒนาเพื่อให้เกิดความสมดุลจึงต้องพัฒนาทุนทั้ง 4 ประเภทนี้ไปพร้อมๆ กัน สอดคล้องกับอัษฎาวุฒิ พฤฒิวรวงศ์ (2563) ที่ได้ทำการศึกษา เรื่อง การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์สู่ “โคกหนองนา โมเดล” พบว่า การทำโครงการโคกหนองนา เป็นอีกศาสตร์หนึ่งของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างชีวิตที่ยั่งยืน เป็นการบริหารจัดการธรรมชาติ มุ่งเน้นให้เกษตรกรมีการพัฒนาตนเอง และการพัฒนาอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมนำหลักกสิกรรมธรรมชาติ และหลักทฤษฎีบันได 9 ขั้น มาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตนเอง สร้างความเกื้อกูลทางธรรมชาติ สร้างอาชีพ สร้างรายได้ สร้างคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน และเป็นต้นแบบสำหรับขยายผลองค์ความรู้ให้กับเกษตรกรรายอื่นๆ

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อเกษตรกรในการนำทฤษฎีโคกหนองนา โมเดล มาประยุกต์ใช้ในการทำเกษตรกรรมในพื้นที่เขตบางแค สามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้ ดังนี้ การเสริมสร้างความในรู้ทางวิชาการและทักษะต่างๆ นั้น ทำให้เกษตรกรสามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ พร้อมทั้งเสริมสร้างคุณธรรมจนมีความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และอยู่ร่วมกับระบบนิเวศวิทยาอย่างสมดุล เป็นผู้ให้ เกื้อกูล แบ่งปัน มีสติยั้งคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ ก่อนตัดสินใจหรือกระทำการใดๆ จนสามารถเกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีในการดำรงชีวิต โดยสามารถคิดและกระทำบนพื้นฐานของความมีเหตุมีผล พอเหมาะ พอประมาณ กับสถานภาพและบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรแต่ละบุคคลในแต่ละสถานการณ์ จนสามารถทำตนให้เป็นที่พึ่งของตนเองและผู้อื่นได้ในที่สุด ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อเกษตรกรในการนำทฤษฎีโคกหนองนา โมเดล มาประยุกต์ใช้ในการทำเกษตรกรรมในพื้นที่เขตบางแค กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจุบันเกษตรกรในพื้นที่เขตบางแคได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต โดยการจัดสรรที่ดินที่มีอยู่ตามขนาดพื้นที่ มาแบ่งเป็นสัดส่วน เพื่อปลูกพืชผักสวนครัว ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ไม้ใบ ไม้ผล ที่เป็นพืชทางเศรษฐกิจ รวมถึงเลี้ยงสัตว์ ทำปุ๋ยหมักใช้เอง นำผลผลิตที่ได้มาดำรงชีวิต แบ่งปันแจกจ่ายให้กับญาติพี่

น้องบ้าง นำส่งขายตลาดค้าส่งบ้าง หรือขายให้กับผู้ค้ารายย่อยที่มาขอซื้อผลผลิตบ้าง เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ไม่ต้องมีค่าใช้จ่าย อยู่ได้อย่างมีความสุข และทยอยใช้หนี้สินที่เกิดขึ้นให้ค่อยๆ หมดไป ประกอบกับเกษตรกรส่วนใหญ่มีการดำเนินวิถีชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว เนื่องจากเป็นคนพื้นถิ่นดั้งเดิม นอกจากนี้ ยังต้องมีใจรักในการดำเนินวิถีชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักความพอดีเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งต้องมีองค์ประกอบหลายอย่าง ได้แก่ ทัศนคติ แรงจูงใจ การมีทุนทางองค์ความรู้ ทุนด้านพื้นที่และธรรมชาติ ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางวัฒนธรรม การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ การประยุกต์หลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคกหนองนา โมเดล” การบูรณาการร่วมกันทั้งหน่วยงานภาครัฐ และภาคีเครือข่ายอื่นๆ ซึ่งต้องประสานการทำงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การบริหารจัดการพื้นที่ การพัฒนาการผลิต และการตลาดสำหรับจัดจำหน่ายผลผลิต

การพัฒนาต่อยอดจากเกษตรทฤษฎีใหม่ สู่ โคกหนองนา โมเดล ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการประยุกต์แนวทางการบริหารจัดการแหล่งน้ำ บริหารจัดการพื้นที่ด้วยการทำพื้นที่ทางการเกษตรที่หลากหลายด้วยการปลูกพืชผสมผสานบนพื้นที่ ทั้งไม้ยืนต้น ไม้ผล พืชสมุนไพร ผักสวนครัว เลี้ยงปลาตามธรรมชาติหลากหลายชนิด โดยไม่ปล่อยให้พื้นที่ว่างเปล่า ใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี จัดกิจกรรมจิตอาสาพระราชทาน บูรณาการการพัฒนาพื้นที่ร่วมกับภาคีเครือข่ายภายในพื้นที่เพื่อจะพัฒนาต่อยอดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ โคกหนองนา โมเดล เขตบางแค กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้ สามารถนำไปปรับใช้ในการทำเกษตรแบบพึ่งตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปัจจัยอีกประการหนึ่งที่สำคัญในการนำแนวทางหลักทฤษฎีโคกหนองนา โมเดล มาประยุกต์ใช้ในระดับครัวเรือนให้ประสบความสำเร็จ คือ ต้องทำให้ประชาชนเข้าใจในหลักการและแก่นแท้ของ “ศาสตร์พระราชา โคกหนองนา โมเดล” อย่างแท้จริง ไม่ใช่แค่เพียงการทำการเกษตรเท่านั้น แต่ต้องสามารถเรียนรู้และเปรียบเทียบนำกระบวนการและแนวคิดของ “โคกหนองนา โมเดล” และ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาใช้ร่วมกันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหา นำมาซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ ภูมิศาสตร์ ภูมิสังคม และภูมิเศรษฐกิจของแต่ละครอบครัวจึงจะประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรแนะนำให้ความรู้กับเกษตรกร หรือผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการดำเนินชีวิตในสภาวการณ์ปัจจุบัน

1.2 ควรเน้นการบูรณาการร่วมกับสำนักงานเกษตรกรุงเทพมหานครในพื้นที่ หรือสำนักงานเขตที่อยู่ในความรับผิดชอบ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพื่อประสานความร่วมมือให้เกิดการทำงานร่วมกัน

1.3 หน่วยงานระดับนโยบายของกรมพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมเกษตรและสหกรณ์ ควรลดขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อให้การประสานความร่วมมือ การเชื่อมโยง การบูรณาการเกิดความคล่องตัวในการทำงานมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ควรใช้ข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น การส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินวิถีชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผสมผสานหลักทฤษฎีใหม่ให้เกิดความต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

2.2 ส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรให้เกษตรกรในพื้นที่ การสร้างความร่วมมือการดำเนินโครงการกับหน่วยงานและภาคีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และการได้รับการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอและต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรเพิ่มกรณีศึกษา หรือกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ และดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณร่วมด้วย เพื่อให้ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อเกษตรกรในการนำทฤษฎีโคกหนองนา โมเดล มาประยุกต์ใช้ในการทำเกษตรกรรมในพื้นที่เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ที่มีความหลากหลาย

3.2 ควรนำผลการวิจัยจากการประเมินผล และจากการศึกษาเรียนรู้ การทดลองฝึกปฏิบัติมาใช้ในการพัฒนาพื้นที่ ตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคกหนองนา โมเดล” ในพื้นที่เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิจัยนี้สามารถ

นำไปใช้ในการขับเคลื่อนพื้นที่อื่นๆ ที่กำลังอยู่ระหว่างการเริ่มต้นพัฒนาพื้นที่ให้เป็นพื้นที่ต้นแบบและแหล่งเรียนรู้ด้านโคกหนองนา โมเดล เพื่อไปพัฒนาหรือต่อยอดในพื้นที่เป้าหมายและพื้นที่อื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน. (2563). *คู่มือการดำเนินงานตามหลักทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จ พระเจ้าอยู่หัว รัฐกาลที่ 9 ประยุกต์สู่ “โคกหนองนา โมเดล”*. สมุทรสาคร: บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.

กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน. (2560). *โคก หนอง นา โมเดล*. สืบค้น 25 พฤษภาคม 2565. จาก https://www.opsmoac.go.th/km-km_article-files-401591791792.

มาริษา ศรีษะแก้ว, สถาพร วิชัยรัมย์ และ สากล พรหมสถิต. (2563). ศาสตร์พระราชา : เกษตรทฤษฎีใหม่ในรูปแบบ “โคกหนองนา โมเดล”. *วารสารสหวิทยาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 4*(2), 31-40.

รุจิกาญจน์ สานนท์ และ นิติพัฒน์ กิตติรักษกุล. (2564). การประยุกต์ใช้โคกหนองนา โมเดลสำหรับการจัดการเกษตรในเมืองเพื่อความยั่งยืน. *วารสารเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 4*(2), 137-150.

สำนักงานเขตบางแค. (2565). *ฐานข้อมูลสถิติด้านการทะเบียนสำนักงานเขตบางแค*. สืบค้น 25 พฤษภาคม 2565. จาก https://webportal.bangkok.go.th/bangkhae/index?cover=1.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ ยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2555). *เกษตรทฤษฎีใหม่ในเขตปฏิรูปที่ดิน*. กรุงเทพฯ: กองประสานงานโครงการพระราชดำริและโครงการพิเศษ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2562). *คู่มือเกษตรทฤษฎีใหม่*. กรุงเทพฯ: มูฟเม้นท์เจนทรี.

สุภาวดี ขุนทองจันทร์. (2541). เพิ่มทุนมนุษย์ด้วย “จิตสาธารณะ”. *สังคมพัฒนา, 36*(4), 63-70.

อัษฎาวุฒิ พฤฒิวรวงศ์. (2563). *การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์สู่ “โคกหนองนา โมเดล” อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี*. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2023. 5(1): 335-346.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

Innovative Leadership of Executives Affecting Academic Administration, Office of the Vocational Education Commission Nakhon Si Thammarat Province

Suchada Nilsakha[1*] Ratthaporn Klinmalee[1] and Werayut Chatakan[1]

[1] *Educational Administration, Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: 6355701028@nstru.ac.th*

ABSTRACT

This article aims to study (1) the level of innovative leadership of executives, Office of the Vocational Education Commission Nakhon Si Thammarat Province, (2) the academic administration of educational institutions, (3) the innovative leadership of administrators affecting the academic administration of educational institutions, (4) the innovative leadership development approaches of school administrators. Office of the Vocational Education Commission Nakhon Si Thammarat Province is research quantitative and qualitative. The sample were 310 of school administrators, teachers and personnel of the Office of the Vocational Education Commission. Nakhon Si Thammarat Province. The research tools were questionnaires and interviews. Statistics for data analysis were mean, standard deviation, Pearson correlation coefficient stepwise multiple regression and content analysis. The results of the study revealed that the overall innovative leadership of executives was at a high level. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average was creating an atmosphere of promoting innovation and technology organizations. And the aspect with the lowest average was the aspect of work participation and teamwork. Academic administration of educational institutions was at a high level. When considering each side, it was found that the side with the highest average was the measurement and evaluation side. And the aspect with the lowest average was curriculum administration, curriculum development and implementation. Innovative Leadership of Executives Affecting Academic Administration has positive correlations at the medium level, namely, there are two aspect, namely the creativity, and morality and ethics affect the academic administration of educational institutions with statistical significance at the .05 level. The innovative leadership development approaches of school administrators found that the focus should be on participation in work and teamwork. Encourage teachers and personnel to be kind, help each other, develop competence in information technology for education, and follow professional principles.

Keywords: Innovative Leader, Academic Administration, Office of The Vocational Education Commission

Received: 22 January 2023;
Revised: 29 March 2023;
Accepted: 29 March 2023

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 2773-9805 (Online)

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

สุชาดา นิลสาขา[1*] รัฐพร กลิ่นมาลี[1] และ วีระยุทธ ชาตะกาญจน์[1]

[1] *สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: 6355701028@nstru.ac.th*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร (2) การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา (3) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา และ (4) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากร สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 310 คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการส่งเสริมองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยี และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานและทำงานเป็นทีม การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการวัดผลและประเมินผลเทียบโอน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารหลักสูตร พัฒนาหลักสูตร และนำไปใช้ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง ในทางบวก มี 2 ด้าน คือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ และด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ควรมุ่งเน้นในด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานและทำงานเป็นทีม ส่งเสริมให้ครูและบุคลากร มีน้ำใจ ช่วยเหลือกัน พัฒนาสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา และปฏิบัติตามหลักวิชาชีพ

คำสำคัญ: ผู้นำเชิงนวัตกรรม, การบริหารงานวิชาการ, สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ได้กำหนดเพื่อเป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ เพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ ที่มุ่งให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพ ของประเทศในหลากหลายมิติ โดยมีการประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดรับกับเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ มีความเข้าใจและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีหล่อหลอมทักษะการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ ที่ทำให้ผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูงเป็นนวัตกร ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และในยุทธศาสตร์ชาติที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐมีการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีระบบการทำงานแบบดิจิทัลมาใช้ในการบริหารและตัดสินใจ จากแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่กล่าวมาผู้บริหารจะต้องเข้าใจและศึกษารูปแบบวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการบริหารองค์กร เพื่อพัฒนาองค์กรในด้านการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานของ

ครูผู้สอนให้มีคุณภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทั้งในด้านวิชาการและการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ จากที่กล่าวมาภาวะผู้นำที่สำคัญและสอดคล้องกับผู้นำในยุคปัจจุบันคือ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Dave, 2007; Tanya Roscorla, 2010 อ้างใน สุกัญญา แช่มช้อย, 2555) มีคุณลักษณะที่สำคัญคือ คือ การกระทำอย่างรวดเร็วและมุ่งมั่นฝักใฝ่การเปลี่ยนแปลงเพื่อความก้าวหน้า ผู้นำด้านนวัตกรรมมองเห็นภาพลักษณ์ในอนาคตขององค์การ ผู้นำแนวหน้าจะต้องทำให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นและต้องเป็นผู้ที่ต่อสู้กับอุปสรรค

สถานศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จัดการเรียนการสอนในสายอาชีพมีเป้าประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีทักษะ ความรู้และความสามารถที่เข้มแข็ง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ มีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี การสอนที่เน้นการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ จึงเป็นภารกิจที่ผู้บริหารและครูจะต้องหาวิธีหรือรูปแบบการบริหารการสอนที่น่าสนใจและเหมาะสมกับผู้เรียนในยุคปัจจุบัน ที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการเรียนและการดำรงชีวิตมากขึ้น จึงควรศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สนับสนุนผลักดันให้เกิดการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ จะทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้มาใช้ได้จริงในยุคปัจจุบัน สอดรับกับเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมานและเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากร ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,646 คน จาก 25 สถานศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากร ในสถานศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2564 จำนวน 310 คน จาก 25 สถานศึกษา โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ เคร็ซซี่และมอร์แกน (Krejcie & Mogan, 1970 อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของกลุ่มประชากรในแต่ละวิทยาลัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามเรื่องภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการเป็นคำถามเกี่ยวกับ เพศสภาพ ตำแหน่งปัจจุบัน ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานและทำงานเป็นทีม ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคคลกร ด้านการคิดสร้างสรรค์ ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการ

ส่งเสริมองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยี และด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของ ลิเคอร์ท (Likert, 1967) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารหลักสูตร พัฒนาหลักสูตร และนำไปใช้ ด้านสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการสอน ด้านการวัดผล ประเมินผลเทียบโอน และด้านการจัดกระบวนการเรียน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของ ลิเคอร์ท (Likert, 1967) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

2.2 แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง สถานที่ทำการสัมภาษณ์ และวันเดือนปีที่ทำการสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 รายการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานและทำงานเป็นทีม, ด้านการมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง, ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการส่งเสริมองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยี, ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม, ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร, ด้านการคิดสร้างสรรค์ ตามที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์คุณสมบัติและองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

2.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการบริหารเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราชจังหวัดนครศรีธรรมราช และวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ธ (Likert's five rating scale)

2) กำหนดวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อกำหนดขอบเขตคำถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช สร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวความคิดในการวิจัย

3) นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจน ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ภาษาที่ใช้ โดยประเมินความสอดคล้อง (IOC: Index of Item Objective Congruence) และเลือกข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง ซึ่งได้ค่า IOC เท่ากับ 0.8-1

5) ทดลองใช้แบบสอบถาม (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากร ในสถานศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 310 คน

6) นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97) นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไขแล้ว ตรวจสอบความสมบูรณ์อีกครั้งก่อนนำไปใช้จริง เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

3. สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

4. การเก็บรวมรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 310 ชุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 59 คน ครูผู้สอน จำนวน 178 คน และบุคลากร จำนวน 73 คน

4.2 สัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูผู้สอน จำนวน 1 คน และบุคลากร จำนวน 1 คน

4.3 ส่งแบบสอบถามเป็นคิวอาร์โค้ดที่สร้างด้วย Google Form พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลไปสถานศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 25 สถานศึกษา ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม

4.4 ประสานงานการส่งแบบสอบถาม และติดตามแบบสอบถามที่ยังไม่ได้รับด้วยตัวผู้วิจัย

4.5 นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ จากนั้นนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศสภาพ ตำแหน่งปัจจุบัน ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์โดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

5.2 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลความหมาย โดยเทียบกับเกณฑ์ (Criteria) (อ้างอิงจาก บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 -5.00 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 -4.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 -3.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 -2.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 -1.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.3 การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลความหมาย โดยเทียบกับเกณฑ์ (Criteria) (อ้างอิงจาก บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง ประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด
3.51-4.50 หมายถึง ประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
2.51-3.50 หมายถึง ประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
1.51-2.50 หมายถึง ประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย
1.00-1.50 หมายถึง ประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร กับการบริหารงานวิชาการ สถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson’s product-moment correlation coefficient) โดยนำตัวแปรพยากรณ์ ทุกตัวที่ต้องการวิเคราะห์มาจับคู่กับตัวแปรเกณฑ์ทีละคู่โดยการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ถ้าค่าระดับนัยสำคัญน้อยกว่า 0.05 แสดงว่า ค่าสัมประสิทธ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์ แต่ละคู่นั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้เกณฑ์การตัดสินผลการวิเคราะห์ข้อมูล พิจารณาค่าสัมประสิทธ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (r) กำหนดดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2555)

$r = 0.00$ แสดงว่า ไม่มีความสัมพันธ์
$0.01 < r < 0.33$ แสดงว่า มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย
$0.34 < r < 0.67$ แสดงว่า มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

0.68< r < 1.00 แสดงว่า มีความสัมพันธ์ในระดับสูง

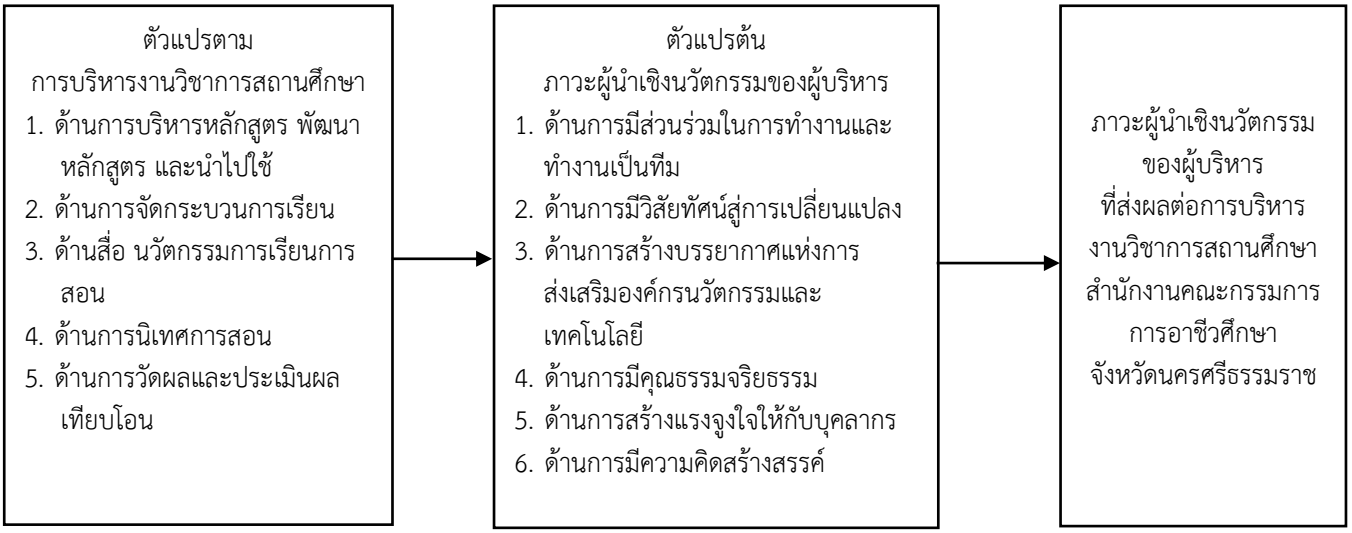
5.5 วิเคราะห์เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ สถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช สร้างสมการถดถอยเพื่อพยากรณ์ตัวแปรเกณฑ์ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

5.6 การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา สรุปประเด็นสาระสำคัญ และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์

5.7 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา สรุปประเด็นสาระสำคัญ และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ สถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการและทฤษฎีของนักวิชาการ แล้วนำมาสังเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร และการบริหารงานวิชาการ สรุปเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.20) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการส่งเสริมองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยี ($\bar{X}$ = 4.37) รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง ($\bar{X}$ = 4.22) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานและทำงานเป็นทีม ($\bar{X}$ = 4.02) (ตามตารางที่ 1) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานและทำงานเป็นทีม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้บริหารร่วมกับครูและบุคลากร นำนวัตกรรมมาใช้ปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกัน รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหาร

ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมที่ช่วยพัฒนาการสร้างนวัตกรรม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีน้ำใจไมตรีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือในการปฏิบัติงานพัฒนานวัตกรรมร่วมกัน

1.2 ด้านการมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้บริหารสื่อสารการดำเนินการสร้างนวัตกรรมตามวิสัยทัศน์อย่างต่อเนื่องโดยให้ครูและบุคลากร รู้ถึงการขับเคลื่อนของสถานศึกษาไปในทิศทางเดียวกัน รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและบุคลากร ร่วมกันทำแผนยุทธศาสตร์โดยมุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมสู่ความสำเร็จ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือผู้บริหาร ครูและบุคลากร ร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาของโรงเรียนในการกำหนดวิสัยทัศน์มุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรม

1.3 ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการส่งเสริมองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้บริหารสร้าง สนับสนุนบริการเทคโนโลยีสารสนเทศให้ทันสมัยง่ายต่อการใช้งาน รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีการเรียนรู้เพียงพอต่อการใช้งาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ครูได้รับการพัฒนาสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาตามความต้องการและความถนัดของแต่ละบุคคล

1.4 ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้บริหารปฏิบัติงานส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม ตามหลักวิชาชีพและจรรยาบรรณของผู้บริหารสถานศึกษา รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารมี จริยธรรมที่ดีต่อการพัฒนานวัตกรรม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารมีความรับผิดชอบในการส่งเสริมพัฒนานวัตกรรม โดยเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

1.5 ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อความก้าวหน้าในวิชาชีพของครูและบุคลากร รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูและบุคลากรพัฒนานวัตกรรมผ่านกระบวนการที่หลากหลาย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ในการศึกษาหาความรู้ที่หลากหลาย

1.6 ด้านการคิดสร้างสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้บริหารคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนานวัตกรรมและแก้ไขปัญหา รองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารมีความสามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างการพัฒนานวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์และยุติธรรม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากร มีความเป็นอิสระทางความคิดในการวางแผนอย่างสร้างสรรค์

2. การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.19) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการวัดผลและประเมินผลเทียบโอน ($\bar{X}$ = 4.41) รองลงมา ได้แก่ ด้านสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.26) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารหลักสูตร พัฒนาหลักสูตร และนำไปใช้ ($\bar{X}$ = 4.02) (ตามตารางที่ 2) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า

2.1 ด้านการบริหารหลักสูตร พัฒนาหลักสูตร และนำไปใช้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านสถานศึกษาของท่านจัดระบบโครงสร้างการบริหารงานด้านการพัฒนาหลักสูตรรองลงมา ได้แก่ ด้านสถานศึกษาของท่านมีการนิเทศกำกับติดตามผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านสถานศึกษาของท่านประชาสัมพันธ์ให้กับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ทราบถึงการใช้และการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

2.2 ด้านการจัดกระบวนการเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านสถานศึกษาของท่านจัดการเรียนการสอน และพัฒนา กระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รองลงมา ได้แก่ ด้านสถานศึกษาของท่านมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านสถานศึกษาของท่านวางแผนนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการสอนและนำผลการนิเทศไปปรับปรุงงานในสถานศึกษา

2.3 ด้านสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ด้าน อยู่ในระดับมากจำนวน 5 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านสถานศึกษาของท่านมีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่อยู่ในท้องถิ่น ชุมชน และแหล่งเรียนรู้อื่นๆ รองลงมา ได้แก่ ด้านสถานศึกษาของท่านมีการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อผลิตสื่อ การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ สถานศึกษาของท่านมีหนังสือ สิ่งพิมพ์เทคโนโลยีและอื่นๆที่หลากหลาย

2.4 ด้านการนิเทศการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านสถานศึกษาของท่านดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครู อย่างต่อเนื่อง รองลงมา ได้แก่ ด้านสถานศึกษาของท่านจัดทำโครงการนิเทศภายในสถานศึกษาในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านสถานศึกษาของท่านมีการนำผลการนิเทศมาวางแผนเพื่อพัฒนางานวิชาการ

2.5 ด้านการวัดผล และประเมินผลเทียบโอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ด้าน อยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านสถานศึกษาของท่านจัดให้วัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนตามสภาพจริง รองลงมา ได้แก่ ด้านสถานศึกษาของท่านจัดทำและพัฒนาเครื่องมือเพื่อการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านสถานศึกษาของท่านแต่งตั้งคณะกรรมการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน

3. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ สถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอนของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช จากตัวแปรที่ใช้ในการทำนายทั้งหมด 6 ตัว โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง (Xtot) (R=.63) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวกระดับปานกลาง เรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ (X_6) (R=.70) ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม (X_4) (R=.70) ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการส่งเสริมองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยี (X_3) (R=.64) ด้านการมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง (X_2) (R=.62) ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร (X_5) (R=.59) ตามลำดับ และด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานและทำงานเป็นทีม (X_1) (R=.55) มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด และพบว่า มี 2 ตัวแปรที่ถูกคัดเลือกเข้าสมการ ได้แก่ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ (X_6) และด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม(X_4) ร่วมกันส่งผลต่อส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช (Y_{tot}) มีค่า เท่ากับ 0.574, 0.513 ตามลำดับ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.513 ประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2) ร้อยละ 54.60 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (S.E.) ร้อยละ 13.30 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากผลการสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูผู้สอน จำนวน 1 คน และบุคลากร จำนวน 1 คน พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ปรากฏผล ดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานและทำงานเป็นทีม ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีทักษะในการทำงาน การสื่อสารที่ดี มนุษยสัมพันธ์ ไว้ใจและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ยุติธรรม สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันท่วงที มีความคิดสร้างสรรค์ และพัฒนางานอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดเป้าหมาย สร้างวิสัยทัศน์ วิเคราะห์สภาพปัญหา สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง ยอมรับความคิดใหม่ๆ ทำงานที่ท้าทาย สามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อองค์กรอย่างสูงสุด

ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการส่งเสริมองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยี ผู้บริหารสถานศึกษาควรมี ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะ และประสบการณ์ทางเทคโนโลยี ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นนวัตกรรม มีเทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ อย่างเพียงพอต่อการใช้งาน

ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติตามหลักวิชาชีพและจรรยาบรรณ เห็นผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดี

ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมกำลังใจและสร้างแรงจูใจในการส่งเสริมสนันสนุนให้บุคลากรได้พัฒนาตนเอง ก้าวหน้าในวิชาชีพ มีสวัสดิการที่เหมาะสม

ด้านการคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรแก้ปัญหาความขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากร มีอิสระทางความคิด มีความยืดหยุ่นสร้างทางเลือกใหม่ๆ ยอมรับความเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีควรมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีม การสื่อสารที่ดี สร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน มีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็น สร้างบรรยากาศแห่งการส่งเสริมองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยี แสวงหาความรู้อยู่เสมอทันต่อเหตุการณ์ นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารองค์กรและสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์

อภิปรายผล

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการใช้นวัตกรรมเข้ามาเป็นส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ (จีราภา ประพันธพัฒน์, 2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้าน และสอดคล้องกับ (เวียงวิวรรธน์ ทำทูล, 2557) ทำการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์การขีดสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า โดยภาพรวมแล้วผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอยู่ในระดับมาก

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารให้ความสำคัญในการบริหารวิชาการมากเพราะเป็นหัวใจในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ส่งเสริมสนับสนุนให้มีกระบวนการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกประเภท ให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนรวมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จัดให้มีระบบการควบคุมคุณภาพในด้านการจัดการเรียนรู้และกระบวนการวัดและประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ณัฐพงษ์ ปรีชานนทกุล, 2563) ทำการวิจัยเรื่องทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สายทอง โพธิ์น้ำเที่ยง, 2550) ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานกับทักษะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษากลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง มี 2 ด้าน คือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ และด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลในการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ (ปาริฉัตร ช่อชิต

และ มัทนา วังถนอมศักดิ์, 2561) ทำการวิจัยเรื่องสมรรถนะผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 8 พบว่า ภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ทุกด้านมีความสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวหน้า พัฒนาร่วมกันทั้งผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษาตลอดถึงผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อพัฒนาตามนโยบายและยกระดับผลการพัฒนาไปทั้งระบบ เช่น ด้านการมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง หากผู้บริหารไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาสถานศึกษาของตนเองก็จะทำให้ สถานศึกษาหยุดนิ่งอยู่กับที่ไม่มีการเดินหน้าพัฒนา ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานและทำงานเป็นทีม หากผู้บริหารไม่สร้างทีมงานในการพัฒนาให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันก็จะทำให้การดำเนินงานหรือการพัฒนางานเป็นไปได้ยาก ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการส่งเสริมองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยี ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม ด้านการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นการพัฒนาในแต่ละด้านมีความสำคัญที่ผู้บริหารและสถานศึกษาต้องมีส่วนร่วมในทุกฝ่ายงาน สอดคล้องกับ (สุนันทา เลาหนันทน์, 2551) กล่าวว่า การทำงานเป็นทีมที่ดี บุคคลในทีมจะต้องทำงานร่วมกัน โดยทุกคนในทีมจะต้องทุ่มความคิด ทุ่มแรงกาย เพื่องาน และความสำเร็จของงาน โดยไม่ถือว่าเป็นผลงานของตนเพียงคนเดียวแต่ผลงานทั้งหมดเป็นของทีม ทีมที่ดีควรสร้างบรรยากาศในการทำงานให้มีความไว้ใจกัน เชื่อใจกัน มีความผูกพันกันจนก่อให้เกิดความรักความสามัคคีกันในทีม จนทีมมีประสิทธิภาพในการทำงาน สอดคล้องกับ (สุกัญญา แช่มช้อย, 2560) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ที่เป็นผู้นำของครูและผู้เรียนจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ และกำหนดแนวทาง ในการนำเทคโนโลยีเข้ามาสู่สถานศึกษาสู่ห้องเรียน ส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ๆ บูรณาการเทคโนโลยีมาใช้เพื่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมที่สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องไม่มีวันจบสิ้น คือความสามารถในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืนของสถานศึกษา และยังสอดคล้องกับ (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2557) ได้กล่าวถึงลักษณะเฉพาะหรือลักษณะพิเศษของผู้นำที่มีประสิทธิผลในด้านของคุณธรรมจริยธรรมจะต้องยึดหลักความถูกต้องและชอบธรรม

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเป็นภาวะผู้นำที่พัฒนามาจากภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ซึ่งหมายถึง การใช้ความสามารถของผู้บริหารในการบริหาร จัดการสถานศึกษา ได้แก่ การปรับปรุงผลลัพธ์ของผู้เรียน ริเริ่มการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำรวจและสนับสนุนการใช้ ICT พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ สิ่งสำคัญคือการที่ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้นำในองค์กร มีความกระตือรือร้น มีวิสัยทัศน์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะทั้งในด้านวิชาการและการบริหารงาน ส่งเสริม สนับสนุน และกระตุ้นให้ครูเกิดการการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ จากที่กล่าวมาภาวะผู้นำที่สำคัญและสอดคล้องกับผู้นำในยุคปัจจุบันคือ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม มีคุณลักษณะที่สำคัญ คือการกระทำอย่างรวดเร็วและมุ่งมั่นฝักใฝ่การเปลี่ยนแปลงเพื่อความก้าวหน้า ผู้นำด้านนวัตกรรมมองเห็นภาพลักษณ์ในอนาคตขององค์การ ผู้นำแนวหน้าจะต้องทำให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นและต้องเป็นผู้ที่ต่อสู้กับอุปสรรค ซึ่งจากการสังเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้ คือ 1) การมีส่วนร่วมในการทำงานและทำงานเป็นทีม 2) การมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง 3) การสร้างบรรยากาศแห่งการส่งเสริมองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยี 4) การมีคุณธรรมจริยธรรม 5) การสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร 6) การมีความคิดสร้างสรรค์

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เป็นหัวใจในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้มีกระบวนการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกประเภท ให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนรวมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จัดให้มีระบบการควบคุมคุณภาพในด้านการจัดการเรียนรู้และกระบวนการวัดและประเมินผล การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งจากการสังเคราะห์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้ คือ 1) ด้านการบริหารหลักสูตร พัฒนาหลักสูตร และนำไปใช้ 2) ด้านการจัดกระบวนการเรียน 3) ด้านสื่อนวัตกรรมการเรียนการสอน 4) ด้านการนิเทศการสอน 5) ด้านการวัดผลและประเมินผลเทียบโอน

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลในการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จ บทบาทของผู้บริหารที่ดีจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งกับการบริหารจัดการสถานศึกษา และจะส่งผลให้การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาประสบความสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์

สรุปผลการวิจัย

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการส่งเสริมองค์กรนวัตกรรมและเทคโนโลยี และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานและทำงานเป็นทีม ดังนั้น จึงต้องมีการส่งเสริมหรือพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานและทำงานเป็นทีมของผู้บริหารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาให้ดีขึ้น

ส่วนการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการวัดผลและประเมินผลเทียบโอน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารหลักสูตร พัฒนาหลักสูตรและนำไปใช้ ต้องมีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะไปใช้ได้จริง

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง ในทางบวก 2 ด้าน คือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ และด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม ถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดสร้างสรรค์และมีคุณธรรมจริยธรรม จะส่งผลทำให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ควรมุ่งเน้นในด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานและทำงานเป็นทีม ส่งเสริมให้ครูและบุคลากร มีน้ำใจช่วยเหลือกัน ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา ตามหลักวิชาชีพและจรรยาบรรณ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวปฏิบัติและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารและการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สนับสนุนผลักดันให้เกิดการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสภาวะสถานการณ์ในปัจจุบัน ส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาและการบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานและทำงานเป็นทีมในระดับอาชีวศึกษาจังหวัด จังหวัดนครศรีธรรมราช เพราะเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

1.2 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารมีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ในช่องทางที่หลากหลาย และมีการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา เพราะจะทำให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการส่งเสริมและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช เพราะจะได้ข้อมูลที่ทันสมัยทันกับเหตุการณ์ปัจจุบัน

2.2 ควรส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.3 ควรมีการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราชการ

เอกสารอ้างอิง

จีราภา ประพันธ์พัฒน์. (2560). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).

ณัฐพงษ์ ปรีชานนทกุล. (2563). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี).

ปาริฉัตร ช่อชิต และมัทนา วังถนอมศักดิ์. (2561). สมรรถนะผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 8*(2), 80-93.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2557). *ภาวะผู้นำ ทฤษฎีและนานาทัศนะร่วมสมัยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: ทิพยวิสุทธิ์.

เวียงวิวรรธน์ ทำทูล. (2557). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งต่อองค์การขีดสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21*. (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).

สายทอง โพธิ์น้ำเที่ยง. (2550). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษากลุ่มธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สุกัญญา แช่มช้อย. (2560). แนวคิดเชิงนวัตกรรมสำหรับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก, 14*(2), 117-128.

สุนันทา เลาหนันท์. (2551). *การสร้างทีมงาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: แฮนดเมดสติกเกอร์ แอนด์ดีไซน์.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2023. 5(1): 347-366.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Research Article

The Survey of Employment Situation of Persons with Disabilities and Developing the Life-Long Social Protection for Persons with Disabilities

Montakarn Chimmamee[1*] Articha Naravorawat[2] and Yanika Aksornnum[2]

[1] *Social Research Institute, Chulalongkorn University, Thailand*

[2] *Thailand Research Institute for Empowerment of Persons with disabilities Foundation, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: Cmontak28@gmail.com*

ABSTRACT

This research article aimed to explore (1) the current situation of employment of persons with disabilities (PWDs) by their different types of disability and, (2) the situation of employment of PWDs under the Persons with Disabilities Empowerment Act B.E. 2550 (2007) and its Revision (Vol. 2) B.E. 2556 (2013) and (3) to develop the guidelines of life-long social protection for PWDs. This study applied the sequential mixed-methods approach consists of two distinct phases: quantitative followed by qualitative. The instruments for collecting data were questionnaire and in-depth interview guidelines. Descriptive statistics was used to indicate the survey results. Meanwhile, content analysis was a tool to systematically summarize qualitative data. The result of the study found that: Approximately 51% of PWDs were currently employed or engaged in income-based work, while the remaining 49% are either unemployed, not currently working, or working without earning an income. Considering the various types of disabilities, the research findings revealed that PWDs who were not employed or had limited access to high-income jobs were the most vulnerable group. This includes person with intellectual disabilities, those on the autism spectrum, and person with learning disabilities. PWDs who were unable to access employment promotion under Section 33 and Section 35 were up to 80%. In the case of disabled people who were engaged the employment promotion under Section 35, it was observed that a significant proportion of them, approximately 68%. Almost 80% of PWDs currently employed in the labor market lack social security coverage. This highlighted the need for the development and implementation of suitable policies to ensure adequate social protection for all categories of disabled individuals.

Keywords: Persons of Disabilities, Employment, Social Protection, Decent Work

Received: 10 March 2023;
Revised: 25 March 2023;
Accepted: 29 March 2023

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 2773-9805 (Online)

การสำรวจสถานการณ์การทำงานของคนพิการและการพัฒนาระบบคุ้มครองทางสังคมเพื่อคนพิการตลอดช่วงชีวิต

มนทกานต์ ฉิมมามี[1*] อาทิชา นราวรวัชร[2] และ ญานิกา อักษรนำ[2]

[1] *สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย*

[2] *มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: Cmontak28@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อสำรวจสถานการณ์การทำงานของคนพิการในแต่ละประเภทและระดับความรุนแรงของความพิการ (2) เพื่อสำรวจสถานการณ์การส่งเสริมการทำงานของคนพิการภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 และ (3) เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับคนพิการตลอดช่วงชีวิต การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสานวิธีแบบเป็นลำดับ เริ่มจากการวิจัยเชิงปริมาณและตามด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณา และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่ถูกจ้างงานหรือมีงานทำแบบรายได้ มีประมาณ ร้อยละ 51 ในขณะที่กลุ่มที่อยู่ในสถานะว่างงาน ไม่ได้ทำงาน ทำงานแบบไม่มีรายได้ มีประมาณ ร้อยละ 49 เมื่อพิจารณาความแตกต่างของประเภทความพิการ พบว่า กลุ่มที่เปราะบางที่สุด เป็นกลุ่มที่ไม่ถูกจ้างงานหรือไม่มีงานทำแบบมีรายได้ในสัดส่วนสูง ได้แก่ กลุ่มคนพิการทางสติปัญญา กลุ่มออทิสติก และกลุ่มคนพิการทางการเรียนรู้ กลุ่มคนพิการที่มีปัญหาในการเข้าสู่การทำงาน คือ กลุ่มวัยแรงงานต้นต้น (20-29 ปี) สะท้อนปัญหาการเชื่อมต่อระหว่างระบบการศึกษาและตลาดแรงงานของคนพิการ ส่วนกลุ่มที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษาลงมา มีสัดส่วนผู้ที่ไม่ถูกจ้างงานหรือทำงานแบบไม่มีรายได้มากกว่าครึ่ง คนพิการที่ไม่สามารถเข้าถึงการส่งเสริมการจ้างงานตามมาตรา 33 และมาตรา 35 ได้ มีมากถึง ร้อยละ 80 สำหรับคนพิการที่ได้รับการส่งเสริมการจ้างงานตามมาตรา 35 ส่วนใหญ่ถูกจ้างแบบเหมาช่วง/จ้างเหมาบริการ ร้อยละ 68 และ กลุ่มคนพิการที่ทำงานอยู่ในตลาดแรงงานเกือบ ร้อยละ 80 ไม่มีหลักประกันสังคมใดๆ ดังนั้น จำเป็นต้องกำหนดนโยบายส่งเสริมความคุ้มครองทางสังคมด้านการทำงานของคนพิการทุกกลุ่มอย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: คนพิการ, การทำงาน, ความคุ้มครองทางสังคม, งานที่มีคุณค่า

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก มีคนพิการที่อยู่ในวัยกำลังแรงงานประมาณ 472 ล้านคน หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 15 ของประชากรทั้งหมด อย่างไรก็ตาม อัตราการมีส่วนร่วมในกำลังแรงงานของคนพิการต่ำกว่ากำลังแรงงานทั่วไปประมาณ 2-5 เท่า อีกทั้งโอกาสที่คนพิการจะถูกจ้างงานจะต่ำกว่าแรงงานทั่วไปมากถึง 2-6 เท่า นอกจากนี้ ยังมีความเหลื่อมล้ำภายในกลุ่มคนพิการอันเนื่องมาจากความแตกต่างทางเพศ โดยคนพิการเพศหญิงมีโอกาสเพียงครึ่งหนึ่งของคนพิการเพศชายที่จะได้งานทำ ในขณะที่ คนพิการทางสติปัญญาและคนพิการทางจิตใจมีแนวโน้มที่จะได้งานทำน้อยกว่าคนพิการประเภทอื่นๆ (UNESCAP, 2020) ส่วนกลุ่มคนพิการที่อยู่ในการจ้างงานส่วนใหญ่ทำงานอยู่ในภาคเศรษฐกิจนอกระบบที่ไม่มีความคุ้มครองทางสังคมใดๆ บางส่วนทำงานอยู่ในโครงการหรือกิจกรรมเพื่อสังคมของบริษัทเอกชน (Corporate social responsibility projects) และบางส่วนทำงานอิสระของตัวเอง

นอกจากนี้ ตามข้อมูลของธนาคารโลกประมาณการว่าร้อยละ 20 ของคนจนในโลกเป็นคนพิการ และคนพิการประมาณร้อยละ 80 ในประเทศกำลังพัฒนาดำรงชีวิตอยู่ต่ำกว่าเส้นความยากจน ซึ่งอาจพิจารณาได้ว่าความยากจนและความพิการมีความเชื่อมโยงกัน ความพิการนั้นจะทำให้คนยากจนยิ่งกว่าเดิมเพราะขีดจำกัดเรื่องการศึกษา โอกาสในการได้งานทำ และการพัฒนาฝีมือในการทำงาน ในขณะที่คนพิการที่ถูกจ้างงานส่วนใหญ่จะประสบกับปัญหาได้รับค่าจ้างต่ำ มีโอกาสก้าวหน้าในการทำงานน้อยกว่า และบางส่วนต้องจำยอมทำงานในสภาพการทำงานที่ไม่เหมาะสม ยิ่งไปกว่านั้น หากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจหรือภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ คนพิการก็จะยิ่งเสี่ยงต่อการสูญเสียการจ้างงานมากกว่าแรงงานกลุ่มอื่นๆ (องค์การแรงงานระหว่างประเทศ, 2553) จากสถานการณ์ความทับซ้อนของปัญหาการทำงานของคนพิการดังกล่าว นำไปสู่ความพยายามของผู้กำหนดนโยบายในการส่งเสริมการจ้างงานและการทำงาน รวมถึงการทำงานอย่างมีคุณค่าสำหรับคนพิการ (Productive employment and decent work)

สำหรับในบริบทของประเทศไทย ปัจจุบันมีคนพิการ (ที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ) จำนวน 2,153,519 คน (ร้อยละ 3.26 ของประชากรทั้งประเทศ) เป็นคนพิการที่อยู่ในวัยกำลังแรงงาน (อายุ 15-59 ปี) จำนวน 855,816 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2565) หรือคิดเป็นร้อยละ 40 ของคนพิการที่ขึ้นทะเบียนทั้งหมด ซึ่งสามารถแบ่งเป็นคนพิการที่มีงานทำหรือประกอบอาชีพอยู่ประมาณร้อยละ 36 ของคนพิการที่อยู่ในวัยกำลังแรงงานทั้งหมด ในขณะที่สัดส่วนคนพิการที่ไม่ได้ทำงานมีประมาณร้อยละ 19 ซึ่งหมายรวมถึงทั้งกลุ่มที่สามารถประกอบอาชีพได้และกลุ่มที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ข้อมูลที่น่าสนใจคือ มีคนพิการมากกว่าร้อยละ 50 ที่ไม่ประสงค์จะให้ข้อมูลและไม่ระบุข้อมูลด้านอาชีพ (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2565) ทำให้ขาดฐานข้อมูลที่สมบูรณ์ที่จะนำไปกำหนดนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมการทำงานของคนพิการในกลุ่มนี้

ทั้งนี้ คนพิการถือเป็นอีกกำลังแรงงานสำคัญที่จะมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ให้กับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างยั่งยืน ทั้งในฐานะผู้มีส่วนร่วมในการเพิ่มผลิตภาพแรงงาน ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจนในประชากรกลุ่มนี้ อย่างไรก็ตาม คนพิการกลับถูกมองเป็นกลุ่มด้อยโอกาสและไม่สามารถสร้างประโยชน์ให้กับระบบเศรษฐกิจได้ในฐานะกำลังแรงงาน ทำให้ยังคงมีปัญหาด้านโอกาสในการเข้าถึงการจ้างงานและการทำงานในตลาดแรงงานอย่างเท่าเทียมกับกลุ่มประชากรทั่วไป แม้ในด้านโอกาสทางการศึกษาของคนพิการจะได้รับการแก้ไขมาอย่างต่อเนื่อง แต่การเชื่อมต่อจากช่วงวัยที่อยู่ในระบบการศึกษาเข้าสู่ระบบการทำงาน ยังคงมีปัญหาในการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงยังคงมีปัญหาในการติดตามการเปลี่ยนแปลงของคุณภาพชีวิตจากสวัสดิการที่ได้รับ และนโยบายส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการที่มีอยู่ ทำให้ขาดหลักฐานเชิงประจักษ์ของการแสดงถึงประสิทธิภาพของกลไกการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการที่มีอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้น เพื่อทำความเข้าใจและรู้เท่าทันสถานการณ์การจ้างงานและการทำงานของคนพิการ จำเป็นต้องมีการเก็บข้อมูลที่ครอบคลุมความแตกต่างหลากหลายของประเภทความพิการ ระดับความรุนแรงของความพิการ ตลอดจนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่ม รวมถึงต้องมีการเก็บข้อมูลติดตามคนพิการอย่างต่อเนื่องตลอดทุกช่วงของชีวิต

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการผ่านระบบการคุ้มครองทางสังคมเพื่อคนพิการตลอดช่วงชีวิต”[1] (อาทิชา นราวรวัชร และคณะ, 2564) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ และวิเคราะห์ช่องว่างระบบการคุ้มครองทางสังคมเพื่อคนพิการตลอดช่วงชีวิต ซึ่งในขั้นตอนของการเข้าสู่ตลาดแรงงานของคนพิการ และการได้รับความคุ้มครองทางสังคมในช่วงชีวิตการทำงานดังกล่าวยังมีข้อจำกัด และต้องการองค์ความรู้ทั้งในภาพรวมของสถานการณ์การทำงานของคนพิการในปัจจุบัน รวมถึงช่องว่างหรืออุปสรรคในการเข้าถึงระบบคุ้มครองทางสังคมที่มีอยู่ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาข้อเสนอในการส่งเสริมเสริมการจ้างงานที่เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท และแนวทางการพัฒนาระบบคุ้มครองทางสังคมที่เชื่อมโยงและครอบคลุมในทุกขั้นตอนตลอดช่วงชีวิตของคนพิการ

[1] โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจสถานการณ์การทำงานของคนพิการในแต่ละประเภทความพิการและระดับความรุนแรงของความพิการ

2. เพื่อสำรวจสถานการณ์การส่งเสริมการทำงานของคนพิการภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556

3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคมสำหรับคนพิการตลอดช่วงชีวิต

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสานวิธีแบบเป็นลำดับ (Sequential Mixed-Methods Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ คนพิการ ตามนิยามในพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ที่กำหนดให้ “คนพิการ” หมายถึง บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่างๆ และมีความจำเป็นเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านใดด้านหนึ่งเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประกาศกำหนด และแบ่งคนพิการออกเป็น 7 ประเภทตามประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง ประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555 ได้แก่ (1) ความพิการทางการเห็น (2) ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย (3) ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย (4) ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม (5) ความพิการทางสติปัญญา (6) ความพิการทางการเรียนรู้ (7) ความพิการทางออทิสติก

กลุ่มตัวอย่าง คือ คนพิการใน 4 พื้นที่ พื้นที่ละ 350 ราย รวมเป็น 1,400 ราย ได้แก่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดสงขลา และกรุงเทพฯ โดยพิจารณาจากเกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่ในการศึกษา คือ 1) เป็นพื้นที่มีศูนย์บริการคนพิการ และศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพคนพิการ 2) เป็นพื้นที่ที่มีการบูรณการระหว่างหน่วยงานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการอย่างเข้มแข็ง ทั้งด้านการศึกษา การส่งเสริมการทำงาน และการส่งเสริมด้านสุขภาพ 3) เป็นพื้นที่ที่มีเครือข่ายในการเก็บข้อมูล และ 4) เป็นพื้นที่ที่มีความปลอดภัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

การวิจัยนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบโควต้า (Quota Sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยคำนึงถึงสัดส่วนองค์ประกอบของประชากรที่ต้องการเป็นหลัก ได้แก่ สถานะการจดทะเบียนคนพิการ ประเภทความพิการ เขตที่อยู่อาศัย และเพศ โดยในขั้นแรกเริ่มจากการใช้ข้อมูลจากการสำรวจความพิการ พ.ศ. 2560 เพื่อหาสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่จะดำเนินการใน 2 ประเภท ได้แก่ 1) คนพิการที่ได้จดทะเบียนคนพิการ และ 2) คนพิการที่ไม่ได้จดทะเบียนคนพิการ ซึ่งสามารถกำหนดสัดส่วนในการเก็บข้อมูลของกลุ่มคนพิการที่ได้จดทะเบียนคนพิการ ร้อยละ 50 และกลุ่มคนพิการที่ไม่ได้จดทะเบียนคนพิการ ร้อยละ 50 ในขั้นที่สอง กำหนดขนาดตัวอย่างในแต่ละจังหวัดที่คัดเลือกมาเป็นพื้นที่ศึกษาแล้ว จังหวัดละ 350 คน และกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างของเมืองและชนบท 50:50 เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ทางโครงการวิจัยได้ใช้ข้อมูลคนพิการที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการจากรายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย พ.ศ. 2563 จำนวน 2,048,366 คน (กรมพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2563) เพื่อใช้อ้างอิงในการกำหนดสัดส่วนของกลุ่มคนพิการเพศหญิง และเพศชาย จำนวนผู้หญิงร้อยละ 50 และผู้ชายร้อยละ 50 รวมถึงใช้กำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างตามประเภทความพิการ ดังนี้ (ตามตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 สัดส่วนกลุ่มตัวอย่างตามประเภทความพิการ

ประเภทความพิการ/สถานะการจดทะเบียน	เขตเมือง	เขตชนบท
1. การเคลื่อนไหวหรือร่างกาย (50%)	88	88
2. การได้ยินหรือสื่อความหมาย (20%)	36	36
3. การเห็น (15%)	28	28
4. สติปัญญา/การเรียนรู้/ออทิสติก (10%)	18	18
5. จิตใจหรือพฤติกรรม (5%)	5	5
จำนวนรวม	**175 (3 ตำบล)**	**175 (3 ตำบล)**
	350	

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือสำคัญในการเก็บข้อมูลประกอบไปด้วย 2 แบบด้วยกัน คือ

1) แบบสอบถาม เริ่มจากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับระบบความคุ้มครองทางสังคมสำหรับคนพิการทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากนั้นพัฒนากรอบในการสำรวจและกำหนดข้อคำถามพื้นฐานจากแบบสำรวจคนพิการอย่างเป็นทางการในประเทศไทย คือ การสำรวจความพิการ ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งดำเนินการสำรวจทุก 5 ปี ปีล่าสุดที่ทำการสำรวจ และทีมวิจัยนำข้อคำถามในแบบสำรวจมาปรับใช้คือ การสำรวจความพิการ พ.ศ. 2560 นอกจากนี้ ยังได้ปรับใช้แบบสำรวจเรื่อง “Capturing the difference we make Community-based Rehabilitation Indicators Manual” ปี 2015 ขององค์การอนามัยโลก (WHO) และ International Disability and Development Consortium (IDDC) เพื่อเติมข้อคำถามในมิติด้านสังคม (Social Component) และมิติด้านการเสริมพลัง (Empowerment Component)

2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาฝั่งอุปทานของระบบความคุ้มครองทางสังคมจากมุมมองของคนพิการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง เช่น ตัวแทนคนพิการจากสมาคม/องค์กรของคนพิการ ผู้ดูแลคนพิการ ผู้ปกครองคนพิการ เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับคนพิการ เป็นต้น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและพัฒนาเครื่องมือการเก็บข้อมูลแล้ว สามารถแบ่งขั้นตอนการเก็บข้อมูลภาคสนามออกเป็น 2 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 ช่วงเดือนสิงหาคม - ตุลาคม 2564 เป็นการสำรวจข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามจากคนพิการที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง สำหรับคนพิการที่จดทะเบียน ทางทีมวิจัยจะดำเนินการประสานกับศูนย์บริการคนพิการระดับจังหวัดและเครือข่ายองค์การคนพิการแต่ละประเภทเพื่อเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่กำหนดไว้ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนพิการที่ไม่ได้จดทะเบียน จะดำเนินการประสานข้อมูลจากหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเพื่อเข้าถึงคนพิการที่ไม่ได้จดทะเบียนและลงพื้นที่โดยการประสานกับผู้ในระดับชุมชนในการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 2 ช่วงเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน 2564 เป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาข้อมูลฝั่งอุปทานของระบบความคุ้มครองทางสังคม ประกอบด้วย 1) ตัวแทนคนพิการทั้ง 7 ประเภท จังหวัดละ 70 คน รวม 280 คน และ 2) บุคลากรในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ จังหวัดละ 10 คน รวม 40 คน ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐที่ให้บริการคนพิการในพื้นที่ องค์กรคนพิการ นักวิชาการหรือหน่วยงานการศึกษาในพื้นที่ และภาคประชาสังคม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทความวิจัยนี้มุ่งใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นหลัก ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลแบบตารางไขว้ (Cross-tabulation analysis) เพื่อนำเสนอข้อมูลเชิงบ่งชี้ (Indicative data) ให้เห็นถึงสถานะการทำงานของคนพิการในแต่ละประเภทและระดับความ

รุนแรงของความพิการ รวมถึงนำมาสังเคราะห์กับข้อมูลเชิงคุณภาพบางส่วนที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของคนพิการในแต่ละพื้นที่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดสำคัญที่เป็นฐานในการวางกรอบการศึกษาสำหรับบทความวิจัยนี้แบ่งเป็น 3 แนวคิด ได้แก่

1. แนวคิดความพิการบนฐานสิทธิพลเมือง (Citizenship Model) เป็นฐานคิดที่ต้องการเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดความพิการเชิงการแพทย์ (Medical Model) และแนวคิดความพิการเชิงสังคม (Social Model) (กมลพรรณ พันพึ่ง, 2556) โดยมุ่งเน้นให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ มีโอกาสเข้าร่วมรับประโยชน์และสร้างประโยชน์จากนโยบายด้านคนพิการ และบริการในชุมชน และในสถาบันทุกระดับ แนวคิดเชิงสิทธิพลเมืองนี้จะช่วยเติมเต็มช่องว่างของทั้ง 2 แนวคิด โดยแนวคิดในเชิงการแพทย์นั้น มองว่าความพิการเกิดจากความบกพร่องทางร่างกายเป็นหลัก ทำให้ต้องอาศัยกลุ่มบุคคลที่มีวิชาชีพเฉพาะหรืออาสาสมัครช่วยเหลือ และระบบสวัสดิการสังคมเป็นกลไกที่จะช่วยให้คนพิการอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยไม่จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม ในขณะที่แนวคิดเชิงสังคม มองว่าความพิการไม่ใช่ส่วนหนึ่งของบุคคล ไม่ใช่ความผิดของบุคคล แต่ต้องพิจารณาให้เห็นถึงปัญหาเชิงโครงสร้าง ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ทำให้คนพิการไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม อย่างไรก็ตาม แนวคิดเชิงสังคมไม่ได้ให้ความสำคัญกับบทบาทของนักวิชาชีพและสถาบันต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการมากนัก นอกจากนี้ จุดเน้นที่สำคัญของแนวคิดเชิงสิทธิพลเมืองอีกประการคือ การผสมผสานกลไกในการเสริมพลังให้กับคนพิการ ผ่าน 3 กลไกหลัก คือ กลไกเชิงสถาบันของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง (เน้นการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทางการแพทย์) กลไกขององค์กรคนพิการหรือองค์กรภาคประชาสังคม และกลไกในระดับชุมชน (Community-based program) (Edmonds, L., 2005)

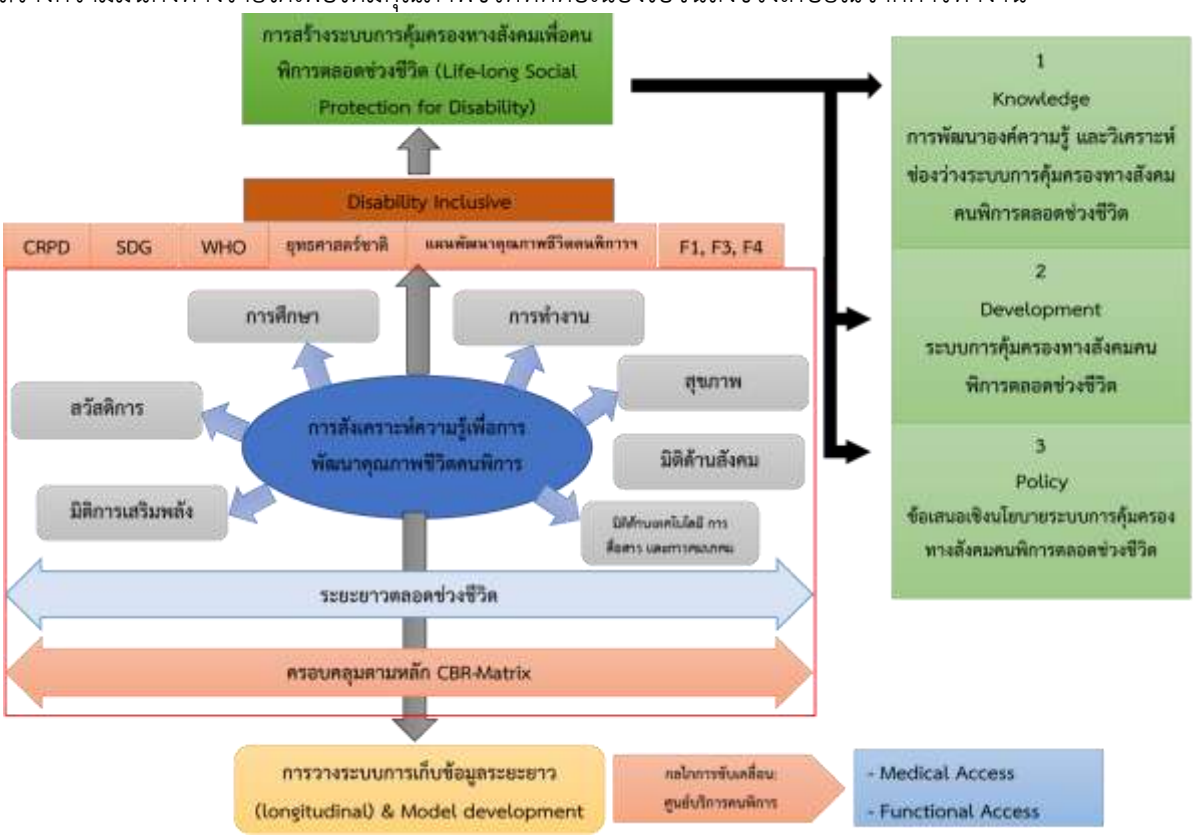
สำหรับในการศึกษานี้นำแนวคิดนี้มาเป็นฐานในการให้ความสำคัญกับการสร้างสังคมที่อยู่บนพื้นฐานของสิทธิพลเมือง โดยคำนึงถึงความแตกต่าง ความเสมอภาคและการมีส่วนร่วมของทุกคนในสังคม คนพิการในฐานะเป็นพลเมืองย่อมมีสิทธิได้รับการคุ้มครองและส่งเสริมจากนโยบายของรัฐ ในขณะเดียวกัน ก็เป็นพลเมืองที่มีหน้าที่และมีความสามารถในการมีส่วนร่วมการสร้างผลผลิตทางเศรษฐกิจ และกระบวนการตัดสินใจระดับต่างๆ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเอง

2. แนวคิดการทำงานที่มีคุณค่า (Decent work) สำหรับคนพิการ โดยอ้างอิงฐานคิดในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (CRPD) ที่ระบุถึงสิทธิของคนพิการในการเข้าถึงโอกาสได้งานทำอย่างเท่าเทียมกับคนทั่วไป โดยเฉพาะมาตรา 27 ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสิทธิของคนพิการในการทำงาน และการจ้างงาน รวมถึงมุ่งเน้นสิทธิในการมีโอกาสดำรงชีพ ด้วยการทำงานที่คนพิการเป็นผู้เลือกโดยเสรี หรือเป็นที่ยอมรับในตลาดแรงงานและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ที่เปิดโอกาสให้คนพิการเข้าร่วมและเข้าถึงได้ ประกอบกับการขับเคลื่อนแนวคิดงานที่มีคุณค่า (Decent work) ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization: ILO) เรื่องสิทธิในการทำงานที่มีคุณค่าของคนพิการ รวมถึงการบรรลุความเสมอภาคในการจ้างงานสำหรับคนพิการ เพื่อให้คนพิการสามารถใช้ศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ใน การทำงานและการพัฒนาศักยภาพตัวเอง ได้รับค่าจ้างและมีสภาพการทำงานที่เหมาะสม และในท้ายที่สุดสามารถหลุดพ้นจากความยากจน และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี (wellbeing)

3. แนวคิดการคุ้มครองทางสังคม และการคุ้มครองทางสังคมตลอดช่วงชีวิต การคุ้มครองทางสังคม (Social protection) คือ มาตรการคุ้มครองขั้นพื้นฐาน หรือหลักประกันที่ทุกคนพึงมี ในบริบทของไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2545) ให้นิยาม “การคุ้มครองทางสังคม” หมายถึง การจัดระบบหรือมาตรการในรูปแบบต่างๆ เพื่อคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคนตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติไว้ ไม่ว่าจะเป็นบริการสังคม การประกันสังคม การช่วยเหลือทางสังคม การคุ้มครองอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งครอบคลุมถึงการจัดโครงข่ายการคุ้มครองทางสังคม (Social Safety Nets) สำหรับผู้ด้อยโอกาสและคนยากจน และการจัดการกับความเสี่ยงทางสังคม (Social Risk Management) ที่เกิดขึ้นจากวิกฤตทางเศรษฐกิจ สังคม และภัยพิบัติต่างๆ ส่วนความคุ้มครองตลอดช่วงชีวิตสำหรับคนพิการ (Life-long Social Protection for Disability) เป็นแนวคิดสำคัญเพื่อขจัดอุปสรรค

เชิงโครงสร้างที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสิทธิพื้นฐานของคนพิการ เมื่อพิจารณาแนวคิดความคุ้มครองทางสังคมร่วมกับ Life cycle approach ทั้งนี้ การพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคมเพื่อคนพิการตลอดช่วงชีวิต ควรดำเนินการควบคู่ไปกับระบบการเก็บข้อมูลระยะยาว (longitudinal data) ของคนพิการเพื่อให้สามารถติดตามความเปลี่ยนแปลงในการเข้าถึงคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถเป็นข้อมูลสะท้อนประสิทธิภาพของระบบการคุ้มครองทางสังคมที่มีอยู่ด้วย

ภาพที่ 1 นำเสนอกรอบแนวคิดในภาพรวมของโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการผ่านระบบการคุ้มครองทางสังคมเพื่อคนพิการตลอดช่วงชีวิต” (อาทิชา นราวรวัชร และคณะ, 2564) ซึ่งบทความวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะในส่วนของมิติด้านการทำงานที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันของสถานะการทำงานหรือการจ้างงานคนพิการ เป็นข้อต่อสำคัญในการเชื่อมโยงภาพการสร้างระบบคุ้มครองทางสังคมจากในขั้นที่คนพิการอยู่ในระบบการศึกษา หรือกำลังจะเข้าสู่ตลาดแรงงาน ไปสู่ขั้นของการทำงาน การได้รับสวัสดิการและการสร้างความมั่นคงทางรายได้เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อเนื่องไปจนถึงช่วงเกษียณจากการทำงาน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: พัฒนาโดย ขวัญประชา เชียงไชยสกุลไทย, 2564. ใน อาทิชา นราวรวัชร และคณะ. *รายงานวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการผ่านระบบการคุ้มครองทางสังคมเพื่อคนพิการตลอดช่วงชีวิต*. กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ.

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สถานการณ์การทำงานของคนพิการในแต่ละประเภทความพิการและระดับความรุนแรงของความพิการ

1.1 คุณลักษณะทางประชากร สถานะทางเศรษฐกิจ และปัจจัยที่เกี่ยวกับความพิการ

ผลการสำรวจในภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีสัดส่วนเพศชายและเพศหญิงที่ใกล้เคียงกัน โดยเป็นเพศชายมากกว่าเล็กน้อยคือ ร้อยละ 52.35 และร้อยละ 46.65 ตามลำดับ ในด้านระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 26.81 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 16.43 และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 14.37 นอกจากนี้ ข้อมูลด้านการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่น่าสนใจคือ พบว่า มีคนพิการที่ไม่เคยได้รับการศึกษาเลยถึงร้อยละ 10.88 เมื่อพิจารณาความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง (ไม่รวมคน

พิการทางการมองเห็น และคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย) เกือบครึ่งหนึ่งที่สามารถอ่านออกรู้เรื่องและสามารถเขียนได้ถูกต้องทุกคำ เฉพาะกลุ่มคนพิการทางการมองเห็น พบว่า เกือบครึ่งหนึ่งสามารถอ่านภาษาเบรลล์ได้ ส่วนความสามารถในการใช้และเข้าใจภาษามือของคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย พบว่า ส่วนใหญ่สามารถใช้ภาษามือได้ทั้งแบบทางการและท้องถิ่น (ร้อยละ 67.83) และมีบางส่วนไม่สามารถเข้าใจภาษามือแบบทางการและหรือภาษามือท้องถิ่น (ร้อยละ 6.96)

ในด้านสถานะทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน (ใช้เกณฑ์จากปี พ.ศ. 2563 ประมาณ 2,762 บาทต่อคนต่อเดือน คำนวณโดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) และเมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างกลุ่มคนพิการประเภทต่างๆ จะพบว่า กลุ่มคนพิการด้านการได้ยิน การมองเห็น และการเคลื่อนไหว จะมีสถานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าคนพิการประเภทอื่นๆ โดยเปรียบเทียบ คือมีสัดส่วนผู้รายได้เฉลี่ยต่ำกว่าเส้นความยากจนร้อยละ 32.69 ร้อยละ 44.44 และร้อยละ 58.26 ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มคนพิการด้านสติปัญญา กลุ่มออทิสติก และกลุ่มพิการซ้อน ถือเป็นกลุ่มเปราะบางที่สุด เนื่องจากมีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่าเส้นความยากจนมากกว่าร้อยละ 80 ในทุกกลุ่มดังกล่าว

สำหรับปัจจัยที่เกี่ยวกับความพิการ ผลจากการสำรวจแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 7 ประเภทความพิการ ได้แก่ คนพิการทางการเคลื่อนไหว ร้อยละ 38.34 คน คนพิการทางการมองเห็น ร้อยละ 18.56 คนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ร้อยละ 18.49 คนพิการทางสติปัญญา ร้อยละ 6.61 กลุ่มออทิสติก ร้อยละ 3.49 คนพิการทางด้านจิตใตหรือพฤติกรรม ร้อยละ 2.70 คนพิการทางการเรียนรู้ ร้อยละ 0.28 นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มที่มีความพิการซ้อน หรือมีความพิการมากกว่า 1 ประเภท ร้อยละ 11.52 ส่วนผลการสำรวจด้านระดับความรุนแรงของความพิการ (วัดด้วยแบบประเมินกิจวัตรประจำวัน ดัชนีบาร์เธลเอดีแอล (Barthel Activities of Daily Living : ADL) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นคนพิการที่ยังสามารถทำกิจวัตรประจำวันด้วยตัวเองได้ แต่ต้องการความช่วยเหลือในสังคม รองลงมาเป็นคนพิการที่มีความพิการเล็กน้อย (ร้อยละ 65 เปรียบเทียบกับร้อยละ 18 ตามลำดับ) โดยมีเพียงร้อยละ 11 เป็นคนพิการที่มีความพิการระดับรุนแรงและรุนแรงมาก

1.2 สถานการณ์การทำงานของคนพิการในแต่ละประเภทความพิการและระดับความรุนแรงของความพิการ

ผลจากการสำรวจพบว่า ในภาพรวมของคนพิการทุกประเภทมีสัดส่วนของคนที่กำลังทำงานในตลาดแรงงานและคนพิการที่ไม่ได้ทำงาน หรือทำงานแบบไม่ได้ค่าจ้างในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ สัดส่วนของคนพิการที่ถูกจ้างงานหรือมีงานทำแบบมีรายได้ อยู่ที่ร้อยละ 50.82 ซึ่งครอบคลุมการทำงานทุกรูปแบบรวมไปถึงการรับโควตาลอตเตอรี่มาจำหน่ายด้วย โดยกลุ่มคนพิการที่รายงานว่า มีสัดส่วนของการถูกจ้างงานหรือมีงานทำแบบมีรายได้มากที่สุดคือ กลุ่มคนพิการทางการมองเห็น (ร้อยละ 73.75) ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากมีสัดส่วนของผู้ที่ได้รับโควตารับล็อตเตอรี่มาขายมากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มคนพิการทางการได้ยิน (ร้อยละ 72.20) และกลุ่มคนพิการทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว (ร้อยละ 48.04) ส่วนสถานภาพการทำงานของคนพิการในภาพรวมพบว่า ส่วนใหญ่ทำงานเป็นแรงงานนอกระบบมากที่สุด โดยเป็นกลุ่มทำงานอิสระ/ประกอบธุรกิจส่วนตัวแบบไม่มีลูกจ้าง ร้อยละ 27.20 รองลงมาคือ ลูกจ้างแบบเต็มเวลา ร้อยละ 17.32 มีกลุ่มที่ประกอบธุรกิจส่วนตัวแบบมีลูกจ้าง เพียงร้อยละ 2.29 (ดูตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 สถานะการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทความพิการ

	ประเภทความพิการ								รวม
	มองเห็น	ได้ยิน	เคลื่อนไหว	จิตใจ	สติปัญญา	เรียนรู้	ออทิสติก	พิการซ้อน	
ไม่ได้ทำงานและไม่ได้หางานทำ	18.53	21.24	44.67	60.53	83.87	75.00	81.25	72.67	**43.09**
ไม่ได้ทำงานและกำลังหางานทำ	8.11	5.02	4.30	0.00	0.00	0.00	2.08	0.62	**4.22**
ออกจากงานเนื่องจากปัญหาด้านสุขภาพ	0.00	0.00	0.37	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	**0.14**

ตารางที่ 2 สถานะการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทความพิการ (ต่อ)

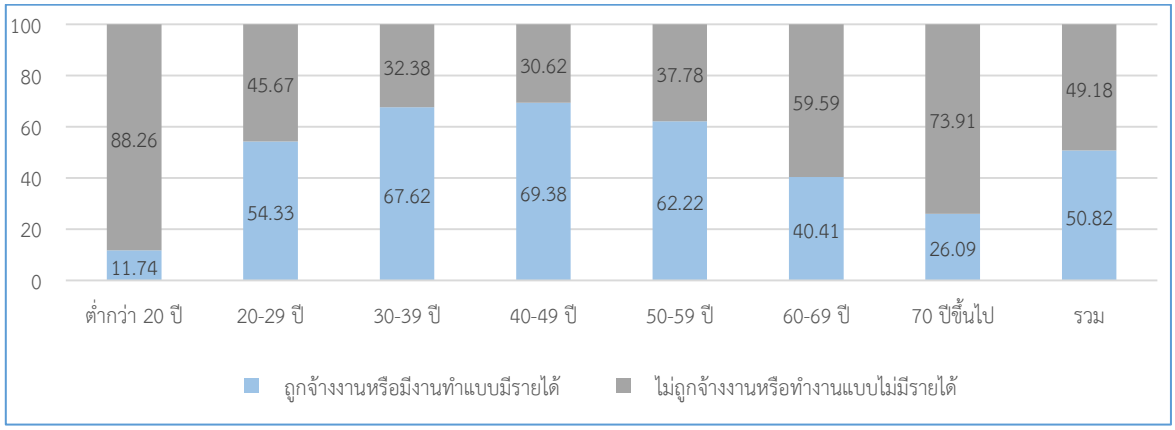
	ประเภทความพิการ								รวม
	มองเห็น	ได้ยิน	เคลื่อนไหว	จิตใจ	สติปัญญา	เรียนรู้	ออทิสติก	พิการซ้อน	
ทำงานแบบไม่มีรายได้ในกิจการของครอบครัว	0.77	0.39	1.12	2.63	1.08	0.00	2.08	0.62	**0.93**
ทำงานแบบที่ไม่มีรายได้ (เช่น งานอาสาสมัคร)	0.77	0.00	0.37	0.00	0.00	0.00	2.08	0.00	**0.36**
ลูกจ้าง/พนักงานเต็มเวลา	13.13	34.36	15.51	23.68	6.45	0.00	4.17	11.80	**17.32**
ลูกจ้าง/พนักงานบางเวลา (Part Time)	4.25	1.93	1.50	0.00	1.08	0.00	0.00	1.86	**2.00**
ทำงานอิสระ/ประกอบธุรกิจส่วนตัวแบบไม่มีลูกจ้าง	50.19	32.82	26.17	10.53	5.38	25.00	6.25	7.45	**27.20**
ประกอบธุรกิจส่วนตัวแบบมีลูกจ้าง	1.54	3.09	3.36	2.63	1.08	0.00	0.00	0.00	**2.29**
เกษียณอายุราชการ/เกษียณจากงาน	1.93	1.16	0.56	0.00	0.00	0.00	0.00	0.62	**0.86**
เกษียณก่อนกำหนด (early retirement)	0.77	0.00	0.56	0.00	0.00	0.00	0.00	0.62	**.43**
สัมปทาน ม.35	0.00	0.00	1.31	0.00	0.00	0.00	2.08	2.48	**0.86**
นักเรียน/นักศึกษา	0.00	0.00	0.19	0.00	1.08	0.00	0.00	1.24	**0.29**

ในขณะที่ กลุ่มคนพิการไม่ได้ทำงานและไม่ได้หางานทำสูงถึงร้อยละ 43.09 ซึ่งการที่คนพิการไม่ได้หางานทำบ่งบอกถึงการถูกกดทับในสังคมจนกระทั่งคนพิการคิดว่าเขาไม่มีโอกาสได้ทำงานในสังคมไทย จึงไม่คิดหางานทำ ทั้งนี้ คนพิการอาจเคยหางานทำมาก่อนและไม่ได้งานจนทำให้เกิดความท้อในการหางานทำ นอกจากนี้ สัดส่วนของคนพิการว่างงาน (ไม่ได้ทำงานและกำลังหางานทำ) ก็สูงกว่ากำลังแรงงานทั่วไป คือ ร้อยละ 4.22 และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศ พบว่า เพศหญิงมีสัดส่วนของการไม่ถูกจ้างงาน หรือสัดส่วนของผู้ว่างงานสูงกว่าเพศชาย สะท้อนให้เห็นถึงโอกาสของการเข้าถึงการทำงานแบบมีรายได้ที่ยังไม่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาตามประเภทความพิการแล้ว กลุ่มที่อยู่ในสถานะไม่ได้ทำงานและไม่ได้หางานทำมากที่สุด 3 กลุ่มแรกคือ กลุ่มคนพิการทางสติปัญญา กลุ่มออทิสติก และกลุ่มคนพิการทางการเรียนรู้ ซึ่งถือเป็นกลุ่มที่ต้องมีการออกแบบนโยบายส่งเสริมการจ้างงานหรือการทำงานเป็นพิเศษ

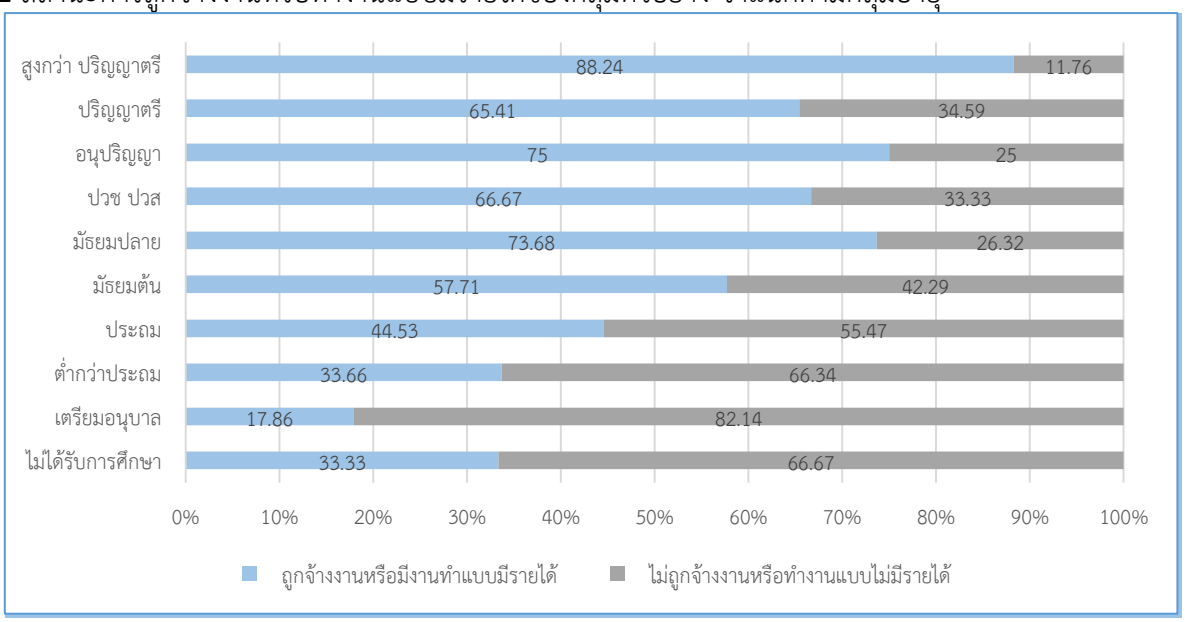
การวิเคราะห์เพื่อค้นหาว่าคนพิการกลุ่มใดที่มีปัญหาในการเข้าถึงโอกาสในการได้งานทำ หรือถูกจ้างงาน สามารถพิจารณาได้เพิ่มเติมจากในมิติด้านกลุ่มอายุ และระดับการศึกษา (*ดูภาพที่ 2 และ 3*) ซึ่งพบว่า ในภาพรวม หากพิจารณาตามกลุ่มอายุ คนพิการในช่วงวัยแรงงานตอนกลางคือ อายุ 30 ปีขึ้นไปจนถึงวัยแรงงานตอนปลาย คือ 50-59 ปี เป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนถูกจ้างงานมากกว่าช่วงอายุอื่นๆ ในขณะที่คนพิการในวัยแรงงานตอนต้นคือ 20-29 ปี ถูกจ้างงานหรือทำงานแบบมีรายได้เพียงครึ่งเดียว ซึ่งจำเป็นต้องเร่งพิจารณาการเชื่อมต่อระหว่างระบบการศึกษาและตลาดแรงงานว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดแรงงานของกลุ่มวัยแรงงานตอนต้นนี้อย่างไร รวมถึงไปกลุ่มคนพิการในวัยแรงงานตอนต้นที่ไม่ได้เข้าสู่ระบบการศึกษา ก็จะยิ่งมีปัญหาในการเข้าสู่ตลาดแรงงานมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อความสามารถในการพึ่งพาตัวเองทางเศรษฐกิจได้ช้ากว่ากลุ่มแรงงานที่ไม่มีความพิการ ทั้งนี้ ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับคนพิการในแต่ละพื้นที่ศึกษา พบว่า ยังมีปัญหาในการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างหน่วยงานด้านการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ/โรงเรียนเฉพาะความพิการ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดหางานและคุ้มครองแรงงานในระดับพื้นที่

โดยส่วนใหญ่จะเป็นฝ่ายสถานศึกษาเองที่ทำงานเชื่อมโยงโดยตรงกับสถานประกอบการหรือนายจ้างที่มีความต้องการจ้างคนพิการ รวมถึงการเสริมทักษะอาชีพให้คนพิการออกไปประกอบอาชีพอิสระเอง เช่น งานด้านช่างซ่อมต่างๆ เป็นต้น ยิ่งไปกว่านั้น พบว่า ยังคงมีช่องว่างในการติดตามคนพิการหลังเข้าสู่การทำงานแล้ว แม้จะมีบางหน่วยงานด้านการศึกษาที่ในช่วงแรกยังสามารถติดตามและคอยอำนวยความสะดวกในการทำงานของคนพิการได้อย่างต่อเนื่อง เช่น วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นต้น แต่สำหรับกรณีคนพิการที่เข้าสู่การทำงานนอกระบบ หรือประกอบอาชีพส่วนตัว ยังไม่พบว่า มีระบบติดตามเพื่อคุ้มครองการทำงานของคนพิการกลุ่มนี้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่าง การติดตามเรื่องการครองงาน ซึ่งจำเป็นต้องมีการเก็บข้อมูลระยะยาวอย่างต่อเนื่องกับคนพิการหนึ่งคนตลอดช่วงชีวิต ซึ่งยังไม่พบระบบการเก็บข้อมูลเช่นนี้ทั้งในกลุ่มคนพิการที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการและกลุ่มคนพิการทั่วไป

นอกจากนี้ หากพิจารณาในมิติด้านการศึกษา จะพบว่า กลุ่มที่มีการศึกษาระดับมัธยมปลายขึ้นไปที่มีโอกาสถูกจ้างงานหรือมีงานทำแบบมีรายได้มากกว่า โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี ดังนั้น โดยสรุป กลุ่มคนพิการที่มีปัญหาในการเข้าสู่การมีงานทำแบบมีรายได้ คือ กลุ่มวัยแรงงานต้นต้น (20-29 ปี) และวัยแรงงานสูงอายุ (60-69 ปี) ที่ยังต้องการทำงานอยู่ รวมถึงกลุ่มที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมตอนต้นลงมา ซึ่งพบว่า กลุ่มคนพิการที่มีลักษณะแบบนี้ถูกจ้างงานไม่ถึงครึ่งหนึ่งของประชากรในวัย/ระดับการศึกษาเดียวกัน

ภาพที่ 2 สถานะการถูกจ้างงานหรือทำงานแบบมีรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มอายุ

ภาพที่ 3 สถานะการถูกจ้างงานหรือทำงานแบบมีรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา

หมายเหตุ: (1) กลุ่มที่ถูกจ้างงานหรือมีงานทำแบบมีรายได้ หมายถึง กลุ่มที่มีสถานะเป็นลูกจ้าง/พนักงานเต็มเวลา ลูกจ้าง/พนักงานบางเวลา (Part Time) ทำงานอิสระ/ประกอบธุรกิจส่วนตัวแบบไม่มีลูกจ้าง ประกอบธุรกิจส่วนตัวแบบมีลูกจ้าง กลุ่มได้รับสัมปทานตามมาตรา 35 และกลุ่มที่ได้รับโควตาล็อตเตอรี่

(2) ไม่ถูกจ้างงานหรือทำงานแบบไม่มีรายได้ หมายถึง กลุ่มที่มีสถานะไม่ได้ทำงานและไม่ได้หางานทำ ไม่ได้ทำงานและกำลังหางานทำ ออกจากงานเนื่องจากปัญหาสุขภาพ ทำงานแบบไม่มีรายได้ในกิจการของครอบครัว ทำงานแบบที่ไม่มีรายได้ (เช่น งานอาสาสมัคร) เกษียณอายุราชการ/เกษียณจากงาน เกษียณก่อนกำหนด (early retirement) และนักเรียน/นักศึกษา

ผลการศึกษาที่สำคัญอีกประการ คือ เมื่อพิจารณาประเภทความพิการร่วมกับระดับความรุนแรงของความพิการ (*ดูตารางที่ 3*) จะยิ่งทำให้เห็นช่องว่างของการสร้างระบบคุ้มครองทางสังคมในมิติด้านเศรษฐกิจให้กับคนพิการ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเฉพาะกลุ่มคนพิการที่มีสัดส่วนการถูกจ้างงานสูงที่สุด 3 กลุ่มแรก คือ กลุ่มคนพิการทางการมองเห็น คนพิการทางการได้ยิน และคนพิการทางการเคลื่อนไหว ที่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างอิสระ หรือมีระดับความรุนแรงของความพิการไม่มาก จะพบว่า ก็ยังมีปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงการถูกจ้างงานเช่นกัน โดยมีข้อค้นพบที่ต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษ ว่า คนพิการทางการเคลื่อนไหวที่สามารถใช้ชีวิตอย่างอิสระ ตกอยู่ในสถานะไม่ถูกจ้างงานหรือทำงานแบบไม่มีรายได้มากกว่าครึ่งหนึ่ง หรือร้อยละ 55.30 ในขณะที่กลุ่มคนพิการทางการได้ยินที่สามารถใช้ชีวิตอย่างอิสระ มีสัดส่วนของผู้ที่ไม่ถูกจ้างงานถึงประมาณร้อยละ 30 และรองลงมา คือ กลุ่มคนพิการทางสายตาที่สามารถใช้ชีวิตอิสระ ยังมีสัดส่วนของคนที่เข้าถึงการจ้างงานประมาณร้อยละ 25 สำหรับกลุ่มคนพิการประเภทอื่นๆ ที่มีสัดส่วนการจ้างงานน้อยกว่าครึ่งอยู่แล้ว

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาร่วมกับข้อมูลระดับความรุนแรงของความพิการ ก็พบว่า กลุ่มคนพิการเหล่านี้ แม้จะมีความสามารถในการใช้ชีวิตได้อย่างอิสระ แต่ก็ยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงการจ้างงาน โดยกลุ่มคนพิการทางสติปัญญา กลุ่มออทิสติก กลุ่มคนพิการทางการเรียนรู้ และกลุ่มคนพิการซ้อน ที่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างอิสระ แต่กลับมีสัดส่วนของคนที่ไม่ถูกจ้างงานสูงมากกว่าร้อยละ 70 ขึ้นไปในทุกกลุ่มที่กล่าวมา ข้อมูลเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าแม้จะมีนโยบายและมาตรการที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะคนพิการให้สามารถดำรงชีวิตอิสระได้ แต่คนพิการที่สามารถใช้ชีวิตอิสระเหล่านี้ก็ยังไม่สามารถเข้าถึงการจ้างงานหรือมีงานทำแบบมีรายได้เป็นสัดส่วนที่สูงพอสมควร

ตารางที่ 3 สถานะการถูกจ้างงานหรือทำงานแบบมีรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรุนแรงของความพิการ

สถานะการถูกจ้างงานหรือทำงานแบบมีรายได้	ระดับความรุนแรงของความพิการ (Barthel index for ADL)					
	พิการรุนแรงมาก	พิการรุนแรง	พิการปานกลาง	พิการเล็กน้อย	สามารถทำกิจวัตรประจำวันได้	รวม
คนพิการทางการมองเห็น						
ถูกจ้างงานหรือทำงานแบบมีรายได้	77.78	62.50	72.41	71.93	74.83	**73.75**
ไม่ถูกจ้างงานหรือทำงานแบบไม่มีรายได้	22.22	37.50	27.59	28.07	25.17	**26.25**
คนพิการทางการได้ยิน						
ถูกจ้างงานหรือทำงานแบบมีรายได้	66.67	100.00	73.33	80.00	70.11	**72.20**
ไม่ถูกจ้างงานหรือทำงานแบบไม่มีรายได้	33.33	0.00	26.67	20.00	29.89	**27.80**
คนพิการทางการเคลื่อนไหว						
ถูกจ้างงานหรือทำงานแบบมีรายได้	73.02	61.54	52.38	40.45	44.70	**48.04**
ไม่ถูกจ้างงานหรือทำงานแบบไม่มีรายได้	26.98	38.46	47.62	59.55	55.30	**51.96**
คนพิการทางจิตใจ						
ถูกจ้างงานหรือทำงานแบบมีรายได้	0.00	100.00	100.00	20.00	35.71	**36.84**
ไม่ถูกจ้างงานหรือทำงานแบบไม่มีรายได้	100.00	0.00	0.00	80.00	64.29	**63.16**
คนพิการทางสติปัญญา						
ถูกจ้างงานหรือทำงานแบบมีรายได้	20.00	50.00	0.00	17.39	14.29	**15.05**
ไม่ถูกจ้างงานหรือทำงานแบบไม่มีรายได้	80.00	50.00	100.00	82.61	85.71	**84.95**
คนพิการทางการเรียนรู้						
ถูกจ้างงานหรือทำงานแบบมีรายได้	0.00	0.00	0.00	100.00	0.00	**25.00**
ไม่ถูกจ้างงานหรือทำงานแบบไม่มีรายได้	0.00	0.00	0.00	0.00	100.00	**75.00**
กลุ่มออทิสติก						
ถูกจ้างงานหรือทำงานแบบมีรายได้	80.00	0.00	50.00	12.50	6.45	**12.50**
ไม่ถูกจ้างงานหรือทำงานแบบไม่มีรายได้	20.00	0.00	50.00	87.50	93.55	**87.50**
คนพิการซ้อน						
ถูกจ้างงานหรือทำงานแบบมีรายได้	40.00	25.00	28.57	41.18	21.14	**24.84**
ไม่ถูกจ้างงานหรือทำงานแบบไม่มีรายได้	60.00	75.00	71.43	58.82	78.86	**75.16**

2. สถานการณ์การส่งเสริมการทำงานของคนพิการภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556

2.1 สถานการณ์การส่งเสริมการทำงานของคนพิการภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556

ผลจากการสำรวจ พบว่า ในภาพรวมมีกลุ่มตัวอย่างที่สามารถเข้าถึงการจ้างงานตามกฎหมายนี้แค่เพียงประมาณร้อยละ 20 โดยแบ่งเป็นกลุ่มคนพิการที่ถูกจ้างงานตามมาตรา 33 ร้อยละ 10.90 และกลุ่มที่ได้รับสัมปทานตามมาตรา 35 ร้อยละ 9.46 ในขณะที่มีคนพิการที่เข้าไม่ถึงการส่งเสริมการงานทั้ง 2 มาตรานี้ถึงร้อยละ 80 ส่วนคนพิการที่ได้รับการจ้างงานตามกฎหมายนี้มากที่สุดคือ คนพิการทางการได้ยิน รองลงมาคือ คนพิการทางจิตใจ และคนพิการทางการเคลื่อนไหว ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเฉพาะคนพิการที่ได้รับการจ้างงานตามมาตรา 35 พบว่า ประเภทงานที่ถูกจ้างมากที่สุดคือ การจัดจ้างเหมาช่วง/จ้างเหมาบริการ ร้อยละ 68.10 รองลงมาคือ การให้สัมปทาน ร้อยละ 13.79 และการให้ความช่วยเหลืออื่นใดแก่คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการ ร้อยละ 7.76 สำหรับปัญหาที่คนพิการที่ถูกจ้างงานตามมาตรา 35 นี้ต้องประสบ อันดับแรกคือ คนพิการมองว่าเป็นการจ้างงานที่ไม่ต่อเนื่อง สัญญาแบบปีต่อปี ซึ่งส่งผลต่อรายได้ที่ไม่สม่ำเสมอ หรือได้ค่าจ้างน้อยกว่าที่ควรจะได้รับ ปัญหาอีกประการสำคัญ คือ ปัญหาเรื่องการเดินทาง หรือสถานที่ทำงาน/สถานที่ให้สัมปทานอยู่ไกลจากที่พักของคนพิการ (*ดูตารางที่ 4*)

ตารางที่ 4 คนพิการที่ได้รับการจ้างงานตามมาตรา 33 และมาตรา 35 ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556

	ประเภทความพิการ								รวม
	มองเห็น	ได้ยิน	เคลื่อนไหว	จิตใจ	สติปัญญา	เรียนรู้	ออทิสติก	พิการซ้อน	
ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ทำงานตามมาตรา 33 และมาตรา 35 ตาม พรบ. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ									
ไม่ได้ทั้งมาตรา 33 และ 35	83.47	67.35	79.07	76.32	92.05	100.00	93.02	84.28	**79.64**
ได้มาตรา 33	8.87	26.12	8.25	2.63	5.68	0.00	2.33	6.29	**10.90**
ได้มาตรา 35	7.66	6.53	12.68	21.05	2.27	0.00	4.65	9.43	**9.46**
ประเภทการจ้างงานตามมาตรา 35									
การให้สัมปทาน	5.88	0.00	17.54	0.00	0.00	0.00	31.25	5.88	**13.79**
การจัดสถานที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการ	23.53	0.00	1.75	0.00	0.00	0.00	0.00	23.53	**4.31**
การจัดจ้างเหมาช่วง/จ้างเหมาบริการ	58.82	92.86	68.42	100.00	66.67	0.00	43.75	58.82	**68.10**
การฝึกงาน	11.76	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	11.76	**1.72**
การจัดให้มีอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวก	0.00	0.00	1.75	0.00	33.33	0.00	18.75	0.00	**4.31**
การให้ความช่วยเหลืออื่นใดแก่คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการ	0.00	7.14	10.53	0.00	0.00	100.00	6.25	0.00	**7.76**
ปัญหาอุปสรรคที่เจอในการประกอบอาชีพตามมาตรา 35									
การจ้างงานไม่ต่อเนื่อง	50.00	28.57	54.39	12.50	50.00	50.00	26.67	50.00	**44.95**
การจ้างงานเป็นรายวัน	0.00	0.00	1.75	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	**0.92**
ถูกจ้างอย่างไม่เป็นธรรม/ถูกเอารัดเอาเปรียบ	0.00	0.00	1.75	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	**0.92**
ปัญหาด้านค่าจ้าง/รายได้ไม่สม่ำเสมอ	0.00	0.00	1.75	12.50	0.00	50.00	20.00	0.00	**5.50**
ปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาการเดินทาง	22.22	0.00	14.04	0.00	0.00	0.00	13.33	22.22	**12.84**
ไม่มีปัญหา	27.78	71.43	26.32	75.00	50.00	0.00	40.00	27.78	**34.86**

2.2 สวัสดิการที่ได้รับจากการทำงาน ปัญหาในการทำงาน และความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อสร้างความมั่นคงในการทำงาน

ผลการสำรวจด้านสวัสดิการที่ได้รับจากการทำงานของคนพิการ พบว่า คนพิการส่วนใหญ่ในทุกประเภทความพิการมากกว่าร้อยละ 80 ทำงานแบบไม่มีหลักประกันความมั่นคงในการทำงาน มีเพียงร้อยละ 11.19 ที่ทำงานในระบบ หรือเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 มีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ เมื่อวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างกลุ่มที่ทำงานตามกฎหมายส่งเสริมการจ้างงานคนพิการมาตรา 33 และ 35 พบว่า เกือบทั้งหมดในกลุ่มที่ทำงานตามมาตรา 35 จะไม่ได้เข้าระบบประกันสังคม ซึ่งถือเป็นช่องว่างสำคัญที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านประกันสังคม และคุ้มครองแรงงานจำเป็นต้องเร่งดึงกลุ่มคนพิการเหล่านี้เข้าสู่ระบบประกันสังคม หรือมีการออกมาตรการบังคับให้กลุ่มที่ได้รับการจ้างงานตามมาตรา 35 อย่างน้อยต้องเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ทั้งนี้ เพื่อให้คนพิการที่ทำงานได้รับสวัสดิการจากการทำงานอย่างเหมาะสมตามที่กฎหมายกำหนด (*ดูตารางที่ 5*)

ตารางที่ 5 สวัสดิการที่ได้รับจากการทำงานในปัจจุบัน จำแนกตามประเภทความพิการ

	ประเภทความพิการ								รวม
	มองเห็น	ได้ยิน	เคลื่อนไหว	จิตใจ	สติปัญญา	เรียนรู้	ออทิสติก	พิการซ้อน	
ประกันสังคมมาตรา 33	8.76	25.90	8.10	5.26	6.74	0.00	6.98	6.88	11.19
ประกันสังคมมาตรา 39	2.79	3.19	1.58	7.89	0.00	0.00	0.00	1.25	2.09
ประกันสังคมมาตรา 40	3.98	5.58	4.35	7.89	2.25	0.00	0.00	0.00	3.80
ไม่มีหลักประกันทางสังคม	82.07	60.16	79.64	68.42	91.01	100.00	90.70	86.88	78.15
ไม่รู้/ไม่ทราบ	2.39	4.78	5.53	10.53	0.00	0.00	2.33	5.00	4.40
อื่นๆ เช่น สิทธิข้าราชการ	0.00	0.40	0.79	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.37

ในด้านปัญหาในการทำงานหรือการประกอบอาชีพของคนพิการ โดยไม่ว่าคนพิการจะประกอบอาชีพอิสระหรือได้รับการจ้างงานจากสถานประกอบการ ผลจากการสำรวจพบลักษณะร่วมที่คล้ายกันคือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประสบปัญหาที่เกี่ยวความมั่นคงทางรายได้เป็นหลัก โดยกลุ่มที่ทำงานประจำจะประสบกับปัญหารายได้ไม่เพียงพอมากที่สุด (ร้อยละ 19.60) ในขณะเดียวกัน ปัญหาของคนพิการที่ประกอบอาชีพอิสระ คือ รายได้ไม่แน่นอน (ร้อยละ 35.60) นอกจากนี้ คนพิการที่ประกอบอาชีพอิสระยังมีปัญหาไม่มีเงินลงทุน และไม่มีเงินหมุนเวียน ร้อยละ 16.39 ส่วนคนพิการที่ทำงานประจำรายงานว่ามีปัญหาเรื่องการจ้างงานไม่ต่อเนื่อง (ร้อยละ 5.61) การถูกเลือกปฏิบัติจากเหตุของความพิการ (ร้อยละ 2.66) ปัญหาสภาพการทำงานยากลำบาก/ไม่มีระบบสนับสนุน/ไม่มีการปรับสภาพแวดล้อมในการทำงาน (ร้อยละ 2.22) มีความรู้และทักษะการทำงานไม่เพียงพอ (ร้อยละ 1.62) และลักษณะงานไม่เหมาะสมกับสภาพความพิการ (ร้อยละ 1.03) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาประเด็นความแตกต่างระหว่างพบข้อมูลที่น่าสนใจคือ ผู้ชายมีการรายงานว่าประสบปัญหาในการทำงานมากกว่าผู้หญิง โดยมีสัดส่วนของผู้หญิงรายงานว่าไม่มีปัญหาในการทำงาน ร้อยละ 28.75 ในขณะที่ผู้ชายรายงานไม่มีปัญหา ร้อยละ 22.53

สำหรับผลกระทบผลกระทบของวิกฤติโควิด-19 ต่อการจ้างงานคนพิการ เมื่อพิจารณาจากจากสถิติการจ้างงานของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (*ดูตารางที่ 5*) และผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า คนพิการที่ถูกจ้างงานตามมาตรา 33 และได้รับสัมปทานตามมาตรา 35 ไม่ค่อยได้รับผลกระทบเท่าใดนัก เนื่องจากมีสัญญาการจ้างงานหรือให้สัมปทานอยู่ ไม่สามารถบอกเลิกจ้างหรือยกเลิกสัญญาได้ แต่ในปี 2564 พบว่า การจ้างงานตามมาตรา 33 และ 35 ของภาคเอกชนจะลดลงเล็กน้อย เนื่องจากบางกิจการได้รับผลกระทบจากวิกฤติโควิด-19 สำหรับผลกระทบต่อรายได้ของคนพิการ พบว่า รายได้ลดลงหรือขาดรายได้ โดยเฉพาะกลุ่มคนพิการที่ไม่ได้รับการจ้างงานหรือสัมปทานตามมาตรา 33 และ 35 รวมถึงคนพิการที่อยู่ในภาคงานท่องเที่ยวและบริการ เช่น นวดแผนโบราณ ซึ่งเสี่ยงอันตรายและถูกปิดเป็นเวลานาน เนื่องจากมีการสัมผัสกับผู้รับบริการสูง ในส่วนของผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงาน คนพิการก็ได้รับผลกระทบจากการต้องทำงานแบบ work from home เนื่องจากคนพิการบางรายอาจไม่มีอุปกรณ์ในการทำงานที่บ้าน

รวมถึงสถานประกอบการเองก็ไม่มีระบบสนับสนุนให้คนพิการสามารถทำงานจากที่บ้านได้ นอกจากนี้ ยังมีผลกระทบต่อผู้ปกครองหรือผู้ดูแลคนพิการที่บางรายต้องตกงานหรือไม่มีรายได้มาดูแลคนพิการที่อยู่ในความปกครองเหมือนเดิม

ตารางที่ 6 สถิติการจ้างงานคนพิการในหน่วยงานของรัฐและเอกชน ปี พ.ศ. 2561 - 2564

ปี	หน่วยงานรัฐ			เอกชน		
	จ้าง ม.33 (คน)	สัมปทาน ม.35 (สัญญา)	รวม	จ้าง ม.33 (คน)	สัมปทานม .35 (สัญญา)	รวม
2561	6,556	4,038	10,594	37,887	12,627	50,514
2562	3,327	2,930	6,257	40,354	13,171	53,525
2563	2,633	1,278	3,911	40,494	14,085	54,579
2564	2,788	687	3,475	37,920	13,678	51,598

ที่มา: กองทุนและส่งเสริมความเสมอภาคคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2564.

หมายเหตุ: 1) มาตรา 33 การจ้างงานคนพิการนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ และหน่วยงานของรัฐรับคนพิการเข้าทำงานตามลักษณะของงาน ในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการหรือหน่วยงานของรัฐ

2) มาตรา 35 การเสริมอาชีพให้คนพิการ หน่วยงานของรัฐ นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการนั้นอาจให้สัมปทานจัดสถานที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการ จัดจ้างเหมาช่วงงาน ฝึกงาน หรือให้การช่วยเหลืออื่นใดแก่คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการแทนก็ได้

สำหรับความต้องการสนับสนุนในการทำงาน พบว่า คนพิการส่วนใหญ่ต้องการเงินทุนทั้งในรูปแบบให้เปล่าและกู้ยืม เพื่อนำมาลงทุนในการประกอบอาชีพ (ร้อยละ 54) เนื่องจากคนกลุ่มนี้เข้าไม่ถึงแหล่งเงินกู้ในระบบ อีกทั้งไม่มีสินทรัพย์หรือข้อมูลธุรกรรมทางการเงินที่จะไปเป็นหลักทรัพย์ในการขอกู้เงินได้ ในขณะที่ มีบางส่วนที่ต้องการได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะในการทำงานเพิ่มมากขึ้น (ร้อยละ 11.88) รองลงมา คือ ต้องการเครือข่ายสนับสนุนการทำงาน (ร้อยละ 9.22) และต้องการให้มีการปรับสภาพแวดล้อมและจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานให้ (ร้อยละ 7.63) นอกจากนี้ ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า หลังจากที่คนพิการได้รับผลกระทบต่อการทำงานในช่วงวิกฤติโควิด-19 ทำให้มีการสะท้อนความต้องการพัฒนาทักษะและส่งเสริมการทำงานของคนพิการเพื่อบรรเทาผลกระทบจากวิกฤติโควิด-19 โดยสรุปได้เป็น 3 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1) ความต้องการพัฒนาทักษะด้าน Digital Technology เพื่อเสริมประสิทธิภาพการทำงานที่ทำอยู่เดิม และเพื่อสร้างโอกาสทางอาชีพในการเพิ่มรายได้ เช่น การขายของออนไลน์ เป็นต้น 2) ความต้องการให้มีการส่งเสริมการจ้างงานคนพิการในหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ช่วงหลังโควิด-19 รวมถึงการปรับสภาพแวดล้อมเพื่ออำนวยความสะดวกให้คนพิการทำงานร่วมกับคนปกติได้ (Inclusive workplace) และ 3) ความต้องการให้มีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-learning) และสนับสนุนอุปกรณ์ในการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับคนพิการแต่ละกลุ่มที่มีประเภทความพิการแตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคมสำหรับคนพิการตลอดช่วงชีวิต

จากการสำรวจสถานการณ์การทำงานของคนพิการทำให้พบช่องว่างในการส่งเสริมการทำงานของคนพิการสำคัญ 3 ประการ คือ (1) ปัญหาการเปลี่ยนผ่านการทำงานของวัยแรงงานตอนต้นจากระบบการศึกษาสู่ตลาดแรงงาน และการทำงานต่อเนื่องของกลุ่มวัยแรงงานตอนปลายสู่การทำงานในช่วงสูงวัย (2) กลุ่มคนพิการที่มีความสามารถในการใช้ชีวิตได้อย่างอิสระ แต่ยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงการจ้างงาน โดยเฉพาะกลุ่มคนพิการทางสติปัญญา กลุ่มออทิสติก กลุ่มคนพิการทางการเรียนรู้ และกลุ่มคนพิการซ้อน และ (3) กลุ่มคนพิการที่ทำงานอิสระ และกลุ่มที่ทำงานตามมาตรา 35 ส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ภายใต้ระบบคุ้มครองทางสังคมใดๆ ดังนั้น การพัฒนาระบบคุ้มครองทางสังคมตลอดช่วงชีวิตของคนพิการ จำเป็นต้องตอบสนองต่อสภาพปัญหาเหล่านี้ โดยมีแนวทางสำคัญดังต่อไปนี้ (1) พัฒนากลไก/ระบบเชื่อมต่อระหว่างระบบการศึกษากับการเข้าสู่การทำงานของคนพิการ รวมถึงระบบติดตามให้ความช่วยเหลือคนพิการที่อยู่ในตลาดแรงงานแล้ว (2) พัฒนาระบบการทำงานที่เชื่อมต่อระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนพิการกับหน่วยงานด้านการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน และจัดหางานเพื่อส่งต่อคนพิการเข้าสู่การทำงานได้อย่างราบรื่น (3) พัฒนาระบบการเก็บข้อมูลคนพิการ

แบบระยะยาวและต่อเนื่อง รวมถึงครอบคลุมในทุกขั้นตอนของช่วงชีวิต โดยเริ่มจากการบูรณาการฐานข้อมูลของคนพิการที่มีอยู่เดิมตั้งแต่เกิดจนถึงเข้าสู่วัยสูงอายุ เพื่อให้สามารถติดตามนำเข้าสู่ระบบคุ้มครองหรือทำให้ได้รับสวัสดิการที่เหมาะสมในทุกช่วงวัย

อภิปรายผล

การศึกษาสถานการณ์การทำงานของคนพิการ ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมานี้ (พ.ศ. 2561 - 2565) ยังไม่พบงานวิจัยเชิงสำรวจในภาพรวมของประเทศไทยที่ทำการเปรียบเทียบสถานะการจ้างงานและทำงานระหว่างกลุ่มที่มีประเภทความพิการและระดับความรุนแรงของความพิการแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม มีงานที่ศึกษาก่อนหน้านั้น และเก็บข้อมูลครอบคลุมทั้ง 4 ภูมิภาคเช่นเดียวกัน คือ งานวิจัยของ Tavee Cheausuwantavee & Sakulthip Keeratiphanthawong (2021) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากทั้งฝั่งอุปสงค์และอุปทานในตลาดแรงงานของคนพิการ ในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งพบว่า มีคนพิการที่อยู่ในสถานะถูกจ้างงานหรือทำงานอิสระเพียงร้อยละ 21 และมีคนพิการที่ว่างงานสูงถึงร้อยละ 79 ในขณะที่งานศึกษานี้พบการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์การทำงานของคนพิการไปในทิศทางที่ดีขึ้น กล่าวคือ มีสัดส่วนคนพิการที่ถูกจ้างงานหรือทำงานแบบมีรายได้ อยู่ที่ประมาณร้อยละ 51 โดย 3 กลุ่มแรกที่มีสัดส่วนการถูกจ้างงานและทำงานแบบมีรายได้สูงที่สุดคือ กลุ่มคนพิการทางการมองเห็น กลุ่มคนพิการทางการได้ยิน และกลุ่มพิการทางการเคลื่อนไหว

ผลการศึกษานี้ยังพยายามชี้ให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำภายในกลุ่มคนพิการเองที่มีประเภทความพิการและระดับความรุนแรงของความพิการแตกต่างกัน เพราะเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันระหว่างสถานะการทำงาน ประเภทความพิการและระดับความรุนแรงของความพิการ จะพบกลุ่มคนพิการที่อาจจะมีศักยภาพทำงานในตลาดแรงงาน แต่ไม่ถูกจ้างงานหรือเข้าไม่ถึงโอกาสในการได้งานทำ คือ กลุ่มคนพิการทางสติปัญญา กลุ่มออทิสติก และกลุ่มคนพิการทางการเรียนรู้ ที่แม้จะมีความสามารถในการใช้ชีวิตได้อย่างอิสระ แต่ก็ยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงการจ้างงาน และมีสัดส่วนของคนที่ไม่ถูกจ้างงานสูงมากกว่าร้อยละ 70 ขึ้นไป กลุ่มนี้นับว่ายังมีศักยภาพในการทำงานเพื่อหารายได้ช่วยเหลือตัวเองอยู่ ทางออกสำคัญคือ ต้องมีการสร้างงานให้กับคนพิการแบบ Work customization และควรมีการเตรียมความพร้อมด้านทักษะที่จำเป็นก่อนเข้าสู่การทำงาน ซึ่งเมื่อทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว พบว่า มีงานที่นำเสนอถึงการกำหนดประเภทงานหรือออกแบบรูปแบบการทำงานที่เหมาะสมกับความพิการแต่ละประเภท คือ ในบทความวิชาการของ ชนินทร์ พุ่มบัณฑิต และ กรธวัฒน์ สกลหฤคเดช (2563) พบว่า ยังไม่มีการกำหนดมาตรฐานสากลเกี่ยวกับประเภทอาชีพ ตำแหน่งงาน และลักษณะงานที่เหมาะสมกับความพิการแต่ละประเภท ที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับสากลอย่างเป็นทางการ แต่จากการรวบรวมความเห็นของผู้เชี่ยวชาญได้ระบุถึงแนวทางการจ้างงานของทั้ง 3 กลุ่มนี้ ไว้ดังนี้ 1) คนพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้สามารถทำงานที่ไม่ซับซ้อนจนเกินไปและไม่ใช่งานที่อาศัยทักษะวิชาชีพ ตัวอย่างเช่น การเป็นพนักงานศูนย์ดูแลสัตว์เลี้ยง พนักงานทำความสะอาด พนักงานพิมพ์ข้อมูล พนักงานคลังสินค้า พนักงานส่งของ พนักงานโรงงาน พนักงานถ่ายเอกสาร พนักงานร้านขายของชำ เป็นต้น 2) คนพิการทางจิตใจและพฤติกรรม สามารถทำงานได้ในลักษณะงานที่หลากหลายได้แทบทุกประเภท รวมทั้งสามารถทำงานในตำแหน่งงานกลางถึงระดับสูงด้วย แต่ต้องอาศัยความยืดหยุ่นในการปรับแผนการทำงาน ปรับโครงสร้างรายละเอียดของงาน หรือเปลี่ยนแปลงสถานที่ทำงาน และ 3) กลุ่มออทิสติกส่วนใหญ่จะประสบความสำเร็จในลักษณะงานทางศิลปะ เช่น การทำเครื่องประดับ ทำงานด้วยดอกไม้และพืช หรือประกอบธุรกิจส่วนตัว ซึ่งระดับของการทำงานจะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับพฤติกรรมออทิสติกนั้น ในการจ้างงานคนออทิสติกจึงควรหารือกับที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญนั้นๆ กับการหาประเภทอาชีพ ลักษณะงาน และตำแหน่งงานที่ดีที่สุดและเหมาะสม

สำหรับผลการศึกษาสถานการณ์การจ้างงานคนพิการภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 ที่พบว่า ในภาพรวมมีคนพิการที่สามารถเข้าถึงการจ้างงานตามกฎหมายนี้แค่เพียงประมาณร้อยละ 20 ซึ่งงานศึกษาของ รณรงค์ จันใด (2563) ได้ระบุว่ากฎหมายฉบับนี้ช่วยส่งเสริมการจ้างงานคนพิการในสถานประกอบการ รวมถึงเพิ่มโอกาสในการมีงานทำของคนพิการ แต่การส่งเสริมในลักษณะแบบนี้จะขึ้นอยู่กับนโยบายและการตัดสินใจของผู้บริหารในสถานประกอบการนั้นๆ ซึ่งยังมีสถานประกอบการจำนวนไม่น้อยที่เลือกส่งเงินเข้ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแทน (มาตรา 34) นอกจากนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกจ้างงานคน

พิการอีกประการสำคัญ คือ ข้อจำกัดทางด้านอาคารสถานที่ไม่ได้ออกแบบรองรับกับการเข้าทำงานของคนพิการ ทำให้การจะปรับปรุงสิ่งแวดล้อมเพื่อคนพิการเพียงไม่กี่คนเป็นข้อจำกัดในด้านความคุ้มค่าของสถานประกอบการด้วย

ผลการศึกษาในด้านสวัสดิการที่ได้รับจากการทำงานของคนพิการ มีข้อค้นพบที่สำคัญคือ เกือบทั้งหมดของกลุ่มคนพิการที่ทำงานตามมาตรา 35 ไม่ได้เข้าระบบประกันสังคม ทำให้แรงงานกลุ่มนี้ นอกจากจะประสบปัญหาการจ้างงานที่ไม่ต่อเนื่อง ทำให้เกิดความไม่มั่นคงในการทำงานและรายได้ หรือได้ค่าจ้างน้อยกว่าที่ควรจะได้รับแล้ว ยังไม่ได้รับสิทธิประโยชน์จากการเป็นผู้ประกันตนตามกฎหมายประกันสังคมที่ควรจะได้รับด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการฯ รวมถึงกฎหมายคุ้มครองแรงงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ไม่มีการกำหนดให้นำคนพิการที่ได้รับการส่งเสริมการจ้างงานไม่ว่าในรูปแบบใดต้องเข้าสู่ระบบประกันสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ของ รณรงค์ จันใด (2563) ที่ระบุว่าเมื่อกฎหมายไม่มีสภาพบังคับหรือบทลงโทษสำหรับผู้ไม่ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด การตัดสินใจเรื่องการจ้างงานคนพิการจะขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของภาคเอกชนเป็นหลัก

ผลการศึกษาในส่วนของการเปลี่ยนผ่านด้านการทำงานในแต่ละช่วงวัย กล่าวคือ จากการศึกษาสู่การทำงานของวัยแรงงานตอนต้น และการทำงานต่อเนื่องกลุ่มวัยแรงงานตอนปลายของคนพิการ เป็นอีกข้อค้นพบสำคัญของงานนี้ ซึ่งยังมีช่องว่างในการเชื่อมโยงระบบคุ้มครองทางสังคมด้านการทำงานของคนพิการ เห็นได้จากผลการศึกษาที่สะท้อนปัญหาการจ้างงานในช่วงวัยแรงงานต้นและวัยแรงงานสูงอายุ แม้การเชื่อมต่อจากระบบการศึกษาสู่ตลาดแรงงานถือเป็นปัญหาสำคัญของทั้งกลุ่มประชากรทั่วไป รวมถึงกลุ่มคนพิการ แต่สำหรับคนพิการนั้นมีอุปสรรคมากกว่าในการเข้าทำงานในตลาดแรงงานทั่วไป (Open Labour Market) แม้จะได้รับการฟื้นฟูและพัฒนาทักษะแล้ว ก็ยังติดข้อจำกัดเรื่องสภาพแวดล้อมทางกายภาพในที่ทำงาน วัสดุอุกรณ์ในการทำงาน รวมถึงการเดินทางไปทำงาน (มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการ และศูนย์ศึกษาความพิการเชิงสังคม, 2557) ดังนั้น นอกจากจะต้องพิจารณาประเด็นการส่งเสริมการศึกษาสู่การมีงานทำของคนพิการแล้ว ต้องมีการออกแบบให้เป็นการศึกษาที่ผสมผสานกับการมีทักษะทางอาชีพเพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงาน รวมถึงเร่งขยายการนำแนวคิดเรื่อง Inclusive workplace ไปปฏิบัติในการจ้างงานกระแสหลักหรือการจ้างงานของสถานประกอบการในระบบทั่วไป ซึ่งขณะนี้มีบางหน่วยงานได้นำไปดำเนินโครงการส่งเสริมการจ้างงานคนพิการอย่างเป็นรูปธรรม เช่น โครงการส่งเสริมการจ้างงานกระแสหลักให้บัณฑิตพิการทำงานในองค์กรหรือสถานประกอบการ ของมูลนิธินวัตกรรมทางสังคม สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ส่วนการส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานต่อเนื่องในกลุ่มวันแรงงานตอนปลาย หรือคนพิการที่เข้าสู่วัยสูงอายุ ในกรณีของประเทศไทย ถูกนำไปผนวกรวมกับการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในภาพรวม รวมถึงโครงการฝึกทักษะอาชีพสำหรับกลุ่มเปราะบางที่รวมคนพิการเอาไว้ด้วย ในขณะที่แผนปฏิบัติการด้านพัฒนาทักษะฝีมือคนพิการเพื่อรองรับการประกอบอาชีพ (พ.ศ. 2564-2570) ก็ยังไม่ได้ระบุถึงแผนการพัฒนาทักษะอาชีพที่เหมาะสมสำหรับคนพิการในแต่ละช่วงวัย หรือมีโครงการ/กิจกรรมที่มุ่งพัฒนาทักษะคนพิการสูงอายุโดยเฉพาะ

นอกจากนี้ ยังไม่พบว่า มีงานศึกษาใดที่ระบุถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบคุ้มครองทางสังคมตลอดช่วงชีวิตของคนพิการขึ้นมาอย่างชัดเจน จึงนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบความคุ้มครองทางสังคมตลอดช่วงชีวิตสำหรับคนพิการที่คำนึงถึงความแตกต่างของบริบทคนพิการในแต่ละช่วงวัย รวมถึงประเภทความพิการและระดับความรุนแรงของความพิการด้วย

องค์ความรู้ใหม่

ผลการสำรวจสถานการณ์การจ้างงานและการทำงานของคนพิการในทุกช่วงอายุ ซึ่งเสนอให้เห็นถึงความแตกต่างของกลุ่มคนพิการที่มีประเภทความพิการ และระดับความรุนแรงของความพิการ จะช่วยเติมเต็มช่องว่างองค์ความรู้ในขั้นตอนของการเข้าสู่ตลาดแรงงานของคนพิการ รวมถึงปัญหาอุปสรรคในการทำงานเฉพาะกลุ่ม ดังนั้น จุดมุ่งเน้นของบทความนี้จึงต้องการนำเสนอให้เห็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เป็นปัจจุบันเกี่ยวกับสถานการณ์การทำงานของคนพิการในแต่ละกลุ่ม เพื่อนำไปใช้กำหนดนโยบาย (Evidence-Based Policy) และมีมาตรการส่งเสริมการทำงานที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของคนพิการที่มีบริบทแตกต่างกัน อีกทั้งต้องเชื่อมโยงในแต่ละช่วงชีวิตของคน นอกจากนี้ ความท้าทายใน

อนาคตที่ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุที่มีความพิการหรือทุพพลภาพมากขึ้น แต่ยังจำเป็นต้องทำงานเพื่อหาเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัว ดังนั้น ประเทศไทยยิ่งจำเป็นต้องมีระบบการจัดเก็บข้อมูลระยะยาวที่ครอบคลุมทุกช่วงชีวิตของคนพิการ เพื่อเชื่อมต่อมาตรการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุกช่วงอายุ

สรุปผลการวิจัย

ผลการสำรวจสถานการณ์การทำงานของคนพิการและการส่งเสริมการทำงานของคนพิการภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ในภาพรวม คนพิการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีสถานะการทำงานและไม่ได้ทำงานในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยกลุ่มที่ถูกจ้างงานหรือมีงานทำแบบรายได้มีประมาณร้อยละ 50.82 ในขณะที่กลุ่มที่อยู่ในสถานะว่างงาน ไม่ได้ทำงาน ทำงานแบบไม่มีรายได้มีประมาณร้อยละ 49.18 เมื่อพิจารณาความแตกต่างของประเภทความพิการ พบว่า กลุ่มที่เปราะบางที่สุด เป็นกลุ่มที่ไม่ถูกจ้างงานหรือไม่มีงานทำแบบมีรายได้ในสัดส่วนสูง ได้แก่ กลุ่มคนพิการทางสติปัญญา กลุ่มออทิสติก และกลุ่มคนพิการทางการเรียนรู้

2. หากพิจารณาปัจจัยด้านอายุและระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มคนพิการที่มีปัญหาในการเข้าสู่การทำงาน คือ กลุ่มวัยแรงงานต้นต้น (20-29 ปี) ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาการเชื่อมต่อระหว่างระบบการศึกษาและตลาดแรงงานของคนพิการ รวมถึงกลุ่มวัยแรงงานสูงอายุ (60-69 ปี) ที่ยังต้องการทำงานอยู่ และกลุ่มที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษาลงมา ซึ่งมีสัดส่วนผู้ที่ไม่ถูกจ้างงานหรือทำงานแบบไม่มีรายได้มากกว่าครึ่ง

3. กลุ่มคนพิการที่รายงานว่าสามารถทำกิจวัตรประจำวันได้จากการประเมินระดับความรุนแรงของความพิการ (Barthel index for ADL) แต่ไม่ถูกจ้างงานหรือไม่ได้ทำงานแบบมีรายได้มีสัดส่วนค่อนข้างสูง โดยเฉพาะกลุ่มคนพิการทางสติปัญญา กลุ่มออทิสติก กลุ่มคนพิการทางการเรียนรู้ และกลุ่มคนพิการทางการเคลื่อนไหว ซึ่งต้องมีการออกแบบนโยบายส่งเสริมการจ้างงานหรือการทำงานเป็นพิเศษ

4. การส่งเสริมการจ้างงานคนพิการตามกฎหมายภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 พบว่า คนพิการที่ไม่สามารถเข้าไม่ถึงการส่งเสริมการจ้างงาน/การทำงานตามมาตรา 33 และมาตรา 35 มีมากถึงร้อยละ 80 สำหรับคนพิการที่ถูกจ้างงาน/ได้รับสัมปทานตามมาตรา 35 ส่วนใหญ่ ถูกจ้างแบบเหมาช่วง/จ้างเหมาบริการ ร้อยละ 68

5. กลุ่มคนพิการที่ทำงานอยู่ในตลาดแรงงานเกือบร้อยละ 80 ไม่มีหลักประกันสังคมใดๆ เมื่อพิจารณาถึงโอกาสในการเข้าถึงกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ มีเพียงประมาณ 1 ใน 4 ของกลุ่มตัวอย่างที่สามารถเข้าถึงและได้รับประโยชน์จากกองทุนดังกล่าว ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จึงต้องการการสนับสนุนการประกอบอาชีพในรูปแบบของเงินทุน (ให้เปล่าและกู้ยืม) มากที่สุด

6. ผลกระทบของวิกฤติโควิด-19 ต่อการจ้างงานและการทำงานของคนพิการ พบว่า เฉพาะคนพิการที่ถูกจ้างงานตามมาตรา 33 และได้รับสัมปทานตามมาตรา 35 ไม่ค่อยได้รับผลกระทบเท่าใดนัก เนื่องจากมีสัญญาการจ้างงานหรือให้สัมปทานอยู่ ไม่สามารถบอกเลิกจ้างหรือยกเลิกสัญญาได้ แต่สำหรับกลุ่มที่ได้รับผลกระทบด้านรายได้ลดลงมากที่สุด คือ กลุ่มแรงงานนอกระบบ โดยเฉพาะกลุ่มคนพิการที่ทำงานในภาคการท่องเที่ยวและบริการ

7. การพัฒนาระบบคุ้มครองทางสังคมตลอดช่วงชีวิตของคนพิการจำเป็นต้องเชื่อมต่อการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในทุกช่วงวัยตั้งแต่ก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงานจนถึงในวัยสูงอายุ อีกทั้งต้องมีการพัฒนาระบบการเก็บข้อมูลคนพิการแบบระยะยาวและต่อเนื่อง รวมถึงครอบคลุมในทุกขั้นตอนของช่วงชีวิต เพื่อให้สามารถติดตามและพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสมในทุกช่วงวัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อส่งเสริมการจ้างงานและการทำงานของคนพิการ

1.1 ควรส่งเสริมการจ้างงานคนพิการอย่างเร่งด่วนทั้งในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และเตรียมความพร้อมด้านทักษะจำเป็นพื้นฐานก่อนเข้าทำงาน เพื่อให้เข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างราบรื่นและลดปัญหาการออกจากงานสูงในระยะแรก

1.2 ควรสร้างงานให้กับคนพิการแบบ Work customization และให้คนพิการเป็นศูนย์กลางในการสร้างงาน โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น เพื่อขจัดอุปสรรคในการเข้าถึงการจ้างงานตามระบบปกติ (ปัญหาด้านวุฒิการศึกษา ไม่สามารถทำงานบางอย่างได้ ปัญหาในการเดินทาง ฯลฯ) เช่น การสนับสนุนงบประมาณให้ศูนย์บริการคนพิการจัดตั้งคลินิกมนุษย์ล้อในบางจังหวัด เป็นต้น

1.3 ควรสนับสนุนให้ศูนย์บริการคนพิการเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมการจ้างงาน หรือจับคู่นายจ้างกับคนพิการที่ต้องการหางานทำในระดับท้องถิ่นและชุมชน

1.4 ควรสร้างความร่วมมือเพื่อสนับสนุนกลุ่มธุรกิจท้องถิ่น และกลุ่ม Social enterprise สร้างงานในชุมชนสำหรับกลุ่มคนพิการว่างงานในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มคนพิการที่จบการศึกษาใหม่ที่ยังว่างงานและต้องการทำงานในพื้นที่บ้านเกิดของตนเอง รวมถึงกลุ่มคนพิการสูงอายุที่ยังต้องการทำงาน

1.5 ควรเร่งพัฒนาทักษะด้าน Digital Technology ให้กับคนพิการที่กำลังทำงานอยู่ เพื่อเสริมประสิทธิภาพการทำงานที่ทำอยู่เดิม (การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารเพื่อให้สามารถทำงานที่บ้านได้) และเพื่อสร้างโอกาสทางอาชีพในการเพิ่มรายได้ เช่น การขายของออนไลน์ เป็นต้น

1.6 ควรมีการปรับเงื่อนไขทางกฎหมายของกองทุนต่างๆ เพื่อให้กลุ่มคนพิการ และกลุ่มแรงงานนอกระบบสามารถเข้าถึงแหล่งเงินกู้และนำมาพัฒนาทักษะในการทำงานของตนเอง หรือของผู้ดูแลคนพิการ

1.7 ควรพัฒนาแพลตฟอร์มกลางในการหางาน สำหรับกลุ่มแรงงานที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงระบบการสมัครงานปกติ เช่น กลุ่มคนพิการ ที่มีวุฒิการศึกษาไม่สูงนัก มีข้อจำกัดในการทำงานบางอย่าง หรือมีข้อจำกัดในการเคลื่อนไหวและการเดินทาง เป็นต้น และให้แพลตฟอร์มนี้เป็นส่วนหนึ่งของระบบการจัดเก็บข้อมูลการทำงานของคนพิการ

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับคนพิการตลอดช่วงชีวิต (โดยเฉพาะด้านการทำงาน)

2.1 ควรพัฒนากลไกหรือระบบเชื่อมต่อระหว่างระบบการศึกษากับการเข้าสู่การทำงาน รวมถึงเชื่อมต่อการทำงานของระบบการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนพิการเข้ากับการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน และการจัดหางาน เพื่อเพิ่มการเข้าสู่ตลาดแรงงานของคนพิการ

2.2 ควรพัฒนาแพคเกจสวัสดิการให้กับคนพิการทั้งกลุ่มที่กำลังเข้าสู่การทำงานและกำลังทำงานอยู่ทั้งในสถานประกอบการ และกลุ่มแรงงานนอกระบบ เช่น ระบบ Career Counselling, นักแนะแนวอาชีพและสอนงานคนพิการ (Job Coach for Person with Disabilities) เป็นต้น เพื่อให้มีกลไกที่ติดตามดูแลคนพิการจนสามารถประกอบอาชีพได้จริง รวมถึงมีระบบสนับสนุนการทำงานของผู้ดูแลคนพิการและครอบครัวคนพิการ)

2.3 ควรพัฒนาระบบเก็บข้อมูลระยะยาวของคนพิการ โดยบูรณาการฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคนพิการตลอดช่วงชีวิต ซึ่งสามารถเริ่มจากฐานข้อมูลของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเป็นหลัก จากนั้นเชื่อมต่อกับฐานข้อมูลด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวกับคนพิการตลอดช่วงชีวิต

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

3.1 ประเด็นการพัฒนากลไก/ระบบเชื่อมต่อจากสถานศึกษาสู่การทำงาน เพื่อเพิ่มความสามารถในการพึ่งพาตัวเองทางเศรษฐกิจ (กลุ่มคนพิการในวัยแรงงานตอนต้น)

3.2 ประเด็นการออกแบบนโยบายส่งเสริมการจ้างงานหรือการทำงานรูปแบบพิเศษ และระบบคุ้มครองทางสังคมในการทำงานที่เหมาะสม (กลุ่มคนพิการทางสติปัญญา กลุ่มออทิสติก และกลุ่มคนพิการทางการเรียนรู้)

3.3 ประเด็นการส่งเสริมให้เข้าสู่การจ้างงาน/การทำงาน (กลุ่มคนพิการที่ยังสามารถทำกิจวัตรประจำวันได้)

3.4 ประเด็นปัญหา/อุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน (กลุ่มคนพิการที่ยังสามารถทำกิจวัตรประจำวันได้)

3.5 ประเด็นการพัฒนารูปแบบการทำงานที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุที่มีความพิการ (กลุ่มคนพิการสูงอายุ (โดยเฉพาะผู้สูงอายุตอนต้น อายุ 60-69 ปี))

3.6 ประเด็นการออกแบบกลไกเพื่อส่งเสริมการทำงานผู้สูงอายที่มีความพิการและยังต้องการทำงาน (ป้องกันการติดบ้าน/ติดเตียง และสามารถพึ่งพาตัวเองได้ทางเศรษฐกิจ) (กลุ่มคนพิการสูงอายุ (โดยเฉพาะผู้สูงอายุตอนต้น อายุ 60-69 ปี))

3.7 ประเด็นการพัฒนาหลักสูตร/โครงการพัฒนาทักษะการทำงานแบบเรียนรู้ด้วยตัวเอง (self-learning) ให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท (กลุ่มคนพิการทุกกลุ่ม)

3.8 ประเด็นการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับประเภทงานที่เหมาะสมกับคนพิการในแต่ละช่วงวัย (กลุ่มคนพิการทุกกลุ่ม)

เอกสารอ้างอิง

กมลพรรณ พันพึ่ง. (2556). *เอกสารประกอบการสอนวิชา ประชากรเป้าหมายกับการบริหารการพัฒนา “นิยามความพิการและแนวคิดเรื่องความพิการ (Model of Disability)”*. สืบค้น 26 กุมภาพันธ์ 2566. จาก https://shorturl.asia/Oom6S.

กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2565). *สถิติผู้สูงอายุ สัญชาติไทย และ มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ธันวาคม 2565.* สืบค้น 26 กุมภาพันธ์ 2566. จาก https://www.dop.go.th/th/know/side/1/1/1159.

กรมพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2563). *รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2565). *รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย*. สืบค้น 26 กุมภาพันธ์ 2566. จาก https://opendata.nesdc.go.th/dataset/situation-report-on-dep.

ชนินทร์ พุ่มบัณฑิต และ กรธวัฒน์ สกลหฤคเดช. (2563). รูปแบบการจ้างงานและสวัสดิการของผู้พิการในประเทศไทย. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, 15*(1), 1-15.

มูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการ และศูนย์ศึกษาความพิการเชิงสังคม. (2557). *รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพหรือสวัสดิการสำหรับคนพิการ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

รณรงค์ จันใด. (2563). แนวทางการจ้างงานและการส่งเสริมการมีงานทาของคนพิการในประเทศไทย. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, 12*(2), 158-173.

สยามรัฐออนไลน์. (2561). *รับมือ ‘สังคมสูงวัย’ ในมุมมองเมธีวิจัยอาวุโส สกว*. สืบค้น 29 ธันวาคม 2565. จาก https://siamrath.co.th/n/45298.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2545). *รายงานการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ: ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ. (2553). *คู่มือสื่อสารเพื่อการทำความเข้าใจคนพิการ*. กรุงเทพฯ: องค์การแรงงานระหว่างประเทศ.

อาทิชา นราวรวัชร, ขวัญประชา เชียงไชยสกุล, สุรางค์รัตน์ จำเนียรพล, มนทกานต์ ฉิมมามี, ธนานนท์ บัวทอง และ ญานิกา อักษรนำ. (2564). *โครงการศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการผ่านระบบการคุ้มครองทางสังคมเพื่อคนพิการตลอดช่วงชีวิต*. กรุงเทพฯ: กองทุนและส่งเสริมความเสมอภาคคนพิการ, กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ.

Cheausuwantavee, T., & Keeratiphanthawong, S. (2021). Employment for Persons with Disabilities in Thailand: Opportunities and Challenges in the Labor Market. *Journal of Population and Social Studies, 29*, 384-400.

Edmonds, L. J. (2005). *Disabled people and development*. Philippines: Asian Development Bank.

UNESCAP. (2020). *Employment of Persons with Disabilities in Asia and the Pacific: Trends, Strategies and Policy Recommendations*. Bangkok: UNESCAP.

JSSP: Journal of Social Science Panyapat, 2023. 5(1): 367-378.

PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSSP
Journal of Social Science Panyapat
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/index

Academic Article

The Impact of Organizational Culture on the use of Performance Measures and Employee Efficiency in Industries

Wanatsanan Boonpermpoon[1*] and Somboon Saraphat[1]

[1] *Department of Industrial Administration and Development, Faculty of Management Sciences, Kasetsart University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: wanatsanan.b@ku.th*

ABSTRACT

The purpose of this article is to present the importance of organizational culture and the use of organizational performance indicators that affects the performance of employees in the industry. The study found that Organizational culture is divided into 4 types: 1) Clan Culture 2) Adhocracy Culture 3) Market Culture and 4) Hierarchy Culture or Bureaucracy Culture. Performance are divided into 4 aspects: (1) Quality (2) Quantity (3) Time and (4) Costs. The use of performance indicators can be divided into two types: Financial perspective and Non-Financial including 1) Customer perspective 2) Internal process perspective and 3) Learning and growth perspective. Financial indicators and Non-financial indicators are used in that organization. It is necessary and very important to the organization. Which in addition to being a pattern for controlling and measuring results, it is also useful for employee performance management and lead to the success of the organization.

Keywords: Organizational Culture, Performance Measure, Financial Perspective, Non-Financial Performance Measures, Employee Efficiency

Received: 11 January 2023;
Revised: 17 March 2023;
Accepted: 21 March 2023

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat
ISSN: 2773-9805 (Online)

ผลกระทบของวัฒนธรรมองค์การต่อการใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานขององค์การ และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในอุตสาหกรรม

วนัสสนันท์ บุญเพิ่มพูล[1*] และ สมบูรณ์ สาระพัด[1]

[1] *สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาอุตสาหกรรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: wanatsanan.b@ku.th*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอเรื่องความสำคัญของวัฒนธรรมองค์การ และการใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานขององค์การ ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในอุตสาหกรรม จากการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมองค์การแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) วัฒนธรรมแบบเครือญาติ หรือเน้นการมีส่วนร่วม 2) วัฒนธรรมแบบปรับตัว หรือเน้นการเปลี่ยนแปลงพัฒนา 3) วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ หรือเน้นการตลาด 4) วัฒนธรรมแบบราชการ หรือเน้นสายการบังคับบัญชา ผลการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 4 ประการ คือ 1) คุณภาพของงาน 2) ปริมาณงาน 3) เวลา และ 4) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน การใช้ตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานแบ่งเป็นสองลักษณะคือ มุมมองด้านการเงิน และ ผลการดำเนินงานที่ไม่เป็นตัวเงิน ได้แก่ 1) มุมมองด้านลูกค้า 2) มุมมองด้านกระบวนการทำงานภายในองค์การ และ 3) มุมมองด้านการเรียนรู้และการเติบโต ซึ่งการนำตัวชี้วัดทางการเงินและตัวชี้วัดที่ไม่ใช่การเงินมาใช้ในองค์การนั้น เป็นเรื่องที่จำเป็นและสำคัญต่อองค์การเป็นอย่างมาก ซึ่งนอกจากจะเป็นแบบแผนในการควบคุมและวัดผลแล้ว ยังมีประโยชน์ต่อการบริหารจัดการประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน และนำไปสู่ความสำเร็จขององค์การได้

คำสำคัญ: วัฒนธรรมองค์การ, การใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน, มุมมองด้านการเงิน, มุมมองที่ไม่เป็นตัวเงิน, ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ภาคตะวันออกของประเทศไทยเป็นเมืองแห่งอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการส่งเสริมการลงทุนจากรัฐบาลเพื่อยกระดับการพัฒนาประเทศไปสู่ยุค “ไทยแลนด์ 4.0” ทำให้เกิดการดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาประกอบกิจการเป็นจำนวนมาก รวมถึงนักลงทุนชาวไทย (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, 2564) ซึ่งการประกอบกิจการขององค์การต่างชาติ ย่อมมีวัฒนธรรมองค์การที่แตกต่างกัน และย่อมเกิดปัญหาความแตกต่างทางวัฒนธรรม เช่น ความแตกทางเชื้อชาติ ภาษา เพศ มารยาท อาหาร วิธีการทำงาน การแต่งกาย ความรับผิดชอบ และความเป็นส่วนตัว เป็นต้น วัฒนธรรมองค์การของชาวญี่ปุ่น มีความคาดหวังสูงต่อประสิทธิภาพและเป้าหมาย ผลที่ได้จากการคาดหวังในเชิงบวกได้รับความสนใจ เป็นอย่างมาก จากอิทธิพลของพนักงานที่ทำงานในสภาพแวดล้อมที่มีความแตกต่างและข้ามวัฒนธรรม ซึ่งความเข้าใจผิดอาจเกิดขึ้นได้ระหว่างผู้จัดการชาวญี่ปุ่นและผู้ใต้บังคับบัญชาในท้องถิ่น ท้ายที่สุดอาจก่อให้เกิดความตึงเครียดและความขัดแย้งระหว่างทั้งสองฝ่ายอย่างมาก (Stangor, 2000) ส่วนวัฒนธรรมองค์การแบบอเมริกัน จะให้ความสำคัญมากกับอาชีพ ความชำนาญเฉพาะทาง คือพนักงานต้องมีความรู้ความชำนาญระดับ “มืออาชีพ” จึงจะสามารถอยู่รอด ได้รับการจ้างงาน และได้รับผลตอบแทนที่ดีจากการทำงานที่คุ้มค่า อีกประเด็นที่เห็นได้ชัดในวัฒนธรรมองค์การอเมริกัน คือการใช้กลไกควบคุมอย่างชัดเจน การควบคุมต่างๆ จะมีระบบการควบคุมที่เปิดเผย ทุกคนเห็นโดยทั่วไป ทั้งการควบคุมโดยคนและเครื่องจักร (Ouchi, 1981 อ้างถึงใน ปวีณา ต่างประเสิรฐ, 2558) ซึ่งการที่จะทำให้องค์การมีผลการปฏิบัติงานที่ดีได้นั้น ต้องอาศัยวัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง และแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานในเชิงบวก (Sarmawa, I., 2017)

แม้ว่าวัฒนธรรมอาจจะไม่มีผลต่อความสำเร็จในครั้งแรก แต่ในทุกวัฒนธรรมจำเป็นต้องใช้ข้อมูลเพื่อการบริหารงาน โดยอาจจะใช้ข้อมูลที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน องค์การจำเป็นต้องคำนึงถึงการออกแบบระบบการวัดผลการดำเนินงานให้มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมหรือลักษณะเฉพาะของปัจจัยเชิงสถานการณ์เพื่อให้สามารถใช้ระบบการวัดผลการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Otley, 1980; Chenhall, 2003; Schulz, Wu & Chow, 2010, อ้างใน สุวิมล บัวทอง และ ศิริลักษณ์ บางโชคดี, 2558) ดังนั้น วัฒนธรรมองค์การในทุกๆ สัญชาติจึงมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน ซึ่งการวัดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในปัจจุบันไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือในการตรวจสอบเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือในการควบคุม ที่จะทำให้องค์การสามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนที่กำหนดไว้ เพราะการวัดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่ถูกต้องจะช่วยให้องค์การทราบถึงผลการดำเนินงานว่าเป็นอย่างไร โดยสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นได้ และสามารถนำไปพัฒนาเพื่อให้องค์การเติบโตต่อไป

จากเหตุผลข้างต้น วัฒนธรรมองค์การ และการใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานขององค์การ อาจจะเกิดมีความเชื่อมโยงกัน และนำไปสู่การมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นของพนักงาน ผู้เขียนจึงประสงค์นำเสนอในประเด็นที่เกี่ยวกับผลกระทบของวัฒนธรรมองค์การ ต่อการใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานขององค์การ และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในอุตสาหกรรม เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารในการเลือกใช้วัฒนธรรมองค์การให้เหมาะสมกับองค์การ ทั้งนี้ยังทำให้ผู้บริหารทราบถึงระดับความสัมพันธ์ตัวของตัวแปรวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน และเป็นแนวทางในการศึกษาสำหรับผู้วิจัยและนักวิชาการที่สนใจในเรื่องผลกระทบของวัฒนธรรมองค์การ ต่อการใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานขององค์การ และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในอุตสาหกรรม

แนวคิดเกี่ยววัฒนธรรมองค์การ

ผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายที่นักวิจัยและนักวิชาการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์การ (Organizational Culture) ซึ่งหลากหลาย แตกต่างกันไปตามแต่ทรรศนะ และความสนใจของนักวิจัยและนักวิชาการแต่ละท่าน ตามลำดับดังนี้

สุธรรม รัตนโชติ (2560) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมองค์การ หมายถึง ระบบการรวมความเชื่อและค่านิยมในการกำหนดทิศทางของพฤติกรรมของคนในองค์การ

Daft (2008, น.422) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมองค์การว่า หมายถึง สิ่งที่ประกอบกันขึ้นของค่านิยม ความเชื่อ ความเข้าใจ และแนวทางของความคิด ซึ่งถูกนำมาใช้ร่วมกันของสมาชิกในองค์การหนึ่งๆ และถ่ายทอดสืบต่อไปยังสมาชิกใหม่ให้ได้รับการปฏิบัติ

Hofstede (1997) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมองค์การว่า หมายถึง แบบแผน ความคิด ความรู้สึกของสมาชิกที่ได้รับการกำหนดร่วมกันภายในองค์การ ซึ่งมีผลให้สมาชิกขององค์การนั้นแตกต่างไปจากสมาชิกขององค์การอื่น

Allen, R. (1985) ได้เสนอแนะว่าการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมจะมีอยู่ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 วัฒนธรรมปัจจุบันจะถูกวิเคราะห์อย่างรอบคอบและอุปสรรคต่อการเปลี่ยนแปลงจะต้องถูกระบบ เราจะต้องพัฒนาแผนการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมขึ้นมาโดยมุ่งที่เป้าหมายการสร้างความเป็นเลิศขององค์การ

ขั้นตอนที่ 2 สมาชิกขององค์การจะได้รับการแนะนำกระบวนการเปลี่ยนแปลงการประชุมเชิงปฏิบัติการและการฝึกอบรมจะถูกดำเนินการ เพื่อที่จะติดต่อสื่อสารความจำเป็นของการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและแถลงเป้าหมายใหม่ของบริษัทแก่พนักงาน

ขั้นตอนที่ 3 การแปรสภาพองค์การได้บรรลุความสำเร็จนี่คือหัวใจของการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม นโยบายโครงการและระเบียบวิธีปฏิบัติงานของบริษัทต้องถูกเปลี่ยนแปลง เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายที่ถูกกำหนดไว้ ณ ขั้นตอนที่ 1 และถูกติดต่อสื่อสารขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 4 ผู้บริการระดับสูงได้ข้อมูลป้อนกลับและประเมินวัฒนธรรมที่ถูกสร้างขึ้นมาใหม่ วัฒนธรรมเก่าอาจจะต้องคำเนินการปรับปรุงที่จำเป็น เพื่อสนับสนุนความมั่นคงและความต่อเนื่องของวัฒนธรรมแบบสิ่งมีชีวิตที่ต้องการวัฒนธรรม “ใหม่” จะต้องสนับสนุนการก่อร่างใหม่ขององค์การ เพื่อให้เป็นบริษัทที่ตระหนักถึงความต้องการของลูกค้าและปัจจัยที่สำคัญอย่างอื่นภายใน สภาพแวดล้อม

สรุปได้ว่า วัฒนธรรมองค์การ หมายถึง สิ่งที่สมาชิกในองค์การปฏิบัติและยึดถือต่อๆ กันมา และมีการถ่ายทอดไปสู่สมาชิกใหม่ เพื่อส่งเสริมให้องค์การประสบความสำเร็จ

รูปแบบตัววัดของวัฒนธรรมที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ตัววัดเกี่ยวกับวัฒนธรรมของ Daft (2008) ที่จำแนกวัฒนธรรมออกเป็น 4 ประเภท คือ 1) วัฒนธรรมแบบเครือญาติ หรือเน้นการมีส่วนร่วม (Clan Culture) 2) วัฒนธรรมแบบปรับตัว หรือเน้นการเปลี่ยนแปลงพัฒนา (Adhocracy Culture) 3) วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ หรือเน้นการตลาด (Market Culture) และ 4) วัฒนธรรมแบบราชการ หรือเน้นสายการบังคับบัญชา (Hierarchy Culture or Bureaucracy Culture) ดังต่อไปนี้

1. **วัฒนธรรมแบบที่ 1 วัฒนธรรมแบบเครือญาติ หรือเน้นการมีส่วนร่วม (Clan Culture)**

ผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายที่นักวิจัยและนักวิชาการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมแบบเครือญาติ หรือเน้นการมีส่วนร่วม (Clan Culture) ซึ่งหลากหลายแตกต่างกันไปตามแต่ทรรศนะและความสนใจของนักวิจัยและนักวิชาการแต่ละท่าน ตามลำดับดังนี้

Daft & Richard L. (2001) กล่าวว่า วัฒนธรรมแบบเครือญาติ หมายถึง การให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของพนักงาน เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก บรรยากาศในการทำงานจะคล้ายครอบครัว มุ่งเน้นความร่วมมือ ความเอาใจใส่ เอื้ออาทร

Cameron & Freeman (1999) กล่าวว่า วัฒนธรรมแบบญาติมิตร (Clan Culture) หมายถึง วัฒนธรรมการเห็นพ้องต้องกัน ความเป็นพวกเดียวกัน สามัคคีกลมเกลียว และมีความรู้สึกเป็นเหมือนสมาชิกครอบครัวเดียวกัน เน้นลักษณะภายในองค์การและทรัพยากรมนุษย์ในองค์การ วัฒนธรรมประเภทนี้ เป็นวัฒนธรรมที่มีความยืดหยุ่น มุ่งเน้นภายในองค์การ โดยอาจมีค่านิยมในเรื่องการทำตามประเพณี การคำนึงถึงผลกระทบที่อาจมีต่อคนอื่นๆ การเน้นความเป็นทีม เน้นการมีส่วนร่วม เห็นพ้องต้องกัน ไม่พยายามสร้างความแตกแยก อลุ่มอะล่วยกัน ช่วยเหลือกัน ร่วมมือกัน เป็นกันเองแบบพี่น้อง และเน้นความเป็นธรรม ยุติธรรมและเท่าเทียม องค์การที่มีวัฒนธรรมเช่นนี้ มักมีกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมมาก มีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ดี ส่งเสริมพนักงานให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และจงรักภักดีต่อองค์การ

Lawler (1996) กล่าวว่า องค์การที่มีประสิทธิภาพจะให้อำนาจแก่บุคลากร สร้างองค์การ อบรม และพัฒนาความสามารถของมนุษย์ในทุกระดับ ผู้บริหาร ผู้จัดการ และพนักงานมีความมุ่งมั่นในการทำงาน และรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ คนทุกระดับรู้สึกว่าอย่างน้อยพวกเขามีข้อมูลบางอย่างในการตัดสินใจที่จะส่งผลต่องานของพวกเขาและงานของพวกเขานั้น เชื่อมโยงโดยตรงกับเป้าหมายขององค์การ

สรุปได้ว่าวัฒนธรรมแบบเครือญาติ หรือเน้นการมีส่วนร่วม (Clan Culture) หมายถึง วัฒนธรรมที่เน้นให้สมาชิกในองค์การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ขององค์การ สามัคคี กลมเกลียวกัน และร่วมมือร่วมใจกัน เพื่อส่งเสริมให้องค์การประสบความสำเร็จ โดยแต่ละกิจกรรมสามารถยืดหยุ่นได้

2. วัฒนธรรมแบบที่ 2 วัฒนธรรมแบบปรับตัว หรือเน้นการเปลี่ยนแปลงพัฒนา (Adhocracy Culture)

ผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายที่นักวิจัยและนักวิชาการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมแบบปรับตัว หรือเน้นการเปลี่ยนแปลงพัฒนา ซึ่งหลากหลายแตกต่างกันไปตามแต่ทรรศนะและความสนใจของนักวิจัยและนักวิชาการแต่ละท่าน ตามลำดับดังนี้

Cameron and Freeman (1999) กล่าวว่า วัฒนธรรมแบบเน้นการปรับตัว (Adhocracy Culture) หมายถึง วัฒนธรรมที่มุ่งเน้นความคิดสร้างสรรค์ เปลี่ยนแปลงพัฒนา เน้นการทำงานที่มีทีมงานที่ดี เป็นวัฒนธรรมองค์การที่มีความยืดหยุ่นสูง และมุ่งเน้นการตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมภายนอก มุ่งเน้นค่านิยมในเรื่องส่งเสริมการสร้างสรรค์ การใช้จินตนาการ การทดลอง กล้าเสี่ยง คิดนอกกรอบ ให้อิสระในการคิด ทำ มุ่งเน้นตอบสนองต่อลูกค้าโดยไม่ยึดติดกับกรอบเดิมๆ วัฒนธรรมแบบเน้นการปรับตัว เกิดขึ้นจากการที่ผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leader) มุ่งสร้างค่านิยมใหม่ขององค์การที่เอื้อต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการตีความ หรือคาดการณ์ภาวะแวดล้อมภายนอก เพื่อให้เกิดพฤติกรรมในองค์การที่สามารถตอบสนองได้ตลอดเวลา พนักงานขององค์การจึงได้รับความอิสระในการตัดสินใจเอง โดยยึดค่านิยมในการ

สนองตอบต่อลูกค้าเป็นสำคัญ ผู้นำมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นกับองค์การด้วยการกระตุ้นพนักงานให้กล้าเสี่ยงกล้าทดลองคิดและทำในสิ่งใหม่ และเน้นการให้รางวัล ตอบแทนแก่ผู้ที่ริเริ่ม สร้างสรรค์เป็นพิเศษ หลายบริษัทได้เปลี่ยนนโยบายใหม่มาเน้นเรื่องการ มอบหมายอำนาจในการตัดสินใจแก่พนักงาน (Employee Empowerment) เน้นกลยุทธ์ความยืดหยุ่น และความสามารถ ตอบสนองได้รวดเร็วเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว

Denison (1990) กล่าวว่า วัฒนธรรมแบบเน้นการปรับตัวหรือเปลี่ยนแปลงพัฒนา (Adaptability Culture) หมายถึง วัฒนธรรมองค์การที่มีวิธีการทำงานที่ยืดหยุ่น ปรับตัวและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมภายนอก เพื่อให้องค์การสามารถรอดพ้นจากสถานการณ์ที่มีความไม่แน่นอนและมีความซับซ้อน โดยองค์ประกอบหลักของวัฒนธรรมเน้นการปรับตัว ได้แก่ การสร้างการเปลี่ยนแปลง (Creating Change) การเน้นผู้รับบริการ (Customer Focus) และการเรียนรู้ขององค์การ (Organizational Learning)

สรุปได้ว่าวัฒนธรรมแบบปรับตัว หรือเน้นการเปลี่ยนแปลงพัฒนา (Adhocracy Culture) หมายถึง วัฒนธรรมที่สมาชิกในองค์การพร้อมที่จะทำกิจกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทั้งการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ในโลกยุคปัจจุบัน เพื่อพัฒนาให้องค์การประสบความสำเร็จ

3. วัฒนธรรมแบบที่ 3 วัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ หรือเน้นการตลาด (Market Culture)

ผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายที่นักวิจัยและนักวิชาการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ หรือเน้นการตลาด (Market Culture) ซึ่งหลากหลายแตกต่างกันไปตามแต่ทรรศนะและความสนใจของนักวิจัยและนักวิชาการแต่ละท่าน ตามลำดับดังนี้

Slocum & Hellriegel (2011) กล่าวว่า วัฒนธรรมแบบการตลาด (Market culture) หรืออาจเรียกว่า วัฒนธรรมมุ่งความสำเร็จ หมายถึง วัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญต่อการวัดผลความสำเร็จจากการเติบโตของยอดขาย ผลกำไรจากธุรกิจ ส่วนแบ่งการตลาด และสถานะทางการเงินขององค์การ

Daft (2008) กล่าวว่า วัฒนธรรมมุ่งความสำเร็จ (Achievement culture) หมายถึง วัฒนธรรมที่องค์การมีการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อให้พนักงานเข้าใจ รับรู้และสามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ โดยมุ่งเน้นการแข่งขัน และการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า องค์การที่มีวัฒนธรรมรูปแบบนี้จะมีการแข่งขันกันอย่างหนัก เพื่อมุ่งเน้นยอดขาย และกำไร

Cameron & Freeman (1999) กล่าวว่า วัฒนธรรมแบบเน้นการตลาด หรือวัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ (Market Culture) หมายถึง วัฒนธรรมที่เน้นค่านิยมการทำงานเชิงรุก เน้นค่านิยมแบบแข่งขัน ความคิดริเริ่มของบุคคล เป็นวัฒนธรรมองค์การที่เน้นการมีเสถียรภาพหรือความมั่นคง เน้นการยอมรับหรือตอบสนองจากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การ โดยมุ่งเน้นความสำเร็จ กำหนดเป้าหมายชัดเจน เช่น ยอดขาย กำไร ส่วนครองตลาด และการตอบสนองความต้องการของลูกค้า ซึ่งมุ่งเน้นค่านิยมในเรื่อง การแข่งขันกันทำงานเพื่อสร้างผลงาน การมุ่งมั่นเอาจริงเอาจัง เน้นการทำงานให้เสร็จ สมบูรณ์ และดีที่สุด ส่งเสริม ริเริ่ม ในระดับบุคคลเพื่อมุ่งสู่ชัยชนะและความสำเร็จ ในองค์การที่มีวัฒนธรรมแบบนี้พนักงานมักที่จะมีการแข็งขันกันทำงานอย่างหนัก เพื่อมุ่งเน้นยอดขาย และผลกำไร

สรุปได้ว่าวัฒนธรรมแบบมุ่งผลสำเร็จ หรือเน้นการตลาด (Market Culture) หมายถึง วัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับยอดขาย กำไร และส่วนแบ่งทางการตลาด เพื่อขับเคลื่อนให้องค์การดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ส่งเสริมให้บุคคลากรในองค์การเกิดการแข่งขันเพื่อพัฒนาตนเองและองค์การตลอดเวลา

4. วัฒนธรรมแบบที่ 4 วัฒนธรรมแบบราชการ หรือเน้นสายการบังคับบัญชา (Hierarchy Culture or Bureaucracy Culture)

ผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายที่นักวิจัยและนักวิชาการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมแบบราชการ หรือเน้นสายการบังคับบัญชา (Hierarchy Culture or Bureaucracy Culture) ซึ่งหลากหลายแตกต่างกันไปตามแต่ทรรศนะและความสนใจของนักวิจัยและนักวิชาการแต่ละท่าน ตามลำดับดังนี้

Cameron & Freeman (1999) กล่าวว่า วัฒนธรรมแบบเน้นสายการบังคับบัญชา หรือวัฒนธรรมแบบราชการ (Hierarchy Culture or Bureaucracy Culture) หมายถึง วัฒนธรรมมุ่งเน้นความเป็นระเบียบ ความมั่งคง กฎ และ

ข้อบังคับต่างๆ ซึ่งคาดหวังให้สมาชิกปฏิบัติตาม องค์การในวัฒนธรรมนี้จะเน้นที่ความมีเสถียรภาพหรือความมั่นคง มุ่งเน้นความสำคัญด้านค่านิยมในเรื่องการประหยัด มุ่งเน้นประสิทธิภาพในการทำงาน เน้นความเป็นทางการ และระเบียบแบบแผน ใช้เหตุผลและตัวเลขต่างๆ ในการปฏิบัติงาน เน้นระเบียบ คำสั่งและกฎระเบียบต่างๆ เน้นให้พนักงานเกิดความเชื่อฟัง ทำตามกฎระเบียบและคำสั่งของผู้บังคับบัญชา โดยแนวคิดของวัฒนธรรมประเภทนี้ ช่วยให้องค์การมีประสิทธิภาพ เสถียรภาพ และสามารถคาดหมายผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นได้ ตลอดจนเหมาะสมกับองค์การที่สภาพแวดล้อมไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงมากนัก

Daft (2004) กล่าวว่า วัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมภายใน ความคงเส้นคงวาในการดำเนินการเพื่อให้เกิดความมั่นคง วัฒนธรรมแบบราชการ จะมุ่งเน้นด้านวิธีการ ความสมเหตุสมผล ความมีระเบียบของการทำงาน มุ่งเน้นให้ยึดและปฏิบัติตามกฎระเบียบ ยึดหลักการประหยัด ความสำเร็จขององค์การเกิดจากความสามารถในการบูรณาการและความมีประสิทธิภาพ ใช้เหตุผล ใช้ข้อมูลตัวเลขต่างๆ เท่านั้น ในโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยาง รวดเร็วเช่นนี้ มีองค์การน้อยมากที่สามารถดำเนินงานภายใต้สภาพแวดล้อมที่มั่นคง ผู้นำส่วนใหญ่จึงพยายามหลีกเลี่ยงวัฒนธรรมแบบราชการ เนื่องจากต้องการมีความยืดหยุ่นคล่องตัวมากขึ้นนั้นเอง

วัฒนธรรมแบบราชการ หรือเน้นสายการบังคับบัญชา (Hierarchy Culture or Bureaucracy Culture) หมายถึง วัฒนธรรมที่มุ่งเน้นการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้หัวหน้างาน และปฏิบัติตามกฎระเบียบขององค์การอย่างเคร่งครัด โดยแต่ละองค์การจะมีการออกคำสั่งหรือกฎระเบียบ ให้สมาชิกในองค์การเชื่อฟังตามคำสั่งนั้น

สรุปภาพรวมรูปแบบตัววัดของวัฒนธรรมที่ใช้ในงานวิจัยของ Daft 2008 เป็นตัววัดที่นักวิจัยนิยมใช้อย่างแพร่หลายทางงานวิชาการ ทำให้มีความน่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับในการศึกษาเชิงวิชาการ

แนวคิดเกี่ยวกับการใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานเชิงดุลยภาพ Balanced Scorecard (BSC)

ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดที่นักวิจัยและนักวิชาการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานเชิงดุลยภาพ Balanced Scorecard (BSC) ซึ่งหลากหลายแตกต่างกันไปตามแต่ทรรศนะและความสนใจของนักวิจัยและนักวิชาการแต่ละท่าน ตามลำดับดังนี้

Kaplan and Norton (2000) ได้ให้ความหมายของการวัดผลการดำเนินงานเชิงดุลยภาพว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้บริหารกำหนดเป้าหมายเชิงกลยุทธ์และแนวทางไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ ตลอดจนติดตาม ตรวจสอบ ควบคุมกลยุทธ์กิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ผ่าน การใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานทางด้านการเงิน และไม่ใช่ทางการเงิน

การวัดผลการดำเนินงานโดยเทคนิค BSC นั้นมี 4 ด้าน คือ ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการจัดการภายในของธุรกิจ และด้านเรียนรู้และเติบโต ซึ่ง 3 ด้านหลังนี้เป็นปัจจัยทุนทางปัญญาที่ Kaplan & Norton เห็นว่าจะช่วยชี้ให้เห็นความได้เปรียบในการแข่งขัน การวัดผลงานขององค์การต้องวิเคราะห์เชื่อมโยงกับกลยุทธ์ของธุรกิจอยู่ตลอด เมื่อวัดแล้วสามารถนำผลไปใช้ในการให้รางวัลพนักงานตามที่มีส่วนช่วยให้องค์การประสบความสำเร็จ Kaplan & Norton เชื่อว่า การปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกระทำผ่านทางด้านนวัตกรรมและการเรียนรู้นั้นจะช่วยให้องค์การมีผลงานดีขึ้น ทั้งทางด้านกระบวนการทำงานภายในและด้านลูกค้า ในที่สุดจะนำไปสู่การปรับปรุงผลงานทางด้านการเงิน (Sim & Koh, 2001 อ้างใน เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ, 2554)

สรุปได้ว่าการใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานเชิงดุลยภาพ หรือ Balance Scorecard เป็นเทคนิคการนำข้อมูลจากหลายๆ ปัจจัย มาวัดผลการดำเนินงานในองค์การ ทั้งทางด้านการเงิน และไม่ใช่ทางการเงิน โดยสามารถนำผลที่ได้ไปปรับปรุงการทำงานภายในองค์การให้ดีขึ้น เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จขององค์การ

การใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานทางการเงิน (Use of Financial Performance Measures)

มุมมองด้านการเงินเป็นการวัดผลด้านการเงินที่นำมาวัดผลการดำเนินงานในอดีต ซึ่งมุมมองด้านการเงิน เป็นจุดร่วมหรือผลสำเร็จในภาพรวมของการวัดผลในมุมมองด้านอื่นๆ (สมชัย ศรีสุทธิยากร, 2546) ซึ่งเป้าหมายทางการเงินจะเน้นวัตถุประสงค์ขององค์การในระยะสั้น ซึ่งส่วนใหญ่ตัวชี้วัดทางการเงินที่ผู้บริหารนิยมใช้มักเกี่ยวกับการเพิ่มรายได้ ความสามารถในการหากำไร การเจริญเติบโต และการเพิ่มคุณค่าให้แก่ส่วนของผู้ถือหุ้น การลดต้นทุน การลดความเสี่ยง

ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานทางการเงินมักจะได้จากงบการเงินขององค์การ ซึ่งได้จัดทำขึ้นตามมาตรฐานการบัญชี และมีการตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชี ที่ได้รับอนุญาต จึงทำให้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานทางการเงินมีความน่าเชื่อถือสูง (ศิลปพร ศรีจั่นเพชร และ พิมพ์ใจ วีรศุทธากร, 2555) ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานทางการเงินมีความหลากหลาย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดผลตอบแทนทางบัญชี (Accounting Return Measures) ได้แก่ ผลตอบแทนจากการลงทุน (Return on investment: ROI) และกำไรที่เหลือ (Residual Income: RI) เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีตัวชี้วัดต้นทุน รายได้ และกำไร

สรุปได้ว่า การใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานทางการเงิน เป็นตัวชี้วัดผลการดำเนินงานที่แสดงในรูปแบบการเงิน เช่น รายได้ กำไร ผลตอบแทนทางการเงิน การลดต้นทุนต่อหน่วย ผลตอบแทนจากการลงทุน การเติบโตของกำไร การเติบโตของยอดขาย ส่วนแบ่งทางการตลาด ผลตอบแทนจากสินทรัพย์ และกระแสเงินสด เป็นต้น

การใช้ตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานที่ไม่ใช่ทางการเงิน (Use of Non-financial Performance Measures)

ตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานที่ไม่ใช่ทางการเงิน คือตัวชี้วัดที่ไม่แสดงในรูปของตัวเงิน (Non-Monetary Expression) (Lau, 2011) ซึ่งมีความหลากหลายตามแนวคิดของระบบการวัดผลดุลยภาพ (Balanced Scorecard : BSC) ของ Kaplan and Norton (2000) ตัวชี้วัดที่ไม่ใช้ทางการเงินประกอบไปด้วย 3 มุมมอง คือ 1) มุมมองด้านลูกค้า (Customer Perspective) 2) มุมมองด้านกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective) และ3) มุมมองด้านการเรียนรู้และเติบโต (Learning and Growth Perspective) ดังนี้

1. มุมมองด้านลูกค้า (Customer Perspective) มุมมองด้านลูกค้า เป็นมุมมองที่สะท้อนให้เห็นว่าถ้าต้องการให้กิจการประสบความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ที่วางไว้ กิจการต้องตอบสนองความต้องการของลูกค้าอย่างไร จึงจะทำให้ลูกค้าเกิดความพอใจสูงสุด (ณรงค์วิทย์ แสนทอง, 2544) โดยการแข่งขันในตลาดปัจจุบัน จะต้องเข้าใจความต้องการของลูกค้า ซึ่งเป็นวิธีการคิดที่เปลี่ยนความสนใจจากภายในที่เน้นผลผลิต และการพัฒนาเทคโนโลยีมาสู่ภายนอกในการให้ความสนใจต่อลูกค้า การรักษา ฐานลูกค้าเดิม การรักษาภาพลักษณ์ ไม่ว่าจะเกิดจากการที่ลูกค้าได้สินค้าที่มีคุณภาพ รวมทั้งความรวดเร็ว ถูกต้องในการส่งมอบสินค้า อันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุง และตอบสนองความต้องการของลูกค้า (สมชัย ศรีสุทธิยากร, 2546) นอกจากนี้ Rahman (2012) ศึกษาเรื่องคุณภาพการบริการ ภาพลักษณ์องค์การ และของลูกค้า ความพึงพอใจต่อการรับรู้ของลูกค้า: กรณีศึกษาเชิงสำรวจเกี่ยวกับลูกค้าโทรคมนาคม ในบังคลาเทศ การศึกษาเชิงสำรวจเกี่ยวกับลูกค้าโทรคมนาคมในบังคลาเทศ พบว่าลูกค้าโทรคมนาคมส่วนใหญ่คำนึงถึงคุณภาพการบริการเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ภาพลักษณ์องค์การ แต่ในทางกลับกัน ความพึงพอใจไม่มีความสำคัญกับลูกค้ามากนัก

2. มุมมองด้านกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective) มุมมองด้านกระบวนการภายในของกิจการมีผลกระทบต่อความพึงพอใจของลูกค้าและสร้างโอกาสในการแข่งขันของกิจการในอนาคต โดยทั่วไปไม่สามารถวัดเป็นตัวเลขได้ แต่สามารถวัดในรูปแบบของความเร็ว ความคล่องตัว ศักยภาพ การปรับตัว ทักษะ ความสามารถ ความโปร่งใส บรรยากาศการทำงาน เป็นต้น โดยพิจารณาว่า หากต้องการให้องค์การเป็นที่พึงพอใจของลูกค้าและผู้ถือหุ้น องค์การควรจะมีกระบวนการที่โดดเด่นอะไรบ้าง สอดคล้องกับวิจัยของ (Silviu-Virgil, 2014) สรุปไว้ว่า ประสิทธิภาพของผลการดำเนินงานนิติบุคคลขึ้นอยู่กับทีมที่ทำงานภายใน การจัดการแบบมืออาชีพ แนะนำให้ทำให้สมบูรณ์แบบอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้บริหารต้องศึกษากระบวนการดำเนินงานในด้านต่างๆ ของกิจการ โดยเน้นที่คุณภาพของกระบวนการ ระยะเวลาในการส่งมอบต้นทุน และการร่วมมือระหว่างพนักงานภายในองค์การ (สุพานี สฤษฏ์วานิช, 2544)

3. มุมมองด้านการเรียนรู้และเติบโต (Learning and Growth Perspective) มุมมองด้านการเรียนรู้และเติบ โตจะมองในเรื่องของความสามารถของพนักงาน ความสามารถของระบบข้อมูลข่าวสาร และบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการทำงาน (สมชัย ศรีสุทธิยากร, 2546) อธิบายได้ดังนี้

3.1) ความสามารถของพนักงาน ประเด็นที่ใช้วัดความสามารถของพนักงาน ได้แก่ ความสามารถในการผลิตของพนักงาน และความสามารถของพนักงานในด้านต่างๆ เช่น ด้านการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ ทักษะในการทำงาน เป็นต้น

3.2) ความสามารถของระบบข้อมูลข่าวสาร (Information System Capabilities): ระบบข้อมูลข่าวสารจะต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง รวดเร็ว และทันเวลา มีความสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน

3.3) บรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการทำงาน องค์การต้องมีบรรยากาศที่ส่งเสริมให้พนักงานใช้ความรู้ความสามารถ มีแรงจูงใจ มีความรับผิดชอบในการทำงานมีระบบในการเสนอแนะความคิดเห็น มีการทำงานเป็นทีม มีกระบวนการปรับปรุงงาน และนำข้อผิดพลาดมาแก้ไขปรับปรุง

สรุปได้ว่า การใช้ตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานที่ไม่ใช่ทางการเงิน เป็นตัวชี้วัดที่ไม่แสดงในรูปแบบของการเงิน แต่เป็นเป็นปัจจัยทุนทางปัญญา ผลการดำเนินงานที่ไม่เป็นตัวเงินจะมีเทคนิคการนำข้อมูลมาใช้วัดผลการดำเนินงาน โดยพิจารณาจาก 3 มุมมอง ประกอบด้วย (1) มุมมองด้านลูกค้า (Customer Perspective) (2) มุมมองด้านกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective) และ (3) มุมมองด้านการเรียนรู้และเติบโต (Learning and Growth Perspective)

ตัวชี้วัดประสิทธิภาพที่ใช้ในงานวิจัย

ตัวชี้วัดประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน พบว่านักวิจัยและนักวิชาการได้ระบุถึง ตัวชี้วัดประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ที่มีรายละเอียดแตกต่างกันไป แต่แนวคิดที่นิยมนำมาใช้มากที่สุด คือตัวชี้วัดประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของ Peterson and Plowman 1989 โดยมีรายละเอียดดังนี้

Peterson and Plowman (1989 อ้างถึงใน อุทัสน์ วีระศักดิ์การุณย์, 2556) ได้ให้แนวคิดใกล้เคียงกับ Harring Emerson โดยมีการสรุปลดบางข้อลง และได้พิจารณาว่ามีองค์ประกอบของผลการดำเนินงานไว้ 4 ข้อ ด้วยกัน ได้แก่

1. คุณภาพของงาน (Quality) งานที่ได้จะต้องมีคุณภาพ โดยที่ผู้ผลิตและผู้ใช้ได้ประโยชน์ มีความพึงพอใจต่อผลการทำงาน งานมีความถูกต้องได้มาตรฐาน

2. ปริมาณงาน (Quantity) ปริมาณงานที่เกิดขึ้น สามารถปฏิบัติให้เป็นไปตามความคาดหวัง ที่องค์การได้ตั้งไว้ โดยที่ผลงานนั้น มีปริมาณที่เหมาะสม ถูกต้องตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนหรือตามที่องค์การได้วางไว้ตั้งแต่เริ่ม

3. เวลา (Time) คือ ระยะเวลาที่ใช้ไปในการปฏิบัติงานจะต้องเหมาะสมกับงานและ มีการพัฒนาเทคนิคการทำงานให้สะดวกรวดเร็วขึ้น ใช้เวลาน้อยลง

4. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (Costs) คือ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานทั้งหมดจะต้องเหมาะสมกับงาน โดยที่วิธีการคือ จะต้องลงทุนให้น้อย และสามารถได้ผลกำไรมากที่สุด ดังนั้นประสิทธิภาพในมุมของค่าใช้จ่าย หรือต้นทุนการ

สรุปได้ว่า ตัวชี้วัดประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน เป็นผลของการปฏิบัติงานของพนักงาน ตามที่องค์การได้มอบหมายให้ทำ ออกมาเป็นงานที่ถูกต้อง จำนวนเหมาะสม ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ โดยใช้ทรัพยากรในการทำงานให้น้อยที่สุดและได้ผลลัพธ์ออกมาได้มากที่สุด อย่างมีคุณภาพ

ผลกระทบของวัฒนธรรมองค์การ ต่อการใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานขององค์การ และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในอุตสาหกรรม

ตัวอย่างกรณีศึกษาขององค์การอุตสาหกรรมไทย ที่ศึกษาถึงการสัมฤทธิ์ผลของตัวชี้วัดผลการดำเนินงานขององค์การ กรณีศึกษา บริษัท สยามเทค แอนด์ ดีเวลล็อป จำกัด โดยการเก็บข้อมูลรวบรวมและวิเคราะห์ผลจากระบบตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน (KPI) ของแต่ละแผนก แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม และการทบทวนวรรณกรรมมาวิเคราะห์ผลการศึกษาโดยจำแนกตามมุมมองทั้ง 4 มุมมอง คือมุมมองด้านการเงิน มุมมองด้านลูกค้า มุมมองด้านกระบวนการภายใน และมุมมองด้านการเรียนรู้และเติบโต ซึ่งจากการศึกษาสรุปได้ว่าบริษัทฯ มิได้กำหนดตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และแผนกลยุทธ์ขององค์การ ระบบตะวชี้วัดของบริษัทฯ ใช้ประโยชน์ในแง่ของการประเมินผลการดำเนินงานของแต่ละแผนกเท่านั้น มิได้ใช้ประโยชน์ในการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติที่จะทำให้องค์การประสบความสำเร็จ (สุรีรัตน์ ทองเต๊ะ, 2555)

ความสำเร็จขององค์การอาจขึ้นอยู่กับความสามารถเข้าใจวัฒนธรรม และการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมเมื่อจำเป็นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมภายในองค์การ ซึ่งองค์การทุกแห่งต่างมีวัฒนธรรมภายในองค์การเอง แม้ว่าจะมีคำนิยามของวัฒนธรรมองค์การอยู่อย่างหลากหลาย โดยทั่วไปวัฒนธรรมหมายถึงวิถีชีวิตขององค์การ หรือเป็นวิถีทางที่กระทำอยู่ ณ ที่ๆหนึ่ง หัวใจสำคัญของวัฒนธรรมคือค่านิยมร่วม ที่ถูกสันนิษฐานว่าเป็นส่วนหนึ่งตามธรรมชาติขององค์การ วัฒนธรรมจะนำไปสู่กฎของพฤติกรรมที่อาจจะเขียนไว้เป็นหรือไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ที่กระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพขององค์การ ยิ่ง

ไปกว่านั้นวัฒนธรรมจะมีผลกระทบต่อความสอดคล้องระหว่างพนักงานและองค์การอีกด้วย ดังนั้น วัฒนธรรมจะเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่กำหนดระดับความพอใจของพนักงานบริษัทสามารถเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์การ เพื่อที่จะสนับสนุนการคิดค้นสิ่งใหม่และบ่งบอกถึงความสามารถในการแข่งขันได้

วัฒนธรรมองค์การเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การ โดยวัฒนธรรมแบบมุ่งเน้นการปรับตัวมีผลทางบวกต่อผลทางการต่อการแข่งขันด้านบริการขององค์การ ในขณะที่วัฒนธรรมองค์การที่มีลักษณะตรงกันข้ามจะมีผลทางลบต่อผลต่อการดำเนินงานด้านบริการ ซึ่งวัฒนธรรมที่ขัดขวางผลทางการบริการในระยะยาวสามารถเกิดขึ้นได้ง่าย แม้แต่ในองค์การที่มีพนักงานที่มีคุณภาพ วัฒนธรรมองค์การดังกล่าวนี้ กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมไม่เหมาะสมและยังขัดขวางการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ที่เหมาะสม ทำให้องค์การเปลี่ยนแปลงได้ยากขึ้น เพราะพนักงานขาดการมีส่วนร่วม แต่กลับให้ความสำคัญกับอำนาจตามโครงสร้างองค์การ และวิธีการที่จะทำให้วัฒนธรรมองค์การสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้นำไปสู่ความสามารถทางการแข่งขันได้นั้น ต้องประกอบด้วย 1) เป้าหมายขององค์การและพนักงานต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน 2) วัฒนธรรมองค์การต้องสามารถจูงใจให้พนักงานมีพฤติกรรมและค่านิยมร่วมกัน โดยที่พนักงานพึงพอใจด้วย และ 3) องค์การที่ปราศจากโครงสร้างและปราศจากการควบคุมโดยระบบราชการอย่างเป็นทางการสามารถจูงใจ พนักงานและสร้างนวัตกรรมได้ และนอกจากนั้นองค์การจะต้องสร้างค่านิยมที่เอื้อต่อ การเพิ่มขีดความสามารถขีดความสามารถในการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในด้านการทำงานบริการ เช่น ส่งเสริมการใช้จินตนาการ ส่งเสริมให้ทดลองทำในสิ่งใหม่ๆ ส่งเสริมให้กล้าคิดนอกกรอบ ให้มีอิสระในการคิดและส่งเสริมให้มีความคิดแบบเจ้าขององค์การ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมในองค์การที่สามารถตอบสนองการบริการได้ตลอดเวลา โดยยึดค่านิยมในการตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้าเป็นสำคัญ ผู้นำมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างวัฒนธรรมในด้านการแสดงออกด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยการกระตุ้นให้พนักงานกล้าคิด กล้าแสดงออก กล้าลองทำในสิ่งใหม่ๆ ในด้านการบริการที่สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า และเน้นการให้รางวัลตอบแทนแก่พนักงานที่มีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ตัวพนักงานเองและเป็นแบบอย่างกับพนักงานในองค์การ (Kotter & Heskett, 1992)

การที่องค์การจะจัดหาหรือจัดสรรตำแหน่งใดๆ ให้กับพนักงานก็ตาม ควรที่จะพิจารณาตามความเหมาะสม เพราะการจัดสรรคนที่ไม่มีคุณสมบัติเพียงพอต่อตำแหน่งงานนั้น อาจส่งผลให้งานหรือกิจกรรมที่ออกมาไม่สมบูรณ์มากนัก อีกทั้งยังเป็นการสร้างทัสนคติในด้านลบให้กับตัวพนักงานจนอคติกับองค์การและจะเกิดเป็นผลเสียในระยะยาวตามมา ส่วนนโยบายและการบริหารงานนั้น องค์การควรพิจารณาปรับปรุงการสร้างการสื่อสารระหว่างกันให้มากขึ้น หรืออาจกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจน อาทิเช่น เปลี่ยนระบบจากการ ออกเอกสารเพื่อประกาศข่าวสารให้กับพนักงานส่วนต่างๆ มาเป็นการใช้อีเมล์ภายในบริษัท (ณัฐธิดา ชูเจริญพิพัฒน์, 2555) ค่านิยมความเชื่อและแบบแผนทางพฤติกรรมที่ยอมรับและปฏิบัติโดยสมาชิกขององค์การ เนื่องจากองค์การจะสร้างวัฒนธรรมที่พิเศษ ของพวกเขาเองขึ้นมาแม้แต่องค์การภายในอุตสาหกรรมเดียวกันและแสดงวิถีทางของการดำเนินงานที่แตกต่างกัน วัฒนธรรมองค์การที่ดีจะต้องปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอุปสรรคต่อบริษัท เพื่อที่จะเผชิญหน้ากับการคุกคามทางการแข่งขันหรือการรับเอาการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมสามารถนำบริษัทไปสู่การชะงักงันและความล้มเหลวในที่สุด ความสำเร็จของบริษัทอาจขึ้นอยู่กับความสามารถข้าใจวัฒนธรรมของพวกเรา และเปลี่ยนแปลงเมื่อจำเป็นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมองค์การทุกแห่งต่างมีวัฒนธรรมของพวกเขาเองแม้ว่าจะมีคำนิยามของวัฒนธรรมองค์การอยู่หลายอย่าง (ภคนิจ ศรัทธา, 2549)

การที่จะทำให้องค์การมีการเจริญก้าวหน้าในตลาด คนในองค์การจะต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องไม่วาจะเป็นการหาความรู้ด้วยตัวเองหรือการองค์การได้มีการนำผู้เชี่ยวชาญ มาให้ความรู้โดยตรงกับพนักงาน รวมถึงการปรับปรุงการทำงานให้มีความทันสมัย หรือมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากถ้าคนในองค์การมีการพัฒนาอยางต่อเนื่องก็จะส่งผลให้องค์การเจริญก้าวหน้าและต้องรู้จักที่จะยืดหยุ่น สามารถรับการเปลี่ยนแปลงให้ได้กับทุกสถานการณ์ด้วย (ปรีดาภรณ์ บุญเลิศ, 2560) วัฒนธรรมองค์การจะทำให้เราเห็นถึงค่านิยม พฤติกรรมต่างๆ ของคนในองค์การที่ปฏิบัติเป็นแบบแผนต่อๆ กันมา โดยวัฒนธรรมองค์การจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะสร้างความสามารถในเชิงแข่งขันที่ยั่งยืนให้กับองค์การได้ แต่ถ้าวัฒนธรรมองค์การที่เป็นอุปสรรค ก็จะสามารถนำไปสู่การล้มเหลวขององค์การได้เช่นกัน เนื่องจากวัฒนธรรมขององค์การเป็นความประพฤติที่คนในองค์การร่วมกันสร้างเพื่อเป็นบรรทัดฐานให้คนในองค์การปฏิบัติสืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยวัฒนธรรม

องค์การนี้ที่จะทำให้แต่ละองค์การมีความแตกต่างกัน ดังนั้น วัฒนธรรมองค์การจึงมีอิทธิพลให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ ในองค์การ อย่างเช่น การทำงานร่วมกันเป็นทีมและการสื่อสาร (นริศย์ จำปา, 2556)

วัฒนธรรมองค์การเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงค่านิยมความเชื่อและแบบแผนทางพฤติกรรมที่ยอมรับและปฏิบัติโดย สมาชิกขององค์การและเป็นตัวกำหนดความประพฤติและพฤติกรรมในการทำงานของบุคคลในองค์การ วัฒนธรรมที่สร้างสรรค์ขององค์การ จะช่วยหล่อหลอมให้บุคคลในองค์การมีความภาคภูมิใจ มีความฮึกเหิม กล้าคิดกล้าทำ รักและผูกพันในองค์การ เกิดจิตสำนึกแห่งการร่วมคิดร่วมทำเพื่อความก้าวหน้าของตนเอง กลุ่ม และองค์การความสำเร็จของบริษัทอาจขึ้นอยู่กับความสามารถเข้าใจวัฒนธรรมขององค์การและเปลี่ยนแปลงเมื่อจำเป็นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม องค์การทุกแห่งต่างมีวัฒนธรรมของแต่ละองค์การเอง แม้ว่าจะมีคำนิยามของวัฒนธรรมองค์การอยู่หลายอย่างวัฒนธรรมจะนำไปสู่กฎของพฤติกรรมที่กระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพขององค์การ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมจะมีผลกระทบโดยตรงต่อความสอดคล้องระหว่างพนักงานและองค์การด้วย (ณัฐธิดา ชูเจริญพิพัฒน์, 2555)

ดังนั้น วัฒนธรรมจะเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่กำหนดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและระดับความพอใจของพนักงาน ดังนั้นแก่นแท้ของการพัฒนางานองค์การธุรกิจ จึงต้องดำเนินการโดยพัฒนาสายโซ่แห่งคุณค่าให้เกิดความสมบูรณ์ในการผลิตและการให้บริการตามที่ลูกค้าคาดหวัง รวมทั้งพัฒนาภาวะผู้นำให้เป็นทั้งผู้ออกแบบ ครูผู้สอน และผู้ช่วยเหลือ ให้พลังสร้างสรรค์จากบุคคลสู่องค์การ มีระบบการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม มุ่งเน้นการพัฒนาและให้มีบรรยากาศเปิดและองค์การทำงานเชิงรุก เพื่อนำไปสู่ความอยู่รอด ความเจริญก้าวหน้าและความได้เปรียบต่อการแข่งขันอย่างยั่งยืน วัฒนธรรมองค์การถือเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานขององค์การก้าวหน้าและส่งผลให้องค์การได้รับความเชื่อถือจากสังคม ดังนั้นองค์การทุกประเภท จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำวัฒนธรรมมาใช้ในการบริหารและแก้ไขปัญหาองค์การอย่างถูกวิธี เพื่อให้ได้รับความเชื่อถือ ภาพพจน์ที่ดี อันนำมาซึ่งชื่อเสียง เกียรติยศและความก้าวหน้าในระยะยาวขององค์การ

สรุป

การที่ชาวต่างชาติหลายๆ เชื้อชาติเข้ามาประกอบกิจการในประเทศไทยนั้น ย่อมมีวัฒนธรรมองค์การที่แตกต่างกัน จึงทำให้มีการวัดผลการปฏิบัติงานของบุคคลในองค์การ (Job Performance) และการวัดผลการดำเนินงานขององค์การ ซึ่งในปัจจุบันการวัดผลการดำเนินงานขององค์การยังเป็นเครื่องมือในการควบคุม ที่จะทำให้องค์การสามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนที่กำหนดไว้ เพราะการวัดผลการดำเนินงานที่ถูกต้องจะช่วยให้องค์การทราบถึงผลการดำเนินงานว่าเป็นอย่างไร โดยสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นได้ และสามารถนำไปพัฒนาเพื่อให้องค์การเติบโตต่อไป และการที่ผลการดำเนินงานของกิจการจะดีขึ้นหรือไม่นั้น บางสถานการณ์จะขึ้นอยู่กับลักษณะการใช้ตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน หรือบางครั้งเรียกว่าตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน ถึงแม้ว่าวัฒนธรรมอาจจะไม่มีผลต่อความสำเร็จในครั้งแรก แต่ในทุกวัฒธรรมจำเป็นต้องใช้ข้อมูลเพื่อการบริหารงาน โดยอาจจะใช้ข้อมูลที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน โดยจะเห็นได้ว่าการนำตัวชี้วัดทางการเงินและตัวชี้วัดที่ไม่ใช่การเงินมาใช้ในองค์การนั้น เป็นเรื่องที่จำเป็นและสำคัญต่อองค์การเป็นอย่างมาก ซึ่งนอกจากจะเป็นแบบแผนในการควบคุมและวัดผลแล้ว ยังมีประโยชน์ต่อการบริหารจัดการประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน และนำไปสู่ความสำเร็จขององค์การได้

เอกสารอ้างอิง

ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2544). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์สมัยใหม่.* กรุงเทพฯ: เอชอาร์เซ็นเตอร์.

ณัฐธิดา ชูเจริญพิพัฒน์. (2555). *วัฒนธรรมในองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารไทยพาณิชย์เขตนครสวรรค์.* (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).

นริศย์ จำปา. (2556). *วัฒนธรรมองค์การที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) จังหวัดระนอง.* (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).

ปรีดาภรณ์ บุญเลิศ. (2560). *วัฒนธรรมองค์การที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรบริษัทอุตสาหกรรมสีเคลือบผิวแห่งหนึ่ง นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี.* (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).

ปวีณา ต่างประเสิรฐ. (2558). *ความแตกต่างของวัฒนธรรมองค์การ และความพึงพอใจของพนักงานไทยในองค์การญี่ปุ่นและองค์การอเมริกัน: กรณีศึกษา อุตสาหกรรมรถยนต์ บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ประเทศไทย จำกัด และ บริษัท ฟอร์ด เซลส์แอนด์เซอร์วิส (ประเทศไทย) จำกัด.* (การจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล).

ภคนิจ ศรัทธา. (2549). *วัฒนธรรมองค์การที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน ในฝ่ายธุรกิจขายตรง บริษัท ยูนิลีเวอร์ ไทย เทรดดิ้ง จำกัด*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2554). *การจัดการคุณภาพ: จาก TQC ถึง TQM, ISO 9000 และการประกันคุณภาพ.* กรุงเทพฯ: บริษัท บพิธการพิมพ์ จำกัด.

ศิลปพร ศรีจั่นเพชร และ พิมพ์ใจ วีรศุทธากร. (2555). การวัดค่าในงานวิจัยด้านบัญชีบริหาร. *วารสารวิชาชีพบัญชี, 8*(23), 76-90.

สมชัย ศรีสุทธิยากร. (2546) *การวัดผลองค์การแบบสมดุล (Balanced Scorecard).* กรุงเทพฯ: เอ็กซ์ทรีม มีเดีย.

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. (2564). *ประกาศคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ*. สืบค้น 20 กันยายน 2565. จาก https://www.eeco.or.th/th/announced-promotion-area.

สุธรรม รัตนโชติ. (2560). *การบริหารธุรกิจและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: ท้อป.

สุพานี สฤษฎ์วานิช. (2544). การบริหารเชิงกลยุทธแนวทฤษฎี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สุรีรัตน์ ทองเต๊ะ. (2555). *การศึกษาความสัมฤทธิ์ผลของการใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน (KPI) ในมุมมองของระบบวัดผลการปฏิบัติงานดุลยภาพ (BSC) : กรณีศึกษา บริษัท สยามเทค แอนด์ ดีเวลล็อป จำกัด*. (บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์).

สุวิมล บัวทอง และ ศิริลักษณ์ บางโชคดี. (2558). การใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานทางการเงินและไม่ใช่ทางการเงินภายใต้ทฤษฎีการบริหารเชิงสถานการณ์. *วารสารวิชาชีพบัญชี, 11*(31), 63-79.

อุทัสน์ วีระศักดิ์การุณย์. (2556). *ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความต้องการในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ กองบังคับการอารักขาและควบคุมฝูงชน*. (รัฐศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์).

Allen, R. F. (1985). *Four phases for bringing about cultural change*. Oxford: Jossey-Bass.

Cameron, K. & Freeman, S. (1999) Cultural Congruence, Strength, and Type: Relationships to Effectiveness. *Research in Organizational Change and Development, 5*, 23-58.

Chiriac, S. C. V. (2014). The performance of a company-financial-accounting approach. *Management Intercultural,* (31), 77-81.

Daft & Richard L. (2001). *Organization Theory and Design*. (7th ed). Ohio: South-Western College Publishing.

Daft & Richard L. (2008). *New Era of Management*. (2nd ed). China: China Translation and Printing Services.

Daft & Richard L. (2008). *The Leadership Experience*. (4th ed). Mason, O.H.: Thomson/South-Western.

Denison, D.R. (1990). *Corporate Culture and Organizational Effectiveness*. New York: Wiley.

Hellriegel, D., & Slocum, J. W. (2011). *Organizational behavior (13. b.)*. Mason, OH: South-Western, Cengage Learning.

Hofstede. (1997). *Cultures and organizations: software of the mind*. New York: McGraw-Hill.

Kaplan, R.S. & Norton, D.P. (2000). *The strategy-focused organization, how balanced scorecard companies thrive in the new business environment*. Boston: Harvard Business School Press.

Kotter, J. P., & Heskett, J. L. (1992). *Corporate Culture and Performance*. New York: The Free Press.

Lau, C. M. (2011). Nonfinancial and financial performance measures: How do they affect employee role clarity and performance?. *Advances in Accounting, 27*(2), 286-293.

Lawler, E. E. (1996). *La Ventaja Creando Organizaciones Participativas e Innovadoras*. Spain, Barcelona: Ediciones Granica SA.

Peterson, E., & Plowman, E.G. (1989). *Business organization and management*. llinois: Richard D. Irwin.

Rahman, M. S. (2012). Service quality, corporate image and customer's satisfaction towards customers perception: an exploratory study on telecom customers in Bangladesh. *Business Intelligence Journal, 5*(1), 56-63.

Richard L. Daft. (2004). *Organization Theory and Design*. (8th ed.). Australia, Thomson: South-Westem.

Sarmawa, I., Superta, I., Riana, I. & Munuati. I. (2017). Influence of Self-Leadership on Employee Performance With Work Culture As Mediator: Study At Tenun Ikat Industries in Klungkung-Bali, Indonesia. *International Journal Economic, Commerce and Management*, *5*(12), 264-276.

Stangor, C. E. (2000). *Stereotypes and prejudice: Essential readings*. Philadelphia, PA: Psychology Press.

คำแนะนำผู้นิพนธ์บทความ

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์นี้ เป็นปีที่ 5 ฉบับที่ 1 หลังจากได้รับการพิจารณาจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ให้อยู่ในกลุ่ม 2 กองบรรณาธิการได้ขออนุญาตปรับวารสารจากปีละ 2 ฉบับ เป็น 4 ฉบับต่อปี โดยเริ่มจากฉบับ กรกฎาคม-กันยายน 2565 เป็นต้นไป

1. การจัดเตรียมต้นฉบับบทความ

ต้นฉบับบทความจะต้องเป็นบทความที่พิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft word ตัวอักษร TH SarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษขนาด A4 โดยให้ห่างจากขอบบน 1 นิ้ว ขอบล่าง 1 นิ้ว เซนติเมตร ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา 1 นิ้ว และระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1.08 โดยส่วนประกอบหลักต้องประกอบด้วย

1) ชื่อเรื่องภาษาไทย (ตัวหนา ขนาด 18) และ ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษตัวพิมพ์ใหญ่ (ตัวหนา ขนาด 16) จัดชิดซ้าย
2) ชื่อผู้นิพนธ์บทความภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ (ตัวอักษรขนาด 14) เว้นระยะห่าง 1.08 บรรทัดจากชื่อเรื่องลงมา จัดชิดซ้าย
3) บทคัดย่อภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ (ตัวอักษรขนาด 16) จัดให้อยู่ในกรอบที่เทมเพลตวารสารจัดไว้เท่านั้น โดยไม่เกิน 350 คำ
4) คำสำคัญภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ ให้มี 3-5 คำ และจัดอยู่ในส่วนที่วารสารกำหนดไว้ในเทมเพลตของวารสาร
5) เนื้อหา การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด
6) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็น สากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)
7) เอกสารอ้างอิง ใช้รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA 6th edition)

ในการจัดเตรียมต้นฉบับบทความ ให้ผู้นิพนธ์จัดเตรียมต้นฉบับบทความซึ่งจะต้องมีส่วนประกอบตามประเภทต่าง ๆ ของบทความเรียงลำดับดังนี้

1.1 บทความวิจัย

บทความวิจัยคือบทความที่ได้จากการทำวิจัยในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับขอบข่ายเนื้อหาที่ทางวารสารเปิดรับ ซึ่งบทความวิจัยจะต้องประกอบด้วยส่วนประกอบเรียงลำดับดังนี้

1) **ชื่อเรื่อง** ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ

2) **ชื่อผู้แต่งและสังกัด** ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ
3) **บทคัดย่อ** ความยาวไม่เกิน 350 คำ
4) **คำสำคัญ** 3-5 คำ
5) **บทนำ** เป็นส่วนของที่มาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย ในส่วนนี้จะต้องเขียนแสดงการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเข้ามาในส่วนเดียวกันนี้เลย รวมถึงคำถามของการวิจัยด้วย
6) **วัตถุประสงค์ของการวิจัย** เป็นส่วนเขียนแสดงให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย อาจจะเขียนโดยรวมหรือเขียนแยกเป็นข้อ ๆ ก็ได้
7) **วิธีดำเนินการวิจัย** ประกอบด้วยรูปแบบของการวิจัย การดำเนินการวิจัย เครื่องมือในการวิจัย กลุ่มประชากรและตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุป และในส่วนนี้อาจจะเขียนกรอบแนวคิดของการวิจัยด้วย (ถ้ามี)
8) **ผลการวิจัย** แสดงผลการวิจัยตามที่ผู้วิจัยค้นพบ
9) **อภิปรายผล** เขียนอภิปรายผลการวิจัยให้ละเอียด นำเสนอถกเถียง โต้แย้งอย่างลุ่มลึกและครอบคลุม
10) **องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย** ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการวิจัย การสังเคราะห์ออกมาในลักษณะ แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย
11) **สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ** สรุปผลการวิจัยอย่างครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ และเขียนข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย
12) **เอกสารอ้างอิง** เขียนอ้างอิงท้ายเรื่องตามที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง เรียงตามตัวอักษรชื่อผู้แต่ง โดยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยจนครบแล้วค่อยตามด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาอังกฤษ

1.2 บทความวิชาการและบทความปริทรรศน์

บทความวิชาการคือบทความที่เขียนขึ้นซึ่งได้มาจากประสบการณ์วิจัยอันเป็นเวลายาวนานของผู้วิจัย หรือเป็นบทความที่นำเสนอข้อถกเถียง แนวคิด หรือกรอบการศึกษาใหม่ ๆ ในวงการวิชาการ ส่วนบทความปริทรรศน์คือบทความที่เขียนขึ้นแสดงถึงการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นสำคัญของการวิจัยประเด็นใดประเด็นหนึ่งจากอดีตถึงปัจจุบัน รวบรวมแล้วนำเสนอเพื่อนำไปสู่ปัญหาใหม่ในการวิจัย โดยมีส่วนประกอบดังนี้

1) **ชื่อเรื่อง** ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ
2) **ชื่อผู้แต่งและสังกัด** ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ
3) **บทคัดย่อ** ความยาวไม่เกิน 250 คำ
4) **คำสำคัญ** 3-5 คำ
5) **บทนำ**
6) **เนื้อหา** แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามสำดับ
7) **บทสรุป**

8) **เอกสารอ้างอิง** เขียนอ้างอิงท้ายเรื่องตามที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง เรียงตามตัวอักษรชื่อผู้แต่ง โดยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยจนครบแล้วค่อยตามด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาอังกฤษ

1.3 บทวิจารณ์หนังสือ

เป็นการแนะนำหนังสือที่น่าสนใจ ทั้งนี้จะต้องแสดงจุดเด่น จุดด้อย และข้อเสนอแนะต่อหนังสือที่นำมาวิจารณ์ ส่วนประกอบมีดังนี้คือ

1) **ชื่อเรื่อง** ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ
2) **ชื่อผู้วิจารณ์และสังกัด** ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ
3) **เนื้อหา** แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
4) **บทสรุป**
5) **เอกสารอ้างอิง**

กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

2. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการพร้อมตัวอย่างประกอบ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือหรือข้อมูลทางอินเตอร์เน็ตทั้งนี้ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมดก่อนส่งต้นฉบับผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้อง ของการอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

2.1 การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง กำกับท้ายเนื้อความที่ใต้อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์เล่มที่ข้อเครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (พระไตรปิฎกภาษาไทย/20/12/50), (พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล/18/100)

2) ผู้แต่งหนึ่งคนให้อ้างชื่อผู้แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์เครื่องหมายจุลภาค (,) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (เด่นพงษ์ แสนคำ, 2562, น. 20)

3) ผู้แต่งสองคนให้อ้างชื่อของผู้แต่งสองคนเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์เครื่องหมายจุลภาค (,) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (บัวพันธ์ พรหมพักพิง และ สุวิทย์ ธีร

ศาศวัต, 2563, น. 32) หากมีเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 รายการให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นระหว่างรายการอ้างอิง เช่น (พระพรหมบัณฑิต ประยูรธมฺมจิตฺโต, 2550, น. 45; ป.อ. ปยุตฺโต, 2560, น. 52)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 คนให้อ้างชื่อของผู้แต่งคนแรกเว้นวรรคหนึ่งครั้งเพิ่มคำว่า “และคณะ” เครื่องหมายจุลภาค (,) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (สังเวียน สาผาง และคณะ, 2558, น. 36)

5) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงตามลำดับพยัญชนะตัวแรกของชื่อผู้แต่งเช่นเดียวกับลำดับการอ้างอิงในส่วนเอกสารอ้างอิง

6) กรณีอ้างอิงสื่อออนไลน์ อ้างชื่อผู้แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) และใส่คำว่า “ออนไลน์) เช่น (หลวงพ่อปราโมทย์ ปาโมชฺโช, 2562, ออนไลน์)

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งคนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และ หน้าที่นำมาอ้างอิง เช่น (Rawls, 1999, p. 16)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองคนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งสองราย เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และหน้าที่นำมาอ้างอิง เช่น (Barry & Larope, 2010, p. 46) และให้ใช้เครื่องหมาย อัฒภาค (;) คั่นกลางระหว่างเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 เอกสาร เช่น (Rawls, 1999, p. 87; Barry & Larope, 2010, p. 78)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 คนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al, ปีที่พิมพ์ และหน้าที่นำมาอ้างอิง (Rawls et al., 2008, p. 95)

4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงชื่อผู้แต่ง

5) กรณีอ้างอิงสื่อออนไลน์ อ้างชื่อผู้แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) และใส่คำว่า “ออนไลน์) เช่น (Doyle, M. W., 2004, Online)

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิมพ์รายการสำนักพิมพ์/โรงพิมพ์

กรณีเป็นสำนักพิมพ์หรือบริษัทให้คงไว้เฉพาะชื่อ ดังตัวอย่าง

1) บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด ใช้ นานมีบุ๊คส์

2) สำนักพิมพ์เทียนวรรณ ใช้ เทียนวรรณ

3) กรณีที่เป็นโรงพิมพ์ให้ใช้รูปแบบเต็ม เช่น โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2.2 เอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./*ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา*./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./*ชื่อหนังสือ.*/(ครั้งที่พิมพ์)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จำนงค์ ทองประเสริฐ. (2516). *ประวัติพระพุทธศาสนาในเอเชียอาคเนย์.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: อภิธรรมมูลนิธิมหาธาตุวิทยาลัย.

Coady, D. (2012). *What to believe now: Applying Epistemology to Contemporary Issues*. Oxford: Blackwell.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ),/*ชื่อเรื่อง./*(เลขหน้าที่อ้าง)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ดำคง คงเดช. (2560). การสร้างความปรองดองในสังคมไทยด้วยหลักพุทธศาสนา ใน อนันต์ แจ่มชื่น (บรรณาธิการ), *ธรรมโอสถกับการเยียวยาสังคม.* (น. 112-125). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

Greco, J. (1999). Introduction What is Epistemology?. In Greco, J. & Sosa, E. (Eds.). *The Blackwell Guide to Epistemology*. (pp. 1 – 32) Oxford: Blackwell.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./*ชื่อวารสาร./ปีที่*(ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สมภาร พรมทา. (2539). มนุษย์กับการแสวงหาความรู้: ข้อเสนอจากพุทธปรัชญาว่าด้วยธรรมชาติและบทบาทของความรู้. *วารสารพุทธศาสน์ศึกษา, 3*(2), 5–28.

Hernon, P. (1995). Disinformation and misinformation through the Internet: Findings of an exploratory study. *Government Information Quarterly, 12*(2), 133-139.

(5) หนังสือแปล

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./*ชื่อเรื่องที่แปล*/[ชื่อต้นฉบับ]/(ชื่อผู้แปล, ผู้แปล)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ปาร์กเกอร์, อาร์. บี. (2552). *ศพคนดัง* [High profile] (อิสริยา ชมภูผล, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: นกฮูก พับลิชชิ่ง.

บริกแฮม, อี. เอฟ., และฮุสตัน, เจ. เอฟ. (2544). *การจัดการการเงิน* [Fundamentals of financial management] (เริงรัก จำปาเงิน, ผู้แปลและเรียบเรียง). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บุ๊คเน็ท.

(6) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน ชื่อสารานุกรม,/(เล่มที่อ้าง, น. เลขหน้าที่อ้าง)./สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ไพฑูรย์ นามวิจิต. (2540). ช้าง ม้า วัว ควาย. ใน *สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน*, (น. 200-215). กรุงเทพฯ: เสริมสร้างความรู้.

Landesman, C. (1967). Consciousness. In *The Encyclopedia of Philosophy*, (Vol. 2, pp.191-195).

(7) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./(วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./*ชื่อหนังสือพิมพ์*,/เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

อเนก พูลทรัพย์. (10 สิงหาคม 2560). ปัญหาการเมืองไทย. *มติชน*, น. 10.

(8) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน./(ปีพิมพ์)./*ชื่อวิทยานิพนธ์./*(ระดับวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/หรือการค้นคว้าแบบอิสระ,/ชื่อมหาวิทยาลัย)

ตัวอย่าง:

อัญชลี ปิยปัญญาวงศ์. (2547). *มโนทัศน์เรื่องเหตุการณ์อัศจรรย์ของเดวิด ฮูม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

(9) รายงานการวิจัย

รูปแบบ:

ชื่อผู้เขียน./(ปีพิมพ์)./*ชื่อวิจัย/*(รายงานวิจัย)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). *สถานภาพการประยุกต์ใช้ ICT เพื่อการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรองรับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

(10) เอกสารการประชุมทางวิชาการ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน/*ชื่อบรรณาธิการ(บรรณาธิการ หรือ Ed. หรือ Eds.),/ชื่อการประชุม/*(เลขหน้า)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

นัฏนนท์ เขียวขำ และธิดาทิพย์ ปานโรจน์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเคลื่อนไหวดัชนีราคาหลักทรัพย์ กลุ่มขนส่งและโลจิสติกส์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ ม.อ. ตรัง วิจัย ประจำปี 2561 สาขาวิชาการบัญชี/การเงิน "วิจัยก้าวใหม่ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน"* (น. 59-68). ตรัง: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง.

Soutar, G., & Mazzarol, T. W. (1995). Gaining competitive advantage in education services exports: Forward integration and strategic alliances in a maturing market. In G. Tower (Ed.), *Proceeding of the Academy of International Business Southeast Asia Regional Conference, Asia Pacific International Business: Regional integration and global competitiveness* (pp. 85-110). Perth: Murdoch University.

(11) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./(ปี)./ตำแหน่ง./*สัมภาษณ์*./วัน เดือน.

ตัวอย่าง :

พระมหาวสันต์ ญาณเมธี, ดร.. (2558). เจ้าอาวาส วัดศรีศาสดา. *สัมภาษณ์*. 5 มีนาคม.

(12) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./(ปีที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./สืบค้น วันที่ เดือน ปี./จาก แหล่งที่อยู่ไฟล์ (URL)

ตัวอย่าง :

หลวงพ่อปราโมทย์ ปาโมชฺโช. (2562). *มิจฉาทิฏฐิ*. สืบค้น 4 สิงหาคม 2563. จาก https://www.dhamma.com/download/micchaditthi.

Doyle, M. W.. (2004). *Liberal Internationalism:Peace, War and Democracy*. Retrieved 2 September 2013. from http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/themes/peace/doyle/index.html.

แบบขอส่งบทความตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์

ข้าพเจ้า (ชื่อ – นามสกุล) .....
ขอส่งบทความเรื่อง (ชื่อภาษาไทย).....
.....
ชื่อ (ภาษาอังกฤษ).....
.....
เป็นบทความประเภท ( ) บทความวิชาการ ( ) บทความวิจัย ( ) บทวิจารณ์หนังสือ

โดยมีผู้ร่วมเขียนดังนี้

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของ งานวิจัย/วิทยานิพนธ์ เรื่อง
.....
.....
.....
ระดับการศึกษา
.....
สถาบัน
.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความที่ข้าพเจ้าส่งมาพิจารณาตีพิมพ์ ไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น และเป็นผลงานที่ไม่ผิดจริยธรรมทางวิชาการ หากมีความผิดพลาดข้าพเจ้าขอถอนการตีพิมพ์โดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ

ลงชื่อ.....ผู้เขียนบทความ

(.....)

...../...../.....